

AGRÁRMINISZTERIUM

ÖTLETTÁR

Fenntartható Fejlődési Célok támogatásának lehetőségei a Zöld Óvodák ajánlásai alapján

Szakmai segédanyag
óvodapedagógusok számára

2021

ÖTLETTÁR

Fenntartható Fejlődési Célok támogatásának lehetőségei
a Zöld Óvodák ajánlásai alapján

Szakmai segédanyag
óvodapedagógusok számára

AGRÁRMINISZTERIUM

2021

Készült az Agrárminisztérium támogatásával

ÖTLETTÁR

Fenntartható Fejlődési Célok
támogatásának lehetőségei
a Zöld Óvodák ajánlásai alapján

Szakmai segédanyag
óvodapedagógusok számára

A beküldött anyagokat összegyűjtötte, válogatta: Bolla Zoltánné környezeti
nevelő, mentor

Ovasó szerkesztő, korrektor: Villányi Györgyné címzetes főiskolai docens

AGRÁRMINISZTÉRIUM

Tartalomjegyzék

Előzmények	12
Köszönetnyilvánítás	13
Az Ötlettár tartalmi jellemzői és használati útmutató	16
Első fejezet - A Fenntartható Fejlődési Célokhoz kapcsolódó óvodai nevelési ajánlások gyűjteménye	18
1. Cél - A szegénység felszámolása	19
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	19
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	20
Egészséges életmód alakítása	20
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	21
Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	24
Játék	26
Verselés, mesélés	27
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	29
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	30
Mozgás	31
Külső világ tevékeny megismerése	33
Munka jellegű tevékenységek	36
2. Cél - Az éhezés megszüntetése	37
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	37
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	38
Egészséges életmód alakítása	38
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	40
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	41
Szabad játék - irányított szabályjátékok	43
Verselés, mesélés	45
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	46
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	47
Mozgás	49
Külső világ tevékeny megismerése	50
Munka jellegű tevékenységek	54
3. Cél - Egészség és jólét	55
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	55
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	56
Egészséges életmód alakítása	56
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	58
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	59
Játékos irányított közös tevékenységek	60
Verselés, mesélés	60
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	62
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	63
Mozgás	64
Külső világ tevékeny megismerése	65
Munka jellegű tevékenységek	66
4. Cél - Minőségi oktatás	68
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	68

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	68
Egészséges életmód alakítása	68
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	69
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	69
Játékban tanulás	70
Verselés, mesélés	70
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	71
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	71
Mozgás	72
Külső világ tevékeny megismerése	72
Munka jellegű tevékenységek	74
5. Cél - Nemek közti egyenlőség	75
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	75
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	75
Egészséges életmódra nevelés	75
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	76
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	76
Játék	77
Verselés, mesélés	78
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	78
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	79
Mozgás	79
Külső világ tevékeny megismerése	80
Munka jellegű tevékenységek	81
6. Cél - Tiszta víz és alapvető köztisztaság	82
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	82
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	82
Egészséges életmód alakítása	82
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	83
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	84
Játék, kiemelten szabályjátékok	86
Verselés, mesélés	87
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	89
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	90
Mozgás	92
A külső világ tevékeny megismerése	94
Munka jellegű tevékenységek	96
7. Cél - Megfizethető és tiszta energia	98
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	98
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	98
Egészséges életmód alakítása	98
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	99
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	99
Játék, szabályjáték	100
Verselés, mesélés	100
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	101
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	102
Mozgás	103
Munka jellegű tevékenységek	103
Külső világ tevékeny megismerése	104

8. Cél - Tisztességes munka és gazdasági növekedés	106
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	106
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	106
Egészséges életmód alakítása	106
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	107
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	107
Játék, közös irányított tevékenységek	108
Verselés, mesélés	109
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	109
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	110
Mozgás	111
Külső világ tevékeny megismerése	111
Munka jellegű tevékenységek	112
9. Cél - Ipar, innováció, infrastruktúra	114
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	114
Ajánlások nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	114
Egészséges életmód alakítása	114
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	115
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	115
Játék, szabad játék - irányított játék	116
Verselés, mesélés	117
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	118
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	118
Mozgás	119
Külső világ tevékeny megismerése	120
Munka jellegű tevékenységek	121
10. Cél - Egyenlőtlenségek csökkentése	123
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	123
Ajánlások nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	124
Egészséges életmód alakítása	124
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	125
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	126
Játék, népi játékok, szabályjátékok	128
Verselés, mesélés	130
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	131
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	132
Mozgás	132
Külső világ tevékeny megismerése	133
Munka jellegű tevékenységek	135
11. Cél - Fenntartható városok és közösségek	136
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	136
Ajánlások nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	136
Egészséges életmód alakítása	136
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	137
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	138
Játék, játékfajták	139
Verselés, mesélés	139
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	141
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	141

Mozgás	142
Külső világ tevékeny megismerése	143
Munka jellegű tevékenységek	145
12. Cél - Felelős fogyasztás és termelés	147
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	147
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	147
Egészséges életmód alakítása	147
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	148
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	148
Játék, közös tevékenységek	149
Verselés, mesélés	150
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	151
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	152
Mozgás	153
Külső világ tevékeny megismerése	153
Munka jellegű tevékenységek	156
13. Cél - Fellepés az éghajlatváltozás ellen	157
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	157
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	157
Az egészséges életmód alakítása	157
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	158
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	158
Játék, játékfajták	159
Verselés, mesélés	160
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	161
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	162
Mozgás	162
Külső világ tevékeny megismerése	163
Munka jellegű tevékenységek	165
14. Cél - Óceánok és tengerek védelme	166
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	166
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	167
Egészséges életmód alakítása	167
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	167
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	168
Játék, játékfejlesztés élményekkel, játéklehetőségek	169
Verselés, mesélés	170
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	171
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	172
Mozgás	173
Külső világ tevékeny megismerése	173
Munka jellegű tevékenységek	176
15. Cél - Szárazföldi ökoszisztémák védelme	177
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	177
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	177
Egészséges életmód alakítása	177
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	178
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	179
Játék - irányított szerepjátékok, társas játékok, szabályjáték	180

Verselés, mesélés	180
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	182
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	183
Mozgás	184
Külső világ tevékeny megismerése	185
Munka jellegű tevékenységek	188
16. Cél - Béke, igazság, erős intézmények	190
Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához	190
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	190
Az egészséges életmód alakítása	190
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	191
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	192
Játék, játékfajták	194
Verselés, mesélés	194
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	196
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	196
Mozgás	197
Külső világ tevékeny megismerése	198
Munka jellegű tevékenységek	199
17. Cél - Partnerség a célok eléréséért	200
Az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalását megvalósító tevékenységekhez	200
Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz	201
Egészséges életmód alakítása	201
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	202
Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	203
Játék - közös tevékenységek -irányított szervezett társasjátékok, szerepjátékok	203
Verselés, mesélés	204
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	205
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	206
Mozgás	206
Külső világ tevékeny megismerése	207
Munka jellegű tevékenységek	209
Második fejezet - Komplex tervezetek a Fenntartható Fejlődési Célok feladatainak megvalósításához	210
1. Cél: A szegénység felszámolása	210
„Tök - jó” nap	210
„Nekem már nem kell, neked még jó lehet”	211
„Ki, mint vet, úgy arat”	214
2. Cél: Az éhezés megszüntetése	216
„Betegek világnapja”	216
„Ehető játszókert program”	217
„Legyen neked is konyhakerted!”	218
„A búzától a kenyérig”	220
3. Cél: Egészség és jólét	226
„Óvodások környezetvédő tábora”	226
„Finomságok készítése - együtt”	239
„Mézédes hét” és európai mézes reggeli	240
„Gyermekjoga az óvodai nevelés gyakorlatában”	241
„Egészség hét”	250
„Beszélgetőkör - Csetényben”	252

„Egészség és jólét”	255
„Fő az egészség!”	255
Fő az egészség!”	256
„Egészséges táplálkozás”	261
4.Cél: Minőségi oktatás	262
„Szent Mihály-napi vásár”	262
„Márton napi hagyományok”	263
„Borbála nap - december 4.”	268
„András nap (disznóvágás)”	270
„Luca napja (december 13.)”	272
„Advent időszaka”	273
„Beporzók napjára játékkötlet variációk”	275
5 Cél: Nemek közötti egyenlőség	279
„Hagyományok, jeles napok – Vince napja, Fábrián és Sebestyén napja”	279
6. Cél: Tiszta víz és alapvető köztisztaság	281
„Környezetszennyezés, hogyan lehetünk igazi „zöld szíves” óvodások”	281
„Bogarászó nap”	282
„Földünkért világnap (október 21.)”	283
„Jeles napok – happy hét”	286
„Témahét: a víz hete”	287
„Akvárium”	291
„A víz világnapja”	295
„A víz az élet mozgatója”	297
„Tisztítsd meg a földet! (takarítási világnap)”	298
„Tavaszi szél vizet áraszt”	299
7. Cél: Megfizethető és tiszta energia	301
„Autómentes nap - Pécs”	301
„Szél, mint energiaforrás!”	302
„Megújuló energiák – Kecskeméten”	304
„Megújuló energiaforrások – Békéscsabán”	305
„Az energia”	307
„Megújuló energiaforrások – Szegeden”	311
„Élő, élettelen, mozgó, működő téma tervezete”	313
8. Cél: Tisztességes munka és gazdálkodási növekedés	315
Föld napja projekt”	315
„Madarak és fák napja projekt”	316
9. Cél: Ipar, Innováció és infrastruktúra	318
„Zöld ünnepeink”	318
10. Cél: Egyenlőtlenségek csökkentése	321
„Hulladék”	321
11. Cél: Fenntartható városok és közösségek	324
„Így csinálom én! óvoda kert”	324
„Autómentes nap - Balkányon”	324
„Autómentes nap - Gyulafirátóton”	325
„Méhek világnapja”	328
12. Cél: Felelős fogyasztás és termelés	329
„Többet ésszel, mint csomagolással”	329
„Hulladékhet – Újrahasznosítás”	331
„A Föld Napja a fenntarthatóság jegyében”	333
13 Cél: Fellépés az éghajlatváltozások ellen	334
„Madarak és fák napja”	334

„Madarak és fák napjának megünneplése más óvodák bevonásával”	338
14. Cél: Óceánok és tengerek védelme	339
„Kalózos játszódélután”	339
„Víz világnapja tematikus terv - Sopronban”	340
„Víz Világnapja" - Vác	341
„Tengerek, óceánok”	343
15. Cél: Szárazföldi ökoszisztémák védelme	344
„Komposztos reggel”	344
„Erdő-mező meséi, meselevelek. Megérkeztek a gólyák”	358
„Vége van a nyárnak”	360
„Tevékenységi és program terv Madarak Éve alkalmából”	363
„Hogyan jelennek meg az állatok a zenében és a mesében?”	364
„Népmese-, Zene- és Állatok Világnapja”	366
„Komposztünnep”	367
„Nem szeretem állatok”	368
„Mesetúra”	368
„Beporzók napja”	370
„Madarak és fák hete”	372
„Madarak és fák napja”	376
„Méhecskebarát óvodakert”	380
„Növényvilág megismerése környezetünkben”	382
16. Cél: Béke, igazság és erős intézmények	383
„Erdei óvoda”	383
17. Cél: Partnerség a célok eléréséért	387
„Zöldág- járás a föld napja jegyében”	387
„Nyitni-kék családi majális”	387
„Évnyitó és évzáró kerti party”	388
„Hangszerek és állatok a népmese világában 1., 2.”	388
"Partnerkapcsolatok”	397
„Fogadj örökbe egy méhcsaládot”	398
Harmadik fejezet - Fenntartható Fejlődési Célokhoz kapcsolódó Jeles Napok gyűjteménye	400
Melléklet - A Zöld Óvoda kritériumrendszere	404

Előzmények

Világunk átalakítása – ezzel a címmel hirdetett az ENSZ globális programot 2015-ben. 2030-ig kiírt kezdeményezés nem kisebb célokat tűz ki, mint a jövőre vonatkozó, a fenntartható fejlődés alapelveinek megfogalmazása, és ezek gyakorlati megvalósításának kidolgozása.

2016. április 16-án került megrendezésre a „Zöld Óvoda, Ökoiskola-Programok kiszélesítése (SH/4/5)” című projekt keretén belül a III. Országos Találkozó Salgótarjánban. Ekkor volt szó először az ENSZ által meghirdetett 17 Fenntartható Fejlődési Cél és az óvodai nevelés lehetséges kapcsolódásairól.

Alappilléreül a 17 Fenntartható Fejlődési Cél szolgál, melyek végig vezetnek a legégetőbb társadalmi és környezeti problémákon, mint például a szegénység, éhezés vagy a különféle környezeti erőforrások fenntartható használata. Minden generációnak joga és kötelessége megismerni ezeket a célokat, hogy a saját képessége szerint dolgozzon rajtuk saját maga és a jövő nemzedékei érdekében.

Így már óvodás korban fontos elkezdni az érzékenyítést, a felfedeztetést és a megvalósítási módok igények és lehetőségek szerinti megteremtését. Az *Óvodai nevelés országos alprogramjában* (továbbiakban *Alaprogram*)¹ megfogalmazott elvek alapján került feldolgozásra a Zöld Óvodák által beküldött szakanyagok rendezése.

A vállalás keretében először az elméleti anyag készült el 2020-ban. Bolla Zoltánné készítette el *Fenntartható Fejlődési Célok támogatásának lehetőségei a Zöld Óvodákban - Szakmai segédanyag a Zöld Óvoda Bázisintézmények számára* címmel.

2021-ben elkészült a kapcsolódó gyakorlati segédanyag is, az *Ötlettár – Fenntartható Fejlődési Célok támogatásának lehetőségei a Zöld Óvodákban, szakmai segédanyag óvodapedagógusok számára*. Az Ötlettár tervezési segédleteket, foglalkozási terveket, szakirodalmi ajánlásokat tartalmaz a Fenntartható Fejlődési Célok témaköreiben. Megjelenése egybeesik a Zöld Óvoda pályázat 15. évfordulójával.

---

¹ Az Óvodai nevelés országos alprogramja 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet

Köszönetnyilvánítás

Az *Ötlettár* az önzetlen összefogás szép példája. A gyűjtéshez az ország minden tájáról csatlakoztak óvodák, óvodapedagógusok. A szakmai élet jobbá tétele érdekében köszönet a beküldött anyagokért.

Bács-Kiskun megye

Corvina Óvoda Ifjúság Úti óvodája, Kecskemét

Baranya megye

Városközponti Óvoda Köztársaság Téri Tagóvodája, Pécs

Békés megye

Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda, Szarvas

Vésztői Négyszínvirág Óvoda és Bölcsőde, Vésztő

Lencsési Óvoda „Zöldovi”, Békéscsaba

Gyomaendrőd-Csárdaszállás-Hunya Kistérségi Óvoda (Százszorszép, Margaréta és Csemetekert Óvoda)

Mezőberény Város Óvodai Intézménye Mosolygó Központi Óvoda, Mezőberény

Ligeti Sori Óvoda, Békéscsaba

Kölcsey Utcai Óvoda, Békéscsaba

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Miskolci Diósgyőri Óvoda Lorántffy Zsuzsanna Tagóvodája, Miskolc

Budapest Főváros

Rákosmenti Százszorszép Óvoda, Budapest XVII.

Podmaniczky János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola, Budapest XVII.

Rákosmenti Hétszínvirág Óvoda, Budapest XVII.

Bethlen Gábor Református Általános Iskola, Óvoda, Budapest XVII.

Csongrád-Csanád megye

Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata ÓVI Földmíves Utcai Óvoda, Szeged

Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata ÓVI Jerney Óvodája, Szeged

CSÓI Széchenyi Úti „Gézengúz” Tagóvodája, Szeged

Fejér megye

Pusztaszabolcsi Városi Óvoda és Bölcsőde Manóvár Óvoda Telephely, Pusztaszabolcs

Ercsi Napfény Óvoda, Ercsi

Dunaújvárosi Óvoda Katica Tagóvodája, Dunaújváros

Brunsvik Teréz Óvoda, Martonvásár

Pákozdi Nyitnikék Óvoda, Pákozdi

Győr-Moson-Sopron megye

Trefort Téri Óvoda Dózsa György Utcai Tagóvoda, Sopron

Hajdú-Bihar-Bereg megye

Egyesített Óvoda és Bölcsőde Intézmény, Hortobágyi utcai Telephely (Nyitnikék Óvoda), Balmazújváros

Furtai ÁMK Bakonszegi Zöldliget Óvoda, Bakonszeg

Tiszacsegei Városi Óvoda és Bölcsőde, Tiszacsege

Hajdúnánási Óvoda Szivárvány Tagintézménye, Hajdúnánás

Napsugár Óvoda és Bölcsőde, Polgár

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Madarász Imre Egyesített Óvoda Gépgyár úti „SZIM” Tagóvodája, Karcag

Madarász Imre Egyesített Óvoda Jókai úti Tagóvodája, Karcag

Madarász Imre Egyesített Óvoda Zöldfa úti Tagóvodája, Karcag

Baptista Szeretetszolgálat Kisújszállási Óvodája, Pitypang Tagóvoda, Kisújszállás
Baptista Szeretetszolgálat Kisújszállási Óvodája, Petőfi Tagóvoda, Kisújszállás
Baptista Szeretetszolgálat Kisújszállási Óvodája, Mocorgó Tagóvoda, Kisújszállás
Baptista Szeretetszolgálat Kisújszállási Óvodája, Béla király úti Tagóvoda, Kisújszállás
Baptista Szeretetszolgálat Kisújszállási Óvodája, Sásastó úti Tagóvoda, Kisújszállás
Maci Alapítványi Óvoda, Jászberény
Dr. Hoffman Zsoltné és Kézsmárki Irén környezeti nevelő óvodapedagógusok, Szolnok

Komárom-Esztergom megye

Tóparti Óvoda, Komárom

Nógrád megye

Salgótarjáni Összevont Óvoda Körúti Tagóvodája, Salgótarján

Pest megye

Váci Alsóvárosi Óvoda, Vác

Somogy megye

Búzavirág Óvoda, Kaposvár

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Szent Jácint Görögkatolikus Óvoda, Balkány

Búzaszem Nyugati Óvoda Gyermekkert Tagintézménye, Nyíregyháza

Búzaszem Nyugati Óvoda Városmajori Tagintézménye, Nyíregyháza

Tündérvirág Keleti Óvoda, Nyíregyháza

Tolna megye

Dombóvári Szivárvány Óvoda, Dombóvár

Hétszínvirág Óvoda, Paks

Vas megye

Szombathelyi Mocorgó Óvoda, Szombathely

Szombathelyi Napsugár Óvoda, Szombathely

Csepregi Óvoda és Bölcsőde Közös Igazgatású Köznevelési Intézmény, Csepreg

Veszprém megye

Ajka Városi Óvoda Hétszínvirág Óvoda, Ajka

Ajka Városi Óvoda Patakparti Óvoda, Ajka

Ajka Városi Óvoda Vizikék Óvoda, Ajka

Ajka Városi Óvoda Zöldikék Óvoda, Ajka

Ajka Városi Óvoda Katica Óvoda, Ajka

Szent Margit Római Katolikus Óvoda, Veszprém

Veszprémi Kastélykert Körzeti Óvoda, Gyulafirátót

Mesevár Óvoda és Bölcsőde, Nagyvázsony

Köveskáli Közös Fenntartású Napközi Otthonos Óvoda, Köveskál

Édenkert Pápai Református Óvoda, Pápa

Bakonynánai „Aprónépek” Német Nemzetiségi Óvoda, Bakonynána

Tapolcai Kertvárosi Óvoda, Tapolca

Nivegy-völgyi Óvoda, Szentantalfa

Összevont Óvoda és Bölcsőde, Szivárvány Tagóvoda és Bölcsőde, Várpalota

Pápai Városi Óvodák Fáy A. lakótelepi Tagóvodája, Pápa

Csetényi Óvoda és Mini Bölcsőde, Csetény

Egry Úti Körzeti Óvoda, Veszprém

Zala megye

Nagykanizsa Központi Óvoda
Nagykanizsa Központi Óvoda Rózsa Tagóvodája
Nagykanizsa Központi Óvoda Pipitér Tagóvodája
Nagykanizsa Központi Óvoda Kertvárosi Tagóvodája
Nagykanizsa Központi Óvoda Hétszínvirág Tagóvodája
Nagykanizsa Központi Óvoda Rozgonyi Tagóvodája
Nagykanizsa Központi Óvoda Palini Tagóvoda
Vonyarcvashegyi Nyitnikék Óvoda, Vonyarcvashegy

A Magyarországi Zöld Óvodák Hálózatának (www.zoldovoda.hu) online felületén ingyenesen elérhetővé válnak a szakanyagok, hiszen az a cél, hogy bárki hozzáférhessen. A tájékozott óvodapedagógusok nem csak a gyermekek, de a helyi társadalom érdekében is hasznos munkát végeznek a környezetkultúra fejlesztésért, a fenntartható szemlélet terjesztésért.

Bolla Zoltánné
Agrárminisztérium Veszprém megye
Zöld Óvoda Bázisintézmény mentora
Ajka Városi Óvoda

Az Ötletár tartalmi jellemzői és használati útmutató

2021 nyarára az aktív, elkötelezett és innovatív Zöld Óvodák gyakorlati munkájuk felajánlásaként létrejött a kapcsolódó gyakorlati segédanyag is, mely Ötletár – a Fenntartható Fejlődési Célok támogatásának lehetőségeit tartalmazza és segédanyagként kívánja szolgálni a korszerű óvodai nevelés megvalósítását.

Az óvodák és óvodapedagógusok már a Fenntartható Fejlődési Célok meghirdetése előtt is foglalkoztak néhány témával, de össze kellett gyűjteni és rendszerezni a kapcsolódó tartalmakat. A gyűjtés e-mailben valósult meg a koronavírus járvány és a nagy területi lefedettség miatt (az ország csaknem valamennyi megyéjéből érkeztek ötletek).

A beérkezett anyagok tartalmazzák a gyakorló óvodapedagógusok eddig kialakult tapasztalatait pl.: víz, talaj, nap, levegő, éghajlat, egészséges életmód, szárazföldi ökoszisztémák, partneri kapcsolatok stb. terén és a Fenntartható Fejlődési Célok kapcsán felmerült újabb kihívásokra adtak válaszokat pl.: szegénység, éhezés, fenntartható városok, felelős fogyasztás stb. Az ötleteket mindenki saját tudása, a helyi lehetőségek figyelembevételével sorolta be a 17 Fenntartható Fejlődési Célokhoz. A beküldött anyagok szakmai lektorálására nem került sor. A Zöld Óvodák szakmai elköteleződésének ismerete, aktivitása biztosítékot jelent, hogy amit beküldtek, kipróbálták, sőt büszkéek arra, hogy eredményeket értek el a nevelési folyamatokban.

Az *Ötletár felépítése* több fejezetből áll. Követi a 17 Fenntartható Fejlődési Cél vonalát.

Az **első fejezet** a *„Fenntartható Fejlődési Célokhoz kapcsolódó óvodai nevelési ajánlások gyűjteményét”* tartalmazza.

Ebben a fejezetben minden Fenntartható Fejlődési Cél száma és címe alatt olvasható pár mondat a Cél tartalmáról, és a Zöld Óvoda Kritériumrendszer 20 pontja (melléklet) közül oda kapcsolható pontok száma is utal a megvalósítási és az értékelési tartalomra.

Ezután kerül sor *„Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához”* című részre, *amiben az óvoda, mint köznevelési intézmény kötelezettségeinek egyes tartalmi elemei található az éppen aktuális Cél tartalmi megvalósításaival kapcsolatban.*

Ezt követően kerülnek ismertetésre az óvodák által beküldött nevelési tartalmi ajánlások, amiben a célokkal kapcsolatos tartalmak jelennek meg az *Alaprogram*² általános elvei és tevékenységi formái alapján. Tehát az *„Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz”* című fejezetben olvashatók az óvodák által beküldött munkaanyagok.

Az alábbi alcímek alá kerültek tematikus besorolással a beküldött óvodapedagógusi ajánlások:

Az egészséges életmód alakítása

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Játék, és játékfajták

---

² Az érvényben lévő kormányrendelet - Az Óvodai nevelés országos alapprogramjának fő elvei alapján kerültek besorolásra a beküldött gyakorlati megvalósítási módok, módszerek, eszközök, ajánlások.

Verselés, mesélés

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Mozgás

Külső világ tevékeny megismerése, ezen belül matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Munka jellegű tevékenységek.

Ezt követi a **második fejezet**, a „*Komplex tervezetek – a Fenntartható Fejlődési Célok feladatainak megvalósításához*” címmel, amiben igazán sokszínű és igen sok ötlet található. A már megvalósított ötletek inspirálóan hathatnak a kollégákra, és a helyi megvalósításokat színezhetik, érdekesebbé tehetik.

A **harmadik fejezetben** a „*Fenntartható Fejlődési Célokhoz kapcsolódó Jeles Napok gyűjteménye*” cím alatt a tartalom felöleli az egész naptári évet. Vannak, akik „saját jeles napokat” is kitaláltak, ezzel is erősítik helyi értékeik fontosságát, és céljaik elérés érdekében a kreativitásukat is igazolják.

A **mellékletben** a Zöld Óvoda Kritériumrendszer 20 pontja olvasható. A kapcsolódási pontok jól igazolják a Zöld óvodai nevelési tartalmak fontosságát, és a tudatos fenntartható nevelést támogatják.

Az Óvodák által beküldött szakmai anyagok formai és tartalmi szempontból igen vegyes képet mutatnak, és igen nehéz volt a besorolás az egyes célokhoz. Hiszen vannak olyan szabad és irányított tevékenységek, munkaalkalmak és megfigyelési, felfedezési lehetőségek találhatóak, melyek több Fenntartható Célt is szolgálhatnak. Az ajánlások sokszínűsége – tartalmi és formai megjelenítése hol vázlatos, hol konkrét, hol aprólékosan leírt módszereket, eszközöket is tartalmaznak. Van, ahol szükség lehet helyi kiegészítésre, de van, ami egy az egyben alkalmazható. A környezeti nevelés témakörei eleve komplex tapasztalati tartalmakat ölelnek fel.

A beérkezett anyagok rendezése közben több témakörben az a vélemény is megfogalmazódott, hogy ugyanaz a játék, módszer, eszköz a másik célnál is eredményesen alkalmazható. Ez természetesen helyes megállapítás, mert konstruktívizmust, innováció-érzékenységet mutat az óvodapedagógus hozzáállási módja, aktivitása terén. A gyűjtemény anyagában előfordulnak a Fenntartható Fejlődési Célok között átfedések, azonosságok is, ahogy a természetben, világunkban is minden mindennel összefügg, így ezek a fontos, kiemelt területek is egységben láttatják velünk napjaink problémáit. A globális problémákra a holisztikus látásmód és szemlélet hozhat megoldást.

Az *Ötlettár* felhasználása során mindenki egyéni habitusa és a helyi sajátosságok fényében, illetve saját óvodai csoportja fejlettségének, és kiemelten az egyéni fejlesztési igények ismeretében válogathat. Így állítható össze az adott helyzetben legjobban használható igényes tervező, szervező óvodai nevelőmunka.

Az *Ötlettár* arra ad lehetőséget, hogy az óvodapedagógus társadalom egymástól tanulva egymás munkáját segítve tudja jobbá és gazdagabbá tenni az óvodáskorú gyermek életét a fenntartható jövő megvédése és megteremtése érdekében.

Első fejezet - A Fenntartható Fejlődési Célokhoz kapcsolódó óvodai nevelési ajánlások gyűjteménye

A Fenntartható Fejlődési Célok alapján e fejezet tartalmi felépítését az Óvodai nevelés országos alapprogramjának elvei határozzák meg.

A fejezet felépítése:

- Fenntartható Fejlődési Cél száma és címe, rövid ismertetője
- Kapcsolódás a Zöld Óvoda Kritériumrendszer 20 pontjaihoz
- Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek

-----

1. Cél - A szegénység felszámolása

Mindenhol véget vetni a szegénység összes formájának.

A magyar népmesék segítségével a szegénység és következményeinek megismertetése a gyermekekkel. Erkölcsi értékek közvetítése (elfogadás, tolerancia, segítségnyújtás, erőszakmentes kommunikáció) a gyermekeken keresztül a családok felé is. Az érintett gyermekek körében differenciált bánásmód elvének kiemelt alkalmazása (felzárkóztatás, tehetséggondozás). Munkajellegű tevékenységekkel önellátás lehetőségének megismertetése (vegyszermentes gazdálkodás).

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 5., 6., 12.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Az óvoda az első jelzőrendszerek közé tartozik a gyermekvédelem szempontjából. Közös teherviseléssel, felelősség vállalással a rászoruló folyamatos, vagy átmeneti támogatásával, lehet és kell tenni - ami önkéntes alapon valósul meg. A család és gyermekvédelmi szakszolgálattal felvenni a kapcsolatot - jelzésadás időben. Szociális segítőkkel, gyermekvédelmi szakemberekkel minőségi, hatékony kapcsolattartás kialakítása. Az érintett családok folyamatos figyelemmel kísérése, napi szintű együttműködés a HH, és HHH-s gyermekek szüleivel, gyermekvédelmi felelőssel. SNI, HH, HHH, gyermekek intézményi keretek közé kerülésének elfogadtatása.

Erkölcsi értékek közvetítése (elfogadás, tolerancia, segítségnyújtás, erőszakmentes kommunikáció) a gyermekeken keresztül a családok felé is. Segítő, egymást támogató kapcsolat kialakítása, amely a kölcsönös bizalomra, egymás helyzetének megértésére, támogatására jön létre a szülőkkel.

Személyiséglap – anamnézis- kitöltetése szülővel- netán közösen is lehet - az óvodába lépéskor, valamint a családok körülményeinek megismerése alapvető feladat (családlátogatás). Óvodapszichológussal való beszélgetés lehetőségének megteremtése egyéni igények, szükségletek, lehetőségek figyelembevételével.

Pénzügyi szakember bevonásával előadások szervezése a szülőknek a jövedelmek gazdaságos beosztásáról. A szülők tájékoztatása, segítségnyújtás a különböző támogatások igénybevételére az igénylés folyamatában.

Felnőtt példaadás szükségessége

Az elesettek, betegek, vigaszra szoruló gyerekek és felnőttek érzelmi, testi támogatása. Egymáson segítés, készségesség, kedvesség megtapasztalása, segítési szándék kifejezése. Meglepetés, örömszerzés társaknak, szülőknek, barátoknak. (Apró ajándékok, rajzok készítése.) Osztzkodás, tolerancia, társak elfogadása, segítése a mindennapokban.

A felsorolt elvárások belsővé válása érdekében már kisgyermekkorban szükséges a megalapozás, érzékenyítés.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

A partneri együttműködés elvei alapján a kialakított szokás- és szabályrendszer megismertetése a szülőkkel az azonos elvárások érdekében, így biztosítva a gyerekek harmonikus fejlődését. Önállóság elősegítése, belső állapot spontán kifejezésére lehetőség biztosítása.

A szegénységben élő gyermekekre nagyobb odafigyelés, gondozási feladatok és étkezés során. Táplálkozás, tisztálkodás, öltözködés terén az egyéni bánásmód, odafigyelés biztosítása kiemelten fontos feladat.

A szegénységből adódó hátrányok leküzdése érdekében megfelelő mennyiségű és minőségű tisztálkodási szerek és eszközök biztosítása a mindennapos tisztálkodáshoz. Higiéniai szokások megalapozása, a környezetbarát tisztálkodószerek és a víz környezettudatos felhasználásának megvalósításával. Anyagi javak hiányában: alultápláltság; tisztálkodás lehetőségének hiánya; tudás hiánya; szocializációs hátrány alakulhat ki.

A gyermekek takarékosagra szoktatása, hogy koruknak és képességeiknek megfelelően tudjanak a birtokukban lévő anyagokkal, eszközökkel gazdálkodni.

<https://megtakaritasgyerekeknek.hu/penzugyi-tudatosagra-neveles/>

Speciális gondozó prevenció és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Lelki szegénység felszámolása a közösség szerető, befogadó, támogató erejével.

Családlátogatások (környezeti háttér megismerése). Szülők nevelési attitűdjének megismerése.

Egészségét szervezése óvodában, csoportban - a szülők és szakemberek bevonásával (egészségfejlesztő szakemberek, védőnő, gyermekorvos, egészségnevelő).

Az ivóvíz fogyasztás népszerűsítése, napi szükséglet pótlásának figyelemmel kísérése.

A szülők tájékoztatása az óvodáskorú gyerek táplálék igényéről, hozzátáplálás fontosságáról.

Szülők által (lehetőségeikhez képest) biztosított zöldségek és gyümölcsök közös elfogyasztása.

Egészségfejlesztési osztály szakembereinek játékos foglalkozása a személyi higiénés szokásalakítás területén.

Példamutatás a megfelelő higiéniai szokások és szabályok elsajátításához, rendszeres tisztálkodás, fogápolás gyakorlása.

Együttműködés kialakítása a tisztálkodás, tiszta, időjárásnak megfelelő ruházat, ágyneműk, törölközők heti mosása területén is. Tisztálkodási eszközök megismertetése. Helyi igény szerint mosdó felelős kinevezése.

Gyermekekkel beszélgetés – alapvető élelmiszerek és élvezeti cikkek közötti különbségről, prioritás témában.

Piac látogatás, hazai termékek vásárlása, kistermelők támogatása. Rendszeres, vegyszermentes zöldség/gyümölcs fogyasztás.

„GYERE” programmal kapcsolatos feladatok megoldása a gyerekekkel, ismeretek átadása a családoknak .
<https://facebook.com/gyerediosgyor/>
<http://mdosz.hu/gyere-program-diosgyor/?fbclid=IwAR0HpYaYdzqWvcYg0EYugKN88U1UT14C7tBhu3stNtFKm7QhcvUoPR5YQGg>

Megfelelő mennyiségű és minőségű ételek, italok (első sorban tiszta víz) biztosítása az óvodában - kevesebb pénzből is lehet egészségesen táplálkozni. (egészségtelenebb ételek kerülése: chips, cukros üdítők...). Egészséges ételekkel való ismerkedés, közös sütés – főzés a családok bevonásával, receptek megosztása. A kulturált étkezési szokások alakítása. Rászoruló gyerekeknek ingyenes, napi háromszori étkezés biztosítása az óvodában.

Az óvoda konyhakertjében saját termesztésű zöldségek, gyümölcsök, gyógynövények, fűszernövények gondozása, betakarítása, fogyasztása. Kertészkedés és ételkészítés útján megismertetés új tevékenységekkel, új ízek megkedveltetése a gyerekekkel.

Felesleg eljuttatása rászorulóknak (gyermekeknek, családoknak, illetve másik csoportnak). Pazarlás mentes étkezési szokások alakítása a gyerekekben. Figyelem felhívása arra, hogy ételt nem szabad kidobni, a világon sok gyerek éhezik. Reggeliből megmaradt ételek felhasználása a „falatka készítés” során.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Nyugodt, kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes légkör biztosítása. Gyermekcentrikus nevelési elvek alkalmazása.

Másság elfogadása, egymásra figyelés, érzékenyítések a másság iránt (pl.: autizmus, testi fogyatékoság, beszéd fogyatékos, cukorbeteg, glutén-, tej-, tojásérzékeny...). Segítőkézség, figyelmesség alakítása mások szükségletei iránt.

Kiközösítés, csúfolódás megakadályozása.

Folyamatos óvodába járás elősegítése, hiányzások számának csökkentése. Egymás segítése játék, öltözködés, étkezés közben, kisebbeknek segítségnyújtás.

A gyermekek érzelmi életének fejlesztése, a figyelem ráirányítása a szegénység jeleire: érezzék át a szegények nehézségeinek felismertetésével a nehézségeket, ismerjék meg a segítségadás módjait, lehetőségeit.

Konfliktusok erőszakmentes megoldására törekvés, szükség esetén felnőttektől segítség kéréssel. Lelki egészség érdekében stressz elhárítás – megelőzés vagy kompenzáció, deviancia, dohányzás megelőzés módjainak megismerése. Szocio-higiénés kedvező társas miliő alakítása, szerepfeszültségek oldása, társadalmi izoláció megelőzése, egészségpropaganda.

„Enni adok” szekrény megmaradt ételek felajánlása rászoruló embereknek.

Lelki szegénység felszámolása, befogadás, érzelmi felemelés, biztatás, helyes értékrend alakítása. Közösség ereje, mint eszköz és mint hatásmechanizmus felhasználása.

Beszélgetési témák ajánlásai

Arról, hogy nem mindenki megkaphatja az általa kívánt ajándékot ünnepek idején, vagy sem.

Mi történik veled, amikor nem kapsz meg valamit, amit nagyon szeretnél? Hogyan viselkedsz ilyenkor?

Az „értékek” bemutatása többféle játékon keresztül (ami fontos, az értékes, ez nem mindig egyezik a piaci árral).

Születésnapok megünneplése, hagyományok ápolása.

Magyarságtudat fejlesztése, hazához érzelmi kötődés erősítése népköltészeti alkotások, népi díszítőművészet használati tárgya, jelképek megismerése.

Mesébe ágyazottan a szegénységről - érzékenyítés.

Szükséglet és igény közti különbség megéreztetése.

Szocializációra érzékenyítő játékok

Játzócsoportok kialakítása, elnevezése, szerepek elosztása (vitakultúra, önismeret fejlesztése, érvelés).

Társas kapcsolatok, segítőszándék, együttérzés, empátikus viselkedés gyakorlása, felnőtt megerősítéssel.

Közös tevékenységek szervezése

- Kertészkedés, kerti tó környékének tisztítása, vízpótlás, gondozás.
- Játékok válogatása, javítása.
- Különböző méretű, felszereltségű ház építése fakockákból, melyek alapján megbeszélhetjük, hogy adott házban, milyen család élhet.
Saját készítésű játékokkal is élményszerű a játék biztosítása.

Feszültségoldások

Fújjuk fel a lufit! Rajzold le! Mit gondolsz, mi fog történni? - beszélgetés - jó/rossz érzés

- Olyan párválasztó játékok, amikben minden kör alkalmával más-más pár kerül egymáshoz.

Pl.: Mindenki válasszon magának párt a megadott szempontok szerint. Ez által olyan párok is alakulhatnak ki, akik kevésbé fogadták el a másikat éppen másságuk miatt (pl. szegényebb).

Szocializációs érzékenységet fejlesztő játékok, szituációs és szerepjátékok alkalmazása.

(Mit tennél, ha...? Szerinted ez helyes?) *Bátorítás, ösztönzés*: szóbeli, pozitív megerősítés a közös tevékenységek végzésére, ismeretszerzés differenciált segítése.

- *Kedvesség, segítőkézség fejlesztése*: példamutatással a helyes közösségi magatartási formákra. Csoportban rászoruló gyermeknek ruhanemű, saját játék felajánlása.

Csak egy játékot hozhat a gyermek az óvodába, amivel alszik. (drága játékok mellőzése).

Energiatakarékosság szabályainak megismertetése alapvető feladat több területen (energiaforrásokhoz jutása anyagi nehézségbe ütközik sok esetben).

Tisztálkodás során víz, szappan szükséges mennyiségű használata Alapos kéz, arcmosás, fogmosás, takarékos vízhasználatra való nevelés. Textil törölköző használata.

Hőmérséklet szabályozása a csoportszobában: a fűtés szabályozásával, réteges öltözködéssel, árnyékolással.

Újra használat fontossága (rontott papírlapok, tojástartók, tejfölös poharak, papír hengerek...)

Zöldhulladék megfelelő kezelése (komposztálás, állatok etetésére felajánlás).

Folyadékpótlás saját pohárból vagy kulacsból csapvízzel.

Nevelőotthonból érkezett gyermek születésnapjának közös ünneplése. – a csoporttársak szüleinek és a dolgozók összefogásával valósul meg az ünneplés. Gyakorlatilag a közösség felosztja, hogy ki miben tudja támogatni az adott gyermeket, pl. valaki tortát hoz, más kinőt ruhákat, játékokat.

Érzékelő játékok szervezése, melyeken keresztül a gyerekek megtapasztalhatják, hogy milyen lehet fogyatékkal élni. (milyen érzés kerekesszékkal közlekedni, bekötött szemmel labdázni stb.)

„Mozogj, játssz bekötött szemmel!” Próbálj így játszani, étkezni, öltözködni, rajzolni, zenélni, táncolni.

Egymás felismerése: szembekötősdijáték-tapintással, hangadással.

Érzékenyítés történetekkel, a csoport életéből való emlékek felidézésével.

Szaglás - ismerd fel csak a szaglásod alapján különböző étkezési alapanyagokat (eszközigény: kis üvegcsékbe minták elhelyezése, szemletakaráshoz kendő).

Tapintás - párosíts össze csak a tapintásoddal különböző felületeket (kis falapokra/kartonlapokra – különböző típusú anyagok felragasztása).

„Alkoss csukott szemmel!” – „Gyurmázz bekötött szemmel!”

„Pantomim” játék.

Vakvezető játék, szoborjáték-egymásra figyelő spontán improvizáció.

Elismerés, szégyenérzet csökkentése egyéni bánásmóddal, külső megerősítéssel, közös drámajátékok segítségével. Játékos irányított tevékenységek szervezése, amennyiben felmerül a téma a csoportban, fél óra tevékenység kipróbálása bármilyen fogyatékosággal pl. vak, sánta, süket.

Szabadidős nap szervezése - csoportok közti szabad átjárás a gyermekek számára az óvodán belül. Különböző tevékenységek felajánlása után szabad választás lehetősége, ők maguk dönthetik el melyik tevékenységben kívánnak részt venni. Ösztönzés a szabad idő hasznos eltöltésére, döntéshozatali képességének erősítése.

Egyházi fenntartású óvodákban beszélgetések

Keresztyén emberi értékek, lelki szegénység felszámolása, befogadás, keresztyén óvodában hitéleti alkalmakkal lelki erősítés (bibliai történetekre támaszkodva, pl. „csodálatos kenyérszaporítás”).

„Szent Márton ládája-kosara” projekt. (Templomokban, intézményekben, nagyobb üzletekben láda/kosár kihelyezése, tartós élelmiszer elhelyezése a rászorulóknak).

A szülőknek tanácsadás a praktikus, olcsó, otthon is könnyen előállítható tisztítószerokről. pl. ecet – szódadikarbóna, citromsav stb.

Elérendő célok

- Az egymás közötti kapcsolatok érzelmi megnyilvánulásainak elősegítése.
- Az egymásra figyelés, toleráns magatartás alakítása - a szociális érzékenység alapozása.
- Önuralom, empátiás készség fejlesztése, mások megértése.
- Az együttműködés elősegítése, közösség iránti pozitív viszony, szolidaritás formálódása, erősödése.
- Kudarctűrő képesség fejlesztése.

Nem elég a célok kitűzése, helyi igények és szükségletek szerinti megoldásokkal, lehetőségek kiaknázásával valósulhatnak meg az eredmények.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Beszédkedv ösztönzése, kiemelten a lelki percek alkalmával, személyes percek biztosítása.

A hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatásának biztosítása a mindennapokban és fejlesztő szakemberek bevonásával. Kiemelkedő képesség esetén tehetség kibontakoztatásának segítése, szükség esetén alapítványi támogatással. Egyéni bánásmód alkalmazásával differenciált fejlesztés.

Anyanyelvi játékok, szituációk

- Szituációs-, kérdés- felelet játék.
- Elkezdett mondat befejezése.
- Képeskönyvek nézegetése a témához, találós kérdések, fogalmakhoz kapcsolódóan.
- Képleírások.
- Érzékenyítő beszélgető kör a szegénység témakörében. Pl. Mit csinálhatunk a játékokkal, ruhákkal, amit már kinőttünk? Melyik játékodat adnád oda? Szerinted ki örülne neki?
- Ellentét párok keresése: szegény- gazdag, tiszta-piszkos, ép-szakadt (foltozott), koszos-tiszta, sok-keves, több-kevesebb, kicsi-nagy, boldog-boldogtalan, éhes-jóllakott, sovány-kövér, vidám-szomorú.

Fogalmakkal ismerkedés, szókincsbővítés: szegénység, spórolás, szűkölködés, egymás segítése, adakozás, megosztás, odafigyelés, szorgalom, önzetlenség, önellátás, szegény, alultápláltság, munkanélküliség, hajléktalanság, segítségadás, lemondás, válogatás, adományozás, kedvesség, együttérzés, kedvesség, segítőkészség, bátorítás, ösztönzés, együttműködés, éhség, jóllakottság.

Egyházi intézményekben: a keresztény szellemi értékek megismertetése, alkalmazása a mindennapi tevékenységekben.

Lelki percek keretein belül az erkölcsi tulajdonságok megismertetése, pozitív hozzáállás alakítása.

- A napi tevékenységek során pl. társaknak – pedagógusoknak való segítségnyújtás, naposi teendők ellátása, játékidőben a tárgyakon való osztozkodás, konfliktushelyzetek megoldása.
  - Egyéni bánásmód érvényesítése pl. bátorításra szoruló gyermekek motiválása.
  - Együttműködés fejlesztése: pl. mozgásos tevékenységek során: versenyjátékok csapatokban, kooperatív tevékenységek pl. közös alkotások létrehozása, énekes játékok – közös körjátékok.
  - Érzelmek felismerése, különböző szavakkal kifejezése. (Mi jut róla eszedbe? Egy szóval fejezd ki!)
- Pl.: gyermekfejek ábrázolása, síró, nevetős, mosolygós, kacagó– szomorú- vidám- nevet- kacag- örül- bánatos-éhes- kedves- haragos-mérges.

Népmesei szófordulatokkal a szegénység, gazdagság fogalmának érzékeltetése

Szegény, mint a templom egere.

Annyi gyermeke volt, mint a rosta lika.

Mindene megvan, amit szeme szája megkíván.

Beszélgetés a szegénységről

- Kire mondjuk, hogy szegény? - Jellemzőinek megbeszélése. Szegénység lehetséges okainak feltárása.
- Hogyan tudunk segíteni a szegény embereken?
- A szegénység megjelenésének formái – azok szóbeli leírása – közben a gyermekek gondolatainak értelmezése.

- Csoportban beszélgetés kezdeményezése, ha a gyermekek séta közben hajléktalan embert látnak (közvetlen tapasztalatszerzés felhasználása).
- Ismerkedés régi, természetes anyagokból készült játékokkal.
- Beszélgetés a szegénységről, kinek mit is jelent ez a fogalom. Bele élés abba a helyzetbe, ami számunkra nem természetes. Mesén keresztül a szegénység bemutatása.
- „Jó tett helyébe jót várj!” egymás segítése, egymásra való odafigyelés, segítségnyújtás
- Érzékenyítés kommunikációs játékok során.
- Beszélgetések a csoporton belül történt esemény, vagy egy adott gyermek kapcsán.
- Nemzeti identitástudat erősítése a közösségen belül közös nyelvhasználatlaltal.
- Ismeretszerzés a szegény emberek életkörülményeiről.
- Népmese hősök szerepébe képzelt beszélgető kör.

Szegénységgel kapcsolatos *közmondások* feldolgozása szituációkhoz kötötten, természetesen a fejlettségi szint és az életkori sajátosságok figyelembevételével ajánlott.

- Könnyű a szegényből bolondot csinálni.
- Könnyű a szegényből csúfot úzni.
- Könnyű a szegényen kockázni.
- Könnyű a szegényt megcsúfolni.
- Könnyű a szegényt kinevetni, de nehéz felruházni.
- Könnyű a szegényt reménnyel tartani.
- Könnyű a szegénynek juhait megolvasni.
- Kutya is a szegényt hamar megugatja.
- Lehet a gazdagból is szegény
- Ki a kicsit nem becsüli
- Szorgalmas ember nem vár a holnapra
- Szegény embert még az ág is húzza.
- Lesz még szőlő, lágy kenyér.

https://www.okosjatek.hu/jatekok_eszkoz_nelkul_456

- Barkohba; szólánc; böngésző; történet-szövős játék.
- Tükröm, tükröm (mozdulatok, cselekvések utánzása)

Nyelvi hátrányok leküzdése anyanyelvi játékokkal -szakirodalmi ajánlások

- Csabai Katalin: Lexi iskolás lesz. Iskola-előkészítő mesetankönyv 6-7 éveseknek Nemzeti Tankönyvkiadó 2000.
- Csörgő Anikó- Füzesi Zsuzsa: Csodaország – Zöld könyv – természet és Környezetvédelemről gyerekeknek – Csodaország Könyvkiadó Kft. Bp.2003.
- Itt a kérdés? Találós kérdések, szólások, közmondások szöveggyűjteménye óvodásoknak és kisiskolásoknak NOVUM Impex 2010.
- Kerekecske, dombocská – mondókák*versek*játékok óvodásoknak Csengőkert Könyvkiadó 2009. 2011. 2014.
- Németh Lászlóné – Seregély Istvánné: Szókincstár kislexikon 2.3.és 4.osztályosokszámára Apáczai Könyvkiadó Második, bővített kiadás1999.
- Panda Peti iskolás lesz – Módszertani útmutató óvodapedagógusok számára NOVUM2015.
- Tág a világ Természetismeret játékosan 5-7 éveseknek – Nemzeti TankönyvkiadóBp.2004.
- Varga Ferencné: 1111 Találós kérdés Bp. Anno Kiadó 1998.

Helyben használatos eszközök, módszerek is összeépíthetők az ajánlásokkal. Egy kis kreativitással, rugalmassággal és az új iránti fogékonysággal, tehát önfejlesztéssel lehet tanulni folyamatosan. így is fejleszthető a pedagógiai tudás.

Játék

Játékon keresztül a szegénység fogalmának megértetése a gyermekekkel. Szegénységben élő gyerekekhez a többségi gyerekkultúra közelebb hozása. Sokszínű, élményszerző programok szervezése a gyermekek játéktémáinak gazdagítása érdekében. Pl. állatmenhely segítése élelem, takaró, tálak, játékok gyűjtésével a szülők bevonásával.

Szerepjátékok a témával kapcsolatban

Vásárlási játék sok ill. kevés pénzzel. Mikor mit vegyünk? Mire van igazán szükségünk? És abból mennyire? Mire nincs most szükség?

Családjátékok élmények alapján (kiemelve a felnőttek a munkába járását)

Babaszobai, konyhai játék: főzőcske, babaöltöztetés, babaruha mosása, mosógép készítése) során segítség eljátszása; vendégségben szegényes - bőséges reggeli készítése. Babakonyhában „éléskamra” létrehozása; vendégváró játék-terítés, ételek készítése, egymás kínálása

Boltos játék - játékpénzzel való játék, spórolás fogalmával való ismerkedés

Pénztárcás társasjáték (Berkiné Farkas Edit újra gondolt társasjátéka – Dombóvár)

A játék menete: folyamatos lépkedés, a nyilaknak megfelelően. Pénz gyűjtés a vásárláshoz. A vásárolt áru összege a képek alatt vannak beárazva. Az a nyertes, aki mindegyik terméket megvásárolja. Kellékek: dobókocka, bábuk, zseton/pénz, képek, játéktábla.

Csoportszobában cipősdoboz, textil zsák beiktatása játék kellékeként, ezzel lehetőség biztosítása az adományozás játékokban történő átélésére.

Szabályjátékok

Gazdálkodj okosan társasjáték (nagy csoportosok)

Amerikából jöttem (nagy csoport - foglalkozások megismeréséhez)

Szülők, nagyszülők bevonása a régi játékok bemutatásába:

kukorica csuhé babák

körtemuzsika

csúzli

fűzfasíp

Drámajátékok ajánlása: (összeállította: Nagy Magdolna óvodapedagógus, drámapedagógus

Méhkaptár: halk zenére minden méhecske zümmögve kirepül a kaptárból (szőnyeg közepe). Ha a zene elhallgat, a szőnyegre igyekeznek a méhecskék csukott szemmel. Egymás hangjára figyelnek, összekapaszkodva érkeznek a kaptárba.

Mese a szegénylegényről—képek mesekönyvekből

Mit tennél a tarisznyájába? Különböző tárgyak, élelmiszerek válogatása-indoklás. Szükség van-e arra, amit betennél a tarisznyába? Mire használhatja?

- Képjáték: egy képről lényegre törő szavakat, mondatokat mondanak a gyerekek, olyat, amit az előttünk szólók még nem mondtak.

Beszélgetés: Mi jut eszedbe? –Ha azt mondom: Nincs pénze. Szegény. Nincs hol laknia.

Egyházi fenntartású intézményekben: érzelmi nevelés, egymás segítése, jószívűség, önzetlenség bibliai történetek és az egyház jeles alakjai életének bemutatásával (Árpádházi Szent Erzsébet, Szent Ferenc, a talentumok, a gazdag ifjúhoz szóló példabeszéd...). Bibliai történeteken, ill. mesék-mondák feldolgozásán

keresztül (pl. Illés és a Sareptai özvegyasszony története, Irgalmas szamaritánus, Márton napi legenda stb.)

Szakirodalmi ajánlások:

Magyar népmesék – A társasjáték (Kecskemétfilm)

Magyar népmesék – A kártyajáték (Kecskemétfilm)

Magyar népmesék – Memórijáték (Kecskemétfilm)

Dramajátékok alkalmazása a témában, saját játék gyűjteményünkéből/Lovas Mihályné-Tarr Ágnes: Varázstükör/. Óvodapedagógiai füzetek

Demeter Lázár Katalin: Játsszótárs - Képességfejlesztő játékok a témában (Geobook Kiadó)

Verselés, mesélés

Meséken keresztül az elfogadás, előítélet mentesség, pozitív személyiségjegyek, egymás segítségének erősítése a gyerekekben és a családokban.

Szülőkkel való közös programok (bábozás, dramatizálás a gyerekeknek), egymás jobb megismerésére lehetőség biztosítás pl. közös munkadélután, közös ünnepre hangolódás, családi nap, közös ünnepek. Érzékenyítő mesék versek megismerése, hozzájuk tartozó kommunikációs játékokkal ismerkedés.

A magyar népmesék segítségével a szegénység és következményeinek megismertetése a gyermekekkel. A magyar népmesékhez fűződően beszélgetés a szegénységről. Mesekönyvek gyűjtése, kölcsönzés lehetőségének felajánlása a rászorulóknak, könyvek ajándékozása. kulturális felemelés, könyvek megszerettetése

Olyan irodalmi anyagokat megosztani a gyermekekkel, amely elgondolkodtatja őket, felhívja figyelmüket arra, hogy vannak, akik szegényebb anyagi helyzetben élnek. Ebből kifolyólag szélesedik a látókörük a valós világról. *Szerephelyzetek dramatikus feldolgozása lehetővé teszi, hogyan mi módon gondoskodjunk a rászorulókról.* Meseszöveg, hogyan segített az X csoport a szegény ember családján. Az irodalmi élményeken keresztül a társadalmi egyenlőtlenségek bemutatása.

Olvasóvá nevelés. *A mese- vers tevékenységek által az irodalmi alkotásokhoz fűződő pozitív érzelmi viszony alakítása.* Magyar népmesék bemutatása, dramatizálása, bábozás.PI.: A szegény meg a gazdag legény c. népmese bemutatása. A mesék által erkölcsi értékek közvetítése. A népmesékben fellelhető sajátos kifejezésekkel, nyelvi fordulatokkal a népi kultúra értékeinek megismerése.

Egyházi fenntartású óvodákban

Bibliai idézet alapján (Apostolok Cselekedetei 20,35. v) a verset Csővári Katalin óvodapedagógus írta.

„*Jobb adni, mint kapni,
másoknak is adni,
ha másoknak adsz,
boldog így maradsz.*”

Szólások, közmondások használatát az óvodapedagógus a helyi igények és szükségletek szerint, valamint a gyermeki fejlettségi szint figyelembevételével tudja célszerűen használni nevelőmunkájában.

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Szolasok-regi-magyar-szolasok-es-kozmondasok-1/dr-margalits-ede-magyar-kozmondasok-es-kozmondasszeru-szolasok-5222/szegeny-689C/>

A gazdagnak is kettő az orra lika, mint a szegénynek, mint a szegény ember malacának, mint a szegény ember disznójának.

A sok ígéret nem teszi gazdaggá a szegényt.

A szegénynek kicsiny is sok.

A szegényt nem hajtogatja más, hanem a has.

Gazdag akkor eszik, mikor akarja, szegény mikor kaphatja.

Gazdag hízik, szegény bízik.

Gazdagnak ékesség, szegénynek segítség. (A tudomány.)

Holmiját a szegény könnyen számba veszi.

Könnyű a szegényt kinevetni, de nehéz felruházni.

Ki ma szegény, holnap gazdag is lehet; ki ma gazdag, holnap szegény lehet.

Foltos ruha nem szégyen, csak (piszkos) rongyos ne legyen.

Éhes disznó makkal álmodik.

Könyvajánlások

Szülőtől való elválás, befogadás elősegítésére:

- Szepes Mária: Pöttyös Panni az óvodában
- Vadadi Adrienn: Ákos óvodába megy
- Janikovszky Éva: Már óvodás vagyok

Elfogadó és segítő magatartás alakítására:

- Gerlinde Ortner: Gyógyító mesék
- Dr. Stefanik Krisztina: Csillagbusz

Mesék

- Andersen: A kis gyufaárus lány
- A szegény ember aranya (Sebestyén Ádám gyűjtötte, Az eltáncolt papucskok Bukovinai székely népmesék)
- A szív igazsága (Itt vagyok, ragyogok – Bajzáth Mária)
- A kóbor szálló (Molnár T. Eszter)
- Benedek Elek: Furulyás Palkó (Magyar Népmesék 2. kötet)
- Bojtár Endre: Az eső, a dér és a szél ajándéka (Az aranycipellő)
- Csukás István: Egérmese

<https://egyszervolt.hu/vers/egermese.html>

- Benedek Elek: Szegény, meg a gazdag legény; Benedek Elek Özvegy asszony
- Beck Andrea: Titoktündér- A Titok klub: A karácsonyi küldetés című rész
- Boldizsár Ildikó: Öregapó hajszála
- Ceri Roberts, Louise Spilsbury: Beszéljünk róla! – könyvsorozat Éhezés és szegénység (Louise Spilsbury Hanane Kai HVG Könyvek kiadó, 2018)
- Grimm testvérek: A suszter manói
- Hárs László: Az egyetlen ajándék
- Fésűs Éva: Száz kis aranyernyő
- Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? – mese / diafilm
- Móricz Zsigmond: A hét krajcár <https://www.youtube.com/watch?v=5LUUV4LbmLk>
- Móra Ferenc: A didergő király, Móra Ferenc: A cinege cipője

- Mese a szegény legényről és a gazdag kereskedőről – népmese
- A szegény ember kilenc tyúkjá és kakasa - népmese
- A szegény ember szőlője - népmese

Versek

- Aranyosi Ervin: Az igazi gazdagság
- József Attila: Gyönyörűt láttam; József Attila: Kedves Jocó; József Attila: Betlehemi királyok;
- Kállay Sándor: A családkunk egyik ága
- Kányádi Sándor: Hogyha lovam volna
- Móra Ferenc: A cinege cipője; A szánkó
- Tolnai Lajos: A szegény vándorló legény
- Szász Károly: Miből lesz a kalácska?
- Weöres Sándor: Ha vihar jó a magasból; Weöres Sándor: Barangolók

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A nemzeti identitástudat erősítése a népi gyermekdalokkal, gyermekjátékokkal, körjátékokkal, párválasztós játékokkal társas kapcsolatok, elfogadás erősítése. A dalos játékok során az ellentétek érzékeltetése - az ehhez kapcsolódó tartalmú zenei anyag kiválasztása: pl. Egyszer egy királyfi, Béreslegény.

Néptánc során ismert és szeretett népdalok eljátszása, megjelenítése. Érzelmek feldolgozása zene segítségével és a régi viseletek megismertetése. Népi hagyományok megismerése: Szüret, szüreti táncbáz.

Népdalok hallgatása, éneklése a szegénység témakörben. Zenehallgatási anyagok felhasználásával.

A tehetségigéretetek azonosítása, tehetségüknek megfelelően fejlesztés biztosítása. Hátránykompenzálás, tehetséggondozás.

A különböző nemzetiségű kultúrák szabad alkalmazásával tapasztalat útján ismeretszerzés, élmények nyújtása, partneri egyenlőség biztosítása.

Így Tedd Rá! Program Balatoni Katalin Fordulj vígan, Koszorú! Rábaközi játékok, mondókák, dalok
– Ünnepek a néphagyományban –*Táncos mozgásfejlesztés az óvodában* Ráckeve, 2019. Lopom
uram szőlőjét 21.old.Csiteri, csütörtök 23.old.

Saját készítésű hangszerekkel zenélés (kancsó, kanál). Roma zenei kultúra bemutatása.

A mondókák, dalok ajánlásai természetesen kiemelések, amihez a helyi területeken a hagyományos és jól bevált gyűjtemények (mondókák, versek, mesék, dalok stb.) anyagai a helyi igények és elvárásoknak megfelelően jól illeszthetők a célok, feladatok megvalósításához.

Az óvodapedagógusi tudás tartalma és nyitott megoldáskereső tevékenységeik alapján a található gyűjtemények jól segítik a váratlanul felmerülő problémamegoldásokat.

Ehhez a helyi könyvtárak is szolgálnak segítséggel. A nyitott, kreatív óvodapedagógus élményt szerző tevékenységeivel aktív szerepet tölt be az érzékenyítési feladatok maradéktalan megvalósításában.

Dalok, dalos játékok, zenehallgatás

- Beethoven: Mormotás fiú dala
- Szegény legény vagyok én, ... (népdal)
- Hej, a sályi piacon... ÉNO 88.
- *A komatálat hoztam ÉNO 103.* című játék újragondolása, Pl.: kinek vihetünk ajándékot
- Hej, Dunáról fúj a szél – zenehallgatás (Cifra Palota album)
- Törzsök Béla: Én elmentem a vásárba félpénzen 130., Három szabó legények 124.

Forrai Katalin: Ének az óvodában, Zeneműkiadó

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, Zeneműkiadó

Ajánlás a felhasználóknak - az itt ajánlott szakirodalom minél szélesebb körű kiegészítése, saját gyűjtemények hozzáillesztése. Mindezekkel lehet segíteni a felhasználók módszertani, eszköz béli felkészültségét.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Tevékenységek a természet kincseivel, játékeszközök készítése növényi részekből, hulladék anyagokból (rongyabda, szövőkeret faágból, malomjáték kövekből, (kavics, bot, toboz, növényi színező anyagok pl. cékla, hagymahéj, dióburok). Önmegvalósítás és munkára nevelés eszköze lehet az alkotásban való öröm megélése. Versek, mesék feldolgozása képzeletbeli rajzban vegyes technikai eljárásokkal valósul meg. Barkácsolás során pedig az újra felhasznált anyagokból „*a hulladék is érték*”.

Jótekonysági célra karácsonyi vásár felhasználása. aminek eredményeként gazdag karácsonyt varázsol az óvoda a hozzá járó gyermekeknek. Így a gazdag ajándékozás is érezteti a szegény és gazdag érzés átélését – megfelelő pedagógusi hatékonyság és ráhangolódás megvalósításával.

Régi népi mesterségek felelevenítése, alkalmazása (szövés, fonás – kosár, haj, batikolás, rongy- és fonalbaba készítés, kézen szövés, körmöcskézés), a kétkézi munka értékének megismerése, megbecsülése.

Tárgyak felhasználásával tevékenységek színes tára valósítható meg, például:

Csoportos alkotás készítése rajzzal, melynek témája: „Hogyan segíthetek másokon?” – Papír ruházatra foltok rajzolása, vagy ragasztás. -Varrás – foltozás, stoppolás. – Hulladékanyagok, vagy lyukas zoknik. – lyukas holmik „megmentése.” -Tű, cérna, olló, kiégett izzó. – Használt, kinőtt ruhadarabokból babaruha, bábok készítése. – Szövőkerettel való szövés, maradék fonalak felhasználása – Bogáncsból bababútor készítése. – Kukoricából csutkababa készítése. – Kialakított bolthoz: táblák, termékek készítése.

Saját elképzelés alapján alkotások készítése- témaajánlások: Hogyan képezed el – hol él a királyfi, királynő? Hol él a koldus? Milyen az otthonuk? – Rávezetés a különbözőségekre, mitől szegény vagy gazdag valaki!? Külsőségek bemutatása: ruházat, lakóhelyi környezet. Változatos eszközök, anyagok, technikák megismertetése, alkalmazása a mindennapi tevékenységekben, műhelyfoglalkozásokon, különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatására, illetve tehetségfelfedezésére.

Szervezés, adományozás, ötletadás tárgyak készítésére

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka eszközeinek gyűjtése, adományozása a hátrányos helyzetű családoknak.

Pályázatok benyújtása a rászoruló, tehetséges gyermekek művészeti fejlesztésének támogatására.

Kézműves foglalkozásokat biztosító táborok szervezése, rászorulóknak óvodai alapítvány támogatásával szükség szerint.

Technikai, anyagismeret, finommotoros képességek differenciált fejlesztése. Rajzpályázatokon, kézműves foglalkozásokon való részvétel támogatása, tehetségek kibontakozásának segítése.

Krumpliból keményítő készítése, ezzel rögzíteni tudunk, (Hogyan készítsünk keményítőt otthon Keményítő Wikipédia

Lisztből csiriz készítés – régi papír ragasztó.

<https://www.5letshop.com/magyar/projects13/sk-alapanyag/b1.html>

Csuhéból babakészítés, mézeskalács sütés, díszítés, sövényfonás.

Kunyhó készítése természetes anyagból (nád, sár), szövés, fonás.

Batikolás, rongy- és fonalbaba készítés, (dióbél hajó, dióbél bölcső), pókfonás.

Gipsz formák öntése, festése.

Matt gyöngy festése színesre, karkötő, nyaklánc készítés.

Gumikarkötő készítés. Agyagozás, agyag ékszerkészítés.

Zoknilabda készítése rossz zoknikból.

Öltöztető baba, ruhák készítése, színezése.

Szegénylegény tarisznyájának elkészítése szövással, papírból, maradék fonalból, felszabdalt anyagokból.

Babaruha varrása, hímzés, szövés, fonás (haj is, lányok hagyományos hajviseletének megismerése).

Krumpli nyomda készítés, festés növények (zöltség, virág) nedvével.

Hamuba sült pogácsa sütése, készítése só gyurmából.

Ne dobd ki, használd újra! Játékok készítése újra felhasznált anyagok segítségével.

Szerelőműhely: az elszakadt játékok renoválása.

Varróműhely: az elszakadt ruhák varrása, foltozása.

Piacos játék kellékeinek elkészítése hulladék anyagokból: Árusító pavilon, eladópult, termények, különböző anyagokból, játékpénz.

Dobozházak barkácsolás (palota, kicsi ház, vár) festés.

Dramatizáláshoz, bábozáshoz jelmezek, kiegészítők, díszletek, bábok, készítése hulladékból.

„Semmiből valamit” Eszközkészítő pályázat a családoknak- újra használattal.

Mozgás

A tornatermi és szabadban való mozgáshoz a tornaszerek, udvari játékok, járművek egyenlő biztosítása mindenkinek. A mozgásos tevékenységek során az alkalmazkodó képesség, tolerancia fejlesztése előtérben van. Sok dicsérettel, sikerélménnyel, a mozgáshoz való pozitív viszony kialakítását teszi lehetővé. A mozgás szervezése a gátlások, visszahúzódó viselkedés leküzdésére. (több esetben a gyermeki ügyesség kerül előtérbe – szegényebb gyermek képessége megmutatkozhat; jó motiváció és önbizalom fejlesztőlehetőség megvalósításával). Differenciált mozgásfejlesztés, tornaeszközök megismerésének biztonságos használata. Tehetségek kibontakoztatása, alapítványi támogatása.

Minőségi, az óvodás korosztály számára megfelelő tornaszerek, sporteszközök biztosítása.

A környezetünket körülvevő dolgok játékos felhasználása, drága játékok mellőzése.

Speciális mozgásfejlesztés biztosítása a rászoruló gyermekek számára, külső szakember bevonásával. Speciális mozgásterápia hátránykompenzálás céllal.

Afrikai esőtánc <https://www.youtube.com/watch?v=0VeWHmaHgHA>

A *Bozsik programban* a hátrányos helyzetű gyermekek bevonása. Ovi-focin való részvétel segítése. Sikerélményhez juttatás, csapatszellem erősítése a mozgásos játékok által. Fejleszti a társas kapcsolatokat, elfogadást, együttműködést, erősíti az önbizalmat.

Különböző mozgásformák népszerűsítése érdekében ajánlás pl. az év nagy részében Kneipp sziget használata), télen a csoportszobában Kneipp-taposó kialakítása a gyerekekkel természetes anyagokból (pl.: fakéreg, csutka, kukoricaszem, lapos kövek, napraforgómag). A Kneipp – taposó óvodai használata a szegény családokban élő gyermekek számára is lehetővé teszi preventív nagymozgásfejlesztést és a lábboltozat formálását. Változatos talpmasszázs alkalmazása a szervezet működésének felfrissítését támogatja. Alapítványi finanszírozású programokon, részvétel biztosítása minden gyerek számára.

Mozgásos játékok gyűjteménye

Olyan játékokkal ismerkedés, az *eszközök házilag felhasználásával készülnek*: (pl. lépegető tejfölös dobozból, kukoricacsutka célba dobáshoz). népi mozgásos játékok felelevenítése, megismertetése a gyerekekkel.

Segítő- szabadító fogójátékok, mozgásos szabályjátékok, bújócska, ugróiskola.

Kakasviadal, népi dalosjátékok.

Halász játék: Kettő gyermek halászik, kettő pecabot van egy – egy gyermek kezében. A halak a tóban úszkálnak. Jelre indul a halászás. A győztes gyermek az, aki megadott időn belül több halat fog ki a tóból.

Szorgalmas és a lusta (futójáték): A gyerekek futkároznak, a szorgalmas felkiáltásra minden gyermek megáll és imitál valamilyen tevékenységet, a lusta felkiáltásra lefekszik a földre.

Kincskereső lopakodó játék A szőnyegre elszórtan kincseket, szép kavicsokat helyezünk el. A gyerekek felsorakoznak a szőnyeg széléhez. Egy gyermek őrzi a kincseket, aki a gyerekeknek háttal ül egy széken. Jelre indul a kincsek összegyűjtése, ha a kincsek őrzője hangot hall, akkor megfordul a többi gyerek pedig szoborrá változik. Mozdulatlaná válnak, aki megmozdul az leteszi a kincset és a kiinduló vonalhoz tér vissza. Az a gyermek nyer, aki a legtöbb kincset találta.

Házi készítésű babzsák, konzervdoboz lépegető.

Bekötött szemű fogó

Egylábon ugrálva fogó

Mókusok, mókusok ki a házból- játék

Saját készítésű krétával rajzolt akadálypálya

Kelj fel Jancsi! (játék)

Versenyfutás

Élménypedagógiai és drámajátékok

Palacsinta, gombóc, tengericsillag

A Tűz, víz, repülő játék mintájára, Palacsinta: két kisgyermek összeragad; Gombóc: leguggolva picire összegömbölyödik mindenki; Tengericsillag: minden gyermek hátára fekszik, lábukat terpeszbe nyitják, karjukat oldalsó középtartásba teszik.

Lukács Józsefné – Ferencz Éva: Kerek egy esztendő – Ősz Flaccus Kiadó, Budapest 2012

Szomjas gyerek Cél: szem – kéz koordináció fejlesztése. *Játék leírása*: a gyermekeket egymás mellé állítjuk egy – egy pohárral a kezükben. Jelre az első gyerek önt magának a kancsóból vizet a saját poharába, amit

aztán a mellette álló gyerek poharába tölti. Ő is áttölti a vizet a szomszédja poharába és így adják át a vizet egymásnak. Az utolsó gyermek kiönti egy üres kancsóba, és kap inni tiszta vizet. Miután ivott, félreáll. Addig játsszuk, amíg mindenki nem ivott.

Magyar népi játékok

- Pányvázás (eszköz: kötél, ugrókötél) <http://napsugargyermek haz.hu/rolunk/hagyomanyos-nepi-es-sportjatekok/> Hagyományos magyar ügyességi játék, kötéllel. Az állatok legeltetésének egyik módja volt a karóhoz történő kipányvázás. A játékban, a kötél mozgása a pányvához hasonlít, innen ered az elnevezés is. Legjobb, ha szabadban játsszuk. A résztvevők körben állnak, középen egyvalaki forgatja a kötelet, melynek a végére valamilyen súlyt rögzítünk. A kívül állók feladata, hogy amikor a kötél épp náluk tart, átugorják azt. Az a személy, aki megbotlik a pányvában, kiesik a játékból.
- *Karikadobálás*: Célba dobó játék, ahol egy hosszabb botot szúrunk a földbe, amire a különböző átmérőjű karikákat kell rádobálni.
- *Ügyességi játék: Karika dobáló* - Botra erősített fűzfakarika. Tevékenység: karikát a bot mozgatásával rádobni a botra.
- Zsákban futás / ugrás
- Mocsárjárás (szőnyeggel vagy lapokkal, újságpapírral...)
- Csúzlizás
- Célba dobások
- Séták kirándulások, kertészkedés.

Külső világ tevékeny megismerése

Beszélgetőkör ajánlott témái

- Régen és ma a szegénység fogalma, illetve az aktuális témának megfelelően,
- Ki, mit gondol a szegénységről?
- Élménybeszámoló, beszélgetés a szegénységről, gazdagságról (Nemcsak anyagi javaktól lehetünk gazdagok, szegények!)
- Hajléktalanság fogalmának kialakítása, érzékenyítés, bemutatás, megbeszélés, ki a hajléktalan, ki a menekült. Miért hívjuk őket így?!
- A gyermekek véleménye a szegénység fogalmáról, ezek megbeszélése, - gondolkodás/gondolkodtatás: mit láttak, hallottak, tapasztaltak esetleg utcán séta alkalmával.
- Hogyan lehetne ezeken a problémákon az ő kis közösségükben javítani, segíteni esetleg társaikat anélkül, hogy a lelki egészség sérülne.
- Mi is az a lelki egészség? Szomorúság? Vidámság?
- *Milyen lehet szerintetek az az ember, aki gazdag, vagy aki szegény?*
  - Hogyan öltözködik?
  - Mit eszik? Honnan szerzi be az élelmet?
  - Hol él?
  - Mivel közlekedik?
  - Hol, mit dolgozik?
  - Milyen tárgyai vannak?
  - Hogyan viselkedhet a gazdag ember a szegénnyel?
  - Hogyan viselkedhet a szegény ember a gazdaggal?

Óvodán kívüli megfigyelések: séták alkalmával a házak, udvarok megfigyelése. Séták alkalmával emberek, lakóházak, lakóövezetek megfigyelése. (hogyan öltöznek az emberek, milyen autóval közlekednek, milyen az utca rendezettsége).

IKT eszköz használatával képek nézegetése szegényebb és gazdagabb társadalmi környezetről, más országok népeiről. Pl.: öltözet, lakás, autó, ételek A szegénység szemléltetése filmvetítéssel (magyar népmesék). Különböző földrészek népeinek bemutatása kiemelt fókusszal a gazdasági jólétre kik a gazdagok és szegények, valamint a boldogok és boldogtalanok. (képek és kisfilmek segítségével).

„Gyűjtés céllal” a szegény családok megsegítése érdekében

A maradék tiszta étel összegyűjtése (szendvicsek, zsemle, kifli, kenyér), felajánlása, eljuttatása egy gyűjtőpontra a szegény embereknek, hajléktalanoknak.

A már kinőtt gyermekruhák, cipők, megunt játékok, könyvek, CD-k, DVD-k cseréje a családok között, az óvoda rászoruló családjainak, Családok Átmeneti Otthonának, Családsegítő Központnak.

Megfelelő váltó ruha biztosítása a rászorulóknak, szükség esetén alapítványi támogatással.

Rászoruló családok támogatása élelmiszercsomaggal.

Tudatos táplálkozás szabályainak megismertetése.

Jótekonysági bál rendezése (szüreti bál, Márton-napi bál) az óvodai alapítvány támogatására. Adventi vásár bevétele, hasznosítása a hiányok pótlására.

Iskolakezdés előtt gyűjtési akció (füzetek, ceruzák, alapvető felszerelések), Országos és helyi gyűjtő akciókhoz csatlakozás. (Pl.: „Cipősdoboznyi szeretet” akció, Angyalka játék karácsony előtt, KARITAS tevékenység támogatása).

Látogatás olyan helyszínekre, pl. Mikulás gyár, ahol a nehéz sorsú gyermekek részére gyűjtenek.

„Hozd el nem használt dolgaidat, másoknak szüksége lehet rá!” Bolha és csere piac rendezése csoport vagy óvodai szinten.

Titkos kívánságleső: hogyan szerezzek örömet másoknak?

A menhelyi állatokon való segítség, adománygyűjtés: régi törölközők, lepedők gyűjtése, élelmiszer, játék etető tálak.

Lelki adakozás –beszélgetés az idős emberekkel.

Rövid dokumentumfilmek megtekintése

- Harmadik világ béli emberek életéről, beszélgetés során összehasonlítva életüket a miénkkel (milyen lehetőségeik vannak a tisztálkodásra, étkezésre, ruházkodásra).
- Menekültekről, háborús övezetekről, hajléktalanokról.
- Közös beszélgetés a szegény országokról, emberekről, a gyerekek rossz életkörülményeiről. Térképen, földgömbön a szegény országok, régiók megkeresése.

Egyházi nevelési intézményben

Márton és a koldus – beszélgetőkör: mi az, amiből nekem több van, és oda tudom adni, meg tudom felezni, mint Márton püspök is tette a köpenyével. Előzmény: Márton püspök legendájának elmesélése.

Oszd meg a liba sütidet egy társaddal! Márton nap –ismerkedés a szegénység, koldus fogalmával.

„Hamuban sült pogácsa elkészítése” Márton napjához kapcsolódóan– valós alapanyagokból. Az összetevők megnevezése, megkóstolása, tulajdonságainak megnevezése. Kenyérsütés.

Szent Erzsébet legendájának megismertetése.

Advent időszakához kapcsolódóan: Szent Miklós püspök történetének megismerése.

Múzeumlátogatás - múzeumpedagógiai foglalkozás

Régi tárgyi emlékek, korabeli ruházat, népi mesterségek és az ehhez kapcsolódó tárgyak, pl.: kukorica (morzsolás kipróbálása), ha faluhelyen még van rá mód, akkor a család meglátogatása. A népi kismesterségek bemutatása kapcsán beszélgetés a paraszti kultúráról, szegénységről.

Beszélgetés a régebbi időről

Látogatás közeli gazdaságba, baromfiudvarokba. Régen, akinek sok állata volt az a gazdagság jelképe, szimbóluma volt).

A régi időkben a családokban magasabb volt a gyermeklétszám (10 gyerek), mindenki egy szobában lakott. Eltudjátok ezt képzelni?

Ismerkedés régi, természetes anyagokból készült játékokkal.

Pénz fontossága – anyagi jólét, egészség.

Takarékosságra nevelés

Aranyforint gyűjtés több héten keresztül, majd vásár formájában annak elköltése (gyümölcs, színező, apró ajándékok). Kenyérsütés a gyermekekkel, majd megosztása óvoda szinten és a szülőkkel.

Adventi időszakban adományok gyűjtése a rászorulóknak. Helyi vagy országos jótékony akcióhoz kapcsolódás -földrengés károsultjai, betegek, idősek, gyermekotthonokban élő gyermekek részére – gyűjtés.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Boltos játék, állatok számlálása az irányított játékok során – takarékos, odafigyelő gazdálkodásra figyelés fontossága (*kinek mire és mennyire van szüksége? és miért?*): több, kevesebb, ugyanannyivá tétel – mértékletesség alakítása: lemondok más javára, hogy neki is legyen. Néhány, kevés, sok, ugyanannyi. – Kisebb-nagyobb dobozok szétválogatása. – Játékok összehasonlítása méret szerint. – Halmazok képzése saját és megadott szempontok szerint.

A család beépítése a témafeldolgozásba

Kinek hány testvére van? – egy almát akkor hány felé szükséges osztani, hogy ne kelljen többet vásárolni.

Ahol egy gyermek van ott szükség van több almára, darabolásra?

Ahol több testvér van ők is tudnak osztani egyalmán igazságosan?

Mindenkinek jutott az almából egyformán?

Van aki kevesebbet kapott? Miért?

Számkirály (nagy csoport) – játék menete: a gyerekek felállnak. Kettő gyermeknek mutatok egy számképet, amelyik gyerek hamarabb megmondja a képen látható számot állva marad. A lassabb vagy helytelenül felelő leül. Addig játszunk a játékot, míg csak egy gyermek marad állva. Ő a SZÁMKIRÁLY.

Összegyűjtött cipősdobozok, adományok számlálása, válogatása, sorba rendezése, bontása, csoportosítása különböző tulajdonságok szerint. (anyag, méret, becsült érték). Párosítás: cipők, zoknik párosítása. (beszélgetés- nagy csoportban: kinek hány pár zoknija van otthon? hányra van szükség? miért?).

Képek (tárgyak, ételek), csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. egyik oldalra a szükségesek, másik oldalra a nélkülözhetők). Különbségek felismerése képek alapján. Összehasonlítások képek segítségével (szegény, gazdag).

Gyümölcsök elosztása igazságosan papírtányérra, egyenlő részben legyenogyoró, dió alma ... stb. (négyöt tányér, tízes számkörben megoldható feladatok; több-kevesebb- ugyanannyi).

Boltos játékban

Játékpénz/ aranypénz számlálás

Egyenlő elosztás: több, kevesebb, ugyanannyi

Játék gazdaságok, farmok kialakítása játékalattal.

Pénz beosztása, költése a kialakított boltban; kinek mennyi marad a nap/ hét végére; ki mit vásárol belőle? mire van szükség? Mire nincs szükség és pénzkidobás?

Lehetőségek, segítségnyújtás, ötletadás: egymás segítése, összedolgozás.

Ellentétpárok keresése (sok-kevés, több-kevesebb, éhes-jóllakott, sovány-kövér).

Szegénylegényeknek sült gyurma pogácsák elosztása a tarisznyákba.

Az „értékes” viszonylagosságának bemutatása többféle játékon keresztül (ami fontos, az értékes, ez nem mindig egyezik a piaci árral). ami nekem érték, az a másoknak nem. Kinek mi a fontos?

Pozitív viszonyok kialakítása a problémahelyzetek megoldásához, a logikus gondolkodás megalapozása.

Munka jellegű tevékenységek

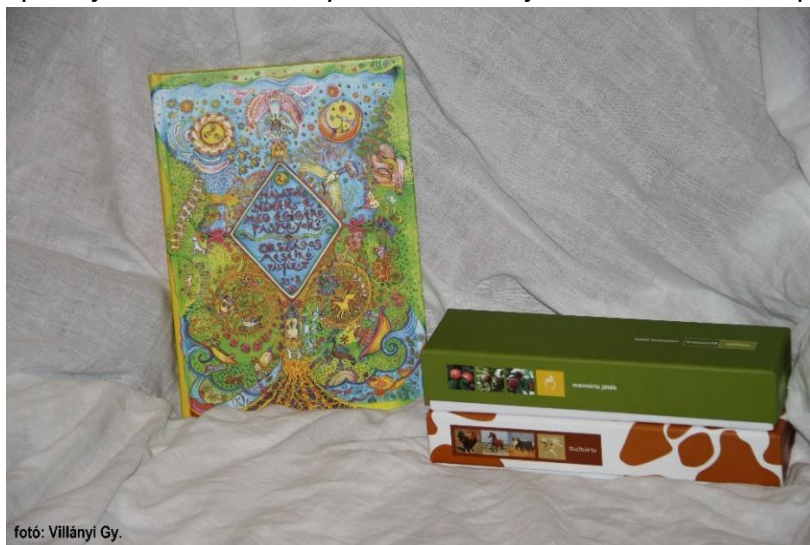
Az óvodában végzett munkajellegű tevékenységek által a felelősségérzet alakítása, erősítése. A közösen végzett munka örömeinek átélése, sikerélmény biztosítása. Takarítási világnap” – udvar rendezés gyermekekkel, szülőkkel közösen.

Gyűjtések projektekhez szülők bevonásával. Pl. játékok javítása, válogatása, elszakadt könyvek megragasztása, „Hulladék nem szemét” elv megismertetése. (gyűjtés, válogatás, hulladék elszállítása a szelektív gyűjtőbe) A településen, vagy országosan szervezett gyűjtési akciókhoz gyűjtőmunka.

Az önellátás, mint a szegénység megelőzése: növények termesztése, állatok tenyésztése, a gazdálkodási életmód példamutatása. Elromlott dolgok megjavítása, javíttatása.

Munka megbecsülésére nevelés: saját és mások munkájának tisztelete, értéke pl.: levetjük a sáros cipőnk, megmossuk a piszkos kezünket, összerakodunk magunk után. Szívesen segítünk másoknak, ha elakadnak tevékenységeinkben? Kerti munka végzése évszaknak megfelelően.

A képen ajándék - Mesekönyv és Memória-játék Zöld Óvodák kapták.

2. Cél - Az éhezés megszüntetése

Véget vetni az éhínségnek, elérni az élelmiszer-biztonságot, fejleszteni az ételmezt és előmozdítani a fenntartható mezőgazdaságot.

Az éhezés, az alultápláltság emberi szervezetre és jóllétére való hatásának megismertetése a gyermekekkel. Élelmiszer pazarlás tudatos megelőzése, maradék ételek felhasználása. Komposztálás. Szolidáris viselkedésre nevelés hátrányos helyzetűek megsegítésével. Együttérzés alakítása a rászorulókkal szemben. Egészséges táplálkozás szokásainak alakítása.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 1., 2., 4., 5., 7., 10., 12., 15., 18.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Az óvodapedagógusok gyermekvédelmi tevékenységeiknek egyik kiemelt témája a gyermek fejlődéséhez biztosított gondozási feladatok ellátása. A fejlődéshez megfelelő mennyiségű és minőségű étkezésre van szükség. Első jelzőrendszeri feladatukhoz tartozik az óvodapedagógusoknak, hogy ha olyat tapasztalnak, ami gátolja a gyermek fejlődését, jelezni kell az intézmény vezetőjének. Meg kell hozni a lépéseket, hogy az óvodába járó gyerek megfelelő étkezést kapjon otthonában is. Az óvodában háromszori étkezés biztosított, de ez nem elég. Napi ötszori étkezés szükséges az óvodai korosztálynak. Ezt a szülői értekezleteken a szülővel ismerteti az intézményvezető, vagy helyettese, vagy a csoportos óvodapedagógus a helyi dokumentumok előírásai szerint.

A szülői értekezletek nagyon fontos szociális és társadalomformálószerpet kell, hogy betöltsenek. A szülők részére felvilágosító tevékenységeket szerveznek nem csak az étkezés mennyisége, de minősége érdekében is. Sok helyre hívnak előadókat, akik az étkezés tartalmi kérdéseivel, a modern konyha főképpen egészséges konyha tartalmi elemeinek elmondását tartják fontosnak az óvodapedagógusok.

Szülői fórum szervezése az egészséges táplálkozásról: szülők tájékoztatása az óvodás korú gyerek táplálék igényéről. Szülők tájékoztatása a heti étrendről a hozzátáplálás segítségével.

A korszerű táplálkozás biztosítása érdekében az óvodáknak kapcsolatuk van a főzőkonyhával, az étel szállítókkal. Étlapértekezleteken beszélnek az érintettek az étlapösszeállítástól kezdve a étel minőségének értékeléséről is, valamint a mennyiségi és minőség kérdésével, és még az ételszállítás idejéről is. Persze ehhez kérik a gyerekek és szülők visszajelzéseit is. Ha ez a kapcsolati háló jól működik, akkor kiválóan együttműködéssel megoldható a korszerű étkezés, az igényeknek megfelelő tartalmas táplálkozás biztosítása.

Helybéli vállalkozóval, vendéglátóhelyekkel kapcsolatfelvétel, hogy a megmaradt étel ne a kukába kerüljön, hanem támogassanak vele rászoruló családokat.

E mellett *felvilágosító szerepet is vállalnak az óvodák*. pl. Délutáni program keretében a talaj előkészítéstől a növénytársításon át a komposztálásig PPT vetítésszervezése dajkák és pedagógiai asszisztensek közreműködésével az érdeklődő szülőknek és gyermekeknek A komposztálás: zöld hulladék gyűjtése a csoportszobában, udvaron és kertben keletkező zöld javak hasznosítása is fontos feladat, és ide tartozik.

Azoknál a gyerekeknél, akiknél otthoni étkezés hiányt, illetve nem megfelelő táplálkozást, vagy a gyerek viselkedésében étkezéskor problémák vannak, az óvodapedagógusok jelzik az intézményvezetőnek, vagy ha van a gyermekvédelmi felelősnek, vagy az óvodai szociális segítő közreműködését kérik vezetőjüktől.

Karitatív tevékenységekbe a szülők rendszeres bevonása is sok helyen kialakult már az országban. Pl. Érzékenyítés szülői, pedagógusi mintaadással a nehéz sorsú rászorulók iránt (pl. kutya menhelyeknek plédek, eleséggyűjtés, karácsonykor nehéz sorsú családok részére tartós élelmiszergyűjtés).

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Étkezés közben, példaadással illemszabályok, kulturált étkezési szokások megismertetése, gyakorlása a mindennapok tevékenységei során valósulnak meg.

Rendszeresen, *azonos időben táplálkoznak a gyerekek*. Ezt a napirend biztosítja. Több helyen folyamatos reggeliztetés bevezetése megvalósul.

Egészségnek megfelelő *táplálkozási szokások alakítása* (szükségletnek; egyéni tényezőknek megfelelő arányok elfogadása). Egészséges ételek, italok hangsúlyozása saláták, falatkák készítése a szülőkkel, gyerekekkel, állandó folyadékbiztosítás (csapvíz, gyógytea, limonádé,) vízszűrőkancsó használata. A gyermekek megismertetése és ízlelésének alakítása egészséges, új ízekkel, ételekkel. Alapanyagok megismerése, elfogadás, rendszeres fogyasztás fontossága. Egészséges táplálkozás szokásrendszerének alakítása, új ízek megköstölésére ösztönzés. Minden nap nyers zöldség és gyümölcsfogyasztás.

Ételmaradék megfigyelése, megbeszélése (ki szerint sok, ki szerint kevés). Pazarlás mentes étkezési szokások alakítása a gyerekekben. Élelmiszer pazarlás tudatos megelőzése, megszüntetésére törekvés (kenyérhég, almahég elfogyasztása; másik étkezés során maradék étel felajánlása; mások által nem kért étel felajánlása a többieknek).

Étkezési szokások, szabályok alakítása során az *egészséges és nem egészséges fogalmak* tisztázása. Nagy csoportos korú gyerekeknél el kell érni, hogy az ételek szemmel kiválasztása történjen először és csak utána nyúljon kézzel a kiválasztott étel után a kezével.

Tisztasági, egészségvédő szokások alakítása az ételkészítés, előkészítés során a gyerekekkel közös tevékenységek keretében (kézmosás, alapanyagok tisztasága, eszközök tisztasága, tárolása). Víztakarékos, helyes kézmosás elsajátíttatása.

Takarékossági szokások, tevékenységek alakítása (újrahasznosítás, befőzés, maradékkezelés).

Élelmiszer pazarlás fogalmának megismerése. Mi mit tehetünk? – beszélgetések szervezése aktuális témákban.

Takarékosság az ételekkel, vízzel. Mértéktartás, takarékoság az étellel, ételt nem dobunk ki, a világon sok gyerek éhezik. Tartós élelmiszerek adományozása, adakozásra való ösztönzés.

Segítés napja: kihelyezett dobozba tartós élelmiszergyűjtése.

Rendezvények és születésnapok alkalmával édességek helyett egészséges ételek (pl: kukoricadara torta gyümölcssel, lekvárra, túróval) és gyümölcsök kínálásának szorgalmazása.

Szülők szemléletformálása gyermekeken keresztül:

- a gyorséttermi ételek fogyasztásának kerülése,
- alapanyag vásárlás hazai termelőktől,
- lehetőségekhez mérten saját termesztés,
- szülői megbeszélések, fogadó órák, online megosztások, egészség hét szervezése.

Annak tudatosítása a gyermekekben, hogy az ételek más – más vitaminokat tartalmaznak, ezért az egészségük megőrzése érdekében szükséges, hogy vegyesen táplálkozzanak, új ízeket kóstoljanak.

Egészség hét keretében, egészségfejlesztő szakemberek segítségével egészséges táplálkozással kapcsolatos programok megvalósítása. *Egészségnapok, ételbemutatók témája* lehet pl.: olcsó, de egészséges ételek. Tudatos, egészséges táplálkozásra való nevelés. Gyermekek szakácskönyv készítése, egyszerű, egészséges ételekkel. Receptfüzet készítése szülők, nagyszülők ötletei alapján.

- Folyamatos a receptgyűjtés a családok segítségével.
- Gyerekekkel elkészíthető receptek, kipróbálása ünnepek, témahetek alkalmával.

Egyházi nevelési intézményben

- Részvétel kenyérszentelésen a görögkatolikus templomban.
- Búza feldolgozásának megismerése- Szent Mihály időszak.
- Mihály-napi cipó sütés hagyománya (Mihály –nap után hetente sütés, a heti ritmus tevékenységeként).

IKT eszköz használata: Kisfilmek megnézése a kertgondozásról, öko-gazdaságokról.

<https://www.greenpeace.org/hungary/cselekedj/valaszd-az-okogazdalkodast/hogyan-allj-at-okogazdalkodasra/>

Az éhezés megelőzésére mintaadással önellátásra való berendezkedés bemutatása, ha lehet megteremtésének segítése – a helyi igényektől és lehetőségektől függ a megvalósítás hogyanja, mikéntje (pl.: növények termesztése, állatoktenyésztése, gazdálkodási életmód).

Beszélgetés vagy/és beszélgető kör

Az éhezés, az alultápláltság emberi szervezetre és jóllétére való hatásának megismertetése.

Mi történik a szervezetünkkel, ha nem kapja meg a kellő vitamint? Vitaminok, gyümölcsök, zöldségek fontosságának hangsúlyozása.

Gyerekek véleménye, ismereteik gyarapítása,

Folyamatos folyadékpótlás a gyerekek számára, az udvari ivókút rendeltetésszerű használatának megtanítása.

Saját nevelésű fűszer-, és gyógynövények gondozása kiskertünkben, növényeink fejlődésének nyomon követése. Saját termesztésű friss fűszernövényekkel, csírákkal ételek kiegészítése.

Az erdő-mező ehető növényeinek megismerése, gyűjtése és feldolgozása. (mint az éhezés megelőzésének lehetőségei). Magok csíráztatása, káposztasavanyítás. Egészséges, vitamin – tápanyag dús ételek, megismertetése előtérbe helyezése. Mindennapokban rendszeres friss zöldség és gyümölcs fogyasztás biztosítása- szülők segítségével, szemléletformálás.

A gyerek bevonása az ételkészítési tevékenységekbe pl. gyümölcs mosás, saláta aprítás, gyógytea készítés, gyümölcssaláta, zöldség saláták, kompót készítése.

Gyerekek megismertetése a számukra szokatlan ízekkel, kóstolás.pl csírák, magok, teák. Ételkóstolók, ízek összehasonlítása. Gyermek megismertetése fontos fogalmak és hozzájuk kapcsolódó vizuális emblémák tartalmával (pl. hazai, egészséges, vegyszermentes, helyi termékek). Fontosságuk megértésének segítése életkorának megfelelő játékos tevékenységek során.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Gyermekekben akarati tulajdonságok alakítása (együttérzés, önzetlenség, segítőkészség, lemondás) egymással való osztozkodás, megosztás, egymásra való odafigyelés.

Szolidáris viselkedésre nevelés hátrányos helyzetűek segítségével.

Esélyegyenlőség támogatása, az egzisztenciális különbségek mérséklése. Drámajátékban, egzisztenciájukkal ellentétes szerep adása és eljátszása - a másik gyerek élethelyzetének átélése. pl.Ludas Matyi történetének komplex feldolgozása.

Beszélgetések témái

- Az éhezés szó megértetése érzékenyítéssel. Beszélgetés a szó jelentéséről és közösen, ötletekkel segítség - gondolatban – is az éhezőről (tudatosítás - mit tennénk a gyakorlatban?).
- Milyen érzés, ha valaki éhes? Mit érezhet, aki éhez? Te voltál már nagyon éhes?
- Hogy segíthetünk egy éhezőnek?
- A szülők keményen dolgoznak a mindennapi megélhetésért.
- Munka megbecsülése, munka szeretetére nevelés.

Játékos tevékenységben a gyerekek megismertetése a tudatos vásárlással.

Felesleges játékok, ruhaneműk felajánlása a nehéz körülmények között élőknek. – Több pénz marad élelemre. A szülők terheinek tudatos csökkentése. pl. ágyneműk, tisztálkodási felszerelések biztosítása.

Teadélutánok szervezése. (Otthonról hozott, teák, egészséges nassolni valók, gyümölcsök közös elfogyasztása). Egymásra való odafigyelés, segítségnyújtás fontossága. Gyermek érzékenyítése az éhezők iránt.

Egyházi fenntartású óvodákban

- A hála tudatosítása a gyermekekben az ételért (étkezések előtti, utáni imádságok, énekek).
- Azért szeretlek, mert ... / Azt szeretem benned.... és hasonló játékok.
- Érzelmese /érzelmi intelligencia fejlesztő játék/Kádár Annamária

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Együttműködési képesség, tolerancia fejlesztése.

Ok-okozati összefüggések meglátása és megfogalmazása az élőhely adta lehetőségeken keresztül (pl. vízhiányos területen nehéz növényeket termelni, aminek a következménye az éhezés.)

Ismereteik bővítése a növények gondozása, felhasználása területén. Ellentétpárok keresése.

Éhezéssel kapcsolatok kifejezések gyűjtése: korog a gyomra, kopog a szeme, tele a bendője.

Játékos anyanyelvi és egyéb képességfejlesztő játékok segítségével szókincs bővítése, gyűjtőfogalmak ismeretének alakítása a kifejezőkészség segítése érdekében, ismeretek bővítésére. (zöldségek, gyümölcsök, ételek, növények, állatok, ehető, nem ehető, egészséges, nem egészséges stb.).

- A pazarlás fogalmával való ismerkedés a gyermekek életkorának megfelelően.
- Szókincsbővítés: szárazság, öntözés, kapálás, gereblyezés, magaságys, ültetés, vetés, tőosztás, palánta, mag, hajtás, csíra, konyhakert, ehető fűszernövények megnevezése (menta, metélőhagyma, citromfű, zsálya, levendula) éhes, éhező, alultáplált, jóllakott, sovány, vézna, egészséges, beteg, ételmiszer, stressz, mezőgazdaság, termelés, termelő, fogyasztó, vásárló, komposzt, komposztáló, zöld javak, táplál, táplálék (értékes étel), ételmiszerbiztonság. Növények, állatok, mezőgazdasági, kertészeti szakszavak: őstermelő, éhezés, ételek italok neve, összetevők, hozzávalók megismerése, felismerése. A népmesékben található népi ételek különös neveinek megismerése.

Szólások, közmondások

- Aki nem dolgozik ne is egyék.
- Jobb dolgozni, mint éhezni.
- Éhes disznó makkal álmodik.
- Úgy jól laktam, mint a duda.
- Kopog a szeme az éhségtől.
- Éhes, mint a farkas.
- Szegény, mint a templom egere.
- Éhezés közben jön meg az étvágy.
- A fillért becsüld meg, így gyűjthetsz aranyat.
- Ki a kicsit nem becsüli, a nagyot nem érdemli.
- Addig nyújtózkodj, míg a takaród ér.
- Élire állítja a garast.

Nyelvtörők, Nyelvtörő mondókákkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése pl.: Répa- retek- mogyoró. *Meixner módszer szerint* a „z” hang gyakorlása. Méhecskék (gyerekek) futkároznak, behajlított karjukkal, csuklótól kézfejjel repülő mozdulatokat tesznek, közben a „z” hangot zümmögik, amikor a méhecske hívó képet látják.

Gyermekek megismertetése fontos fogalmakkal és hozzájuk kapcsolódó vizuális emblémák tartalmaival (pl. hazai termékek, vegyszermentes termékek, helyi termékek, ízek alapján az összetevők felismerése, megnevezése.). Fontosságuk megértésének segítése *életkornak, fejlettségnek megfelelő játékos tevékenységek* során.

Kirakó játék készítése, emblémák kirakása közösen a gyerekekkel. Játék közben beszélgetés a fontos tartalmakról (mit jelentenek, miért fontos figyelni rájuk, mit jelentenek a közvetlen napi életünkben...).

Memória játék az emblémák képeivel, egyéb hozzájuk kapcsolódó egészséges táplálkozás témájú figurákkal (kézmosás, gyümölcsmosás, zöldségek, gyümölcsök). Akkor nyer a játszó, ha meg tudja mondani, mit jelent az az embléma, miért hasznos. (Szükség esetén felnőtt segítségével.)

Boltos szerepjáték során olyan termékek dobozainak, csomagolásainak biztosítása a játékhoz, amelyeken az említett emblémák megtalálhatók. A gyerekek figyelmének tudatos irányítása (bekapcsolódó felnőtt magyarázataival) az egészséges termékek, táplálékok fontosságára.

Étkezéssel kapcsolatos témák feldolgozási módjai

Mesével érzékenyítés, vagy közös meseírás az éhséggel kapcsolatban.

Beszélgetés a módokról, ahogyan a gyerekek megszüntetnék az éhezést.

Barkochba, Kakukktojás. „*Mit visz a kishajó?*” játékok (zöldségek, gyümölcsök, különböző ételek sorolása)

- Mit eszik Marika? Pl.: m-el stb. Anyanyelvi játékok hangokkal: szó elején, közepén, végén (zöldségek, gyümölcsök, ételek, munkafázisok)

Empátiát erősítő kommunikációs játékokkal a segítőkészség problémamegoldó készség, tolerancia, a másság elfogadásának alakítása. „*Vándorlegény*” – színes improvizatív játék - *A játék kerete:* a mesebeli vándorlegény útnak indul a nagy Meseországba, útközben összetalálkozik különféle más meseszereplőkkel, akiknek segítenie kell. A nehézséget az adja, hogy akikkel találkozik, nem tudnak beszélni. A választott „vándorlegény” kimegy a csoportból, míg kint van, a többiekkel megbeszéljük, kivel találkozzon, s annak mi legyen a baja. Például: nyuszika, aki éhes, kiskutya, akinek fáj a lába, kismadár, aki kiesett a fészekből stb. Kiválasztjuk hozzá a szereplőt (vagy szereplőket), s behívjuk énekszóval a legényt. Az elindul, s találkozik az új szereplővel. A legény igyekszik kitalálni a másik néma, illetve hangutánzással színesített játékból, hogy mi lehet a baja, és hogyan segíthetne rajta. Folyamatosan kérdezgetés, találgatás során visszajelzéseket kap társától. Ha sikerül segítenie (például az éhes nyuszt, megeteti, a kutya lábát bekötözi stb.) akkor tovább indul. A játék fő eleme a némajáték, a kifejező testbeszéd, de segítséget nyújthat a kifejező hangadás és kérdezni tudás is.

Érzelmek, hangulatok kifejezését, megértését segítő kommunikációs játékok - „*Méregzsák*” – kifejező test beszéd - A szőnyeg közepén van egy zsák, és abban különböző érzelmek, hangulatok vannak bezárva. Ha kinyílik a zsák szája, a benne lévő érzelem kiszivárog, szétterjed, mindenkit körülvesz. A zsákban lehet például óvatosság, félelem, vidámság, szomorúság, bosszúság, szeretet, fáradtság, izgatottság, sértődöttség, csodálkozás stb. A gyerekek körbe sétálnak. A játékvezető bejelenti, hogy mi van a zsákban, majd felkiált: „kinyílt a zsák!” ekkor a gyerekek „megfertőződnek”, s úgy járnak, mozognak, viselkednek egymással, hogy tükrözzék a megnevezett „érzelmet”. Aztán a játékvezető jelképesen beköti a zsákot, ezzel a gyerekek „visszaváltoznak”, sétálnak és kezdődik újra a játék.

Az interneten található játékok gyűjteménye kritikusan használható: ajánlott a kipróbálás és aztán a gyermeki fejlettségnek megfelelően az alkalmazás eldöntése.

Találós kérdések az interneten

Találós kérdések zöldségekről, gyümölcsökről <http://talaloskerdesek.tutioldal.hu/>

<http://talaloskerdesek.tutioldal.hu/index.php?pg1=foglalkozasok>

Találós kérdések tavaszi zöldségek-kvíz, <https://wordwall.net/hu>

Találós kérdések őszi gyümölcsökről

<https://jatektar.jatsszunk-egyutt.hu/gyumolcsos-letoltheto-jatekok/>

Találós kérdések-Lurkó Világ óvodai magazin <https://lurkovilag.hu/>

Szabad játék - irányított szabályjátékok

Minden élmény inspirálólag hat a játék fejlődésére. A képek a szerepjátékokban való megjelenítésének fejlesztő hatása nagy lépést jelent a gyermeki fejlődés lépcsőfokában. Erősebben hatnak az átélt élmények, főleg az érzelmileg közel állók köréből származók.

Élményadó témák lehetnek – a helyi lehetőségek kihasználásával.

- *Tapasztalatszerző séták:* piac, bolt, hentes, baromfiudvar, malom.
- *Az óvoda konyhakertjében termelt* zöldségek, gyümölcsök felhasználása a napi étkezésekhez.
- *Hogyan lesz a növényből étel?* Veteményezés, növénygondozás, feldolgozás. A konyhakert növényeinek megismerése, növénygondozás gyakorlása. A feleslegessé vált zöld növények komposztálása, talajjavítás a gyerekekkel közösen. Afrikai állatok /ételek/ növények megismerése, pl. édesburgonya.
- *Közös virágos, zöldség, fűszer és gyógynövényes kert gondozása.* Búzamag ültetés; búzától a kenyérig - folyamat megfigyelése képek, videók segítségével. Kenyérsütés közösen. Látogatás malomba, pékségbe.
- *Piaclátogatás, vásárlás.* Élelmiszercsoportok (tejtermék, hús, pékáru stb.) megismertetése.
- *Szülők, nagyszülők kertészetében alma, szőlő szüret, dióverés.* Érzékelő (illat, íz, hallás, tapintás, látás) játékok. Ételkóstolás, „Mit kóstoltál?” (egészséges ételek kóstoltatása)

Témához kapcsolódó pozitív és negatív példa terén élménynyújtás, könyvek bemutatása, fényképek, videók segítségével közös élmények megteremtése.

A továbbiakban felsorolt játékok többsége a *játékvezető által irányított tevékenységeket* tartalmaz, vagy éppen felhasználható motivációra egy-egy fontos tématerület feldolgozásával kapcsolatban. Ajánlatos felhasználás előtt kipróbálni a játékot.

„Orvosos játék”: Az egyik maci pocakos jó kövér, a másik nagyon sovány mindig korog a pocija, vajon mi az oka? A hasfájásunk okai? Te vagy az orvos. Mit tennél? Mond el, vagy rajzold le, vagy játszd el. Beszélgessünk.

„Adok neked egy almát! - Köszönöm szépen!” A játék résztvevői körben állnak. Egy szép almával jár körbe szabályok szerint. A játékvezető indítja a játékot, a mellette álló gyermeknek a szemébe néz és azt mondja, „Adok neked egy almát”. Ő átveszi és megköszöni. Az almát különböző hangsúllyal, mimikával, hangerővel adhatják körbe társaiknak a gyerekek.

Babaszobai, babakonyhai irányított szerepjáték során a főzőcskézés közben a következő témákról is lehet szó – ha élményeket élnek át előtte a gyerekek: *„ételt nem dobunk ki”*, tudatos vásárlás, beosztás, szükséges dolgok megvásárlása. Babakonyha tisztántartása. Gondoskodás a főzés menetéről, tálalás, vendégség.

Boltos irányított szerepjáték során a következő témákkal foglalkoznak az együtt játszó: eszközfeltétel biztosítása mellett kérdések: milyen élelmiszert tud vásárolni, akinek nincs, vagy kevés a pénze. Közös bevásárlás lebonyolítása során egészséges, hasznos élelmiszerek vásárlása, bevásárlólista készítése közösen (sok, kevés, ugyanannyi, többfelé bontás - egyenlő elosztásban). Még kiegészítő ajánlások: vásárlás, főzés, étkezés (babaetetés) szokásainak átélése a játéksituációk alatt – vagy születésnapozás, vendégség - egyenlő bánásmód (kínálás). Tudatos vásárlási szokások alakítása.

Szituációs játékok játéka – pl: éhező társ megsegítése. Piacos játék során az alapvető élelmiszerek megismerése. Vendéglőbe mindenki ellátogathat?

Könyvajánlások

- Bartos Erika: Bogyó és Babóca: Napraforgók -dramatizálásra ajánlott.
- A Kisgyermek könyvek sorozat 3. kötete: *A környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása az óvodában* 94. oldalon: *Az tetszik benned, hogy ....* 98. oldalon: *Párhorgász játék.*

Egyházi nevelési intézményben

„*Utcai koldus*” – Szent Márton héten koldus megfigyelése könyvekből, festményekről. A gyerekek szakadt ruhába öltöznek, így stilizálják a koldust. Dramatizálás – Márton és a koldus. Játékos tevékenységeken keresztül az ételek igaszágos elosztásának gyakorlása.

Egészséges – nem egészséges ételek, alapanyagok közötti döntések segítése játékos, irányított szabályjátékokkal a tanulási folyamatokban gyakoroltak, beszélgettek az egészségről, betegségről, étkezésről.

- *Építsünk dióhéjból!* - Hozzávalók: 2 dióhéj minden gyermeknek. Minden gyermek 2 db dióhéjat kap. Ezekből tornyot építenek közösen, minél magasabbat.
- *Szólóvadászat* - Hozzávalók: szemes gyümölcs, tál, szívószál minden gyermeknek. az irányított játék menete: a szemes gyümölcsöt leszemezik és tálba teszik. Jelre minden gyermek a saját szívószálával megpróbálja a szemeket kivadászni. Az győz, aki a legtöbb gyümölcsöt szedte ki adott idő alatt.
- *Káposzta és a nyulak* - Hozzávalók: kendők, vagy babzsákok. A játék menete: 2 egyenlő számú csapat létrehozása, elhelyezésük kettős körben. A belső kör a nyulak ketrece, ők megfogják egymás kezét. A külső kör a nyulak. A káposztalevelek a kör közepén vannak. Adott jelre a gyerekek terpeszállásba állnak, vagyis kinyitják a ketrecet, nyulak ezen átbújhatnak és megpróbálnak megszerezni 1-1 káposztalevelet, amit gyorsan kivisznek. Egyszerre csak 1 levelet vihetnek. Ha a levelek elfogynak, számlálás történik: ki gyűjtötte a legtöbbet.

További játékajánlások az internetről

A képességfejlesztő játékeszközök a témában (zöldségek, gyümölcsök, ételmisszer piramis, kirakók, kártyák, egyéb játékok). Raabe.hu-játékok-az egészség fejlesztéshez

<https://raabe.hu/jatekok-az-egeszsegfejleszteshez/>

Az egészségfejlesztés nagykönyve - módszertani segédletek, szakmai tudnivalók

<https://raabe.hu/termek/az-egeszsegfejlesztes-nagykonyve/>)

Mindenben egészség (160 játék az egészség fejlesztéshez). <https://raabe.hu/mindenben-egeszseg-160-jatek-az-egeszsegfejleszteshez/>

Ételmisszer – piramis, egészséges táplálkozás

Eleséggyűjtés - Újságból kivágott, laminált ételmisszer képek térben elhelyezése. Kettő karikába szétválogatás (egészséges, egészségtelen) ételmisszerek. Beszélgetés az ételmisszerekről.

A legfinomabb falat - Több étel képének kiválasztása, laminálása után mindenki válassza ki a reggelijét, ebédjét vacsoráját, amit a legjobban szeret, ami a legfinomabb számára.

Akros fejlesztő játék - <https://www.jatekliget.hu/>

Piacos játék. - BIO boltos játék. A boltban olyan árukat lehet vásárolni, amelyek BIO címkével rendelkeznek. BIO fogalmának tisztázása.

Répabetakarítás (társasjáték).

Mezőgazdasági farm építése kockákból, a növénytermesztés és állattenyésztés folyamatának eljátszása. Magvak elültetése, előkészített joghurtos dobozokba, felcímkézés, otthoni gondozás. Szülők visszajelzése a kiültetés és gondozás folyamatáról, szüretelésről.

Kerti munka tervezése. Kiskert gondozása, kertből saját zöldség, gyümölcs, fogyasztás a csoportban. Saját magvak, zöldségek, fűszernövények ültetése a kiskertbe.

Komposztálás szabályainak megismerése, gyakorlása, fontosságának tudatosítása a gyermekekben. Komposztálás, gilisztakomposztáló készítése a csoportban.

Látogatás szülő kertjében, zöldségfélék, gyümölcsök termesztésével való ismerkedés.

Drámajátékok: Összeállította: Nagy Magdolna óvodapedagógus, drámapedagógus.

Kertészjáték – szabályjáték - Minden 6-8 gyerekenként egy kertész választása, akik a játék elején kimennek a szobából. Ezalatt a gyermekek keresnek maguknak egy virágnevet, amit meg kell jegyezniük. Bejönnek a kertészek, megállnak egymás mellett és sorba megneveznek egy-egy virágot. Aki olyan virágot kért, amilyen nevű éppen van azt félreülteti a „kertjébe”. Győz az a kertész, akinek a játék végén több virága gyűlt össze. A közös élmények újra élése a játékban. Megnevezés, színek, méretek, formák gyakorlása, illetve babakonyhában (sütés, főzés, vendéglátás, terítés, mosogatás, törölgetés.)

Kertészkedjünk! - szenitívjáték - „Tapintsd, ki, mi van a kosaramban?” – taktilisjáték. Közös élmény átélése ültetéssel, növénygondozással, szürettel saját, illetve a gyermekekhez közel álló gyermektárs, felnőtt kertjéből származó zöldség, gyümölcs fogyasztással.

Verselés, mesélés

Szegénységgel, éhezéssel kapcsolatos, de pozitív kicsengésű *gyermekirodalmi művekkel* empátia készségének alakítása, az együttérzés felkeltése, a segíteni akarás gondolatának elindítása, átgondolásának segítése, az éhínség megjelenése és a gondoskodás a másik embertárs felé jelent meg a mindennapokban.

Magyar népmesék, történetek felhasználása a szegénység és éhezés példáira ad élményanyagot a gyerekeknek.

Irodalmi alkotásokon keresztül a társadalmi egyenlőtlenségek bemutatása, ezek felszámolására törekvés (adakozással, saját javak megosztása, szegény ember – gazdag ember). Az irodalmi művek segítségével erkölcsi értékek alakítása, tolerancia, segítőkészség fejlesztése valósul meg a nevelőmunka folyamatában.

Az étkezéshez kapcsolódó irodalmi anyag beépítése az aktuális projektekbe. Ételekről mesék, versek, mondókák megismerése.

Egészséges táplálkozást, tisztálkodást segítő mesék, versek, mondókák megismertetése, dramatizálása, bábozás (pl. eleség gyűjtögetése télire, állatok téli bepackolódása). Ételekkel, táplálkozással, kertészkedéssel, kapcsolatos versekkel ismerkedés.

Egészséghez kapcsolódó mondókák, versek, énekek és dalos játékok gyűjteménye (RAABE kiadvány)

Szólások, közmondások

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Szolasok-regi-magyar-szolasok-es-kozmondasok-1/dr-margalits-edo-magyar-kozmondasok-es-kozmondasszeru-szolasok-5222/szegeny-689C/>)

Mesék

- A szegény és a gazdag ember – Grimm mese
- A kiscigány - népmese
- Arató Györgyi: Utazás a tányér körül / mesekönyv
- A só - 100 Magyar népmese, Alexandra Könyvesház Kft. 2015
- Dankó Éva: A szivárvány színei
- Fésűs Éva: Búzaszem; Pöttömke meg a csokoládé
- Grimm: A nyúl meg a sün
- Hanna Künzl: A fognyúvó manócska
- Kiss Benedek: Szegényország
- Méhes György: Mese Misikéről
- Móra Ferenc: A didergő király; Cinegefészek; Kincskereső Kisködmön
- Nyakigláb, Csupaháj és Málészáj-népmese
- Szegény ember okos lánya - román népmese
- Zelk Zoltán: Párácska; Mese az éhes kisegerről
- A király kenyere

<https://www.nepmese.hu/mesetar/mesek/matyas-kiraly-mesek/matyas-kiraly-kenyere>

Versek

- Aranyosi Ervin: Jó lenne, ha
- Kis Benedek – Szegényország
- Csanádi Imre: Alma
- Csoóri Sándor: Dióbél bácsi
- Gazdag Erzsébet: A kiskakas rézgarasa
- Gyárfás Endre: Babot vetettem; Zsebre vágom a kiskertet, Hagymák
- Nemes Nagy Ágnes: Bors néni kertje
- Nyulász Péter: Éhes mackó <https://egyszervolt.hu/vers/ehes-macko.html>
- Pákolitz István: Tavaszelő
- Pete Margit: Az éhes kismadár <https://meseles.hu/vers/pete-margit-az-ehes-kismadar>
- Péter Erik: Zöldséget mondunk
- Pocsai Piroska: Répamese
- Tabay Ede: Cipósütő <http://www.operencia.com/tarbay-edo-ciposuet-mondoka/>
- Weöres Sándor: Hallod-e te feleség <https://egyszervolt.hu/vers/hallod-e-te-feleseg.html>
- Weöres Sándor: Csupa fehér; Kellene kiskert
- Zelk Zoltán: A kis kertész

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Egészségről szóló dalok, ételekkel, étkezéssel, növényekkel, állatokkal, gondoskodásukkal kapcsolatos énekek, népdalok, zenei anyagok élményszerű feldolgozása, megismertetése a gyerekekkel. Ismeretfeldolgozás színesítése a zenei anyagok segítségével.

Zenei tárház létrehozása a témában. Népdalok a régi világból. A népzene által a népi értékek közvetítése. Népi mondókákkal, énekes játékokkal a gyermekek zenei képességének fejlesztése.

Szakkönyvek állnak rendelkezésre az óvodapedagógusok számára

„Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl” - Módszertani kézikönyv óvodapedagógusoknak – Tavasz, nyár

Méhecskék tánca - A halk-hangos, és a magas-mély gyakorlására ajánlott. A gyerekek a méhecskék, akik a báb méhecske jelzései alapján zümmögnek: ha a báb az óvodapedagógus háta mögött van, akkor a méhecskék nagyon messze vannak, halkan zümmögnek. Amikor előkerül, akkor közeledik, egyre felerősödik, egyre hangosabb lesz a zümmögés. Ha magasan száll a méhecske, magas hangon zümmög, ha alacsonyan száll, mély hangon zümmög.

Mondókák és énekek

- Ludánszkiné Szabó Éva: Óvodai zenei hagyományápolás
  - Kiskeretemben uborka (mondóka)
  - Répa, retek, mogyoró (mondóka)
- Forrai Katalin: Ének az óvodában /ÉNO/
- Én kis kertet kerteltem, ÉNÓ 64.
  - Éliás. Tóbiás... ÉNO 81.
  - Erre kakas erre tyúk ÉNÓ 200.
  - Erre csörög a dió, erre meg a mogyoró ÉNÓ 199.
  - Egyél. libám. egyél már ÉNO 84.
  - Recse, recse, pogácsa... ÉNO 132.
  - Szita, szita, sűrű szita... ÉNO 58.
  - Megismerni a kanászt..ÉNO 238. (zenehallgatás)

Föld, te adtad ezt nekünk <https://rekautja.wordpress.com/category/aldas>

Ti csak esztek, isztok <https://www.youtube.com/watch?v=krIAT6oMJ7A>

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Változatos kézműves tevékenységek zöldségek, gyümölcsök, állati eredetű dolgok (toll, tojáshéj stb.) felhasználásával, nyomdázás, nyomat készítés, préselés, díszítő munka, növényekkel szövés, képalakítás, barkácsolás.

Tevékenységek

Növényekkel festés: alapanyagok természetes tojásfestéshez.

Vöröshagyma héja – téglavörös (sötétbarna) - a zöltség külső, színes héját kell felforralni ecettel, vízzel. Lilahagyma héja is tökéletes, de annak sötétebb lesz a színe. 5-6 tojáshoz két maréknyi hagymahéj elegendő.

Cékla – barnás-lila a reszelt céklát (egy kisebb gumó bőven elég 5-6 tojásra is), és a többitől eltérően nem kell főzni, csak le kell önteni forró Nagyon erős színezőanyag, így akár a héja is elég egy kisebb mennyiséghez. Akár a répa héja hozzáadható, szintén jó színezőanyag.

Kávé – barna - Egy adag kávé lefőzése, majd kihűlés után hagyjuk hozzá kell adni ecetet. A frissen főtt, még meleg tojásokat kell betenni ebbe a lébe ázni.

Kamillatea vagy kurkuma – világossárga - mindkettő erős színezőanyag, össze is keverhetők. 1-2 evőkanál tea, illetve 1-2 kávéskanál kurkumapor elég 5 tojáshoz.

Csipkebogyó termése – szürkés rózsaszín -Nagyon gyenge színezőanyag. Áztatás után óvatosan emeljük ki száradni, mert lepereghet róla a szín. Száradás után viszont a színezőréteg rajtamarad.

Fekete tea – világos barna - 1 evőkanál tea elegendő 5 tojás festéséhez.

Lilakáposzta – lila- Fél fej káposztát vágjunk apróra és főzzük félórán át (ecettel) a tojásokkal együtt, vagy a kihűlt lébe helyezük őket jó pár órára. Ezek során megismerés, több érzékszervre ható tapasztalások gazdagítása valósul meg.

Babakonyhai ételek készítése só liszt gyurmából, agyagból. <http://jatsszunk-egyutt.hu> - Játékötlek az interneten.

Konyhakerti növények, háziállatok rajzolása, festése természet, emlékezet után, kiegészítés, formázás gyurmából, zsenília drótból.

Lisztzóró játék - eszközök: liszt, csomagolópapír, tál. Tevékenységek: a kiszórt lisztben különböző formák rajzolása, vagy a formák „kiszórása” liszttel.

Egészséges - egészségtelen ételek tablójának közös elkészítése reklámújság felhasználásával. Figyelem felhívó plakát készítése.

Saját kert tervezése, rajzolja le a saját elképzelt kertjét bármelyik technikával. Legyen a kertben zöldség, és virág is amire szükség van a gyermek szerint a mindennapi, egészséges étkezéshez. Kerttervezés – mi kerül az ágyásokba? rajzolással. Kerti napló vezetése.

Boldogságóra program keretében a célok elérése érdekében, a januári Boldogságóra program mese után a saját célok, vágyak lerajzolása.

Tapintást fejlesztő játék közös elkészítése (gyümölcs/zöldség párosítása filcből kivágott képük kartonra ragasztott formájának kitapogatása után). Tartósított termények, begyűjtött magok címkéinek elkészítése. Kamrapolc kialakítása. Színkeverés: piros, sárga, kék festékből. Állatfarm készítése papírból.

Képzőművészeti alkotások segítségével az éhezés következményeinek érzékeltetése. (pl. festményeken Derkovits Gyula: Éhesek télen).

Ábrázoló tevékenységek színes tárházai - ajánlások

- Mese illusztráció, élményrajzolás szabadon választott technikával.
- Zöldség bábok készítése.
- Így kertészkedünk... rajzolás szabadon választott technikával.
- „Egy kosár egészség” - rajzolás, színezés, vágás, ragasztás egy kosárba.
- Kosár készítése papírcsíkokból szőve.
- Környezetbarát vászontáska mintázása (textil filccel rajzolás, zöldség, gyümölcs nyomda)

- Levendula morzsolás, illatpárna készítés (varrás, tömés).
- Adakozás élményének megelevenítése ábrázolással.
- Bacilus tervezése, betegségmegelőzés helyes kézmosással, ennek képi megjelenítése.
- Sík bábok készítése: gesztenyebáb, csutkababa készítés.
- Kosárfonás, szatyorkészítés trikóból.
- Termékek, magvak felhasználása a barkácsolás során.
- *Afrikai nyakék készítése.* - *Eszközök:* ecset, élénk színű festékek, papírtányérok, olló. *Tevékenység menete:* a papírtányérok közepét kör alakban kell kivágni úgy, hogy egy kb.5 cm. vastag perem maradjon, Ezt a gyerekek festik ki kedvük szerint. Ha elkészül, az egyik helyen át kell vágni, és így felveheti a nyakába a gyerek (szalag is fűzhető bele, úgy meg lehet kötni).
- *Ötözzünk afrikaiaknak! – Szülőnek szóló felkérés egy óvodai felvonulás előkészítése érdekében* - mindenféle színes, mintás textíliák begyűjtése. Az interneten afrikai ruházatok keresése, képek alapján mindenki kedve szerint tekeri magára körbe a kendőket, készít fejfedőket. Utána felvonulás gyerekek, szülők, óvodai dolgozók körében az óvodában.

Tervezhető tevékenységek

- *Bevásárlólista készítése* újságból élelmiszerek kivágásával, ragasztással.
- *Képalakítás* magokkal (búza, árpa, kukorica) ragasztással.
- Pénz készítése papírból.
- *Étterem készítés:* az éhes emberek megvendéglése. Ételek formázása papírból, agyagból, sóliszt gyurmából.
- Szerepjáték: éhes állatok etetése, gyerekek által készített játékelekekkel.
- *Agyagterepasztal építése:* Állatok etetése télen címmel.
- Kertbe növénynek jelzőtáblák elkészítése
- *Reklámújságok* (növény katalógusok pl Strakl), eszközei: ragasztó (stift + széles átlátszó), ollók, udvaron gyűjtött erősebb ágak.
- *Újrapapír* - gyurmából gyümölcsök, zöldségek készítése, száradás utáni festése. Hozzávalók: Tojástartók (vagy újságpapír), aprószemű fűrészpor, száraz tapétaragasztó, festék, ecset.
- *Szatyorkészítés trikóból* – A tevékenység menete: a félbehajtott pólónak ki kell vágni az ujjait, és kivágás kell a nyaknál is. A póló alját össze kell varrni, vagy másféleképpen kis csíkokra történő bevágásokkal és csomózással is megoldható. Így nem kell alul összevarrni. A nyakkivágásból lesz a szatyor füle.

Mozgás

Örömteli játékos mozgástevékenységgel az egészségmegőrzés és a mozgás fontos kapcsolatának megértetése. Sikerélmény fizikális és mentális megerősítések, állóképesség, kitartás, erő, bátorság, magabiztosság, akarat fokozása mozgásos tevékenységével.

Testi erő megfigyelése, alultápláltság ok-okozati összefüggésének megfigyeltetése. Mozgás fontossága a szervezet megfelelő fejlesztése érdekében. A mozgáshoz energia (étel) kell, az éhes embernek nincs ereje mozogni.

Mozgástevékenység után megfelelő víz és gyümölcsfogyasztás szükséges. Különböző termékek felhasználhatók mozgásos, ügyességi játékokhoz, mozgásos tevékenységekhez.

„Eleséggyűjtés” - csoportos és egyéni gyűjtögető - eledelgyűjtő játékok.

Játék-ajánlások

Ropi, gombóc, palacsinta – a játék menete: futkározás, „ropi” felkiáltásra megállás zárt állásban, mintha mindenki egy szál ropi lenne. „Palacsinta” kiáltásra hanyatt fekvés, és finom töltött palacsintává válás. „Gombóc” felkiáltásra leguggolás és összegömbölyödés.

Liszt, víz, kenyér – a játék menete: körben ülés egy - egy széken. A lányok a lisztek, a fiúk a vizek, a kenyér mindenkit jelent. Liszt elhangzására lányok állnak fel és helyet cserélnek, ha víz akkor a fiúk cserélnek helyet, ha a kenyér szót hangzik el, akkor mindenki helyet cserél.

Alma, körte, kompót – a játék menete: széken körben ülés. A lányok az almák, a fiúk a körték, a kompót mindenkit jelenti. Az alma szóra a lányok cserélnek helyet, a körte szóra a fiúk, ha a kompót szót hangzik el akkor mindenki helyet cserél.

Állatutánzó mozgások: Nyulak a répaföldön (nyuszi ugrás, répakerülés). más állat mozgását is lehet utánozni.

- *Dinnyeszedés* –Eszközök: 1 dinnye vagy 1 labda és annyi kendő, ahány gyerek játszik. A játék menete: a dinnyét vagy labdát a kör közepére kell tenni. A bekötött szemű játékosoknak meg kell találni a dinnyét.
- *Futójátékok, sorversenyek* – zöldségfordás.
- Válogatás futószalagról (hossztengely körüli forgás).
- *Kerti munka*, ásás, kapálás, gereblyezés, gyomlálás, karó beverés, fűnyesedék felhasználása mulcsozásra, talicskázás, munkálkodás a szabadban. Bodza, menta, citromfű, hársfavirág szüret.
- *Ugróiskola terpesz fogó* (zöldségek, gyümölcsök mondásával).
- *Burgonyaültés* váltóverseny, méhecskék tánca,
- *Húsvéti tojásgurító* verseny. A játék menete: a főtt tojást kijelölt helyről kell eljuttatni a célig. A klasszikus játékban főzőkanállal gurítják, de lehet cipővel, gondosan ügyelve arra, hogy a tojás ne törjön el. Haladó tojásgurítók négykézlábra ereszkedve az orrukkal próbálkozhatnak.
- *Malomkörzés*. Sülnek a kenyerek. (kaszálás a karokkal)
- *Erdei óvoda* (vadon termő ehető növények), közös séta, erdei növények, állatok felfedezése, életük, és gondozásuk. pl. ki adja a táplálékot, eleséget nekik? Éhezhetnek az állatok is.
- *Az ég madarai túra* a városban: galambok, verebek etetése. Maggyűjtő verseny
- *Hajókirándulás a Balatonnál* (helyi tavaknál): kacsák, hattyúk etetése madáreleséggel.
- A közeli kertek felfedezése.- élményszerzés
- Versengések talicskával, pl.: tökszállító verseny.

Túlsúly, elhízás nehézségeinek megtapasztaltatása a játékos, mozgásos terhelésekkel, versengésekkel.

Külső világ tevékeny megismerése

Témák, amivel tapasztalatok, élmények terén szembesülnek a gyerekek a mindennapokban

- Az emberi test, szervezet működésének megismerése életkornak megfelelő tartalmak feldolgozásával.
- Természet nyújtotta táplálékokkal ismerkedés megvétel, feldolgozás, megbecsülés.
- Megfigyelések, vizsgálódások végzése a talajjal, növényekkel.
- Éhség, éhezés, túlevés, válogatás, egészséges étel, egészségtelen étkezés.
- Más népek gyermekeinek élete – étkezési szokásaik.

Érzékenyítő beszélgető körök

Érzékszervek tudatosítása, testünk megismerése (belső szervek is) – éhezés, jóalakottság érzete. Saját testi szükségleteiknek a felismerése.

Milyen kerti munkákat ismertek, végeztek, mit ültettek?

Étel és ital fontossága a szervezetünk számára, annak hiánya, szervezetünkre gyakorolt hatása.

Mit csináltok a terménnyel?

Élelmiszer pazarlás (otthon megmaradt kenyér, kifli eljuttatása a rászorulóknak, vagy felhasználása otthon).

Jól enni - jól lenni –beszélgetés a gyermeki jólétről.

Hajléktalanság, a szemétkben turkáló emberek.

Hogyan tudunk segíteni azokon az embereken, akiknek nincs mit enni?

Mit tehetnének ők annak érdekében, hogy legyen élelmük?

Hogyan kerülhetjük el az éhezést? Emberitest téma keretében beszélgetés az alultápláltság fogalmáról, okairól, következményeiről.

Afrikai emberek kultúrájának, életkörülményeinek megismerése.

„Kukabúvár”: Ne dobd ki, használd fel újra az ételt! Interaktív játékok.

„Beszélgessünk róla!” - Éhezés és szegénység (Louise Spilsbury, Hanane Kai, HVG Könyvek kiadó, 2018) Az éhség, a szomjúság megtapasztalása. Ki tapasztalta már? Milyen érzés? Nem óránként kell enni, inni. Ki milyen gyakran eszik és miért? Van, aki este eszik többet, van, aki reggel. Van, aki egésznap eszik. Van, aki egy nap egyszer eszik. Milyen jó egy hosszú kirándulás után asztalhoz ülni, finom ételt enni és egy pohár vizet inni.

A *táplálkozás*, mint konyhaművészet megjelenítése. Egyszerű tápláló ételek készítése, ismerete.

Minőségi éhezés elkerülése a fogyasztói társadalomban. Vitaminok, ásványi anyagok, fehérjék, gabonák, zöldségek, gyümölcsök ismerete és felhasználási területei, elkészítésük módjai. Az édességek, mint üres kalóriák. Látogatások biogazdaságban, vegyszermentes gazdálkodás gyakorlása saját kis fűszerkertben.

A Föld „éhezése”, *kiszigerelése, elsivatagosodás elleni küzdelem*: esővízgyűjtés, locsolás, komposztálás, talajtakarás, a talaj termékenységének megőrzése. A tűz meghódítása: Ősembertől napjainkig: „Honnan indultunk?” - természet fel-, és kihasználása. Kihasználtság foka?! – természetvédelem fontossága. Ismerkedés a vegyszermentes gazdálkodás alapjaival (biogazdálkodás, biológiai, fizikai növényvédelem) a gyakorlatban. Tőöntözés, talajtakarás bemutatása. Gyomszabályozás gyakorlati alkalmazása, ami nem egyenlő a gyomirtással. Kertben magok takarékos használata-magszalaggal történő veteményezés. Ismerkedés gyógy- és fűszernövények egészségre gyakorolt hatásával – gyógynövényprojekt. Tájba illő növényfaj és fajtaszerkezet alakítása (értékőrző tájtermesztés). Kiskertünkben őshonos növények ültetése, (paprika, hagyma, paradicsom).PPT anyag készítése hazánkban honos növényekről, védett tájjellegű növények).

Tudatos fogyasztási szokásokkal ismerkedés az éhezés, szomjazás elleni küzdelem érdekében.

<https://tudatosvasarlo.hu/tudatos-vasarlo-uj-12-pontja/>

Piaclátogatáson zöldségek, gyümölcsök vásárlása, tudatosság hangsúlyozása, saláták készítése.

Az élelmiszer nyomon követése a gazdától az asztalig – termesztés, betakarítás. Étél készítés – biztonságos ételkészítés szabályaival ismerkedés. Szükséglet és igény közti különbség. (Minek örülünk? Mit szeretünk kapni? Fontosak –e azok a dolgok pl. túlélés szempontjából stb.)

Termesztés, ültetés, hajtás. Hazai, import növények fogyasztása, környezeti hatások.„Az vagy, amit megeszel Élhetőbb jövő!”

Tennivaló lehetőségek

Rászoruló család támogatása élelmiszercsomaggal.

Étel receptek folyamatos gyűjtése a családok segítségével.

Az ajánlásokat érdemes kiegészíteni. illetve beépíteni a helyi szokásokba – hiszen akkor könnyebben eredményt érhető el.

Honnan – hová? - Gazdálkodjunk!

Kisüzemek meglátogatása (pékség, konzerv üzem, sajtgyár, biofarm, tanya). Növények, állatok életének megismerése, igényeikkel, gondozásukkal, hasznukkal kapcsolatos ismeretek feldolgozása. Állattartás, növénytermesztés bemutatása (disznóvágás, tanya, egyéb gazdaságok). Kertpedagógiai programok. Kiskerti ültetés, növény gondozás, betakarítás, „tartósítás”: felesleg aszalása, szétosztása. Tudatos-megelőző kertgondozás óvodában: pl. árvízvédelem - gát stb.

Éhezés világnapjához (május 28.) kapcsolódóan óvodákban kikelt palánták felajánlása a rászorulóknak részére. pl.: paradicsom, paprika, tök, cukkini, patisszon, padlizsán, zeller... (Egy óvoda akár 100 palántát is feltudna ajánlani családoknak, akik tovább gondozzák. 6 csoport x 25fő =150 tő).

Óvodán belül cserebere napok szervezése tavasszal és ősszel.

Otthoni megritkított, levágott, és kiegyelt növények ingyen felajánlása (hazaviheti és elültetheti bárki). Kerti növények megfigyelése, összehasonlítása, gyümölcsök, zöldségek jellegzetes tulajdonságainak megismerése. Növények keresése, beazonosítása a tányérban étkezések során. Vendégeskedés szülő kertjében: zöldségfélék, gyümölcsök termesztésével való ismerkedés.

Háziállatok haszna – miért tartjuk őket, mi mindent adnak az embernek?

Élelmiszerútjának követése képek segítségével: fű – füvet megeszi a szarvasmarha – tejet ad – tejcsarnok – tejüzem - tej / sajt / vaj. Juh, juhsajt.

Egészségmegőréssel kapcsolatos ismeretek játékos feldolgozása, beépítése a mindennapokba. Éhező, szomjazó gyermekek, emberek megfigyelése laptop segítségével.

Természetsarokban egészséges anyagok, fűszerek, gyűjteménye, albumok készítése.

Termelői piac látogatás, termények sokféleségének felfedezése, vásárlás! Gyermekcsoporttal piac látogatása, vásárlás, Szerepjáték: tudatos vásárlás gyakorlása piacos, vásárlós játék. A tudatos vásárlók 12 pontjának ismertetése, alkalmazása a gyakorlatban. közös feldolgozás: saláta, gyümölcssaláta, savanyúság, lekvár készítés.

Ünnepekhez, jeles napokhoz kapcsolódó gyermekekkel közös sütés, ételkészítés- „házi” technológiák megismerése: libasíros kenyér, pogácsa, kenyér, mézeskalács, fánk. Tálalás zöldségek, gyümölcsök esztétikus tálalása.

Online ajánlások a témával kapcsolatban: Alapvető élelmiszerek sokszínű felhasználási lehetősége.

Letölthető óvodai anyagok, ismeretek zöldségekről, nyomtatható játékok – játszunk együtt!

<https://jatsszunk-egyutt.hu/>

Tanuljunk együtt zöldségek gyerekeknek.

Krumpli úr meséi <https://www.youtube.com/watch?v=sgqHWadb-Po>

Zöldségek és gyümölcsök

Nagyi meséi https://www.youtube.com/watch?v=zVXQIS_3Xm4

Gyümölcsös játékok óvodásoknak <https://jatsszunk-egyutt.hu/>

Gyümölcsök, zöldségek – óvodásoknak Mókás Tanítás

<https://mokastanitas.hu/>

Mesés játékok zöldségekkel, gyümölcsökkel – Anya mesélj.hu

<https://bolt.anyameselj.hu/>

Kívül-belül párosító játék – zöldségek és gyümölcsök – okosjáték

<https://www.okosjatek.hu/>

Zöldséges játékok óvodásoknak

<http://kocsi.rtdco.ru/>

Fülöp Zoltánné óvodapedagógus „A környezeti nevelés játékos oldala”

<http://jaszberenyiovik.hu/>

48 őszi gyümölcsök / őszi feladatlapok, óvoda

<https://hu.pinterest.com/>

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Halmazképzés: egészséges és egészségtelen; élelmiszerek tulajdonság, termőhelyük szerint; halmazok összehasonlítása, több-kevesebb-ugyanannyi. Ételek csoportosítása fontosság szempontjából. Játék kevés és sok élelmiszerral, azok egyenlő elosztásával, Részekre osztás megtapasztaltatása (mindenkinek jusson).

Ételkóstolás, saláta készítéskor: rész egész viszony felismerése, megfogalmazása.

Zöldségek, gyümölcsök ezek figurái, képei, rajzai felhasználásával a számosság, kiterjedések, mérések, rész-egész, több- kevesebb-ugyanannyi fogalmak, matematikai műveletek, csoportosítások, halmazalakítás gyakorlása valósulhatott meg.

Piacos játékok során a tömegmérések kétkarú mérlegen valósíthatók meg. Számlálás a fizetés során. Hosszúságmérés – összehasonlítással, mérés színes rúddal. Kert nagyságának összehasonlítása, kiskertek kimérése tyúkláb lépéssel. Mérés/gyakorlás sok alkalommal a szükséges alapanyagok segítségével.

Palántázás matematikája - mérés különböző egységekkel: mérőeszköz: ujj, tenyér, faág. Több, kevesebb, kisebb, nagyobb alak, rész-egész viszonya. Magaságysok magassága, terjedelme, területe, kerülete. Növények sorba ültetése, sorba rendezése különböző tulajdonságok szerint. Sorszámok, sorrendiség: növénytermesztés folyamán adott gyakorlásra lehetőségeket. Tő és sorszámnevek gyakorlása zöldségekkel, gyümölcsökkel.

Víz mérés, öntögetés, az úrtartalom, több-kevesebb-semmi megtapasztalása, mennyiségek, tömegek összehasonlítása. Számlálás, mennyiségek összehasonlítása.

Bevásárlólista (halmazképzés, számlálás, több-kevesebb, ugyanannyi). Zöldség-, gyümölcskosár (számlálás, páros, páratlan fogalma). Megfigyelések végezhetők az óvodakertben pl. miből mennyi termett, hányféle növény van, a termést hányfelé kell osztani.

Párosítás: Gyógynövények, fűszernövények, zöldségek, gyümölcsök neveinek megtanulása, felismerése, szókincsfejlesztés. A tevékenységek közben számlálás, összehasonlítás, analízis-szintézis valósul meg. Egyenlő részekre osztás több-kevesebb-ugyanannyi, műveletének végzése. Játékos formában élelmiszerek adagolása, összehasonlítása.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzés biztosítása, összefüggések felismerése, logikus gondolkodás fejlesztése az időjárási viszonyok megfigyelésével, természetre gyakorolt hatásával.

Lekváros kenyérmemória játék A lekváros kenyérszeletek képét /több fajta lekvár használata/ szét darabolni, laminálni és lefordítva az asztalra helyezni, mindegyiknek a darabjait megkeresni és kirakni. Az győz, aki több lekváros kenyeret rak ki.

Munka jellegű tevékenységek

Az óvodai konyhakertben munkavégzés. Az óvodakertek, fűszer- és gyógynövénykertek kialakítása, lehetőség biztosítása, hogy a saját termesztés helybeni fogyasztása megvalósuljon. Kerti munka, kiskert gondozás során az alapvető műveletek elsajátítása.

Tevékenységek: búzavetés, gondozás, kenyérsütés. Esővíz gyűjtés. Konyhakert esővízzel locsolása, komposzttal talajjavítás. Példaadás a zöldségtermesztésre.

Lehetőség szerint óvodai kiskertben, balkonládában vagy cserepekben zöldség, fűszer-gyógynövények nevelése. Rendszeres gondozás fontossága.

Madarak etetéséhez napraforgó ültetése, ami nem csak ősszel, hanem télen is táplálékul szolgál számukra.

Gyümölcsfák (őshonos fajok) ültetése, gondozása, betakarítás. Saját maguk által megtermelt, zöldségek, gyümölcsök fontosságának, örömeinek, sikereinek megtapasztaltatása.

Az ételkészítés örömei: egészséges ételek készítése, magok, saláták, zöldségek népszerűsítése, a munka végén a takarításban is részvétel. Növények, zöldségek, gyümölcsök feldolgozása: aszalás, szárítás, gyümölcslé készítése, lekvár főzés.

Az otthon is megtermelhető fűszerek, gyümölcsök, gyógynövények megismerése. Ismeretek nyújtása ételkészítés során, feldolgozása, eszközhasználat alakítása, önállóság erősítése, pozitív élmények biztosítása.

Gyógynövények gyűjtése mezőn, kertben: akácvirág, kamilla, bodza. Bodzaszörp, gyümölcsszörpök. Teakészítés. Gyümölcsteák készítése, prevenciók, gyógyító hatás tudatosítása.

Friss zöldségek, gyümölcsök feldolgozásával kapcsolatos tevékenységekbe gyerekek aktív bevonásával (befőzés, falatkakészítés, aszalás, raktározás, diószedés, kukoricatörés).

Megismerés, hasznosság, folyamatok elmélyítése saját munka sikereinek, fontosságának átélésével. Ez megalapozza kisgyermekkorban a tevékenységek eredményességével a felnőttkori munkavégzéshez kialakuló viszonyt.

-----

3. Cél - Egészség és jóllét

Biztosítani az egészséges életet és előmozdítani a jóllétet mindenki számára, minden korosztályban.

Egészség fogalmának megértetése a gyermekekkel (testi, lelki és szociális jóllét). Egészségtudatos életvitel szokásainak alapozása a szülők bevonásával. Mentális egészség fenntartása: elfogadó, szeretetteljes óvodai nevelés, empátikus-segítőképző attitűd erősítése. Stresszoldó technikák megismerése, alkalmazása. Értelmi, szociális, testi képességek fejlesztése. Környezetbarát életvitel szokásainak alakítása.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 1., 2., 5., 6., 10., 20.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Felnőttek példaértékű magatartása az egészségtudatos életvitel szokásaira mintaadás, alkalmazása a mindennapokban. Felnőtt közösség munkahelyi életmódjával, öltözködésével, viselkedésével és munkájával pozitív, egészséges, követendő mintát nyújt a gyerekeknek.

Helyes életvitel, megfelelő szokások alapozása korai gyermekkorban az egészséges táplálkozási szokások alakítása, mozgás biztosítása, levegőzés idejének és helyének megteremtése, a nyugodt pihenés megfelelő arányának lehetősége. Egészségvédelem, betegségmegelőzés. Prevenációs tornákkal a testi elváltozások kialakulásának megelőzése.

Családok figyelmének felkeltése a testi egészség mellett a lelki és szociális jóllét iránt. Szülők szemléletformálása (gyermekeken keresztül) és népszerűsítő előadások szervezése a szülők számára. A családok szemléletén túl szűkebb és tágabb társadalmi környezetben pozitív viszonyulások formálása a környezethez.

Pozitív kapcsolat alakítása természeti és társadalmi környezettel. Szülők szemléletformálása: Zöld faliújság (szülőknek, érdekes, aktuális cikkek ajánlása). Egészséggel kapcsolatos programok szervezése a családoknak (szűrővizsgálatok, egészséges táplálkozás hirdetése kóstolással, recept ötletekkel családi délután ételkóstolóval).

Idősekkel, idős otthonokkal való kapcsolattartás (műsorok, mesenapok szervezése a gyerekekkel, szülőkkel a jó közérzet, mosoly, a jóllét megteremtésével, vendéglátással összekötve).

Befogadó környezet, sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése, tehetséggondozás. Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális ellátása az igények és a gyermeki szükségletek ismeretében. Integrált nevelés, esélyegyenlőség biztosítása. A jóllét és a jó közérzet fontossága mindenki számára.

Egészség hét

Civil szervezetek bevonása a programba - Vöröskereszt, Vakok és gyengén látók Egyesülete, Védőnői Szolgálat, Gyermekorvos - fogorvos, Bohócdoktorok.

A településen megtalálható sportegyesületek bemutató foglalkozása.

Szülők részére szűrővizsgálatok.

Egészség hét szervezése az óvodában: mozgásos tevékenységek végzése az szomszédos iskola tornatermében: körforgás-szerű felosztásban, a délelőtti végén közös tornával zárjuk a programot.

Para sportolók életének bemutatása. Érzékenyítés a fogyatékkal élők helyzetére. Mozgáskorlátozott gyermek megismerése, toló kocsi-val mozgás, bekötött szemmel közlekedés, befogott fülekkel – kézzel történő kommunikáció kipróbálása.

Az egészség megőrzése érdekében a különböző szűrővizsgálatokon való részvételt fogorvos, védőnői szűrések, oltások megvalósítása az előírások betartása a gyermekek érdekeinek biztosításával. Rendszeres kapcsolattartás kialakítása a védőnői hálózattal, szociális segítővel.

Balesetmegelőzési szabályok betartása és betartatása óvoda és csoport szinten példamutatással.

A körülvevő környezet fontosságának megismertetése a helyi viszonyok és lehetőségek oldaláról nézve. (A víz, talaj, levegő tisztasága/szennyezettségének hatása az emberi szervezetre.) A természetes anyagok, a lágy színek és csendes tevékenységek előnyben részesítése. Disszonáns hangok, békebontó viselkedés elkerülése. Figyelem, türelem, kivárás, verbális képességek, gondolkodási műveletek fejlesztése minden egyes tevékenységi körben.

Környezetre figyelő magatartás kapcsán szokások, magatartásformák alakítása, melyek a környezetbarát életvitelt, környezettel való harmonikus együttélést biztosítják.

Tudatos vásárlási szokások megismerése, gyakorlása. <http://mek.oszk.hu/08100/08128/08128.pdf>(8. oldal, 13. oldal, 69. oldal)

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Az egészségtudatos életvitel szokásainak, szabályainak megismertetése, egészséges életvitel iránti igény alakítása. Az egészséges életmód nyolc alappilléreinek megismertetése: tiszta víz, egészséges táplálkozás, testmozgás, lelki béke, mértékletesség, levegő, napfény, pihenés.

*Az óvodai csoportban biztonságos, harmonikus családi légkör alakítása, a kiszámíthatóság és állandóság biztosítása a napirendben. *Stresszoldó technikák alkalmazása az óvodai csoportokban – amennyiben erre szükség van, és van hozzá megfelelően felkészült óvodapedagógus. *Lelki béke megtalálása relaxációval - Ép testben, ép lélek.***

Csendes pihenők szolgáljanak az idegrendszer pihenésére, nyugodt csendes légkörben. Az alvásra, pihenésre elegendő idő biztosítása a gyermekek számára a napirendben, hangsúlyozva számukra (és a szülők számára), hogy a testi-lelki egészség elengedhetetlen része a megfelelő mennyiségű alvás. A nyugodt légkör megteremtése érdekében pihenéshez lazító, nyugtató zenék alkalmazásával. A korán érkező gyermekeknek az alvás, pihenés és étkezés lehetősége biztosított legyen.

Az időjárási változásokhoz alkalmazkodás –pl. nyári napokon 10 óra után az árnyékban tevékenykedés, naptej használata, napvédelem biztosítása árnyékolással. Hőségriadó esetén 11 órától a csoportszobákban tartózkodás. Napvédelem:

Káros UV sugárzás elleni védekezés magas faktorszámú fényvédőkrém használata.
Kritikus időszakban épületben tartózkodás (11-15).
Sapka, kendő használata, árnyékolók használata az udvaron.
Rendszeres szellőztetés biztosítása – a helyi igényke szerint.

Megfelelő higiénés szokások alakítása: testápolás, környezetbarát tisztálkodó és tisztítószer használata, helyes mosdó használat, egészséges táplálkozás, időjárásnak megfelelő öltözködés Tisztaság - Győzzük le Kozs manót! – *Kézmosás világnapja megszervezése.* Helyes kézmosás technikájának elsajátíttatása. Helyes kézmosás bemutatása gumikesztyű és tempera segítségével, alapos kézmosás lépéseinek elsajátítása és gyakorlása.

Mindennapos mozgás igényének alakítása és erősítése.

Testmozgás – „*Mozdulj, hogy gyógyulj!*” Tornagyakorlatok végzése. Mozgásfejlesztő programok. Pl. úzás, korcsolya, kerékpározás, túrák...

Kondicionálás, testedzés – mozgás, felkészülés a hidegre és melegre, kirándulás, természetjárás – minél több idő eltöltése szabad levegőn a harmonikus, összerendezett mozgás és a testi képességek fejlődésének elősegítése érdekében. Pl. Kirándulás a Vasi Hegyhát Kneipp témaútajaihoz: Bükfürdő, Kám. Kneipp érzékelő ösvény használata.

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés, népi játékokkal. Játékos tapasztalatszerzések, közben egymáshoz való alkalmazkodás fejlesztése.

Séták, kirándulások, erdei óvoda. Pl. *Kaposvár Búzavirág Óvoda Erdei Óvodai Program:*
<https://www.youtube.com/watch?v=dQ-d0rSlk-4>

Szabad és szervezett mozgás az óvoda udvarán: megfelelő öltözködés, és folyadékpótlás mellett. Ovi foci bajnokság szervezése. Ismerkedés különböző sportágakkal (Sportág választó). Játékos sportvetélkedők szervezése (mozgás, sportszerű versenyzés). Gyógytestnevelési tevékenységek biztosítása helyi egyéni igények szerint.

Beszélgető körökben az egészséges, és egészségtelen fogalmának kifejtése, tisztázása. Ajánlott területek feldolgozásra:

Egészségtelen tevékenység, ami mintaként tapasztalható a gyermek környezetében a dohányzás. - Dohányzás Fókuszpont Óvodai Dohányzás Megelőzési Program beépítése.
http://kisgyermekfejlesztés.hu/cikk_111_dohanyzasmegelőzo-program-ovodaskorban

Az egészséges fejlődés nyomon követése érdekében minden évben a gyermekek magasságának és súlyának mérése.

Nyugodt légkör, reform konyha, egészséges ételek bevezetése az étkezésekbe.

Csíránövények nevelése, fogyasztása. Új ízek, ételek kóstolása. A gyümölcsök, zöldségek, tejtermékek megszerettetése, a mindennapos vitamin fogyasztás szokásának alakítása. A gyermekek édesség- cukor fogyasztásának csökkentése a természetes helyettesítők, természetes édességek, aszálványok beépítése az étrendbe. Pl. Egészséges tízórai készítés csoportszinten netán Egészség hét, egészségnap keretében. *Egészséges ételek receptjeinek megosztása online is a szülők között.*

Ismerkedés a mézzel, méhészeti termékekkel (propolisz, méhpempő, virágpor). Válgják igényükké és szokásukká a méz rendszeres fogyasztása. Különböző, hazánkban termelt fajtamézek megismerése, ízlelése. (repce, akác, hárs selyemfű, napraforgó, vegyes virágméz). A mézfogyasztás jótékony hatásainak megtapasztalása, fontosságának hangsúlyozása a gyerekeken keresztül a családok felé.

Illóolajokkal ismerkedés, illóolaj párologtatás / napszak szerint más illattal/
Citrom illóolaj: fertőtleníti a levegőt, kissé élénkít - délelőtti órákban.
Eukaliptusz, menta illóolaj: fertőtleníti a levegőt- téli, náthás időszakban.
Narancs, édesnarancs illóolaj: élénkít, frissít, segíti a gondolkodást- délelőtti órákban.
Levendula: nyugtat, ellazít- délutáni pihenés alatt, délelőtt relaxáció során.
Sószobában tevékenykedés, hatékonyságának megtapasztalása.
Megfelelő folyadékmennyiség (víz, gyógyteák) fogyasztása, víz takarékos használata.
Önálló étkezés támogatása az evőeszközök kulturált használatának elsajátítása.
Az ételallergiás gyermekek számára a konyha segítségével diétás étel biztosítása.
A vitaminpótlás fontosságának tudatosítása. Gyümölcs-/zöldség saláta készítése. Kóstolással a gyermekek ízlésének szélesítése és az egészséges ízek megszerettetése.

Egészségnevelési tennivalók kiemelése fontos. A fogápolás bemutatása, tisztasági vizsgálat. Helyes fogmosás, kézmosás technikájának, illetve a megfelelő zsebkendő használatának elsajátítása és gyakoroltatása.

Balesetmegelőzés: evőeszközök és az olló helyes használatának, valamint a közlekedés szabályainak megismerése, gyakorlása.

Egyházi fenntartású óvodákban: a pedagógusok, a gyermekek és szülők lelki életének folyamatos fejlesztése (áhítatok, igehirdetése, ünnepek)

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Szeretetteljes légkör, biztonságot nyújtó környezet megteremtése a mindennapokban. Gazdag élményforrások, sikerélmények biztosításával, közös játékkal az együvé tartozás érzésének elmélyítése. Kitartás, türelem, közös alkotás örömeinek megtapasztalása.

Közös munka során az együttműködési készség fejlesztése, társas kapcsolatok fejlesztése, szabályhoz való viszony, szabályismeret, alkalmazkodó képesség, empátia alakítása. A társas magatartás, közösségi szokások, együttműködési képességek fejlesztése.

Integrált nevelés, esélyegyenlőség, különbözőség elfogadtatása. Hátránykompenzálás, tehetséggondozás, egyéni bánásmód, differenciálás. Az együttérzés, beleélő képesség a betegekkel, kiszolgáltatottakkal szemben az érzelmi intelligencia fejlesztése.

A gyermekek segítése az alapvető életvezetési képességek elsajátításában, önálló vagy viszonylag önálló élet eléréséhez (közösségbe való beilleszkedés segítése).

Differenciált bánásmód során sikerélményhez juttatás, egészséges önbizalom alakítása, énkép fejlesztése, társas kapcsolatok erősítése. Saját test egészségének védelme, gondozása. Saját egyéni jólét érdekében vigyázás. Óvatosság érzésének megéreztetése.

Metakommunikáció megfigyelése, felismertetése. Beszélgetés közben az egymásra figyelés és a türelem képességének fejlesztése, egymás meghallgatásával, kivárással. Önbizalom, bátorság fejlesztése.

Egyházi intézményekben: a lelki egészség gondozása a keresztény szellemiség jegyében. Bizalom és hit érzésének megérettetése. Rászorultság, elhagyatottság, vigasztalás érzéseinek megtapasztalása átélt események alapján.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Anyanyelvi játékokkal az egészség megőrzése érdekében hatékonyan tevékenységeket lehet megvalósítani az óvodákban.

Ajak-artikulációs gyakorlatok. *„Fújjuk a meleg teát! Nyalogatjuk a mézet!* Fújógyakorlatok. Légzőgyakorlatok. *„Gombóc van a számban”* beszédfejlesztő, anyanyelvi játék, beszédszervek fejlesztése érdekében: arc felfújása, majd a levegőgombóc jobbra- balra forgatása a szájban.

Az egészség fogalmához kapcsolódó aktív-, passzív szókincsük bővítése szókincsgyarapítás: testrészek megnevezése, betegségmegelőzés, betegségtudat, egészség érdekében tett tevékenységek megismerése, cukormentes, egészséges étel, bacilus (jó és rossz), vírus, védőoltás, járvány, gyógynövények nevei, egészség, jóllét. Ellentétek: (pl.: egészséges-egésztelen, sovány-kövér, kicsi-nagy, fiatal-öreg...). *Beszélgetések aktuális témákról, pl. az egészségről, betegségről, jóllétről: hogy érzed magad? Az alvás, a táplálék és az egészség összefüggéseiről.*

Barkochba játék: „Gondoltam egy testrésze”; „Gondoltam valakire...”.

Egészséghez kapcsolódó talalós kérdések. (Szó, fon, nem takács. Mi az? Talalós kérdések gyerekeknek: 37-46. old.)

Keresd a kezded! - játék – Kérdések: „Mi hiányzik? „Találd ki! ”; „Minek az illatát érzed?”; „Mit kóstoltál?” stb., téma bővíthető saját helyi sajátosságokkal.

„Mi jó neked?” Játék – Kérdések: „Milyen ízeletet érzel?” „Mi ízlik és mi az, amit nem szeretsz?” Demeter Lázár Katalin: Játsszótárs- Geobook Hungary Kiadó: Szaglászérezkelést, ízlelést fejlesztő gyakorlatok 97-98. old.

Drámajátékok. Humoros kommunikációs játékok Varázstükör játékgyűjteményünkben - Varga Ferencné: mai közmondások felhasználása adott szituációkban.

Egészséges, mint a makk. - Rend a lelke mindennek. - A tisztaság fél egészség.

Olyan szem van, mint a sasnak. - Az egészség a legfőbb kincsünk.

A tisztaság fél egészség. - Az egészség ízét a betegség adja.

Akkor becsüli az ember az egészséget, mikor nincs.

Egészséges testben egészséges a lélek.

- Titkos beszéd, Nyelvtörők, Súgd tovább!

A kommunikáció fontos eleme az együtt - munkálkodásnak, a kiscsoportok kialakítását segítik. Türelemmel és odafigyeléssel kell nyomon követni a gyermekek egyéni fejlődését, mert az önálló, egyedüli elmélyült játék mellett fokozatosan kezdenek egymásra figyelni a gyerekek, mindenki más fejlődési szakban, vagy időben, vagy szituációban.

Játékos irányított közös tevékenységek

Összetartozás, szeretet, egészség, betegség témák irányított játékban történő feldolgozással.

Beszélgetések kezdeményezése a témaheteken, játékidőben, egy-egy adott szituációban – ezek a közösen átélt élmények hatnak a szabad játék fejlesztésére az óvodai nevelés folyamatában. Az egészséges, és egészségtelen fogalmának kifejtése, tisztázása. Mit lehet és kell tenni egészségvédelem érdekében?

Egészségkárosító hatások felidézése a környező világban - gyógyszer, dohányzás, alkohol, drog – szerek káros hatásáról beszélgetés Óvodai dohányzás megelőzési program beépítése egyes óvodai szituációkba, pl. délutáni játékidőben.

Egészségnapok szervezése a családokkal közösen az óvodában: elhízás megelőzése érdekében.

Mit jelent a másság, miben nyilvánul meg számunkra a fogyatékos? Milyen közös játékba vonható be a játszani kívánó, de pl. mozgásában gátolt gyerek?

A biztonságos közlekedésre és játékhasználatra nevelés a gyerekeket a testi épségük megőrzése érdekében. Pl. közlekedési pálya felfestése az óvoda udvarára, közlekedési eszközök bővítése, szabályok elsajátítása. mit szabad? mit nem szabad? – közlekedési szabályok és betartásuk – helyi előírások, udvariasság, durvaság, szabálysértés.

„*Jobb Veled a Világ!*” Boldogságóra Program, Boldogság óra – játékgyűjtemény játékeinak játszása.

Szív - kincsesláda program alkalmazása.

Orvosi játék kezdeményezése betegség, gyógyítás, megelőzés témában (védőoltás, szűrővizsgálatok, maszk...) Az orvos gyógyító munkájának megismerése játékos formában. kórházba visszük a babákat, „Betegek lettek a babák”. A védőnő előadása a gyerekeknek, látogatás a fogorvosnál „Jó fog - rossz fog” Interaktív játékok pl. Teddy Maci program. Beszélgetőkör a régi világ hiedelmeiről. pl. rontás – nyírfa, bodza, vadrózsa bemutatása.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNeprajz-magyar-neprajz-2/vii-nepszokas-nephit-nepi-vallasossag-A33C/nephit-nepi-tudas-AF9E/nephit-B089/vilagkep-B08A/a-termeszet-B0A5/novenyvilag-B0A7/> Gyógynövények és ezek jótékony hatása. Gyógytea, limonádé készítése és ízesítése mézzel, kószolással.

Pektor Gabriella: Örömteli gyermekévek, Mozgásfejlesztő játékok gyűjteménye (Mozaik Kiadó)

Lukács Elvira: Örömvár, Érzelmi intelligencia fejlesztése mesékkel, versekkel, mondókákkal (Gyermek jóga és játékos színezők)

Drámajátékok: Összeállította: Nagy Magdolna óvodapedagógus, drámapedagógus

Verselés, mesélés

Irodalmi tevékenységek során családi légkörben a lelki harmónia megteremtése.

A témához kapcsolódó mondókákon, verseken, meséken keresztül az egészséges életmód megismerése népszerűsítése.

A népmesékben fellelhető népi szófordulatokkal szókincs bővítés, a kifejezőképesség fejlesztése. Anyanyelv szeretetére nevelés -élményekkel, szép beszéddel, mintaadással.

Ajánlatos helyi gyűjtésű versekkel, mesékkel bővíteni a repertoárt.

Versek

- Barta Erika: Kukásautó
- Csukás István: Makk Marci
- Demény Ottó: Doktor bácsi
- Fecske Csaba: Hapci
- Gyárfás Endre: Zsebre vágom a kiskertet
- Helen Bereg: Méhecske
- Kányádi Sándor: Fa az ágát földre hajtja; Zümmög a méhecske
- Kovács Barbara: Kata és a zöldborsófőzelék, Pöttyös zsebkendő
- Lászlóffy Aladár: Fogkefe-vers
- Mikola Klára: Palackok az erdőben, Kuka Manó, Házavató, Komposztmanók
- Mentovics Éva: Méhecske hívogató
- Nemes Nagy Ágnes: Kukások
- Szúnyogh Sándor: Répavers
- Péter Erika: Zöldséget mondunk; Gyümölcsök
- Sarkady Sándor: Édes ősz jött
- Simai Mihály: Maci altató
- Tamkó Sirató Károly: Papírgyár
- Tóth Kriszta: Marci öltözködik
- Várkonyi Katalin: Hapci
- Várfalvy Emőke: Vitaminbomba
- Varró Dániel: Tüszentgető
- Weöres Sándor: Kert, Kanásztánc

Mesék

- Andersen: Borsószemhercegkisasszony
- Anna Russel Mann: Rontó és Bontó a Tejfog utcában
- Csanádi Imre: Alma
- Benedek Elek: Szőlő
- Bencsik Antal: Virágba borult város
<http://zoldmeselo.blogspot.com/2014/04/bencsik-antal-viragba-borult-varos.html>
- Boldizsár Ildikó: A nyuszi, aki mindig éhes volt, Új játék az óvodában, Kutyaolimpia
- Boldizsár Ildikó: Katicabogár-kórház a pitypangos réten
- Beck Andrea: Titoktündér
- Beck Andrea: Titoktündér- A titok klub
- Dankó Éva: A szivárvány színei
- Fésűs Éva: A három kiskecske, A sete-suta őzike, A fogfájós nyuszi, Az irigy medve, Gyümölcs-mese
- Garay János: Méhecske
- Gutásai Éva: Minden napra egy alma, verses meséskönyv
<https://fliphtml5.com/dhac/qlif/basic>
- Kovács Zsóka: A lusta méhecske
- Kovács Barbara: Kata és a zöldborsófőzelék
- László Barbara: Zümzi
- Marék Veronika: Boribon beteg

- Mentovics Éva: Szőlő, Szalai Boglárka: Beszélgetés a méhecskével
- Móra Ferenc: A nyughatatlan méhecske
- Pap Jánosné: A lusta erdőlakók, Falatka vagy pocakóvoda
- Páskándi Géza: A konyhakertben s a kert körül
- Szutyeyev: Az alma mese
- Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack (népmese)

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az ének, a zene, az énekes játékok és a gyermektánc tartalmi jellemzői hozzájárulnak az egészséges fejlődéshez, a jó életérzés erősítéséhez, a lelki egyensúly alakításához. Élő zene, személyes előadás, a hallott ének befogadása a zenehallgatás során élményt jelent. Az improvizáció fontos elemet tölt be.

Az ének, zene, tánc megszerettetése, lelki egészség alakításában szerepet játszik. A közös ének és mozgás örömeinek átélése, közösségi érzés erősítése.

Népi táncszervezése, természetes környezetben, alkalmanként szülők bevonásával, ami hozzájárul a közös élménnyel a jóérzés átéléséhez. Segíti a népzene, néptánc megszerettetését.

Ajánlott tevékenységek

- Zenehallgatás, relaxálás a csoportszoba szőnyegén.
- Mentális egészség fejlesztés relaxációs zenehallgatással. (Music for Wellness (Liquide Life Cd- Sony Music LC 01006)
- „Így Tedd Rá!” Program, néptánc foglalkozás új módszertani eszköztárral.

Dalanyagok: mondókák, játékok, dalok

Forrai Katalin: Ének az óvodában(Tankönyvkiadó) c. könyvből kiemelések:

- Kicsi vagyok én (268.), Ecem pecem (15.), Süssünk, süssünk valamit (180.), Ki játszik ilyet (67.), Mély kútba tekintek (175.), Bújj, bújj zöld ág (152.), Áspis, kerekes (7.), Hüvejkujjam ((37.), Badacsonyi rózsafán (8.), Csip, csip (284.), iglice szívem, iglice (167.), Elvesztettem zsebkendőmet (86.), Fehér liliumszál (114.), Borsót főztem (111.), Csicseri borsó(153.), Zöld paradicsom(181.), De jó a dió (225.), Csigabiga (121.), Körtéfa (173.), Cirnos cica, haj (151.), Egy üveg alma (85.), Fut szalad a pejke (292.), Kis kece lányom (216.), Kőketánc (172.), Járom az új váramat (141.), Erzsébetasszony (135.)lakodalmas játék az óvodában

Ludánszkiné Szabó Éva: Óvodai zenei néphagyományápolás – népszokások (Hajdúböszörmény tankönyv)

- Zenei hagyományápolás az óvodában (9-15 oldal)
- Néprajzi ismeretek (17-28 oldal)
- A magyar népszokások komplex tartalma(52-100 oldal)
- Lakodalmas játék az óvodában (181-185-oldal)
- A népszokások megismertetésének metodikája az óvodában (V. fejezet)
- Példatár (200-270 oldal)

Zenehallgatási anyagok -élményújtás útján tanulás

- Kányádi Sándor - Gryllus Vilmos: Alma, alma

- Gryllusz Vilmos: Macska jár a kert alatt
  - Schubert: Pisztráng
- Új szellemű dalok a zöldségről, gyümölcsről - https://www.youtube.com/watch?v=jGx_bGY2Gfl
- Molnár Orsi dala zöldségről, gyümölcsről.
  - Juhász Katalin dala zöldségről, gyümölcsről - <https://www.youtube.com/watch?v=uHly8YlOmuM>
<https://www.youtube.com/watch?v=tzwqPTdT30Q>
  - Testrészes dal - <https://www.youtube.com/watch?v=uq7Wsm91Rb4>
  - Fogmosós dal - <https://www.youtube.com/watch?v=xpRwcjG-fY>
  - Zöldség, gyümölcs dal-
  - Kecskék a szőlőben – dal – Szájról szájra 1. 27.oldal
<https://www.youtube.com/watch?v=GcvR0wAHCqc>
  - Alma Együttes - Vitamin dal (Csinkofák, 2016) - <https://www.youtube.com/watch?v=NY6pi5rpoqU>
  - Gyümölcsök és zöldségek gyerekdal - <https://www.youtube.com/watch?v=BFe4QEAmpe0>
  - Marcipán cica: Mosakodó rock n roll, bacilusok dala
  - Papp Róbert: gyerekdal az egészségről – részlet (testünk-érzékszervek)
  - Raggamby András: Elmúlt a nyár, itt az ősz
https://www.youtube.com/watch?v=mt1xS71JjY8&feature=emb_logo
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, Zeneműkiadó

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az egészséges életvitelt és a környezetben a jóllét érzéséhez nagymértékben hozzájárulnak a természet adta lehetőségek, a kreativitás, fantázia kibontakoztatása, a természetes környezet adta lehetőségek felhasználása:

- Homok, agyag, kavicsok, kagylók, csigaházak, ásványok stb.
- Új eszközök kipróbálása, sokféle kézműves tevékenységgel ismerkedés (dugónyomattal kollektív munkák készítése, rajzolás, festés zenehallgatás közben).
- Gyertyaöntés különböző technikákkal méhviaszból. Szappanöntés maradék szappanokból.
- Len vászonból, vagy újra hasznosított laza szövésű anyagból zsákok varrása gyümölcsök vásárlásához, szállításához. (egyszerű láncöltéssel, tompa tűvel; az elkészült zsákokat hazaviszik)
- A barkácsolás során vegyszermentes anyagok felhasználása, a gyerekek egészségének megóvása érdekében, eszközök gazdaságos használata szükséges (pl. festék, papír, ragasztó).
- Tabló készítése közösen a gyermekekkel– egészséggel kapcsolatos képek kivágása újságokból, rendszerezése, felragasztása. Plakát-, tablóképzés egészséges és egészségtelen élelmiszerek képeinek felhasználásával, kollázs készítése az egészségről.
- Bacilusok (jó és betegséget okozók) tervezése. „Milyen lehet?” ljesztő arc rajzolása a kivágott bacilusokra (tükörrel önmaguk megfigyelése).
- Piszkos kéz, tiszta kéz készítése (kezek körbe rajzolása, kivágás, színezés, ragasztás kávézaccal).
- Technikai és anyagismeret fejlesztése. Újra használati ismeretek gazdagítása. Röntgenkép készítése fekete papírra fehér festékes testrészek nyomdázása. Emberi tüdő imitálása szívószál és nejlon zacskók felhasználásával.
- Rajzolás: „Az orvosnál/Doktor bácsinál jártam”, „Fogat mosok”, „Egészséges vagyok, mint a makk!” Orvosi táska, nővérke fejdísz készítése. Önarckép rajzolása. (kisebkek: Pont, pont vesszőcske...)
- Emberalak formázása gyurmából. A gyermekek körül rajzolása, majd kiegészítése.

- Alkalmanként só liszt gyurma helyett sütemények készítése -megformálása, amit meg is tudnak enni a gyermekek, pl. mézeskalács, kókuszgolyó, pogácsafélék. A gyerek kezének körbe rajzolása, díszítése saját fantázia szerint. Ujjak megnevezése, közben mondóka az ujjakról.
- Önarckép vagy teljes alakos rajz önmagáról. (vegyes technika alkalmazása) Ilyen vagyok!
- Emberi test puzzle készítése, kirakása.
- Gyógynövények felhasználása: Üveges formájú papírsablon bekenése ragasztóval, majd teafüvekkel való beszórás.

Mozgás

A helyes testtartás alakulását segítő természetes mozgásformák gyakorlása játékos helyzetekben szükséges az egészséges életmód megalapozásához. Relaxációs mozgásgyakorlatokkal a mentális egészség fejlesztése. A testi edzettség biztosítása.

Ajánlások, tevékenységi lehetőségek, játékok

- Gyermekjóga. Relaxáció. Prevenció egészségmegelőzés (talp- és gerinc torna).
- Tapsi-relax, óvodásoknak és kisiskolásoknak / Dr. Kígyós Éva (Agykontroll)
- Lábboltozat erősítő- és testtartást javító torna, mezítlábas lábtorna. Mezítlábas torna zoknigombóccal (mintha alma lenne).
- Ovis tájfutás az udvaron, különböző sportok kipróbálása (pl.: röplabda, bicikli, roller, kosárlabda stb.)
- Közös Sportnap szervezése a szülőkkel.
- Tapsi-relax, óvodásoknak és kisiskolásoknak / Dr. Kígyós Éva (Agykontroll)
- Lábboltozat erősítő- és testtartást javító torna, mezítlábas lábtorna. Mezítlábas torna zoknigombóccal (mintha alma lenne).
- Napsugár Együttes: Móka torna
- <https://www.youtube.com/watch?v=DWAHGTBhb18>
- Alma együttes: Bemelegítő dal
- <https://www.youtube.com/watch?v=K6BciPC9OLk>
- *Mágneses játék* – a játék leírása: a nyakba akasztott gyümölcsöt ábrázoló táblákat, a nyakába gyümölcsöt ábrázoló képet, egy fajtából több gyermek nyakában is megtalálhatóak a képek. Megbeszélés: mi van a képen. Futás körben, menetirányban. Jelre: „Tapadjanak össze a barackok!”, és ők már együtt futnak tovább. „Most tapadjanak össze a dinnyék!” stb.
- *Gyümölcsturm* – a játék leírása - minden gyerek nyakában gyümölcsöt ábrázoló kép van, egy fajtából több gyermek nyakában is megtalálhatóak a képek. Séta körbe, amikor elhangzik a gyümölcs neve akkor azok a gyümölcsök alakítanak egy kört (készítve egy „gyümölcsturmot”), addig a többiek sétálnak. Újra sétál mindenki, és új turmixot készül.
- *Alma, körte, szilva* – a játék leírása -_A gyerekek futnak menetirányban. Két taps esetén futás, ha azt mondom alma: leguggolnak, ha azt hallják körte: csípőre teszik a kezüket, ha azt hallják „szilva” kúpot formálnak a kezükkel a fejük fölött. ezek a játékok bővíthetők tetszés szerint.
- Mozgásos-percek, zenés torna. Egészségprojekt mozgásos napján edzőkkel, sportolókkal. olyan nem általános mozgásformákat mutat be - karate, judo, aerobik.

Lukács Józsefné- Ferencz Éva: Mesés mozgás

(játékos őszi mesés torna az óvodai élet mindennapjaira). Mesés mozgás/ tavasz- Flaccus kiadó – tartalomról (Kerti munkák 136. old., A tavasz kincsei: gyümölcsök 139. old., A tavasz kincsei: zöldségek 141. old., Látogatás a piacon 144. old.)

Külső világ tevékeny megismerése

Beszélgetés szervezése a következő témákról

- Az egészségről (ki mit gondol róla), definíciójának megismerése.
- Mit tudunk tenni egészségünk megőrzése érdekében?
- „Te mitől vagy boldog?” „Mi okoz számodra örömet?”
- Az egészséges táplálkozásról, fontosságának jeleiről..
- Megfelelő mennyiségű víz fogyasztásának jelentőségéről...
- Minifüzet készítése az OMME támogatásával.
- Méhek nyomában: életképeket bemutató kisfilm bemutatása az OMME támogatásával.
- Ismerkedés az egészség és jóllét elősegítésének közvetlen stratégiáival.
- Védőoltások szerepe a megelőzésben.
- Egészséges ételmszer beszerzésének lehetőségei, kóstolás.
- Mentális egészség.
- Orvosi konzultáció lehetősége.
- Gyógynövények szerepe az egészség megőrzésében.
- Túlsúly és elhízás, mozgásszegény életmód, egészségtelen étkezés összefüggéseinek megláttatása.
- Mozgás szerepe az egészséges életmód alakításában.
- A régi világ hiedelmeiről. pl. rontás – nyírfa, bodza, vadrózsa bemutatása.

Ha aktuálisan megjelennek a gyerekek között témák, beszélni kell róla: vizsgálódások, vagyis irányított játékok a közvetlen környezet és saját test megismerése érdekében, a jó érzések, a jókedv és a biztonságos lét érzékeltetéséhez.

Tevékenységek – megfigyelések - tapasztalatgyűjtés

Levegő szennyezettségének megfigyelése a hóban, vízgyűjtő edényben.

Kézmosás világnapjához: két lezárt zacskóban egy-egy szelet kenyér. egyiket tisztán, másikat összetapogatva zárjuk le. Megfigyeljük a penészképződés ütemét. Következtetések levonása.

Bacilus játék: csillámporral bekent kézzel kézfogás-a bacilusok terjedésének szemléltetése

Milyen betegség esetén milyen orvoshoz kell fordulni?

Az orvos, védőnő munkája, „*kórházban voltam, /fogorvosnál voltam*” – mit éreztél? miben segítettek?

Sárkány Sanyi beteg, tüsszög (bábba rejtett, színezett vízzel töltött permetező segítségével a tüsszögés-cseppfertőzés szemléltetése). Mit kell tenni? hogyan lehet segíteni? (orvos, orvosság, együttlét, játék, stb.

Egészségvédelem szükségessége (tisztálkodás, öltözködés, táplálkozás, mozgás). A helytelen cselekedetek következményeiről. Mit tehetünk, hogy ne kelljen orvoshoz menni? (prevenció, szűrővizsgálatok, védőoltások fontosságának éreztetése).Közös óvodai szűrővizsgálat fontossága: fogorvos, védőnő, hajellenőrzés, szemészeti vizsgálat.

Egészséges - egészségkárosító cselekedeteket ábrázoló kártyák szétválogatása tevékenységek szerint.

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLjggy2c3WQDON0tpV3HFqIPD-kvYWkzgL>

<https://www.youtube.com/hashtag/relaxingmusic>,

A vegyszerek hatása levegőben, vízben, természetben azok hatásai az egészségre. Vizsgálódások ételmszerek felhasználásával /Környezetvédelmi játékok, kísérletek gyűjteménye 2013/

„Oldódik - nem oldódik” (kísérlet).

- *Hozzávalók:* Hét kicsi átlátszó pohár, víz, kiskanál, kevés só, homok, cukor, rizs, méz, darált kávé, kávékivonat. *tevékenységek:* minden pohárban legyen víz, és minden pohárba kerüljön egy-egy kiskanálnyi a különböző anyagokból (mindegyikbe más), elkeverés után megfigyelés: mi történik a poharakban, vagyis a vízben?

- *Tapasztalatok:* Néhány anyag (a cukor, a só, a méz, a kávékivonat) eltűnik a vízben, esetenként megszínezt. A többi (a homok, a rizs, a darált kávé) látható marad. Van ami keveredik, van ami úszik a vízben, majd a pohár aljára süllyed, vagy lebeg.
- *Miért – indoklások:* Az anyag akkor oldódik fel a vízben (úgy látszik, mintha eltűnne benne), amikor a vízmolekulák képesek beszivárogni az anyag molekulái közé, és szétválasztani őket. Ebben az esetben oldatot keletkezik: a feloldott anyag nem ismerhető fel többé a vízben, azaz az oldószerben. Ha azonban a víz nem képes „megtámadni” az anyag molekuláit, az továbbra is jól látható marad, különváltva a víztől. Ekkor mondjuk, hogy az anyag nem oldódik a vízben, a kísérlet eredménye pedig keverék.

Energia-ovi programok

Energiaklub Szakpolitikai Intézet Módszertani Központ: Éghajlás földindulás

Nevelési segédanyag óvodapedagógusoknak, éghajlatváltozásról, az energia és a környezet összefüggéseiről. Szerkesztette: Lohász Cecília, Készült: 2010.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Az életérzés jobbá tétele, az egészség megőrzése érdekében mérési, mérték béli és összehasonlító elemzések kapnak fontos szerepet az óvodai nevelésben. Éppen ezért ismerni és tudni kell fokozatosan egyre több olyan fogalmat, ami szükséges ahhoz, hogy jól érezze magát a gyermek az óvodában. Mennyiségi viszonyok, összefüggések felfedezése és megfogalmazása valósul meg a tervezett tevékenységek során.

A következő kérdésekre a gyerekek válaszolni sok esetben a mindennapokban

Mennyi levest kérsz? miért nem kérsz többet? keveset ettél, éhes maradtál? Mit szeretnél enni? Melyikből adjak többet? több, kevesebb, ugyanannyi)

Az egész pohár vizet megiszod? (űrmérték)

Fázol? Vegyed fel a kiskabátodat! (ha nem érzi jól magát jeleznie kell) *Ez a kabát jó Neked? beleférsz?*(kisebb, nagyobb) Ruhadarabok válogatása. Becslés – kinek lenne jó a méret? Mérések többféle módon.

Mentsük meg Tükörországot! (interaktív mesés matematika foglalkozás)

A király próbatételei - mesés matematika foglalkozás – (Pusztaszabolcs)

Kukatündér társasjáték

http://users.atw.hu/nagyterv/jatekok_kukatunder_ismerteto.php

Mátrix, halmazok alkotása különféle dolgok képeivel azonosságok és különbözőségek segítségével.

Munka jellegű tevékenységek

A *jó közérzethez* a környezet rendezettség, esztétikussága nagy mértékben hozzájárul. Az igények alapjainak lerakása kezdődik az óvodában a napos munka a környezet rendjének megóvására neveléssel. Hogy kinek milyen segítségre és mikor van szüksége ez is fontos a jólléthez. Ezt hogyan lehet észrevenni és hogyan kell rá viselkedni? Ki mit vár a másiktól? Kisebb gyerekek segítése. A másik támogatása, hogy jól érezze magát.

Naposság, közösségi megbízatás, másokért munkavégzés. Környezetük rendben tartása (csoportszoba, mosdó, udvar, tornaszoba, kiskert ...) Az ünnepekhez kapcsolódó takarítás, teremdzsítés a gyermekekkel közösen. tevékenységek is ide tartoznak.

A *naposok, felelősök megbízásai* a különböző tevékenységek előtt, és utána a szükséges eszközök elővételében, majd elrakásában – mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy jól érezzék magukat az együtt tevékenykedők. Örömszerzést ad a felnőtteknek segítség a csoportszoba átrendezésekor, egy - egy közös tevékenység eredménye boldogságot és jókedvet ad minden résztvevőnek, szemlélődőnek.

„Egészséges táplálkozás” Egészséges ételek készítése közös munka, együtt alkotás, egyben örömforrása a jólétnek. Közös munka során egészséges ételek készítése során. Pl. a Zöldség- és gyümölcssaláta készítésében életkori sajátosságoknak, és egyéni fejlettségnek megfelelően segédkezés, eszközhasználat elsajátítása, gyakorlása. Víz töltése az elérhető helyen lévő kancsóból, saját pohárba (megfelelő mennyiségű víz fogyasztása).

Tél

Az egészséges étkezés mellett az egészséges mozgás a szabadban igen fontos.
(Kecskemét, Halasi Ágnes)

-----

4. Cél - Minőségi oktatás

Biztosítani az átfogó és igazságos minőségi oktatást és előmozdítani az egész életen át tartó tanulási lehetőségeket mindenki számára.

Felkészült, önmagukat képezni akaró, új módszerekre fogékony szakemberek képzése. A fenntarthatóság pedagógiájának megjelenítése a pedagógiai programban. Pozitív érzelmi viszony alakítás a tanulás folyamatához. Élethosszig tartó tanulás lehetőségének biztosítása mindenkinek. Együttműködő kapcsolatrendszer kialakítása helyi és országos, szakmai és civil szervezetekkel. Esélyegyenlőség, általános hozzáférés biztosítása a minőségi oktatáshoz, neveléshez.

Kapcsolódás a mellélethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 5., 6., 12., 13.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Az óvodai alapvető dokumentumokban megfelelő helyen és tartalommal jelenjen meg a minőségi elveknek megfelelő elvárásainak megfogalmazása. Felkészült, önmagukat képezni akaró, új módszerekre fogékony óvodapedagógusok, és a pedagógiai munkát segítő szakemberek, tudnak a minőségi nevelőmunkát megvalósítani.

A továbbképzés, önképzés, az élethosszig tartó tanulás elfogadása és megvalósítása garanciája a minőségi elvek szerinti nevelőmunka, a fenntarthatóságra nevelés korszerű megvalósításának. Az elkötelezett óvodapedagógusok hivatástudatának társadalom formáló hatása érdekében kell megragadni és megvalósítani a településen a helyi igényke, és elvárásoknak megfelelő szakmai tevékenységeket.

A fenntarthatóságra nevelés és a helyi tanulás lehetőségeinek felismerése, együttműködő kapcsolatrendszerek, illetve hálózatok kialakítása a település vezetőivel alkothat közös szervezésű, tervezésű elvek alapján lehet eredményes.

Esélyegyenlőség, általános hozzáférés biztosítása szükséges a minőségi neveléshez, az élethosszig tartó tanulás lehetőségének biztosítása mindenkinek.

Kapcsolatfelvétel szükségesek a Szakszolgálattal, Nevelési Tanácsadóval, speciális szakemberekkel. A helyi civil szakmai és egyéb szervezetekkel.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

A gyermekek életkorának megfelelő, optimális óvodai életritmus, rugalmas napirend kialakítása. Az egészség és a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, az egészség és környezettudatos magatartás alapozása.

Az óvodapedagógusok által naponta szervezett, felkínált irányított tevékenységek minden gyerek számára differenciáltan valósuljon meg.

Feltételteremtések: egészséges, balesetmentes környezet kialakítása, fenntartása. Megfelelő méretű, megvilágítású tér biztosítása, zavaró tényezők kiküszöbölése. Megfelelő elhelyezkedési lehetőség megteremtése /asztalok, székek, szőnyeg stb. Az egészséget veszélyeztető tényezők kiküszöbölése (rendszeres fertőtlenítés, beteg gyermek elkülönítése).

Testi szükségletek nyugodt, egyéni igények szerinti kielégítése.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Érzelmi biztonságot, állandó értékrendet nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadási szakasztól az óvodáskor végéig. A gyermek-gyermek, valamint a gyermek és az óvoda alkalmazottai pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának alakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése, a társas kapcsolatok alakítása érdekében.

Pozitív személyiségjegyek alakítása, érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés hatékonyságának növelése. Közösségi normák alakítása, elfogadása. Fokozott figyelem a szorongó, periférián lévőkre. Nehezen szocializálható gyermekek segítése.

Együttműködőképesség, erőszakmentes kommunikáció, konfliktuskezelés megismerése, elsajátíttatása, Stressz megelőzése, feloldása. Meglévő értékek megbecsülése, fenntartása, óvása. Minden gyermek számára egyéni képességeihez, fejlettségéhez igazodó, teljesíthető elvárások.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Élmény és tevékenységközpontú, sok érzékszervet igénybe vevő pedagógia alkalmazása, mely által a gyermekek hozzászoknak, hogy egy-egy témát sok szemszögből, komplex formában lássanak át. Tevékenység közbeni tévedés lehetőségének biztosítása, elfogadtatása, hogy a hibázás a tanulás útja.

Az átlagos képességű gyermekek fejlesztése mellett megfelelő figyelem fordítása a kiemelkedő és az átlagtól elmaradó képességű gyermekekre (hátránykompenzáció és tehetség gondozás).

Egyéni képességekhez, fejlettséghez igazodó, differenciálás elve alapján megvalósuló nevelés,

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézséggel küzdő, sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése, integrált nevelése, esélyegyenlőségük biztosítása.

Feltételek megteremtése a tanuláshoz: Minőségi felszerelési tárgyak, eszközök, anyagok gyűjtése. Speciális képességet fejlesztő játékok, anyagok gyűjtése, használata. Tanulást támogató környezet, komplex, színes tevékenységek biztosítása. A különböző tevékenységekhez kapcsolódó terek optimális kialakítása, környezet szabad alakítása balesetveszély kiküszöbölésével.

Családok támogatása könyvekkel (üzletek segítségével), ezzel is elősegítve a változásokkal való lépéstartás érdekében. A felnőttek és gyerekek egymástól tanulás feltételeinek szokássá alakítása: beszédfigyelem, egymás meghallgatása, figyelem összpontosítás képességének fejlesztése területeken.

Játékban tanulás

Optimális feltételek biztosítása: nyugodt légkör, megfelelő helyszín, kellő idő, játékeszközök sokfélesége, saját készítésű játékok, gyártott játékok, régi játékok használata a játékidőben.

Drámajátékok jelenléte a játék időben az óvodai nevelés folyamatában.

Drámajáték-vezetés projekt szemlélettel az óvodai egészségnevelésben –pedagógus-továbbképzés.

Demeter Lázár Katalin: Játszótárs, Drámajátékok és kreativitás a fejlesztő pedagógiában 5-10 éveseknek.

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.

Szülői munkák megismerése alapján a motiváló hatások felhasználása a szabad játék fejlesztésére - ehhez feltételek megteremtésére van szükség az óvodapedagógusok által.

Az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgálja a szülői tanulási valóság érzékeltetése, tapasztalatok megbeszélése a gyerekekkel, és ezek hatása a szabad játékokra, aminek megvalósítási feltételeit az óvodapedagógusok tudják biztosítani.

Verselés, mesélés

Kommunikációs képességek fejlesztése anyanyelvi és drámajátékok alkalmazásával.

Megtanult versek, mesék, mondókák előadása csoportosan és egyedül. Bábozással, dramatizálással, esztétikai élménynyújtás kortársaknak, a másik csoport tagjainak, szülőknek, vendégeknek.

Mindezek alkalmával megmutatható, hogy mit tudnak, mit tanultak. A közös sikeres szereplés örömet okozhat, ha arra érettek a gyerekek, és önállóan, szívesen szerepelnek.

Mindezek segítik és megalapozzák a biztonságos önkifejezést, a nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, a nyelv hangzásával, dallamosságával, mondanivalójával.

Az alábbi gyűjtemény segíti a célnak megfelelő igényes megvalósítást.

Mesék

- Bártfai Judit: Mire jó az iskola?
- Boldizsár Ildikó: Hogyan lett a buta libából okos gúnár
- Donkó László: Elsős leszek
- Fésűs Éva: A kíváncsi királykisasszony, Az erdei kalapos
- Kormos István: Vackor iskolába megy
- Zöldfülű Péter -zöldmesék kicsiknek és nagyoknak

Versék

- Bartos Erika versei
- Csanádi Imre: Hónapsoroló
- Kortárs versek
- Móra Ferenc: A cinege cipője
- Pataki Edit: Iskolába menni jó!
- Tanmesék: Aesopus, La Fontaine
- Tófeji Vali: Elsős leszek
- Weöres Sándor: A birka-iskola

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés sokféle fejlesztő hatása mellett kiemelhető a zenei alkotókedv, kreativitás, mozgáskultúra fejlesztése.

A dalosjátékok gyakorlása által a gyermekek egyensúly-, és ritmusérzékének, téri tájékozódásának, figyelemkoncentrációjának a fejlődése jól segíti a tanulási alapkészségek lerakását. A fegyelmezettség, szabálytudat, kudarctűrés alapelemeit erősíti meg a gyermekek viselkedésében dalosjátékainak ismétlései során.

A gyermekek zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának fejlesztése megvalósul a közös éneklés, közös játék örömeinek megéreztetése közben. Ezek adják a zenei nevelés sikeres alapjait. , közösség fejlesztés.

Ajánlások (szakirodalmak, programok)

Forrai Katalin: Ének az óvodában

„Így tedd rá!” Program alkalmazása.

Veronika zeneprojekt beépítése a mindennapi munkába.

Hagyományok megismertetése: néptánc, népzene (magyar és más népek zenéjének), népi hangszerek.

Helyi néphagyományápolása (népdalok, helyi szokások felelevenítése)

Gurigongó, Gingalló interaktív hagyományőrző előadássorozat néptáncoktatónk szervezésében. (Budapest)

Zenehallgatási anyag: komolyzene megszerettetése, hosszabb, nagyobb hangterjedelmű népdalok, népzene, megismertetése. A környezet hangjainak megfigyelése, felismerése.

Mondókák, dalok, dalos játékok: (kiemelések Forrai Katalin: Ének az óvodában, könyvből)

An-tán-dó(4.), Madarak voltunk (47.), Egy utcában (22.), Katalinka szállj el (94.)Ennek a kislánynak (100.)

Erzsébet asszony (135.), Egyedem, begyedem, vaskampó (16.), Tente baba, tente (58.), Szita, szita (57.).

Mese, mese (48.), Ence Bence (25.), Két ki kakas (42.), Borsót főztem (117.).

Veres Miklós: Vasárnapi utazás, Ziki-zaka zakatol.

Illyés Gyula: Mozdony.

Zenehallgatás - Halász Judit: Sehallselát Dömötör ... dal

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A környező világ megismerése másképpen - ábrázoló tevékenykedtetés változatos helyszíneken (szobában, szabadban, múzeumban, könyvtárban...), helyzetekben (ülve, állva, hasalva ...), egyedül, csoportosan. A gyermekek élmény-, és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezésének támogatása tevékenységek biztosításával. A gyermekek tér-forma- szín képzeletének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

A gyermeki alkotó – alakító tevékenység feltételeinek megteremtése – célnak megfelelő eszközök biztosításával. Változatos tevékenységekkel ismerkedés (babaruha varrás, hímzés, szövés, fonás, barkácsolás szerszámokkal)

Ajánlások élmények megörökítésére, kivetítésére az ábrázolás eszközeivel pl.

Gyermeklánc készítése :egy csoport egy kör pl. körbeállással egy fa törzsének a megmérése.

- „Kőketánc” című dal körjátékkal.
- „Kis, kis kígyó” című dal mozgással.
- „Kerítés”: kézfogással kerítés alakítása.

Mozgás

A mozgás fontos szerepet tölt be a tanulási folyamatban. A mozgás a testi képességek fejlesztésével biztosítja a fejlődést. A mozgáson keresztül az értelmi struktúrák, szociális képességek fejlesztése megerősödhet, a tanulási zavarok csökkenhetnek. A figyelem kitartóbbá válhat.

A testi képességek, fizikai erőnlét, állóképesség fejlesztése is erősödik.

Ajánlások

Gyógytestnevelés tevékenységek beiktatása a mozgások sorába -szükség és igények szerint.

Oskolatorna: sorakozó-vonalgyakorlatok, gimnasztika gyakorlatok számolásra ütemezők fejlesztése.

Mozgásos fogójátékok alkalmazása.

Külső világ tevékeny megismerése

Beszélgetés az iskoláról

Állítások mondása az iskoláról, foglalkozásokról, a munkáról, segítségnyújtásról.

Igaz - hamis játék.

Robotnyelv, titkos nyelv foglalkozás az adott témakörben.

„Mondd utánam!”-játék.

Mesélj a képről!

Szólánc, Barcoba.

Meseszövés, nyelvtörők, találós kérdések.

Lovas Mihályné-Tarr Ágnes: Varázstükör –Óvodapedagógiai füzetek

Beszélgetés a munkáról – ajánlott témák – a helyi igények és szükségletek szabják meg a tartalmakat:

pontos munkakezdés fontossága – hogyan indulunk el otthonról munkába, iskolába, óvodába...

mit dolgozik a szülő? (szereti a munkáját, miért? nem szereti, miért? Mit érez az apu és az anyu? morog, örül stb.)

otthoni állatok gondozásáért ki felelős?

otthon növények ápolásáért ki felelős?

otthoni munkád mi, és ki értékeli?

Hol lehet tanulni? – ajánlások információszerzésre, tapasztalat gyűjtésre, élményszerzésre

Megújuló energia megismerése, energiatakarékosság szabályainak betartása.

Múzeumpedagógiai foglalkozások, interaktív élménypedagógia alkalmazása.

Planetárium, Csillagda meglátogatása. (csillagászati előadás, fizikai megfigyelések).

IKT eszközök alkalmazása: videók, hangok, képek.

Vizsgálódások/ víz, levegő, elektromosság.

Környezetvédelmi játékok és kísérletek gyűjteménye –kiemelés óvodai játékgyűjteményből.

„Menjünk horgászni!” - *Eszközök*: néhány színes műanyag lap, iratkapcsok, pálcika, fonal, mágnespatkó, lavór, víz, olló. *Eszközkészítés módja*: ki kell vágni a színes műanyag lapokból néhány halacska sablonját. Egy-egy iratkapcsot kerüljön halak fejrészéhez. A mágnesst hozzákötik a pálcikához, és ez lesz a horgászbot. A vízzel telt lavórba kerülnek a halak. Fentről a mágnesst kell hozzáértetni a halhoz. A halak a mágnes irányába emelkednek, mintha horogra akadnának! A mágnes ereje nagyobb, mint a gravitációé, amely lefelé húzza a halakat!

Élő hagyományok ápolása a családok bevonásával pl.: rendezvények szervezése az egészséges életmód, környezettudatos magatartás jegyében.

Kerékpártúra - az óvoda környékén - a fenntarthatóság jegyében.

Gombák, növények, állatok megismerése - memóriajátékok.

Gyűjtemények készítése - levelek, termések, magvak, ágak, csigaházak, kőzetek, kavicsok (formaazonosító játékok, párosítók/

Szelektív hulladékgyűjtés /különböző színű kiskukába hulladékok gyűjtése/, hulladékkezelés és újra felhasználás.

Óvoda – iskola átmenet rendezvényein részvétel

„Iskola hét” *Iskolás leszek* – érzelmi készülődés az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése érdekében. A leendő elsős tanítók hetente egy alkalommal közös tevékenységre –barkácsolás, matematikai tapasztalatok, énekes játékok, játékos feladatlapok- átjönnek az iskolából, hetente egy délután a leendő elsősök a szülőkkel együtt közös programon vesznek részt az iskolában – mozgás, barkácsolás.

Játszunk iskolást – felnőttek foglalkozásairól beszélgetés. „Mi leszel, ha nagy leszel?”

Gyerekek a világban (térképen elhelyezés).

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

A pontos munkavégzés segíti a minőségi munka megvalósítását.

Ajánlott tevékenységek:

A tárgyak szempontok szerinti sorba rendezése.

A tárgyak célnak megfelelő felhasználása.

Adott szempontok szerinti rendezés.

Figyelem fejlesztése.

Ok okozati összefüggések megláttatása.

A problémahelyzetek megoldásával fejlődik a logikus gondolkodás. A gyerekek, ha problémát kell megoldani, keresik a megoldásokat, javaslatokat sorakoztatnak fel, és ha rátalálnak a megoldásra – akár tapasztalati úton vagy felfedezésként, vagy aha élménnyel, vagy megbecsüléssel – ezek mind a tanulási folyamatokat alapozzák meg, illetve a sikerélmény örömet okoz, és a tanulási kedv erősödhet!

Ajánlott tevékenységek

Válogatás, halmazalkotás játékosan a mindennapi szituációkat figyelembe véve.

„Mi változott meg?” – játék.

Sorba rendezés: történet képekben.

Újrahasznosított anyagokból eszközök készítése (gyerekek, pedagógus közös tevékenysége).

Munka jellegű tevékenységek

A különböző típusú, *munkajellegű tevékenységek tervezése és azok feltételének biztosítása* megalapozza a minőségi munkavégzéseket. Ezért igen fontos az életkori és fejlettség szerinti munkavégzések megtervezése és bevezetése. (Pl.: önkiszolgáló, naposi, munka, felelős munka, növény-, állatgondozási feladatok, alkalmi munkatevékenységek.)

Munkafázisok megjelenítése segítő folyamatábrák alapján pl.: terítés.

Munkatevékenységek lépcsőzetes felépítése, életkori és fejlettségi szempontok alapján bevezetés, elvárások megfogalmazása, visszajelzések meghatározása (pl. önkiszolgálás, naposi munka területén).

Ismerkedés a szülők munkájával. A szülői munka fontossága, minőségi értékének érzékeltetése. A szülői munkák sokfélesége, és szükségessége. A különböző munka jellegű tevékenységek fázisainak megismertetése, gyakorlása. A gyermekek számára kis méretű eszközök segítségével minél több „munka forma” kipróbálása. Gyermekméretű eszközhasználat gyakorlataiban.

Szülők álláskeresése, szülők, családtagok életében szakmaváltás és ehhez tanulási lehetőségeik módjai - hatásai a gyerekek életére. („*Apu tanul, este csendben kell lenni otthon*”).

A munka és a családi élet minőségi együttműködés érdekében előidézhet konfliktust a családokban. Ezért igen fontos időben és megfelelő szinten érzékeltetni a gyerekekkel az otthoni tevékenységek munkamegosztási lehetőségeinek tartalmát.

Fontos elem a közös, örömteli együttlétek gazdagítása, ami csak akkor valósítható meg, ha kevés frusztráció éri az együtt élő családtagokat, ha tudnak együtt örülni, játszani, dolgozni. Vagyis megtalálják, és együtt alakítják ki az otthoni erősítést adó életteret, ami energiát ad aminőségi életvitel megteremtéséhez.

Élményrajz – Séta az esőben (7 éves)

.....

5. Cél - Nemek közti egyenlőség

Megvalósítani a nemek közötti egyenlőséget, valamint segíteni minden nő és lány felemelkedését.

Azonos szokás- és szabályrendszer alkalmazása mindenre az intézményen belül. Illemszabályok megismertetése. Társak és felnőttek iránti tiszteletadás alakítása példamutatással. Tevékenységek során a berögzült szerepek oldása nemi sztereotípiák korlátai nélkül.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 5., 6.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Az óvodai házirend és illemszabályok meghatározzák az óvodába lépő felnőttek és gyermekek viselkedését, magatartását. Az óvoda dolgozóinak viselkedése mintaszerű, szabálykövető legyen az illemszabályok és egymás tiszteletének hangsúlyozása érdekében.

Törekedni kell minden szituációban az agresszió nélküli reagálásokra. A konfliktushelyzetben a kerülő és hárító megoldások helyett a segítő, támogató megoldások keresésére van szükség. Felnőtt és felnőtt közötti, nemek közötti egyenlőség elve alapján kell alakítani a gyermekek körüli kapcsolatrendszereket a gyermeki érdekek alapján.

Az óvodába járó lányoknak és a fiúknak egyenlő lehetőséget kell biztosítani a gyermeki életük zavartalan megvalósításáért. A szülővel való kapcsolattartás során az anyák és az apák szerepét a nevelésben egyenrangúnak kell tekinteni, jogaik, és kötelességeik teljesítése érdekében. A családban kialakult nevelési szemlélet elfogadása ezzel kapcsolatosan.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmódra nevelés

Differenciált, személyre szóló megerősítések, pozitív visszajelzések adása fontos az életkori sajátosságoknak megfelelően az óvodai nevelés folyamatában.

A gondozási feladatok ellátása során a nemi szerepeknek megfelelő hely biztosítására, differenciált egyéni bánásmódokra is szükség lehet, amit a helyi igények és szükségletek meghatározhatnak. A mosdókban megfelelő elszeparált helyiségek kialakítása szükséges. Intimitás megtartása függönyök használatával, kisajtók létesítésével is megoldható a szükségletek elvégzése során.

Ha igény merül fel hagyományok, szokások teremtése is szükségessé válhat – gyermeki fejlődési lépcsőfokok figyelembevételével.

A gyermekek a tevékenységek során udvariasan, szabályokat betartva viselkedjenek, kommunikáljanak egymással.

A higiéniai szokások megismerése, folyamatos rögzítése, betartása és gyakorlása mindenki számára fontos, nyugalom, és életkori sajátosságok alapján differenciáltan valósuljon meg.

Ételkészítési tevékenységbe minden gyermek - nemtől független – bevonható érdeklődésének és fejlettségi szintjének megfelelően. Táplálkozási szokások alakításában a csoport minden tagja egyformán mondhat véleményt.

Esztétikus, ápoltság megjelenés elvárása várható el minden óvodában megforduló egyéntől.

Mozgáslehetőséget igényelnek, a helyi lehetőségek szerint biztosít az óvoda.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Elfogadó légkör biztosítása, melyben minden gyermek szabadon önmaga lehet, kiteljesedhet saját érdeklődési területén. Tolerancia, egymás elfogadásának megvalósítása a kiemelt szempont. Az elfogadás minden területen biztosított legyen, és a másság elvei épüljenek be a mindennapi nevelési folyamatokba.

Az erkölcsi nevelésben mintaszerű óvodapedagógus magatartással, pozitív gyermeki megnyilvánulások kiemelésével, elismerő megerősítésekkel a folyamat segítése:

elfogadás és másság,

Illemszabály játékok – szituációs játékok segítsenek az udvariassági szabályok rögzítésében, elfogadásában. pl.: ülőhely átadása, hellyel kínálás fontossága, mint emberi kapcsolati tényező.

Hagyományos szerepek megismertetése szükséges (fiú-lány).

Dramatikus játékok alkalmazása hagyományos női vagy férfimunka eljátszásával (szerepcserével) sok élményt adhat a gyerekeknek, és a családok is bekapcsolódhatnak. A lányok tiszteletére, elfogadására, megbecsülésére, segítségre neveljük a fiúkat. Védői legyenek a fiúk a lányoknak, és ne a bántás kapjon szerepet a közös tevékenységekben, hanem az egymás segítése. Ha tapasztalhatók a környezetben berögzült szerepek, azok oldására szükség lehet: pl.: a fiú is babázhat – apa modell erősítheti, a fiú is lehet szomorú, sírhat is, a lány autózhat, fúrhat, faraghat stb.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Varázstükör: önismereti, csoport ismereti játékok, Fiúk, lányok (hasonlóságok, különbségek).

A játék menete: a gyerekek félkörben ülnek. Az óvodapedagógus mellett egy fedett kosár, amelyből zaj hallatszik. Egy kedves mackó kerül elő a kosárból, és „súgva” elpanaszolja, hogy a „mackó oviban” nem tudta megmondani milyenek a fiúk és milyenek a lányok. Az óvodapedagógus megkérdezi a gyerekeket, tudnának-e segíteni neki? A gyerekek így gyűjtik össze a „lányos” és a „fiús” dolgok listáját (külső jellemzők, tevékenységek, belső tulajdonságok). Amikor a mackó, visszatér megköszöni a segítséget és elbúcsúzik a gyerekektől.

Vajon mi felismerjük-e a fiúkat és a lányokat?

A következő irányított játékok alapján kiderül:

A gyerekek egyik fele csukott szemmel áll. A többiek jelzésére párt választanak és párjukkal szembe állnak. A csukott szemű játékosoknak tapintás alapján kell felismerniük, hogy az előttük álló társuk fiú vagy lány. Más alkalommal *hang alapján* kell dönteniük (pl. mondókázás, ének alapján).

Hangulatos játék lehet a „*lányos*” és „*fiús*” ruhadarabok, játékeszközök, tevékenységek szétválogatása is. *Tapsoló játék* (nemi hovatartozás erősítése) A fiúk és lányok egymással szembe ülnek. Az óvodapedagógus a fiúkra, illetve lányokra, vagy mindkettőjükre jellemző dolgokat mond felváltva. A gyerekek feladata, hogy akkor tapsoljanak, ha a saját nemükre jellemzőt hallanak. Ha olyan hangzik el, ami a fiúra és lányokra is jellemző, doboljanak a földön az öklükkel.

Szókincsbővítés: kisfiú, kislány, férfi, nő, anya, apa, nagymama, nagypapa, érzelmekkel, jólléttel kapcsolatos kifejezések gyarapítása, az érzelmek kifejezésének verbális megfogalmazása.

Ajánlott szakirodalom: Lovas Mihályné Tarr Ágnes: Varázstükör (nemzetigeográfia médiaszolgáltató).

Játék

A játék során minden gyermek szabadon választhat, amihez kedve van olyan játékeszkőzzel játszik, azt a társat választja, akit akar a játékban, és aki Őt is elfogadja, vagy éppen egymás mellett játszanak, és még nem alakul ki együtt-játszás. A játék alatti szokás és szabályrendszerben is lehet változtatni, befolyásolhatják, maguk is kialakíthatnak elvárásokat, csak azt nem szabad csinálni, ami balesetet okozhat. Beszéljék meg, és tartsák be az általuk létrehozott játékszabályokat, mert ez nevel igazán együttélésre.

A gyermeki élmények tapasztalatai sokrétűek és széles körűen biztosítják a tapasztalatszerzéseket az élet minden oldaláról – minden nem részére.

A különböző játékszereket, eszközöket, kellékeket a gyermekek nemre való tekintet nélkül közösen használhatják az óvodákban. Mindenki játszhat minden játékkal, nincs „fiús” és „lányos” játék. Szabad játszótárs választás, gyerekek bevonása játékba.

Szerepjátékok – „*mintha*” játékok alatt a fiús-lányos szerepjátékok hangsúlyozása megfelelő kellékek, anyagok biztosításával megvalósulhat (kendő, kalap, fátyol, szoknyák, nadrág, öltöny, nyakkendő stb.)

Tiszteletadás: udvariasság, segítségnyújtás, együttérzés érzékeltetése is megvalósul a szerepjátékok során: hölgy ne vigyen nehéz táskát, boltos szerepjátékban a kismamát, időseket előre kell engedni. Közlekedési eszközön utazáskor időseknek, betegeknek, nőknek ülőhely átadására is sor kerülhet. A fiúk állnak, a lányok ülnek, és előre lehet engedni a lányokat felszálláskor. Leszállásnál pedig a fiúk szállnak le először, és netán lesegíthetik a lányokat. Persze ezeket a situációkat, és a ehhez tartozó magatartást csak akkor szabad alkalmazni, ha megfelelően érett a gyermek magatartása, tudása, ha érti, hogy miért szükséges az elvárásoknak megfelelő viselkedési norma.

A hagyományos női szerepek megjelennek a szerepjátékokban: pl. mosás, főzés, takarítás stb.

A hagyományos férfi szerepek is megjelennek a szerepjátékokban: pl. favágás, darukezelés, ásás stb. A mai korban a férfi és női tevékenységek keveredése is megvalósul – a helyi családi, utcai ill. életbeli mintaadások alapján – pl. a fiúk főznek a babaszobában, megterítanak. Ehhez hozzájárul a férfi szakácsok térhódítása pl. a TV műsorokban. Van amikor a nők nehéz munkát vállalnak, mert az élet adta körülményekhez szükséges igazodni. Kutatók, vezetőbeosztásúegyének is megtalálhatók nők és férfiak oldaláról egyaránt. A példák sorolhatók még tovább a helyi hagyományok sajátosságok félvállalásával.

Verselés, mesélés

A mondókák, versek, mesék felhasználása a nemi szerepek erősítését segítik. A mesékben a női és férfi szerepek kiemelése, pozitív erkölcsi tartalmak megbeszélése. Népmesékben, műmesékben gyakran megjelennek a hagyományos férfi és nőiszerepek.

Mesék

- 77 Magyar népmese gyűjteményből kiemelések: A rest macska, Az okos leány, Mátyás király és az eszes lány , A libapásztorból lett királyné
- Kiss Dénes: Vica mama – mesekönyv
- Dallos Szilvia: Illemerke történetei az óvodában
- Osváth Erzsébet: Tity, Toty, Töty

- A hollóvá varázsolt 12 fivér (litván népmese)
- Andersen: A vad hattyúk
- Arany János: Családi kör
- Benedek Elek: A világszép nádszálkisasszony, Árgyélus királyfi és Tündérszép Ilona
- Boldizsár Ildikó tematikus meséinek használata: Mesekalauz úton lévőknek- évfordulók meséi, Mesék a felnőtté válásról.
- Grimm: Bátyácska és húgocska, Jancsi és Juliska
- Lackfi János: Lányok dala
- Lola mesék: nagylány vagyok
- Mária, az eszes lány (népmese)
- Marie-Claude Monchaux: A sehány éves kislány
- Móra Ferenc: Iciri-piciri-mese
- Nemes Nagy Ágnes: Ugróiskola

Vers, mondóka

- Fiú-lány csúfolók
- Zelk Zoltán: Este jó –vers

Fiúk dala

- Devecsery László: Szilveszteri bohóság
- Janikovszky Éva: Jó nekem, Kire ütött ez a gyerek, Ha én felnőtt volnék
- Weöres Sándor: A liba pék

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A nemek közötti szerepek megosztottságának megéreztetése a néphagyományok, népdalok, énekes-, dalosjátékok gazdag repertoárjával.

A énekes játékoknál, táncnál a nemi szerepek kiemelése, különbözőségek megértetése. Ezek fajtái: páros táncok, lakodalmas játékok, párválasztók, babaringatók, altatók, huszártánc, és leánykarikázók. A cél az, hogy minél több tapasztalatot és élményt szerezzenek a gyerekek a közös együttlétben a különböző szabályok, mozgástevékenységek átélésével.

Ajánlások

„Veronika Zeneprojekt” játéka (játékos CD)

- 17. kemény, lágy (robot, tündér), Cowboy, Indián, Vadnyugat

Mondókák, játékok, dalos játékok

Forrai Katalin: Ének az óvodában c. kötetből:

Poros úton (52.), Cini, cini muzsika (12), Sári néni (70.), Ennek a kislánynak (95.) hej a Sályi piacon (88.), Lányok ülnek (101.), Mit játszunk lányok? (130.) Most viszik (177.), fehérvári kapitány (159.), Elvesztem zsebkendőmet (86.), Elvesztettem páromat (213.), Zöld paradicsom (181.). A Győri Györgynek hajladozása (80.) Járjunk táncot (250.). Erzsébet asszony (125.), Ennek a kislánynak (95.), Megismerni a kanászt (322.)

Zenehallgatás

- Schubert: A szép molnárlány
- Monteverdi: Bel pastor
- A karádi faluvégen (népdal), Ettem szőlőt (népdal)
- Törzsök Béla könyvéből: Este van már 8 óra (293.), A karádi falú végén(73.)

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Mindkét nem számára vonzó tevékenységi lehetőségek biztosítása. A differenciált bánásmód elvei alapján a fiúk és lányok eltérő témaválasztásának, ábrázolási technika iránti érdeklődésének figyelembevétele, az átlagtól eltérők választásának természetes kezelése.

Ajánlott tevékenységek

A hagyományokhoz kapcsolódó tevékenységek felidézése: fiúk nőnapra virágot készítenek, lányok húsvétra tojást festenek, fiúk locsolkodnak.

Anya és apa megformázása gyúrmázással.

Önarckép-vágás, ragasztás.

Mi leszel, ha nagy leszel? - fantázia rajz.

Anyák napi, Apák napi ajándék készítés.

Farsangi álarcok, jelmezek, szerepjátékok kellékeinek készítése.

Ismerkedés képzőművészeti alkotásokkal. Pl: Munkácsy Mihály: Ásító inas. Könyvek, kiállítás látogatás, internet.

Egymás segítése vagy sikerének elismerésére nevelés.

Mozgás

A mozgások során az egyéni különbségek figyelembevétele, fejlődési lépcsőfokok alapján, a mozgásigény és a mozgásfejlettség terén. Lehetőség biztosítása a pihenés és a mozgás egyéni igény szerinti váltakozására. Azonos sport tevékenységek választásának lehetőségét biztosítani fiúk és lányok számára egyaránt. A tehetség-jelzések legyenek a meghatározók.

Játékajánlások

Néptánc fiúk és lányok számára.

Ovifoci lehetőségének biztosítása nemre való tekintet nélkül.

Labdajátékok, labdás ügyességi játékok a fair play (sportszerűség) szellemében.

Ugróiskolák.

Adj, király, katonát! (népi játék)

Páros labdajátékok (fiú-lány párok).

Páros együtt mozgás – együttműködés (pl. láb/kéz összekötése)

Külső világ tevékeny megismerése

A tapasztalt élmények és az irányított tevékenységek során sok témában szükséges beszélgetni a gyerekekkel.

Egy-egy természeti veszélyek és katasztrófák hogyan érintik a lányokat, nőket, fiúkat és férfiakat? - természeti katasztrófák esetén (árvíz, földrengés, hurrikán, szökőár) gyakran kéri a szakemberek az önkéntesek segítségét. Mivel többségében erős fizikumú emberek, férfiak jelentkeznek önkéntesnek (árvíz esetén homokzsákok kihelyezéséhez), ezért az otthon maradt női családtagokra több feladat hárul. Az apa feladatait a fiú vagy a feleség veszi át. Nők jelentkezhetnek katasztrófák idején ételkiosztáshoz elsősegélynyújtáshoz. Ebben az esetben a legidősebb lány vagy az édesapa veszi át az anya szerepét, feladatait.

Mai korban hogyan változott meg a „fiús-lányos” tevékenységek tartalma?

Testünkkel kapcsolatos ismeretek bővítése, a nemek közti testi különbségek megismerése- életkori sajátosságok figyelembevételével. Testünk témakör feldolgozása során a nemek szerinti hovatartozás erősítése, egymás tiszteletére nevelés.

Beszélgetés a családról, otthoni mintákról. Munkamegosztás bemutatása a családban. Kikből áll a család? Családi fényképek nézegetése. Anya-, apa- és gyerek szerep a családban.

Egyházi fenntartású óvodában: a megváltás minden emberért történt személyválogatás nélkül (faji és nemi megkülönböztetés nélkül)

Munkáról beszélgetés. „Mi leszel, ha nagy leszel?” Miért? Felnőttek munkája. Mesterségek szakmák, hivatások megismerése. Látogatás a tűzoltóparancsnokságon, rendőrkapitányságon, találkozó egy női rendőrrel, tűzoltóval, (megállapításra kerül, hogy a különböző szakmákhoz mindkét nem képviselői alkalmasak), látogatás a gyógyszertárba, orvosi rendelőbe. Foglalkozások régen és ma – múzeumlátogatás, múzeumpedagógiai foglalkozáson részvétel. Annak megláttatása, hogy a jól elvégzett munka nem függ a nemi hovatartozástól, elégedettség érzésének megélése.

Beszélgetés a fiúk és lányok környezetvédelemben betöltött szerepéről.

Szociális érzékenység alapozása beszélgetéssel, fényképek, képeskönyvek, gyermekújságok, illetve IKT eszközök segítségével.

Metakommunikációs jelzések iránti érzékenység alapozása, segítése.

Fiúk és lányok helyzetének, mindennapi életének megismerése más országban, kontinensen.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Ajánlott szakirodalom - Perlai Rezsóné: Matematikai játékok óvodás korban

Hányan vagyunk otthon? -Ebből mennyi: gyerek, felnőtt, fiú lány, ki milyen magas? magas, alacsony, ugyanakkora fiatal, idős. (számlálás, felnőttek méretbeli különbözőségei)

Szerszámok, munkaeszközök számlálása, nagyság, súly, anyag szerinti rendezése.

Pár fogalma, párkeresés (nem csak azonosság alapján lehet párosítani ld.fió-lány, foglalkozások és eszközök)

Természetben található párosítási leilehetőségek összegyűjtése, megfigyelések, beszélgetések szervezése a témában.

Halmazképzés során nem szerinti csoportosítás.

Munka jellegű tevékenységek

A hagyományok szerinti munkamegosztás „Fiús-lánys” tevékenységek megismerését teszik lehetővé.

Az óvodai tevékenységekben pl.: barkácsolás, kertgondozás, gyomlálás, sütemény készítés, csoportszoba rendezése stb., fiúk, lányok végzik szerepcserével.

Nemre való tekintet nélkül valósul meg a munka jellegű tevékenységek végzése is (pl.: naposi munka, babaruha mosás, játékbabák fürdetése, zöldségek, gyümölcsök feldolgozása, kerti munkák, ágak összegyűjtése).

Ugyanez vonatkozik a közösségért végzett, önkéntes munkavégzés esetében is: naposi munka, seprés, terítő leszedése stb.

Alkalmi felelősi munkába is ugyanúgy kapnak feladatot a fiúk és a lányok. Felelősség terén is a visszaigazolás az egyéni bánásmód elvei alapján valósul meg, a fejlettségi szintnek megfelelően, és nem a nemre való különbségtétel a meghatározó.

A munkavégzés tartalmát (az önkiszolgálást és a közösségi munkát egyaránt) az erő, a kondíció, képességek szintjének milyensége és a fejlődési szint ismerete és a tovább fejlődési útvonal segítése határozza meg a nevelési folyamatokban. A munkavégzés ellenőrzése és a visszajelzés tartalma, vagyis a dicséret és az elmarasztalás a megtett tevékenység szintje és a további fejlesztési útvonal fontossága határozza meg. Az egyéni bánásmód a meghatározó, akár fiúról vagy lányról van szó.

Nemzetközi Konferencia hazánkban 2010-ben

Egymás munkájának tiszteletére nevelés egyaránt fontos feladat.

6. Cél - Tiszta víz és alapvető köztisztaság

Biztosítani a fenntartható vízgazdálkodást, valamint a vízhez és közegészségügyhöz való hozzáférést mindenki számára.

Környezettudatos szemlélet és egészséges életmód alakítása. Tiszta víz megbecsülésére nevelés, jelentőségének tudatosítása a gyermekekben és rajtuk keresztül a szülőknél is. Felelős vízhasználat szabályainak megismertetése, alkalmazása. Az élménypedagógia eszközeivel a gyermekek sokoldalú tapasztaláshoz juttatása, ismeretszerzés biztosítása. Pozitív érzelmi viszony alakítása a vizek és vízpartok élővilágához.

Vízvédelemre nevelés: vízszennyezés káros hatásának megismertetése, megelőzésre törekvés.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 3., 5., 7., 8., 9., 10., 17.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Össztársadalmi érdek, hogy a környezetvédelem, a természetvédelem érdekében a víz megléte, védelme, megbecsülése megvalósuljon a földön. Ennek megértetése legyen fontos, és ezzel kapcsolatosan az óvodai dokumentumok és az óvoda részéről történő hatásrendszerek a környezetre létfontosságúak. Felelős vízhasználat szabályok megismerése, gyakorlása a pedagógusi személyes példaadásával kell, hogy megvalósuljon. A víz védelme, víz tisztaság megőrzése, szennyezésének elkerülése életbevágóan fontos feladata Mindenkinek. Az óvodai dokumentumokban is kapja meg a méltó helyét a szabályozókban.

Vízzel való gazdálkodás és odafigyelés minden felnőtt példaképet adó tevékenységéhez tartozik. A pedagógusi és családi nevelés összhangjának megteremtésével lehet vizsgázni együtt a vízháztartási normákra, a vízgazdálkodásra, és a víz tisztaságára.

Rendszeres vízfogyasztás (csoportszobákban kihelyezett vízadagolóval, kancsóban kihelyezett vízzel, saját poharakkal), ivóvíz biztosítható egész nap folyamán. Jelölt poharak segítségével megfelelő mennyiség adagolás biztosítása megoldható.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Környezettudatos magatartás alapozása a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosításával (víztakarékosság, környezetbarát szerek használata, allergiamentes környezet).

Az egészséges életvitel iránti igény alakítása a gyermekek, és a szülők körében is. Megfelelő folyadék mennyiség fogyasztása (víz, gyógyteák).

Ismeretlen ízek kóstolása; óvodai konyhakert művelése; étrendi tanácsok.

A tiszta ivóvíz jelentőségének tudatosítása, cukros üdítők káros hatásának bemutatása, összehasonlítás.

A közös mosdóztatáskor egymásra figyelés, vegyes korcsoportú csoportban a nagyobb gyermekek segítségnyújtása a kisebbeknek (verbális segítség és mintaadás).

Szülők szemléletformálása a gyermekeken keresztül (zuhany használata, mosogatás, WC használat...).

Takarékos vízhasználatra pozitív mintaadás és szokásrendszer alakítása szükséges.

Az egészséges, tiszta víz rendszeres fogyasztására nevelés kiemelt jelentőségű.

Ajánlások - Beszélgetési témák – az egészségvédelem, betegségmegelőzés érdekében kiemelt feladatokról:

A szükséges folyadékbevitelhez az ivóvíz biztosítása a gyermekek számára egész nap folyamán (Pí-víz, tisztított víz lehetőség esetén).

Mikor tiszta az ivóvíz?

Szabad vizekből, forrásokból való ivás szabályainak megismertetése.

Az egészséges táplálkozásról, kellő mennyiségű vízfogyasztás fontosságáról.

Vízfogyasztás fontosságának tudatosítása, higiénia, mint jó közérzetet biztosítása.

Alapvető higiénés szabályok, alapos kézmosás elsajátítása, beépítése a mindennapokba.

Higiéniai szokások során a takarékos vízhasználatra szoktatás érdekében.

Az alapos kézmosás eszközeinek megismerése és a helyes technika, sorrend elsajátítása. Étkezés előtt, kezet szennyező tevékenység után minden gyermek kezet mos.

A mosdóban a helyes kézmosás lépéseinek kihelyezése képpel illusztrálva. A gyermekek ösztönzés: szomjúság, piszkos kéz, ruha jelzésére.

A gyermekek higiéniai tevékenységének – önálló toaletthasználat, tisztálkodás, fogápolás, körömápolás - alakítása, formálása.

Vizes lemosás fontosságának megismertetése: élelmiszer megmosása, ruha mosása. A vizes esőkabátot, esernyőt az arra kijelölt helyre helyezték.

Rendszeres részvétel a HAPPY hét programon. „Víz lábnyom” csökkentésére való igény alakítása a gyermekekben és szülőikben.

Összegyűjtött esővízzel való gazdálkodás (öntözés, tárgyak lemosása, mosakodás stb.)

Gyógyvizek használatával ismerkedés: fürdőikben gyógyítás, palackozott gyógyvíz fogyasztása.

Vízi sportok fontossága, ismerete.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A gyermekek egyéni fejlődésének elősegítése szükségleteikhez igazodó, érzelemgazdag, változatos tevékenységekkel. Szűkebb és tágabb környezetük megismerése közben rácsodálkozás a természeti, emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, becsüljék meg azokat. Ismerjék fel a negatív példákat is. Gyermekek vízzel kapcsolatos, érzékenyítő tapasztalásokhoz juttatása az élménypedagógia eszközeivel.

Közvetlen környezet tudatos, esztétikus alakítása, később belső igénnyé válás. (barátságos környezet, nyugodt légkör; játékok előtérbe helyezése).

Változatos tevékenységek biztosítása, az ott szerzett élmények, tapasztalatok feldolgozása.

Kognitív fejlesztés a tanulási út és cél képességének és tudásának megfelelően, a gyermek választásával.

A gyerekek ismerjék fel a víz fontosságát életükben, alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a vizek és vízpartok élővilágához.

Környezetvédelem, vízvédelem fontosságának elfogadtatása pozitív példaadással, a gyermekek életkori sajátosságából adódó érzelmvezéreltségre hatva.

A Víz világnapi héten a szülők számára is tudásmegosztás biztosítása Zöld faluújságon, játszódélutánon. Víz fontosságának, szépségének bemutatása, megtapasztaltatása (vízimalom, patak, tó, zuhatag, öntözés, itatás, tisztítás, főzés, mosogatás).

Pozitív érzelmi viszony alakítására törekvések – élményátélésekkel:

- a közvetlen környezetben lévő vizek, vizes területek megismerésével,
- vizekben és víz körül élő állatok iránt,
- szemetelés és vízszennyezés káros hatásának megelőzésével,
- szolidaritás érzésének alakítása a világ vízhiányos területeken élők iránt, ezáltal a víz értékességének megéreztetése.

A közös vizsgálódások, játékos tevékenységek során a társas kapcsolatok formálása, az együtt végzett, közös tevékenység élményének megélése, az összedolgozás képességének formálása.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Ajánlások az aktuális témák feldolgozása kapcsán az ismeretszerzéstől indulva a gyakorlati tapasztalatszerzésen át a tudatos, logikus gondolkodás fejlesztése, valamint a gondolatok, tapasztalatok szóbeli kifejezésének formálása, pontosítása, gyakorlása által.

Anyanyelvi játékok

Lics-locs, lics-locs... (anyanyelvi játék; főfogalmak gyakorlás, pl.: vízi állat témakörben).

Megy a hajó a Dunán (mozgással kísért mondóka).

„Úszik a...” hogyha olyat hallanak a gyermekek, ami úszik a vízben akkor úszást imitálnak.

Papírcsónak fújó verseny, buborékfújás, víz bugyborékoltatása szívószállal.

Tátogó halak utánpótlása.

Anyanyelvi nevelés fejlesztése, ismeretszerzési lehetőségek szervezése

A közvetlen és tágabb környezetben lévő forrás, patak, folyó, tó, vízhez kapcsolódó építmények nevének megismerése.

Mondatalkotás a vízzel kapcsolatos képekről.

Hangutánzó szavak gyűjtése a víz hangjára. Pl: csobog, zuhog, csobban, zúg, csordogál, csöppen, loccsan, ömlik, csepereg.

Szókincs bővítés, fogalmak értelmezése: vizes, nedves, száraz különbségek; sós, édes víz; tiszta, megújuló; úszik, felszín, lesüllyed, feloldódik, elkeveredik, (elegyedik), elolvad, pipetta, csepereg, zuhog, ér, patak, folyó, folyam, tó, tenger, óceán, vízgazdálkodás, víztisztítás fogalmainak megismerése során: derítés, szennyvíz, csatornahálózat, kút...

Vízi közlekedési eszközök nevei: ladik, csónak, vitorlás hajó, gőzhajó, óceánjáró, vízibicikli, motorcsónak.

A víz természetes alakjai (megnevezések): harmat, talajvíz, gleccser, jégcsap, dér, esővíz, szinonima kifejezései, hasonlatok.

Mesterséges víztárolók: kulacs, teáskanna, vödör, vízvezeték, szökőkút, medence, víztorony, ivókút, kút.

Vízgazdálkodás, víztisztítás fogalmának megismerése.

Mi készül a vízből? -felsorolás

Vízzel kapcsolatos foglalkozások összegyűjtése, révész, hajóskapitány, matróz, tutaj, tutajos, kalóz, tengerész.

Vízzel kapcsolatos játékok

Esőlesők – játék (Lovas Mihályné- Tarr Ágnes: Varázstükör

Egy gyerek, az „eső hozó” - kiül a többiek elé, és egy felnyitott esernyő mögé rejti az arcát. Esőcseppek kopogása helyett azonban valamilyen más érdekes hangot vagy ritmust kezd el folyamatosan ismételtetni (füttyülés, cuppogás, csettintgetés, zümmögés stb.). Mindezt addig folytatja, míg a többiek rá nem jönnek, hogy hogyan kell ezt a hangot képezni, és sorra be nem kapcsolódnak a hangadásba. Végül „*elered az eső*”, azaz mindenki ezt a hangot hangoztatja. Egy napocska báb felmutatásával „*vége lesz az esőnek*”, vagyis a játéknak. A csend után megadható a lehetőség egy másik gyereknek is az esőcsináláshoz.

Mi van a zsákban? (tisztálkodási eszközök)

Víz-föld-levegő- - Hol élnek? Állatok nevének elhangzása után az állat élőhelye szerinti (kék - víz, barna - föld, fehér – jég) textilre futás, leülés.

Horgászattal kapcsolatos szavak gyűjtése: halász, horgászbot, háló, szák, orsó, csali, horog.

Vízi növények (békalencse, tavirózsa, nád stb.).

Könyvajánlók – Ajánlott tevékenységek

Vizes szólások, közmondások nyelvtörők, találókérdések a vízről - (Szó, fon, nem takács. Mi az?

Találós kérdések gyerekeknek 27- 30. old.) Kiemelések:

- „*Reggel hidegen felfrissít, este melegen tisztít.*” (víz)
- „*Nyáron felüdít. Egyszer csobog, máskor locsog, te vödörben hordod*” (víz)
- „*Felhőből jön földre ér, onnan hamar visszatér.*” Mi az? (eső)
- „*Hanyatt fekszik úgy szalad, erdőn, völgyön áthalad.*” Mi az? (patak)
- „*Lassú víz, partot mos.*”
- „*A jég hátán is megél.*”
- „*Eső után köpönyeg.*”
- „*Tiszta vizet önt a pohárba*”.

Pap Jánosné- Krén- Rostási Nikolett: Környezetünk csodái II.- Novum, 38.old.

- Víz előtagú, víz utótagú szavak gyűjtése.
- Igaz hamis állítások (Melyik állat él a vízben?)
- Játék a vízi élővilág hangutánzó és hangfestő szavaival.
- Hangposta vízi állatokkal, vízpart környékén élő állatokkal, növényekkel.
- Szólánc vízben élő vagy vízpart környékén élő állatokkal, növényekkel.
- „*Mit viszel a hátizsákban?*” - hasznos dolgok az erdőben, vízpartra, strandra (nagycsoportosok).
- „*Keresd meg a kakukktojást!*”
- „*Fejezd be a mondatot!*” (nagycsoportosok)
- „*Mondj nevetségeset, oda nem illőt vízzel kapcsolatban!*”
- „*Mit hibáztam?*” - egy állat jellemzése közben egy hiba vétése.

Éghajlat és földindulás 1. (3-6 éveseknek) Nevelési segédanyag óvodapedagógusoknak

Energiaklub, Szakpolitikai Intézet Módszertani kiadványa

- Él? Működik. - projekt
- Mi működteti? - projekt
- Ahol élünk. - projekt
- Mire hozzánk kerül. - drámafoglalkozás
- Energia források - projekt
- Te is tehetsz érte – projekt.

Játék, kiemelten szabályjátékok

Víztakarékos használat, vízvédelem alapozása tapasztalás útján, szenzitív cselekvések alkalmával, élmények, benyomások, pozitív érzések által.

Irányított játékok - A különféle „vizes” tartalmú játékok során sokoldalú ismeretszerzés biztosítása.

Vízi manó víztakarékossági tanácsainak megismerése

- Képeken a takarékos vízhasználat bemutatása: Vízi manó – víztakarékosság.
- Vízi manó báb készítése a gyerekekkel különböző anyagokból (pl. újra használt anyagok, termésbáb stb.).
- Meseelőadás vízimanóval „Hogyan vigyázzunk a vízre? Miért fontos a víz? stb.
- Esővíz gyűjtése, majd felhasználása növények gondozására. (Hordót kapott a szülőktől a gyermekcsoport, kifestették a pedagógusok a gyerekekkel együtt. Ebbe gyűjtik az esővizet, amellyel a zöldségeket locsolják.).

Vizes játékok szervezése – a helyi lehetőségek kihasználásával. Eszközbiztosítással.

- Kislabdákkal, kavicssal, meregetőkkel.
- Folyó, tópart, mező kialakítása építőszőnyegen.
- Babafürdetés, hajmosás, takarítás, babaruha mosás, babakonyhai edények elmosogatása.
- Játékok lemosása szabad játékidőben.
- Babakonyha: főzés-víz elengedhetetlen elem pl. tea, kávé főzése, leves készítése stb.
- Hajóúsztatás.
- A családjáték alkalmával (babák megfürdetése, illetve a zuhanyoztatása) a kétféle tisztálkodási mód összehasonlítása a vízfogyasztás szempontjából.
- Kooperatív építőjáték munkaformában: tengerek, tavak, folyók, halastó kialakítása kék anyagból, hidak legokból, építőkockából, hulladék anyagokból. Élőlények betelepítése megkülönböztetve sós és édesvízi állatokat.
- Vízvezető rendszer építése (szabadban a valóságban – földmunkával, vagy a csoportszobában kockából, legóból stb.)
- Vízi járművek barkácsolása hulladék anyagokból; homokozóba gátak, folyók, tavak építése, esővízzel feltöltés.
- Horgászós játék (szerepjáték) – horgászok, halőr, babakonyhai játék, halászlé, sült hal készítése a konyhában.
- Konstruáló játékok: Medencében papírhajók versenyztetése fújással. Hajózások, búvárkodások, építések (tavak, kikötők).
- Állatok fürdetése (teknősök gondozása).

Élményszerző séták, terepgyakorlat alatt tapasztalatszerzés vizes helyszíneken.

Szemetelés negatív hatásainak bemutatása képeken és történeteken keresztül.

Település térképén (utcanevek) amerre járunk séta közben mosolygós és szomorú arcokkal szemetes, vagy szép, tiszta utca jelölése.

Történet feldolgozása képekkel: Szorgos Marci, Lusta Marci mit tesz a háza körül. Így képek felhasználásával lehet megmutatni a szemeteléssel kapcsolatos tennivalókat.

Vizeink tisztaságának megóvása (vizsgálódások alkalmával tapasztaltak felidézése, tudatosítása (pl. olajszennyezés).

Homok-víz asztal a csoportszobában, mire használható?

Homokban vízárkok építése.

Vízimalom működtetése barkácsolás után.

Kincskeresés vizesasztalon.

Vizsgálódás: víz romboló, építő ereje; Mi süllyed el?

Közelben található vízzel kapcsolatba hozható helyszínek bejárása - élményszerzések

Vízparti séták, bakancstúrák, kirándulás a strandra, tópartra, vízpartra.

Tengerészes, hajózós, kalózos – játék.

Patakok, tavak környékének (élőlények, tisztaság/szennyezettség) megfigyelése.

Vízszűrő készítése: használt műanyag palackból, szalvétá, papírtörülő segítségével.

Nyáron fürdés, zuhanyzás, vizes játékok az udvaron.

Szervezett programok

HAPPY hét tevékenységei: Vizi zsaru szolgálat, Víz bár...

Víz Világnapján „VÍZÖRZŐ” igazolvány megszerzése „vizes” játékok elvégzése után.

Szerepjátékok lehetőségeinek megteremtése a csoportszobai és udvari játékidőben:

halász, vízi állat, vízparti állat, hídépítő, kalóz játék.

mosás, mosogatás, fürdés – babaszobai játékban.

Társasjáték, fejlesztő játékok:

memória játék,

Fekete Péter kártyajáték vízi élőlényekkel, párosítók;

Fisi és Breki ismeretterjesztő társasjáték; puzzle vízi állatokkal, dooble.

Drámajátékok:

„Vízcsepp mester és tanítványai” - alkalmazott drámapedagógia –játékfűzés: vízi és vízparti állatok mozgásának utánzása.

Esőjáték (először tenyér-összedörzsölés, majd a mutatóujjal egyenletes lüktetést imitálása a tenyérben, majd tapsolás, végül pedig a lábbal dobantás, és vagy kézzel tapsolás)

Orvosos játék:

- Teddy Maci Kórház programon részvétel

<https://www.facebook.com/tmkpecs/>

- A víz gyógyító ereje, szerepe a gyógyításban: gyógyvizekkel kúra, borogatás, tea készítés, vízzel itatás láz esetén, gyógyszer bevételhez...
- Fertőtlenítő lemosás, takarítás, ruhák kimosása.

Verselés, mesélés

A víz téma a mondóka, vers, mese területén gazdag szakirodalmi tartalommal rendelkezik. Olyan szakirodalmi anyag alkalmazása ajánlatos, ami élményként gazdagíthatja az éppen aktuális téma feldolgozását.

Az óvodapedagógus a neki tetsző irodalmi anyaggal tud hatékonyan hatni, ami jól illeszthető ahhoz a témához, amivel foglalkoznak a gyerekek, és ami fejlődési szintjükön a gyermekek számára érthető, feldolgozható.

Szakirodalmi gyűjtemény ajánlasként

- Ess eső, ess ÉZO 27. mondóka – Forrai Katalin: Ének az óvodában
- A három pillangó - Gáspár János meséje nyomán írta Jékely Zoltán
- A kakas meg a pipe - Illyés Gyula: Hetvenhét Magyar Népmese11. oldal.
- A nagyravágyó felhőcske <http://mokazo.blogspot.com/2016/06/vizzel-kapcsolatos-mesek.html>
- A Tisza eredete magyar népmese
- A víz körforgása <https://www.youtube.com/watch?v=JdxvofRKjQs&t=171s>

- A víz tündére (Magyar Népmese)
- Andersen: A rút kiskacsa
- Aranyosi Ervin: A jégmadár álma, Halat szuggeráló sas
- Az élet vize -népmese
- Az öreg halász és nagyravágyó felesége - Illyés Gyula: Hetvenhét Magyar Népmese 315. oldal.
- B. Radó Lili: Esőcseppecskék
http://blog.xfree.hu/myblog.tvn?n=vorosrozsza66&pid=107490&blog_cim=%20%20B.%20Rad%F3%20Lili:%20Es%F5cseppecsk%E9k
- Bálint Ágnes: Az esőcsepp látogatóba megy, Az élet vize, Az örök ifjúság vize, Valaki fürdene (Mazsola részlet)
- Bernáth Zsolt: A megszeppent esőcsepp
- Ctvrttek: Csirizár és Csipisz (Rumcájsz) kalandjai
- Csobogát és Csobogáta csobogat.hu
- D.Tóth Kriszta: Lola mesék
- Döbrentey Ildikó: Pityóka
- Erika Scheuering: Nagytakarítás a tóban – Erika Scheuering: Kalandos Állattörténetek, fordította: Bakó Krisztina, kiadó: Egmont Pestalozzi Kiadó, kiadás helye: München
- Ezüstbalta, aranybalta (népmese) (egyszervolt.hu)
- Fésűs Éva: Békanóta, Irigy medve
- Flupi és a Víz
- Gazdag Erzs: Csigabiga néne, Hol lakik a halacska?
- Grimm: Békakirály
- Gyurcsó István: Pici patak mondókája
- Hajnal Anna: Lúd
- Hanula Erika: A tóban
- Harcos Katalin: Mese a vízről
- Hermann Marika: Az eső
- Hétvári Andrea: A víz kincs, Csöpög a csap, Csipp-csepp
<http://mokazo.blogspot.com/2016/06/vizzel-kapcsolatos-mesek.html>
- Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék
- K. László Szilvia: Csilicsepp
- Kányádi Sándor Pitty-potty és litty-lotty, Az én folyóm, Ballag a folyó, Nyári zápor
- Kormos István: Az aranyhalacska és a csuka
- Kovács Zsóka: A vízcsepp meséje, A vízcsepp meséje
- Lászlóffy Aladár: Zivatarban
- Magyar Kinga: Mese a piros kalapos békáról c. animáció – film
https://www.youtube.com/watch?v=syo_NKOQo4
- Móra Ferenc: Csupaszem, a világjáró, A vízimolnár lánya, Zúgó patakon
- Nagy László: Balatonparton
- Nyulász Péter : Pancsoló, Zsubatta!
- Orbán Ottó: A víz
- Orgoványi Anikó: A víz kincs, Csireg-csorog az eső
- Osváth Erzsébet: Irigy felhő
- Pap Jánosné- Rostási Nikolett: Új mesék, új ötletek. Mesés drámajátékok II.
- Pertolay Margit: A világszép kecskebéka <https://www.youtube.com/watch?v=TAURgphw8UI>
- Puskin: Mese a halászárról meg a kis halról
- Sarkadi Sándor: Zápor
- Szabó Magda: Hol lakik a halacska?
- Szabó T. Anna: Kézmosó-vers

- Szalai Borbála: Csodakút, Miért csillog a patak vize?, Fut a patak, Papírhajó
- Szalayné Komlósi Gizella: Vízcsepp
- Székely Magda: Kirándulás az esőben
- Szutyeyev: A gomba alatt; Vidám mesék 23-35. oldal, A kis hajó, A három kiscica
- Tamkó Sirató Károly: Víz
- Török Márk: Víz nélkül nincs élet
- Varga Katalin: A patakmentő mosómedve
- Weöres Sándor: Futózápor, Kacsaúsztató, A béka- király, Olvadás
- Zelk Zoltán: A kis patak, Horgászok, Páráscka, A patak meséje, Hová szaladsz vízipók

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A természet hangjainak megfigyelése, felismerése (vízcso bogás, csepergő eső, zivatar, villámlás, dörgés, csöpögő vízcsap, bugyogó-, forró víz, vizesés).

Hallgassuk meg! Lengyel Krisztina Orsolya óvodapedagógus

- patak hangját:
https://www.youtube.com/watch?v=0Lb_rhgrGJ0&list=PLWGm3nbGL7zyV_Qc2qbN6RKsSXX0BeO8&index=2
- Duna hangját: <https://www.youtube.com/watch?v=cNTxxxWlzkQ>
- Tenger hangját:
https://www.youtube.com/watch?v=Dbz6YHw_hnU&list=PLWGm3nbGL7zyV_Qc2qbN6RKsSXXX0BeO8&index=10
- Vizesés hangját:
https://www.youtube.com/watch?v=WPj1gDJYys&list=PLWGm3nbGL7zyV_Qc2qbN6RKsSXX0BeO8&index=5

Minek hallod a hangját?

- https://www.youtube.com/watch?v=gV1rTLWwxy0&list=PLWGm3nbGL7zyV_Qc2qbN6RKsSXX0BeO8&index=1 (csöpögő csap)
- https://www.youtube.com/watch?v=vmqzU575dfA&list=PLWGm3nbGL7zyV_Qc2qbN6RKsSXX0BeO8&index=8 (víz öntése pohárba)
- https://www.youtube.com/watch?v=wB3dPejkt3I&list=PLWGm3nbGL7zyV_Qc2qbN6RKsSXX0BeO8&index=3 (zuhany)
- <https://www.youtube.com/watch?v=RZKdBwCDNPo> (wc)
- <https://www.youtube.com/watch?v=nB9fNQvcnlq> (mosógép)
- <https://www.youtube.com/watch?v=6P8gcdUBicM> (eső)
- <https://www.youtube.com/watch?v=P1gO6q2L-2g> (fürdőkád töltése)

Játék-ajánlások

- Visszhangjáték.
- A víz, mint zeneszerszám kipróbálása vízzel töltött poharakkal.
- Esőjáték kavicsokkal.
- Eső, vihar eljátszása hangszerek segítségével.
- Vizi állatok hangjának megismerése, felismerése.
- Közös esőtánc, esőhívás ritmushangszerekkel: ritmus pálca, ritmusbot, ritmus tojás, ritmuskanál, triangulum, esőbot, esőcsörgő, cserép testű dob.

Szakirodalmi ajánlások

- *Forrai Katalin: Ének az óvodában* - Csepp, csepp csepereg 223., Esik az eső 263., Essél eső essél 27., Tó vize 316., Kácsa, kácsa 127., Szólj síp 69., Kiszáradt a diófa 104., Csip, csep 284., Tó vize 316.,
- *Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában* - A malomnak nincsen köve 45., A panyiti halastóba 111., Általmennek én a Tiszán 346., Debrecennek van egy vize 70., Esik az eső, ázik a heveder 93., Hej, halászok, halászok 110.
- F. Schubert Pisztráng
- Csajkovszkij: A hattyúk tava részlet
- Händel: Vizizene 2.Szvit
- Claude Debussy: A tenger-szimfonikus költemény
- Franz Schubert: A csermely halkán zúgott

Így tedd rá! Programból: Esik az eső (játék kék - tulipánok), Akadálypálya kék és zöld tulipánokból
Balatoni Kata – Fordulj vígan koszorú 12.old

Gryllus Vilmos: Dalok 2. Csipp, csepp, csepereg

- Gryllus Vilmos: Zápor <https://www.youtube.com/watch?v=tWeiK4432Ew>
- Gryllus Vilmos: Békavacsora <https://www.youtube.com/watch?v=TSBALrAdezM>
- Gryllus Vilmos: Lepke és virág, A teknősbéka, Zivatar, Dal a kézmosásról
- <https://www.youtube.com/watch?v=4wkFVnsidAY>

Alma Együttes: Zivatarlányka https://www.youtube.com/watch?v=2cyXTsd_Hi4

Buborék együttes: Békakoma <https://www.youtube.com/watch?v=BnEVJVCeMQO>

Misztrál együttes: Béka tangó <https://www.youtube.com/watch?v=x4PDFJ25qd8>

<http://www.irisro.org/pedagogia2013januar/0608BudaineBalatoniKatalin-ZsoterBoglarka.pdf>

Kézmosó dal: Kosz, kosz, kosz

https://www.youtube.com/watch?v=Jnh8o_36_TM

Tamás Éva Játéktára: Kell a víz <https://www.youtube.com/watch?v=kBcAry>

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Élmények megjelenítése az ábrázolások eszközeivel: a Vízműnél, szennyvíztisztítónál tett látogatás, séták kirándulások után.

Ajánlott témák elkészítése az ábrázolás eszközeivel

Hajtogatások

Hajó, halak, béka, esernyő hajtogatása, díszítése, felhasználása a játékban.

Vízi és vízparti állatok készítése papírgurigából.

Víz hatására kinyíló tavirózsák készítése.

Akvárium készítése (vágás, színezés, ragasztás, festés, újra használat).

Vízi állatok, növények mintázása.

Vízi malom készítése.

Nád leveléből madár, csiga, tutaj készítése.

Újra papír-gyurma készítés, felhasználás (merített papír ajándék készítéshez; terepasztal, figurák).

Gipsz kiöntés, falikép: tengeri kagylók.

Montázs és tablóragasztás vizes témákhoz közösen, Víz világnapjára.
Gyűjtött képekből tablókészítés (vízben élő állatok, élővilág).
Hal készítése színes papírból ragasztással.

Rajzolási témák

Hullámozó víz, folyók, tavak, tengerek, azok élőlényei.
Az emberi szervezet víztartalmának szemléltetése. (egy gyermek körbe rajzolása, víztartalom beszínezése).
Élményrajzok a látogatásokról, kísérletekről, mesékről, versekről, stb.
Séta az esőben.
Hóemberkészítés.
Milyen meleg szobából nézni a hóvihart?
Tengerpart, víz alatti élet festése papírtányérra.
Hal készítése kupakból vagy gombból.

Festési témák

Vizes rajzlapra festés.
Színes vízbe fújt buborékok nyomtatása papírra.
Hó-, és jégfestés.
A víz alatti világ megjelenítése zselés krétával: függőlegesen kifeszített átlátszó fóliára tengeri világ készítése.
Földfestékek keverése. Akvarell festés.
Cseppentős játék pipettával: papírtörőlnön folthagyás filctollal, majd cseppentővel víz adagolása – egybefolyatás.
Akvatintával festés.
Víz-, esőcseppek nyomdázása wc papír gurigából formázott esőcsepp sémával.
Mozaik készítés: folyó alkotása kék papírdarabokból.
Tó alkotása festéssel, ragasztással- természetes anyagokból.
Buborékos papír készítése, folyékony szappanos, festékes víz fújása szívószállal, („medúza”).
Buborékfestés - https://www.youtube.com/watch?v=lqfZrHiUcKc&ab_channel=MESETV-dalok%2Cmes%C3%A9k%2Crajzfilmekgyerekeknek
Akvarell technika: vizes rajzlapra festék szórása vagy csöpögtetése.
A víz halmazállapotának megjelenítése különböző technikákkal.
Esernyők tervezése, festése.
Festés színezett fagyasztott vízzel (temperás jég).
Esőcseppek festése újbegyél.
Vízzel rajzolás homokba, járdára. Pet palackból (lyukasztott kupak) víz locsolásával rajzolás betonra, vagy télen színes vízzel hóba.
Papírbatkolás: esős tájkép.
Vízfestékekkel színkeverés.
Halak készítése papírszövésrel, tojástartóból.
Vízzel kapcsolatos festmények megfigyelése – IKT eszközhasználat.
Francisco de Goya: A vízhordó lány www.mymodanet.com

Gyurmázás

Vízparton, vízben élő állatok készítése.
Különböző hajók készítése.
Hal készítése festéssel, vágással, krepp papírból, só-liszt gyurmából.

Kristály tiszta tengervíz üveggolyó festéssel, olajszenyeződés terjedése.

Egyházi intézményekben tevékenységek

János a cet gyomrában www.bolyai-starjan.sulinet.hu

Halacska - Anyagszükséglet: A4-es lap, halsablon, filctoll, tempera vagy vízfesték, wc papír guriga

A tevékenységek sorrendje: nagyobb halforma rajzolása után a hal fejrészének és uszonyának kifestése, vagy megfestése. A pikkelyek félbe vágott egészségügyi papír guriga segítségével, nyomdázással készülnek. A halszemét lehet rajzolni, vagy dekorszemből felragasztani.

Tipp: A félbe vágott papírgurigát egy ragasztószalaggal erősíthető meg, hogy megtartsa a formáját!

Akvárium Anyagszükséglet: buborékos csomagolóanyag, kék temperafesték, ecset, víz, nagyméretű fehér papírlap, előre elkészített vízi élőlények, zöld krepp papír, ragasztó stift, olló

A tevékenységek sorrendje: A csomagolóanyag befestése egyenletesen. Majd óvatosan nyomtatás vele egy nagyméretű papírlapra. Ha ez megszáradt, ragasztással a krepp papírból készített vízi növényeket, a halacskákat rá kell tenni.

Teknős só-liszt gyurmából, kagyló páncéllal. Anyagszükséglet: liszt, só, víz, étolaj, műanyag edény a hozzávalók összekeveréséhez, a Duna parti séta alkalmával gyűjtött kagylók, a rögzítésükhöz erősebb ragasztó színezéshez/díszítéshez tetszés szerint: ételfesték, temperafesték, filctoll, dekorszem.

A só-liszt gyurma receptje: 2 bögre liszt (a legolcsóbb is tökéletes), 1 bögre só (finom szeműt) 0,5-1 bögre víz. Extra tipp: 1-2 evőkanál étolaj (ettől még könnyebben formázható a gyurma).

A lisztet összekeverjük a sóval, majd apránként hozzáöntjük a vizet és az olajat. Annyi víz kell hozzá, hogy egy jól formázható anyagot kapjunk. Az alapanyaghoz adhatunk természetes ételfestéket, vagy csillámport, de befesthető temperával, filctollal, és rengeteg módon díszíthető!

Béka rajzolás: <https://www.youtube.com/watch?v=9dFz4wYNrHk>

Színező: A víz körforgása

Játék a színekkel. Anyagszükséglet: 3 db üvegpohár, víz, piros és zöld ételfesték, konyhai papírtörülő.

A víz körforgása - <https://www.youtube.com/watch?v=begk6kxwOfQ>

Egyéb ötlet: A Duna parton gyűjtött apró kavicsokkal rakjunk ki előre rajzolt vonalformákat.

Cél: finommotorika, figyelem, feladattartás fejlesztése. Anyagszükséglet: A4-es papír előre rajzolt formával, megtisztított apró kavicsok.

Mozgás

Ajánlások - szabad és irányított mozgások:

Békák a tóban – fogójáték.

Patakugrás.

A vízi és vízparton élő állatok mozgásának utánzása: béka, gólya, sikló, csiga (2 gyermek alkot egy csigát, egyik terpeszben áll a társa felett, aki fekszik a földön – együtt haladás).

Átkelés a mocsáron: átugrás, átlépés, féllábon szökdelve stb.

Torna a vizespalackokkal.

Vízhordás – csapat-, és egyéni versengés.

Vízcseppek értől-óceánig összekapcsolódó fogó.

Balatoni halászok és színcápa fogók.

A víz hullámozgásának eljátszása (tó-körben; folyó – sorban).

Hullámozgik a Duna – feszültségoldó játék.

Úszás oktatás- vízhez szoktatás.

Mocsárjárás, köveken lépegetés. Hídon futás (padon), vízhordás vödörben.

Halacska, cápa - célbadobás.

Utánzó mozgások – úszás, evezés.

Békaugró verseny – kiugrik magasabbra, és messzebbre.

Béka fogó (Egy gyermek a gólya, a többiek békák, (állatutánzó mozgás), akit elkapott a gólya, az is gólya lesz).

Úszás imitálása.

Malomkörzés: Lassan forog a kerék, mert a vize nem elég.

Apály, dagály, özönvíz játék: bordásfal: apály a legalsó fok, dagály kicsit feljebb, özönvíz legfelül. Hasonló a tűz, víz, repülő játékhöz.

Ajánlott játékok

Játék a csónakban

Két sorban egymás mögé székek elhelyezése, leülés, evezés, hol gyorsan, hol lassan, egy gyermek a kapitány (játékvezető) aki jelzi, mikor kell balra kanyarodni, vagy jobbra, mikor kell gyorsan és mikor lehet lassan menni.

Vigyázz a vízre! - egyensúlyérzék fejlesztő játék.

- Egyensúlyjáték, egy kanállal kell egyensúlyozva eljutni egyik pontból a másikba a vizet.
- Hordó teletöltése vízzel teli kisvödörrel – sorverseny.
- Versenyjátékok vízzel, vödörrel és különféle eszközökkel.

Cápa fogó: Mindenki hal lesz a tengerben, azonban egy cápa ólálkodik a vízben.

A gyermekek körben állnak csukott szemmel. Kérdezik háromszor hol úszik a cápa? Majd az játékvezető az egyik kisgyermek vállát megfogja, és ő lesz a cápa, aki felkiált: - Itt vagyok! Ekkor a gyermekeknek el kell szaladniuk, nehogy elkapja őket a cápa.

Árbocra! Hajóra! Vízbe!

„Árbocra!” kiáltásra a „matrózok” sietnek fel a bordásfalra.

„Hajóra!” kiáltásra a „matrózok” fellépnek a padokra (vagy zsámolyokra).

„Vízbe!” kiáltásra lehasalnak a talajra, és úszó mozdulatokat végeznek.

Keress szigetet magadnak!

A teremben szétszórtan karikák. Egyel kevesebb, mint ahányan a játékot játsszuk. A játékosok ezek között „hajóznak”. „Szigetre!” felszólításra mindenki keres magának egy karikát. Akinek nem jut üres karika, ő adja a következő jeleket.

Csónakázás – „Ki ér át a túlsó partra?”

A gyerekek kisszőnyegen ülnek a terem egyik végében. Láruk hajlítva, talpuk a talajon. A talajra helyezett kezük és talpuk segítségével haladnak popsijuk alatt a szőnyeggel a kijelölt „partig”.

Hogyan keljünk át a folyón, Matróz bácsi?

Sorba állnak a gyerekek, velük szemben áll a matróz bácsi pár méterre-köztük a képzeletbeli folyó. Megkérdezik "Hogyan keljünk át a folyón matróz bácsi?" A matróz bácsi pedig válaszol: páros lábon, szökdelve, óriásjárásban stb. Ha a gyerekek elérték a matróz bácsiig, akkor helyére más kerül. Ha kicsi a hely, akkor oda-vissza lehet játszani, és csak ezután új matrózt választani.

Duna, Tisza, Dráva, Száva:

A játékosok körben, egymástól kb. 2 m távolságban helyezkednek el, és ritmikusan mondják: „Duna, Tisza, Dráva, Száva, Törjön ki a lábad szára. ”A mondóka minden szavánál kézről kézre körben repül a labda. Akihez a „szára” szóra kerül a labda, annak fel kell emelnie az egyik lábát és így játszik tovább. Ha valakire már kétszer esett a „szára” szó, az nemcsak fél lábon, de fél kézzel játszik tovább, a másik kezét hátra teszi. Ugyanez a büntetés jár annak is, aki elejti a labdát. A harmadik büntetésnél már le kell kuporodnia, a negyediknél ki kell állnia a játékból.

Vigyázz a Vízre-egyensúlyérzék fejlesztő játék - Kompetencia programcsomag hajós, vizes játéka.

- Vízcsepp továbbadása kanállal.
- Vízcseppek hordása kanállal.
- Egyik vödörből a másikba.
- Öntözőkannával padon járás.

A külső világ tevékeny megismerése

A víz megfigyelése, tulajdonságai: színtelen, szagtalan, íztelen folyadék, felveszi a tárolóedény alakját. Halmazállapotai: folyékony, szilárd, légnemű. A víz fontosságának megismertetése az élőlények életében (gombák, növények, állatok – ember). A víz útja a testünkben.

Természetvédelem: kincsünk: a víz. Természetes – mesterséges vizek. Vizes élőhelyek – víztisztaság, fentartható fejlődés.

Beszélgetések a vízről: fontosságáról, védelméről, körforgásáról. a vizek fajtáiról: ér, csermely, patak, folyó, tó, tenger, óceán. Föld alatti vizek: búvópatak, termálvíz, kútvíz, búvópatakok, gyógy-, és termálvizek, barlangi tavak, gyógyvizek, kristályvizek, gyógyító hatásuk. Gyógyító víz: hideg zuhany, hideg vizes borogatás, meleg gyógyvíz. A víz felhasználása mindennapjaink során. Dolgok, amelyek vízzel vagy vízen működnek. Esővíz mérés (meteorológiai állomás használata), gyűjtés (locsoláshoz).

Tájékoztató plakátok kihelyezése az óvoda vizes helységeiben, ivókútnál, esővíz gyűjtő tartállynál (locsolás).

https://www.zuglo.hu/hirdetjuk-a-tudatos-vizgazdalkodast/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=hirdetjuk-a-tudatos-vizgazdalkodast

Drámajátékok

- Felhő kialakulása.
- Felhővarázsló játék.
- Játsszuk el a víz körforgását.
- Szélviharjáték.
- Olvadó jégtáblák – környezetvédelem – drámajáték.
- Csendjáték: - hallgatódzás /víz hangja, béka kuruttyolása, nád susogása, madarak, szél /
- „Fújja a szél a nádat” - utánozzuk a nád mozgását, hajladozzunk.
- Béka a körben.
- Kacsa – liba játék.
- „Béka hangverseny”.

Vizsgálódások

- Víz körforgásának megfigyelése – modellezése; florárium készítés.
- A víz körforgásáról videó megtekintése:

<https://www.youtube.com/watch?v=JdxvofRKjQs>

- Olajfoltok a tengereken, folyókon (szimuláció).
- Környezetvédelem kihangsúlyozása: kiömlött olaj hatása a tengerek, óceánok élővilágára: az olajfoltok elzárják a levegőt, az olaj ráragad a madarak tollára, nagyon nehezen lehet megtisztítani a vizeket az olajtól.

- Vízminták gyűjtése tóból, folyóból, pocsolyából, szűrések, összehasonlítások.
- Rainer Köthe: Kísérletek könyve- Babilon: Kísérletek a vízzel 16- 23. old.
- Terepasztal – a víz építő, romboló hatásának, erejének személtetése.
- Kísérletek a vízzel, „*molnárka-kísérlet*” – víz felületi feszültsége tiszta vízben.
- Egy üvegbe öntsünk tiszta vizet, majd öntsünk hozzá homokot, olajat. Figyeljük meg, hogyan reagál a víz ezekre az anyagokra, önthetünk hozzá festéket vagy ételszínezéket is, amely megváltoztatja a víz színét.
- A vízhiány következményei – beszélgetés, képválogatás.
- Növény csíráztatása a természetsarokban - vizsgálódások vetőmagokkal, palántákkal.
- Víz tisztasági vizsgálódások, talajvíz, esővíz, csapvíz vizsgálata.
- Sórakok tenyésztése, megfigyelésük.
- Vizes élősarok kialakítása.
- Kerti tó megfigyelése, halak etetése.
- A víz előfordulásai a természeti és társadalmi környezetünkben.
- Nagyobb vizeink: Duna, Tisza, Balaton, Fertő-tó.
- Környezettudatos magatartás alakítása, vízgazdálkodás, takarékoskodás.
- Kirándulások, kerékpár túra, hajókirándulás vizes élőhelyre, terepi foglalkozás vízparton.
- Vizes élőhelyek, szennyező források felismerése a környékünkön. Mit tehetünk?
- Víz takarékos módszerek bevezetése az óvodában.

Ajánlások - látogatások, tapasztalatszerzések, felmerülő kérdésekre válaszkeresések

Vízmű, szennyvíztisztító telep, víztorony megtekintése.

Tisztító és mosószeret gyártó, nagyhírű cég marketing manager látogatása az óvodában. A gyár környezetvédelmi stratégiájának és a víztisztító berendezéseik működésének bemutatása.

Gyomaendrődi Bárka Látogatóközpont megtekintése, szakemberek vezetésével a Körösök szabályozás történetének, az ártér és a folyó élővilágának és halászatának megismerése.

Vízpart, élővilág elkészítése a megfigyelések alapján a gyerekekkel a csoportszobában.

A víz romboló hatása: árvíz. Gát, gátépítés, miért van rá szükség? Beszélgetés a vizes élőhelyek, vízpartok védelméről, környezetszennyezésről.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács „Valamit visz a víz” címmel készített animációs kisfilm megtekintése a környezetvédelem fontosságáról: https://www.youtube.com/watch?v=y_Pnp-rxNAQ

Hogyan jut el a víz a csapba? Víz haszna: megújuló energiaforrás/vízi erőmű, vízimalom stb./

Az ember és a víz kapcsolata. Miért fontos a víz? Mindegyik víz iható? Miért kell rá vigyáznunk? A víz barát vagy ellenség?

A vízi sportok, szabadidős tevékenységek felsorolása, a hozzájuk tartozó tárgyak, sporteszközök felismerése, megnevezése. A használatuk módjának bemutatása, kipróbálása, célszerű használata.

A környezeti problémák megláttatása és meglátása, azok megelőzésére nevelés.

Víz védelme a horgászok szemével. Sporthorgász vendégek. Eszközök bemutatása, aminek a segítségével sikeresen úzhatnak a sportjukat.

Kisfilm segítségével a vízi élővilág, és az ember kártékony tevékenységének bemutatása a vizek mentén.

A személtetés, illegális személtétel a felnőtt emberek felelőtlen viselkedését tükrözi.

A Kompetencia alapú nevelés módszertani segédanyagának Víz témaköre.

Figyelem felkeltése a kukások munkájának fontosságára.

Régen és ma: tisztálkodás, mosás.

Beszélgetési téma nagycsoportban: tudatos víztakarékossági lehetőségek a mindennapokban. A modern életformát élő ember sokkal több vizet használ. (képek)

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Úrmérték becsléssel, méréssel. Pipettával vízcseppek, számlálás.

Vizsgálódások vízzel:

Úrtartalom mérés különböző méretű edényekkel. Mennyiség állandóság különböző üvegekben.

Halmazképzés: folyók, tavak, tengerek állatai; légi-, szárazföldi-, vízi állatok, csoportosítása; nagyság szerinti csoportosítás.

Víz mélységének megbecsülése – ellenőrzése bottal. Kinek meddig érne? Mély-sekély.

Mekkora utat tesz meg? Papírhajó fújás.

A vízfelület, mint tükör. Vízükörre dobott kavics: koncentrikus körök.

Úrtartalom mérés: Mennyi víz fér el egy CD-n?

Szükséges eszközök: CD, pipetta (fülcseppentő), alkoholos filc, 2 db pohár, víz. A CD-t a fényes felületével felfelé ráfektetjük az egyik pohár szájára. A másik pohárba vizet töltünk és filctollal megjelöljük, hogy meddig töltöttük. (Erre azért lesz szükség, hogy lássuk, mennyi vizet tudunk átrakni a lemezre). Szívjunk vizet a cseppentőbe, majd lassan, türelmesen csepegtessük a CD-re mindaddig, amíg a teljes felületét be nem fedi. Figyeljük meg a lemezen megálló folyadék formáját! Nézzük meg, mennyi víz hiányzik a pohárból!

Párolgatás, fagyasztás, felhőképzés.

Vízzel töltött poharak sorba rendezése hangmagasság alapján.

- Játékos tevékenységek közben ismeretek bővítése, relációk, ellentétes tartalmú kifejezések tartalmának (félíg-tele, üres, kevesebb- több...) gyakorlása. Becslés: belefér - nem fér. Tavak méretének összehasonlítása térképen, folyók hosszának mérése térképen fonállal becslés után, hosszabb-rövidebb fogalmak gyakorlása. Halak számlálása, horgászós játékban.

Mátrix vízi állatokkal, vízcsepp formával - irányok, színek differenciálása.

Sudoku szabályainak megismerése, játék vízhez kapcsolódó 4 figurával (felhő, jégcsap, vízcsepp, gőz).

Számlálás: vízcseppszámoló játék: Vízcseppek cseppentése pipettával növényekre, poharakba (1 vagy 2 dobókockával).

Locsolókannák nagyságszerinti sorba rendezése.

Halmazképzés (kiskertekbe -háromszög, kör, négyszög alakú- virágok ültetése).

Esőcseppek számlálása, párosítása.

Különböző méretű és kék árnyalatú parírlapból vagy filcből kivágott esőcsepp formák párosítása, adott szempontok (méret, szín) szerinti csoportosítása, számlálása.

A közeli patak megfigyelése: a folyók hosszúsága, szélessége, gyorsasága, görbe-egyenes folyású, folyásának követése térképen.

Sor alkotás vízi élőlények képeivel, első, utolsó, sorszámnevek gyakorlása.

Pocsolyák méretének összemérése becsléssel, melyikbe lehet több víz? Sok-kevés, több- kevesebb.

Pohár vízzel való feltöltése: tele, félig tele, üres. Sok víz, kevés víz elpárologásának megfigyelése, idő mérése.

A sokféle módon történő tapasztalatszerzési élmények mélyítik a tudást, és fejlesztik az emlékezetet.

Munka jellegű tevékenységek

Vízzel kapcsolatos munkatevékenységek az óvodában

Víz Világnapjához kapcsolódóan a közeli patak vagy tó tisztítása, közös szemétszedéssel, szelektív hulladék elszállítása, szülők bevonása.

Mosogatás, nagytakarítás a babaszobában.

Az óvodában, a csoportszobában lévő játékeszközök tisztántartása, közös megmosása a felnőttek irányításával.

Homokozójátékok, kerti szerszámok megtisztítása.

Naposi munkához tartozó tevékenységek: felmosás, friss vízzel kancsók megtöltése napközben, étkezéskor az asztalokhoz vitele, újra töltése. Étkezés alatt és utána víz öntése az asztaltársak poharaiba. Kiömlő víz feltörlése asztalon, földön.

Mosdó- és/vagy csapfelelős választás, hogy egyetlen csepegő csap se maradjon a mosdóból távozó csoport után.

Növény és állatgondozás

- Madáritatás.
- Locsolás esővízzel, vagy maradék vizek felhasználásával. Esővíz gyűjtés mindennapi teendőiben.
- Tevékenységekből megmaradt vizekkel kerti tó vízének folyamatos pótlása.
- Tőöntözéses technika elsajátítása.
- Virágfelelős – öntözi a virágokat, ne öntözze túl és elég vizet adjon választása.
- A csoportszobában található akvárium, terrárium mindennapi megfigyelése, gondozása során megismerkednek a benne élő élőlényekkel, (halak, csigák, rákok, vízi növények, teknős)
- Természetsarokban florárium kialakítása, megfigyelése, gondozása szükség esetén.

Eső utáni sepregetés, tereprendezés, gallyak összegyűjtése stb. Amit a vízről tudni kell II.!” Cselekvő tapasztalással a gyermekek rávezetni a környezetvédelmi ismeretek bővítésére és a felelősségvállalás fontosságának megtapasztalására.

Óvodai mosdó

7. Cél - Megfizethető és tiszta energia

Biztosítani a megfizethető, megbízható, fenntartható és modern energiát mindenki számára.

A tapasztalható környezeti gondok bemutatása és tudatosítása. Pozitív viszony alakítása az épített és természetes környezetünkhöz. Ismerkedés a megújuló és nem megújuló energia fogalmával, hatásuk összehasonlítása környezetünkre. Takarékos energia használat szokásainak, szabályainak elsajátítása (koruknak megfelelő szinten) a családok bevonásával.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 6., 7., 8., 9., 20.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Az Óvoda működésében törekedni kell a takarékos gazdálkodásra, és a takarékos energiatudatosításra. Takarékos nevelés elveinek meghatározása intézményeként a településen elfogadott elvek alapján.

A helyi dokumentumokban az ezekre vonatkozó tartalmakat kell megfogalmazni az óvodai dolgozóinak jóváhagyásával, egyetértésével, támogatásával, valamint a szülők tájékoztatás érdekében meg kell tenni az óvintézkedések betartatását. Példaadással támogatni szükséges a helyi lakossági igények és szükségletek ismeretében a fenntartói szemlélet takarékosági intézkedéseit.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Hőmérséklet szabályozás a csoportszobában: a fűtés szabályozásával, réteges öltözködéssel, árnyékolással (sötétítő függöny/redőny használat klímarendszer hiányában).

Takarékos elektromosáram használat: energiatakarékos égők, természetes megvilágítás használata - felesleges áram használat mellőzése, készülékeknél készenléti állapot kikapcsolása.

Helyes szellőztetés szabályaival ismerkedés.

Takarékoságra, energiatudatosságra nevelés. LED-es lámpák használata (pl. adventi, karácsonyi díszítésnél).

Környezetbarát tisztítószer használata.

Tisztálkodás során takarékos vízhasználat, szükséges mennyiségű víz, szappan használata, textil törölköző alkalmazása. Kéz-, és fogmosás víztakarékos szabályainak elsajátítása, gyakorlása otthon is.

Csapok, wc- öblítés, tartályok megfelelő, takarékos használata.

A napi, víztakarékos tisztálkodási szokások elsajátítása. (ne a megfelelő tisztaság és tisztálkodás rovására).

Sokat, vagy keveset...? <https://raabe.hu/jatekok-az-egeszsegfejleszteshez/>

Növények elhelyezése, gondozása a csoportszobában és otthon is a levegő páratartamának javítása érdekében.

Párologtatás fontosságának megismerés központifűtéses óvodákban.

Takarékos, hőérzetnek megfelelő fűtés kialakítása, szabályozása, ajtók bezárása maguk után.

Időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre nevelés. Hőháztartás szabályozása réteges öltözködéssel, igény szerint vetkőzéssel.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Takarékos energiafelhasználás alapjaival ismerkedés.

Takarékos energia használat szokásának alakítása gyerekekben, felnőttekben egyaránt. Energiatakarékos használatra mintaadás, szabályok, szokások gyakorlása

Közös élményekre épülő tevékenységek szervezése, akarati tulajdonságok fejlesztése, (figyelmesség, együttérzés, segítőkészség) Hulladékok környezettudatos felhasználása, újra használata (rontott papírlapok, tojástartók, tejfölös poharak, papír hengerek...), újra hasznosítása (szelektív hulladékgyűjtőkbe szállítás).

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Új fogalmak, kifejezések megismerése: az energiával kapcsolatos fogalmak, formái, energia tudatosság és takarékoság, az energia útja stb.

Szókincs bővítés: megújuló, nem megújuló, napkollektor, biomassza, zöld javak, hulladék, szemét, bioüzemanyagok, biogáz, fúrótorony, turbina, elektromos autó, takarékoság fogalma, Föld órája projekttel kapcsolatos fogalmak.

Játékok

Földrengés – szógyűjtő

A gyerekek egymással szemben, de nagyobb (3-4 méter) távolságban leülnek székekre, középen sétál fel s alá egy gyermek, aki a témával kapcsolatban mond szavakat, amikor már pár szót mondott és úgy gondolja, elkiáltja magát: „Földrengés” akkor mindenki - az is, aki középen sétált - feláll és átfut a másik oldalra, keres magának egy széket, majd gyorsan leül. Az lesz az új szógyűjtő, akinek nem jut szék.

Pantomim játékok. Mire gondoltam? - Szójátékok az energiával.

Fekete, fehér, igen, nem játék az energiával.

Barchoba az energiáról.

Mondd az ellenkezőjét!

Laptop segítségével ismerkedés a megújuló és nem megújuló energiákkal.

Napenergiával működő játékok (autó) megfigyelése.

Ajánlott szakirodalom

Energiaklub Szakpolitikai Intézet Módszertani Központ: Éghajlítás földindulás- módszertani kiadvány.

Találós kérdések, szólások, közmondások a tűzzel, Nappal, vízzel, széllel kapcsolatosan. Zöld burokból születtem Tóth könyvkereskedés és Kiadó Kft.

Nevelési segédanyag óvodapedagógusoknak, éghajlatváltozásról, az energia és a környezet összefüggéseiről Szerkesztette: Lohász Cecília Készült: 2010.

Játék, szabályjáték

A szabad játékhoz élményanyag biztosítása látogatás szennyvíztisztító telepre, szélturbinához, vízimalomhoz, napelemekhez, csőrendszer, szélturbina építése stb. Séta közben napkollektorok megfigyelése.

A játéktevékenységek során önállóság és a kreativitás biztosítása egyéb játékiegészítő eszközökkel, anyagokkal.

Elemmentes játékok vásárlása, újratölthető elemvásárlása a meglévő játékokba.

Csoportszoba takarítása: együttműködő magatartás fejlesztése.

Társasjátékok (pl. Ecodomino)

Memória játék (Komposztáljunk! Megújuló energiaforrások képeivel)

Szabályjátékok

- Szél erejének, fokozatainak utánzása szivárványernyővel.
- Légy te a szél!
- Legyezővel tépett papírdarabok „kergetése”.
- Napóra készítése
- Vízrel, levegővel: hogyan tudjuk mozgásba hozni valamit a segítségükkel?

Föld órája projekttel kapcsolatos játékok

Milyen bolygón élnél szívesen? – beszélgetés

Úrhajós játék a logikai készlet elemeivel.

Szerep-, és drámajátékok a közös tevékenységek során.

Ki vagyok én? - játék jól ismert energiaforrásról a jellemző jegyek felsorolása, pl, nap a háton lévő képen, fűtőtest háton lévő képen.

<https://www.turistamagazin.hu/hir/hallgasd-a-termeszet-legszebb-hangjait-a-fotelbol>

<https://www.turistamagazin.hu/hir/a-teli-erdo-hangjai>

<https://www.youtube.com/watch?v=y1ViTXeTagY>

<https://www.youtube.com/watch?v=8vzAFt0neS4>

Verselés, mesélés

Ezen tevékenységek keretében a nap, szél, tűzvíz, energia témák kerülnek megismerésre az irodalmi nyelv eszközeivel. A komplex nevelés tervezése során az irodalmi élmény

Ajánlások a megjelent irodalmi anyagokból

- Bartos Erika: Buborék
- Benedek Elek: Madárfiókák
- Darázs Endre: Mese a Napról
- Egri György: Nőnek a fák
- Flupi és a levegő <https://zoldovoda.hu/uploads/articles/465/Flupi-es-a-levego.pdf>
- Flupi és a víz <https://zoldovoda.hu/uploads/articles/465/Flupi-es-a-viz.pdf>
- Gazdag Erzsébet: Üveggolyó

- Gyulai Pál: Fiúcska és madárka
- Gyurcsó István: Pici patak mondókája
- Gyurcsó István: Tavacska születik
- Héttvári Andrea: Lepakcsolom a villanyt
- Jókai Mór: Ültess fát!
- Kányádi Sándor: A halak bosszúja, Csukástó, Elnémult a kis patak, Sétálgat a szellő
- Kovács Borbála: Levél a szélben
- Lehoczky János: A vizek fohásza
- Mentovics Éva: Ültess fákat
- Mondókák a szélről
- Orbán Ottó – Zivatar; Ne feledd!
- Szabó Lőrinc: Szél és a Nap
- Tamkó Sirató Károly: Dal a tónál
- Weöres Sándor: Kis versek a szélről
- Zelk Zoltán: Párácska

Dramatizáláshoz, bábozáshoz ajánlott irodalmi anyagok

- A szalmaszál, a parázs és a babszem (Grimm mese)
- Behon Istvánné: A tűz
- Benedek Elek: Az aranyhal, Mese a fákról, Ne bántsod a fát
- Csukás István: Csiszta mókus négy élete
- Darázs Endre: Mese a napról
- Fésűs Éva: Szélfü a Balatonon, Pöttömke piros vitorlása, A szélfücska, A pajkos napsugár
- Héttvári Andrea óvodás klímaversei
- Juhász Edit: Patak Apó története
- Kalandos történetek Energiaországából https://energiakaland.hu/energiakucko/energia_mesek
- Kukora Kati: Tüzet oltó (tapsoló)
- Marék Veronika: Mese a csillagról
- Matos Maja: Kályha
- Megitatják a fűzfát (népmese)
- Mikola Klára: Házavató, Mikola Klára: Kuka manó
- Napocska- hívogató tavaszi versek, mondókák pinterest.com
- Péterfi Emília: Ki is az a füttyös „Senki”?
- Sarkadi Sándor: Kelj, kelj kikelet
- Szalayné Komlósi Gizella: Tüzeskedő
- V. Szuhomlinszkij: A nyulacska és a szél
- Versek a Napról: játszunk együtt.hu napocska hívogató versek
- Vidor Ágnes: Nagytakarítás a napnál
- Zelk Zoltán: A patak meséje, Őszi mese
- Zelk Zoltán: Hóvirág

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
időjárás, éghajlat, szél, nap, eső -folyók

Mondókák

- Lassan forog a kerék
- Poros úton kocsi zörög

- Gyí, paci, paripa
- Fújj, szél, fújj
- Fújja szél a fákat

Dalok, dalosjátékok

Forrai Katalin: Ének az óvodában c. könyvéből kiemelések:

Ácsorogjunk, Bújj, bújj itt megyek, Ég a gyertya ég, Én kis kertem, Ess eső, ess, Fűrészeljünk egy kis fát, Hej, Dunáról fúj a szél, Hosszú az erdő, Jöjj ki napocska, Jöttem karikán, Kendő elejtő, vedd el a kendőt, Süss ki Nap fa alá, Tekereg a szél, Tó vize, Tűzet viszek.

Más szerzők ajánlásai:

- Alma együttes: Szuperkukák
- Gryllus Vilmos - Bial Brigitta: Zöld-kék bolygó
- Gryllus Vilmos: Őszi falevél, Biciklizős dal, Kel a nap
- Napsugár együttes: Ültess te is egy fát!
- Weöres Sándor – Kalácska: Tekereg a szél, kavarog a szé

Európai gyermekdalok- Forrai Katalin könyvéből

A kállói szőlőbe, A mező közepén, Bújj, bújj zöld ág, Csobbanó folyó, Debrecennek van egy, Fönn az ég, Hallod-e pajtás, Hová árad hej, Jegenyefa suhogó, Kicsi lány, gyere át, Most jöttem Bécsből, Négy vándor jár, Nyári dal, Ragyogj fel

Ajánlás: célszerű kiegészíteni a gyűjteményt saját készlettel, helyi sajátosságokkal, népi játékokkal.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az ábrázolás eszközeivel élménybeszámoló készítése, valamint kiegészítése

Vízi kép készítése.

Tenyérnyomatból halacska formázása.

Élményrajz: én és a szél.

kirándulások, séták élményei (rajzolás, festés, gyurmázás eszközeivel)

Energia-ovi tevékenységei. (rajz, vagy festés)

Képzőművészeti alkotások megfigyelése laptop segítségével.

Szélforgók hajtogatása, szél turbína, vízzel festés.

Napkép készítése-nap fakító hatásának megfigyelése.

Játékok készítése különböző anyagokból

Mini vízhálózat készítése PET palackból, szívószálból.

Vitorlás készítés egyszerű hajtogatással.

Szélforgó készítése, felállítása az udvaron (újra használat - PET palack).

Röptethető falevél készítése.

Papírrepülő készítése.

Napkollektor készítése.

Nap készítése rongytechnikával.

Nap, hold készítése papírgolyóból kasírozással.

Használt PET palackok segítségével üvegház építése. Palackok vágása, illesztése, ragasztása.

Nap készítése szívószállal, festéssel, ragasztással, rajzolással, nyomdázással.

Papírsárkány készítése változatos technikákkal pl: napon szárított növények, magvak, virágokból barkácsolás.

Vízi- és szélmalom készítés, napelemek, napkollektorok készítése.

Mozgás

Nappal, széllel kapcsolatos mozgásos játékok, játékos utánzó mozgások, melyek jól erősítik és fejlesztik a gyermeki mozgást.

Szél, eső, Nap.

A gyerekek futnak körbe, amikor a játékvezető azt mondja, hogy szél, a gyerekek megállnak és lengetik a kezüket, mintha a szél lengetné, amikor azt mondja, hogy eső, az eső esését utánözva mozgatják a kezüket, amikor Nap, akkor pedig magasba emelik a kezüket és terpeszállásban állnak, ha kettő tapsol akkor futás körbe.

Tűz, víz, repülő.

Megújuló energia formák: Nap, szél, hullám elmozgása futó játékban jelzésre.

Légző gyakorlatok a friss levegőn.

Mozgás hatására bekövetkező légzésváltozások.

Mi vagyunk a szélmalomok

A gyerekek körben sétálnak, amikor a játékvezető elkiáltja magát, hogy szél, akkor mindenki megáll és malomkörzés, amikor azt mondja, hogy szélvihar, mindenki futásnak ered, amikor azt mondja, hogy szélcsend, mindenki megáll.

Árnyékfogó.

Kerékpártúra a természetben (tudatosítva a tiszta levegőért tesszük).

Séták, kirándulások vízpartra, szél-, vízimalmokhoz, szélturbinához.

Szél erejének, fokozatainak utánzása szivárványernyővel (Pécs)

A gyerekek körbe állják a szivárványernyőt, igyekeznek azt együtt, egymás mozgását összehangolva mozgatni. A játékvezető adja az utasítást, hogy milyen intenzitással mozgassák a szivárványernyőt: kissé mozgatva, majd fokozatosan egyre erősebben mozgatva (szellő, fuvallat, szél, viharos szél, orkánerejű szél)

Nap – Föld, Föld – Hold, Nap – Föld - Hold együtt mozgásának utánzása.

Vízi-, szélmalom, szélturbina kerekének utánzása – malomkörzés, lassan, gyorsan, közepesen.

Munka jellegű tevékenységek

Esővízgyűjtés eredményeként takarékos locsolás.

Aszalás a napon. A nap energiájának hasznos felhasználásával.

Tevékenységek során megmaradt víz felhasználása, játékok lemosására, tisztántartására.

A napos munkák során a mosdófelelős választás: a villany lekapcsolásának, ajtó bezárásának, csapok elzárásának ellenőrzése stb.

Kancsóban, vagy tevékenységek közben megmaradt ivóvíz felhasználása (virágöntözés, felmosás, festékes edények kimosása, akváriumba).

Takarékos víz-, áramhasználatra figyelés fontossága.

Külső világ tevékeny megismerése

A mindennapokban a megújuló és meg nem újuló energiák megfigyelése a közvetlen környezetben. Saját intézményben energiatakarékosági kampány szervezése.

Tervezett témák:

IKT eszközökkel vetítés a témában: Gyerekeknek készült kisfilm az energiatermelésről (2015.)

https://www.youtube.com/watch?v=Vcc59WT8rA0&ab_channel=gogogohu

Napenergiáról gyerekeknek Zöldellő fa Információs Központ:

https://www.youtube.com/watch?v=c3g3OQQ9Gx8&ab_channel=R%C3%B3bertLuk%C3%A1cs

„Energia őrárat” megszervezése az óvodában, felesleges energiahasználat felfedezése.

Kirándulás: energiaforrásokkal való ismerkedés régen és napjainkban: szélmalom, vízimalom, szélturbina, napelem, napkollektor.

Látogatás napelemes házakhoz, szennyvíztisztító telepre. Megújuló energiákkal vizsgálódások: pl.: vízikerek, léghajó, szélmalom.

Beszélgetés az otthoni és az óvodai energiahasználatról, lehetőségekről. Mi a fontosabb? Energiahasználat rangsorolásáról (egyéni szempontok szerint), „alapszükségletek” kielégítéséről (pl. főzés) a „luxusig” (pl. úszómedence üzemeltetése otthon).

Az üvegház jótékony hatása a növényekre. Virágkertészet, családi üvegház meglátogatása.

Üvegházhatás káros hatása a Földre: éghajlatváltozás, felmelegedés, szárazság.

Óvodások a Zöld laborban - Kísérletek Természeti Tehetségműhely (Kaposvár)

Bemutató: <https://youtu.be/UHAmAm8SuSE>

Szakmai-módszertani segédlete https://drive.google.com/file/d/1y-HjNH7sS0lqFJrvzC-9dCDs7UB_CO4o/view

Környezetvédelmi játékok, kísérletek gyűjteménye (óvodánk saját gyűjteménye - Dombóvár)

Szélenergia - A szél tolóereje – szélforgó készítése

Eszközök, amire szükség van: Vékony kartonlap, ceruza, rajzszög, pálcika

Mi a teendő? Szélforgó hajtogatása. Rögzítése a középpontjában rajzszöggel a szélforgót a pálcikához! kipróbálás – gyenge szélben. megfigyelés, mi történik? A szélforgó gyorsan pörögni kezd.

Tevékenykedtetési módok:

Szélkakas - A levegő megérinti a kartonlapot, összegyűlik, beleterelődik mind a négy „szárnyacska” alá, ám nem áll meg. A lökés, amelynek a szél kiteszi a kis szárnyakat, előidézi a szélkakas forgó mozgását.

Lufi fújó verseny.

Vitorláhajó mozgása (fújás, hajszáritó).

Napenergia - A nap jótékony és káros hatása az élőlényekre. Megújuló napenergia: Pl: napkollektor, napelem. Naptűzhely /sütő készítése.

Napelemes eszközök használata.

Vízenergia

Víz körforgása.

Vízimalom játék.

Terepasztal (homokozó) – víz energiája, építő és tisztító hatása.

Hajó kiáramló vízzel történő meghajtása.

Beszélgetés a termálvizekről, hasznukról (gyógyvíz, hőforrás – fűtés, erőmű).

Vízisztítás szűrőkkel, hálóval.

Fenntartható használat - energiatakarékos épületek megismerése: napelem, villamos energia, szigetelés, nyílászárók cseréje.

Energiakaland programban részvétel.(helyi lehetőségek kihasználása)

Beszélgetés a fenntartható, megújuló energiaforrásokról (ppt anyag készítése).

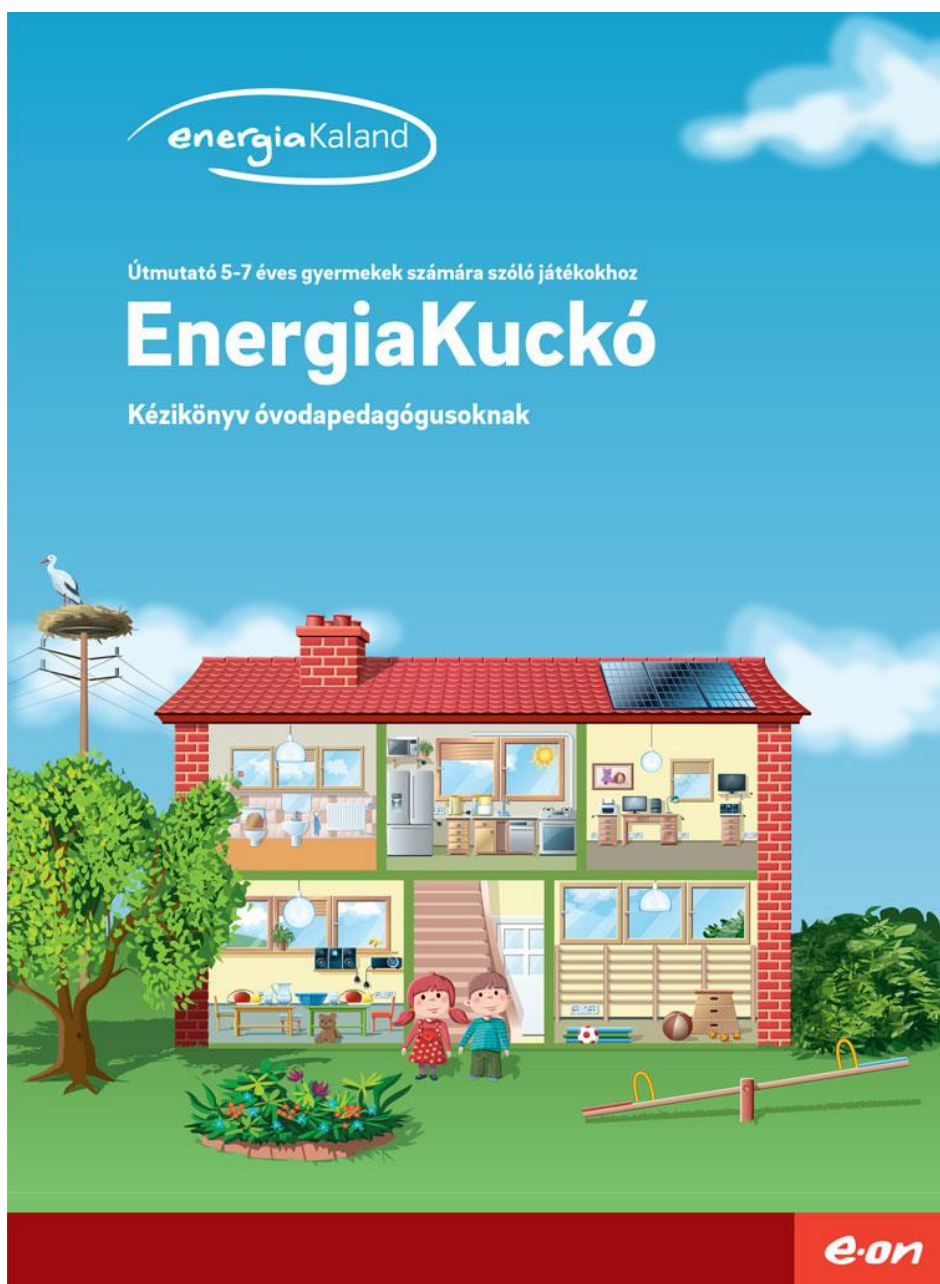
EnergiaKuckó

<http://www.energiakaland.hu/energiakucko>

Éghajlítás, földindulás

<https://energiaklub.hu/oktatoanyag/eghajlitas-foldindulas-1-3-6-eveseknek-2927>

Nevelési segédanyag óvodapedagógusoknak, éghajlatváltozásról, az energia és a környezet összefüggéseiről.

8. Cél - Tisztességes munka és gazdasági növekedés

Előmozdítani a hosszantartó, átfogó és fenntartható gazdasági növekedést, a teljes és eredményes foglalkoztatást, valamint a méltó munkát mindenki számára.

Gyermekekben a munkához való pozitív viszony alakítása. Munkajellegű tevékenységek által felelősségérzet alakítása. Társak, felnőttek munkájának megbecsülése. Kooperatív technika alkalmazása, együttesen végzett munka előnyeinek megtapasztaltatása. Akarati tulajdonságok fejlesztése (feladat- és szabálytudat).

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 6., 7., 8., 9., 20.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

A munka és a felelősségvállalás fontossága kapjon helyet az óvodai alapdokumentumokban. A gyermekek érdekeinek megfelelő nevelési feladatok teljesítése minden óvodai dolgozó feladata, hogy munkájával hozzájáruljon a vidám és boldog gyermekkor megvalósításához. A szülői felelősség és feladattudat szintén sorsdöntő szerepet játszik a gyermek biztonságos fejlődésének folyamatában.

Éppen ezért fontos a nevelőintézményben a szervezeti kultúra megfelelő fejlesztése, alakítása, valamint az együtt munkálkodás a gyermekek heti és napirendi elvárásainak egyeztetésében, házirendnek, a rendszeres óvodába járás elvárásainak való megfelelésben a szülők és az óvodapedagógusok között. Kulturált viselkedési szabályok megtartása lényeges elem a felnőttek együtt munkálkodásának.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Önkiszolgáló tevékenységek elsajátítása és gyakorlása (higiéniai szabályok alakítása, étkezés). A munkajellegű tevékenységekkel önállóságra, kitartásra egymás iránti felelősségvállalásra nevelés. Naposi munkával ismerkedés, feladatok fokozatos bővítése, a másokért végzett munka felelősségteljes elvégzése, megszerettetése.

A napirend és a házirend és a helyi szokások megerősíti nyugalmat, biztonságot ad a gyerekeknek, és a felnőttek együttélési tartalmában. Így alakulhat ki a nyugodt, elfogadó, biztonságos környezet az óvodai csoportokban.

Környezetbarát tisztálkodási és tisztítószeres használata ad ehhez biztonságot. Környezetalakítás, különböző tevékenységeket követő és megelőző téralakítás, higiéniai teendők segítik a munkavégzést, az önellátás alapos megvalósítását, idővel a felelősségvállalás alapjait teremtik meg.

Aktív életmód szokásainak alakítása, fontosságára való figyelem hatással van a figyelem, az alapos munkavégzés megalapozására.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Együttműködés, együttes munka, csapatmunka örömeinek megtapasztalása, különböző feladatokon keresztül, szociális kompetenciák fejlesztése.

Önismeret, önbizalom fejlesztése játékokkal, mindenkinek saját képességeihez mérten feladatadás a biztos siker érdekében, erősítve ezzel pozitív énképét.

Tehetséggondozás, felzárkóztatás, differenciálás.

Beszélgetés a munkanélküliségről, érzékenyítés a témával kapcsolatban.

Közös élményekre épülő tevékenységek szervezése, kooperatív technika alkalmazása.

Akarati tulajdonságok fejlesztése (figyelmesség, együttérzés, segítőkészség).

Együttérzés fejlesztése

Érdeklődés beteg társ iránt.

Apró ajándék, rajz készítése beteg társnak.

Játék választásban a betegségből visszatérő csoporttársnak előny biztosítása.

Segítőkészség alakítása - Segítés öltözésnél kisebb társnak cipő bekötése, vízcsap megnyitásában, ruhák összehajtásában, elrakásában.

Munka fontossága, eredményességre figyelés.

Alkotói produktumok felhasználása pl. a csoport díszítésére.

A munka jellegű tevékenységekhez való pozitív hozzáállás alakítása. Hasznosság érzékelése.

Közösségért végzett munka jellegű tevékenységek, egyéni megbízatások eredményének elismerése, kooperáció fejlesztése.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Beszélgetőkör szervezése

A beszélgetés, a tapasztalatok egy-egy munkatevékenységről, az élményfeldolgozások igen fontos lépései a fejlődésnek, a tudatosítási folyamatok beindulásának. A fel nem dolgozott élmények, félreértelmezést, bizonytalanságokat okozhatnak. Az önértékelési fejlődést gátolhatják.

Ezt jól kiegészítik a szókincsbővítési játékok: a: munkával kapcsolatos új kifejezések, eszközök nevei (bér, munka, munkanélküli, dolgozó, munkahely, gyár, üzem, iroda stb.)

Kommunikáció fejlesztését szolgáló érzékenyítő játékok

Szólások, közmondások, találókérdések munkával, foglalkozásokkal kapcsolatosan is hatékonyak.

Szavak keresése a következő gyűjtőfogalmak alá Szakmák és hozzájuk tartozó eszközök megismertetése a gyerekekkel. pl. kerti szerszámok, evőeszközök, takarítóeszközök, orvosi eszközök, fodrász kellékek, konyhai eszközök.

Munkafajták és jellemzőik.

Szülők munkája – mit mesél otthon az Apu, az Anyu a munkájáról?

Kakukktojás - mi nem illik oda?

Rakd sorba! Időrendiség, eseményképek. Honnan-hová?

Barchoba: Mesterségek, munka tevékenység kitalálása.

Történet kitalálása képekről: egy felnőtt napja.

Amerikából jöttem... (foglalkozások elmutogatása).

Beszédészlelés, beszédfejlesztés szóláncokkal.

Könyvek nézegetése foglalkozásokról, foglalkozásokkal kapcsolatos fejlesztő játékok, képkirakók, mozaik képek.

Játék, közös irányított tevékenységek

Beszélgetőkör: Mi leszek, ha nagy leszek? - egyéni élmények meghallgatása a mesterségekről.

IKT használat: Foglalkozások bemutatása könyvek, fényképek, videók segítségével.

Különböző foglalkozások megjelenítése szerepjátékban, gyakorló játék során különböző munkafázisok, funkciók gyakorlása (Babaszobai játék: konyhai felszerelés biztosítása).

Játékeszközök, kiegészítők készítése hulladék anyagokból (edények, kötények, orvosi eszközök- orvosi köpeny, táska, építő játékok- fakockák, lego, vonat-vonatsínek, autók).

Munkával, foglalkozásokkal kapcsolatos fejlesztőjátékok

Amerikából jöttem.

Képességfejlesztő kártyák: foglalkozásokkal, melyik foglalkozáshoz, melyik kép tartozik, párosító, csoportosító;

Dobble játék a mesterségekkel;

Brainbox: Foglalkozások;

Foglalkozások játszva megismerése, puzzle –Keller & Mayer;

Csapatjátékok, közös tevékenykedtetések.

Memória játékok.

Üres a hely mellettem... (foglalkozásokkal)

Dolgozzatok legények...

Foglalkozásokhoz köthető játékok (boltos, szakács, építőmunkás, óvónő, vonatvezető stb.).

Rakodás, játékok válogatása, játékeszközök, könyvek javítása. (barkácsolási feladatnak is nevezhetjük, vagy munka jellegű tevékenység)

A játékot követően csoportszoba rendezés, játékterek alakítása önállóan és segítséggel.

Újra használat, szelektív hulladékgyűjtés.

Ezek a tevékenységek a munkajellegű tevékenységi körbe is tartozhatnak:

- A játékok rendszeres tisztántartása, tisztítása.
- Közös és egyéni feladatok vállalása, elvégzése, pozitív érzelmek, élmények megszilárdítása, elmélyítése.
- Kertészet, gazdálkodás meglátogatása. Piaclátogatás, vásárlás.

A tevékenységek után az értékelés ne maradjon el, a visszajelzésekre szükség van, erősíti az önkép, önértékelés kialakítását.

Verselés, mesélés

Mesterségek -zörejek azonosítása segíti az érzékenyítést.

Ajánlott tevékenységek

- Mit tudok, mit nem tudok (önismeretfejlesztő játék) –Varázstükör.
- Activity társasjáték mesterségekkel.
- Munkával, mesterségekkel kapcsolatos szólások, közmondások használata.
- A mesékben hallott munkáról beszélgetés. (ki mit csinál? Miért?).

Irodalomajánlás

Weöres Sándor: Tudom én már

Páskándi Géza: Tündérek szakácskönyve

Kipi-kopi kalapács www.pact.hu

Kertészkedős versek

Weöres Sándor: Dolgozók, Sehallselát Dömötör

Fecske Csaba: Pici versben pici pék

Nemes Nagy Ágnes: Vízimolnár, Bors néni beszélget az aszfaltozókkal, A kukások

Móra F.: A cinege cipője

Szép Ernő: Kaszálnak

Nyulász Péter: Vasutas, Tűzoltó

Bogyó és Babóca történetek

Diavetítés: Mese a hét mesterségről

Futrinka utca – vetítés.

Fehér Klára: Foglalkozások

Mesék

A halász és a felesége -népmese

A nyúl meg a sün - népmese

A szorgalmas és a rest lány – népmese

Benedek Elek: A vitéz szabólegény

Fésűs Éva: Bundavásár

Grimm testvérek: A suszter manói, Holle anyó

Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj- népmese

Zdenek Miler-Eduárd Petiska: A kisvakond nadrágja

A népmesék a 77 magyar népmese gyűjteményben található.

Egyházi fenntartású óvodákban

Bibliai tartalom: „Élvezheted majd, amit kezed szerez, boldogságban és bőségben fogsz élni.” Zsoltár 128.

2.vers

A lelkes segítő (Reménység magjai. könyv 108. old.)

Ültess keretet! (Reménység magjai. könyv 106. old.)

Az én keretem (Reménység magjai. könyv 106. old.)

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az ének, a zene összekapcsolás a munkával. Pl.tevékenységek közben a kedvenc dalok éneklése, hogy jobban menjen a munka.

Kerti munka közben népdalok éneklése.

A zene, a tánc, mint a kikapcsolás egyik módja.

Néphagyomány, néptánc segítségével a munka felejtése, kipihenése, örömszerző, a mindennapok könnyebbé tételét szolgálja.

Ajánlások Forrai Katalin: Ének az óvodában c. könyvéből

Mondókák

- Ez elment vadászni
- Höc, höc katona
- Jákobnak volt hat fia
- Töröm, töröm a mákot
- Azért varrták a csizmát
- Süt a nap, süt a pék
- Dolgozni szaporán, felmossuk a konyhát (ÉZÓ 226)

Dalok, dalosjátékok

- A part alatt
- Borsót főztem
- Én kis kertet kerteltem...
- Haj, szénája, szénája
- Három szabó legények
- Hej, a sályi piacon (ÉZÓ 88.)
- Süssünk süssünk valamit
- Ti csak esztek, isztok

Apacuka zenekar: Épít a mester

https://www.youtube.com/watch?v=AybhUfXHFPY&ab_channel=Apacukazenekar

Hófehérke és a hét törpe dala (Hej, hó)

<https://www.youtube.com/watch?v=j5YG1luPFk>

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Munkaélmények visszatükröződése az ábrázoló tevékenységekben pl.:

- Látogatás apu munkahelyén.
- Fodrásznál voltam.
- Anyuval főztünk a konyhában stb.

Technikák: festés, rajzolás, vegyes eszközhasználat, egyéni bánásmód – egyéni fejlődési utak segítése

Gyermekek rajzainak, alkotásainak tárlata, kiállítása.pl. szülők munkái címmel.

Meseillusztráció: Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj (élményrajz a népmeséről)

Ábrázolási technikákkal tevékenységek szervezése

Játék kiegészítők készítése: sztetoszkóp, séf sapka, fejpántok: rendőrsapka, ápolónő fityula, kalauz, rendőr, irányjelző tábla, ételek, babaruhák, bevásárló lista,)

Pasztellkréta rajz, ábrázolás vegyes technikával, fakanálbáb készítése: Mi leszek, ha nagy leszek?

Népi kismesterségek nyomán: szövés, fonás, varrás, hangszerkészítés hulladékok hasznosításával.
Különböző anyagok megmunkálása (textil - batikolás, varrás, szövés, fonás; fa - csiszolás, fűrészelés, szegeles; papír - hajtogatás, tépés, ragasztás; bőr - vágás, fonal - szövés).
Madárkalács, madáreleség készítése.

Népi kézműves munkák felelevenítése

Szövés – fonás, nemezelés, agyagozás, mézeskalács sütés – gyertyamártás, hímestojás festés, bőrözés, kosárfonás, szalma – gyékény – csuhé – kukoricaszár felhasználása, rongybaba – maszkok, kötélverés, gyöngyfűzés, viseletkészítés, fafaragás, hímzés, lószőr ékszerek...stb.

Mozgás

Egészséges életmódra nevelés során a rendszeres mozgás biztosítása, mely elengedhetetlen feltétele a munka jellegű tevékenységek elvégzéséhez. A munkavégzéshez összerendezett mozgásfejlettséghez van szükség. Akkor tud vizet önteni a napos, és ebédnél segíteni a tálalásban, ha megfelelő mozgásfejlettséggel, összehangolt tevékenységekre képes.

Ajánlások

Csapatjátékok esetében az összedolgozás, a közösségi összetartozás érzését érezheti meg a gyermek.

Erőkifejtő gyakorlatok pl: kötéllel mászás, húzás.

Emelések kevesen-többben, hogy könnyebb.

Szabad mozgások, futások fontosak, kitartásra nevelnek.

Rendszeres testedzés, szabad levegőn tartózkodás erősít, ügyesebbé tesz, kitartásra nevel. ugyanezt szolgálja a mindennapi testnevelés is.

Különböző „akciók” hirdetése. Pl.: Gyere gyalog, biciklizz az óvodába!

Munkafolyamatok játékos lemozgása pl. szüretelés (Csóvári Katalin: A világ legnagyobb szőlőszeme. Óvodai nevelés LXI. Évfolyam 2008. okt. 8. szám)

Külső világ tevékeny megismerése

Óvodán kívüli tapasztalatszerzések lehetőségei

Mesterségek, foglalkozások régen és ma. (képek, könyvek, videók, archív felvételek megtekintése).

https://www.youtube.com/watch?v=or_VupYYvic

Látogatás a Várostörténeti (települési) Múzeumban, tájházban, skanzenben.

Múzeumpedagógiai foglalkozások.

Látogatás a szülők munkahelyére, települési lehetőségek kihasználása.

Skanzen tematikus programjai (pl. népi mesterségek és régi ház körüli munkatevékenységek pl.

vajkőpülés, kaszálás, kenyérdagasztás stb.

Óvodán, vagyis csoporton belüli tanulási folyamatok tartalmi jellemzői

Beszélgetés az otthon végezhető munkákról. Kinek, mi a feladata a családban otthon?

Foglalkozások bemutatása, beszélgetés róluk. Ki, mit tud az egyes szakmákról?

Szegények-gazdagok közti különbségek megismerése, a két fogalomról beszélgetés. Mit jelent? Mondjunk rá mindennapi példákat, vagy a mesékből merítve (király, szegény ember, pásztor, török császár...).

Látogatás különböző munkahelyeken, pl. a közeli fodrászatba.

Beszélgetés a munkáról: az életkori sajátosságok és fejlettségi szint határozza meg a beszélgetések tartalmát és mélységét. (Nem érthet mindenki mindenhez. Eredményes a tudatosan tervezett munkamegosztás, melyben mindenki a képességének megfelelően vállaljon feladatot. Fontos a tisztességesen, jól elvégzett, minőségi munka! érzékeltetni szükséges sokszor sokféleképpen – főképpen konkrét élményekkel tudatosítani a gyerekekben, hogy minden munka hasznos. Fontos a munka megbecsülése, elismerése)

Mi a munka? Lehet szeretni a munkát? Dolgozók bérért (pénz) végzik a munkájukat, mindennapi élet, megélhetés (család) miatt.

Van, akinek nincs munkája - munkanélküliek, munkát keresők.

Szülők, óvodai dolgozók foglalkozása.

Mi leszek, ha nagy leszek? (foglalkozásokkal kapcsolatos témahét)

Miért fontos az emberek munkájában?

Mi mindenhez segít hozzá, ha van munkánk (tudunk lakhatást biztosítani, ennivalót venni stb.)?

Munkaeszközök, szerszámok felismerése.

Mi történik akkor, ha nem végzünk munkát?

Képek válogatása: munkafázisok-foglalkozások. A különféle foglalkozások megismerése, bemutatása, játékeszközök, kellékek, különféle tárgyak kiválasztásával, biztosításával játékos tevékenységbe ágyazva. Néphagyományok, népi mesterségek kipróbálása („Gurigongó” és „Gingalló” interaktív előadások a népi gyermektánc oktatónk szervezésében – Budapest).

Tematikus gyermekbál (pl. különböző foglalkozások megjelenítése jelmezben).

Mesterségek kitalálása – Utánzó mozgással, jellegzetes mozdulatok utánzása.

„Amerikából jött két ember” c. játék.

A középiskolák által szervezett pályaorientáció programokba bekapcsolódása nagyon hasznos tevékenység, mert ha erős pozitív élményt kap iskoláskor előtt a gyermek, lehet, hogy egész életére hatással van az érzékenyítés az adott szakma által.

Matematikai jellegű tapasztalata szerzési tartalmak

Napi tevékenységek számlálása, összehasonlítás a hét közbeni és hétvégi munkák mennyisége körében.

A „kőműves téglái”: csoportosítás szín, méret és forma szerint

A munkához kapcsolódó tárgyak, eszközök válogatása, csoportosítása, számlálása, mérése, relációk, gyakorlása, kisebb-nagyobb, könnyebb - nehezebb stb.

Halmazképzés gyakorlása gyűjtőfogalmakkal - foglalkozások, szerszámok.

Több, kevesebb (tű-gomb, fakanál-tál, virág-öntözőkanna...)

Rész-egész viszonya: kép kirakó – mesterségek.

Munka jellegű tevékenységek

Az óvodai munka jellegű tevékenységek pozitív viszonyulás alakítását teszi lehetővé, illetve megalapozhatja a munka egész életre meghatározó jellegét. A korai sikeres és nagy odaadással végzett apró tevékenységek olyan sikerélményt adhatnak a gyerekeknek, ami a felelősség, az önbizalom, a tudatos

odafigyelés és a fontosság érzeteivel erősíti a munkához való viszony alapjait. Példaként a felnőttek, társak munkájának megbecsülése is ezt szolgálja.

Önértékelés jelei is megjelennek, az önként vállalt egyedi munkavállalások egyre sűrűbbekké válnak, és a visszajelzések, az óvodapedagógusi értékelések, valamint a kortársi igények, és jelzések is erősítik az önálló munkavégzési igényeket.

A kialakult naposi munka következetes megvalósítása, egyéni differenciált bánásmód szerinti támogatása eredményessé válik. Így megvalósulnak a munkára nevelés alappillérei a személyre szabott értékeléssel.

Önkiszolgáló munka egyre önállóbbá és felelősségteljesebbé válik az iskoláskor elérésével.

A felelősi rendszer céltudatos tervezéssel, átgondolt feladatadással és megfelelő tartalmi értékeléssel is hozzájárul a tudatos munkavégzés megalapozásához. (fürdőszoba felelős, virágfelelős, takarékosági felelős stb.)

Ezt jól megerősítheti, ha a szülők is vállalnak munkát: az óvoda játékainak felújítása közösen a szülőkkel sikerélményt jelent a szülőnek, gyereknek, óvodapedagógusnak egyaránt.

Környezetért a mindennapi munkavégzés: a növények és állatgondozás; természetsarok gondozása is sikerélményt jelent, amit a szépen fejlődő virágok jelenthetnek válaszként. A csoport kiskertjének gondozása során befektetett munka megfigyelése, a saját zöldség, gyümölcs fogyasztásával megtérül a befektetett energia. (Falatkakészítés közösen.) Így a közösségért végzett tevékenység fontosságának megéreztetése is megvalósul hatékonyan.

A Környezeti nevelés közügy c. könyv belső borító képe - Paks, Hétszínvirág Óvoda

-----

9. Cél - Ipar, innováció, infrastruktúra

Alkalmazkodó infrastruktúrát építeni, előmozdítani az átfogó és fenntartható iparosodást, valamint elősegíteni az innovációt.

Innovatív gondolkodásmód alakítása (kísérletezés a tévedés lehetőségének biztosításával, önálló vélemény, kreativitás). Új helyzetekben változásokhoz való alkalmazkodás képességének fejlesztése. Tevékenység alapú nevelés alkalmazása. A kedvező nevelési környezet, a korszerű pedagógus módszerek alkalmazásával a gyermekek kognitív fejlettségének növelése.

Környezettudatos életmódra nevelés, újra használat lehetőségének biztosítása. Tevékenység közben egymással való kommunikációjuk erősítése. Énkép, önbizalom fejlesztése. Problémamegoldásra, csapatmunkára nevelés.

Kapcsolódás melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 5., 6., 7., 8., 9.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Az óvodaépület adottságainak megfelelő térhasználat biztosítása és megfelelő fejlesztési lehetőségek kihasználása segíti a korszerű nevelési elvek szerinti nevelést (pl. fejlesztő szoba, tornaterem, udvari faházak, aula, udvari játékok, stb.). Az épített környezet, a benne folyó tevékenységek megismerése és támogatása a fenntarthatóság lehetőségeinek megóvását segíti elő. Infrastrukturális fejlesztések, gyermekközpontú berendezéseket beépítő tevékenységek biztosítása és energetikai szempontból korszerűsítések érdekében együttműködési munkák szervezése a fenntartóval, szülőkkel, helyi ipari üzemekkel eredményes lehet a jövő nemzedékének nevelése érdekében.

Az infrastruktúra fejlesztés a település vezetőinek közös ügye. Az óvodaépületek korszerűsítése településenként változó igényeket jelent a fenntartónak és az óvodahasználóknak. A nevelési és oktatási intézmények állapota lényeges a célok, feladatok eredményes megvalósításában. Fontos kiemelten hangsúlyozni, hogy a kedvező nevelési környezet, a korszerű pedagógus módszerek alkalmazása növeli a gyermekek egészséges nevelését, kognitív fejlettségét, kreativitását.

Okos internet használat kialakítása érdekében szülőkkel közös szokás és szabályrend kialakítása érdekében a helyi alapidokumentumok korszerűsítése szükséges. Új helyzetekhez változásokra van szükség. Mindezek az elvek fontos részét képezik az óvoda stratégiai tervének.

Ajánlások nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Az óvodaépületek korszerű felszereltsége és berendezése hozzájárul az egészséges életmód alapján folyó nevelés eredményességéhez.

Az óvodák mosdóinak korszerűsítése, a fűtési rendszerek a lehetőségek és igények szerinti módosítása a takarékosági elvek alapján az óvodaépület átalakítása, az udvari játékok elvárásoknak megfelelő cseréje. Ezek mind hozzájárulnak az egészséges életmód alakításához.

Mindezek alapján jól szolgálják a felújított régi épületek, és az új óvodaépületek azokat a korszerű funkciókat, amelyek pl. a megfelelő egészség védelmét és támogatást segítik. Ilyen például a szellőztetési rendszerek beépítése a csoportszobákba. Vagy a takarékosági elvek szerinti működtetést segítő pl. lámpák beépítése.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Nyugodt, harmonikus légkör kialakítása, minél több pozitív élmény biztosítása a gyerekeknek.

Problémamegoldásra, csapatmunkára nevelés, együttműködés eredményének megtapasztalása, értékelése. Társas kapcsolatok pozitív erősítése minden területen (verbálisan, cselekedetekkel, metakommunikációval). Tevékenykedés önállóan, mikro, makró csoportokban, kooperatív technikák alkalmazása.

Kreatív, vizsgálódó szemlélet alapozása, innovatív gondolkodás, látásmód alakítása.

A szocializációs érettség, kooperációs képesség fejlesztése közös játékokkal:

A szabálytudat, az egymás iránti felelősségérzés, az együttműködő képesség fejlesztése.

Az önálló feladatvégzés képességének fejlesztése, az önálló vélemény megfogalmazása. Társak véleményének elfogadása, tisztelete. Erőszakmentes kommunikáció elsajátítása.

Az alkotás örömeinek átélése, az önértékelő képesség fejlesztése.

Az egymáshoz való alkalmazkodás képességének elsajátítása.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Kommunikációs készségek fejlesztése (társakkal, felnőttekkel egyaránt) gyermekeknek beszélgetési alkalmak teremtése különféle kommunikációs partnerekkel. *Szókincs bővítése és a fogalmak értelmezése a helyi szükségletek szerint*: épület bontása, felújítása, bővítése, tatarozás, festés, mázolás, karbantartás, projektor, iparosodás, kerékpárút építése, körgyűrű, gyár, üzem, hőszivattyú, napelem kisbolt, piac, üzletlánc, áruház, emlékpark, bevásárlóközpont, közintézmények nevei, szobrok nevei, erdei iskola, parkosítás, közlekedési eszközök nevei.

Megy a mese vándorútra- fantázia fejlesztő játék

A résztvevők terpeszülésben ülnek a földön. Az első játékos elkezd egy ismert mesét vagy kitalált történetet, majd 2-3 mondat után abbahagyja, és odagurítja a labdát egyik társának, akinek folytatnia kell. Ha valaki nem tudja folytatni, kezdetben szó nélkül tovább guríthatja a labdát, később már kiesik. Instrukciók: Üljetek le a földre törökülésbe, és figyeljétek, mert elkezdek egy mesét, amit már sokszor hallottatok. Amikor elhallgatok, odagurítom a labdát valakinek, akinek folytatnia kell a mesét. Ha nem jut eszedbe a mese folytatása, tovább guríthatod a labdát másnak.

A csoportszoba átrendezése másképpen. Tervező munkák: rajzok, tervrajzok készítése. Problémamegoldás: az építőket ne zavarják a rajzoló és viszont. Megfelelő hely kell mindenkinek. Átalakítás és kipróbálás. Újra tervezés. elfogadás, véglegesítés. Megbeszélés. Értékelés.

Játék, szabad játék - irányított játék

Építő, konstrukciós játékok

Építősarok eszközeinek, elemeinek folyamatos bővítése szokásoktól eltérő formákkal, anyagokkal. Környezetbarát város építése dobozokból.

Konstruktív játékok: (Lego, Tüske építő, Babilon...)

Dramatikus elemeket tartalmazó játékok felhasználása.

Mi leszek, ha nagy leszek – foglalkozások eljátszása

Gyárlátogatás (Hulladékot feldolgozó üzem) élményszerzés, aminek hatása megjelenik a „Ki vagyok én?” – játék.

A három részes krokodil.– Az irányított szabályjáték célja: az együttműködés megtapasztalása, a kreativitás fejlesztése. A játék menete: a résztvevők 3 fős csoportokká alakulnak. A kiscsoportok egy egy állatot jelenítenek meg a testükkel úgy, hogy a figura három részből álljon és mindegyik része mozogjon.

Utazunk - közlekedési játék. A játék menete: a székeket szorosan egymás mellé kell állítani, négyzet alakban. Ez lesz a busz. Sorra szállnak fel az utasok, és amikor már mindenki fent van (áll a széken), az óvónő a széléről elvesz egy-egy széket. Az utasoknak össze kell húzódnium, egymást megtartaniuk. Nagy figyelmet, egyensúlyérzéklet, ügyességet igénylő feladat, ezért csak nagy- csoportosoknak ajánlott. Pozitívuma, hogy ilyenkor a csoportban egyébként periférián lévő gyermeket is átölelik, vigyáznak rá, nehogy leessen, tehát az érzelmmel teli, testközeli kapcsolat szinte automatikusan jön létre.

Ragadós játék - Egy testrészt „odaragad” a földhöz. A többi testrésszel kell kiszabadítani. (Ragadhatnak egyszerre többen is, és így egymáson segíthetnek) játszhatja kb. 1-10 gyermek, szülővel, otthon is. Eszközigénye nincs.

Gyermekek által hozott új ötletek beépítése a játéktevékenységekbe, újabb élmények biztosítása.

Menjünk medvét vadászni! (mozgásos irányított játék)

Malomjáték, sudoku, mátrix a témához kapcsolódó képekkel.

A kirándulások tapasztalatainak játékokban történő megélése. Lerajzolhatják, eljátszhatják mindazt, amit láttak, a játékokban minden gyűjtött dolog szabad felhasználása. Pl.:

Gombfoci kupakokból.

Memória játék kupakokból, befőttesüveg tetővel.

Papírszedés mezítláb.

Olvadó jégtáblák játék újságpapírral.

Műanyag poharakból hóemberes építőjáték, várfal építés dobójátékhoz.

Sakkjátszóter Komplex Képességfejlesztő Program bevezetése.

Tematikus napra kitalált játékok

Takarítási világnap (Takarítsunk ki! Csapatjáték.).

Állatok világnapja (Keresd a párját! Egyéni játék).

Egészségnap. Egészséges – egészségtelen

Víz világnapja (Hullámozó kishajó: Egyéni játék).

Föld napja (Öntözzünk virágot! Csapatjáték.)

Madarak – fák napja (Átrepülő: Egyéni játék)

Verselés, mesélés

A versek, mesék tartalmában megtalálhatók a környezet épített tartalmai.

Jó tapasztalatszerzésre ad módot a képek nézegetése, a mesék hallgatása, kedvenc vers megtanulása, élmények ismételt átélése dramatizálással.

Írók, költők múzeumának meglátogatása, műveinek megismerése könyv, film formájában. (Fekete István)

Bábozás – előadás (Cirkusz témahét).

Utazás meseországba.

Ismert mese eljátszása csoport feldolgozásában.

Pantomim játék (mese eljátszása némán).

Folytasd a mesét!

Fantázia játék (meseszereplők helyében „Te mit tettél volna?”). Kerekérdő mesekönyveiből:

- Erdei felfedezőúton.
- Az erdő lakói.
- Erdei kalandok.
- Oltalmazzuk az erdőt!

Telegdi Ágnes könyvei az évszakokról, madarokról, állatokról, rovarokról.

- Építkező mese munkagépekkel

<https://www.youtube.com/watch?v=r09CMVc8D5s>

- Házépítés játék magyarul

<https://www.youtube.com/watch?v=XpTQk05VLNc>

- Munkagépekről mese magyarul

<https://www.youtube.com/watch?v=CF3RzzYbhl>

- Erdő Ernő bácsi meséi

<https://www.youtube.com/watch?v=vq3h05eRPx0&list=PLKvx2RL2fVzLNRaQ5It689iCmB40BWTNJ>

- Kuka Manó meséi

<https://www.youtube.com/watch?v=ltCWo5bkuRU>

- A répa - orosz népmese
- Visszajött a répa-kínai mese
- Grimm: A nyúl meg sün

Versek

- Állatcsalogatók: Csiga, biga, gyere ki
- Bartos Erika: Roller
- Gyárfás Endre: Zsebre vágom a kiskertet
- Gyurcsó István: Pici patak mondókája
- Hintáztatók: Egy, megérett a meggy
- Játékra hívó: Mit játszunk, lányok
- Kiolvasó: Csípd meg bolha
- Mentovics Éva: Hónapról hónapra (Versek, mesék évszakokról, állatokról, ünnepekről, népszokásokról)
- Naphívogatók: Nyisd ki Isten kis kapudat
- Németh Róbert: A Béka csókja (természet védelme)
- Növénymondókák: Töröm, töröm a sóskát
- Orgoványi Anikó: A víz kincs
- Péter Erika: Zöldséget mondunk

- Presserné Vér Katalin: Játékos suliváró (Mesék szárnyán a mesés iskolakezdésért)
- Szunyogh Sándor: Répavers
- Vajda János: A vén mosónő
- Weöres Sándor: Libapék
- Zelk Zoltán: Párácska

Egyházi fenntartású intézményekben - Bibliai történetek: Noé bárkája, A csodálatos halfogás

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei élmények óvodán kívüli átélése másfajta élmény, és igen komplex lehet.

Szerepléssel is létrejönnek olyan élmények, melyek segítik az együtt gondolkodást, a kreativitást, közösségért formálódást.

Műsoros-, zenés rendezvényeken részvétel a településen.

Veronika Zeneprojekt beépítése a mindennapokban.

„Így tedd rá!” Program aktuális dalai, táncai, mozgásformák beépítése a zenei fejlesztésbe.

Komolyzene hallgatása közben rajzolás, képzelet fejlesztése.

Innováció a zenei nevelésben: Saját készítésű ritmushangszerek alkalmazása hulladékok újra felhasználásával.

Ritmus hangszerek készítése a környezet eszközeinek felhasználásával (fa-, műanyag kocka, fém evőeszközök, szék, asztal, termékek: gesztenye, dió, faágak).

Horváth Guidóné Takács Judit: Utazás a zene birodalmában

Énekek, énekes játékok Forrai Katalin: Ének az óvodában c. könyvéből

- A Duna, a Tisza, A part alatt, Ácsorogjunk, Dolgozni szaporán, Egyél libám, Én kis kertet, Ha jó a kedved, Hej, a sályi piacon, Hej, vára, Jön a kocsi most érkeztünk, Jöttem karikán, Kellene szép kert, Kipp, kopp, kalapács, Kiszáradt a diófa, Lipem, lopom a szőlőt, Megy a vonat kereke, Négy vándor jár, Süssünk, süssünk, Szőjünk, fonjunk, Vágjunk, vágjunk fát, Víz, víz, tiszta víz.

Zenehallgatási anyagok

- Gryllus Vilmos: Biciklizős dalok albuma
- Händel: Vízizene
- Kirándulós dalok albuma
- Mendelssohn: e-moll hegedűverseny
- Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
- Vivaldi: Négy évszak

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Hulladékok újra felhasználása – többféle anyagból hasznos tárgy készítése (tervezés, kreativitás fejlesztése, megvalósítás)

Néphagyományok őrzése - szövés, fonás hulladékok felhasználásával.

Mozaikkép papírtépéssel - ragasztás (hulladék papírok felhasználásával).

Papírgyűjtés – családok bevonásával.
Játékkészítés (dobverők feltekeréssel, csákó hajtogatás, papírhajó, repülő hajtása stb.). Újságpapírból huszár és ló hajtogatása.
Különböző természetes (növényi) alapanyagok felhasználás (pl. Festés hagymahéjjal, virágszirommal).
Papírmerítés (tojástartó, újságpapír, szárított növények felhasználásával).
Újra papír gyurma készítése, majd terepasztal, figurák készítése, festése.
Rongybabák (maradék anyagokból), zokniból kislabdák.
Agyagozás, mintázás sóliszt gyurmából.
Textilfestés, batikolás. Madzagszövés.
Rajzolás, festés témái
Térképtervezés, készítés.
Különböző technikai megoldások kipróbálása tetszőleges téma feldolgozásával.
Közös rajz készítése meseélmény hatására.
Hol fogok dolgozni? - fantázia kép készítése.
Mi leszek, ha nagy leszek? - fantázia kép.
Munkafolyamat ábrázolása, képi megjelenítése.
Gazdag eszközhasználatot kínálnak a programok, és ez a helyi lehetőségek szerint variálhatóságra ad lehetőséget.

Mozgás

Mozgások többféleképpen - a mozgásvariáció másféleképpen: egyéni újítások

Élőlények mozgásának utánzása.

Gépek mozgásának utánzása, saját ötlet alapján.

Új mozgás kombinációk, szabályok kitalálása adott eszközökkel.

Páros szobor játék.

Zenére mozgás saját koreográfia kitalálása.

Gyermekjóga.

Szervezett sportjátékok - sportrendezvényeken való részvétel:

Ovi Olimpia, Vízi Vetélkedő, Tájfutás, Mikulásfutás, Szilveszteri futás.

Mászófal, bordásfal

Testrészismereti "varázsfalra", bordásfalra tervezhető játékok: („*Jobb kézzel érintsd meg a dinó formájú fogást!*” „*Ragaszd a füled a legfelső fogásra!*”)

Színcápa, különböző színű fogások, jelzések keresése a falon.

Memória kártya (Az egyik kártya felfordítva, a másik kártya lefordítva van a falon).

Babzsák átadás (Több gyerek is fent van egyszerre a falon, a szélső oldalon lévő gyerek a jobb kezében elindítja a babzsákot, ő átteszi a bal kezébe, majd elviszi a legközelebb lévő gyerekeknek a jobb kezébe...és így tovább).

Hozd le a zászlót! (A megjelölt zászló lehozása a bordásfalról.)

A falmászásra is hasonlóan tervezhetők játékok: Mászás kesztyűvel (neheztett mászás öt- vagy kétujjas kesztyűvel).

Talpon álló (A gyerekek párokat alkotnak, a feladatokat a pár tagjai felváltva végzik. A mászás során a talp különböző részein támaszkodás).

Mágnesek elhelyezése a falra, majd azok számolása.

Válj óriássá! Válj törpévé! (Falmászás óriásként vagy törpénkként).

Hol a léggömb? (Léggömbbel vagy labdával való mászás, például póló alatt, lábak között.)

A falon meghúzott vonal felett/alatt történő mászás oldalirányban.
Oldalirányú mászás hullahopp karikák átbújása közben.
Mászófal kottázás.
Hangjegy gyűjtés (játékos mozgás és a zenei írásos tapasztalatszerzés ötvözése).

Közlekedéssel kapcsolatos játékok

környezetbarát közlekedési eszközök használata.
kreszpálya kialakítása az udvaron.
Szabad mozgás kihasználása az udvaron, parkokban, játszótereken, a szabad levegőn.
Eszközök biztosítása után szabad használat biztosítása, újabb tevékenység kitalálásának kiemelése, elfogadása, bevezetése, átvétele.

Külső világ tevékeny megismerése

A környezet megismerése és jobbá tétele érdekében végzett tevékenységek megtervezése
Hulladékok szelektálása, újra használatának tervezése – megvalósítása.
Terepi foglalkozásokon épített környezetünk megismerése érdekében.
Közlekedési játszóhely felszerelése KRESZ táblákkal, jelzések felfestése.
KRESZ táblák, szabályok megismertetése (memória játék, kirakók, Ovi jogsi), gyakoroltatása.
Megújuló energiaforrások megtapasztalása.
Séták, kirándulások alkalmával: vízi-, szélmalom, szélkerék, napelem működésének megismerése.
Település lehetőségei szerint látogatás a helyi nevezetességeknél: önkormányzatoknál, múzeumokban, vasútállomásra.
Másik távoli játszótér összehasonlítása az óvoda kertjével, hol lehet jobban játszani és miért? stb. tapasztalatgyűjtés, együttes beszélgetés, elemzés, értékelés.
„Hogyan készült” filmek megtekintése. beszélgetés: kinek mi tetszett és miért?
„Újrahasznosítás” kisfilmjeinek megtekintése, beszélgetés a film után. Fogalmak, tevékenységek elemzése, ki mit szeretne csinálni, kinek mi tesz, ki mit csinálna? Munkadélután szervezése a film hatására.
IKT eszközökkel ismerkedés, használatuk (laptop, fényképezőgép, projektor). pl. Bekamerázott fészek megfigyelése, és a látottak megbeszélése. Kinek mi tetszett és miért?
Mechanikus (kézi) és gépi (motorikus) gépek megismerése, hatékonyságuk, környezeti hatásuk közti különbségek megtapasztalása: kasza-fűnyíró, mozsár-daráló-turmix stb.
Beszélgetés a környezetszennyezésről, káros kisugárzások érintőleges bemutatása, víz szennyezésről, szennyvíztisztítás lehetőségeiről.

Kritikus, logikus, problémamegoldó gondolkodás alakítása érdekében tevékenységek tervezése, élmények gyűjtése

Településünkön kerékpárút, parkok, középületek megismerése.
Térképpel való ismerkedés, színek jelentése, a mi utcánk, ahol az óvoda van, település, megye, Magyarország mely részén lakunk.
Természettudományos labor látogatása.
Kutatók éjszakája program látogatása családokkal.
Jeles napok ünneplése korosztályi és fejlettségi szinthez igazodva.
Épített környezetünk megismertetése séta, kirándulás alkalmával, védelem fontosságának tudatosítása.

A közelben végzett munkafolyamatok biztonságos távolságból való megtekintése, építőjátékban történő megjelenítése.

Az ember munkáját segítő gépek megfigyelése lehetőleg működés közben. Egyszerűbb, természetesebb és természetközelibb életmód alakítása, környezetvédelem támogatása.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Tapasztalatszerzési módok, és ezzel kapcsolatos tennivalók

Az építések során matematikai tapasztalatok szerzése.

Séták, kirándulások közben összegyűjtött természeti kincsek számlálása, válogatása, halmazképzés.

Szimmetrikus, nem szimmetrikus kincsek válogatása.

Hulladékválogatás különböző szempontok szerint: anyag, lebomló – nem lebomló...

Óvoda feltérképezése—legnagyobb- legkisebb helyiségek, csoportok létszáma (számosság) szerint.

Város határainak megfigyelése, tapasztalatok gyűjtése. Hol laknak sokan?

Kézi eszközzel-gépi eszközzel való munkavégzés megfigyelése, tapasztalatok felelevenítése (ideje, hatékonysága, számosság, hosszabb-rövidebb).

Beszélgetési témák

Az ipari termelés nagyságáról.

Fenntartható fogyasztási és termelési módokról.

Szülők munkájáról az ipari termeléssel kapcsolatosan. Pl.: ki készíti a széket, poharat, tányért... stb.

Kicsi, nagy, nehéz, könnyű – méretek. Több-kevesebb- semmi fogalma. Halmazok létrehozása tulajdonság szerint.

Matematikai tapasztalatszerzés mozgással

„Hozz le egy olyan kártyát a mászófalról, amin négy lábú állat van!” (A kialakított akadálypályán való átkelés után a lehozott kártya táblára való ragasztása a megfelelő halmazba)

Más játékok

LEGO kocka gyűjtés („Építsünk tornyot legóból!”) LEGO darabok összegyűjtése, majd toronyépítés

Évszak játék (Évszakra jellemző képek felrakása a megfelelő évszak színéhez.

Presserné Vér Katalin: Játékos suliváró (Mesék szárnyán a mesés iskolakezdésért)

Dinasztia Tankönyvkiadó, 2003.

Munka jellegű tevékenységek

Munkához való pozitív viszonyulás, igény alakítása igen fontos nemcsak önmaga ellátásában, mások segítségével nyilvánul meg, hanem új dolgok, tevékenységek kitalálásában és megvalósításában. Fontos megalapozni a munkakedvet a környezettudatos tevékenységek iránt.

Papír, műanyag és komposztálható hulladék szelektív gyűjtése igen hasznos tevékenység. Ennek megtapasztalása útján jön létre a hulladékok felhasználása barkácsoláshoz, ami az újrahasznosítást jelenti. A fel nem használt hulladékok szétválogatása, elszállítása közösen a szelektív hulladékgyűjtő szigetre.

Komposztálás, zöld javak újra hasznosítása.

Szülők bevonásával papírgyűjtésbe, ami hasznos tevékenység az óvodának is.

Terepi foglalkozások során a vidékfejlesztés bemutatása, szerszámok, technikai eszközök működésének bemutatása. Ez hasznos tapasztalatszerzés és a munkára nevelést segíti.

A csoportszoba átrendezése és új fejlesztések megtervezése segíti a környezet jobbá tételét. Így új munkalehetőség jön létre a csoportszobában. Pl. Kisállat gondozás helyének kialakítása, tervezés és létrehozás. Hozzájárulás saját környezet jobbá tételéhez.

Óvodakert ujjá tervezése: magaságásban kertészkedés megtervezése és megvalósítása.

Gyógynövénykert növények termesztése, fűszernövények szárítása, illatszákok készítése, elhelyezése az öltözőkben, mosdókban.

Saját vetőmag készítése magokból: magok gyűjtése, csoportosítása, magszalag készítés, elkülönítés, leszedés, szárítás, magtasak készítése.

Az elrontott játékok megjavítása, mesekönyvek ragasztása.

Közvetlen épített és természeti környezet rendben tartása, széppé tétele a naposi munka része is lehet, de önálló munkavégzésként is hasznos tevékenység a saját környezet óvása, szebbé tétele, ápolása, fejlesztése, gazdagabbá tétele.

A munka elvégzése után az ellenőrzés és értékelés fontos fázis, ami nem maradhat el. Ez erősíti meg az önértékelés, az önellenőrzés megalapozását.

Ha van rá mód már nagycsoportban iskola előtt érdemes önértékelési lehetőségeket is teremteni a csoportokban. A gyermekek fejlettségi szintjének ismeretében erről az óvodapedagógus dönthet.

-----

10. Cél - Egyenlőtlenségek csökkentése

Csökkenteni az országokon belüli és az országok közötti egyenlőtlenségeket.

Szociális képességek fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. Elfogadó, segítő attitűd alakítása. Multikulturális és interkulturális nevelés lehetőségeinek biztosítása. Hátrányos szociokulturális környezetből érkező vagy fogyatékkal élő gyermekek számára differenciált tevékenységszervezés az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Más nemzetiségű családok jellemző szokásainak, ünnepeinek bemutatása. Mások megsértése nélküli önérvényesítő törekvési lehetőségek gyakorlása. Diszkriminációmentes nevelés, befogadó és toleráns légkör biztosítása.

Kapcsolódás melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 5., 6., 7., 8., 9.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Az óvodahasználók ismeretében az intézményvezető a helyi dokumentumok tartalmában megfogalmazza azokat a szabályokat, tennivalókat, nevelési elveket és elvárásokat, ami szükséges ahhoz, hogy az óvodába járók a nekik való bánásmódot, gondozást, nevelést, fejlesztést szükségleteik szerint megkapják, ne érje őket megkülönböztetés. Elfogadás, tolerancia és segítőkészség domináljon. Türelem, egymásra figyelés és tiszteletadás jellemezze az óvodában dolgozók magatartását. A gyermeki jogok megvalósítása elengedhetetlen.

Az óvoda dokumentumainak tartalma egyezzen meg ebben e témakörben a fenntartói elvekkel. Kiemelten fontos a Szervezeti és Működési Szabályzatban megfogalmazni a mindenkire vonatkozó előírásokat.

A pedagógusok, a pedagógus munkát segítők és a gyerekek közötti kapcsolatot az együttműködés, nyitottság, valamint a segítészándékú kommunikáció jellemezze.

A gyermek jogainak, egyéni és életkori sajátosságainak tiszteletben tartása, a szülők különbözőségeinek megértése, elfogadása elvárás az intézményekben.

Gyermekvédelmi felelős vezetésével támogatási források keresése (ruha, cipő, tartós élelmiszer).

Élelmiszerek, használt játékszerek, eljuttatása rászoruló gyermekeknek, családoknak.

A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitvatartás kialakítása: felmérés évente, alkalmi segítségnyújtás.

Egyéni képességekhez mért, differenciált tevékenységszervezés a sikerélmény biztosításával.

Fokozott odafigyelés a hátrányos szociokulturális környezetből érkező gyermekek szocializációjára.

Egyenlő esélyek biztosítása az óvodai életben a hátrányos helyzetű gyermekek számára.

Kapcsolatfelvétel más civil szervezetekkel a rászorulóknak megsegítésére.

Az Esélyegyenlőségi terv tartalma meghatározza ezen pont céljának megvalósítását. Az intézmény pedagógiai programja foglalja magába az esélyegyenlőségi tervet. A másság megléte alapján a helyi igények és szükségletek szerint kell megfogalmazni a gyermekekre kiemelt figyelem fordítását – általános elvárások mindenkire jellemző megvalósításának biztosításával, pl. a rendszeres óvodába

járás, indokolatlan hiányzás nyomon követése, egyenlő hozzáférés biztosításával, a kedvezményekhez, támogatásokhoz való hozzájutással stb., valamint egyéni bánásmód megfelelő alkalmazásával. A diszkriminációmentes nevelés, a befogadó és toleráns légkör biztosítása jellemezze az irányítást és a vezetést.

Ajánlások nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Rendszeres óvodába járással, igazolatlan hiányzások kiküszöbölésével esélyteremtés valósul meg a gyermek fejlődésének biztosítása érdekében.

A gyermeki személyiségfejlesztés tervezése mindig önmagához viszonyítva valósul meg.

A szokás-, és szabályrendszer kialakításakor az egyéni a sajátosságok figyelembevétele, ez által is érvényesítve az egyéni bánásmód elvét, illetve fokozva az óvoda esélyteremtő, hátránycsökkentő szerepét.

A gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (önzetlenség, együttérzés, segítőkészség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését segítő élménygazdag óvodai élet kialakítása.

A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés megvalósítása modell értékű, elfogadó, támaszt nyújtó óvónői magatartással. Tolerancia, empátia fejlesztés, másság elfogadására nevelés. Elfogadó, segítő attitűd alakítása, nyugodt szeretetteljes légkör biztosítása

Kapcsolattartás erdélyi testvéróvodával, segítségnyújtás pl. kárpátaljai óvodának. Egymás elfogadása. Szociális képességek fejlesztése, az együvé tartozás érzésének erősítése.

Napirend kihelyezése képekben a csoportszobában, mosdóban. (A külföldi, illetve az új kisgyermek számára a beszoktatás megkönnyítése érdekében a nevelőmunkában megjeleníthető tartalmak.) A szokások és szabályok mindenki számára ugyanúgy betartandók.

Más nemzetiségű gyermekek elfogadása, segítése. Egyenrangú minden gyermek a csoportban.

Hagyományok, ünnepek közös átélésén keresztül az egyenlőtlenségek csökkentése.

Az egymáshoz való alkalmazkodási képességük és a közösségi magatartásuk fejlesztése.

Differenciált bánásmód alkalmazása (pihenőidő is fontos a lelki egészség szempontjából mindenkinek szól, akár alszik, akár nem).

Egészségnevelési tartalmakhoz ajánlások

Relaxációs alkalmak megteremtése: sósobában, pihenés előtt.

<https://www.youtube.com/watch?v=-m3YhxJ8U0>

Fogtündér levele. Védőnői, fogorvosi szűrővizsgálat biztosítása.

Berta Léna Kata: A csodakanál (Nagyfokú odafigyelés az ételallergiás gyermekekre.)

<https://allergia.cafeblog.hu/2019/02/08/a-csodakanal/>

Terülj, terülj asztalkám! Nemzetek hete keretein belül ismerkedés más népek ételleivel, étkezési szokásaival.

Egymás segítése - származástól függetlenül - a teendők végzésében verbálisan, példamutató cselekedtetéssel, utánnézéssel.

Hátrányos helyzetű gyermekek táplálkozási szokásainak, és a kulturált étkezési magatartás alakítása.

Nagyfokú odafigyelés az ételallergiás gyermekek étkeztetésére. Egészséges étkezés megvalósítása az óvodákban.

A gyermekeken keresztül a szülők szemléletének formálásához ajánlások

Gyorséttermi ételek fogyasztásának kerülése.

Alapanyag vásárlás hazai termelőktől.

Lehetőségekhez mérten saját termesztésű zöldség, gyümölcs fogyasztás.

Változatos étrend kialakítása.

Zöldség, gyümölcsnap - rendszeres gyümölcsfogyasztás.

Pazarlás mentes étkezési szokások alakítása: csak annyi enivalót kérjenek, merítsenek, amennyit meg is esznek. Az ételérzékeny gyermekek számára a megfelelő étkeztetés biztosítása. Közösséggel (gyermekek, felnőttek) a gyermek(ek) betegségének ismertetése.

Vallási okokból húsmentes étkezés elfogadása

A lelki egészség fejlődését támogató toleranciára nevelés a másság passzív eltűrésén túl a cselekvő akaratot is fejleszti.

Prevenációs, korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátásában szülők és óvodapedagógusok együttműködése (szükséges esetén megfelelő szakember biztosításával).

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása.

Multikulturális és interkulturális nevelés lehetőségeinek biztosítása. Lehetőség teremtése a gyermekek természetes társas szükségleteinek kielégítésére. Udvarias viselkedés egymással és felnőttekkel, alkalmazkodás a közösségben.

Más nemzetiségű családok jellemző szokásainak, ünnepeinek bemutatása (szülők, gyerekek).

Az érzelmi intelligencia fejlesztése érdekében minden gyermek találja meg helyét a csoportban, kerüljön felszínre, hogy ki, miben a legügyesebb és ennek eredményeként, sikerélményhez juttatás.

Én tudat erősítése, önérvényesítő törekvéseinek helyt adás, mások megsérülése nélkül.

A közösen átélt pozitív érzelmekre és élményekre épülő, szeretetteljes, biztonságot sugárzó légkör megteremtése.

Országhatárokon kívüli kultúrák megismerése.

Köszöntés több nyelven, tolmácskitűző készítése. (Folyamatos kapcsolattartás a családsegítő szolgálattal, NATO légbázis és a Boeing tolmácsával, családmenedzserével.)

Az Én hazám. (A globális és lokális fenntarthatósághoz elengedhetetlen szociális és állampolgári kompetencia, mely az együttélés alapja.)

Igazolványok készítése játékokhoz: személyi igazolvány-arcképprajzzal, lakcímkártya-házrajzzal, jogosítvány autórajjal. (Beiratkozáshoz szükséges dokumentumok: útlevél, lakcím kártya, oltási kiskönyv, regisztrációs kártya.)

Köszönés, elköszönés, jó étvágyat kívánunk étkezés előtt, kérem-köszönöm szóhasználat angolul-magyarul. (Mindennapi kommunikáció)

Gondolj másokra is! (Takarékoskodás, környezettudatos szemlélet alakítása.)

Magyarnak lenni jó! (Magyar népszokások, néphagyományok továbbvitele, és megismertetése más kultúrájú gyermekekkel.)

Partnerek tájékoztatása. (Információ átadás magyar és angol nyelven.)

Megkérhetlek? (Udvariassági formulák használata. Kölcsönös tisztelet gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt között.)

Napirend képekben. (A külföldi, illetve az új kisgyermek számára a beszkoktatás megkönnyítése érdekében a nevelőmunkában megjeleníthető tartalmak).

Az átlagostól – pozitív vagy negatív irányban – eltérő képességű, illetve eltérő személyiségvonásokkal rendelkező gyerekek szocializálódásának segítése (ha szükséges, megfelelő szakember bevonásával).

Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés magatartás alakítása, különös tekintettel a türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítására.

Óvodapedagógusi mintaadás fontossága – a nevelés és a fejlesztési folyamatokban.

Társak szeretetére nevelés, baráti kapcsolatok alakítása. Érzékenyítés mások szomorúságára.

Kirekesztés esetén azonnali odafigyelés, okok megkeresése, ha lehet megszüntetése. Kiemelt egyéni bánásmód biztosítása. Integrálás. Differenciálás, öndifferenciálás.

Más kultúrák, népek szokásainak megismerése. Másság elfogadására, szolidaritásra nevelés.

A csoport összetételében feltárt hátrányos helyzet tennivalóinak hangsúlyos megjelenítése.

Egyforma elosztás, játékok csereberélése, tevékenységek együttes végzése.

A különböző szociokulturális háttérrel rendelkező családokból érkező gyermekeknél a fejlődések és változások fokozott figyelemmel kísérése.

Egyházi fenntartású óvodákban: Csodálatos kenyérszaporítás - bibliai témája.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az óvodapedagógus ismerje meg az érkező gyermek kultúráját, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meg tudja határozni a pedagógiai fejlesztés irányait.

Nyelvi nehézségek leküzdésében támogatást kell nyújtani. A migráns gyermekek segítése a magyar nyelv elsajátításában a leghatékonyabb eszközként alkalmazható az anyanyelvi játékokkal. De a gyerekek egymástól tudnak legjobban tanulni nyelvet. A kezdeti időszakban fontos a migráns gyermek érzelmi biztonságának megteremtése. Az eltérő nyelv, szokások, viselkedés módok, étrend elfogadása és értéként való bemutatása a csoport többi tagja számára.

A gyerekek más forrásból szerzett tapasztalatainak, ismereteinek figyelembevételével, beépítése a tanulási folyamatba függ az óvodapedagógus tervező szervező munkájától és főképpen a gyermeki megismerésre épített fejlesztési játékokkal valósítható meg. Rugalmasság, odafigyelés, empátia, tudatos tervezés és hatékony módszerek szükségesek az eredményesség érdekében.

A más kultúrákról, vallásról, bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, az életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a játék, mese, vers, ének, zene, tánc segítségével valósulhat meg.

A szókincs bővítése és a fogalmak értelmezése: egyenlőség – egyenlőtlenség, egyenlő, egyenlőtlen, egyforma, különböző, ismerkedés új kifejezésekkel: szegénység, éhezés, kevés ruha, másság, más népek, nemzetek neve, hazájának, nyelvének neve, mind-mind sokat segíthet és egyben hátráltat is a befogadásban, a beilleszkedésben.

Szójátékok, ami segítheti a nyelvtanulást.

Mondatok kiegészítése és/vagy befejezésével a logikai kapcsolatok fejlesztése. (pl.: Almát eszem, de... Almát eszem, mert...)

Szavak gyűjtése - Egymással kapcsolatban álló szavak. Pl. Óvoda, iskola, orvosi rendelő stb.

Főfogalom alá tartozó szavak. Pl. Épületek, építmények, foglalkozások stb. Adott betűvel, betűkkel

kezdődő szavak.

Szólánc - Előtte lévő szavakat felsorolni. Előző szó utolsó betűjével, vagy utolsó szótagjával kezdődik a következő szó.

Asszociációk: Pl. Mi jut eszedbe, ha mondom? (Afrika, gazdag, szegény, boldog, elkeseredett stb.)

Mit látsz? Természeti, társadalmi jelenségek leírása, megfogalmazása.

Képes szótár. Mondom és mutatom párhuzamosan: érzékelés több érzékszerven keresztül.

Mutasd meg! Metakommunikáció alkalmazása.

Meséld tovább! Folytatásos történetek.

Csodamikrofon. Egymás türelmes meghallgatása a másik szavakba vágása nélkül.

Szólások, közmondásokkal ismerkedés különböző népek életével sokat segíthet a másság elfogadásában és támogatásában.

Ismerkedős játékok

Erdő, erdő gilice, hallod-e te picike

Labdagurító – énekkel is lehet kombinálni

Párkereső – mozgással is lehet kombinálni

Add tovább!

Játék a szavakkal. (Forrás: Fehér Anna: A természet közelségével)

Beszélgetési témák

Szegénységről, pénzhányról, munkanélküliségről, ezek hatásáról a családok életére.

Hogyan tudnánk segíteni?

Saját készítésű, a témához kapcsolódó kártyákkal tevékenységek szervezése.

Összetartozást segítő tevékenység - *Bölcső* – A játék menete: a résztvevők körben ülnek és megérintik társuk vállát. Lassú, halk zenére lassú ringásba kezdenek előre-hátra, majd oldalirányba is. Instrukciók: Üljetek kényelmesen, és érintsetek meg a mellettetek ülő vállát. Amikor meghalljátok a zenét, lassan

dőljetek előre, majd hátra. Figyeljete, hogy együtt mozogjatok a többiekkel. Most ugyanilyen lassan dőljetek jobbra, majd balra. Csak érintsétek társatok vállát, ne szorítsátok!

Más az iskolakép. Helyi igény szerint a különböző nemzetiségű gyermekek tankötelezettsége magyar, vagy amerikai intézményben folytatódik.

Boldogságóra Program 6. témaköre.

Gróh Ilona: Kacagtató (anyanyelvi játékok, hangutánzók)

- Eöry Katalin – Mikus Judit – Tóth Mária: Népi mondókák. Fogd a kezét! Add tovább!
https://vallalkozokeve.kormany.hu/download/6/57/71000/fogd_a_kezet.pdf
- Szólások, közmondások. https://baranyilaszlozolt.com/pciskola/TAMOP-4_2_5-09_Magyar_szolasok_kozmondasok_adatbazisa.pdf

Széles körű kommunikáció folyik a család és óvoda között: magyar-angol kiírások, magyar-angol szülői értekezlet, magyar-angol beszámoló készítése a tapasztalataiból – ajánlások.

- Head shoulders knees and Toes
https://www.youtube.com/results?search_query=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3FV%3Dh4euedyptig

<https://youtu.be/QA48wTGbU7A>

<https://www.youtube.com/watch?V=cz0xveavzok>

One Little Finger | featuringnoodle&Pals | supersimplesongs <https://youtu.be/ebvqctec3zq>

The Pinocchio | nurseryrhymes | supersimplesongs https://www.youtube.com/watch?V=JV-D_k4drsa

The rainbowcolors Song <https://www.youtube.com/watch?V=trny2i75tcc>

If you're happy and you know it

<https://www.youtube.com/watch?V=hwtwt4oiw3u>

Butterfly ladybug bumblebee super simple songs <https://www.youtube.com/watch?V=egiq6glitri>

(Angol-magyar nyelvű játékos dalok gyakorlása.)

Színek, számok, bemutatkozás gyakorlása magyar-angol nyelven

Színes dal - színek gyerekeknek <https://www.youtube.com/watch?V=xhrtwqmfdko>

Tanuljunk angolul- Színek angolul <https://www.youtube.com/watch?V=n7zmghisixi>

Számoló dal (1-től 10-ig) <https://www.youtube.com/watch?V=kxq8wr5zrne>

Let's Count to 20 Song for kids <https://www.youtube.com/watch?V=0vlxwihrd4e>

Játék, népi játékok, szabályjátékok

A következő szabályjátékok segíthetik a különböző szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek egymás megismerését, együtt játszási élményeinek pozitív átélését. Forrás: *Add tovább! – drámajáték gyűjtemény - Mesél a játék, mesél a gyerek.*

Csomójáték – A játék menete: A csoport tagjai szorosan egymás mellett állnak egy körben és a kezeiket hálószerűen összefogják. A feladat a csomó kibogozása bújásokkal, fordulásokkal úgy, hogy ne szakadjon el a kezektől, gyerekekből kialakuló fonalrendszer. „*Elmegyek, ha nem kérdeztek!*” - Különböző népek kultúrájának megismerése, népcsoportok játékaiknak, eszközeinek, megjelenítése a játékfajtákban. Játék népek babáival. Különböző országok, népek hetének szervezése.

https://pompasnapok.blog.hu/2020/06/17/nepek_jatekai_rugd_el_a_dobozt

Közösen vagy előre elkészített emberrajzok szétvágása, összekeverése, majd a gyermeknek össze kell ezeket illeszteniük megfelelő módon (csapatjáték). különböző érzelmeket ábrázoló arcok rajzolása és megbeszélése, hogy milyen érzelmeket fejeznek ki az arcok. Tükör előtt arckifejezések utánzása, újabbak kitalálása. Képek válogatása, közös tulajdonság megállapítása, megfogalmazása.

Rakjuk össze, szedjük szét! Egy dolog részeinek, részleteinek felsorolása, kitalálás (pl.: csőr, szárny, tollak - madár). Fordítva is játszható: tárgy, élőlény megnevezése, részek hozzárendelése. (pl.: elefánt - ormány, lábak, fülek).

Melyik a helyes út? Egy problémafelvetéshez több megoldási mód ismertetése, majd azok közül a megfelelő kiválasztása. Pl.: Palota, kunyhó, vityilló építése főzőcske stb.

Vendégváró játékok: „Lakodalomba megyünk!”, ’Piknikezni indulunk”.

Utazás a Föld körül. A játék menete: mivel utazunk? Milyen országba érkezünk? Milyen emberekkel találkozunk? “Vajon hol élnek?” Eszközök: játék állatok-, emberek-, növények kártyái.

Együttműködést segítő és toleranciát fejlesztő játékok

- *Szigetek, Tutajfordítás, Életmentő tutaj.*
<https://www.katped.hu/sites/default/files/egyuttmukodesfejlesztes.pdf>
- Három kívánság, Jóságos manó, Önismereti játékok, Vakhernyó.
- <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/jatekguyjtemeny-2-resz-szemelyisegfejleszto-drog-es-alkoholmegelozo-programhoz>
- Tükör előtt, Mit hozott a kishajó?, Szeretem – nem szeretem, Varázsdoboz.

Drámajátékok

- *Fogyatékoságok* - Szabad vállalással bárki kaphat fogyatékoságot: fülhallgatót a fülére (süket), kendőt a szemére (vak), csipeszt az orrára (szaglász), illetve nem használhatja egy vagy mindkét kezét, egyik lábát. Így megtapasztalhatják a fogyatékosággal járó nehézségeket, kiszolgáltatottságot, másik emberre utaltságot. A többieknek pedig jó alkalom, hogy megtapasztalja, egy kis segítség és tolerancia mit jelent a másinak.
- Társaskapcsolatok, szituációs játékok alkalmazása. - Göbel Orsolya: Varázsjátékok
- Kompátia játékok/kártyák, Kooperatív technikák alkalmazása.
- Pápai Városi Óvodák – Fáy András lakótelepi Óvoda - Péter Tímea: *Fülöpke az óvodában – az örök barátság* (mese) <https://meseles.hu/mese/peter-timea-fulopke-az-ovodaban-az-orok-baratsag/> (Mindenhol be kell illeszkedniük, mindig új helyzetben kell tevékenykedniük a gyermekeknek. Szociális kompetenciáik az együttes feladatmegoldásban, a véleményformálásban, a társas kapcsolatokban, a megbízások teljesítése révén fejlődik.)
- *Kéz a kézben.* (A fenntarthatóságra nevelés szemszögéből szemlélve, a nyelvi sokszínűség értéként való kezelése mindenképpen fontos eleme a tolerancia, és az együttműködésre való képesség kialakításának.)
- *Érzelemese játék.* A pozitív érzelmek érdekében, adott helyzetekben „helye van” a negatív érzelmeknek is!
- *Mindenki karácsonyfája.* - Jellegzetes díszítés a nemzetek díszjeleivel.
- *Együtt lenni jó!* - Óvodai kirándulások a családokkal.
- *Együtt veled!* - Játszódelutánok az óvodában.
- *Mindannyian mások vagyunk.* Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek befogadása, inkluzív pedagógia alkalmazása: SNI, BTMN, logopédiai fejlesztés.
- *Gyere, játssz Te is!* - Szerepjátékokba a kisebbek, félénkebb gyerekek bevonása.
- Gyertyás játék: összetartozás, egymásra figyelés- Meggyújtok egy gyertyát. Vigyázzunk a lángjára! Lassan sétálj oda ahhoz a társadhoz, akihez szeretnél! Add a kezébe a gyertyát, és mondj egy szót, amit szeretnél neki mondani!
- *IKT eszközök használatával* népek munkáinak megismerése laptop használatával, könyvek nézegetése.
- *Rákoskeresztúri hagyományőrzés* – népi játékfűzés (Leskó-Dely Tercia könyve alapján)

Verselés, mesélés

Irodalom összekapcsoló szerepe:

„Jobb veled a világ” Boldogságprogram anyagának használata.

Hang nélküli animációk nézése – magyar és angol ajkú gyermekek egyaránt saját tapasztalataiknak megfelelően értelmezhetik, élvezhetik.

Folytatásos történetek, bábozás, dramatikus játékok, árnyjáték.

Játékos, cselekvő tevékenység mesedramatizálással, angol nyelvű rövid mesék nézése- IKT tábla.

Versek

- Aranyosi Ervin versei „Körül vesz a szeretet”
- Bartos Erika: Tükör
- Jókai Mór: A pesti zsinagóga
- József Attila: Mondd mit érlel
- Mentovics Éva: Hónapról hónapra
- Móra Ferenc: A cinege cipője
- Szabó Lőrinc: Kicsi vagyok én
- Weöres Sándor: Sehallselát Dömötör

Mesék

- 77 Magyar népmese: Kőleves, A rest lány, A kolozsvári bíró, A sajtot osztó róka, Vajas pánkó,
- Andersen: A rút kiskacsa
- Arany László: A kiskakas gyémánt félkrajcárja
- Bartos Erika: Őrangyal- Mesék az elfogadásról (Móra Könyvkiadó)
- Beck Andrea: Titoktündér könyvek
- Boldizsár Ildikó: Új játék az óvodában
- Bozsik Rozália Luca: Gyermekirodalmi tallózó- Novum: A csökönös kiselefant 72. Old.
- Csukás István: Süsü a sárkány
- Döbrencei Ildikó: Móna mesék
- Grimm: Holle anyó
- Kádár Annamária: Lilla és Tündérbogyó
- Katajev: Hétszínvirág
- Lázár Ervin: A négyszögletű kerekerdő, A nagyravágyó feketerigó
- Marék Veronika: Kipp kopp a fűben, Kavicsmese (Ceruza Kiadó)
- Nagy Boldizsár Meseország mindenkié című mesekönyv.
- Péter Tímea: Fülöpke az óvodában – az örök barátság <https://meseles.hu/mese/peter-timea-fulopke-az-ovodaban-a-z-orok-baratsag/>
- Szamárbőrkirályfi (széki népmese)
- Szent Márton, Szent Miklós legendája
- Szutyejev: Az alma
- Vadadi Adrienn: Leszel a barátom?
- Walt Disney: Szemfüles érzékszervek

Más népek meséi

- Afrikai népmesék- Népek meséi- Kossuth Kiadó, 2010.
- Arab népmesék- Népek meséi- Kossuth Kiadó 2011.
- Bauer Gabriella: Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény: Külföldi népmesék
- Északi népmesék- Népek meséi- Kossuth Kiadó 2010.

- Hegyi népek meséi- Népek meséi- Kossuth Kiadó 2011.
- Indián népmesék- Népek meséi- Kossuth Kiadó 2010.
- Mesék szegénységről, gazdagságról
<https://www.google.com/search?q=Mes%C3%A9k+szeg%C3%A9nys%C3%A9gr%C5%91l%2C+gazdags%C3%A1gr%C3%B3l&oq=Mes%C3%A9k+szeg%C3%A9nys%C3%A9gr%C5%91l%2C+gazdags%C3%A1gr%C3%B3l&aqs=chrome..69i57.1645j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
- Nap lánya <https://www.youtube.com/watch?v=3ucau9h8ago>
- Népek meséje https://www.youtube.com/watch?v=r_7bzancjau <https://www.nepmese.hu/>
- Orosz népek meséi- Népek meséi 9.- Kossuth Kiadó 2011.
- Zsidó népmesék- Népek meséi- Kossuth Kiadó 2011.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zene, tánc összekapcsoló szerepe:

- Népi hangszerek megismerése, használata.
- Zenehallgatás. tájegységek népdalai, néptáncai.
- Népszokások, pl. komatál küldés, kalákában dolgozás.
- Veronika zeneprojekt játéka: Indián, Samba Stop, Euro- express.
- Más országokból érkező gyerekek népzenejének megismerése, beépítése a zenehallgatási anyagba. Jellegzetes hangszereik, táncaik bemutatása.
- Népdal gyűjtemény – gyermekdalok és mozgató dalok (Gyermekeknek néptánc oktatás játékoskeretek között.) beépítése.

Dalos játékek

Forrai Katalin: Ének az óvodában, Zeneműkiadó

Hej, a sályi piacon, Koszorú, koszorú, népi felelgetős játékok, Én kicsike vagyok, Tekeredik a kigyó, Kis kis kigyó, Dobi, dobi hátát, Itt a farsang, Kácsa, kácsa.

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, Zeneműkiadó

- Anyám, édesanyám, Árkot ugrott a szúnyog, Cicukám kelj fel, Csiga, biga, gyere ki, Egyszer egy királyfi, Érik a szőlő, Gólya, gólya, gilice, Hol jártál, báránykám? Hová mégy te kisnyulacska? Menyasszony, vőlegény, Töröm, töröm a mákot, Ugyan édes komámasszony, Szegény vagyok, szegénynek születtem.

Magyar népdalok

A Vargáék ablakja, De szeretnék páva lenni, Én elmentem a vásárba, Esik az eső, ázik a heveder, Este van már, Falu végén van egy ház, Három szabó legények, Huszárgyerekek vagyok én, Kihajtom a libám a gyepre, Kukorica, kukorica, Most érkezünk ez helyre, Most szép lenni katonának.

P. Horváth Ádám: Toborzó, Repülj madár, Sej, a fekete hattyú.

Gróh Ilona: Ringató- lapozók

Szalóki Ági – Kongó bolt

Farkasházi Réka és a Tintanyúl: Életmesék. Más országokból érkezők gyerekek népzenejének megismerése

Más népek dalai

Hull a hó is (finn), Édes almát hoztam én (mari-cseremis), A lovamnak nincsen párja (cseh), Szép gyermekem (flamand), Lajcsi altatója (horvát), Parton ül a kis nyúl (lengyel), Karácsonyi dal (német), Szállongó szél (német), Szúnyog úrfi (ukrán), Merre mégy Ivanocska? (orosz), Szúnyog nóta (orosz), Kis barátom, sün (szerb), Házasodik a motolla (szlovák), Hegytői fák (szlovák).

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Ábrázoló tevékenységek megjelenítési módjai

Nemzeti jelképek megjelenítése különböző technikákkal (zászló, címer, kokárda, korona, országalma).

Színkör - felfedeztetés: színkeverés, növényekkel tojásfestés.

Papírtányér kasírozása – újra használat.

Más népek szín és formavilágával való ismerkedés.

A verselés, mesélés során hallottak megjelenítése rajzban.

Fantázia rajz - ha én volnék szegény.

Kéz és lábnyomatokkal kollektív munka, képalakítás.

Élményrajzok, meseillusztrációk vegyes technikával.

Kerékpár –album ragasztása gyűjtött képekből.

Szabad játék kellékeinek elkészítése (orvos, gyógyszerész, mentős által használt eszközök) hulladék anyagok újra használatával.

Földgömb készítése kasírozással. Benépesítése emberekkel, állatokkal, növényekkel. (vegyes technika).

Egymás körbe rajzolása csomagolópapíron. Kiegészítés során külső, karakter jegyek kiemelése.

hazai és más országok népi mesterségeinek felelevenítése. Díszítési technikák megismerése.

Hol jártál már hazánkban?

Melyik más országban jártál, mit láttál ott?

Ujjbáb (játékos, cselekvő tevékenység) készítése.

Látogatás múzeumban, múzeumpedagógiai foglalkozáson profilnak megfelelő tárgyak készítése. anyák napi meglepetés készítése (Pl: Pápai Képfestő Múzeumban: agyagszív, képfestő kendő, terítő készítése anyák napjára.).

Rajzkészítés csoportosan: konfliktus kezelési játék - Ezt végezhető egyetlen ceruzával is, úgy, hogy mindenki sorban hozzárajzol valamit az előző rajzhoz. Végezhető úgy is, hogy mindenkinek van mindenféle ceruzája, és egyszerre rajzolhatnak egy nagy lapra. Rajzolás közben megfigyelése az együttműködésnek, a konfliktusoknak. Az idő letelte után megbeszélés: a csoport munkamegosztásáról, és az előforduló konfliktusokról.

Mozgás

Közös mozgásélmények összehozó erejének felhasználása: az irányított és szabad mozgásban egymás segítése, támogatása. Közös mozgás örömeinek átélése.

Ajánlások

- Séta, kirándulás, erdei iskolai foglalkozás.

- Faölelés – terepi foglalkozás erdőben.
- Népi, mozgásos játékok.
- Célba dobás rongylabdával.
- Zsákban ugrálás, futás.
- Gólyalábazás konzervdobozzal.
- Ügyességi játékok kanállal, libatollal.
- Százlábú: négykézláb mászás sorban egymás lábát fogva.
- *Tükörmozgás.* - A gyermekek mozgásába beépíthetők olyan játékok, mely során valamilyen érzékszervüket „elhagyva” kell elvégezni egy adott mozgásos feladatot, ezzel érzékeltetve egy sérültember helyzetét, persze korcsoportjukat és egyéni képességeiket figyelembe véve. Például bekötött szemmel valamilyen egyszerűbb mozgásos tevékenység elvégzése – látássérült ember helyzetének átélése. Ha személyesen tapasztalják meg, akkor sokkal könnyebben sikerül megtanítani számukra az elfogadást. Fogyatékkal élő emberekkel ismerkedés, korlátjaik kipróbálása mozgás közben (kerekesszék, fehérbot, füldugóval...)
- Kígyójáték: a gyerekek a földön hason fekvé próbálnak meg mozogni és kikerülni akadályokat.
- Lábügyesség fejlesztése: mezítláb tárgyak összegyűjtése megadott helyre lábbal.
- Létra: a földre lefektetett létra fokai között járás előre, hátra, egy és kétlábon.
- Hát a háthoz: a gyerekek egymásnak háttal párba állnak. Hátukkal egy babzsákot tartanak közösen és együtt mozognak (sétálnak, leülnek, felállnak) úgy, hogy ne essen le a babzsák.
- Tárgyátadás: akár párban, akár csoportosan lehet játszani. Lábujjakat, kézhátat, vállakat stb. használva kell tárgyakat továbbadni egymásnak.
- *Mozdulj, ügyesedj!* Sorversenyek során az egészséges versenyszellem kialakítása, kudarcűrő képesség fejlesztése. Sorversenyek (labdával, babzsákkal, plüssállatokkal). Csapatversenynél a csapatok összeállításánál az esélyegyenlőség biztosítása.
- Mozgástevékenységek a sófállal bővült tornateremben, vagy sószózában.
- Csapatjátékok a szabadban: futball, akadályverseny.
- Őszi és tavaszi mezei futóverseny a közeli sportpályán.
- Kosárpálánta ügyességi játékok.
- Korcsolyázás -*Úszó tanfolyamon:* Vízhez szoktatás. Kincskereső, hajós játék. Vízi vetélkedő. Úszótanfolyamok, vízhez szoktatáson részvétel, ötletes, egyszerűen kivitelezhető vizes játékok szervezése gyerekeknek. <https://eletszepitok.hu/otletes-egyszeruen-kivitelezhető-vizes-jatekok-gyerekeknek/>

Gyereknapi ügyességi játékok.

Gimnasztikai-, és főgyakorlatok különböző eszközökkel (karika, buzogány, labda).

Játékok a szivárványernyővel.

Olvadó jégtáblák. Házatlan mókus egymást beengedő változata. Libikóka, és kötélhúzás különböző erőviszonyokkal.

Napsugár Együttes - Móka torna - <https://www.youtube.com/watch?v=DWAHGTBhb18>

Külső világ tevékeny megismerése

Olyan tevékenységek, programok, szervezése, melyek minden gyermek számára elérhetőek, ezáltal érvényesítve az óvoda hátránycsökkentő szerepét. Kirándulások, erdei óvodai programok, projekt hetek során élményszerzés, ismeretbővítés. Termékek gyűjtögetése helyszíni foglalkozáson.

Az ország legismertebb szépségeivel ismerkedés (épületek, szobrok, templomok, parkok, múzeumok). Települések nevezetességeinek megismerése. Kiállítások, helyi múzeumok látogatása.

Beszélgetések szervezése

Országokról: melyik gyermek honnan érkezett hozzánk? Szokásaik.

„Én ... vagyok.” Kulturális kompetencia alakítása, az önazonosságuk és mások elfogadása érdekében.

A világban, környezetünkben nem minden család él megfelelő anyagi körülmények között. Ennek hatása a családra, tagokra.

Látottakról település nevezetességeinek megtekintése után.

Térkép, földgömb megismerése

Könyvek nézegetése a mi bolygónk a Föld.

Nemzetek országainak megkeresése, méretének összehasonlítása.

Felfedezők, madarak vándorlása, északi sark, déli sark.

Természet filmek vetítése országunk minden tájáról, más országok dokumentum filmjei, a filmek megbeszélése, hasonlóságok, különbségek keresése országok között.

Nemzetek hetei

Szülőföld szeretetére nevelés keretében elvárás, hogy a gyermekek a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, valamint a tárgyi kultúra értékein keresztül ismerkedjenek meg az őket körülvevő világgal: amerikai-svéd-román-magyar jelképek, táncok, mesék, ételek, szokások.

Képek gyűjtése a települési értékekről.

Népviseltek bemutatása.

Család és családi munkamegosztás

Jótekonysági akciókba bekapcsolódás.

Laptop segítségével betekintés a szegényebbek világába. Mit tehetnénk a változtatásért?

Boldogságóra Program alkalmazása.

Egyházi fenntartású óvodáknak - Teremtés hete témái

Az egyén felelősségének felélesztése a Föld javainak egyenlőtlen elosztása miatt. Óvodai feldolgozás: Péterke báb jön hozzánk, akinek nincs semmije. Hogyan tudunk adni a fölöslegünkből?

Az együttes tenni akarás Földünk megtartásáért, közösségben gondolkodás. A gyerekekkel ezt a témát a méhek életének bemutatásán keresztül dolgoztuk fel, a projektet játékos családi kirándulással zártuk le.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Fejlesztő játékok

Logico Primo és Logico Piccolo fejlesztőjáték feladatlapjaival tevékenykedés.

Számkirály - A játék menete: a játékosok közül egy játékos kiválasztása, akinek a fejére egy papírkoronát helyeznek amelyen egy szám látható. Barchoba – játékkal ki kell találnia, hogy melyik szám van a fejére helyezve.

Tükör előtt: külső-belső személyiségjegyek, tulajdonságok megfigyelése. Amiben hasonlítunk-különbözünk egymástól, akár hol születünk, és még ha máshol is éltünk...

Távolságmérés az országok között ERASMUS programok, testvéróvodák helyszíne, külföldről érkező családok lakóhelyének megkeresése. Beszélgetések. azonosságok és különbségek felmérése.

Halmazok képzése, összehasonlítások. Pl. "Állj a karikába, ha a kártyádon megfelelő ruhadarab van!" „...ha kék a szemed”, „...ha hosszú a hajad” stb. Állítások megfogalmazása. (halmazképzés, elemek rendezése)

Egy, megérett a meggy...(Számolás angolul, németül, magyarul.)

Lobogó. - Zászlók képeinek összehasonlítása: különböző nemzetek, különböző zászlók; azonosságok keresése (színek, alakzatok...)

Ki jött ma óvodába? - Minden nap a létszám megszámlálása közösen, angolul és magyarul egyaránt, lányok-fiúk aránya, összehasonlítás, ki hiányzik. Különbségek, azonosságok.

Munka jellegű tevékenységek

Differenciált bánásmód és mintaadás a kiemelt odafigyelést igénylő feladat ezen témakörben. Nehéz részt venni a más szokásokkal élő országból ide költöző gyermeknek. Türelem, játékos megoldások keresése, képek használata segítheti az eligazodásokat.

A mássághoz tartozó gyerekek esetében is az egyéni megismerési tartalmak dönthetik el, hogy milyen munkába tud bekapcsolódni. Az önkiszolgálás a legfontosabb tevékenység, amire minden óvodáskorú gyermeknek szüksége van ahhoz, hogy az életben meg tudja oldani szükségleteinek kielégítését.

Meg *kell találni* azt a *kislapot, utat, módszert, eszközt*, ami annak a gyerekeknek, aki más valamiben megfelelően segíti a beilleszkedést, a megismerést és rátalálást a neki is megfelelő segítségre, vagy éppen a helyi szokások megismerésében ad mintát, elfogadást.

Sün Balázs. A legkisebb is számít (A diafilmet elmeséli Süveges Gergő) – a csoport körüli teendőkből mindenki a maga fejlettségi szintjének megfelelően kiveszi a részét.
https://www.youtube.com/watch?v=BVSGC_uNQN8&ab_channel=Diafilm-filmek%2Cmes%C3%A9kgyerekeknek

A más országból jött gyermekek körében az *étkezés igen problémás terület*. Ismeretlen az étel és a helyi szokások is. Más országok főzési szokásainak, ételeinek megismerése alapvető feladata az óvodapedagógusnak. Ezt sokféleképpen lehet megvalósítani. A szülőkkel együtt ajánlott kialakítani az elfogadhatóságok határait, és tartalmi elvárásokat, mivel fontos, hogy nyugodt, felszabadult légkör legyen étkezéskor, és tudjon mindenki nyugodtan enni.

A *munka jellegű tevékenységbe való bekapcsolódása* mértéke és hogyanja egyéni bánásmód alapján zökkenőmentesen alakulhat, ha odafigyelés, türelem és kitartás övezi a napokat, az óvodai együttléteket. Fokozatosság szükséges, a siettetés felesleges és nem vezet eredményre.

Az életkori sajátosságok és az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére igen fontos szempont, amit alkalmazni szükséges a tudatos nevelőmunka érdekében, ami az eredményes fejlődési ráhatást segíti megvalósítani.

.....

11. Cél - Fenntartható városok és közösségek

A városokat és emberi településeket befogadóvá, biztonságossá, alkalmazkodóvá és fenntarthatóvá tenni.

Lakóhely megismerése, identitástudat erősítése. Település értékeinek felfedezése, megbecsülése, óvása iránti igény alakítása. Környezettudatos magatartás és életvitel megalapozása, energiatakarékosság. A szülők környezettudatos szemléletének formálása. Partnerség kialakítása a helyi közösséggel, kapcsolódás a települési és környékbeli rendezvényekhez, kampányokhoz. Helyi, hazai termékek vásárlása, vegyszermentes növényi termékek fogyasztása. Nem kívánatos viselkedés észrevétele, javítása. Munkavállalásra alkalmas, innovatív nemzedék nevelése. Ismerkedés a környezetbarát közlekedési módokkal.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 3. 8. 9. 14. 15. 18. 19. 20.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

A helyi települési feladatellátásban az óvoda, mint köznevelési intézmény szociális és társadalmi szerepvállalásában nyilvánul meg, konkrétabban környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakításában. Biztonságos környezet kialakítása, melyben a gyermeki személyiséget a tisztelet, elfogadás, szeretet övezi. A település fejlesztési tervében szerepelnek azok a feladatvállalások, melyek a település értékeinek megőrzését, megbecsülését és óvását szolgálják. Ezt a feladatot vállalja az óvoda is, amikor az értékmegőrzést és átadást szerepelteti az óvoda cél és feladatrendszerében, elkötelezettségi nyilatkozatában. Mindezek az óvoda dokumentumaiban szerepelnek, és a fenntartói támogatással valósulnak meg.

Szoros együttműködési partneri kapcsolat van a fenntartó és az óvoda között, valamint a helyi közösségek lokálpatriotizmust támogató munkájuk során. Mindezek a tevékenységek az identitástudat erősítését támogatják, a helyi érdekek és a társadalmi érdekek összekapcsolását, a helyi lakosság élet és munkakörülményeinek fejlesztését, támogatást jelenti.

Ajánlások nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Környezettudatos életviteli szokások alakítása. A gyermekek közösségi életének alakítása, a szokások, szabályok elfogadása, érzelmi biztonságérzetet alakítása. Egészséges és biztonságos környezet, nyugodt pihenés biztosítása (feltételek megteremtése, szokásalakítás, hogy ne zavarják társaikat). Intézményen belüli és közvetlen környezetével természetbarát viselkedés alakítása, zöldfelület gondozása.

Balesetvédelmi szabályok kialakítása és folyamatos fenntartása. (csoportban, udvaron, séták és közlekedés alkalmával, tornateremben). Gyalogos közlekedés gyakorlása, kulturált viselkedés

szabályainak betartása különböző helyszíneken. Közlekedési szabályok gyakorlása: gyalogos, biciklizés, rollerezés, tömegközlekedés, autózás.

Szelektíven gyűjtött hulladék elvitele közösen a hulladékgyűjtő szigetre. Szelektív hulladékgyűjtés az óvodában: a keletkező hulladékokkal való bánásmód megbeszélése, szelektív gyűjtés, javaslatok az újra felhasználásra.

A biztonságos élelmiszerellátás, az egészséges (csökkentett só, cukor és zsír bevitel) étkezés biztosítása gyermekközösség számára, ismerkedés az egészséges táplálkozási szokásokkal. A változatos, egészséges étkezés elfogadtatása, megszerettetése.

Zöldség-, gyümölcsnapok tartása, a szülőknek étrendi tanácsokkal segítség a hozzátápláláshoz, közös ételkészítéssel mintaadás.

A mosdóban környezetbarát mosószerek, tisztálkodószerek alkalmazása, takarékoság iránti igény felkeltése és biztosítása. Kézmosás, fogmosás víztakarékos módjának megtanulása, gyakorlása.

Gyermek korának és szükségleteinek megfelelő napirend és szokásalakítás - a települési helyi adottságok és elvárások figyelembevételével, a helyi lakossági értékrend és sajátosságok felhasználásával.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Pozitív viszonyulás alakítása környezet élőlényeihez, a természeti és épített környezet értékeihez, környezet óvása séták, kirándulások alkalmával is. Hazaszeretet alakítása, szülőföldhöz, szülővároshoz való kötődés erősítése történelmének, legendáinak, híres elődök megismertetésével (A mi városunk, akikre büszkék vagyunk pl: sportolók, színészek, írók, költők, táncosok...) Hagyományok ápolása, népi kultúrával ismerkedés.

A település és közvetlen környezetének felfedezése kirándulások, séták során, pozitív és negatív jelek észrevétele. Természetes és mesterséges környezet felfedezése és védelme, megóvásához kapcsolódó szokások alakítása. Épített környezet és tárgyak óvása, védelme, javítása, karbantartása. Kapcsolódás a települési és környékbeli rendezvényekhez, kampányokhoz. A települések kulturális életében részvétel fontos, és kihagyhatatlan, a helyi értékek megőrzését, ápolását és továbbvitelét erősíti: pl: Adventi készülődés, hulladékokból készített díszekkel a város fenyőfájának feldíszítése, nyuszi várás, tojásfa, májusfa állítás a tűzoltók segítségével, Püünkösödölő a Múzeum faluban.

A környezettudatosság érdekében meg kell alapozni az egymáshoz, a szüleikhez és az egész környezetéhez való viszonyulást, A készségek alakítását az udvariasság, befogadás, segítőkészség, alkalmazkodás terén. Pl. városban a tömegközlekedés esetén, vagy kisebb településeken a gyaloglás, biciklizés, rollerezés közben Fontos feladatvállalás: a társas magatartás, együttműködési képesség és alkalmazkodás fejlesztése. Konfliktusok agressziómentes megoldása, erőszakmentes kommunikáció elsajátítása, alkalmazása.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A gyerekek megismertetése a várossal, az ott élő emberekkel, (szülőföldjükkel) hazai tájjal, helyi hagyományokkal, szokásokkal, néphagyománnyal, a közösséghez tartozás élményével.

A nemzeti, a családi tárgyi kultúra értékeinek felfedeztetése, ezek szeretetére, védelmére nevelés.

Lakóhely, mikrokörnyezet, óvoda épület állapota, védelme, fejlesztése.

Óvoda és a család közötti szoros együttműködés kialakítása. Szülők környezettudatos szemléletének formálása.

Széleskörű és magas színvonalú partnerség kialakítása a helyi közösséggel!

Elegendő alkalom, idő, hely, eszköz biztosítása a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre

Labanc Györgyi: Környezetbarát szokások, életforma

Óvodások környezeti nevelése - Réce füzetek 5. (30-32. oldal)

Alapítvány a Magyarországi Környezeti nevelésért. Budapest, 2001.

Tarján Katalin: Hagyományok a mindennapi életben

Lovas Mihályné- Tarr Ágnes: Varázstükör Mit csináljunk? 143. oldal

Városnéző sétán készített fotókról település természeti és épített látványosságainak felismerése, megnevezése.

Szókincsfejlesztések

Szólánc játék levegőről, hulladékról, szókincsgyarapító játékok, Postás játék.

Szólások, hasonlatok, közmondások.

Szógyűjtés labdagurítással. (pl. környezetszennyező közlekedési eszközök, elektromos árammal működő használati tárgyak, gázzal működők stb.)

Anyanyelvi játékok: időjárás jelentés, állatkerti séta, mesélő természet.

<http://mindenovi.gportal.hu/gindex.php?pg=27866106>

Preventív, megelőző szemléletmódra nevelés. Logikai, ok-okozati összefüggések megfigyelése és megértése.

Mesélj a képről! (Energiakuckó - online játék)

Hangfelismerő (járművek), utánzó, hangadó játékok.

Kakukktojás játék -járművek, növények, állatok, település nevezetességei. Kakukktojás: „*Különböző tárgyakat tettem a zsákba. Vegyél ki egyet, nevezd meg!*” (pl. hulladékok válogatása, szemét, hulladék megkülönböztetése).

Természeti és környezeti hangok felismerése, majd csoportosítása.

Tűzoltós, Buszos társasjátékok.

Barchoba (járművek, település nevezetességei).

Mit visz a kishajó? (állathangok, emberek, gépek hangjának utánzása)

Memória játékok (energiatakarékosságra, közlekedési eszközökre, településre jellemző képek segítségével).

A tanyán, a városban, a gazdaságban (képkiadó)

Azért szeretem a városom, mert, szabad önkifejezéssel – a helyi lehetőségek szerint

Igaz-hamis állítások a városról, az életkörülményekről stb. szabad önkifejezés.

Gyermekek prezentációja a városról.

Az életkori sajátosságok és az egyéni fejlődési utak alapján válasszon az óvodapedagógus a játékok, irányított tevékenységek közül.

Játék, játékfajták

A játékfejlődéshez a közös élmények jelentenek mozgató erőt, inspirációkat – ajánlott témák

Séták a település természeti és épített környezetének megismerésére (múzeum, tájház, szobrok, parkok, nevezetes épületek...).

Látogatás szeletív hulladékgyűjtő szigetre, hulladékudvarba

Szabadban vizes játékok, párapu, öntözgetős játékok játszása.

Forgalomlassító küszöb (fekvő rendőr) megfigyelése.

Közlekedési játékok, KRESZ-táblák készítése, LEGÓ-város építés, benépesítés.

Kerékpáros kirándulások szervezése a város környéki kerékpárutakon családok bevonásával. Buszos játék, közlekedési dooble.

Ovijogsi megszerzése (Biztonságos Óvoda program).

Elektromos busz, hibrid autó megépítése, zöld rendszám készítése.

Települési látnivalók - séta közben virágágyások, parkok, játszóterek, közösségi kertek meglátogatása.

Építő játékok

Térbeli építések kockákkal, hengerekkel stb.

Környező világ megépítése kreatív módokon.

A jövő városa: terepasztalon városépítés: napelem, szélturbina, növényekkel borított területek, háztetők kialakításával.

Falu, város játék (terepasztal készítése).

Kert, mező, erdő építése a természet által elengedett elemekből.

Szabály és szerepjátékok

Vonatozás-, buszozás (papírdobozokból vonat, busz készítése).

Piacos játék, boltos játék.

Hulladék anyagból készült bevásárlótáska használata.

Társasjátékok

Kukatündér társasjáték és memóriajáték.

Hulladékok gyűjtése, válogatása: szabályok gyakorlása.

Szelektívgyűjtős és környezetvédelmi társasjáték.

Öko Peti és Öko Panna társasjáték.

Környezetről szerzett ismeretek, tapasztalatok, élmények megjelenítése, feldolgozása, rendszerezése változatos eszköztárral.

Puzzle Szent Mártonról

Puzzle település térképével- saját készítésű játék.

Memória játék (városunk nevezetességei, járművek).

Óriás képkocka kirakó a település nevezetességeiről.

Verselés, mesélés

Versek, mesék a településekről, városokról, közvetlen környezetünkről.

Ismerkedés szólásokkal, közmondásokkal, találós kérdések.

Szólások, közmondások, mondókák felhasználása.

Versek

- Csanádi Imre: Traktor, Eső-biztató
- Czukás István: Állatversek
- Garai Péter: Elbotlott a felhő
- Gazdag Erzsébet: A csavargó füstgyerekek, Megy a vonat, Vásárban
- Hervay Gizella: Autó mese
- Kaffka Margit: Város
- Kányádi Sándor: Mi lennék
- Lackfi János: Kocsikázás
- Malter György: A dicsekvő versenyautó
- Nemes Nagy Ágnes: Vizimolnár
- Petőfi Sándor: Szülőföldemen
- Szabó Irén: Füstmese
- Szabó Lőrinc: A Szél meg a Nap
- Varró Dániel: Buszvezetők
- Weöres Sándor: Csupa fehér, Építők, Falu végén, Ha vihar jó a magasból, Kocsi és vonat
- Zelk Zoltán: Este jó, este jó, Gólya, gólya, Te is tudod, ő is tudja

Mesék

- Móra Ferenc: Falu és város
- Mese a kicsi városról
- Lackfi János – J. Kovács Judit Százérintő – Ölbeli játékok és mondókák -Móra Kiadó
- Szatori – Sárvári Katinka: Mese a kukásautóról és a postavölgyi tündérekről
- Fésűs Éva: A hinta, Az irigy medve, Veszekedős mese
- Bartos Erika: Együtt lenni jó!
- Hoppla meséi nyomán: Pécs az én városom
- Mikola Klára: Palackok az erdőben
- Házavató -Kuka Manó – Mese a szelektív hulladékgyűjtésről -
http://segedanyag.vaidaiskola.hu/kornyezetismeret/Kuka%20Mano_mesekonyv_also.pdf
-
- Czukás István: Szamár és a barát
- Oscar Wild: Az önző óriás

Egyházi nevelési intézményekben - Bibliai történetek

- A magvető története
- A jó pásztor története
- Márton és a koldus

IKT eszköz használatával/ diavetítő, laptop/ a témához kapcsolódó mesék megtekintése.

- A víz körforgása <https://www.youtube.com/watch?v=JdxvofRKjQs>
- Caillou sorozat: Caillou komposztál
- Czukás István: Csiszta mókus négy élete
- Lola meséi sorozat Tündérszárny és Boborján
- Illyés Gyula: Az öreg halász és a nagyravágyó felesége
- Szepesi Zsuzsanna: A nagyvárosi csoda
- Zebra Zoli kalandjai, diavetítés a biztonságos közlekedésről.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Település környékén gyűjtött népi játékokkal, mondókákkal ismerkedés.

Népi hagyományok, gyermektáncok megismerése, megjelenítése.

Környezet hangjainak felfedezése, megnevezése, csoportosítás különböző rendezési szempontok szerint.

Dalosjátékok

Forrai Katalin: Ének az óvodában, Zeneműkiadó

Kiszáradt a diófa 104., Borsót főztem 111., Hej, a sályi piacon 88., Zöld paradicsom 181.

Gryllus: Kolozsváros olyan város, Bicikli

Kaláka: Bőrrönd Ödön

Halász Judit: Meseváros

Iszkiri zenekar: Autót vezet a manó

Kerek Mese: Járműdal

Lakótelep – 100 Folk Celsius <https://www.youtube.com/watch?v=fV7Oi5TImA>

Hahó Együttes: Földlakó- Fenntarthatósági Turné-földlakók, A legjobb család a Föld kerekén--
https://www.youtube.com/watch?v=cls_1WEDmnU

Hahó Együttes: Rózsi néni sok a szatyor! <https://www.youtube.com/watch?v=ozAWJfORK-0>

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Festés, rajzolás

Az én városom – egyéni, csoportos rajz.

Pécs az én városom rajzolás.

Kövek festése a kiskertekben.

Térkép készítése vegyes technikával: az óvodától a városközpontig, emlékezetből, kooperatív módszerrel.

A város nevezetességeinek ábrázolása.

Az évszakok változásainak, árnyaltságának jellemzői – élményrajzok/ festések

A település nevezetes épületeinek megrajzolása, festése.

Egyházi óvodákban

Ki volt Szent Márton? - rajz, festés. Márton lova papírból, agyagból.

Játékeszközök készítése

Természetes anyagból, a természetben talált növényi részekből (pl. gyökér, termés, kéreg), kavicsokból. A természetes és újra hasznosítható anyagokból hangszer, játékeszköz készítése, eszközhasználat elsajátítása. (Fonal: süni, kígyó. Tojásdoboz: kukac. Gomb: csiga.) Parafadugó: dugónyomattal kép készítése: vitorlášhajó.

Nyomhagyás levéllel, préselt levélre minta rajzolás.

Szülők bevonásával újra használható anyagokból eszköztár létrehozása (papír, műanyag, flakonok, maradék fonalak, textilek).

Újra használati ötletek ovisoknak-kisiskolásoknak. <https://szuloklapja.hu/otthon-barkacs/6494/fold-napjara-107%20kreat%C3%ADv%20j%C3%A1t%C3%A9k%C3%A9k%C3%B6tlet%20h%C3%A9tk%C3%B6znapi%20%C3%A1r-gyagr%C3%B3l>

Műanyag palackból váza készítése kasírozással. Sajtós dobozból dob készítése.
Tejes dobozból madáretető készítése. papírhajó, csákó hajtogatása újságpapírból.
Közlekedési eszközök kiöntése gipszből, barkácsolása újra használható hulladékból. Úttest festése nagyméretű kartonra.
Naptár készítése –Pl. „Pécs óvodások szemével” (kiránduló helyek, játszóterek, lakóhely...)

„Időutazás” - plakátok, tablók készítése régi képekből

Makett település készítése barkácsolással.

A város és környezete – terepasztal készítése újra papír gyurmából.

Közös falu/város készítése, nagyméretű csomagolópapírra, útfestés, épületek lerajzolása: bolt, iskola, óvoda, kastély, lakóházak stb. - ezek ráragasztása a papírra. Papír-dobozokból házak készítése, a házakból város makett kialakítása.

Térkép készítése: bicikliút kijelölése, szelektív gyűjtők készítése kupakokból, piac felhelyezése a térképre, hogy ott kerüljön sor vásárlásra, zöldség és gyümölcs megjelöléssel, és ültetéssel növelhetők a fák és bokrok száma.

Útjelző és közlekedési táblák készítése kartonpapírból.

Emeletes és családi házak formavilágának megjelenítése. „A mi házuk”.

Társasjáték készítése a településről az ismeretszerző séták tapasztalatai alapján.

A gyermeki fejlődési állomások és fejlettségi szintek határozzák meg a tevékenységek választását.

Mozgás

A rendszeres gyalogtúrák, kirándulások, séták szabadban való mozgás örömeinek átélése. A rendszeres heti kirándulások: szabad mozgás, mintaadás a szabadidő hasznos eltöltéséhez.

Népi és ügyességi futó, fogó labdajátékok.

Különböző mozgásformák alkalmazása környezetbarát udvari játékeszközökön, változatos terepen, (domb, füves rész, mászóakák, rugós játék, csúszdák...).

Őko – fogócska - A gyermekek káposzták, nyulak és rókák bőrébe bújnak és táplálkozniuk kell, különben elpusztulnak- és káposztaként születnek újjá. Amennyiben azonban sikerült jóllakniuk, nem csak túlélnek, hanem szaporodnak is és az „áldozat” is nyúllá- vagy rókává válik.

Lukács Józsefné: A részképességek fejlesztése az óvodában. Flaccus Kiadó.

Fehér Anna: Játshunk? Természetesen!

A világ befogadásának elérhetősége. www.gyeregyalog.hu

Helyi szervezésű mozgáslehetőségek – a helyi adottságok kihasználásával

Csónakázó-tó futás tavasszal és ősszel.

Játszóterek látogatása.

Az óvoda közelében lévő helyek felfedezése.

Márton napi futás.

Vonatozás, buszozás tempóváltással.

Az óvoda udvarán KRESZ pályán, akadály pályán közlekedés, összegyűjtött hulladékok felhasználása, szabályok betartása.

Kirándulás környék terepi viszonyainak felhasználásával, akadálypálya készítése. Állomások elnevezése a település, település közeli területekről, épületekről.

Kerékpáros, rolleres ügyességi, gyorsasági, verseny, egyéni és csapatverseny.

Helyi egyesületekkel és alapítványokkal tartalmas kapcsolat kiépítése, közös kirándulások, fásítási, ültetési akciók.

Külső világ tevékeny megismerése

Hol lakunk és hogyan élünk? Kapcsolat kialakítása és fenntartása a helyben és környéken található intézményekkel, kölcsönös, tartalmas együttműködés: fenntartó, könyvtár, művelődési ház, múzeumok, színház, civil szervezetek.

Beszélgetés, adatgyűjtés, projekt munka szervezése. helyi igények alapján.

Környezetvédő tennivalók felismertetése, végzése.

Részletesebben ajánlások

Népi mesterségekkel való ismerkedés: látogatás a helyi kalapos műhelybe (Mihalkó kalap – hungarikum).

Látogatások munkahelyekre (rendőrség, mentők, tűzoltók, autómosó...) ismerkedés az ott folyó munka hasznosságával.

Gyűjtemények készítése ismeretek bővítéséhez, rendszerezéséhez.

Utazási szokások változtatása: Hozzájárulás felnőttek és gyermekek egészségének és életminőségének javításához, a gyaloglás, kerékpár és roller használatára buzdítással, fedett kerékpártárolók biztosításával. (fenntartható alternatív közlekedési módok támogatása).

Különböző „akciók” hirdetése. Pl.: *gyere gyalog, biciklizz az óvodába!*

Szelektív hulladékgyűjtéssel, komposztálással való ismerkedés, alkalmazása a mindennapokban, hulladékhasznosítás. Hulladékvadász (projekt)

Tájházak, tanulmányi kirándulások/ erdei iskola, tanösvények, természetházak, öko-centrumok/. Tavas barlang, gyógy-barlang, Tópart, Balaton látogatása.

Látogatás a múzeumban (Várostarténeti kiállítás), a város jelentősebb intézményeiben (művelődési ház, könyvtár).

Vásárlás a vásárcsarnokban, piacon, helyi termelőknél.

„Éhen Gyula Terv” - közlekedésfejlesztés és jól funkcionáló városikörnyezet.

Pindur-pandur vetélkedőn részvétel a rendőrség szervezésében. Óvodában lévő közlekedési táblák, közlekedési eszközök segítségével közlekedés szimuláció. Autómentes napon rendőr segítségével a közlekedés gyakorlása, játékos feladatok. Környezetünkben megfigyeltetni a biztonságunkat szolgáló szabályokat, eszközöket (zebra, lámpa, járda, biciklis út, kapunyitó kód, kerítés...).

"Széll Kálmán terv", "Szent Márton terv" esélyegyenlőség biztosítása a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére.

Autómentes nap

Kerékpár tartozékainak megismerése.

Környezetbarát közlekedési eszközök megismerése.

Tüke Busz Zrt Mesebusz programján való részvétel

Vonatállomás, Vasúttörténeti Múzeum látogatása

Város ismereti témahét - „az én városom” (épített környezet megismerése) téma feldolgozás Bartos Erika: Hoppla meséi- *Vendégségben Pécs városában* című kötete segítségével. Séta a belvárosban, a város nevezetességei, kulturális emlékei. Múzeum látogatás: néprajzi, várostörténeti, Időutazás (lakóhelyünk közlekedése régen és ma).

Karácsonykor élő fenyő vásárlása a gyerekekkel műanyag hulladék csökkentése érdekében, vagy. az óvoda kertjében a közös karácsonyfa feldíszítése, a csoportokba cserépbbe ültetett élő fa vásárlása, tavasszal a fák kiültetése az udvaron.

A városi és falusi életmód összehasonlítása, szempontok szerint: lakókörnyezet, épületek, közlekedés, természetes élővilág, zöldfelületek, állatok (házi-, háztáji), hulladékkezelés.

Vásárlásra vonatkozó szabályok, javaslatok megbeszélése. (Hol vásároljunk, mit vigyünk magunkkal, figyeljünk a csomagolásra, keressük a visszaváltható, újrahasznosított csomagolást). Keressünk termék címkéket! A boltban található termékeken és a csoportszobában található csomagolásokon is.

Az én városom-egyéni projekt (foto, ppt a településről a szülők segítségével egyedi gyermeki összeállítás). Hungarikumok és a helyi értéktárban szereplő értékek megismerése. Az óvodában kiállítás szervezése a témában.

Egész napos óvodai programként valósul meg, lehetőség szerint szülőkkel családi rendezvényként, minden évben. Helyi értékekkel való megismertetés. Régi, népi ételek, helyi kistermelők munkájának megismerése (túró, szörp, lekvár, sajt, méz, köleskása, birkapörkölt...stb.) A kenyér készítés alapjainak megismertetése, bemutatása.

Zöld Város - Nagykanizsa, kerékpárút kialakítása, csatornázás – tapasztalat gyűjtés, Gyalogközlekedés során „okos zebra” megfigyelése, használata.

Állatmenhelyekre látogatás, gyűjtés szervezése. Zöld területekre: park erdő, kiserdő, parkok, játszóterek. Patakok, tó felfedezése.

KukaLand – Kövesd velünk a hulladékok kalandos útját

<https://www.youtube.com/watch?v=xfJ9CG1J-UU>

Épített környezeti nevelés az óvodában (Szerzők: Guba Anna, Pataky Gabriella, Tóth Eszter Kiadó: kultúr Aktív Egyesület és Magyar Építész Kamara 2017)

<https://www.tok.elte.hu/content/epített-környezeti-nevelés-az-ovodában.t.6113>

Dr. Nádai Mária (2012): Csörgő fáról cinke szól, BAFILA Kft.

Matematika jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Ajánlások a sorrendiség, a térbeli tájékozódás, a halmazképzés, az összehasonlító elemzések témaköréhez

Séták során a házak számlálása, házszámok leolvasása. Hányadik a sorban?

Magasabb/alacsonyabb házak a városban, kisebb, nagyobb parkolók megfigyelése.

Számlépcső – emeletes házak, várak építése.

Tájékozódás térben: távolság, nagyság, magasság, hosszúság összefüggésének felismerése.
Térbeli viszonyok, irányok felismerése, megnevezése. Térbeli relációk, téri irányok felfedeztetése közlekedés során, illetve épületekkel kapcsolatban (- szobrok- képek), térkép használata. /előtt, mögött, alatt, fölött, között, balra, jobbra, fönt, lent, alul, fölül, alá, fölé.../

Közlekedési eszközök csoportosítása: környezetbarát - káros anyagot kibocsátó járművek.
Tömegközlekedés és egyéni közlekedés – összehasonlítás, számolás.

Szelektív hulladékgyűjtés során: válogatás, halmazokba gyűjtés.

Halmazok képzése meghatározott szempontok alapján (épületek, szobrok, képek...)

Városépítés során matematikai relációk elsajátítása, gyakorlása: alacsonyabb –magasabb, kisebb-nagyobb, keskenyebb-szélesebb, világosabb-sötétebb, hosszabb-rövidebb.

Henger megtapasztalása:

<https://www.facebook.com/BastelnAnleitungen/posts/142650113954582>

Matematikai műveletek végzése, sík, és térbeli idomok megismerése, névutók használatának gyakorlása, alak, forma állandóság.

Kertrendezés matematikája: Összehasonlítások, mérések relációk megnevezése: több, kevesebb, ugyanannyi, alacsonyabb, magasabb, keskenyebb, vastagabb.

<http://epitettkornyezetineveles.blogspot.com/2011/11/geometriai-formak-bevezetese.html>

Térérzékelést fejlesztő játékok.

Lovas Mihályné-Tarr Ágnes: Varázstükör

Kiadó: Nemzetigeográfia

Munka jellegű tevékenységek

A munkatevékenység rész az udvar, az óvoda környezetének rendbe tétele, ápolása, gondozása, Udvarrendezés – gereblyezés, oda nem illő dolgok összeszedése, a zöld javak komposztálóba helyezése. Locsolás. Esővíz gyűjtése, felhasználása a kerti munkákhoz, por lekötéséhez.

Évszakonkénti tevékenységek:

Ősszel: betakarítás, feldolgozás, eltevés, befőzés, falevelek összesöprése, magok gyűjtése a palántázáshoz, madáretetők készítése, természetsarokban gyűjtemények rendezése, átválogatása évszaknak megfelelően. Állatetetéshez szükséges magvak, termékek begyűjtése.

Télen: hó eltakarítás, madáretetés, a madáretetők folyamatos figyelése és feltöltése, szerszámok karbantartása, csíráztatás, növények átteleltetése.

Tavasszal: cserepes növények ültetése, átültetések, bokrok, talaj tisztítása, talaj előkészítése kiskertben, kerti munkák (vetés, palántázás, öntözés, gyomlálás), kerti padok, asztalok, játszóhelyek tisztítása, madáretetők begyűjtése és karbantartása, rovarhotelek kihelyezése.

Nyáron: folyamatos kézi gyomlálás, gereblyezés, medence, tó tisztításában segédkezés, lenyírt fű összegereblyézése, elszállításában segédkezés, komposztálás, öntözés, termékek begyűjtése, gyógynövények szárítása.

Óvoda épületében munkatevékenységek

A csoportokban szelektív hulladékgyűjtők elhelyezése (műanyag, papír), használata. Ne szemetelj! - akciókon részvétel.

Öltöző rendjéért felelős munkája.

Szép, esztétikus terítésre törekvés, az asztal tisztaságának óvása.

Jeles napok előtt anyaggyűjtés, dekoráció készítése.

Munkavégzés során, használt szerszámok, eszközök használatának elsajátítása, balesetmentes alkalmazása. Óvoda járműinek tisztítása, rendben tartása.

A munkatevékenységek befejezés után ellenőrzés és értékelés szükséges. Fokozatosan kell kialakítani az önértékelésre való képességet.

Ez a gyermekek egyéni fejlődési ütemének figyelembevételével valósuljon meg.

Az egyéni bánásmód elvei alapján a differenciált fejlesztési módokat kell preferálni.

Az értékelés minden esetben építően szolgálja a gyermeki személyiség kibontakoztatását. ez alapozza meg a felnőttkori munkavégzés fontosságát, tudatossá tételét.

.....

12. Cél - Felelős fogyasztás és termelés

Biztosítani a fenntartható fogyasztási és termelési szokásokat.

Környezettudatos és egészséges életvitelre nevelés. Tudatos vásárlói szokások, fogyasztói értékrend, öko-címkék megismertetése, szerepjátékban megjelenítése. Szülők szemléletének formálása. Helyi piacon vásárlás. Óvodakertben vegyszermentes termelés, felhasználás, fogyasztás, komposztálás. Játékbeszerzés során fa játékok, festetlen ceruzák, ecsetek vásárlása. Ismerkedés zöldkonyha tartalmakkal.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 8., 9., 12., 14., 15., 18.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Környezetbarát, tudatos vásárlói szokások, fogyasztói értékrend alakítása érdekében az óvodai dokumentumokban jelenjenek mindazok a megfogalmazások, melyek felvilágosítást és eligazodást jelentenek a szülőknek, az óvoda dolgozóinak a korszerű és egészséges vásárlási szokások, étkezési tartalmak, pazarlás helyett a takarékos, és egészséges eszközök létét gazdagítja az életvitelekben. Ne az ajánlások, reklámok adjanak tanácsokat, hanem a hozzáértő szakmai tudás adjon felvilágosítást, hogy mit, hogyan vegyünk és hogyan is tároljuk pl. az élelmiszert. A helyi termékek kapjanak pirosítást a vásárlásoknál.

Szülői értekezleteken, a gyermekek nevelésének folyamatában a mintaadás is szolgálja az egészséges életmódot segítő és támogató tevékenységek sorát. NÉBIH meghívása élelmiszerbiztonsági és tudatos vásárlási interaktív előadásra. Zöld faliújságon ismeretek átadása, figyelem felkeltése az óvoda folyosóján szülőknek, felnőtteknek, óvodába látogatóknak. A felnőttek megismertetése a tudatos vásárlás 12 pontjával alapvető feladat. A vegyszermentes szerek használata kapjon prioritást a takarítási, egészségvédelmi folyamatokban az óvodákban.

A helyi termelők és eladók összefogásával, a helyi vezetési, irányítási szervek együttműködésével szükséges a szemléletformálás támogatása terén az egészség védelme és támogatása érdekében. Helyi társadalmi támogatás szükséges az ésszerű változtatások elfogadása és bevezetése érdekében.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Tudatos fogyasztási szokások alkalmazása kapjon helyett fejlettségi szintnek megfelelően, differenciált bánásmód alapján a gyermekek a tisztálkodási, étkezési szokások folyamatában. Az óvodai étlapon az élelmiszer ökológiai lábnyomának jelölése.

Családi egészségnapok, egészség hét szervezése – gyümölcs, zöldség és gyógynövényből készült tea fogyasztása, Friss zöldségekből, gyümölcsökből ételek készítése.

Biztosítani szükséges a csapvíz fogyasztását a mindennapokban saját pohárból, kancsóból. Cukros üdítők, flakonos ásványvizek helyett csapvíz ivása szükséges.

Fehér Anna: Játszunk? Természetesen; Gyógyító italok készítése

https://www.gyeregyalog.hu/dox/jatszunk_javitva.pdf

Az óvoda családi programjaiban részvétel: Te Szedd – Önkéntesen a tiszta Magyarországért.

Helyi piacon vásárlás, kis gazdaságok felkeresése, tanyák megismerése, területi lehetőség szerint.

Gyógy-, és fűszerkert létrehozása, gondozása, hasznosítása. Ismerkedés a gyógynövényekkel. Levendulából készült termékek készítése: szörp, lekvár, fürdőgolyó, illatpárna, illatos buzogány.

Az óvodakertben – a helyi lehetőségek alapján a termelt növények felhasználása, gyümölcsfák terméséből kompót, lekvár készítése. Komposzt beforgatása a talajba. A vegyszermentes gazdálkodással ismerkedés, szabályok elsajátíttatása.

Mértékletes táplálkozás szokásainak elsajátíttatása.

Az óvodában használt műanyag eszközök lehetőség szerinti lecserélése (pl. fésű, fogkefe stb).

Beszélgetés a ruházat tisztántartásának fontosságáról, a mosásról.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A tudatos vásárlás segítése érdekében jó tisztázni, mi az igény és mi a szükséglet közötti különbség. Mit mikor kell venni, és mi az ami felesleges. Mikor mire van szükség?

Sok tapasztalatás tud rávezetni a takarékos és korszerű igények szerinti vásárlási szokásokra. Milyen táskában, kosárban, vagy szatyorban lehet hazavinni a vásárolt árut? Kevés csomagolású élelmiszer vásárlása. Látogatás a piacra: kiskosarakkal, kis zsákokkal csomagolás mentes élelmiszer vásárlása. Eldobható, többszörös csomagolású termékek kerülése (műanyagpohár; szívószál; fogkrémnél - flakon még plusz dobozban).

Üvegpalackok, műanyag zacskók, dobozok (csomagoló eszközök) újra használata.

Saját kiskert gondozás mikro, makró csoportokban. A növények tisztelete, a megtermelt zöldségek, gyógynövények pazarlásmentes felhasználása, a vásárolt ételek frissen tartása, fogyasztási módja feleljen meg az egészségügyi elvárásoknak.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Szókincsbővítés és fogalom értelmezés: pazarlás, újra használat, újrahasznosítás: tudatos vásárló/fogyasztó, szükséglet – igény, ökocímke, logó, hulladék keletkezés megelőzése).

Nyelvtörők, találós kérdések, közmondások, szólások.

Találós kérdések zöldségekről, gyümölcsökről: Varga Ferencné 1111 találós kérdés című könyv.

Beszélgetés életkori sajátosságok és fejlettségi szintnek megfelelően - indoklásokkal.

„Úgy kell gazdálkodni, hogy jusson is maradjon is.”

„Ki a garast nem becsüli a forintot nem érdemli.”

Kirándulások, séták alkalmával érzékenyítő játékok játssza

- Találd ki – a játék menete: egy lepedő alá diót, mogyorót, mohapárnát, fenyőtobozt, gesztenyét, üres csigaházat rejt a játékvezető óvodapedagógus. A játékosoknak tapintással kell kitalálniuk mit fogtak meg. Ha van elegendő szemkötő, a körbeülők kezébe is adhatók ezeket a tárgyakat.
- Egy zsák kő – A játék menete: keressen minden gyerek egy számára kedves követ. Jól nézze meg, mesélje el a többieknek, miért tetszik neki, hogyan nevezné el, mit gondol, hogyan alakulhatott ilyenné. Miután mindenki jól megvizsgálta a sajátját, gyűjtsük össze egy zsákba, majd minden gyerek próbálja meg megtalálni a sajátját tapintás útján.

Játék, közös tevékenységek

Játékok vásárlásáról és elhelyezéséről

A játékok tartása, polcon való elhelyezése környezetbarát és újra hasznosítható tárolókban legyen.

Játékbeszerzés során fa játékok, festetlen ceruzák, ecsetek vásárlása.

Az elromlott játékok csoportban javítása, ha lehetséges, ha nem, akkor karbantartókkal javíttatás. Sok helyen szülők is vállalják a játékok javítását. Játékok átválogatása a gyerekekkel közösen, javításra szoruló félrerakása és megjavítása, megjavíttatása. Játékokhoz kiegészítő eszközök készítése hulladékból.

Babaruhák rendbetétele a babaszobában (javítás, mosás, vasalás). Varrással javítás, maradék anyagokból új ruhák készítése.

Kész és félkész természetes anyagok (kövek, kavicsok, faágak, botok, fakéreg, kagyló, papírhenger...) használata az építő-, konstruáló játékok során.

Játékajánlások

F. Nagy Zsuzsanna: Természetismereti játékok

<http://www.nimfea.hu/programjaink/zoldszem/termismmain.htm>

Piacos, boltos szerepjáték közben – az élményátélés alapján szerzett tapasztalatok alapján jelenjenek meg szerepnek megfelelő kommunikációk. Valósuljanak meg a gyerekek körében kialakult szerepjátékok során mindazok a tartalmi változások, amiket a gyerekek tapasztalnak a 12. pontos fogyasztói szokások közül. Pl. csak öko-címkével megjelölt termékek kiválasztás. Kosárba, vagy textil szatyorba tegyék a vásárolt árut, ne műanyag zacskóba. Bevásárló listával vásároljanak, mivel ne vegyenek olyat, amire nincs szükségük. (előre elkészített bevásárló lista készíthető szórólapokból kivágott képekkel).

Memóriajátékok, puzzle kirakók, dobble (öko címkéssel, zöldségekkel, gyümölcsökkel, öko használati eszközökkel).

Ecodomino társasjáték.

Drámajáték

Méreg: a gyermekek körben állnak, egy tárgyat adnak kézről kézbe, amíg szól a zene. Akinek a tárgy a kezébe maradt, amikor a zene leállt, kiesik a játékból (mérgezett). Mikor a zene elhallgatott, és a szomszéd átvette a tárgyat, ő esik ki.

Verselés, mesélés

A témával kapcsolatos versek, mesék

- A Föld bolygó mesél a gyerekeknek sorozat
<https://www.youtube.com/watch?v=kJrNI9xlgFg><https://www.youtube.com/watch?v=gsLElmtB6Vw> https://www.youtube.com/watch?v=N2_ovAX-p3M
- A Földbolygó mesél a gyerekeknek <https://www.youtube.com/watch?v=kJrNI9xlgFg>
- A kesztyű, népmese, láncmese
- A kóró és a kismadár, népmese, láncmese
- A szegény ember állatai, népmese
- Almássy Bettina Hajnal mese
- Aranyosi Ervin: Mókusos bevásárlás
- Baranyi Róbert: Fintan kobold kalandjai Amerikában
- Benedek Elek: Az erdőzöldítő és mezővirágoztató királykisasszony
- Berta Kati: A Föld meséje
- Boltos mese <https://www.youtube.com/watch?v=1-TLs7t0GR4>
- Csanádi Imre: Hónapsoroló
- Csanádi Imre: Mókuscsalogató
- Csoóri Sándor: Dióbél bácsi
- Csővári Katalin: A mindenki energiája
- Csukás István: A szamár és a barát
- D. Tóth Kriszta: Lola meséi: Kukasziget és palackpulcsi <https://www.youtube.com/watch?v=l-yrBlw9txg>
- Dr Nádai Magda: Századunk gyémánt félkrajcárja
- dr. Bubó: Környezetszennyezés <https://www.youtube.com/watch?v=p7jSkcqFU20>
- Erdélyi József: Répa, retek, mogyoró
- Fazekas Anna: Saláta
- Fésűs É.: Mire való a dinnye
- FLUPI mesék <https://zoldovoda.hu/hu/szakirodalom/kornyezeti-neveles-az-ovodaban>
- Gárdonyi Géza: Ugri és Bugri
- Gáspár János: A gazda és az állatok
- Gergely-Péché Éva: Szemétfaló <https://meseles.hu/gergely-pech-eva/>
- Házavató <http://mkne.hu/modszerkosar/09febr.pdf>
- Hétvári Andrea: Szelektív kuka dal,
- Hová kerül a szemét? <https://www.youtube.com/watch?v=0ORRAKlp878>
- Hulladék Akadémia: Szól a kakas: Ébresztő <https://www.youtube.com/watch?v=ErPvDomIUZE>
- József Attila: Hangya
- Kányádi Sándor: Szarvas itató, Valami készül
- Környezetszennyezés káros hatásaira felhívás mesébe ágyazottan. Pl. saját írású mesénk az óvodánkban: Aranyország. A környezetszennyezés mesei megjelenítése. Óvodai saját projektünk.
- Környezetvédő, újrahasznosító játék gyerekeknek <https://www.youtube.com/watch?v=Px-kmIKK2q8>
- Kuka Manó <https://mkne.hu/wp-content/uploads/2020/12/09febr.pdf>
- Kuka Manó: Mese a Szelektív hulladékgyűjtésről
- KukaLand - Kövesd velünk a hulladékok kalandos útját!
- La Fontaine: A tücsök és a hangya
- Lola meséi: A kukasziget és a palackpulcsi

- Mese az újrahasznosításról -A haszontalan
https://www.csaladinet.hu/hirek/gyerekneveles/gyerekirodalom_hangos_mesek/23389
- Mikola Klára: Komposztmanók <https://www.lelegzet.hu/archivum/2003/02/2706.hpp.html>
- Mikola Klára: Palackok az erdőben
- Miller-Ferjentsik Viola: Nulla hulladék
- Mimó és Csipek az erdőben
[https://www.mimoescsipek.hu/userfiles/Mimo es Csipek az erdoben 1 fejezet -
_2020_04_06.pdf](https://www.mimoescsipek.hu/userfiles/Mimo_es_Csipek_az_erdoben_1_fejezet_-_2020_04_06.pdf)
- Nemes Nagy Ágnes: A kukások, Piros autó
- Ökológiai lábnyomunk Csővári Katalin
- Paradicsom kertészet <https://www.youtube.com/watch?v=1pN8o3fXlwc>
- Páskándi Géza: Konyhakertben, és a kert körül
- Peppa malac: Újrahasznosítás <https://www.youtube.com/watch?v=WdxfhLCZAnM>
- Péter Erika: Zöldségeket mondunk
- Szelektív hulladékgyűjtés <https://www.youtube.com/watch?v=yYal409iGbY>
- Szelektív kukás mese <https://www.youtube.com/watch?v=MMkNui5qnK8>
- Színes vásárlás mese <https://www.youtube.com/watch?v=Wf5kNTDBfCY>
- Tamkó Sirató Károly: Egy kis kertet
- Tordon Ákos: Madárszálló
- Valamit visz a víz 2019. - Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács
https://www.youtube.com/watch?v=y_Pnp-rxNAO
- Veres Miklós: Vasárnapi utazás
- Vlagyimir Szutyjev: A négy kis ezermester
- Zelk Zoltán: A kis kertész, Kecskére bízta a káposztát
- Zigány Árpád: A kis boltos

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Környezetünkben lévő anyagok hangjai (tárgyak megszólaltatása)

Mondókák ritmusának érzékeltetése ritmusjátzó hangszerekkel (dió kasztanyetta, ritmushenger sörös dobozból)

Ajánlott szakirodalomból kiemelések (Forrai Katalin. Ének az óvodában és Törzsök Béla: Zenehallgatás című könyveiből kiemelések)

Mondókák

Töröm, töröm a mákot, Kiskertem az ürge, Hüvelykujjam almafa, Sütőben a tökmag

Dalok

Alma, alma, piros alma, Csicszeriborsó, bablencse, Hopp mókuska, mókuska

Dalos játékok

Béka a fa tövén, Bújj. bújj zöld ág, Bújj, bújj medve, De jó a dió, Dombon törik a diót, Egyszer egy erdőben..., Én kis kertet kerteltem, Eresz alól fecske fia, Érik a szőlő, Erre csörög a dió, Fecskét látok, Hajlik a meggyfa, Hej, a sályi piacon, Hej, vára, vára, Itt ül egy kis kosárban, Katalinka szállj el, Kiszáradt a Diófa, Körtefa, körtefa, Lipem,-lopom a szőlőt, Zöld paradicsom.

Gyllus Vilmos: Alma, Jégeső

Csillaghúr együttes: Lóg az eső lába

Fülemüle zenekar – Ésszel szelektíven https://www.youtube.com/watch?v=M93S6SQ_zQQ

Vidám Manók együttes – Kukadal című száma is

Alma együttes: Szuperkukák <https://www.youtube.com/watch?v=F3nbjaicE1c>

Kerekmese: Kukásautó: <https://kerekmese.hu/videok/kukasauto-dal>

Ésszel szelektíven https://www.youtube.com/watch?v=M93S6SQ_zQQ&pbjreload=101

A Föld dala: Öleld át Glóbit <https://www.youtube.com/watch?v=docek8I7bGw>

Hangverseny 40. o https://www.gyeregyalog.hu/dox/jatszunk_javitva.pdf

Kiskalász: Piac <https://www.youtube.com/watch?v=00DFNe7UgIE>

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Élmények megjelenítése az ábrázolás eszközeivel

Közös élmények (ültetés, a piac látogatás, szemétszedés) megjelenítése rajzzal vagy más technikával.

Öko-táskák, zöldség-, és gyümölcsfalók készítése maradék anyagokból, szülők felé a mindennapos használat népszerűsítése.

Játékkiegészítő eszköz készítés: bevásárló lista (Maradék karton, ragasztó, reklám újságok, olló).

Méhviaszos kendők (csomagoló anyag) készítése maradék anyagokból.

<https://www.zoldpolc.hu/mehviaszos-csomagolo-hazilag-377>

Szövés, fonás maradék fonalakból, anyagokból.

A megtermelt, megismert zöldségek, gyümölcsök megformálása só-liszt gyurmából.

Újra szappan készítése. Maradék szappanok gyűjtése, reszelés, felfőzés, formába öntés, becsomagolás ajándéknak anyák napjára.

Újra papír és újra papír gyurma készítés.

A használt pólókból vágással pólófonal készítése, a pólófonalból szövőkereten szövés (tároló, pénztárca, babaházba szőnyeg).

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fszinesotletek.reblog.hu%2Fcimke%2F%25C3%25BAjrahasznos%25C3%25ADt%25C3%25A1s&psig=AOvVaw2cMoFBgMSSdtMdc-HM08lZ&ust=1612043665806000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCMDgxeaQwu4CFQAAAdAAAAABA>

https://szinesotletek.reblog.hu/horgolt_szonyeg_polobol

Újrahasznosított anyagokból állatok készítése (WC papír guriga, PET palack)

Ovi galérián képek, fotók kiállítása, újrahasznosított kincsekből ötletbörze.

„Nem minden hulladék szemét!” elv alkalmazása, barkácsolás hulladékokból.

Tojástartóból készült virágok <https://hu.pinterest.com/pin/630433647808024056/>

Tavaszi koszorú tojástartóból <https://hu.pinterest.com/pin/633387436337838/>

Teknősök PET palackból <https://hu.pinterest.com/pin/201606520805136789/>

Kaspók PET palackból. <https://hu.pinterest.com/pin/433119689163630441/>

Madáretető konzervdobozból <https://hu.pinterest.com/pin/422281197199152/>

„Dobd el –kapd el mozgásfejlesztő labdajáték” barkácsolása

Bucskuné Fegyveres Mária: Újra hasznosításon alapuló ötletek az óvodában

<https://neteducatio.hu/wp-content/uploads/2018/07/--jrahasznos--t--son-alapulo-oetletek-az-ovod--ban.pdf>

Természetes anyagok felhasználása

- Festés cékla, spenót, bodza, hagymahéj stb. levélvel.
- Húsvéti tojás festése hagyma héjjal, sáfránnyal.
- Újra papír gyurmázás.

Potpourri készítése - Hulladék/maradék textilekből (pl. függönyanyag) kis zsákocskák varrása/ragasztása, majd azok megtöltése, tobozzal, kis kéregdarabokkal, gyógynövényekkel, megszártott virágok, száraz füvek, termések, levelek és szirmok felhasználásával hasznosítása helyiségek illatosítására.

Textil zsákok, táskák díszítése textilfestékekkel, filctollal, gyümölcs, zöldségnyomdával, természetes növényi festékekkel, krumplinyomdával minta nyomdázással.

Újra használatra ötletek: <https://www.youtube.com/watch?v=HuktcE2Jths>

Mozgás

Közlekedés mozgással (sétálás, kerékpározás, tömegközlekedés).

„Dobd és kapd el!” mozgásfejlesztő labdajáték barkácsolása, használata.

<https://neteducatio.hu/wp-content/uploads/2018/07/--jrahasznos-t--son-alapulo-oetletek-az-ovod--ban.pdf>

Lukács Józsefné (2020): A részképességek játékos fejlesztése az óvodában: Vezesd a bolygót!
119. O.

Nyomkereső https://www.gyeregyalog.hu/dox/jatszunk_javitva.pdf

Utánzó mozgások végzése: kapálás, ásás, hajlongás, fa emelés, fűrészelés, fa cipelés, nehéz táská cipelés.
Célba dobás játék textil gyümölcsökkel.

Térbeli labirintuson haladás - Zöldség kereső a labirintusban (szabályjáték): tornaeszközök segítségével a labirintus építése. A gyerekek a labirintusban sétálnak. A játékvezető szavakat mond, ha egy zöldség nevét mondja, akkor a labirintusban található színes babzsákokra kell ráülni.

Sorverseny palackgyűjtéssel, váltóversenyek, akadálypálya.

Elektromos autó – a játék menete: zöld jelzésre az „autók” körbe futnak a kormányt fogva, ha piros lesz a lámpa az autóknak minél hamarabb meg kell állni.

Pólófonal rögzítése a talajon különböző formák, vonalak létrehozása, majd egyensúlyozó járás a fonalakon.

Öko-címke párosító- A játék menete: Öko-címkék párban a gyerekek létszámának megfelelően. Mindenki húz egy kártyát, majd szaladgálás közben csereberélgetik egymás között. Jelre mindenki megkeresi a párját.

Mozgás a szabadban

Lábtorna az időjárás változására.

Dombról hossz tengely körüli gurulás.

Fára mászás, játék a hóban, labdajátékok.

Külső világ tevékeny megismerése

Gyerekek tapasztalatainak bővítése életkori fejlettségüknek megfelelő módon a tudatos vásárló új 12 pontjának ismertetésével, gyakorlásával.

Különböző, szervezett és irányított szerepjátékkal a tudatos vásárlás bemutatása:

Tudatos vásárlás, mit vigyünk magunkkal? (Előre megírt lista, vászonzsák, hálós vászonzsák).

Felesleges vásárlások csökkentése érdekében étkezés otthon vásárlás előtt.

Szükséges holmik és mennyiség vásárlása.

A műanyag mentes eszközök megismertetése a vásárláshoz.

Ajánlások

Otthoni lehetőségekkel, előállítás módjaival ismerkedés - Csoporttal közösen óvodakertben növények termesztése. Környezetbarát tisztító és tisztálkodási (újra szappan, fürdőgolyó, ecet, szódobikarbóna) eszközök készítése, használata.

Igényes környezet megteremtésével az örömteli étkezés szokásának alapozása.

Vásárláskor visszaváltható, újrahasznosított termékek előnyben részesítése.

Csapvíz fogyasztásának fontossága, miért nem jók a szörpök, a cola, stb.

Fűtésszabályozás réteges öltözködéssel. (Hőmérővel hőmérséklet ellenőrzése a gyerekek segítségével.)

Csoportszoba páratartalmának javítása érdekében virágok nevelése, közös gondozása.

Víztakarékos használatra törekvés (tisztálkodáskor, fogmosáskor, fürdéskor), esővíz, maradék vizek gyűjtése, felhasználása.

Elektromosárammal takarékoskodás. Villany lekapcsolása, ha nincs rá szükség.

Az elektromos készülékek készenléti állapotának figyelemmel kísérése, szükség esetén kikapcsolása.

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos tennivalók

Papír és műanyag hulladék külön gyűjtése a csoportokban.

Papírral takarékoskodás. (Rajzolás a lap másik oldalára is.)

Kinőtt ruhák, játékok, könyvek, elajándékozása rászorulóknak, vagy régi, otthonról begyűjtött könyvek kiárusítása, csereberéje.

Nehézsorsú családoknak, Családok Átmeneti Otthonának lakóinak adománygyűjtés.

Szerves hulladék komposztálóba helyezése (napi gyümölcsök, zöldségek maradéka, kerti hulladékok komposztba helyezése).

„A hulladék nem szemét.” – elv megismertetése, hulladékok újra használatára törekvés, pl: játékok készítéséhez, ábrázoló tevékenységekhez.

IKT eszköz segítségével rövidfilmek/dokumentumfilmek/mesék vetítése a termelési és fogyasztási szokások és minták megértésére.

Termelés: https://www.youtube.com/watch?v=n-8j_Pgk5S4

Fogyasztás: <https://www.youtube.com/watch?v=saci3u2um5i>

Vásárlás a piacon. Gyümölcsválogatás. Gyerekekben tudatosítás, hogy a kevésbé tökéletes külsejű gyümölcs, zöldség ugyanolyan beltartalmi értékekkel bír, mint szép külsejű társa. Kóstolás: élelmiszer pazarlás csökkentése érdekében görbe, és egyenes foltos és sima héjú termékek kóstolás. Van-e különbség?) sok zöldség, gyümölcs azért kerül a szemétbe, mert eltér a külseje az átlagtól, vagy elvárttól).

Zöld sarok kialakítása az intézmény egy kijelölt területén termésekből, természetes anyagokból dekoráció készítése. Télen- újhagyma, saláta veteményezése a csoportszobában, fűszernövények tartása a zöldsarokban.

Fehér Anna: Játsszunk? Természetesen! https://www.gyeregyalog.hu/dox/jatszunk_javitva.pdf

Takarékos energiahasználat. Energia Kaland programmal ismerkedés <https://energiakaland.hu/> (Energiakuckó, Energiaotthon)

KukaLand: Kövesd velünk a hulladékok kalandos útját!

<https://www.youtube.com/watch?v=xfJ9CG1J-UU>

Kuka Berci: Gyűjtsünk együtt szelektíven

<https://www.youtube.com/watch?v=jcv-2vuit9g>

Tudatos vásárlási szokások alakítása. „Védd a hazait, vedd a hazait!” -szemlélet erősítése.

Hulladék keletkezés megelőzés, újra használat, újrahasznosítás és a szelektív hulladékgyűjtés összefüggései.

Helyi termelés, vásárlás, helyi igények, szükségletek

„Természetesen Piac” - partnerség a helyi piacvezetéssel.

Idényjellegű zöldségek, gyümölcsök megismerése. Helyi piac látogatása, kert, gyümölcsöskert látogatás, alma, szőlő szüret, dióverés.

Helyi termelőkkel, munkájukkal való megismerkedés (sajtkészítés, méhészet, szőlészet, borászat, mandulás), állattenyésztők felkeresése, húsfeldolgozás.

Ne vásárolj semmit! - nap megünneplése.

A vegyszermentes élelmiszerek, és jelöléseik bemutatása.

Hazai termelőktől vásárlás (hazai termelők boltjai).

Látogatás Zöldboltban: környezettudatos, csomagolásmentes vásárlással kapcsolatos ismeretek elsajátítása. ZeroWaste, azaz a hulladékmentes életmód megismertetése, mintaadás. Ismerkedés a természetes alapanyagú használati tárgyakkal: fanyelű és természetes sörtéjű fogkefe (ami később komposztálható). Újrahasznosított, papírcsomagolású WC-papír használata, kisebb guriga, több papírral kevesebb hulladék keletkezik. Műanyag szívószál helyett fém, vagy bambuszból készültek használata. Műanyag csomagolású folyékony szappanok helyett szilárd szappanok használata, fém szappantartókkal a mosdóban. Hasznos tárgyakkal ismerkedés: textil szatyrok, bambusz fogkefe, luffa „szivacsok”, bevásárláshoz használható textil zsákok, fa késű, üvegkulacs, méhviaszos kendő, fém szívószál. Műanyag WC-kefe helyett fából készült természetes sörtéjű vásárlása, ami komposztálható. Üvegkulacsok, illetve eco műanyag kulacsok használata.

Beszélgetés - A szükséglet és igény, újra használat és az újrahasznosítás közötti különbségről és a hatékonyabb megelőzésről. Élelmiszer pazarlás (éhezés, munka pazarlás és metán kibocsátás) Maradék nélkül program segédanyagai <http://maradeknelkul.hu/iskolai-program/oktatasi-segedanyagok/>

Legyél te is ételmentő! – kiadvány.

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/2917711/legyel-te-is-etelmento.pdf/df5dbe57-61b2-22c1-df6b-18a0efe100c1>

<http://eteltcsakokosan.hu/gyereksarok/ovisprogram/> (letölthető segédanyagok).

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Halmazalkotások

Szelektív hulladékgyűjtés területén, anyag, szín, forma szerinti csoportosítás.

Alma válogatás kosarakba: ép-sérült, szín, forma, nagyság; szerint.

Őszi, tavaszi gyümölcsök, zöldségek szétválogatása.

Hulladék és szemét válogatása képek alapján. „mi a szemét? Mi a hulladék?”.

Halmazok bontása többféle szempont alapján -újrahasznosítás gyakorlása: különböző hulladékok szétválogatása aszerint, hogy melyik tárolóba kell dobni.

Megismert piktogramok halmazba helyezése, piktogramokhoz tartozó ételek halmazalkotása.

Számlálás - vásárlás – pénz – Boltos játék - eszközök: játékpénzek, termékek. Mérleg használata. Méricskélés, tömeg, méret becslése.

Ellentétek, azonosságok, különbözőségek felfedezése a zöldségekkel, gyümölcsökkel, hulladékokkal. A felvágott pólókból fonalak készítése, hosszának összehasonlítása becsléssel, méréssel.

<https://hu.pinterest.com/agnestenyi/matematika-%c3%b3voda-k%c3%b6nyv/>

Munka jellegű tevékenységek

Élményszerzési lehetőség: kistermelőnél látogatás – termék nyomon követése a kerttől a vásárláson át az asztalig.

Ajánlások az óvodaudvari, óvodakerti munkálatok szervezéséhez

- Az óvoda udvarának évszakonkénti közös rendbe tévése a szülők bevonásával.
- Kertészkedés hete márciusban, szülőkkel közösen az óvoda udvarának megszépítése.
- Közösen végzett palántaültetés és gondozás.
- A csoportok magas ágyásaiban saját fűszernövények, zöldségek termesztése.
- Virágos, zöldséges, gyógynövényes kiskert gondozása,
- Vegyszermentes kerti tevékenységek végzése, termények közös fogyasztása, tartósítása (lekvár, kompót készítés).
- Gyógynövényláda létesítése a csoportban. Ültetés, gondozás, termények leszedése.
- Zöld javak komposztálóba helyezése, érett komposzt (humusz) felhasználása virágok ültetéséhez, ágyások talajának javítására.
- Illatszárkok készítése gyógynövényekből (levendula, citromfű...).
- Vásárlás a piacon, zöldségek, gyümölcsök feldolgozása (savanyúság, lekvár, saláták készítése, aszalt gyümölcsök készítése napon szárítva).
- Almaszüret, borászat látogatása, szüret.

Zöldkonyha tartalmakkal ismerkedési módok

- Az óvodakertből a zöldségek begyűjtése, egészséges ételek készítése a gyerekekkel közösen az ételmiszerbiztonsági szabályok megismerésével, betartásával. (pl. saláták, nyers zöldségek fogyasztása – az egészséges táplálkozás alakítása).
- Az óvodakertben zöldségek, gyümölcsök, fűszernövények termelése magaságyásokban, gondozás a gyerekekkel közösen. A szülőktől kapott palánták, magvak elültetése, termények megosztása a szülőkkel (vihetnek belőle a kistestvérnek főzni, felhasználni). Saját termelésű gyümölcsök, zöldségek, gyógynövények felhasználása pl.: répasaláta, berkenyedzsem, gyógyteák készítése.

Szelektív hulladékgyűjtés a mindennapokban a kialakított helyi szokások alapján, szinkronban az óvodai helyi szabályokkal. Ez elősegíti a szokások megerősítését, és továbbvitelét.

Akkor alakulnak ki ezek az érzékenyítésen alapuló tevékenységek, ha ellenőrzéssel, számonkéréssel is párosulnak. A visszajelzések erősítik az énképet és az önazonosságot.

-----

13. Cél - Fellépés az éghajlatváltozás ellen

Sürgősen cselekedni a klímaváltozás és hatásai leküzdése érdekében.

Természeti és épített környezethez való pozitív viszony kialakítása. Környezettudatosságra, környezetvédelemre nevelés (talaj, víz, levegő, növények, állatok, élőhelyek védelme). Jeles napok megünneplése. Energiatudatos használat alapvető szabályainak elsajátítása. Környezettudatos közlekedés fontosságának tudatosítása. Hazai, helyi termékek fogyasztása. Ismerkedés a hulladék keletkezés megelőzésével, hulladék újra használatával, cél a szelektív hulladékgyűjtés beépítése a mindennapok tevékenységi közé.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 2., 6., 7., 9.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

Az éghajlatváltozások, a globálisan jelentkező hőmérséklet helyzetek váratlan események elé állítják az emberiséget. Előrelátóan és átgondoltan fel kell készülni és gyermekeinket erősíteni a gyors változások okozta események átélésére. Lépést kell tartani a természeti változások okozta következmények elfogadására, hozzá való alkalmazására és védekezésekre.

Az óvoda helyi dokumentumaiban fel kell tüntetni a változásokat és az ezzel kapcsolatos bevezetendő tevékenységek tárházát. Előtte fontos felmérni, hogy milyen változásokat kell bevezetni az éghajlat okozta hatások negatív következményeinek elhárítása érdekében (hőség, nap, víz és szél, valamint hideg elleni védelem stb.). Takarékos energiahasználat biztosítása.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Az egészséges életmód alakítása

Hőmérséklet szabályozás a csoportszobában: a fűtés szabályozásával, réteges öltözködéssel, árnyékolással.

Rövid, intenzív szellőztetés beépítése a napirendbe. Ablaknyitás, szellőztetés napirendi tevékenységeknek megfelelően.

Hideg - meleg váltakozása és hatásai – edzés fontossága kisgyermekkorától.

Napvédelem: Nyáron, nagy melegben fedett fővel tartózkodás a napon, test védelme magas faktorszámú krémmel a káros UV sugárzástól, kritikus időben (hőségriadó) épületben tartózkodás.

Hideg idő fokozatai. Kéz védelme, arc, láb védelme télen. Levegőn való tartózkodások ideje – hőmérséklet, fokozatosság, hozzászokás, megfelelő öltözködés fontossága.

Megújuló és meg nem újuló energiaforrások és használatuk hasznának, kárának érzékeltetése. Szelektív hulladék gyűjtés következetes betartása, betartatása.

Környezettudatos közlekedés fontosságának tudatosítása, alkalmazás, mintaadás. Energiatakarékos szemlélet erősítése.

Állatok, növények védelme, gondozása hidegben és melegben.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Közösségi élet erősítése, vélemények, ötletek felkarolása, türelmes meghallgatás, egymásra figyelés és segítségadás nehéz helyzetekben a klíma változás okozta tragédiákban.

Egymás segítése, értékelése, vitás helyzetekben közös megoldás keresése.

Védelem az életnek. Emberek, növények, állatok védelme. Fák örökbefogadása, gondozása az óvoda udvarán, parkban

Beszélgetések szervezése

Laptop segítségével a klíma változásról, óceánok vízeről, gleccserekről.

Mit tehetünk mi a Földünkért?

Pozitív viszony alakítása az állatokhoz, növényekhez (megismertetése, védelme).

Gondoskodás az állatokról (etetés, itatás), csoportban (óvodában) található állatokról.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Szókincsgyűjtés, fogalom értelmezése a témával kapcsolatban: klíma, klímavédelem, klímaváltozás sivatagosodás, talajerózió, napelem, szélérőmű, vízerőmű, komposztálás, szelektálás, újra használat, újrahasznosítás, mulcs, üvegházhatás.

Ok-okozati összefüggésekre való felfigyelés, értelmezés: talajerózió-növények hiánya; élettér megszűnése-állatok kipusztulása.

Találós kérdések, közmondások mondókák megismerése a szélről, Napról, csillagokról, holdról, esőről. Nyelvtörők gyakorlása. „*Netán platán, netán palánta, netán tán platánpalánta?*”

Évszakokhoz és jeles napokhoz kapcsolódó mesék, versek megismerése.

Ismeretterjesztő könyvek nézegetése, képolvasás.

Játék, játékfajták

Társasjátékok

Kukabúvár, Kupak társasjáték.

Ökológiai lábnyom számítása játékos formában. Ecodomino, Okoskertész társasjáték, Virágpuzzle – kirakós játék a virágok részeivel.

Mozgásos szabályjátékok

Csapatépítő, mozgásos játékok szervezése a szabadban. Tűz, víz, szélvihar- védekező viselkedési forma eljátszása, futójáték.

Irányított szerepjátékok

Zöldséges, piacos játék – textil táskák, kis zsákok alkalmazása.

Építő játékok

Térépítés - erős alapok, csatornarendszer.

Szabály játékok

Igaz – hamis játékok a természetről. Képes lottó a természetről.

Komposztáljunk! memória játék (Szike Környezet- és Egészségvédelmi Egyesület)

Malomjáték kupakkal. Mandala kirakása kupakokból.

A „kimaradásra” épülő játékok egyike. *Földrengés- a játék menete:* eggyel kevesebb szék, mint a játzók száma. A játékosok szemben ülnek egymással, két sorban. A két széksor között kb. három méter távolság legyen. Középen fel, alá sétál egy játékos, majd hirtelen elkiáltja magát, hogy „*földrengés!*”. Ekkor az egymással szemben ülőknek kell helyet cserélniük. Egyvalaki azonban kimarad, mivel a középső játékos is igyekszik elfoglalni egy helyet. A kimaradó kerül középre. Kiváló feszültségoldó hatása is van ennek a játéknak.

Trópusi vihar – a játék menete: a gyerekek kört alkotnak. A játékvezető kérje meg a játzókat, hogy egyenként, láncban kezdjék el utánozni a mozgását, és ismételjék az általa kiadott hangokat. Először a játékvezető összedörzsölgeti két tenyerét. Ezt a tőle balra ülő játékos átveszi, majd a következő gyerek is, egyesével, sorban mindenki. Amikor a játékvezetőhöz visszajut ez a mozdulat, ő vált, és elkezdi csettintgetni. Amikor mindenki átvette a csettintgetést, az irányító abbahagyja. Akikhez még nem ért el a csettintgetés, folyamatosan dörzsöli a tenyerét. A csettintgetés után combcsapkodás, majd lábdobogás következik. Ha jól csinálja mindenki a saját tevékenységét egy trópusi vihart imitálnak, mely erősödik, majd elül.

Online játékok

Szelektíven.hu- Játssz! <http://szelektiven.hu/toss/>

KukaLand online játék <http://szelektalok.hu/kukaland/> (nagyobb, akár iskolás gyerekeknek is).

Papír, műanyag, fém vagy üveg? <https://wordwall.net/hu/resource/1473455/pap%3%adr-m%3%b1anyag-f%3%a9m-vagy-%3%bcveg>

Szelektív hulladékgyűjtés <https://wordwall.net/hu/resource/1508914/szelekt%3%adv-hullad%3%a9kgyc%5%b1jt%3%a9s>

Föld napja Párosító <https://wordwall.net/hu/resource/1508914/szelekt%3%adv-hullad%3%a9kgyc%5%b1jt%3%a9s>

Memória

<https://wordwall.net/hu/resource/1480578/f%3%b6ld-napja>

<https://wordwall.net/hu/resource/1480626/f%c3%b6ld-napja-2>
<https://digi19.webnode.hu/files/200000232-4797248917/f%c3%a1kt%c3%b3l%20kapott%20leveg%c5%91.pdf>
https://www.katped.hu/sites/default/files/jatekok_fel_gyujt_reszegin_e_web.doc
Tárgyak életútja 66. oldal http://www.rakoczisuli.hu/kuld/kornyezeti_neveles.pdf

Az ajánlott szabály játékok többféle módon felhasználhatók:

- lehetőséget adnak a játék egyéni továbbfejlesztésére,
- lehetőséget adhat a mindennapi nevelőmunka színesebbé tételéhez,
- pótolhat olyan hiányt, amit a gyermek nem kaphat meg,
- az otthoni tevékenységekhez is adhat segítséget, a szülőknek ajánlás útján,
- az otthoni filmnézést, filmválogatást megváltoztathatja,
- szülői értekezlet tartalmi feldolgozását is segítheti,
- befolyásolhatja a gyermeki önértékelés fejlesztését,
- mindenféleképpen közös beszélgetési témákat teremthet gyermek és felnőtt között, ami a látottak megértését és feldolgozását segítheti,
- önképzésül szolgálnak a pedagógus önfejlesztésében.

Tudatosan tervezzük a nevelési folyamatokban a kisfilmeket, mint jó módszert a témák feldolgozásának érdekében. Ellenőrzéssel és értékeléssel zárjuk a témák feldolgozását – egyéni differenciált bánásmód módszereivel.

Verselés, mesélés

Az időjárási változások tükrözésére – irodalmi alkotásokban

Mondókák, találós kérdések (Baba-ének és Gyermektánc Daloskönyve)

- Fújja szél a fákat-- népi mindóka
- Forrai Katalin: Essél eső, essél 27.

Verseik

- Bartos Erika: Báránfelhők
- Birta Erzsébet: Ha nagy leszek
- Csanádi Imre: Bőségdicsérő, Csanádi Imre: Ficánkoló
- Csoóri Sándor: Hívogató, Csoóri Sándor: Teknősbéka
- Gáspár János: Pillangó és méh, Gazdag Erzs: A láthatatlan sümegi vízpipa, A pisztráng és a patak
- Gyulai Pál: A szél és a Nap
- Hajnal Anna: Ég
- HannesTuch: Az erdő fohásza
- Herc János Sándor: Harcban állva
- Héttvári Andrea versei– Olvadnak a jéghegyek
- Kányádi Sándor: Ha Napnak lába volna
- Lukács Józsefné: Kerek egy esztendő című könyvében. Találós kérdések az időjárással kapcsolatban: Szél, Nap, eső, napsugárral kapcsolatos találós kérdések (116. oldalon.)
- Molnár Jolán: Klímaváltozás
- Nemes Nagy Ágnes – Nyári rajz, A kukások
- Orbán Ottó: Az ég

- Osváth Erzsébet: Irigy felhő, Pattan a rügy
- Pető Orsolya: A Föld napjára
- Szabó Irén: Füstmese
- Szabó Lőrinc: A szél meg a Nap, Az ég az ablakon
- Takáts Gyula: Fut a szél
- Tóth Bertalan: Iringó és a méhecské
- Vidor Miklós: Virághívogató
- Weöres Sándor: Bolygó zápor, Weöres Sándor: Déli felhő, Ha a Nap süt a rétre, ndor: Kupaktanács
- Weöres Sándor: Nap jön, Olvadás, Weöres Sándor: Tekereg a szél
- Zadányi Lajos: Esik eső
- Zelk Zoltán: A kis kertész, A négy vándor, Hét nap, Hová szaladsz vízipók

Mesék

- A Földbolygó mesél a gyerekeknek sorozat <https://www.youtube.com/watch?v=kJrNI9xlgFg>
- Mesél a természet, oktatófilm kicsiknek- sorozat <https://www.youtube.com/watch?v=YWhlqLtwTPc&t=47s>
- A víz körforgása <https://www.youtube.com/watch?v=JdxvofRKjQs&t=13s>
- Bartos Erika: Bogyó és Babóca: Évszakok
- Benedek Elek: A pipe és a kakas, Az erdőzöldítő és mezővirágoztató királykisasszony
- Berta Kati: A Föld meséje https://drive.google.com/file/d/1J_QD5Hkhgyk80X4ijOEtKYzOVmM8aZf6/view
- Boldizsár Ildikó: Mesék a csodakertről az egyetlen földért
- Bolygónk a Föld A Föld napja <https://www.youtube.com/watch?v=Bs8JOZ4oNpY>
- Ctvrték: Csirizár és Csipisz (Rumcájsz) kalandja
- ésűs Éva: Mókus Péter kiskertje, A pajkos napsugár, A békakirály papucs, A hinta
- Hova kerül a szemét? <https://www.youtube.com/watch?v=00RRAKlp878>
- Kis kukásautó története <https://www.youtube.com/watch?v=qf78LJ4XRSw>
- KukaLand - Kövesd velünk a hulladékok kalandos útját! <https://www.youtube.com/watch?v=xfJ9CG1J-UU>
- Mészöly Miklós: Pipiske és a fűszál
- Orgoványi Anikó: A Föld napja <https://boldogsagora.hu/blog/orgovanyi-aniko-a-fold-napja/>
- Rodari: A Nap és a felhő, Egyetemes világtörténet –mesék
- Szalai Borbála: A Napocska tükre
- Szelektív kuka mese <https://www.youtube.com/watch?v=MMkNui5qnK8&t=9s>
- Szepesi Zsuzsanna: Miért késett a tavasz?
- Varga Katalin: rosszcsont felhő és a Nap
- Zelk Zoltán: Kis patak, Zelk Zoltán: Páráska
- Zöld Péter https://www.youtube.com/watch?v=SHPKS105KxI&ab_channel=KecskemetfilmKids

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Hangszerek készítése természetes anyagokból: dióból ritmushangszer, gesztenye, bot, levél, tökszárból furulya. Ismerkedés hangszerekkel.

Természet hangjainak meghallgatása, felismerése: patak, tenger, óceán, erdő, állatok hangjai.

Mondókák, énekek, énekes mesefilmek

- Forrai Katalin: Ének sz óvodában – Süss ki 219, Tekereg a szél 220, Borzas galagonya 243, Hóember248, Esik az eső 263, Süss fel nap 270, Kellene280, Jön a tavasz 287, Vigan dalol a kismadár 302, Ha vihar jó 310.

- Gryllus Vilmos: Jégeső
- Endrődi Ági és a Fellegjárók. Animációs dalos mesevideó gyerekeknek <https://www.youtube.com/watch?v=docek8I7bGw>
- Orgovány Anikó: A Föld napja <https://www.youtube.com/watch?v=EhOzHjnG7iw>
- Gryllus Vilmos: Zöld-kék bolygó <https://www.youtube.com/watch?v=mYS7cu6IhM>
- Vivaldi: Négy évszak
- Kukásautó dal

https://www.youtube.com/watch?v=wA9_ZeYn1Gg

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Eszközök, játékok, plakátok készítése az ábrázolás módszereivel

Ökozsákok, szatyrok készítése újra hasznosítással. Függyőnyből készült „zacskók” varrása bevásárláshoz. Kerékpár készítése spatulából, régi cd-ből.

Szélforgó készítése hajtogatással. Szélszalagok készítése vágással, ragasztással.

Nap szövése-pókháló szövással.

Plakát készítése - Autómentes Világnap alkalmából, Víz, Tiszta Levegő Világnapja, Föld napja, Földünkért Világnap alkalmából.

A Föld meséje - fantázia rajz.

Szélmalom barkácsolás tejföls pohárból, tojástartóból vitorlás hajó, jelzőlámpa készítés.

Szélkakas, papírsárkány, ejtőernyő, papírkígyó készítése. Legyező, papírrepülő hajtogatása.

Esőcseppek: dugónyomattal, ujjnyomattal, pacázással, vízcsepp képek készítése szívószállal, fújással.

Kerti növényjelölők készítése minden ágyáshoz kövek, régi csatornák festésével.

Tolltartó készítése dobozból, folpackos - hengerből, konzervdobozból.

Kéz körbe rajzolása fának, színezése, díszítése évszaknak megfelelően.

Terepasztal készítése agyagból vagy újrapiapír gyurmából. Állatok és fák mintázása az alapanyagból.

Földgömb készítése kasírozással.

Háztartási hulladékból Déli - sark és állatainak barkácsolása.

Tojástartó, cserépállatok (tubusos majonéztartóból cserép kivágása.), illetve guriga figurák készítése.

Lámpások készítése a (Föld órája mozgalomhoz, Márton napjára) bébiételes vagy más befőttesüvegből.

Vászonvászkára kézlennyomat festése természetes anyagokkal (cékla, szeder, lilahagyma).

A víz körforgásának megjelenítése mondóka segítségével (Hullámszik a tavacska).

Felhőkészítés vegyes technikával (pl. vatta, színes papír, fonal, stb.)

Wc papír gurigából fák, bokrok, virágok barkácsolása, tavaszi kert építése, felhasználása a szabad játékban.

Rovarszálló készítése növényi anyagokból és hulladék anyagokból.

Élményrajzok, festések készítése kirándulásokról, a településen átélt tapasztalatokról.

Mozgás

Ajánlások, amivel az éghajlati változások, említett témák utánozhatók mozgással

Készített szélszalag reptetése futással, szalagokkal mozgás: szél, hurrikán, szellő eljátszása.

Tűz-víz-repülő. Gépkocsik futójáték.

„Klímaváltozás ellen futás” megszervezése.

Tűz, árvíz, szélvihar- védekező magatartás megismerése, eljátszása.

Állatok mozgásának utánzása.

Sorverseny újrahasznosított anyagokból készült eszközökkel (célba dobás műanyag kupakkal, kuglizás műanyag palackokkal).

Kerékpár verseny, rollerezés, fogócskák, futóversenyek.

Túra a természetben, légzőgyakorlatok a friss levegőn.

Egyensúlyozó járás vonalon, farönkön.

Mocsárjárás. Vízhordás akadálypályán.

Csepp fogó (rajzolt vízcseppek gyűjtése adott jelre, egyre csökkenő számban).

A víz hullámzásának utánzása kézfogással, guggolással (tó-kör, folyó oszlop vagy sor).

Víz körforgásának eljátszása dalokkal - gyerekek a vízcseppecskék (Süss fel Nap – Esik az eső).

Felhő kialakulása mozgással - vízcseppek felszállnak, szorosan összekapaszkodnak, ha már mindenki összekapaszkodott, elered az eső, széthullik a felhő.

Hófelhőnél összekapaszkodás után kitágulnak, eltávolodnak egymástól a megfagyott vízcseppek.

Méhecske játék – babzsák gyűjtő.

Levegőt szennyezés csökkentése kerékpár, roller, futókerékpár használatával. KRESZ pálya építése, ismerkedés a közlekedési táblákkal, szabályokkal.

Békák be a tóba! Fogójáték

Utánzó mozgásos játék magyarázatokkal A gyerekek az asztalok körül ülnek, és követik az játékvezető óvodapedagógus utasításait. *A különböző instrukciók alapján az asztal lapján meghatározott ujj, és kézmozgásokat végeznek a gyerekek:*

- Szítál az eső: nyújtott újjakkal zongoráznak.
- Esik az eső: két mutatóujjukat felváltva ütik az asztal széléhez.
- Jégeső esik: az ujjpercek csontos végével kopognak.
- Szélvihar van: kezüket a fejük felett lóbálják, mintha a fákat fújná a szél.
- Hóvihar van: a kezüket, fel lemozgatják, mintha a hó szállingózna.
- Mennydörög: ököllel dörömbölnek.
- Villámlik: mindenki felemeli a kezét.
- Kisüt a nap: egyik kezüket a magasba nyújtják és az ujjukat szétfeszítik, mintha napsugár lenne.
- Lemeget a nap: ökölbe szorított kezüket lassan az ölükbe engedik.

Külső világ tevékeny megismerése

Célzott beszélgetések kezdeményezése

Napjainkban végbemenő klíma változásról, a négy évszak (sorrend) és jellemzőik változásai.

Időjárási elemek, jellemzőik -esővízgyűjtés, szélforgók kihelyezése.

A környezetszennyezés formáiról, természet-, és állatvédelemről.

Milyen bolygón szeretnénk élni?

Otthon és az óvodában hogyan takarékoskodunk az energiával?

„Emberi lábnyom” – játék: te mit hagysz magad után, hogyan vigyázol a természetre?

Téri tájékozódás, ismerkedés a földgömbbel, térképpel.

A környezetvédelem fontosságáról.

A szelektív hulladékgyűjtésről, a hulladék újra használatának lehetőségeiről.

Megújuló energiák megismerése (Nap, szél, víz, geotermikus).

Energiatakarékos épület megismerése: napelem, villamos energia.

Évszakokhoz köthető időjárási jelenségek összehasonlítása régi idők időjárásával, megfigyelések, következtetések levonása.

Időjárásnaptár készítése minden évszakban. Az idő körforgásának figyelemmel kísérése.

Napvédelemmel kapcsolatos szabályok megismerése, betartása (magunk, a növények, állatok egészségvédelme).

Növények fejlődésének, vizsgálódások eredményének nyomon követése (fény nélkül, víz nélkül...).

Energiakaland programban részvétel.

Megfigyelések, vizsgálódások, következtetések értelmezése (víz, levegő, napfény, és hő).

Víz, légszennyezés megfigyelése.

Udvari meteorológiai állomás figyelmemmel követése.

Játék kísérletek könyvsorozat NOVUM kiadó (A víz, A fény, A levegő).

Az így kísérletezünk Graph-Art Kft. Ajánlás - Autómentes nap alkalmával gyalog vagy kerékpárral érkezés az óvodába.

Élőhelyek védelmének fontossága, állat-, és növényvédelem.

Filmnézés a veszélyeztetett állatokról.

Megújuló (nap, szél, víz, termálvizek), és nem megújuló energiákkal (kőszén, kőolaj, földgáz) ismerkedés, hatásuk a mindennapokban.

Energia és víz takarékos használata, fontosságának érzékeltetése.

Környezetbarát közlekedési módok, séta, kerékpározás, tömegközlekedés, elektromosautók, elektromos kerékpárok a városi közlekedésben.

Békamentés a vízparton, ökoszisztéma megóvása.

Őshonos fák megismertetése, faültetéssel klímavédelem, levegőtisztítás. Talajvédelem: füvesítés az udvaron

Zöldellőfa Információs Központ videó <https://www.youtube.com/watch?v=q5qlgozpnu8>

Gyerekeknek készült kisfilm az energiatermelésről: Hat energia, ami megmentheti a bolygónkat a pusztulástól <https://www.youtube.com/watch?v=iyjkg0UnH2g>

Természetvédelmi hét szervezése- szülők bevonásával.

Utaztatási energia, légszennyezés csökkentésének lehetőségeivel ismerkedés.

A környezeti szennyezés okozói. Az emberek tevékenységének hatása a környezetre. Légszennyezés: gyárak, fosszilis energiával fűtők, járművek. Túlzott fakitermelés-talajeróziót okoz. Sarki jég olvadása-következményei (sós és édesvíz keveredése, tengerszint növekedése, állatok életterének csökkenése...).

Minek örül a Föld? Képek válogatása aszerint, hogy a rajtuk látott tevékenység környezetbarát vagy környezetkárosító.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Tapasztalatszerzési módok és lehetőségek:

Úrmértékek megismerése, úrtartalom mérés különböző alakú edények segítségével (víz, homok).

Esővíz becslése, mérése időjárás állomáson.

Csepegő csapból elfolyó víz mennyiségének mérése, utólag víz felhasználása.

Számlálás gyakorlása, halmazok létrehozása. Halmazalkotás tulajdonságok szerint-palackok válogatása alak, méretük, szín, számosság megfigyelése. Kupakjaik szétválogatása színek szerint.

Összehasonlítás-szemléltetés „mi változott meg?” – klímaváltozás előtt, változások alatt

Van a levegőnek súlya? (vállfán lufik „mérlegelése”).

Tevékenységek tükörrel. Nap, eső, visszatükrözés.

Hosszabb- rövidebb fogalmával ismerkedés pl.: útvonal térképen a különböző helyszíneken vett minták felragasztása, összehasonlítása.

Fák körül ölelése - hány gyerek tudja körül ölelni a fát? (becslés, számlálás). Fák ölelésével számolás (hányan érik körbe - vastagabb, vékonyabb), vastag ágak megszámlálása. Magasság mérés: virág, bokor, fa. Évgyűrűk megszámlálása, összehasonlítása (szélesebb-keskenyebb).

Játék a talajjal, tömeg összehasonlítása vödörkben (becslés, mérés.) Talajminták megkülönböztetése, rétegezése, gilisztarezervátum készítése.

Munka jellegű tevékenységek

Ajánlások a helyi igények szerinti variációk változtatásával

Közös munka megtervezése szülőkkel a Takarítási világnap alkalmából (udvarrendezés, szemétszedés az óvoda körül, patak partján, folyók partján).

Szelektív hulladékgyűjtés az óvodában (olaj-, elem-, elektronikai hulladék-, papírgyűjtés, aluitalos dobozok), hulladékok elvitele a tárolókba.

Komposztálás, szerves hulladék (gyümölcs, zöldség, kerti zöld hulladék) komposztba helyezése.

Gyógy-, és fűszerkert létrehozása, növények ültetése gondozása, karózás, hasznosítás, virágok ültetése udvaron, illetve cserépbe, füvesítés és locsolás.

Esővíz, maradék ivóvíz gyűjtése (öntözés, akvárium vizének frissítése, lemosások).

Hajtatás, csíráztatás (csoportszobában is).

Növények, facemete ültetése a tisztább levegőért, természetes párologtatás biztosítása. (csoport fája, Egy gyerek-egy palánta akció). Előregedett fák cseréje, fásítással zöld övezet növelése.

Felelősi feladatok rendszere – helyi szokások alapján

Kukafelelős (mosdó-, villanyfelelős) munkájának végzése. Alkalomszerű megbízatás a „kukafelelős”, akit a naposokhoz hasonlóan választással bízzák meg (naponta, vagy heti időszakra). Feladata a csoportszoba tisztaságára való odafigyelés, szelektív kukák ellenőrzése.

A csoportszoba rendben tartásában a gyerekek is segédkezés (söprögetés, játékok letakarítása, babaruha mosás).

Madarak etetése, itatása, csoport vagy óvoda állatainak gondozása.

Minden munkatevékenység után szükség van az ellenőrzésre és értékelésre. a fenntartható fejlődéshez ez szükséges. Ezt az egyéni differenciált bánásmód alkalmazásával kell teljesíteni, ez fogja megalapozni a felnőttkori minőségi munkavégzés alapjait. Ajánlatos az óvoda helyi szokás és szabályrendszere alapján végezni ezt a tevékenységet. Szülői értekezleten beszámolóval lehet az együttnevelési rendszert erősíteni ebben a témában.

-----

14. Cél - Óceánok és tengerek védelme

A fenntartható fejlődés érdekében megőrizni és fenntarthatóan használni az óceánokat, tengereket és tengeri erőforrásokat.

Pozitív viszony alakítása a természetes vizekkel és élővilágukkal. Környezettudatos magatartás megalapozása, fejlesztése. Takarékos vízhasználat szabályainak elsajátítása, vízvédelem lehetőségeinek megismerése. Tudatos vásárlói szokások alakítása. Óceánok és tengerek hasznáival és káros hatásaival ismerkedés. Édes és sós vizek, valamint élőviláguk közti különbségekkel és azonosságokkal ismerkedés.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 2., 3., 5., 9.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

A közvetlen környezetben található természetes vizek és élővilág ápolása, megvédése, fejlesztése a helyi lakosság ügye is. Ebben fontos szerepet kell vállalnia a településen működő óvodának, mint köznevelési intézménynek. Az önkormányzat környezetvédelmi programjának ismeretében fogalmazza meg az óvoda saját dokumentumaiban a környezetvédelmi feladatait.

Az óvoda dolgozóinak és a szülők ökológiai szemléletének alakítása kiemelten fontos a természeti képződmények vonatkozásában. Az óvodáskorú gyermek nevelésében környezetvédő szokások és környezettudatos magatartás alapozása kiemelt szempontként szerepel. Ehhez kapcsolni szükséges az óceánok és tengerek tisztaságának és élővilága megóvásának, védelmének fontosságát. A természeti erőforrások bizonyos szintű ismerete, a példamutatási módszerek és korszerű eszközök a partneri együttműködésekben szép példái a természetvédelemnek.

A felvilágosító munkában az óvoda szerepe fogalmazódjon meg:

Tudatos vásárlói szokások alakítása. Műanyagzacskó helyett lebomló műanyag zacskó, kis zsák vagy vászontáska használata.

Vízszennyezés elkerülésére törekvés, szennyezettségre figyelés, a víz fontosságának tudatosítása.

Szelektív hulladékgyűjtéssel, komposztálással való ismerkedés, alkalmazás a mindennapokban.

Hétköznapi vízhasználat szabályainak megismertetése, elmélyítése.

Fenntarthatóságra nevelés, környezettudatos magatartás alapozása.

Természeti- és épített környezet óvására, értékeinek felfedezésére és megbecsülésére nevelés.

Energiatakarékosság - Föld energiakészlete véges.

A tisztálkodás során szükséges mennyiségű víz, szappan használata.

Tevékenységek során megmaradt víz felhasználása (kisállat itatása, lemosások, festés, növények öntözése esővíz gyűjtőből).

Folyadékpótlás: saját pohárból, kulacsból csapvízzel. Csapok elzárása. Mosogatás nem folyó víz alatt.

Hulladékcsökkentés. A vizek védelme a szennyezettség ellen harcban.

Lufieregetés helyett környezetkímélő hagyományok kialakítása évszórón, gyereknapon (közös faültetés).

Tudatos, megelőző gondolkodás alapjainak alakítása, empátiára nevelés (állatok, növények), személyes példamutatás megvalósításával.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Kiemelt ajánlott témák

Vízparti viselkedés szokásainak szabályainak alakítása a helyi előírások megismerésétől az alkalmazásig. Szemégyűjtés a vizekből is, válogatás után szelektív hulladékgyűjtőbe, szeméttárolóba szállítás. Alapos, víztakarékos kézmosás szabályainak elsajátíttatása. Takarékos vízhasználat. A gyermekek megismertetése a környezetbarát tisztító és tisztálkodási szerekkel, vízvédelem. Környezetvédő tisztítószerek használata.

Napsütés, sós víz, szél – csodás tengerparti klíma hatása, immunerősítő hatásának megismertetése (légzőszervünk gyógyítója). Mozgásszervekre a sós tenger jótékony hatása. Vízparti napfürdőzés, fürdőzés közbeni fokozott veszélyeik megismertetése. (erősebb napsugárzás-víz visszaverődése miatt). Természetes vizekben sportolási lehetőség megismerése (úszás, evezés, fürdés), fürdés után fokozott bőrápolás (tusolás, krémezés).

A só éltető és káros hatásaival ismerkedés. Sótégla, sószoba, sólámpa, sóhomokozó tálca (asztal) használata lehetőség szerint (jótékony hatásának megismertetése a gyerekekkel).

Napi rendszeres, elegendő mennyiségű vízfogyasztás.

Tengeri állatok fogyasztásának egészségvédő hatásának megismertetése, kóistolások. Ételek ízesítése tengeri sóval.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Pozitív viszony alakítása a természettel, környezettel, ennek erősítése vonatkozik a hazánktól távol lévő természeti képződményekre – tengerekre, óceánokra, tavakra, csakúgy, mint a hazai, és helyi természetes folyókra, tavakra. Nemcsak természetes szépségük fontos az ember számára, hanem a természetvédelmi feladatok ellátása is. A természeti vizekkel kapcsolatban közösen szervezett kirándulások és akciók örömforrást jelentenek a mindennapi életben.

Ajánlott témafeldolgozások

Takarékos vízhasználat, vízvédelem.

Vízparti viselkedés szokásainak szabályainak alakítása.

Védelmi intézkedések a nap és a víz káros hatásainak kiküszöbölése érdekében.

Nyarálási képekről beszélgetések szervezése: hogyan élünk nyáron? Vigyázunk? A nyári nyaralások tengeri, óceáni élményeinek megosztása a csoport tagjaival. A vízi élővilág szeretetére, védelmére nevelés.

A víz jótékonyan hatása az ember pszichés állapotára, hangjának hallgatása altatáskor.

<https://www.youtube.com/watch?v=3G6GnilvCGg>

Vízisportokhoz való pozitív viszony alakítása, vízhez szoktatás.

Környezetvédő tisztítószerek használata.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Vízhez kapcsolódó szavak gyűjtése és a fogalmak értelmezése

kút, csap, tenger, óceán, ér, patak, csermely, forrás, folyó, folyam, tó, édesvíz, sós víz, szennyezés, állóvizek, folyóvizek, mélység, meder, összefolyás, torkolat, veszélyeztetett fajok, tápláléklánc, túlhalászat, nem megújuló energia: kőolaj-fúrótorny, megújuló: szél, víz-hullám energia. Tengeri, óceáni gyűjtőfogalmak sorolása, állatok hangjának megismerése, utánzása (tengeri rák, bálna, delfin stb.).

Könyvek, leporellók segítségével beszélgetés tengerek, óceánok, vízpart élőlényeiről, vízépítő és romboló munkájáról.

Ajánlások – beszélgetési témái

A víz haszna, feldolgozása, különböző tevékenységek a vízzel (sós-, édesvíz).

A természet és időjárás változásainak megfigyelése után, következtetések levonása, gondolatok megfogalmazása.

Egyéni problémamegoldás támogatása erőszakmentes, együttműködő, empatikus kommunikációval.

Szó-játékok

Szóforgó játék: a gyerekek körben ülnek és a labdát adogatva mindenki mond egy vízben élő állatot. - Mi lennél, ha vízben élnél?

Találós kérdések a tengerről, élővilágról. Szóláncok tengeri élőlényekkel. Barkochba játék (tengerben élő állatokkal).

Folytasd a mesét!

Ajakgyakorlatok (halacska, bűvár).

Kis hajó fújása a homok-víz asztalon.

Kommunikációs játékok, drámajátékok

Lovas Mihályné- Tarr Ágnes: Varázstükör-

Éhes krokodilok -feszültségoldó játék 66.old. - A játék menete: a gyerekek körbe ülnek, és zeneszóra kézzel kézre adogatnak egy tárgyat, a boszorkány mérgezett almáját. A zene elhallgatásakor, akinek a kezében marad az alma, megmérgezték, kiesik a játékból. Ha nagy a kör, 2-3 tárgyat is körbe adogathatunk, hogy pergőbb legyen a játék. A kör szűkülésével visszatérés az egy tárgyhoz.

Változat: azért, hogy a kiesett játékosok se unatkozzanak és a játék is vidámabb, legyen, eljátszható, hogy az alma miatt kieső gyerek valamilyen állattá változik. A társai mondják meg, hogy mivé változzon, majd utánoznia kell az adott állat hangját, míg a zene szól. A következő kieső felváltja ebből a feladatból, tehát mindenki csak egy kör idejére esik ki az adogatásból, utána visszaülhet a többiek közé.

Lehet úgy is játszani, hogy a kiesés végleges, s egyre több a koncertező egyre nagyobb a hangzavar. Az előző, „mérgezett alma” sémájára épül a játék, de itt a tárgy megszerzése a cél.

A szőnyeg lehet a tó. aminek közepére kinevezzük tónak, a közepére kirakható egy kosár, amiben apró tárgyak vannak pl. dió, gesztenye, babszemek stb. Ezek lesznek a zsákmányok. Zenére a krokodilok, azaz a gyerekek megindulnak a tóparton körbe, eljátszva, hogy már nagyon éhesek. Ha a zene elhallgat, minden krokodil igyekszik magának egy darab zsákmányt megszerezni. Ez az első körökben még nem nehéz, hiszen sok van belőle, de minden játéknál kevesebb marad. A játék végén bizony többen éhesen maradnak. Azért, hogy ne éhezzenek sokáig, gyorsan kezdődhet újra a játék. Gyors, vidám, ritmikus zenét is lehet keresni hozzá.

Akváriumban - térérzékelést fejlesztő játék 112. old.

Demeter Lázár Katalin: Játszótárs - Cápás játék - természetes csoportalakító játék 27.old. Ok-okozati összefüggések megláttatása, felismerése és megismerése (bioszféra, ökoszisztémák)
Értől az óceánig – A játék menete: Gyerekek egy-egy vízér, össze-vissza folydogálnak, megbeszéltek jelre. akivel találkoznak kézen fogva folydogálnak tovább, gyarapodnak jelre tovább, végén óceán (kör) lesz.

Játék, játékfejlesztés élményekkel, játéklehetőségek

Játékfejlesztés érdekében élmények szervezése tapasztalattal, beszélgetésekkel, eszközökkel, átélt élmények felidézésével

Beszélgetés a környezetvédelemről, ezzel kapcsolatos kisfilmek megtekintése.

Kompetencia Programcsomag Víz témakör játéka.

Vizek szennyezettségének, ezek következményének megfigyelése kisfilm segítségével.

Séta a helyi tavakhoz, folyókhoz. Tisztaságának megóvása. Beszélgetés:

Vizek hogyan jutnak el a tengerekbe, óceánba? Térképen nyomon követés.

AquaZoo-ba látogatás, megismerkedés sokféle édes és sósvízi hallal.

Gondolatban és a valóságban „Kirándulás” a tengerpartra. A tenger védelméről beszélgetés.

Flórium készítése gondozása, megfigyelése a természetsarokban -beszélgetés.

Ismerkedés a horgászattal, halászattal: azonosságok és különbségek a tevékenységben és az eszközökben.

Játéklehetőségek szervezése- témák, tennivalók

Vizes játékok csoportszobában, mosdóban terepasztal segítségével.

Mágneses horgászjátékok, gumi tengeri állatok – építőjáték. Pecázós játékkal szemét kiszedése a tengerből, szétválogatás, megfelelő tárolóba helyezés, elszállítás.

Óceán, tenger élővilága- játék a szőnyegen.

Tenger élővilágának megépítése különböző anyagok felhasználásával. Repruduktív tevékenység során: terepasztalok készítése.

Labda játékok vízben.

Játék kagylókkal, csigaházakkal.

Gólyalábazás homokban.

Eltévedt állatok. – A játék menete: Világtérképen állatok (műanyag figurák, plüssök, gyerekek által rajzolt, képek, fotók) elhelyezése bárhová, például zebra az északi sarkon, medve az óceánban, cápa a sivatagban. A játék célja, hogy a gyerekek helyezték el az állatokat természetes élőhelyükön. „Egy gonosz boszorkány elvarázsolta az állatokat az élőhelyekről, segítsük megtalálni neki az otthonukat!”

Képkirakó játék (tengeri állatok, tájkép).

Folyók, tengerek, óceánok összekapcsolódásának modellezése a homokozóban (összegyűjtött esővízzel).

Vízikerék forgatása vízzel.

Milyen alakot ölthet a víz? – játék a vízzel.

Szelektív hulladékgyűjtés ismeretét segítő játékok: pl Kukatündér játék, saját készítésű szenzitív játékok.

Tengeralattjáró építése.

Felfedező játéka tengeren: tengerész játék, kalózos játék.

Parafadugóból készült tutajok úsztatása egy tálba tett vízben.

Olvadó jégtáblák (klímaváltozás, sarki jég olvadása).

A víz körforgásának szemléltetése: forralás-lecsapódás (fazék-fedő), párologtatás az alakban, napsütötte területen.

Szenzitív játék: Édesvíz-sósvíz közti különbség érzékeltetése.

Vizek élővilága-tápláléklánc kirakó.

Mondj egy állatot! - Földgömb labda adogatása. A hüvelykujj elhelyezkedése szerint szárazföldi vagy vízben élő állatot kell mondani.

Drámajátékok

Szigetek – a játék a megmentésről szól. Újságok a szigetek és közepén összevissza vannak a teremben. Gyors zenére elindulnak a játékosok. Amikor a zene megáll egy-egy újságra egy-egy menekült áll. Minden alkalommal, amikor újra indul a zene, egy - egy sziget (vagyis újság) eltűnik.

Hullámmozgás – a játék menete: menetirányban körben állnak a gyerekek egymás vállát fogva mindkét kézzel. A kiválasztott gyerek leguggol, őt követi a mögötte álló. Egy hullámnak kell végig futnia a körön, fokozatosan kell tehát leguggolni és fölegyenesedni.

Hajóúton vagyunk - A csoport azt játssza, hogy hajóútra megy, (vagy repülőútra, esetleg barlangászra) közös megbeszélés alapján kinevezik a parancsnokot, a helyettesét, a matrózokat (illetve a másodpilótát, a légi kísérőket). A játékot dramatizálhatják vihar, hajótörés, lakatlan szigetre érkező vagy egyéb esemény, pl. betegség, konfliktus az utasok között stb. (történhet a gyerekek szabadon, ötleteiket felhasználva, érzéseiket kifejezni a megoldás lehetőségeit. Együttműködésükön, szervezőkészségükön és a helyzet felismerési jártasságukon felidéződhetnek esetleg valós, korábban átélt veszélyhelyzetet. A játékot követő megbeszélésben kifejezhetik érzéseiket.

Az óvodában jól és eredményesen használható játékok ajánlása a szülői értekezleteken segítheti az otthoni játékhasználat erősítését.

Nagyon fontos, hogy a játékok és a játékélmény mély nyomot hagyjon a gyermekek életében. mert ez határozza meg a felnőttkori kapcsolatainak, tevékenységeinek is az eredményességét.

Megalapozza a kitartó munkavégzést, és a sikerre való törekvését. A felnőtt élet fontos állomásaira is hatással van a gyermeki kapcsolatok hogyanja, mikéntje. Az érzelmi élmények hatása meghatározó az életvitelben.

Verselés, mesélés

Vízzel kapcsolatos versek, mesék. Lazító, csendesítő, relaxációs mesék.

Találós kérdések, szólások, közmondások, nyelvtörők vízi élőlényekről.

Mesék

- A három hajós <https://segitomesek.wordpress.com/2011/05/18/a-harom-hajos/>
- A kőleves –Magyar mesék. Líra kiadó
- Andersen: A kishableány
- Andrew Stanton: Némó nyomában
- Benedek Elek: Rák és Mász
- Bernáth Zsolt: A megszeppent esőcsepp
- Carlo Collodi: Pinokkió története
- Döbrentey Ildikó: Bálna mese
- Grimm: Békakirály
- Kormos István: Az aranyhalacska és a csuka

- La Fontaine: A teknős és a nyúl
- Marcus Pfister: Szivárvány, a tengerek legszebb halacskája
- Mátrai Stella: A süket bálna
- Pap Jánosné- Rostási Nikolett: Új mesék, új ötletek. Mesés drámajátékok II.-Novum
- Puskin: A Halász és a nagyravágyó felesége
- Szepesi Zsuzsanna: Turcsi a kíváncsi palackorrú
- Szutyjev: Kishajó
- Zelk Zoltán: Párácska

Versek

- Bartos Erika: Halak
- Benedek Elek: Az aranyhal
- Csanádi Imre: Locska
- Deák Dávid: Tengerpart
- Gazdag Erzsébet: A pisztráng és a patak, Hol lakik a halacska?
- Gyúrcsó István: Pici patak mondókája
- Hétvári Andrea: Az óceán, Olvadnak a jéghegyek
- Hív a tenger messzi útra www.youtube.com/watch?v=QfizTbRWNQY
- Kányádi Sándor: Ballag a folyó, Tavasz, Nyár, Tél, Hullámok hátán, Tenger
- Kormos István: Az aranyhalacska és a csuka
- Lackfi János: Halak
- Lassan forog a kerék
- Lehoczky János: A vizek fohásza
- Mikszáth Kálmán: Mese a tengerről
- Orbán Ottó: A bálna, A víz
- Osváth Erzsébet: Irigy felhő
- Pap Jánosné: Lubicka felfedezőútja, Lubicka ismerkedik
- Pataki Edit: A vízcsepp útja
- Szabó Bogár Erzsébet: Tenger
- Szalai Borbála: Csodakút, Három rák, Miért csillog a patak vize?
- Tony Wolf - Mesél az erdő az állatokról / Az óriás fapapucs
- Weöres Sándor: Béka a fa tövében, Tó vize, Duna mellett kopár fa, Futózapor
- Zelk Zoltán: Halország

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Víz témával kapcsolatos, dalok, dalos játékok gyűjteménye

Nagyné Szabó Veronika: zeneprojekt – Urzula Fitzinger gondolata Tenger morajlása, relaxációs zenék.
Víz, élőlények hangjai.

Tenger hangjainak felismertetése (kagylózúgás). www.youtube.com/watch?v=Dbz6YHw_hnU -

- C. Debussy: A tenger
- Forrai Katalin: Ének az óvodába című könyvéből: Megy a hajó, Csipp, csepp, egy csepp, Jön a kocsi, Esik az eső, Széles a Tisza, Mély kútba tekintek, Hej, halászok, halászok, Essél eső, essél, Mit mos, mit mos, Kis kacsa fürdik, Tüzet viszek, nem látjátok, Úszik a kácsa, Nád alól és köd alól
- G.F. Handel: Vízizene
- Gryllus Vilmos - Kiss Anna: Hajó <https://www.youtube.com/watch?v=QuNXDNG6CY8>
- Gryllus: Benn a vízben teknősbéka, Nem tudja a bálna

- Gyerekdalok és mondókák című animációs gyűjteményéből: Száraz tónak nedves partján, Balatonnál ó jaj de jó, Ringat a víz, Hullámok közt megy a hajó, Kicsi csupor, kis kancsó.
- Hív a tenger - <https://www.youtube.com/watch?v=3TvO74oFXe4>
- Kaláka: Dal a tóról
- Kerek mese - Polip dal <https://www.youtube.com/watch?v=X-l1PH9xCxc>
- Napsugár együttes: Balaton <https://www.youtube.com/watch?v=s5J1Y9BoMxQ>
- Schubert: A pisztráng
- Smetana: Moldva

Egyházi fenntartású óvodákban: Lelki énekek: Kiteremtette ezt a világot..., Olyan örömet, mint a forrás...

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Ábrázolással kapcsolatos tevékenységek sora – különböző tárgyakkól eszközök és képek készítése ábrázolási technikák felhasználásával

Nyakláncok, karkötők készítése kagylóból.

Közös akvárium készítése papírdobozokból, halak belefüggesztése, papírhalak, növények díszítése. Kavicsragasztás decoupage-technikával, szalvétával.

Térbeli tenger készítése papírdobozból, vegyes technikával.

Kézműves technikák vízzel.

Halak pikkelyének mintázása dugónyomattal, hal és pikkelyek tojástartóból.

Kagylókép készítése ragasztással.

Tenger terepasztal - állatokkal-hulladékból az újra használat jegyében. (újra papír gyurma).

Halak gyurmázása, hullámok, buborékok ábrázolása.

Halak, hajók hajtogatása, *patakon úsztatás*.

Mese illusztráció készítése vegyes technikával.

Tojástartóból, műanyag kupakokból, parafadugóból vízi élőlények, hajó, tutaj készítése.

Rák, polip festése tenyérlenyomattal.

Medúza készítés papírtányérból fonalakkal.

Aranyhal készítése gold fólia golyókkal a forma kitöltése.

Hullámozó víz festése, rajzolása, formázása használt alufóliából, gyurmázás.

Földgömb kasírozás.

Kollázs készítés: Gyűjtött képekből tablókészítés a témában.

Világtérkép készítése színes papírból, ragasztással, WWF-es kiadványok felhasználásával.

Polip készítése maradék ruhaanyagból fonással, tömással.

Halacska készítése papírszövással.

Ruhacsipeszre ragasztott hal, cápa.

Akvárium készítése dobozból, majd játék az akváriummal. Halakkal benépesítés.

Világtérkép készítés lepedőből, kartonokból festéssel.

Északi-, déli sarkvidéki makett készítése, állatokkal kiegészítés (újra papírgyurma).

Sárból kreálmányok készítése homokozóban vízzel.

Rajz, festés a témában

Tengernél nyaraltunk – élmény rajz.

Tenger, tó, folyó témájú szabad rajzok vagy festések

Vizsgálódások

Festék fújás, csöppentés, felhordása különböző módszerekkel.

Hogyan mossa ki a víz az útját? (Homokozóban „hegyoldalban, síkságon” a víz romboló és építő munkájának bemutatása).

Színkeverés: kék+sárga = zöld; tengeri színek kikeverése.

Sárga+piros= narancs; napkelte, naplemente.

Szivárványhal készítése -Előre kivágott halformákra tetszés szerint rakunk zsírkréta (maradék kréták felhasználása) forgácsot. Zsírpapírt rakunk rá és meleg vasalóval felmelegítjük, így a hő hatására a színek megolvadnak.

Ajánlás - interaktív kiállítás készítése gyerekekkel az elkészült munkákból.

Mozgás

Mozgásutánzó játékok

Óceánok, tengerek élővilágával kapcsolatos mozgásos játékok, mozgásutánzások.

Jégtáblák-mozgásos ügyességi játék.

Utánzó gyakorlatok - Csúszás, mászás földön és padon, víziállatok mozgásának utánzása (tengerikígyó, rák, csiga, teknős).

Vízi állatok mozgásának utánzása, akadálypálya, vizes akadály felhasználása.

Mozgásos, vízzel kapcsolatos szabályjátékok

Tűz! Víz! Repülő!

Apály! Dagály! Özönvíz! -Árbóca, hajóra, vízbe! „Árbóca!” – a matrózoknak felmászás a bordásfalra. „Hajóra!” –padra, székre, felmászás. „Vízbe!” – lehasalás, úszó mozdulatokat végzése.

Futás, labdajáték, mozgások a vízben.

Utánzásos mozgások - mindennapi testnevelés során (vízimalom, úszás, vizilabdázás, békaugrás).

Szoborjáték: a tengerben nagyon sok hal él, csendben szaladunk (úszunk) és ha meghalljátok a hajókürtöt, megdermedtek, szoborrá változtok.

Pingvinek a jégtáblán.

Vigyázz! Horgász! - Fogójáték.

Mocsárjárás.

Süllyedő hajó, árvíz játék. Vezényszóra padra felállás.

Gyöngyhalász

Révész játék?

Vízhordó játékok.

Lukács Józsefné- Ferencz Éva: Mesés mozgás/ tavasz: A Víz világnapjára készülünk- hajózás a tengeren 48. old

Úszás, vízhez szoktatás, uszodai játékok.

Külső világ tevékeny megismerése

Ajánlások témakörök feldolgozására

Földgömb, atlasz felfedezése- Ismerkedés Földünk legnagyobb természetes vizeivel.

Képekből tablókészítés.

Gyűjtemények létrehozása: tengeri homok, gyűjtemény, kagylógyűjtemény.

Veszélyeztetett vízi fajok megismerése.

Sós és édes vizek - Élet a vízben és a vízparton

- A vízi és vízparti állatok, növények megismerése.
- A tavak, folyók, óceánok, tengerek jellemzőinek felelevenítése, élővilága.
- A sós víz és édes víz megkülönböztetése. Mi lehet a különbség/hasonlóság? Kik lehetnek ezeknek a vizeknek a lakói?
- Színek jelentése a térképen, tengerek, óceánok megkeresése a világtérképen.
- Állatvilág kivágott képeinek megfelelő helyre helyezése térképen.
- Vízszennyezés megelőzésének lehetőségei.
- A víz építő és romboló munkája: szigetek kialakítása, zátonyok, árvizek, ár-apály, hullámenergia.

Beszélgetőkör kezdeményezése a témában:

- „Kék bolygóról”
- Víz hasznáról/használatáról (sós és édes víz).
- Tengerekről, óceánokról, élővilágukról.
- Környezetünkben lévő patakokról, tavakról.
- „A mi felelőségünk” vizek tisztaságával kapcsolatosan összefüggések megláttatása.
- Nyaralási élmények felidézése fotók, képeslapok, prospektusok segítségével.
- Ott élő emberek munkájáról, turizmusról, a halászat okozta problémákról.
- Tiszta tengervízzel főzhetőek-e az ételek?
- Klímaváltozás következményeiről
- Mi történik a víz szennyezést követően a vízben élő élőlényekkel?

Vizsgálódások

- Sós víz készítése és tulajdonságainak megfigyelése, fagyasztás, olvasztás közben.
- Édes és sós víz közötti különbség megismerése tapasztalati úton. (kóstolás, növények locsolása csapvízzel, sós vízzel).
- Mi lebeg, mi úszik? Van-e különbség az édes és a sós vízben történt megfigyelések között?
- Vízvédelem: vízszennyezés hatásainak bemutatása: az olaj hatása az élővilágra - > víz + olaj + madártoll. Az olaj hatására a madártoll összeragad. A vízfelszín teljes felületét elzárja az oxigéntől.
- A víz körforgása, halmazállapot változás megfigyelése (folyékony, légnemű, szilárd). Felforraljuk a vizet, fölé egy üveglapot (fedőt) helyezünk, így a gőz lecsapódik, lehűl és ismét víz keletkezik.
- Napsütötte ablakba, radiátor fölé vízzel telt edény elhelyezése, párolgás mennyiségének nyomon követése jelöléssel.
- Klímaváltozás hatásának szemléltetése: Tálban sós víz (keves minta elrakása), vízszint jelölése. Nagy jégtömb (édesvízi, mint a sarki jégtakaró) beledobása a sós vízbe. Felolvadás után összekeverjük, mintát veszünk, kóstolással következtetések levonása: Vízszint emelkedés, só koncentráció felhígult.
- Diavetítéssel, ismeretterjesztő, videofilmekkel a tengerben, óceánokban élő növény és állatvilágának, tenger, óceán mélyének bemutatása.
- Családi videók, fotók megtekintése tengerparti nyaralásról.
- A világ 8 legmélyebben található helye <https://www.redbull.com/hu-hu/fold-8-legmelyebb-helye-ahova-eljuthatsz>
- Tíz dolog, amit eddig nem tudtál az óceánok varázslatos világáról <https://roadster.hu/erdekesssegek-az-oceanokrol/>
- Tengerek és óceánok https://www.youtube.com/watch?v=KAwEOyrJb_s
- Állatok az óceánban - oktató mese | Játék a tanulás <https://www.youtube.com/watch?v=quL72GZgC-k&t=70s>
- Természet hangjai cd: patak, tenger, óceán
- Bálnahang: <https://www.youtube.com/watch?v=Ql1C5VFjldk>

- Delfinhang: <https://www.youtube.com/watch?v=y2dO0ULsnO0>
- Tenger, óceán hangjai: <https://www.youtube.com/watch?v=tYM9YOOKUd8>
- Szemétsziget a Csendes óceánban <https://www.youtube.com/watch?v=rKkNjpOFbVU>
- Miért fontos védeni vizeinket és takarékosabban bánni velük?
<https://www.youtube.com/watch?v=onMeaUc-SSY>
- Vízi közlekedés, tengeri áruszállítás, kereskedelem, halászat.
- Környezetünk folyó és álló vizeinek meglátogatása, megszerettetése.
- A víz hasznosítása: mire használjuk a mindennapokban? (sportok, táplálkozás, tisztálkodás, takarítás, növények, állatok gondozása)
- Flupi program <https://zoldovoda.hu/hu/szakirodalom/kornyezeti-neveles-az-ovodaban>

Vizes környezeti tartalmak többféle játékok ajánlásaival

- Látogatás az állatkertben.
- Fürge Ürge természetfürkésző foglalkozások: A víz körforgása;
- A víz kizsákmányolásának megismerése szerepjátékok útján (halászós társasjáték közbeni beszélgetés, nyáron: horgászat) Horgászat- halászat közötti különbség és hasonlóság megismertetése.
- Környezetbarát közlekedési és sporteszközök vízen: evezés, vitorlázás, vízibicikli, kenu, kajak.
- *Balaton a „magyar tenger”* (vagy más tó a helyi településen) – beszélgetés, kirándulás, játék a parton, stb. Élővilágának évszakonkénti megfigyelése, tapasztalatok összegyűjtése. Balatoni sportok: úszás, vitorlázás, csónakázás, vízibiciklizés, kenuzás, kajakozás, horgászás, fakutyázás, csúszkálás, korcsolyázás, pancsolás. Vízi mentők munkájának megismerése.
- *Tengerpart* építése a homokozóba napernyővel: a víz és a homok tulajdonságainak megfigyelése.
- *Klímaváltozás hatása tengerekre, természetes vizekre.* Tengerek vízszintjének növekedése, állatok életterének csökkenése, édes-sós víz keveredése (élettér változása), édesvíz tartalék csökkenése.
- *Tápláléklánc* fontossága.
- *Veszély:* túlhalászat, vizek szennyezése. Veszélyeztetett állatfajok.
- Állatkert állatfaj mentő programja: vízivilág - veszélyeztetett fajok megmentése a cél.
- A víz körforgása. Cseppecske útja. Forrás-ér-patak-folyó, tenger, A hegyek gleccserei, az édes víz tartalékok, Az élőhelyek megőrzése, a fajok védelme, Az időjárás szerepe a természetben
- Föld élettérének megóvása. Tengerjáró, óceánjáró hajók mivel működnek? Olaj szennyezés a tengerekben.
- Tengeri állatok. Halászat. A halászat szabályozása.
- Biodiverzitás védelmének világnapja a faji sokféleség fenntartására törekvés. Környezetvédelmi világnap gyermekeink lehetőségei a környezetvédelemben.

Rainer Köthe: Kísérletek könyve- Babilon: Kísérletek a vízzel 16-23. old.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Játékajánlások a tématerületről

Becslés. Különböző hajótípusokon utazók számának becslése.

Méretarányos képek sorba rendezése.

Úrmérték - meregetések, becslések.

Mennyiségi különbségek

Horgászat és halászat összehasonlítása.

Mennyiségek közti különbség megbecslése.

Folyékony halmazállapot – úrmérték

A folyékony halmazállapot tulajdonságaival ismerkedés, tevékenységformák kipróbálása.

Vizes játékok a mosdóban vagy csoportszobában.

Milyen alakot ölthet a víz? – játék a vízzel.

Vizek mennyiségének megkülönböztetése - megfigyelések alapján összegyűjtött esővíz mennyiségének mérése-több esővíz gyűjtő kihelyezése fák alá és szabad területre - összegyűlt mennyiségek összehasonlítása, napi csapadékmennyiség megfigyelése a berovátkázott vízgyűjtő edényben.

Számlálás, párosítás

A parton található kagylók, kövek számlálása, halmazok képzése.

Sorozatok kitalálása, kirakása. Halak számlálása- horgászós játék.

Párosítás: vízi élő lények élőhellyel, táplálékkal párba rendezése.

Építések – relációk -szimmetria

Magasabb, alacsonyabb homokvár építése a parton. Rövidebb–hosszabb lábnyomok a homokban, vizes lábnyomok a betonon, összehasonlítások.

Földgömbön tengerek, óceánok, tavak méretének (hossz, szélesség) összehasonlítása becsléssel, méréssel (fonal segítségével). Nagyság szerinti sorba rendezés (tengeri állatok).

Vízi járműveket szétválogatása, azonosságok, különbözőségek szerint. keresés, létrehozás.

Irányok: merre úsznak a halak. Jobbra- balra, felfelé-lefelé

Halmazképzés

Vízi és vízparti állatok élőhelyének pontos megnevezése és élőhely szerinti csoportosítása.

Sós vízi és édes vízi állatok szétválogatása.Halak mérete, formája, szerinti csoportosítás

Hal dal - számlálás 10-es számkörben. <https://www.youtube.com/watch?v=BxHKeIJWFAQ>

Perlai Rezsőné: Matematikai játékok óvodáskorban Teknőc kirakó 33. old.

Munka jellegű tevékenységek

Akvárium, terrárium gondozásával a gyermekek pozitív viszonyának alakítása a vízi élőlényekhez, az élőhelyükhöz.

Természetsarokban élő állatok gondozása, akváriumba friss víz. Akvárium, terrárium tisztításában segédkezés, állatokról, növényekről gondoskodás. Megfelelő táplálék biztosítása – a hal etetés-ruhacsipeszre ragasztott hal etetése papírgalacsinokkal. Florárium készítése, gondozása.

Esővíz gyűjtése: magaságys, fűszerkert, virágok és egyéb növények öntözésére.

Gyerekek nevelése a környezetük tisztaságának és rendjének megőrzésére. (Fürdő felelős)

Hulladékgyűjtés megfelelő óvintézkedés mellett.

Kerti, udvari, kis tó környéki munkákban feladatok vállalása, teljesítése. Az udvaron a madáritató és etető ellenőrzése, feltöltése szükség szerint

Időjárás változásainak figyelemmel kísérése, naponta az elkészített időjárás tábla aktualizálása.

Zöld konyhában közös teák, egészséges ételek készítése.

-----

15. Cél - Szárazföldi ökoszisztémák védelme

Védeni, visszaállítani és előmozdítani a földi ökoszisztémák fenntartható használatát, fenntarthatóan kezelni az erdőket, leküzdeni az elsivatagosodást, valamint megfékezni és visszafordítani a talaj degradációját és a biodiverzitás csökkenését.

Ökológiai szemléletformálás és az egészséges életmód szokásainak alapozása, felelősségérzet kialakítása. Az élőlények és élettelen környezetük közötti összefüggések megismertetése. A természet körforgásában a „nem szeretem állatok” szerepének megismertetése. Figyelem felhívás az ember számára a természettel való összhangban élés fontosságára.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 5., 6., 7., 9., 10., 17., 18.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

A föld léte, fontossága, állapota meghatározza életminőséget. Nem mindegy, hogy milyen életminőség van a földön, a szárazföldeken, hogyan élnek az emberek, állatok, növények egymás mellett, vagy együtt, vagy elkülönülve.

A helyi települési életmód tehát befolyásolja az azon a földrészen élők hogyanját és mikéntjét. Ebbe beszól a helyi óvoda működése, hozzáállása, szemléletbeli állásfoglalása, mintakövető magatartása, és mindezek megvalósítását mutató tevékenységei. Tehát az óvodai dokumentumokban természetszerető és tisztelő, a környezetvédelem és fenntartható fejlődést biztosító elveket kell megfogalmazni a helyi szükségleteknek megfelelően az óvoda vezetőségének, a testület jóváhagyásával. Az ember a természet része és nem az ura - elv hirdetése, elfogadása kiemelt feladat. (kölcönhatás).

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

A környezet védelméhez, megóvásához és a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások alakítása fontos feladat, amiben az alapok lerakása folyik az óvodákban.

Ha mód van rá a helyi lehetőségek tükrében kell kiemelni megoldható feladatokat.

- A gyógy-, és fűszernövények termesztésével a természetes gyógymódok és betegségmegelőző eljárások megismerése.
- Gyermekek egészségét nem veszélyeztető, őshonos növények választása, vegyszermentes gondozás az óvoda udvarán és kertjében.
- Egészséges és biztonságos környezet kialakítása az egészségvédelem érdekében.
- Saját kert, és/vagy óvodakert gyógynövényeiből frissítő italok házi elkészítése, tea főzés.
- Saját kert, és /vagy vegyszermentes terményeinek feldolgozása (gyümölcssaláta, savanyítás), fogyasztása.

- A szabadtéri foglalkozások megtartása, minden lehetőség kiaknázása a szabadtéri foglalkozások megvalósításához.
- Természetben történő felfedezés, szabad mozgás lehetőségének biztosítása természeti környezetben (kerti munkálatok, séta, kirándulás, erdei iskola, tanösvény).

A föld értékeinek megőrzésére nevelés érdekében a föld védelme, tisztán tartása, és egészséges öntisztulásának megőrzés érdekében a szakemberek által biztosított tevékenységek betartása fontos feladat.

A szülők figyelmének felkeltése a természetvédelem állat és növényvédelem érdekében kiemelt jelentőségű az együttnevelés és közös mintaadások érdekében. A szokás és szabályok terén fontos az egyeztetés, az egy nyelven beszélés megvalósítása a gyermek körül élő felnőttek megegyezésében. A közös programok (folyóiratok, szóróanyagok, szülői értekezletek) segítségével is megszervezhetők a tartalmi egyeztetések (pl. a következő témákban: takarékos víz-, áram használat, szelektív hulladékgyűjtés. Piktogram jelölések mosdóban, kapcsolóknál, hulladékgyűjtő edényeken stb.). Környezetvédelem megjelenítése minden témában (Beporzók napja, Madarak, fák napja stb.)

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Lelki egészség fenntartása biztonságos, befogadó környezet kialakításával valósul meg. Ehhez nagymértékben hozzájárul a közvetlen környezetben található növények, állatok gondozása, védelme. A közös élmények, tevékenységek során mi tudat erősítése, szociális érzékenység, éntudat fejlesztése, önérvényesítő törekvések támogatása fejlődik, alakul. Pozitív viszony alakítása a természethez. a környezeti értékek tiszteletére és megbecsülésére nevel. Fenntarthatóságra törekvés segíti a szemléletformálást a gyermekekben, és rajtuk keresztül a szülőknél.

A „nem szeretem „állatok elfogadását is lehetővé teszi. Érzelmi vezéreltség, nyitottság segítségével környezeti és természeti szépségek, törvényszerűségek megláttatása valósul meg, amivel a kíváncsi rácsodálkozás biztosítása a természetre örömet jelent, ami tevékenységekre sorkal.

- Kiskert, növényápolás, állatok gondozása egyénileg és csoportosan.
- Szabálytudat, feladattudat elmélyítése.
- Baráti kapcsolatok erősítése, társak igényének, véleményének megismerése, elfogadása, erőszakmentes kommunikáció alkalmazása.
- Természettel való összhangban élés fontosságára figyelem felhívása.
- Komposztálás, biohulladékgyűjtő zsákok használata.
- Nem szeretem állatokkal szembeni ellenszenv feloldása érdekében érzékenyítés.
- Élő és élettelen természet tiszteletére nevelés.

„Minden mindennel összefügg elv” megérettetése – érzékenyítés módjainak használata.

„Mit üzen a természet?” – a gyerekekkel közösen viselkedési szokások, szabályok megfogalmazása. A gyermekek saját gondolataikat fogalmazzák meg a természetben megvalósult kirándulások során, erdő felfedezését követően. A gyermekek által megfogalmazott szabályokból készül el az „Etikai kódex”. A gyermekek önállóan fogalmazzák meg, a természet mit kérne tőlük, hogy hogyan viselkedjenek a környezetben. Saját, gondolataikat, képzeleteiket megfogalmazzák, közösen alkotna szabályokat, így magukénak érzik, eszerint fognak helyesen viselkedni. Pl.:” *Ne dobd el a szemetet! Ne lépj rá a virágra! Ne zavarj meg! Vigyázz az erdő csendjére!*”

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Szókincsbővítés, fogalom értelmezés: magvetés, palánta, csemete, gumó, virághagyma, magszalag, növények, állatok neve, kerti eszközök, munkafolyamatok, kihalt, veszélyeztetett állat-növény, ökoszisztéma, fenntartható fejlődés, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, rovarhotel, lepkeitató.

Ajánlott beszélgetési témák, szervezett élményszerzési, fejlesztő hatású tevékenységek

- Nevezzék meg az ételeket és kis segítséggel próbálják kitalálni, hogy miből készültek.
- Növények, állatok népies elnevezésével ismerkedés. Nevek megjegyzése, felismerése, felidézés későbbiekben.
- Kirándulás a kerek erdőben – fejlesztések: a figyelemre, a kitartásra, az együttműködésre, a természetbarát viselkedés, valamint a gyalogos közlekedés szabályainak megerősítésére, a színérzék és a számfogalmak rögzítésére.
- Tápláléklánc puzzle – fejlesztések: az emlékezetre, a figyelemre, a kitartásra, az együttműködésre (több gyermek együtt játszása esetén), a finommotorikus koordinációra, hozzájárul az ökológiai szemlélet megalapozásához.
- Élőhelyek képeinek nézegetése – fejlesztések: a rendszer- és az ökológiai szemlélet megalapozására, a vizuális emlékezetfejlesztése révén egy-egy életközösség megismerésére. Azonos méretű kockáknak egyenként mind a hat oldalára kép ragasztása úgy, hogy azokat helyesen összeforgatva egy nagy képet alakuljon ki.

Mesélő természet – fejlesztések: a gyermekek körbe ülnek, középen egy nagy kosárban különböző természeti tárgyak vannak. Az óvodapedagógus választ egyet, elkezd egy történetet róla, majd átadja a mellé ültő gyermeknek, aki folytatja a történetet. Jelre másik gyerek veszi át a mese folytatását. Addig tart a játék, amíg az adott tárgy körbe nem ér.

„Mit viszel a hátizsákban?” - hasznos dolgok az erdőben (nagyok).

„Keresd meg a kakukktojást!” - nem az erdőbe való, szemét.

„Fejezd be a mondatot!” (nagy csoportosoknak).

„Mondj nevetségeset, oda nem illőt!”

„Mit hibáztam?” – jellemzése egy állatnak, egy hiba kerül a tulajdonságok közé.

Szakirodalmi ajánlások

Lovas Mihályné- Tarr Ágnes: Varázstükör- nemzetigeográfia médiaszolgáltató

Méhkaptár (Vakjáték) 120. old., Madarak télen (mímes, improvizatív játék) 187. old.

Demeter Lázár Katalin: Játsszótárs Föld, Víz, Levegő. Állatvásár óvodásokkal 41. old.

Nótinné Csikós Marianna — Polyecskó Dóra, Óvodai játékkalendárium 96-97. old., Deák Virág, Éves nap-tárogató, 240-241, 226-229.

Játék - irányított szerepjátékok, társas játékok, szabályjáték

A szabad játékhoz a növény és állatvilággal kapcsolatos közös élmények jelentenek inspirációkat. (kirándulások, állatkert, vizes játékok, növényápolás és gondozás közös tevékenységei stb.)

Társasjátékok

Tápláléklánc puzzle.

Képes élőhely-kirakó.

Szenzitív játék – „Érintsd meg a fát!”

Szabályjátékok

- *Pörgető játék* – a játék menete: egy nagy méretű kör asztalon állatok képei vannak elhelyezve. Amelyik állatra mutat a nyíl azt a pörgető megnevezi. Beszélgetés a védett állatokról. Sajátosságait a pörgető mondja vagy szükség esetén segít a többi gyermek.
- *Malomjáték* – homokban, vagy a földön kavicsokkal.
- *Kaparászó egerek* – az egyik gyermek a "macska" az asztal alatt van. A többiek az "egerek", az asztal körül állnak, kezükkel az asztalt kaparják. A macska egy óvatlan pillanatban kezével odakap az asztal tetejére. Ha valakinek a kezét sikerül megfognia, helyet cserél vele. Ha nem, továbbra is ő marad a cica.
- *Bújócskázás* a parkban, udvaron, erdőben.
- *Fogós játékok az udvaron.*

Sok játékot otthon is talál a gyerek a fent felsorolt játékok tartalmából. Jó lenni a szülői értekezleteken erről sokat beszélgetni. A nyugodt, és tartalmas otthoni játéklehetőségekhez hely, idő, és nyugalom szükséges.

Ugyanakkor a természetbe folyó játéktevékenységekhez is ezek az elvárások meghatározó erővel bírnak.

Segíthet az óvodapedagógus a szülőknek, hogy a természetben milyen játékok játszhatók gyártott eszközük nélkül, milyen szabályokat lehet betartani, ami inkább segíti a játék élvezetét és nem gátolja azokat.

Érdemes beszélgetést kezdeményezni a szülőkkel, hogy ki hogyan tervezi a természetben való játékokat, mert ez segíti a szülői közösségek alakítását is, és tanácsadóssal szolgál a bizonytalanoknak. Érdemes vitákat is produkálni, egy-egy bizonytalanságot sugárzó témánál, mert a vitákban jobban kijönnek a félelmek, a hiányosságok. több tanácsot tudnak adni egymásnak a szülők, és ez pezsdíti a kapcsolatokat. Feltétlenül értékeléssel záródjon a szülői értekezletet, mert ez is visszajelzést ad a jelenlévőknek.

Verselés, mesélés

Szólások, közmondások, találókérdések. Állatok, növények, föld, nap szereplése a versekben, mesékben. A mesék dramatikus feldolgozása. Bábelőadás szervezése a gyerekeknek: Az égig érő fa.

Versek

- Bartos Erika: Kelepelő
- Benedek Elek: A bagoly, Megjöttek a fecskék, Szeresd a fát
- Bírta Erzsébet: Ha nagy leszek
- Demény O.: Kacsa Sári
- Jókai Mór: Ültess fát
- Mentovics Éva: Almaszedés
- Móra Ferenc: A cinege cipője
- Nemes Nagy Ágnes. Kukások, Lila fecske, Mit beszél a tengelice ?
- Orbán Ottó: A Föld
- Osváth Erzsébet: A baglyocska
- Papp Mária: Bagoly
- Pósa Lajos: A dalos bagoly, Búcsúznak a fecskék
- Pusztay János: madaras versei Pt: Barázdabillegető, Búbosbanka, Héja és a cinege...
- Szabó Boglár Erzsébet: A természet szépsége
- Szalai Borbála: A gólya és a békák, Katicabogárka
- Tankó Sírator Károly: Egy kis kertet
- Tordon Ákos: Madárszálló
- Weöres Sándor: A buba éneke, Eresz alól
- Zelk Zoltán: A gólya érkezése, Az erdő, Kis kertész
- Zigány Árpád: Vadgalamb

Mesék

- A háromágú tölgyfa tündére, népmese
- Állatvédelem, a felelős állattartás <https://www.youtube.com/watch?v=ysjQ1AR6cNY>
- Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg
- Arany László: A kóró és a kismadár Berta Kati: A Föld meséje-
<https://www.youtube.com/watch?v=NbBWZYGpW3Y>
- Bálint Ágnes: Mazsola
- Berg Judit: Lenge meséi, 4 kötet, a lengék és a harácsok örök harcának megismerése segíti a gyerekek környezettudatos gondolkodásának alakítását.
- Berta Kati: A Föld meséje
- Dr. Bubó Környezetszennyezés <https://www.youtube.com/watch?v=p7jSkcqFU20>
- Erdei mese http://18pedagogia.hu/sites/default/files/node/attachments/erdei_mese.pdf
- Erdő Ernő bácsi meséi - Az erdővel kapcsolatos legelemibb tudnivalókról készített érdekes sorozatot a Kamerával az Erdőért Alapítvány Erdő Ernő bácsi meséi címmel. Az 1 perces rövidfilmekből kicsik és nagyok megtudhatják például, hogy hányféle erdő létezik, miért vastagodik a fa törzse, mi az a liget, miből áll a talaj, vagy hogy miért pettyesek az őzgidák, mivel táplálkoznak a fák, és miért énekelnek a madarak.
- Fazekas Lajos: Vadetető
- Fésűs Éva: A büszke tölgyfa, A télkergető hóvirág, A tölgyfa születésnapja, Gyümölcsmeze,
- Föld bolygó meséi a gyerekeknek- Globi
<https://www.youtube.com/watch?v=kJrNI9xlgFgh><https://www.youtube.com/watch?v=gsLElmtB6Vw&t=1s> https://www.youtube.com/watch?v=N2_ovAX-p3M
- Gárdonyi Géza: A kis fa
- Gryllus Vilmos – Bial Brigitta Zöld- Kék bolygó <https://www.youtube.com/watch?v=mYS7cu6llhM>
- Gyárfás Endre Hallgasd a csendet
- Hannes Tuch: Az erdő fohásza
- József Attila: Kertész leszek <http://vers-versek.hu/jozsef-attila/kertesz-leszek>

- Kányádi Sándor: Hallgat az erdő, Kerekítő, Kié a virág? Kutya-macska barátság, Száz kis aranyernyő
- Kormos István: A fecske meg a szalmaszál, Kormos István: Az édig érő fa (verses népmesék)
- Kosztolányi Dezső: Az állatok beszéde
- La Fontaine: Mesék az állatokról
- Lola mesék kuka sziget és palack pulcsi <https://www.youtube.com/watch?v=l-yrBlw9txg>
- Matos Maja: Madáretető
- Móra Ferenc: A nagyravágyó feketerigó
- Nagytakarítás a Napnál (szlovák népmese)
- Pap Jánosné- Rostási Nikolett: Új mesék, új ötletek. Mesés drámajátékok II.-Novum:
- Sarkady Sándor: Zápor <http://www.operencia.com/sarkady-sandor-zapor7>
- Schmidt Egon meséi: Mesél az erdő
- Szabó Magda: Ki hol lakik
- Szutyjev: A gomba alatt
- Tépfő Donát: Szúnyog tánc
- Toni Wolf meséi: Mesél az erdő
- Tordon Ákos: A kismadár kertje
- Vázsonyi Endre: Rémusz bácsi meséi
- Weöres Sándor: Kutyatár, Mély erdőn ibolya virág
- Zara, a kisoroszlán barátot keres 14- 16. old.
- Zdenek Miler és Eduard Petiska: Volt egyszer egy vakond
- Zelk Zoltán: Mese az éhes kisegérről, Párácska

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Környezet hangjainak felfedezése, megismerése

- Csend hangjának felfedezése, fontosságának átélése.
- Zenében a természeti jelenségek hangjai szél, eső, növényi részek, zenei darabok, neszek, illatok, csivitelő madarak hangjainak érzékeltetése, felismerése.
- Magyarország állathangjai – Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület.
- Hangok létrehozása: a gyermekek kipróbálhatják a sípokat, kürtöt.
- Hangszer készítése gyűjtött vagy termelt növények részeiből. Pl.: fűzfagallyakból, ágakból, illetve nádszárból sípot, ritmusbotot kérgétől és a belső puha részétől megszabadított bodzagallyból. Cserjék, fák fiatal, hajlékony vesszőiből csörgő készítése, csiga alakúra fonása, és az így létrejött üregbe kavicsok elhelyezése. Töröksíp készítése kiszedett belsejű lopótökből, bodzaágból, nádszárból. A rázóttök is lopótökből készíthető, belsejébe magokat és apró kavicsokat raknak.

Szakirodalmi ajánlások

Vadon élő állatok – *Hangok létrehozása*: a vendég (vadász) a gyermekek közzé ül és beszél az erdei állatokról, majd hátizsákjából elsőnek a rókahívó sípot vesz elő, mellyel az egér hangját utánozza. Ezután az őz gida, majd az őz suta hangját utánozza a sípokkal. Végezetül a gimbika hangját imitálja a szarvasbögő kürtjével. *Hangok felismerése*: a gyermekek sípok hangját csukott szemmel próbálják felismerni, majd egy gyermek a hallott hangot az állat képével párosítja.

Játékok

- Madárhangok megfigyelése. Hanglottó – madárhangok felismerése. Párbeszédés játékok.
- Madárhangutánzó játékok. Hogyan beszélnek a madarak? Madárvásár. Madarak ébredése -A dal hangjait követve röpköd a kismadár – *Madarak voltunk..., Ugráljunk...*c. mondókák alkalmazása.

- Az erdőben jártunk keltünk – megfigyelés helyszínén. *Két kis madár ül a fán..*

Dal, dalos játék

- „Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl” - Módszertani kézikönyv óvodapedagógusoknak - Három ország magyar ajkú óvodapedagógusainak egész éves heti foglalkozásgyűjteménye a Kárpátmedencei magyar néphagyomány felhasználásával A kiadvány az ERASMUS+ 2016-1-HU01-KA201-022919 „Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl” pályázatának támogatásával készült.
- Akkor szép az erdő, mikor zöld – zenehallgatási anyag
https://www.youtube.com/watch?v=AaM605kP3tU&ab_channel=AranyZolt%C3%A1n
Csicséri borsó, Zöld paradicsom, Mi szél hozott, Sándor napján, Esik az eső, Süss fel nap, Hosszú az erdő, Kellen szép kert
- *Forrai Katalin: Ének az óvodában című könyvből:* Egyel libám, De jó a dió, Eresz alól fecskék.
- Föld te adtad ezt nekünk <https://rekautja.wordpress.com/category/aldas>
- Fűrészeljünk egy kis fát - <https://www.facebook.com/watch/?v=3324915577592038>
- Gryllus: Somvirág, somvirág, Hallgatag erdő, Madár voltam álomban
- Kalácsa – Radnóti: Alszik a szív <https://www.youtube.com/watch?v=7pwOhTclkkk>
- Mag, mag búzamazag <http://www.operencia.com/mag-mag-buzamazag/>
- Szalai Borbála Tavaszlesen zenehallgatási anyag
<https://www.youtube.com/watch?v=edrOn5QNugs>
- Vivaldi: Négy évszak
- Weöres Sándor: Bízattás <https://ovi8.webnode.hu/versek-mondokak>

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka témáit a környezet táralja témaként. Tárgyak készítése technikákkal, anyagokkal.

„Állatkertben jártunk” élményrajz.

„Természetsarkok kincsei” élményrajz,

Festőpaletta készítése: Rajzlapból festőpaletta-alak kivágása, foltokban kétoldalú ragasztó felhelyezése. Tevékenységek: üres paletta feltöltése színekkel, a természetben talált növények, esetleg élettelen dolgok maradványaival, részeivel. Lehet egy szín árnyalatait gyűjteni, vagy a teljes színskálát.

Agyagozás. Vályogkészítés technikájával való ismerkedés.

Újra papír használatával kép kialakítása, újra papír – gyurmából térbeli alkotások készítése. Papírmerítés újra hasznosítással.

A víz körforgásának elkészítése (rajz, festés). Esőcsepp készítése liszt és lufi használatával. „A természet kincsei” só-liszt gyurma lenyomat.

Giliszták készítése gyurmából.

Földgömb készítése:

- kasírozással, festéssel,
- mintázása papírtépéssel hungarocellból, papírtányérból, mintázással,
- sógyurmából föld formázása, festéssel.

Levelek, termések felhasználásával kép készítése.

Plakát készítése szemetes és rendezett környezet témájában színezéssel, nyírással, ragasztással.

Plakát készítése újságból kivágott képekből, figyelemfelhívás a környezetvédelemre.

Műanyag palackból váza készítése kasírozással.

Madár készítés fonalakból, fészkek barkácsolása agyagból, gyurmából, fűszálakból.
 Mozgatható szárnyú madár készítése papírból.
 Madarak színezése, festése, készítés színes papírcsíkokból. Fakéreg lenyomat készítése zsírkrétával.
 Nyomatok alakítása madarakká. Madárfészkek rajzolása.
 Ágakból fészkek készítése Madaras élőhelyek festése, mese illusztráció készítése.
 Madarak - fák, madáretető képek készítése.
 Gyurmából madarak formázása. Madár készítése újrahasznosított anyagokból
 Madár vagy fészkek készítése papírfűzéssel. Madár varrása filcből. Madáretető készítése újrahasznosított anyagokból. Madárkalács készítés.
 Lepkék festése tükrözéssel festéssel, hajtogatással. Rajzkiállítás, album készítése madarak képeiből
 „Nemszeretem állatok” megjelenítése 3 dimenzióban, agyagból.
 Tablókészítés állatok, növények fotóiból, kirándulás során összegyűjtött kincsekből (toll, falevél, fakéreg)
 Az év fajai és természeti képződményei.
 Illatosítók, légrisztítők (gyógynövényekből, hajtógázmentesen) készítése.
 Rovarok festése kőre. Rovarok barkácsolása papír gurigából.
 Fa készítése tenyéryomattal, ujjfestéssel, nyomdázással (szivacs, dugó, krumpli) évszakok szerint.
 Állatok barkácsolása újra használt alapanyagokból. Állatbábok készítése.
 Buborékos fólia felhasználásával méhecskés, kaptáros kép készítése.
 Rajzolás homokba, homoképítmények készítése, kiegészítés ágakkal, növényekkel.
 Fa festése nagyméretű papírra: a csoport fája. egészségügyi papír gurigából, zöld papírból fák készítése - közös erdő. Erdő benépesítése lakókkal.
 Festés akvarellfestéssel, természeti táj, vizek, hegyek, erdők és élőlényei.
 Festés természetes anyagokkal /föld, agyag, növényi festékek/.

Mozgás

Élőlényekkel, élőhelyekkel kapcsolatos mozgásos játékok ajánlásai

Idomított oroszlánok. Cél: Mozgás koordináció fejlesztése – Tevékenységek: Végtagok összehangolt mozgásának fejlesztése – A játék menete: A gyerekek párosával állnak a kiinduló vonalnál egymás mellett. Adott jelre gyorsan bebújnak egy karikába, és futva megkerülik a kijelölt akadályt. Visszatérve társuknak átadják a karikát, akik azt magukra húzva, szintén futva megkerülik az akadályt. Csapatversenyként is lehet játszani. Eszközök: karika, akadály (melyet meg kell kerülni).

Tavaszi természeti szervezett mozgásos játékok

- Százlábú - 4-5 fős csapatok szervezése a játékhoz. A gyermekek a derekukat fogják egymás mögött. Adott jelre megpróbálnak eljutni a kijelölt célig. Amelyik százlábúnak elsőként sikerül, épségben megérkeznie, az lesz a győztes.
- Hangya - Gyűjts élelmet! Kijelöljük a „hangyák” éléskamráját, majd az udvaron szétszórt a műanyag kupakok a morzsák. Adott jelre a gyerekek a hasukon gyűjtögetni kezdik az élelmet, amit pókjárásban bevisznek a kamrába. Akkor ér véget a játék, ha mindent összegyűjtöttek, de egy hangya, csak egy morzsát vihet.
- Vezesd haza! - Adott jelre a gyerekek minél előbb próbálják feltekerni a kötél végére kötött plüss csigát, méhet, katicát stb.
- Cigánycsuk - A gyerekek a madár csőrével (csipesszel) adott jelre élelmet (papírgalacsinokat) gyűjtögetnek a fészkekbe (szénatekercs), adott időn belül, figyelve arra, hogy mindig csak egy galacsint vegyenek fel. Számlálás, mennyiséget összehasonlítása, ha elfogyott az eleség.

- Zöld varangy - Egy nagy körkötéssel „tavat” alakítunk ki az udvaron. Három gyerek lesz a béka, akik a tóban guggolnak. A többiek a legyek, akik a tó körül, tavon át szaladgálnak (repkednek). Ha a játékvezető elkiabálja magát, hogy „Légyinvázió!”, akkor a békák gyorsan megfognak egy legyet. Akit elkapnak, kiesik a játékból.
- Fogójáték. - A kijelölt terület a tó. Két harcsa kiválasztása. akik a keszegekre vadásznak. Addig tart a játék, amíg minden keszeget meg nem fognak.
- Virágültetés - Fogójáték. A gyermekek virágok, szaladnak a kijelölt területen. A „kertész” egyet megfog, azt a „virágot” beülteti a virágágyásba (párhuzamosan lefektetett kötelek közé). A gyermek megnevezi magát, milyen virág. Minden ültetésnél a virágok újra megnevezik magukat, hogy ugyanolyan virágnév ne szerepelhessen. Lehet vadvirág, nemesített virág is.

Szervezett utánpótlás játékok

Menekülő rovarok –a játék menete: egy gyerek a madár, a többiek a rovarok. Mindegy milyen, de nevezzék meg magukat. Közeledik a „madár”, el kell bújni előle. Akit megfog, kiesik.

Menjünk medvét vadászni! (utánzó játék).

„Vedlik a kígyó” karikatovábbítás kézfogós körben.

„Megy a hajó a Dunán... Mit hozott a kishajó?” – állatokat utánzó nagymozgásokkal.

Függeszkedés, fára mászás. Majom, lajhár, macska mozgásai.

Távolugrás állatok ugrásának távolságát, magasságát jelölve képekkel.

Egyensúlyozó járás farönkön.

Madarak utánzása: ugrálás páros lábbal akadályokon keresztül. Melyik madár ugrál így?

„Kakasviadal”, állat-, madárfogók (tápláléklánc).

Faroklopó fogócska (állatokra jellemző farokkal (nyúl, farkas, elefánt, róka).

Sántakutya (fogójáték).

Fogó játék (a szél a fogó, akit megfog, az a szőnyegen hossz tengely körüli forgást végez).

Élőhelyek szerinti akadálypályák felállítása.

Szakirodalmi ajánlások

Kompetencia alapú programcsomag játéka

https://www.gyeregyalog.hu/dox/jatszunk_javitva.pdf

Milyen ügyesek a gólyák (egyensúlyozó járás) – mesés torna (Novum Kiadó)

Csóri a szorgalmas kis fecske (padgyakorlatok) mesés torna (Novum Kiadó)

Nem lesz madáretető? (hajítás vízszintes célba) – mesés torna (Novum Kiadó)

Lukács Józsefné- Ferencz Éva: Mesés mozgás- ősz- Flaccus: Vadon élő állatok a szavannán 60. old. Újra a szavannán 63. old., Vadon élő állatok a dzsungelben 65. old., Séta az állatkertben 67. old., Méhek tánca 103. old.

Külső világ tevékeny megismerése

Természetben megfigyelések, élővilág jellemzői

Szárazföldi és édesvízi ökoszisztémák és ökoszisztéma-szolgáltatások megőrzésének, helyreállításának és fenntartható használatának megismerése, különösen az erdők, vizes élőhelyek, hegyek és száraz területek esetében.

Kirándulás az állatkertbe, az élővilág sokféleségének megismerése.

Az állatkert szerepe a biológiai sokféleség megőrzésében.

Menhelyek, állatmentők bemutatása, foglalkozásuk, munkájuk megismerése. Állatmentő akciók megismertetése. Pl. Kőszegen egy állatorvos gyógyítja a sérült gólyákat, vadon élő madarakat, állatokat.

Lehetőséget ad betekintésre munkájába. Megismertetjük a gyerekekkel pl. a békák vonulásának fontosságát (nyári élőhelyről téli teletelő helyre).

Természeti és épített környezet (séták; kirándulások; könyvtár, múzeum, parkok, játszótérek, vadasparkok, erdei iskola, tanösvény, helyi múzeum, emlékház, skanzen) látogatása; helyi értékek megismerése, ahol a gyermekek közvetlenül megtapasztalhatják az élőhelyek, valamint élőlények sokféleségét, összefüggéseit.

Séta a természetben minden évszakban, változások megfigyelése. A természettel, élővilággal való ismerkedés.

Séták, túrák alkalmával madarak, rovarok, természetes környezetének megfigyelése.

A madáretetési szabályok, időszakok megismertetése, betartása, betartatása, gyakorlási lehetőség biztosítása. Az itatók folyamatos ápolása, tisztítása, feltöltése.

A helyszínen (madárkert, természet) a magatartás és viselkedés kultúra kialakítása, elmélyítése.

Az élőhely élőlények gondozási folyamatainak bemutatása és gyakorlása.

Madarak és életvitelük, élőhelyük, szaporodásuk, madárhangok felismerése, madárbarátkertünk lakói, Madáretetők, -itatók, -fürdők, odúk.

Virágos, zöldes és gyümölcsöskertben, gyógynövény- és fűszerkertben, sziklakertben való tevékenységek

A sziklakertbe napfénykedvelő, szárazságtűrő növény telepítése. Középre jellemző növényekkel betelepítés (segítve ökológiai gondolkodás alapozását).

Sövények telepítése: levegő szűrése a portól, az utca zaj tompítása, megnyugtató, szép látvány, barátságos, természet közeli környezet biztosítása.

A virágoskertben egynyári fajokültetése (őszirózsa, hajnalka, bársonyvirág), „megtől magig” nyomon követés. Gyermekek és népdalokban előforduló virágos növények ültetése (például: nefelejcs, szegfű, viola, szarkaláb).

Erdő, rét, folyópart, hegyvidék felkeresése, olyan célpontot keresve, ahol az életközösségek jól megfigyelhetők.

Beszélgetési témák ajánlásai

Az erdők és más élőhelyek fontossága.

Vadgazdálkodás, vadak etetése.

Természetvédelem: tűzgyújtás szabályainak megbeszélése.

Az élet tisztelete, nem zavarjuk az állatokat, nem pusztítjuk a növényeket.

Veszélyeztetett fajok, vöröskönyv.

Beszélgetés a talajról, annak milyenségéről (talajminták megfigyelése), fontosságáról (tápanyag, élőhely, támaszték).

Beszélgetés az udvaron élő állatokról (madarak, a fáinkon élő mókások)

Állatok, növények élete, kapcsolódásuk egymáshoz, hasznuk, életmódjuk, gondozásuk és védelmük.

Kirándulást megelevenítő drámajáték. – Mit tegyek a hátizsákba?

Vizsgálódások

Egyszerű vizsgálódások hétköznapi anyagok felhasználásával. (Környezetvédelmi játékok, kísérletek gyűjteménye) – „Miféle üvegház” -Kell hozzá: Befőttes üveg, tetővel, 1 teáskanál víz, napfényes hely a kertben. Mi a teendő? Öntsünk a teáskanálnyi vizet a befőttesüvegbe, szorítsuk rá a fedőt, és állítsuk napfényes helyre 1 óra hosszára! Mi történik? Az üveg falán vízcseppek jelennek meg. Miért? A nap melege felforrósítja a vízmolekulák mozgását. A víz elpárolog, de mivel a nedvesség nem tud kiszabadulni a befőttesüvegből, vízcseppek formájában kicsapódik az üveg hűvös falára. A befőttesüveg remekül szemlélteti az üvegházhatást. A Föld persze nem befőttesüveg csapdájába esett, hanem a fosszilis energiahordozók égetéskor felszabaduló szén-dioxid von köré pajzsot.

Gilisztatanya –giliszta talajban végzett munkájának bemutatása, az élőlény hasznos szerepének felidézése, tudatosítása.

Talaj érzékszervi vizsgálata, csíráztatás különböző feltétel mellett, talajvizsgálatok, talajélet.

Mi komposztálódik? Az udvaron konzervdoboz, banán, és chipszes zacskó, PET palack elásása. Egy hónap múlva kibontás, mi történt?

Udvaron élő állatok életének megfigyelése szabadszemmel, nagyítóval.

Határozókönyvek használata az állatok és növények beazonosításához.

Különböző talajfajtákkal ismerkedés (Kísérlet köves, agyagos, jó minőségű talajjal), talajszennyezés által felmerülő problémák.

Lakókörnyezetben (településen) a nemszeretem állatok, a településen lévő patak, tó, parkok megismerése, óvása.

Madáretető, rovarhotel készítése, kihelyezése, megfigyelések végzése, fontosságának hangsúlyozása.

Gólya és fecskéfészkek rendszeres megfigyelése. Az óvoda közvetlen közelében lakó gólya pár rendszeres megfigyelése. Mesterséges fecskéfészkek és fecskepelenkák felhelyezése, figyelem ráirányítása a védett madarak fontosságára.

MME programok követése: madár megfigyelési napok, gyűűzés, ornitológiai bemutató.

Madárbemutató megszervezése: ismerkedés különböző madarakkal (sólyom, ölyv, galamb).

Méhecske nap – méz kóstoló, méhészlátogatása, ismerkedés méhek életével, fontosságuk.

Beporzók munkájának megismertetése.

Natura 2000 területekre kirándulás szervezése

„Kispolgárok parkjának” népszerűsítése: faültetés, személyes kötődés alakítása.

Videóanyag megtekintése (élőhely csökkenés, erdőirtás stb...)

Látogatás az abaligeti cseppkőbarlangban (denevér les).

Beporzók, Méhek napi Fürge Űrge természetfürkésző foglalkozás- a Méhek világa

Földgömb - Föld bolygó megismerése. (kontinensek, éghajlatok, növényzetek, állatfajok).

Az ember, pusztító tevékenységeinek hatása az ökoszisztémákra: (légszennyezés, ipari terjeszkedés, talaj-, víz-, levegőszennyezés, erózió, élőhelyek csökkenése, állatok, növények pusztulása...).

Te mit tehetsz? A környezetvédelem fő jellemzőivel és a környezetvédő szokásokkal ismerkedés, betartásra törekvés.

Az év élőlényei és természeti képződményei ppt-vel kísért komplex foglalkozás.

Vegyszermentes gazdálkodás megfigyelése, gyakorlása.

Ajánlott szakirodalom

Okos Doboz - oktató játék gyerekeknek.

https://www.youtube.com/watch?v=3Zoj_DnFRcY

A „mi- fánk” kiválasztása, gondozása.

Erdő, sárgarigó, kakukk és esőcseppek hangjai

<https://www.youtube.com/watch?v=t1Oo4UKVu9Q>

Az erdő növény és állatvilága. Rovarok <https://www.youtube.com/watch?v=4JUma1hZ4D0>

Erdő Ernő Bácsi meséi sorozat:

Hogyan készítenek fészket a madarak? <https://www.youtube.com/watch?v=tJcmF4hi3T8>

Miért zöldek a levelek? <https://www.youtube.com/watch?v=v0MSS1NXBgo>

Mik azok a fák? <https://www.youtube.com/watch?v=ko2qb0QUY1I>

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Témafeldolgozó tevékenységek ajánlásai

Geometriai formák természetben: hegy, völgy síkság, fák, bokrok.

Formák felismerése. Gömb, kör formájának megismerése, rögzítése.

A talajról: tömegmérés, azonosságok, különbségek, szenzitív játékok a vizualitás kizárásával. Talaj mintavétel: száraz föld- nedves föld összehasonlítása.

Hegyek – mélység és magasság – mérések, összehasonlító elemzések.

Meregetős játékok. Súly, térfogat, űrmérték.

Katicabogarak számlálása.

Giliszták hosszának összemérése.

Madarak képeinek válogatása, családok fészekbe rendezése, számlálás (fán, talajon, vizen, cserjén fészkelők).

Névutók használata (előtt, mellett, mögött, fölött, alatt, között, jobbra, balra)

Fák levelei-termései, termést fogyasztó, fán élő állatok.

Szimmetria – játék: összehasonlítás, elemzés. Az összegyűjtött leveleket a gyerekek próbálják őket úgy összehajtani, hogy fedje egymást a két oldal. Keressék meg a szimmetriatengelyt. Válogassák szét aszerint, hogy tükrös vagy nem tükrös. Szimmetria felfedezése, játék tükörrel (gyümölcsök, fák, lepkék).

Állatok és kicsinyeik párosítása. Számlálás, párosítással is.

Halmazképzés: állatok szétválogatása élőhelyük, táplálékuk, lábuk száma, testüket borító kültakaró szerint.

Könnyebb-nehezebb relációk gyakorlása: úszik, lebeg, elmerül fogalmak vizsgálódásokkal szemléltetés.

A Föld állatainak élőhely szerinti csoportosítása.

Kirándulás során gyűjtött termények, magok összehasonlítása, számlálása, halmazképzés.

Bogarak gyűjtése, összehasonlítása, számlálása (bogár vizsgáló eszközzel) majd szabadon engedés.

Labirintus-útkereső a (pl: méhecske és a virág közt).

Mennyiség egyeztetés rovarképekkel.

Szakirodalmi ajánlások

Öko Palkó és Öko Panna füzetek. Kukatündér társasjáték

Kavicsok súlyának becslése, mérése, csoportosítása különböző szempontok alapján.

Az asztal közepére helyezett kukoricaszemeket szívószállal gyűjti minden „vadmalac” maga elé, majd számlálja.

Páros játék: a páros egyike választ egy állatot és a lábát a homok gyurmába nyomja. A páros másik tagja megszámolja a lábnyomot, megkeresi a megfelelő dominóképet és a számképet. Párja ellenőrzi, majd csere. (Perlai Rezsőné: Matematikai játékok óvodáskorban. Okker Kiadó, Lépegető társasjáték 125. old.)

Munka jellegű tevékenységek

Növény és állatgondozási munkák ajánlásai

Óvodai konyhakert gondozása, növények locsolása.

Gyógy-, és fűszernövények ültetése. Betakarítás.

Gyomlálás, kapálás, az elszáradt növényrészek eltávolítása.

madáritatók rendszeres tisztítása, feltöltése.

Komposztálás: komposztáló folyamatos töltése, rendben tartása, megfigyelése mindennapos rövid elfoglaltság. Udvarrendezés során a falevelek, letört ágak, zöld hulladékok gyűjtése, hasznosítása. Esővíz gyűjtés

A termések, magok összegyűjtése, faültetés, gondozás, téli fagyok ellen védelem.

Gondozási és takarítási feladatok ellátása:

- madárbarátkertben,
- rovarhotelben,
- lepkekerten,
- magaságyásban,
- gyógy-, és fűszerkertben,
- virágoskertben.

Élőhelyek védelmében végzett munkák

Felelős állattartás szabályainak megismerése, betartása.

Lepkekert rendben tartása, lepkeitatók feltöltése.

Madáretető, -itatók, -odúk rendezése. A madárbarátkertben élő madarak etetése, itatása.

Természetsarokban növények ápolása (öntözés, portalanítás), átültetés, szaporítás, évszaknak megfelelő berendezés.

Florárium figyelemmel kísérése.

Állatgondozás: teknős, afrikai csiga, halak

Rovar hotel készítése, kihelyezése, méhlegelő biztosítása lehetőségeink szerint.

Gyík palotakészítés.

Komposztáló, tűzrakó hely gondozása, tisztántartása.

Raklap virágtartók gondozása.

Feltételteremtés a munkavégzések érdekében

Gyermekméretű szerszámok használata.

Takarítási munkák és speciális eszközök biztosítása (biztonságos eszközhasználat).

Állatoknak megfelelő ételek biztosítása.

Komposztálás – Csicsák Antalné óvodapedagógus,
Fővárosi Önkormányzat Óvodája

-----

16. Cél - Béke, igazság, erős intézmények

A fenntartható fejlődés érdekében előmozdítani a békés és befogadó társadalmakat, biztosítani a mindenki számára elérhető igazságszolgáltatást és minden szinten hatékony, felelősségre vonható és befogadó intézményeket létrehozni.

Óvodában inkluzív szemlélet, integrált és nemzetiségi nevelés megvalósítása a lehetőségeken belül. Máság elfogadására nevelés (SNI, BTM, fogyatékkal élők), tolerancia, empátia, pozitív, elfogadó szellemű hozzáállás alakítása. Konfliktuskezelési technikák, erőszakmentes kommunikáció megismertetése, alkalmazása. Konfliktushelyzetek igazságos, agresszió nélküli megoldására törekvés.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai: 5., 6., 7., 8., 12.

Ajánlások az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalásának megvalósításához

A béke, az igazságosság, a befogadó társadalom, az egyenlőség minden ember számára egységes, átlátható és megfelelő mértékeket követő elvek alapján alakulhat ki egy településen. A település vezetői, irányítói, valamint az ehhez kapcsoló óvoda, mint köznevelési intézmény dokumentumaiban megfogalmazza a békés működést, a békés hangulatú, egymást támogató egyenrangúság felvállaló elvek szerinti feladatvállalásokat.

Az óvoda inkluzív szemléletet hirdet, integrált és nemzetiségi nevelés megvalósításával megteremti a lehetőséget az egyenrangú, emberi élet biztosításához. A máság elfogadásával, vagyis azon elv működtetésével, hogy „minden ember a neki szükséges és igényelt nevelést kapja meg” megteremthető a fenntartható fejlődés minden ember számára. Ehhez kell biztosítani az óvoda vezetőségének a feltételeket a fenntartók támogatásával. A házirend a gyermekek és szüleik számára is támpontot nyújt az óvodai szokás-, szabályrendszeréről, amely mindenkire nézve egyformán érvényes, betartása garancia lehet a békés, befogadó intézményi légkör megteremtésére. Kapcsolatok alakítása, erősítése más intézményekkel, egyesületekkel, közös programok szervezése. Az intézmény részvétele a település közéletében segíti a fejlesztési útvonalak építését.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Az egészséges életmód alakítása

Az óvoda és a csoport szokás-és szabályrendszerének betartása felnőttekre, gyerekekre egyaránt vonatkozik. A napirend kialakítása elegendő időt biztosít a szabad játékokra, játékos tevékenységekre, étkezésre, szabad levegőn töltött időre. Az inkluzív - befogadó szemlélet, integrált nevelés alkalmazása valósul meg az egészséges életmód alakításával. Pl. ezt szolgálhatja a Napirendi tábla készítése képekkel, mely kiszámíthatóságot jelent a gyermekek számára. ez segítséget jelent a máság, a más kultúrájú gyermekeknek a beilleszkedéshez, az befogadáshoz. Gyerekekkel együtt csoport szokások, szabályok kialakítása; sajátos igényű társak elfogadása; hozzásegítése fontos, hogy saját képességeiknek

megfelelően tudjanak fejlődni. A szokások, szabályok az adott csoport gyermekeihez alakítása is segíti az együttélés békés és eredményes megvalósítását.

A levegőzés a természetben és a csoportszobában is a tiszta levegő megteremtése fontos feladat (túra, erdei óvoda, park, kirándulás, séta, ablaknyitás, klíma működtetése stb.).

Pihenés biztosítása. Ha kell relaxációval, mesével, nyugalom, és friss levegő biztosításával.

A testi és lelki egészség fejlesztése biztonságos, befogadó környezetben.

A bántalmazás, erőszak megelőzése, szükség esetén védelem biztosítása a lehetőségekhez mérten. Gyermekvédelmi feladatok ellátásában való közreműködés. A gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények felmérése, feltárása, megszüntetése.

Speciális eszközök, módszerek, terápiás lehetőségek, gyógypedagógusok, gyógypedagógiai asszisztensek bevonása a nevelőmunkába sérült gyermekek fejlődésének biztosítása érdekében.

Differenciált, egyénre szabott tartalmak (közös gyümölcsaprítás, saláta készítése) biztosítása.

Mentális egészség fontosságának megismertetése, fogékonyság alakítása a körülöttünk lévők érzelmeire, konfliktushelyzetek igazságos megoldása.

A napi gyümölcs, étel fogyasztás során az igazságos elosztás, az igazságosság érzékeltetése (mindenki egyformán, egységesen, ugyanannyi mennyiséget kap).

A helyes és helytelen egészségmegőrző magatartások megkülönböztetése. Egészségmegőrzés a Covid19 vírushelyzet miatt kialakult előírások következetes betartása az intézményben egymás megóvása érdekében.

Kapcsolat az Egészségügyi Alapellátó Intézettel. Rendszeres fejtisztaság, fogászati vizsgálat, házi orvosi rendelés (védőnő, fogorvos, gyermekorvos).

Egyházi fenntartású intézményekben

A lelki, mentális egészség megőrzése: „hogyan lehetek békeességben önmagammal, társaimmal, és Istennel?”

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Családias, derűs, kiegyensúlyozott légkörben a gyermek érzelmi biztonságának alakítása, lelki egyensúlyának megteremtése, erkölcsi tulajdonságainak, egyéni sajátosságainak, képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése, a személyes és szociális kompetenciák alakítása.

Közösségi szokások alakítása, egymás elképzeléseinek, fejlettségi szintjének tiszteletben tartása (békében élés a csoportban és az egész intézményben; vitában érintett felek meghallgatása; gondolatok szabad kifejezése, ígéret betartása, betartatása).

Mesék hallgatása a jóról, a békéről, a rosszról - azután a jóhoz kötődés, a rossz elutasítása.

Igazságosság/igazságtalanság érzékeltetése játékban, csoportban.

Kötődés társakhoz, barátságok alakítása a csoportban. Együttérzés - betegség, szegénység esetén szolidaritás érzésének formálása. Pozitív megerősítés alkalmazása, a személyes példamutatás megvalósítása (tevékenységekkel való értelmezéssel, tények feltárásával) összekötve és magyarázattal tisztázva a helyzeteket.

Szociális kompetencia fejlesztése (együttes feladatmegoldás, végrehajtásban közösség, béke, igazság és erő alakítása). A konfliktusok békés, agresszió nélküli, pozitív kimenetelű megoldása. Konfrontálódás megoldási lehetőségeinek érzékeltetése.

Norma- és szabályrendszer, társas viselkedés alapvető szabályainak alakítása

A gyermekek ösztönzése az alkalmazásra az egyéni képességeikhez mérten.

Pozitív erkölcsi tulajdonságok felismerése (igazmondás, együttérzés, segítőkészség, figyelmesség, önzetlenség, összetartás, megbocsátás), elsajátítása.

Megismert udvariassági formák alkalmazása (kérés, köszönés, megszólítási formák), tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.

Az akarati tulajdonságok fejlesztése (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat).

„Haragszom rád, mert...” megbocsátás.

„Szeretlek, mert...” „Azt szeretem benned ...” Egymás pozitív személyiségjegyeinek kiemelése.

Mikor van béke? (aktuális esemény, vagy történet utáni beszélgetés).

Mi az igazság, vagy az igazságtalanság? (ebben a korban nagyon erős az igazságérzetük.).

Az óvoda dolgozóinak példamutató magatartása kollégák, szülők, gyerekek felé, valamint folyamatos állatvédő, gondozó tevékenységgel, növénygondozással.

Erős, szemléletbeli meggyőződés szerint működik a Zöld óvoda kritériumai alapján a megfelelő nevelőmunka megvalósításáért, rendszeresen keresve a közvetlen tapasztalatszerzési lehetőségeket, ismeretátadást, fejlesztést a fenntarthatóságra való nevelést. A béke, az igazságosság és az igazság fogalmát így lehet megéreztetni és megértetni a gyerekekkel.

Konfliktuskezelési technikák megismertetése, alkalmazása. Felnőttek példamutató magatartása. Erőszakmentes kommunikációra, konfliktusok egymás közti megoldására törekvés, kudarc esetén segítségkérés az óvodapedagógustól. Beszélgetés (6-7 évesekkel):

Csoportban a másság elfogadása (SNI, BTM, fogyatékkal élők stb.) - az egyéni sajátosságok figyelembevétele a szokás-, és szabályrendszer kialakításakor is, érvényesítve az egyéni bánásmód elvét, az óvoda esélyteremtő, hátránycsökkentő szerepét.

Egyházi fenntartású óvodákban

Vallási nevelés a mindennapi áhítatokban. Irgalmasság, megbocsátás, egymás szeretete, tisztelete.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Szókincsbővítés: béke, igazságosság, igazság, béke szinonimáinak megismerése, szabadság, harc, háború, harag; igaz ember. A béke szó értelmezése. Ellentét megnevezése: háború, harc, harag, veszekedés. Szókereső rokon értelmű, ellentétes jelentésű, szólánc a zöld ismeretekhez fűzve.

Beszélgetések ajánlott témái

- Nagyobb gyermekekkel (6-7 éves) arról, hogy szerintük mi a béke, mi az igazság vagy az igazságtalanság?
- Segítség nyújtás kisebbeknek mese után megfogalmazni, hogy ki volt a jó és a gonosz a mesében, ki nyerte el méltó büntetését.
- Csak békében van szabadság, ennek kifejtése. Csak szabad embernek áll módjában, hogy vigyázzon az őt körülvevő világra.
- A természethez mindenkinek joga van: tiszta levegő, tiszta víz, rendezett környezet. a rossz környezeti adottságokkal rendelkező vidéken élő gyermekekről, emberekről.
- Segítségnyújtás számukra, milyen módon? Különböző szervezeteken keresztül: tiszta higiénés környezetre való igény alakítása.
- Igazság, igaz ember: mindig igazat kell mondani. Igazmondás fontosságának megtanulása.
- Erő, mely mindenkinben lakozik, csak helyes célok elérésére kell alkalmazni.
- *Béke, igazság és erő*: összefüggés keresése. A gyerekek gondolatainak meghallgatása.

Játékajánlások, szakirodalmi ajánlások

- Beszédfegyelem alakítása. Akinél a plüss van, az mesél.
- Köszönés, elköszönés fontossága, mások felé tiszteletadás.
- Bocsánatkérés fontossága.
- Mosoly játék.
- Koppintós játék: a mesében előre megbeszél, gyakran ismétlődő szóval.
- Mesetarisznya tartalmának bővítése igazságokról, békéről szóló mesékkal. /gyűjtemény kedvenc meséinkből/
- Érzelmek mutogatása.
- Szituációs játékok. Szerepeknek megfelelő kommunikáció.
- Gyermeki vélemények megosztása társakkal, felnőttekkel, így későbbiekben a saját és társaik véleményét ismerve, cselekedeteiket is meg tudják ítélni.
- Igaz-hamis állítások.
- Együttműködést segítő játékok az óvoda saját drámajáték gyűjteményéből - /Lovas Mihályné-Tarr Ágnes: Varázstükör/Anyanyelvi játék: a rendőrautó hangjának utánzása.
- Lovas Mihályné- Tarr Ágnes: Varázstükör – nemzetigeográfia médiaszolgáltató: Próbák (együttműködést segítő játék) 179. old.
- Gyermekek cselekedeteiről (jó -rossz), vélemény alkotás, beszélgetés.
- Néphagyományőrzés. Magyar népmesék által szómagyarázat, tájszólások, régi magyar kifejezések megismerése.
- Pejoratív kifejezések mellőzése.
- Alapvető illemszabályok betartása beszédben is (kérem, köszönöm, legyen szíves).

Kapcsolatépítési és kapcsolatfejlesztési lehetőségek

Szülőkkel a helyi igények és szükségletek szerinti kapcsolattartás – itt is az egyéni bánásmód elve érvényesüljön. A szülői értekezletek és a fogadóórák hangulati és tartalmi téren a nyitottság és őszinteség uralja.

Széleskörű kommunikációs kapcsolat alakítása, fenntartása az óvoda és a partnerei között. (Nyíltnap, családi nap, személyes találkozók, digitális platformok, dokumentáció...) Ha van a településen - Tanodával kapcsolattartás is legyen.

Óvoda-iskola közti jó kapcsolat fenntartása munkaterv alapján baráti, támogató együttműködés legyen.

Játék, játékfajták

A szabad játékban megvalósuló tevékenységek segítik a béke, szabadság és egyenlőség elveinek megértését és megerősítését, pl. babaszobai szerepjátékok esetében a szerepcsere, szerepelosztások menetében, vagy játékválasztások során, valamint játékok elkérése esetében.

Az *élményszerző előzetes tapasztalatok* is hatnak a játékok tartalmára, és adnak tapasztalati élményeket: (pl. látogatás a rendőrségen, bíróságon, önkormányzati hivatalban stb.) A gyermekek motiválása rendőr, közlekedési szerepjátékokra. A rendőrök munkája kifejezetten a szabályok betartásáról, betartatásáról szól, illetve a szabályszegés következményeiről, így a gyermekek játékosan ismerhetik meg a „törvényeket”.

Építő játékok során a rendőrségi épület megépítésével (félkész elemek, anyagok felhasználásával a rendőrség, bíróság épületének megépítése) konstruálás után a kisautókkal kiváló szerepjátékok kerülnek lejátszásra, amiben a rendőr szerepe tölti be az igazság példaképét.

Játék, közös tevékenység során a szabályrendszert alkalmazva fenntartható fejlődésre nevelés nagymértékben megvalósul. A csoport szokás- és szabályrendszer betartatásával hangsúlyozzuk a mindennapi nevelés során az igazságosság fontosságát.

Együttérzés formálására is mód nyílik irányított, vagy spontán tevékenységekkel: csukott szemmel torony építés, félkézzel cipő felhúzás.

A *társasjátékok* során a versenyszellem megtapasztaltatására is nyílik lehetőség, valamint békés, igazságos játékokra, küzdelemre, kitartásra. (Csigafutam, Pinokkió, Bogyó és Babóca, Közlekedj okosan! Dooble)

Szakirodalom ajánlások

Dramatizálás: Csukás István: Sün Balázs

Kompátia - Életkerekítő játékok/kártyák

Kalandos hétköznapiak (önvédelem gyerekeknek – mesekönyv).

Drámajáték: „Kakasviadal” - A kialakított játéktér egy kör. Ebben két gyermek fél lábon, összekulcsolt kézzel igyekszik a másik gyereket kilökní a játéktérből.

Szeretet és megbecsülés a családban. – Tartalma: olyan vasárnap délutánt játszanak el a gyerekek, amelyről a szomszéd vagy az odalátogató idegen biztosan meg tudja állapítani, hogy ezek az emberek itt nagyon szeretik egymást, vagy ezek az emberek nem szeretik eléggé egymást.

Beszélgetés arról, hogy miből állapíthatjuk meg mindezeket? Ki, hogy viselkedett? Mik a szeretet látható és láthatatlan jelei? – tapasztalás, érzékenyítés, felismerés.

Verselés, mesélés

Béke, szabadság, öröm, szomorúság, hazugság, félelem, harag – versben, mesében.

Versek

- Aranyosi Ervin: A szeretetről
- Czigány Csaba és Simonváros Katalin – Egység Lélekmelengető versek nem csak gyermekeknek című verseskötet. (43 téma között szerepel a szeretet, béke, megosztás, felelősségvállalás, hála, gondoskodás, megbocsájtás is.)
- Donászy Magda: Március 15
- Drégely László: Pereg a dob
- Gazdag Erzsébet: Mesebolt
- Juhász Magda: Dal a szeretetről, Jön egy katona
- Osvát Erzsébet: Galambok
- Petőfi Sándor: Nemzeti dal
- Rónay György: Hazudós mese
- Sarkady Sándor: Fel!
- Weöres Sándor: Megy az úton...Weöres Sándor: Paripám csodaszép pejko, Rajta, rajta!

Mesék

A kis dobos diafilm – I- diamúzeum anyagait. A magyar népmesék mindegyike az igazságról szól.

- <http://dia.osaarchivum.org/public/index.php?fs=108&search=2&page=1&thumbnail=1>
- Az elveszett madártoll – gyermekjogi mesék
- Bálint Ágnes: Mazsola
- Benedek Elek: A hazug legény
- Boldizsár Ildikó: Állatkerti karácsony, Az elveszett madártoll, Mesék országa, Új játék az óvodában
- Csukás István: Sün Balázs
- Dharmachari Nagaraja – Esti Buddha-mesék című könyv és az Újabb esti Buddha-mesék
- Fésűs Éva: A kis mókus fél diója, Az irigy medve, Nesze pisze szánkózni megy, A hinta
- Grimm: Holle anyó
- Hanula Erika: Az álompor relaxációs mese
- Hazugság mesék (CsikiLóránt, Bukovics János, Pintér Zsolt –Hagyományok Háza)
- Kolozsvári Grandpierre Emil: A két kicsi bocsk meg a róka
- Mátyás királyról szóló mesék <https://www.nepmese.hu/mesetar/mesek/matyas-kiraly-mesek>
- Mesés természet. Szepesi Zsuzsanna ökomese-gyűjtemény
- Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj – 77 magyar népmese
- Öt kenyér meséje - <https://mese.mesepedagogia.hu/2015/09/22/ot-kenyer/> -
- Pásztor Mónika: Hógolyó, a jegesmedve
- Paulo Coelho: Mese a békéről című mesekönyve
- Rendőr mese - https://avarfalvimesek.blog.hu/2018/01/25/rendor_mondoka
- Rendőrös mesék a Youtube-ról - Rendőr mondóka (Avarfalvi Mesék)
- SzóKiMondóka -Óvodai játéksomagból : Nulla hulladék, Barátom a fa
- Titoktündér mesék. (Pozitív gondolkodásról, önbizalomról.)
- Tomkó Bori: Leó a kiöregedett cirkuszi oroszlán, A csodatrombita mese, Mézeskalács huszár
- Vlagyimir Szutyjev: Az alma

A magyar népmesék mindegyike az igazságról szól.

- <https://www.nepmese.hu/mesetar/mesek/harom-hazug-mese>
- <https://www.nepmese.hu/mesetar/mesek/a-sueket-a-vak-es-a-kopasz>
- <https://mek.oszk.hu/06500/06599/06599.htm>
- <https://egyszervolt.hu/estimese/az-mar-nem-igaz-nepmese-20200301.html>,

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Öröm, dicsőség, béke, és szomorúság, bátorság, félelem, közösség, erő, gyengeség és egyedüllét...Közös zenei tevékenység fontossága - ajánlásokkal .

Népi játékok alkalmazása, kérdez-felelek dalos játékok.

Énekléssel bátor kiállítás a közösség elé.

Hazafiságról szóló ének megismerése.

Társadalmi ünnepek jellemző dalaival érzékenyítés: Himnusz, Szózat.

Horváth Guidóné - Takács Judit: Utazás a zene birodalmában.

Felnőttek hangversenye. Különleges zenei élmény, zenehallgatás testközelből. Pozitív zenei élmény nyújtásával teljes személyiség fejlesztés, feszültségoldó, örömszerző tevékenység.

Hangfogócska. - Játékos feladatok, színezők a hangszerek világában.

Csim-bum ritmus-zenekar. (Saját tapasztalat szerzése az adott hangszerek használatával)

Ajánlások

Népdalok

- Cirmos cica haj, A part alatt, Ajtó, ablak nyitva van, Három szabó legények
Kecske ment a kiskertbe, Koszorú, koszorú, Benn a bárány, kinn a farkas

Magyar népdalok, történelmi esemény, népmesei elemek megzenésítve

- Jönnek a huszárok - https://www.youtube.com/watch?v=k_EEbBeLzVc&t=45s...
- Aki nem lép egyszerre - <https://www.youtube.com/watch?v=zW3TVXGfCNU&t=34s...>
- Gábor Áron rézágyúja, Most szép lenni katonának, Kossuth Lajos, Kossuth Lajos Debrecenből elindult, Kossuth Lajos azt üzente.
- Bagdi Bella: Repülj velem gyerek című zenei album.
- *Világomban minden rendben van* című zenei album.
- Bagdi Bella: Boldogságt teremő felajánlás
- Barátság – Béke – Hahó Együttes - <https://www.youtube.com/watch?v=9Unt2w6W6O8>
- Dánielfy Gergely: Béke - <https://www.youtube.com/watch?v=4FgzK9uaYyQ>
- Ég a gyertya ég (Udud István) - <https://cultura.hu/aktualis/eg-a-gyertya-eg/>
- Ha jó a kedved- <https://www.gyerekdal.hu/dal/ha-jo-a-kedved-tapsolj-nagyokat>
- Magyar Rendőrség Indulója - www.youtube.com/watch?v=rKJ8C4Pd4Zo
- Tanka László: Mond miért?

Egyházi Óvodákban: Áhítatban megjelenő énekek pl. Tégy engem békeköveteddé...

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Ábrázolási élmények, tevékenységek

A béke jelének, szimbólumainak (békegalamb, béke jel, olajág) felhasználásával kézművesség. vegyes technika alkalmazása.

Galamb készítése tenyérlennyomattal, békegalamb festése, barkácsolás, hajtogatás.

Békegalamb elkészítése közösen (kivágott karton, felület díszítése)

Ajándék készítés ünnepekre, szülőkkel közös barkács délutánok. Mesekönyv- és szeretet befőtt készítése.

Marionett, síkbáb készítése, álarok készítése kasírozással.

Meseillusztráció szabadon választott technikával.

Érzelmek festése, gyurmaarckép készítése tükör használatával.

Élményrajz a rendőrségi, bírósági, önkormányzati látogatásról.

Korona készítése (sablon kivágása, díszítése). Szeretet karkötő készítése fonással.

Csoportos közös tevékenységek

- Térkép rajzolása: Hol lakunk? Elhelyezkedésünk a világban.
- Magyar szimbólumok készítése vegyes technikával: Zászló, kokárda, címer.
- Címer színeztetése, részletek visszaadása. Zászlók festése.
- Redőrsapka készítése saját anyagválasztással.
- Rongybaba, ceruzatartó, tyúkanyó, pántlika (Nagyanyáink játéka – ajánlás).
- Csutkababa, szalmacsillag, fonalbaba, dió katica. (Természetes anyagok előtérbe helyezése.)
- *Mivel egészsítenéd ki?* rajzlapokkal, színezéssel, új ötletekkel kitalálásával. Közös alkotás készítése. (Kooperáció, nagyobb felületen, teljesebb kidolgozás érdekében.)
- Én rajzoltam! (Rajzok elhelyezése a csoportszobában. Kiállítás készítése. Rajzok értékelése.
- Híres műalkotások megtekintése a békéről, pl: Picasso Pablo: Békegalamb

Mozgás

Játékos irányított mozgások

- Versenyjátékok (egyéni, csapat) igazságos feltételek megteremtésével.
- Érzelemzsák.
- Gyertek haza kicsibéim.
- Várostrom.
- Sorverseny békegalambbal.
- Futás gyakorlatok korosztályonként.
- Akadálypályák leküzdése torna szobában.
- Jancsi Juliska- páros fogó.
- Mozgó célpont eltalálása babzsákkal.
- Királyi hintó: Az egyik gyermek karikában fut, második gyermek a karikát tartja.
- Kötélhúzás – egyenlő feltételekkel.
- Szabadítsuk ki! -fogó által megdermesztett játékos kiváltása úgy, hogy a körülötte levők szeretettkört alkotnak.
- Talicskázás.
- Csapatjátékok, csapatsportok.

Nagymozgás: udvaron motorral, kerékpárral a kresz szabályok betartása, gyerek rendőr ellenőrzi a szabályok betartását. A szabályok be nem tartásának következménye van.

Népi játékok, katonásdi, fogócska, bújócska, különböző versengések.

Néptánc. (Eszétikus mozgás gyakorlása.)

Sántika. Zsákban futás. Gólyalábazás. (Tematikus játékok a régi világból.)

Változatos délutáni mozgástevékenységek. (Ovi-foci, kosárpalánta.)

Labdajátékok. (szabályok betartása, állóképesség, fizikai erőnlét kitaratás fejlesztése.)

Mozgásos játékoknál alapvető szabályok betartása, szabálykövetés – fair játék, kudarctűrő képesség, egészséges versenyszellem alakítása. <https://jatsszunk-egyutt.hu/>

Lukács Józsefné- Ferencz Éva: Mesés mozgás/tavas- Flaccus

Külső világ tevékeny megismerése

Természeti és társadalmi ünnepek megünneplése a béke, igazság és erő tükrében. Emlékművek, szobrok meglátogatása. Tiszteletadások, emlékesések, történelmi történetek felidézése, meghallgatása

Roma és más nemzetek kultúrájának, szokásainak megismerése. Értékek, sajátosságok, speciális jellemzők megélése, átélése, tisztelete. Ennek megalapozása az óvodai nevelés folyamatában kiemelt feladat. Föld napján ismerkedés különböző népekkel, különböző emberekkel, szokásaikkal.

Ajánlás: tablókészítés a témában.

Projekt keretében ismerhetővé válhat a helyi önkormányzat, bíróság, rendőrség munkájába való betekintés. Pl. részvétel a rendvédelmi ill. egészségügyi programokon, melyet óvodásoknak is hirdethetnek. Fegyveres Erők napján (május 21.) rendőrség meglátogatása betekintés mindennapjaikba. *Szervezett tevékenységek a témában:* Ovizsarú, Biztonságos Óvoda program. Rendőrök meghívása az óvodába, rendőr által vezetett séták (Autómentes világnapon és akár a témához kapcsolódó programok során).

Hazafiságra nevelés: magyar természeti adottságok megóvása: tavaink, folyóink, hegységeink, otthonunk, közeli és távoli környezet.

Szülők és a munka: látogatás szülők munkahelyére, és az ott talál munkahelyek szabályainak, tartalmi céljainak megismerése, és ebben a szülők feladatainak megismerése.

Emberi érzelmek megnyilvánulásai az óvodában: öröm, bánat, szomorúság... Mi illik? Ismerkedés helyes, helytelen viselkedéssel adott szituációkban, témákban.

Beszélgetések témaajánlásai

- A szabályokról, pl. mi lesz azzal, aki nem tartja be a szabályokat? (büntetés, pénzbüntetés, börtön).
- Igazságról, békességről.
- Család témakörben a szeretet, béke erősítése.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Matematikai jellegű játékok

- Szabályjátékok (kártyák, társas játékok, memória játékok, logikai játékok) használata, kiemelt figyelem a gyerekek játék közbeni kitartásának, szabálytudatának, kudarcűrő képességének alakítására együtt játszással.
- Rész - egész viszonya – gyümölcsök, zöldségek *igazságos elosztásával*, osztás segítése számlálással. testvérek között hogy osztható meg igazságosan egy alma?
- Több-kevesebb-ugyanannyi-semmi (sajt játék). Igazságosság.
- A matematikai jellegű tartalomhoz a béke, igazság, szabadság különböző jelképeinek felhasználása, beépítése.
- Igaz, hamis törvényszerűségek megállapítása. Összehasonlítások, vizsgálódások a természet adta lehetőségekkel.

Az adott témában képek, eszközök rendszerezése különböző szempontok alapján.

Mi változott meg? játék. - A világ törvényszerűségeinek, változásainak, az élettelen és az élő összefüggések jelenségeinek felsorolása, változások megjelenítése, és értékelése.

Írányok. A séták, kirándulások, élmények felidézéséhez, ok-okozati összefüggések, következtetések megértése és megfogalmazása.

Béke szimbólumainak sorba rendezése saját kreatív ötleteik alapján, síkban.

Minden lehetőség kihasználása, hogy a gyerekek matematikai tapasztalatokat szerezzenek, és fogalmazzák is meg azokat.

Munka jellegű tevékenységek

Gyermekekkel egy közösen megbeszélte és kiválasztott növény elültetése az óvoda kertjébe, a csoport számára a béke szimbóluma lehet. A csoport által létrehozott produktum, vagy gyűjtés egy gyerek számára pl. felajánlása jó ügyet szolgál.

Öröm szerzés, jó tevékenység. Hat minden résztvevőre. Ajándék készítése ünnepeltnek. Helyi szokások kialakítása a cél érdekében.

A játék készítés is, vagyis szerepjáték kiegészítő eszközeinek *barkácsolása* is alkotás és öröm annak, aki készíti. Az ábrázolási fejezet részben sok csoportos játékkészítési ajánlás található,

Kisebb gyermekek segítése is örömet okoz, főleg, ha dicséret is társul hozzá. ez erősíti a segítő nagyobb gyerek önbizalmát, és a kapcsolatok erősítését a gyerekek között.

Munkamegosztás – egyéni differenciálás alapján mindenki részt vesz a kerti, csoportszobai munkajellegű tevékenységekben. Nagyon jó, ha békés egymás mellett végzett tevékenység megtapasztaltatására van lehetőség a munka jellegű tevékenységek során.

A munka visszaigazolása, az értékelés reális, és valós volta segíti az őszinteség, a béke, az elismerés jelentőségét. Igényes munkavégzés alapjait erősíti meg. Mások munkájának tisztelete, megbecsülése fontos eleme az önértékelés kialakításának.

-----

17. Cél - Partnerség a célok eléréséért

Megerősíteni a végrehajtás módjait és feléleszteni a fenntartható fejlődés globális partnerségért.

Együttműködési megállapodások kötése a helyi és országos partnerekkel, szakmai és civil szervezetekkel. A partnerekkel való kapcsolat segít a célok és feladatok megvalósításában, változatos tanulási környezet megteremtésében. Gyermek aktív részvétele a település életében. A település környezettudatos szemléletének alakítása a családok bevonásával. Országos szakmai szervezetekkel való kapcsolat révén fejlődik a pedagógusok fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettsége, frissülnek a programok terén is az ismereteik.

Kapcsolódás a melléklethez: Zöld Óvoda kritériumrendszer kapcsolódó pontjai:3.,7., 8.,12.,13.,20.

Az óvoda szociális, társadalomformáló szerep vállalását megvalósító tevékenységekhez

Partneri összefogással hatékonyabb feladatvégzés válik megvalósíthatóvá. Ennek érdekében kölcsönös együttműködési megállapodások megkötése, betartása szükséges az önálló köznevelési intézményekben. Az együttműködési megállapodás évenkénti megújítása a partnerekkel szükséges, mivel így lehetséges a feladatok áttekintése, módosítása. Segítő - támogató háttér biztosítása az óvodás gyermekek fejlődéséhez, ismeretek gyarapításához.

Intézményenként önálló szervezéssel megvalósíthatók eredményes a partneri kapcsolatok. Pl. Intézmény korszerűsítés környező iskolákkal közös pályázat benyújtásával.

Patrónusi kapcsolat (gyerek - gyerek, gyerek - óvodapedagógus, óvodapedagógus - óvodapedagógus) kialakítása, ápolása. Családlátogatás. (szülők, gyerek – óvodapedagógus).

Nemzetközi kapcsolatok bővítése - Erasmus pályázatok során, testvér települések intézményeivel kapcsolat kialakításával alakulnak ki.

Országos szakmai szervezetekhez kapcsolódási lehetőségek: Környezetünkért Óvodai Egyesület, Zöld Óvoda Hálózat, Iskolakertekért Alapítvány, KOKOSZ, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, MME. Célok: szakmai tudás bővítése, hálózati tanulás kialakítása.

Helyi kapcsolati hálók erősítése: családokkal bizalommal teli kapcsolat, együttműködés kialakítása a gyermekek közös nevelése érdekében. *Helyi kapcsolattartási formák:* szülői értekezletek, fogadóórák, családi munkadélutánok, családi, gyermekközösségi programok, nyitott ünnepek, online kapcsolati lehetőségek kialakítása.

Óvodába hívogató: az óvodai ellátás iránt érdeklődő új szülők gyermekükkel együtt ismerkedhetnek az óvodával, tájékoztatást kapnak a beiratkozásról, a gyerekek kipróbálhatják a játékokat, megismerkedhetnek az óvodapedagógusokkal.

Fontos lehetőségeket rejtenek az iskolákkal, közművelődési intézményekkel (könyvtár, múzeum) erdei iskolával megkötött együttműködési megállapodások. Óvodások látókörének szélesítésével, ismeretátadással, programok szervezésével tehetik eredményessé a nevelőmunkát.

Mindezen feladatok differenciált és egyéni tervezési, szervezési és megvalósítási tervei része az óvoda helyi dokumentumainak rendszerében, helyet kapnak az intézmények helyi dokumentumaiban.

Ajánlások a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában megjeleníthető tartalmakhoz

Egészséges életmód alakítása

Szülőkkel együtt szervezhető programajánlások: közösen egészségprevenció (vízhez szoktatás, egészséges étkezés, hozzátáplálás, véradás stb.).

Közös tevékenységek – fejlesztést segítő tevékenységek beépítése a tervező nevelőmunkába a helyi szükségletek szerint.

- Gondolkodj Egészségesen! - Blum programba, és HAPPY hét (OGYÉI) eseményeibe bekapcsolódás.
- Játékos sportfoglalkozások szervezése – Borszik program, Ovifoci Program, kézilabda, úszás, korcsolya (jégcsarnok).
- Városi gyermek sport rendezvényeken való részvétel: tájfutó verseny, Ovi Olimpia, Egészség napok (helyi sportcsarnok); Vizes Olimpia (óvodai tanuszoda). Városi uszoda - vízhez szoktatás, úszás oktatás, nyári pancsolás napvédelemmel.
- Családsegítő szolgálattal, egészségnevelővel, védőnői hálózattal, gyermekorvosokkal, gyermekfogással való szoros együttműködés, szűrővizsgálatok segítik az egészséges életmóddal kapcsolatos feladataink megvalósítását. Védőnői Szolgálat segítségével a gyerekek megismertetése a helyes és víztakarékos kézmosás, tisztálkodás fontosságával.
- Kirándulások: Natúrpark, Nemzeti Park, Madárvárta, Erdei Iskola, Natura 2000 területekre.
- Partneri kapcsolat kialakítása növény és állatgondozással foglalkozók kistelepülésekkel, szennyező tevékenységet folytató üzemekkel, vállalkozásokkal. Ők hogyan oldják meg, mit tesznek a szennyezés elkerülése érdekében.

Óvodai intézmények kapcsolathálói helyi partnerekkel – a helyi lehetőségek alapján:

- Helyi termelőkkel kapcsolatok - gazdaságokban, műhelyekben különféle munkafolyamatok megtekintése, kipróbálása.
- Óvodai rendezvényekre meghívás, ismerkedés a bőrözés, nemezelés, szalmafonás technikájával (nagy hagyományok).
- Helyi szervezetek programjain részvétel, rendszeresen ismerkedés az egészséges életmód alapjaival.
- *Tea délelőtt.* Gyógyteákat főzése (hárs, kamilla, bodza, menta, csipkebogyó és citromfű).
- Mézes nap, helyi méztermelő különféle mézek kóstoltatás, a méhek gondozásával ismerkedés, hasznosságuk. Mézes kalács sütés.
- Helyi termelői piac -Vitamin napok, Egészség hét, Tök jó hét.
  - Látogatás, kóstolás, vásárlás.
  - Egészséges (reform) ételek készítése a piacon vásárolt termékekből, (gyümölcssaláták, padlizsán, avokádó, zöldségkrém készítése, zakuszka) közös salátakészítés.

- Szülők segítségével tököselekek kóstolása, készítése: kókuszgolyó, tökök sütemények készítése, különféle tökök kóstolása, sült, ivólé bármilyen formában.

Mesterszakáccsal közös főzés

Egyik szülőnek étterme van és részt vesz főzőnapon, családi napon, ahol tanácsokat ad a szülőknek, dolgozóknak, együtt tevékenykedik a gyerekekkel a kiskertünkben. Ilyenkor lehetőség van kérdezni a szülőknek, pl. hogyan készítsünk el gyorsan egy vacsorát, vagy mihez milyen fűszert ajánl, hogyan klopfoljuk a húst stb.

Helyi lehetőségek kihasználása, közös összefogással

- A város Kenderes kertjében részvétel a városi és óvodai szintű rendezvényeken.
- Helyi televízió segítségével bemutatkozó kisfilm levetítése (gyerekek életében a zöldségek – gyümölcsök fogyasztása, haszna). utána közös beszélgetés, zöldség és gyümölcsévés együtt a résztvevőkkel.
- Kóstolókkal, termékismertetővel látogatás az óvodába. Helyi termelők portékáinak megismerése, megismertetése által szemléletformálás a szülők és gyermekek körében.
- Fenntartó által működtetett kertészeti területről a tavaszi időszakban virág és zöldségpalánták felajánlása az óvoda részére.
- „Egy virágot az óvodánkért” akció keretében minden gyermek hoz egy virágot az óvodába, (ültetés növekedés, gondozás).

Keresztény óvodai nevelésben

„Szent Márton ládája” projekthez adománygyűjtés

Sok helyen hagyomány, ami jobban elterjedhetne, hogy az ünnepek (karácsony, húsvét) közeledtével a templomokban, nagyobb üzletekben kosarakat, ládákat helyeznek ki, ahova az adományokat, tartós élelmiszer formájában az emberek elhelyezhetik.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Közös tevékenységek, kooperációk közben baráti kapcsolatok alakulásának segítése. Együttműködési készség fejlesztése, tevékenységekben hasznosságának megélése.

Néptánc találkozó szervezése.

Összefogás a helyes célok elérésében. Együttlétkor felelősség vállalás környezetért, igény alakítása a szép, esztétikus környezet iránt. Sokszínű közös tevékenységekkel, élményekkel hozzájárulás a felnőtt – gyermek; és a gyermek - gyermek viszony alakulásához.

Kapcsolatteremtő játékok szavak nélkül

- *Lopakodó játék – a játék menete:* A gyerekek lesznek az egerek az óvónő az egérmama. Az egércsalád a padlásra igyekszik valami ennivalóért, de nagyon kell vigyázniuk, hogy a macska fel ne ébredjen. Egérmama ezért óvatosságra inti a csemetét. Ő sem beszél, hanem beszéd nélkül csak gesztusokkal irányítja őket. Ilyen üzenetek lehetnek pl. „Gyertek!” „Csendben legyetek!” „Üljetek le!” „Álljatok fel!” „Gyertek ide!” „Menjetek oda!” „Álljatok meg!” „Nézzetek oda!” „Lassan!” „Gyorsabban!” „Figyeljete!” stb. A játék végén, ha mindenki feljutott a padlásra, falatozhatnak az ott talált csemegékből.
- *Karmester – a játék menete:* a játékvezető mutat egy mozdulatot, amit a gyerekeknek utánozniuk kell. Aki elrontja, az zálogot ad.

Önbizalom fejlesztő játék - <https://www.youtube.com/watch?v=jZnOzSSPdgg>

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Szókincsfejlesztés és fogalom értelmezésekre szükség lehet a pedagógusok körében a közös cél elérése érdekében: fenntarthatóság, globális, kooperáció, partner, együttműködés, segítségnyújtás, támogatás, Kerekasztal beszélgetések, gyermekek véleményének, álláspontjának meghallgatása is ide tartozik.

Kommunikációs, szituációs játékok helyi igények szerinti tervezése. Metakommunikatív eszközök használata, értelmezése beszédhelyzetekben, játékszituációkban egymás jobb megértéséért.

Szójátékok, szóláncok, interaktív játékok - Pl. „Mi lenne, ha...?” játék. Következtetés levonása a gyerekek saját tapasztalatai, gondolatai alapján. Pl.: „Mi lenne, ha nem lenne víz, áram, növény”.

Színházlátogatás a kultúrházban. Együttműködésen alapuló projektek partnerek bevonásával. Megfelelő tanulási környezet támogatása partnerek segítségével.

Játék - közös tevékenységek -irányított szervezett társasjátékok, szerepjátékok

Játékok szervezése a közös együttlét erősítése érdekében

Bogyó Babóca: Baltazár születésnapja társasjáték

Játsszunk okosan! Tematikus játéktár a gyermekek egyéni képességeinek fejlesztéséhez- Novum Kiadó

- *Gólya viszi a fiát?* - Mesélő tárgyak 20.o., Mi vagyok én? 20.o., Forgószél 21.o., Koszorúcska 22.o., Virágok a földön 22.o., Gyümölcsugráló 22.o., Mozgásos játékok 22.o., Vándorjáték 23.o., Folytasd a mesét 24.o
- *Szociális képességeket- társas kapcsolatokat fejlesztő játékok:* Madár röptetés 28.o., Kérdezz felelek 28.o., Róka és tyúkok 29.o., Hosszú kukac 31.o.
- *Feladattudat kitartás fejlesztő játékok:* Vidd haza a tojást! 35.o., Sorversenyek 35.o.
- *Döntési képességfejlesztő játékok:* Kis madár- nagy madár 37.o., Mi változott meg? 38.o.
- *Kudarcc elviselésére nevelő játékok:* „Békaugrató” 40.o., „Házatlan mókus” 40.o

Érzékenyítő játékok a természetben, helyi természeti lehetőségek területén. Két játék ismertetése:

- *Mosoly játék – a játék menete:* a gyerekek komoly tekintettel körbe ülnek. Az óvodapedagógus szemkontaktust teremt a gyermekekkel, majd egyre rámosolyog, és a következőt mondja: „Kedvelem Dórát, mert ... pl. mert mindig kedves, figyelmes.” Dóra visszamosolyog, majd valaki máshoz fordul a mosollyal és a pozitív szavakkal, pl. „Kedvelem Annát, mert nagyon szépen énekel, szép a hangja.” Fontos, hogy a játékban mindenkire sor kerüljön, és a pozitív tulajdonságokat, észrevételeket kell megerősíteni.
- *Elszáradt levelek – a játék menete:* az ősszel összegyűjtött levelek közül mindenki kiválaszt egyet, és körbe leülnek a szőnyegre. Beszélgetést kezdeményez az óvodapedagógus: „Ha a (fa)leveled beszélni tudna, mit mesélne neked az életéről? Mit élt át? Mit láthatott, vidámságot vagy bánatot?” A beszélgetés után mindenki felragasztja a levelét egy nagy lapra festett fa alá vagy fára. Jó lenne ha mindenki megszólalhatna.

Ajánlások

- A civil szervezetek által készített természetvédelmi játékok alkalmazása: Kirakók, puzzlék, társasjátékok a témában.
- Montessori csönd játékaik.

- Kooperatív játékok.
- Mini polisz játék.
- Zsályaliget Élménypark.
- Település játszóterei, parkjai.
- Zöld-Híd Alapítvány – Öko-kuckó és Játszóház (helyben, illetve játékkölcsönzés).
- LEGO gyári, kenyérgyári látogatás, szülők munkahelyének meglátogatása, élményszerzés a szabad játék fejlesztéséhez.
- Iskola, színház, múzeum, falumúzeum, állatpark, erdészet, botanikus kert, lovarda meglátogatása.
- A szelektív hulladékokban rejlő játék és dekorációs lehetőségek bemutatása (Gyermekek Háza, civil szervezetek, szülők, óvodapedagógusok, gyerekek ötletei alapján).
- Élményszerző séták kirándulások, különböző partnerrel szervezett program. Az átélt élmények megjelenése a játékban. Szerepjátékok témái lehetnek: rendőrség, kutyaiskola, mentőállomás, tűzoltóság, kirándulások: natúrpark, nemzeti park, madárvárta, erdei iskola, natura 2000 területekre.

Drámajátékok

- *Ölelj meg, mert üldöznek!* - Ez a játék arról szól, hogy a bajban számíthatunk egymásra. A csoport együtt játszik. Az egyik gyerek a fogó. Valakit kerget. Csak olyan valakit kaphat el, aki egyedül van.
- *Fújd ki a jót!*- A játék menete: a gyakorlat a légzőgyakorlat során a kilégzésre kínál egy változatot. A játékosok a belégzés után a levegő kifújásakor telefújják az csoportot mindenféle jóságos dolgokkal: vidám, színes levegőt fújnak ki. A játékvezető kezdheti a sort, pl. így: *„Fújtam egy rózsaszínű örömgombócot, ott van a csilláron!*
- *Fújd ki a rosszat!*- A játék menete: a gyakorlat a légzőgyakorlat során a kilégzésre kínál egy változatot. A játékosok a belégzés után a levegő kifújásakor kifújják a szomorúságukat, elhessegetik a rossz gondolatokat, gonosz szellemeiket. Egyszer elvégzik a gyakorlatot, majd a játékvezető megkérdezi, ki mitől szabadult meg. A játékvezető kezdi a sort, pl. *„Kifújtam a hangoskodást!”*

Egyházi nevelési Intézményekben

Használd a régit” mozgalom elindítása. - Az óvoda régi játékeinak története=sok kisgyerek történetével. *„A játékok, könyvek viszik tovább a te történetedet is.”*

Cserebere hét kijelölése: megunt játékok cseréje. A szülők bevonása az akcióba. Segítségnyújtás a választásban, a csere lebonyolításában.

„Vándorkönyvek indítása. Aki egy könyvet elajándékozik, írja bele a nevét. Akinek továbbítja, ő is írja bele. Több év elteltével sok gyermek neve látható a könyvben. Nyomon követhető, hogy milyen sok gyermeknek okozott örömet.

Verselés, mesélés

Ajánlások - kapcsolatok, partnerek együttműködése érdekében

- Iskolákkal, erdészettel együttműködve vers és mesemondó versenyeken való részvétel.
- Barátságáról, közös munkáról szóló történetek hallgatása, megismerése.
- Saját gyerekkori élményeink, megpróbáltatásaink megosztása, példamutatás.
- Könyvtári foglalkozások.

Helyszíni látogatásokhoz illeszkedő irodalmi alkotások választása.

Ajánlások helyi vagy környékbéli mondák, legendák feldolgozására – igény és szükségesség alapján

- Konda patak legendája - Natúrparki kiadvány- mesekönyv, papírszínház.

- Szent Borbála legendája.
- Csukás István: Az óriás nyomában.
- Üveges Sándor: A somlói őzkenyér.
- Kiss Erzsébet: Sárközi-kúti manó mesék.
- Dr. Jámbor Eszter: Az 5 tornacsuka naplója (nem) csak gyerekeknek.
- Dr. Jámbor Eszter: Az 5 tornacsuka útinaplója Hercegnők és vitézek.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Helyi, települési népi zenei programok ajánlásai

- Népi gyermekjátékok (közös tevékenységek).
- Népi játékok alkalmazása, kérdező-felelek, párválasztós, kapus dalos játékok – együttműködés, szabálykövetés. Énekléssel, szerepvállalással bátor kiállítás társak, közösség elé.
- Kodály Központ- Pannon Filharmonikusok programjainak részvétel.
- A Zeneiskolások hangszer bemutatója, zeneiskolai koncertek.
- A családoknak műsor szervezés. Fellépés a település rendezvényein.
- Helyi néptáncgyűjtés bemutatója, táncházi, néptáncfoglalkozások.
- Helyi zenei programokon való részvétel.
- Közös zenei tevékenység a csoporttal, párosával, egyénileg, zenekar alakítás.
- Adventi gyertyagyújtás közösen a testvér intézménnyel.

Ünnepre hangoló - gyerekeknek szervezett énekes karácsonyi műsor meghívott kerületi művész közreműködésével /Bokor Jutta/.

Dalok, dalos játékok ajánlásai

- Án, tán, tilitom 147., Badacsonyi rózsafán...8., Báránycsók 242., Bársony ibolyácska 149., Benn a báránycsók 150., Borsót főztem 111., Borzas galagonya 243., Csicséri borsó 153., Csiga biga told ki... 63., Csepp, csepp, csepereg 223., Egy meggy, meggy 136., Egyél libám... 84., Én kis kertem... 64., Eresz alól 228., Érik a dinnye 158., Essél eső essél 27., Ezüst fenyő 245., Feccskét látok 188., Fehér liliumszál 114., Fű, fű, fű 31., Fűzzünk lombot 285., Gólya bácsi gólya 189., Gyí paci 126., Hajlik a meggyfa 138., Háp, háp, háp, 286., Hej paripám 164., Hely a Sályi piacon 88., Hervad már a 311., Hogy a csibe 195., Hosszú az erdő 274., Ilyen cica mellett 168., Kácsa, kácsa 127., Katalinka szállj el 91., Kellene szép kert 280., Kicsi őz 288., Kis kacska fürdik 166., Kis kertemben... 44., Körtéfa, 173., Madarak voltunk... 46., Orgona ága 317., Reggeli harmat 232., Rozmaringos 257., Siess libám 206., Száll a madár 258., Szérum mellett 275., Tó vize 316., Vígán dalol 302., Zöld paradicsom 181.

Forrás - Forrai Katalin: Ének az óvodában, Zeneműkiadó

- Bagdi Bella: A szeretet összetart
- A part alatt - népdal
- Törzsök Béla: Zenehallgatás, Zeneműkiadó

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Ábrázoló tevékenységek a kapcsolatokról, partnerekről – megjelenítési módok és eredmények

Helyi mestereknél, külső helyszínek adta lehetőségek felhasználása (nemezelés, szalmafonás, bőrozás, korongozás, kovácsolás).

Óvoda-iskola átmenet program keretében könyvjelző készítés.

Alapanyagok beszerzése – szülők, helyi termelők (adományok, portékák), óvoda alapítványa, fenntartó segítségével. Saját gyűjtés családoktól: ehető és nem ehető magvak, termések, növényi részek, újra használható hulladékok.

Újra használható anyagból ajándék készítés barátnak, madáretető, játék kiegészítők készítése, kartonokból, PET palackokból járművek barkácsolása. Különböző játékeszközök készítése, hagyományos játékokkal ismerkedés nagyszülők mesélése, bemutatása alapján, múzeumokban, skanzenekben tett látogatások után. (Kukoricamorzsolás, csutkavár építés, csutkababák készítése, bogáncsjátékok.)

Közös, csoportban, csapatban végzett, egymás segítésére épülő feladatok, pl. szövés, fonás, barkácsolás. Legjobb barátom, legszebb kirándulós emlékem- rajz.

Partnerek országos/helyi rajzpályázatán részvétel: óvodák, általános iskolák, rendőrség, tűzoltóság, Magyar Madártani Egyesület, gyermekkönyvtár.

Szomszédos országok zászlóinak megismerése, rajzolása.

Élményrajzok és vagy festések: különböző szakhatóságoknál tett látogatások megörökítése - tűzoltóság, rendőrség, honvédség, élmények feldolgozása változatos technikákkal, partnerekkel közös programokról – albumkészítés ajándékba.

Könyvtári, múzeumpedagógiai foglalkozások.

Kerületi művelődési ház által meghirdetett Termény kiállításra gyermeki alkotások készítése. Idősek otthonába ajándékkészítés.

Mozgás

Helyben mozgáslehetőségek – kapcsolatok, partneri támogatással

- Csapat-sportokkal való ismerkedés, a csapat előnyének megismerése, csoportszellem alakítása.
- Családi sportnap a sportcsarnokban.
- Kerékpáros és gyalogos túrák partnerekhez családdal.
- Erdei óvodai túrák tanösvényen, vezetéssel.
- Kerti munkák.
- Közös mozgásos programok szervezése a civil szervezetekkel.
- Sportválasztó programban részvétel- kapcsolat az egyesületekkel.
- Egyesületek részvétele az óvodánk programjain, bemutatók.
- Sorversenyek, csapatversenyek, páros fogók, szabadítás fogók.

- Márton futás. Települési nevezetességének körbe futása ősszel-tavasszal.
- Játékos sportfoglalkozás szervezése partner bevonásával- Bozsik program, Ovifoci Program.
- Település gyermek sport rendezvényein részvétel. Ovi Olimpia.
- Városi uszodában, óvodai tanuszodában vízhez szoktatás, úszás oktatás. Vízi Olimpia óvodák között.
- Futás, mászás, kúszás, konzervdobozok, flakonok kerülésével.
- Kooperatív csapatversenyek, akadályversenyek szervezése.
- Séták, kirándulás, túrázás, üzemlátogatás. Hasznos információk szerzése, barátságok alakítása, partneri kapcsolatok hasznosítása.
- Partnerintézmények sportprogramjain való részvétel.

Szervezett irányított játékok

- *Hullámok hátán* – a játék leírása: az ejtőernyőbe kicsi műanyag színes labdák reptetése. Az ügyesebbekkel gumilabdát lehet egy másik ejtőernyős csapatnak átadni, tevékenység: együtt mozgás, az együtt dolgozás élménye.
- *Ház-gyerek-vihar*- a játék leírása: ketten házat tartanak. Minden házban két gyermek guggol. Az óvodapedagógus vezérszavakkal irányítja a játékot. „Gyerek - a gyermekek szaladnak át a másik házba!”; „Ház- ketten alkotnak házat egy másik gyermek fölött;” „Vihar- mindenki helyet cserél.”

Könyvajánlás

Lukács Józsefné- Ferencz Éva: Mesés mozgás/tavaszi - Katonatorzós és kiképzés 24. old.

Külső világ tevékeny megismerése

Ajánlások témafeldolgozásokra

- *Közös kertgondozás* szülővel, óvodai dolgozókkal.
- *Helyi vállalkozónál*, családnál háziállatok, melegházak megtekintése.
- *Föld* – igazságszolgáltatás – egységes célok, egyezmények: pl. műanyag hulladék csökkentése!
- *Partneri kapcsolat* keresése a környezetvédelmi szakhatósággal.
- *Hulladékgyűjtő sziget*, hulladékudvar meglátogatása, szelektív hulladék sorsának megtekintése a hulladékgazdálkodó cégnél.
- *Rendőrség meglátogatása*: rendőr munkája, KRESZ szabályok megismerése, alkalmazása a rendőri séta alatt. Ovi Zsaru, Biztonságos Óvoda Program megvalósítása.
- *Tűzoltó Parancsnokságon* telefonközpont, csúzdás riadó bemutatása, tűzoltó autók, egyenruha megismerése és gyors felvétele, sisak felpróbálása.
- *Mentőállomáson* vezetett ismerkedés, telefonközpont, mentőautó, pihenők megtekintése.
- *Állatmenhelyek* támogatása (étel, takarók, etető, itató tálak, játékok), sétáltatások, örökbefogadások ajánlása, simogatók.
- Erdei óvodában (közvetlen környezetünkben található) részvétel az erdészet munkatársának vezetésével.
- *Ismerkedés más népek kultúrájával*. Projektek kidolgozása, megvalósítása különböző partner közreműködésével.

Óvodai játékaajánlások, kirándulási, élményszerzési helyek

Dombóvár - Lovas Mihályné- Tarr Ágnes: Varázstükör – Nemzetigeográfia Médiaszolgáltató

Próbák (együttműködést segítő játék) 179. old. A játék menete: Székeket rakunk ki a gyerekek elé, s ezeket kinevezzük „Meseország kapuinak”. Minden kapura egy félelmetes őr- egy-egy kiültetett gyerek- vigyáz (háromfejű, hétfejű sárkány, oroszlán...).Az őroket sorba kapunként mutassuk be a játékosoknak. Mindegyiknek legyen valamilyen különleges pl. csak leleményességgel együttműködéssel legyőzhető, játszható-tulajdonsága. A gyerekek feladata: sorba átjutni a kapukon. Minden kapu előtt tartsanak „kupak tanácsot”, s együtt próbáljanak rájönni az átjutás módjára. Az óvodapedagógus is, mint bármelyik más gyerek, vegyen részt a játékban, tapintatosan, nem irányít, hanem segít, támogat.

Alkalmos feladatok lehetnek pl. az őr egy tűzokádó sárkány, aki fél az esőtől, mert eloltja a tüzet. Megoldás: eső imitálása, míg mindenki át nem ér a kapun. Az őr valamilyen hangtól elalszik (zümmögés, ének, susogás. stb.). Megoldás: próbálkozzanak rájönni, mi lehet a jó hang az átjutáshoz.Pl.: Az őr nem szereti, ha a szemébe néznek? Akkor elfordul. Megoldás: a farkasszemnéző. Csak a hétfejűeket engedi át a sárkány: Megoldás: hetesével összekapaszkodás. Csak háromfejűeket, négy lábúakat engedi át. Megoldás: két gyerek összefogott kezein utazik a harmadik. Ha minden kapun szerencsésen átjutunk, a jutalom egy mese lehet.

Ajka – pályázatok: *Erasmus nemzetközi pályázat*. Tartalma: Kis legenda kutatók, Kis kezek nagy akcióban/megújuló energia. Comenius nemzetközi pályázat: Fűszer Boszorka és Zöldség Manó megvalósítása.

Balmazújváros - *Zöldmanó Hétpróba* –A régió óvodásainak próbatétele a természetvédelemmel, a környezettudatos magatartás szellemében. A tanköteles gyerekek hétpróbát tesznek, amely után Hétpróbás Zöld manó címet kapnak óvodánktól, és ezzel a címmel indulnak majd az iskolába.

Pécs nevezetességei, látogatási helyek: Zsolnay Negyed: Planetárium, Zöld Labor - Zöld-Híd Alapítvány Ökokuckó és Játszóház, Néprajzi Múzeum, Természet tudományi Múzeum, Várostarténeti Múzeum, Állatkert, Orfú Malom Múzeum; Mókus Suli; Mecsekerdő Zrt., Duna-Dráva Nemzeti Park, Magyar Madártani Egyesület - Madarász Ovi.

Mókus Suli - A Mecsekerdő Zrt. Mókus Suli Erdészeti Erdei Iskola és Erdő Háza (Árpádtetőn), öko-központ lett.

Tüke Busz Zrt. -Mesebusz Program -_A pécsi tömegközlekedést biztosító Tüke Busz Zrt. szervez a buszos közlekedéssel kapcsolatos ismeretnyújtó és gyakorló interaktív játékos foglalkozásokat gyermekeknek. A program során kiadtak egy feladatos, színezőfüzetet is.

Miskolc: Kirándulás Lillafüredre.

Hajdúnánási Óvoda Szivárvány Tagintézménye. Helyi civil szervezettel tanösvény látogatás. Helyi természetvédelmi területekre (TT, TK, NP, TE). Látogatás a Derecskei Almáskertbe, helyi Sajtgyárba.

Dombóvár: Natúrpark, Madárvárta, Szállásréti tó

Szombathely: „Természetesen Piac” - partnerség a helyi piacvezetéssel. Tudatos vásárlás – Véd a hazait, vedd a hazait!” -szemlélet erősítése.

Pápa: Édenkert Református Óvoda - Háromnapos Erdei Óvoda a Vigántpetendi Balaton-felvidéki Erdei Iskolában: „Öreg Bükk” tanösvény, ősi mesterségek kézműves tevékenységei. „Érzékszerveinkkel az erdő” élménytermi interaktív játék. Esterházy Erdészeti Iskola és Tallós Pál Tanösvény. Természetvédelmi Területek látogatása (NP) Jeli Arborétum. (Varázskert).Kemenes Vulkánpark Látogatóközpont (Vulkán Ház) geológiai; madártani tanösvény; Ság hegy Múzeum., Döbrönte várrom, az Ödön-forrással.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési tartalmak

Látogatási helyszínek és játékok matematikai tartalmak felfedeztetése érdekében

- Kakukktójás játék.
- Építések a szabadban csutkából, kukoricaszárból, tökökből.

- Mi változott meg? Játék.
- Piacos, boltos játék– mérés, számlálás, fizetés, sok kevés.

Sok ember vegyen részt a partneri kapcsolatok kialakításában. Együtt (sokan) nagyobb esély van az eredmények elérésére.

Különböző méretű PET palackok, kavicsok, csigaházak, kagylók összehasonlítása, sorakoztatása forma és méret szerint.

Matematikai játékok -_Forrás: Lukács Józsefné és Ferencz Éva: *A játék nem csak játék?* című könyv

A könyv fejezeteiből:

- Válogasd szét a különböző őszi terméseket! Számold meg melyikből mennyi van! 51.o
- Mi van a zsákban? Nézd meg! Tapintsd meg! Fajták szerinti válogatás. Több- kevesebb megállapítása párosítással, számlálással. 53.oldal.
- Válogatás hallás után 52.oldal, Kezembe vettem egy zöldséget! Kérdezzetek! Találjátok ki mi lehet a kezembe? Adok még terméseket. Mit adtam? 62.oldal, Kezemben van egy termés! Keresd ettől kisebbet nagyobbat! 62.oldal. Kertészes játék 55.oldal, Több vagy kevesebb? 61.oldal, Kirándulás az erdőben 67.oldal.

Halmazok összehasonlítása. Halmaz elemeinek szétválogatása tulajdonságaik szerint/szín, forma, alak, stb./ szerint bontás részhalmazokra. Halmaz elemeinek sorba rendezése számosság szerint: Számlépcső Halmazok összemérése becsléssel, párosítással /több, kevesebb, ugyanannyi másolással/.

Halmazok egyesítése, tulajdonságok változtatása (hozzátevés, elvétel, ugyanannyivá tétel).

Ítéletek, irányított összehasonlítások. Tapasztalatok a tömegre vonatkozóan. Építések, alkotások szabadon, valamint egy feltétel megadásával, másolással.

Állatok járásának és mozgásának utánzása hangutánzással. Téri tájékozódás fejlesztése: Irányok, névutók

Munka jellegű tevékenységek

A települési önkormányzat által meghirdetett „takarítási” programokon való részvétel a szülők bevonásával.

Kerti munkák

- Kiskertek folyamatos gondozása gyerekek, szülők, óvodai dolgozók összefogásával.
- Helyi termelők szülők által felajánlott magokkal, palántákkal.
- Kerti, udvari fejlesztések megvalósítása kertészetek, építőipari cégek, szülők, családok támogatásával.

Együttműködés munkavégzésben, munkamegosztás: kooperációk beépítése a tevékenykedésekbe partnerekkel.

Gyerekeknek példaadás, élmény az együtt elért eredmények átélésével.

Rászorulóknak csomag összeállítása, csomagolás, eljuttatás.

Örömszerzés, meglepetés okozása (Cipősdoboznyi szeretet akció).

Gyűjtőmunka - projektek megvalósításához szülők támogatásával.

Második fejezet - Komplex tervezetek a Fenntartható Fejlődési Célok feladatainak megvalósításához

1. Cél: A szegénység felszámolása

„Tök - jó” nap

Mezőberény Város Óvodai Intézménye Mosolygó Központi Óvoda

Program leírás

Az egészséges életmód jegyében szerveződik ez a családi délutánunk. A tök, mint méltatlanul mellőzött kultúrnövény kerül középpontba. Ezen a napon a tökkel lehet játszani, lehet díszíteni, meg lehet enni stb.

A rendezvény **családi ügyességi játékokkal** kezdődik, a csapatokban minden generáció képviselteti magát! Természetesen mindenki nyertes, hiszen a feladatok nagyon szórakoztatóak és átmozgatják a család összes tagját. Többek között tökhordás, tökgurítás, célba dobás, futó- és ügyességi gyakorlatok is vannak. Jó látni, hogy anya, apa, gyermek önfeledten játszik. A gyorsabbnak tapsolnak, a lassabbat biztatják a kicsik, nagyok egyaránt! Fontos, hogy a szülők a más gyermek sikereinek is örülnek és vigasztalják, ha valami nem sikerül. Ez a programunk nagyon népszerű a szülők körében, a már elballagott gyermekeink és szüleik is visszajárnak rendszeresen. Az óvoda dolgozói különböző helyszíneken kínálnak olyan vizuális tevékenységeket, ami a tökhöz köthető. Itt lehet süteményt készíteni anyával, nagyival, töklámpást faragni apával, nagypapival. A tök magját is felhasználjuk, lehet kóstolni piritva, de lehet képeslapot készíteni belőle, lehet asztali dísz stb. Olyan változatos tevékenységeket kínálunk, hogy gyakran késő estébe nyúlik a rendezvény vége. A **TÖK-JÓ nap** végén mindenki kap egy kitűzőt és az elkészült remekműveket haza is vihetik, ezzel is díszíthetik az otthonukat!

Állatok világnapja

- Tanya látogatás, bekapcsolódás a gondozási teendőkbe, rajz
- A gyerekek hozzák el kedvenc plüss állatukat, ha van, kedvük mutassák be társaiknak. Különböző háziállatok megtekintése, séta egy közeli tanyára (megfigyelhetjük jellemző jegyeiket, gondozásukat...). Képeskönyvek nézegetése az állatokról, állatkert építése.
- Alakuljon ki felelősségtudatuk az otthon és az óvodában gondozott állatok iránt: pl.: akvárium berendezése az óvodában, a halak folyamatos etetése, az akvárium rendszeres tisztítása... Állatkerti séta vagy kisebb tanyán élő állatok életmódjának megfigyelése.

Kirándulás a közeli tanyára

„Kedvenc állatom” rajzpályázat szervezése! Látogatás a közeli állatparkba. Kis állatok bemutatása a csoportban (nyuszi, kiscica, hörcsög, tengeri malac stb.)

Füstmentes nap

Ne gyűjtsük meg a szemetet, ne tüzeljünk környezetszennyező anyagokkal

Rövid mesék felolvasásával pl.: Cigisarak -Verses mesekönyv alsósoknak: Egészség ÁBCÉ 10.oldal.

Víz világnapja

- Takarékoság tudatosítása, víz védelme, a víz kincs
- Látogatás a közeli törpe vízműhöz, szakember segítségével megtekinthetjük a különböző gépeket, a víz tisztításának folyamatát, a hálózat karbantartók autójának megtekintése, bemutatása (villogó lámpa, szerszámok...). A tűzcsap fontossága, működésének megtekintése. Vizsgálódások a vízzel az óvodában.
- Vízzel való kísérletek fontossága, ok-okozati összefüggések észrevétele. A víz az élet lételeme, elengedhetetlen az emberek, növények és az állatok életben maradásához.

„Nekem már nem kell, neked még jó lehet”

A tematikus terv kidolgozója: Romhányi Sándorné vezető óvodapedagógus, szaktanácsadó

A megvalósulásának helyszíne: **Madarász Imre egyesített óvoda Jókai úti óvodája Karcag, Jókai út 13.**

Téma:

„Nekem már nem kell, Neked még jó lehet!” 1 hetes tematikus terv november végi időszakban

Cél: A környezettudatos életszemlélet fokozatosan épüljön be az óvodai gyakorlatba. Környezettudatos szemléletformálás a családokban.

Fő feladatok:

- Környezettudatos magatartás kialakítása óvodás korban. Tervezéseink során biztosítanunk kell, hogy minden nap változatos módon kapjanak megerősítést, újra gyakorlás lehetőségét tevékenységeink során.
- Az óvodai nevelés során a gyermekek vigyék haza az egyre inkább készség szinten végzett környezettudatos magatartási formákat, melyekkel befolyásolják a családok környezettudatos magatartási szokásait is.
- Tudatosan odafigyelve ügyeljenek környezetük tisztaságára, rendjére.
- Eszközök biztosítása mellett a barkácsolás során találják ki az eszközök újra hasznosításának módját.

Tevékenységi területenként a feladatok tartalma:

A külső világ tevékeny megismerése témakörökben a környezettudatos viselkedés mintáinak felismertetése, gyakorlása, szülők bevonása az óvodai nevelésbe.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka témakörökben különféle technikák bemutatásával, gyakoroltatásával finommotorika és szépérzék, valamint problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenységek során a saját készítésű hangszerek alkalmazásával képességfejlesztés.

Verselés, mesélés mindennapi tevékenységében legfőképpen a mese erkölcsi mondanivalójának hangsúlyozása és a saját példáik kapcsán a jószívűség, együttérzés képességének, beszédképességük fejlesztése valósuljon meg.

Mozgás tevékenység során bemutatjuk, hogy hogyan lehet újra használni a már kiürült papír-és fémdobozokat a nagymozgások fejlesztésében.

Érzelmi nevelésterületéről kiemelt feladatok a témával kapcsolatosan:

- **erkölcsi érzelmek fejlesztése:** a felelősségérzés megalapozása. Az irigység kizárása, közösségi érzelmek fejlesztése.
- **esztétikai érzelmek fejlesztése:** az újra használt és újra hasznosított tárgyak szépségének megéreztetése.

Kapcsolódó kérések a szülők felé:

Kérünk szépen sajtos dobozokat, kis műanyag flakonokat, hullámpapír dobozokat, magvakat! Alkossanak otthon is játékokat, használati- és dísz tárgyakat!

Naponkénti kérések szülők felé:

1. nap: uzsonnás doboz használatára hívjuk a figyelmüket.

2. nap: hozzanak bátran megunt játékokat, ruhákat, - csereberéljenek!

3. nap: kérünk szépen a gyermekek Mikulás ajándék „csomagolásához” 1 db térdzoknit!

Délutáni program - munkadélután a szülőkkel, gyermekekkel tervezett tevékenységek:

- színes folyóiratokból ajándéktasak készítése,
- pólóból szatyor,
- pólóból sál...
- saját egyéni ötletek.

4. nap: kérünk szépen különböző anyagú hulladékokat!

Gyűjtőmunka – pólók, színes folyóiratok, bontott pamut stb.

Feladat szülők felé: alkalmazzák a környezettudatos magatartást otthonukban is!

A **következő táblázati feldolgozás** segítséget ad a komplex megvalósításhoz a mindennapi nevelőmunka folyamatában. Természetesen az ajánlott tárgyak, módszerek a helyi igények és szükségletek szerint variálhatók, változtathatók.

Kötélugrás – óvodai udvari játék, Karcag, 2020

A külső világ tevékeny megismerése	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
<p>1.nap Tevékenység: Az ebédre kiszállított étel tárolásának megfigyelése (badellák nagy tepsi) Rész cél: Annak megláttatása, hogy a nagytételben szállított ételek nem igényelnek csomagolást, csak tárolást. Tudatosítjuk a környezettudatosság fontosságát.</p> <p>2.nap Tevékenység: Ruha és játékbörze- a behozott ruhák, játékok megtekintése: <i>matematikai</i> feladatok elvégzése megadott szempont szerint egyéni fejlettségi szinthez igazodva Rész cél: A fölöslegessé vált ruhák és játékok új gazdára találjanak</p> <p>3.nap Tevékenység: Újrahasznosítás, újrahasználás. Egyéni fejlettségi szinthez igazodva különféle tárgyak készítése hulladékokból -matematikai tartalmak beépítése Rész cél: Annak a tudatosítása, hogy a hulladék nem szemét!</p> <p>4.nap Tevékenység: Hulladékok elhelyezése szelektív gyűjtőkben Rész cél: Tudják szétválogatni a hulladékokat és ismerjék meg azok hulladékgyűjtőkben való elhelyezésének szabályait. Tudatosság megalapozása a családokban is!</p> <p>5.nap Tevékenység: Játékok, hangszerek, tárgyak készítése újrahasznosítható anyagokból – matematikai tartalmú fejlesztés egyéni fejlettséghez igazodva Cél: annak tudatosítása, hogy hulladékokból is lehet értékes, jól használható dolgokat készíteni.</p>	<p>Mese: Egérke pirosszegélyes kék kabátja (új mese)</p> <p>Télapó versek kicsiknek, nagyoknak</p> <p>Találós kérdések: Folt hátán folt, tű benne sose volt! - Mi az? (szókincsbővítés) Szólás: „Az étel nem játék!”</p> <p>Mese: Egérke pirosszegélyes kék kabátja (ismétlés) Télapó versek kicsiknek, nagyoknak</p> <p>Anyanyelvi játékok: ajak és nyelvgyakorlatok.</p> <p>Mese: Egérke pirosszegélyes kék kabátja (ismétlés) Télapó versek kicsiknek, nagyoknak</p> <p>Ellentétpárok: új-használt teli – üres stb.</p> <p>Mese: Egérke pirosszegélyes kék kabátja (ismétlés)</p> <p>Télapó versek kicsiknek, nagyoknak</p> <p>Mese: Egérke pirosszegélyes kék kabátja</p> <p>Télapó versek kicsiknek, nagyoknak</p>	<p>Mondóka: Azért varrták a csizmát ÉNO Képességfejlesztés:</p> <p>Kis-középső: - egyenletes lüktetés fejlesztése műanyag flakonok és termés felhasználásából készült hangszerekkel</p> <p>Középső-nagy - hallásfejlesztés zörejangok felismerése műanyag, fém, papír</p> <p>Daljáték: Most vizik, most vizik ... ÉNO</p> <p>Zenehallgatás: Tchaikovsky – Swan Lake (Hattyúk tava) Youtube 3'44"</p> <p>Eszközök: kis műanyag flakonok-rizs, sajtos dobozok-búza, újság papírlapok, üres fém dobozok, üres műanyag flakonok, elhasznált seprű nyele, hulladék szalagdarabok CD lejátszó - CD</p>	<p>Uzsonnásdobozok díszítése</p> <p>Kis – középső csoportosok - kivágott színes pöttyök felragasztása (csiríz) - festés ujjal, - papír gyűrése, tépés.</p> <p>Szabad tevékenységek egyéni igényke szerint a maradék anyagokkal</p> <p>Középső-nagy csoportosok: - színes folyóiratokból képek vágása, ragasztása, - dekupázs technika alkalmazása 1-1 maradék szalvétával.</p> <p>Barkácsolás: - madáretető készítése műanyag flakonokból, palackokból - társasjáték készítése újrahasznosított anyagokból</p>	<p>Mozgásos tevékenység végzése szabad levegőn.</p> <p>Középső-nagy csoportosok: Járás, futás gyakorlatok üres papírdobozok felhasználásával</p> <p>Gimnasztika Fő gyakorlat: - átlépés, támaszugrás karikából karikába, sorozatugrások</p> <p>Játék: célba dobás – üres fémdobozok felhasználásával</p> <p>Eszköz: tornakarikák, dobozok</p> <p>Kis-középső csoportosok: Járás, futás gyakorlatok üres papírdobozok felhasználásával</p> <p>Gimnasztika Fő gyakorlat: Üres papírdobozok megkerülése, átlépése különböző alakzatokban</p> <p>Játék: Fészekfoglalo</p> <p>Eszközök: üres papírdobozok</p>

„Ki, mint vet, úgy arat”

Veszprémi Kastélykert Körzeti óvoda, Gyulafirátót

Hagyományok, jeles napok:	Orsolya napja: okt.21. –A betakarítás napja Hegedüs Beatrix Időpont:2019.10.14.- 2019. 10.25.		
Tevékenységi forma:	Külső világ tevékeny megismerése		Verselés, mesélés
	Környezet	Matematika	
A tevékenység témája, tartalma:	Orsolya napja -> betakarítás (zöldségek) Répagolyó készítés Zöldséges eladó látogatása Csalamádé készítés Érdekességek a zöldségekről	Zöldségek darabolása: krumpli, sárgarépa, paprika, paradicsom, uborka „Melyik zöldséghez tartozik a szelet?” „Mérési egységek” Zöldség formák	Mesék: -A gazdag ember három fia /új / -A tücsök és a hangya /ismétlés/ Versek: - Vasárnapi utazás /ism./ Mondókák:- Kecske ment a kis kertbe /ism.
Tevékenység céljai:	A jeles naphoz tartozó szokások felelevenítése Zöldségesnél történő vásárlás Zöldségek felismerése, megnevezése, felismerése különlegességük vizsgálata	Rész-egész összehasonlítás felfedezéssel, Párosítás a színnel, formával, alakkal. Mérések az ételkészítésnél. (kanálnyi, maroknyi, csipetnyi)	Verselés, mondókázás megszerettetése A téma elmélyítése Hangulat fokozása
Tevékenység feladatok, Fejlesztendő területek:	Közösségi érzés fejlesztése Szókincs bővítése Mire használhatók még a zöldségek Szokásaink megismerése diff.: szervezési módban, időben	Alaklátás, rész-egész viszony felismerése Érzékelés, észlelés sokféleképpen (édeskés, savanyú, sós, sima, puha, darabos, szemcsés) differenciálás: feladatadásban, időben	Érzelmek gazdagítása: szorgalom, lustaság, kevélység, hiúság Beszéd és kifejezőkészség finomítása A tanult információk elmélyítése diff.: szervezési módban

Tevékenységi forma:	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézi munka	Mozgás
A tevékenységek témái:	<p>Dalos játék:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Most viszik Uborkáné lányát /ismétlés. - Érik a szőlő... /ism. - Ella, Bella, ablak alatt... /új dal Vasárnapi utazás - Kecské ment... <p>ZH.: -Béres legény...</p>	<p>Zöldséges kosár</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kép nyomdázása zöldségekkel. <p>Zöldség festék készítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Festék készítése zöldségekből (cékla, lilakáposzta). 	<ul style="list-style-type: none"> - járás fellépéssel, lelépéssel, - futás közben tárgyak átlépése, - kúszás, mászás, talajon, eszközökön - ugrások, szökdelések karmozgásokkal. <p>Játékok: futó-fogó játékok, gyülekeztetők.</p>
Tevékenységek céljai:	<ul style="list-style-type: none"> -Együtt játszás öröme. -Betakarítási ünnep hangulatának a fokozása. -Dalokon és mondókákon keresztül az ismeret elmélyítése. 	<ul style="list-style-type: none"> -Nyomdázás segítségével ismerjék meg a zöldségek metszetét és hozzá tartozó színét -Ismeretszerzés a természetes festékről. 	<ul style="list-style-type: none"> - Szándékos figyelem és játékoság összehangba hozása. - A mozgás megszerettetése. - Egészséges életmód kialakítása.
Tevékenységekben feladatok:	<ul style="list-style-type: none"> -Egyenletes lüktetés mozgással és lépéssel, gyakorlás. -Halk és hangos mondókán és dalon mozgásokkal összehangolva. Differenciálás: feladatadásban, szervezésben. 	<ul style="list-style-type: none"> -Kézügyesség fejlesztése. -Fantázia fejlesztése. Differenciálás - segítségadásban, ötletadásban. 	<ul style="list-style-type: none"> -Már tanult mozgásformák gyakorlása, készség szintre emelése. -Új mozgások ismeret szintre emelése- Differenciálás: időben, segítségnyújtásban.
Anyanyelvi és egyéb fejlesztő játékok:	<ul style="list-style-type: none"> • Ízlelési játék: - Mit adok a szádba? -> répagolyó összetevőinek kóstolása. • Kísérletezés a lilakáposzta főzött levével! -> indikátor, színessé válik sav és lúg hatására (ecet, szóda, citromlé, mosópor, szappan) -> érdekességek • Melyik zöldséghez melyik szelet tartozik? • Találós kérdések -> logikus gondolkodás fejlesztése. • Melyik zöldség és gyümölcs melyik szervünkre hasonlít? dió -> agy, sárgarépa -> szem, bab -> vese. 		

-----

2. Cél: Az éhezés megszüntetése

„Betegek világnapja”

Miskolci Diósgyőri Óvoda Lorántffy Zsuzsanna Tagóvodája, Miskolc

Külső világ tevékeny megismerése	<p>Téma: „A betegek világnapja”</p> <p>Élményszerzés: látogatások orvosi rendelőbe, a piacra, gyógynövényboltba, ABC-be.</p> <p>Képek nézegetése.</p> <p>Magasság-, súlymérés.</p> <p>Gyűjtőmunka: képek.</p> <p>Gyógyteák, méz, ételek.</p> <p>Tisztálkodási eszközök.</p> <p>Gyógyszeres dobozok.</p> <p>Megfigyelés: az „én-kép”, test, testrészek, érzékszervek</p> <p>Az orvos, gyógyszerész, edző, herbarista, bolti eladó, hentes munkája, a betegség megelőzése.</p> <p>Egészséges életmód - tisztálkodás, étkezés, gyógyteák, méz, zöldségek, gyümölcsök, Mozgás.</p>	<p>matematika</p> <p>tapasztalatszerzés</p> <p>felfedezés</p> <p>összehasonlítás</p> <p>Halmazok: tulajdonságainak változtatása mennyiségek összehasonlítása kisebb, nagyobb, ugyanakkora</p>
Mese – vers	<p>Mese:</p> <p>Móra F.: A nyughatatlan méhecske</p> <p>Szutyjev: Az alma</p> <p>Csukás I.: Makk Marci</p> <p>Gazdag E.: A cinke és a szél</p> <p>Benedek E.: A só</p>	<p>Vers:</p> <p>Fecske Cs.: Hapci</p> <p>Vidor M.: Bolond bál</p> <p>Papp R.: Egy dal az egészségről</p> <p>Szabó B.: Kicsi orr, kicsi száj</p>
Ének – zene – énekes játékok	<p>Hüvelykujjam</p> <p>Sárga lábú kiskakas</p> <p>Itt a farsang</p> <p>Pál, Kata</p> <p>Kel a nap keleten</p> <p>Árkot ugrott</p>	<p>Rf. ritmus kifejezése</p> <p>Mf. egyenletes járás</p> <p>Hf. magas - mély</p> <p>Zh. Mozart: Téli hangulat</p> <p>Hess légy</p> <p>Előre a jobb kezedet</p>
Rajzolás – mintázás – kézimunka	<p>Ez én vagyok</p> <p>Babaöltöztetés</p> <p>Álarc</p> <p>Tabló készítés – egészséges ételek, italok</p>	<p>A festés technikájának gyakorlása</p> <p>A ceruza, az ecset fogásának gyakorlása</p> <p>Forma létrehozásakor képzelet fejlesztése</p>
Mozgás	<p>Járás, mászás padon</p> <p>Kúszás, csúszás háton</p> <p>Guruló átfordulás előre</p>	<p>Játék</p> <p>Rímjáték</p> <p>Visszhangjáték</p> <p>Manócska</p>

„Ehető játszókert program”

Nagyvázsonyi Mesevár Óvoda és Bölcsőde

2019-től részt veszünk az „Ehető játszókert” programban, melynek keretében a nevelőtestületből 8 dolgozó, illetve a szülők közül többen is elvégezték a Kiskerti növénytermesztő képzést. A program során magas ágyásokat hoztunk létre, külön fűszernövény kerttel. A délelőtt során a gyerekekkel közösen végeztük a kert gondozását, délután pedig mi felnőttek sajátíthattuk el a biokertészkedés rejtjelmeit. A program során bővítettük a kertészkedéshez szükséges szerszámainkat mind a gyerekek, mind a felnőttek számára.

A magas ágyásokon kívül kialakítottunk egy „Manó kertet” is, melyet sok színes virággal ültettünk tele, és amibe természetesen, a gyerekek nagy örömeire, a manók is beköltöztek.

Ahhoz, hogy a magas ágyásokat és a Manó kertet öntözni tudjuk több esővízgyűjtő tartályt helyeztünk el a csatorna lefolyói alá. Ezáltal nem a tiszta ivóvizet használjuk el az öntözéshez.

Komposztálóinkat is folyamatosan használjuk, karban tartjuk és az ott „elkészült” komposztot ősszel a kiskertben hasznosítjuk. A gyerekek ismerkednek a komposztáló rendeltetészerű használatával, a szerves anyag újra hasznosításával.

Az „ehető játszókert” programot a következő években is folytatjuk. Minden évben (tavasztól ősziig) a középső csoportosok a felelősek a kert gondozásáért, akik lelkesen gondozzák magas ágyásainkat, és az ott termelt zöldségeket boldogan hozzák társaiknak, hogy megkínálják őket is és közösen fogyasszák el. A gyerekek mindig az évszaknak megfelelő munkákat végzik a kertben. Tavasszal: ültetés, palántázás, gyomlálás, öntözés. Nyáron: gyomlálás, öntözés, termés betakarítás. Ősszel: termés betakarítás, ásás, tápanyag utánpótlás, komposztanyag elterítés, teljesítés.

„Manó kertünk” is folyamatosan fejlődik, melyet még több színes virággal ültettünk tele, és amibe természetesen, a gyerekek nagy örömeire, még több manó költözött be. Ezekon kívül elhelyeztünk ide is egy nagyobb madáretetőt, amelybe a gyerekek télen folyamatosan hozzák a madaraknak az eleséget.

Képek a manó kertről:

„Legyen neked is konyhakerted!”

Madarász Imre Egyesített Óvoda Jókai Úti Óvodája, Karcag

Pitypang vegyes csoport

Téma	A külső világ tevékeny megismerése	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
Legyen Neked is konyhakerted! kapcsolódás a Föld napjához	<p>Élmény-és tapasztalatszerzés</p> <p>Az élővilág megfigyelése az óvoda környékén (növények, állatok, ember)</p> <p>Élményszerző séta, tavaszi munkák a kertben (az utcánkban egy néni kertjében) - megfigyelés, (ásás, gereblyezés, növények ültetése)</p> <p>A komposztálónk kiürítése</p> <p>A konyhakertünk előkészítése a palánták ültetéséhez.</p> <p>Eszközök: távcső, nagyító, gereblye, vödör, lapát,</p> <p>Vizsgálódás: fekete föld-homok-agyag összehasonlítása tapintással.</p> <p>Magvak ültetése cserépbe. Napi megfigyelés.</p> <p>Több-kevesebb-ua.</p> <p>Csoportosítás megadott szempontok szerint</p> <p>Eszközök: virágcserepek, feketeföld, lapát, magvak, hagymák</p> <p>Élmények és tapasztalatok feldolgozása:</p> <p>A projekt falon megnézzük a napi teendőinket</p> <p>Kis-középső csoportosok</p> <p>Az előzményben szereplő tevékenység során (február vége) kelteztett növények rendezése megadott szempont alapján:</p> <p>Válogasd szét az azonos levelű palántáinkat! Rakd őket sorba, de csak 5 kerülhet egymás mellé, majd újabb 5 db-ot számlálj ki! (kisebb, nagyobb)</p> <p>Középső-nagy csoportosok</p> <p>Feladatok elosztása:</p> <p>Milyen tevékenységgel kezdte a szomszéd néni az ültetést? (kis mélyedéseket készítünk a földben) - Miért kell ez? - ezt a tevékenységet a fiúk végzik el- a kicsik adogatják vödörben a komposztot.</p> <p>A lányok megöntözik a mélyedéseket és behelyezik a palántákat- 5-5 db-ot egy sorban. A fiúk ellenőrzik a munka menetét, szükség szerint segítenek.</p> <p>A fiúk betemetik a palántok gyökerét, majd mindenki meglocsolja a palánt (sorszámnevek, tőszámnevek, térbeli elhelyezkedést mutató névmások gyakorlása)</p> <p>Minden nap meglocsolják a naposok a fejlődő növényeinket.</p>	<p>Mese:</p> <p>Dallos Szilvia:</p> <p>Illemerke történetei az óvodában.</p> <p>/ Az utcán /</p> <p>Versék:</p> <p>Végh György: Virághozó április /KINCS /KÖNYVKIADÓ 1995 110. o./</p> <p>Szállj el, szállj el Katicabogárka.... /népköltés Játékkal, mesével Szorobán Kiadó 1994. 54. o./</p> <p>Eszközök: eldobott papírlapok,tavaszi képek virágokról, rovarokról, katicabogár az udvaron</p> <p>Dallos Szilvia: Illemerke története az óvodában / Az utcán /</p> <p>Vers:</p> <p>Csanádi Imre: Eső-biztató Ess eső.... /népköltés/ Játékkal, mesével Szorobán kiadó 1994 14. o.</p>	<p>Dal: Katalinka szállj el / ÉNO 91/</p> <p>Kiolvasó : Fű,fű,fű /ÉNO 31/</p> <p>Képességfejlesztés:</p> <p>Kis csoport Egyenletes lüktetés érzékeltetése</p> <p>Középső csoport Halk, hangos érzékeltetése</p> <p>Nagy csoport: Dallambújtatás</p> <p>Zenehallgatás: Vivaldi : Négy évszak / Tavasz /</p> <p>Eszközök : katica báb CD, CD lejátszó kukorica szárból készült ritmuspálca</p> <p>Mondóka: Essél eső / ÉNO 27/</p> <p>Kellene szép kert.. /ÉNO 280/</p> <p>Képességfejlesztés Kiscsoportosok Egyenletes lüktetés érzékeltetése Középső csoportosok Gyors, lassú érzékeltetése Nagy csoportosok Esőhang utánzása Zenehallgatás: Gyertek lányok.. /ÉNO 122/</p> <p>Eszközök: esőcsináló,nyuszi és csiga báb tavaszi képek</p>	<p>Kis-középső csoportosok Katicabogár készítés dióhéjból Pillangó festés festés, nyírás, ragasztás</p> <p>Középső-nagy csoportosok Méhecske készítés parafa dugóból Pillangó hajtogatás - origami festés, nyírás, ragasztás, hajtogatás</p> <p>Eszközök: dióhéj, olló, parafa dugó, rajzlap, ragasztó, zsineg, origami lapok, rajzlap, selyempapír, színes ceruza, ecset, ecsetestál, törülköző, festő kötények</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtők készítése papír dobozból Nyírás, ragasztás, színezés Síkmértani formák felismerése, megnevezése, azonosítása (nagyok) (kisebbek - színek) gyakorlása azonosítás Így szépítettük a kertünket-közös munka Festés, rajzolás, tépés, nyírás, ragasztás</p> <p>Eszközök: fonal, színes papírlapok, olló, ragasztó, rajzlap, ágacskák, színes ceruzák, zsírkréta, dobozok, csomagolópapír</p>	<p>Kis-középső csoportosok Járás, futás - utánzó mozgások Gimnasztika – szabad gyakorlatok Hossztengely körüli forgás Játék: Kiscsibék és a héja</p> <p>Középsősök-nagyok Járás, futás Gimnasztika: szalaggyakorlatok Hossztengely körüli gurulás Csúszás rézsútos padon</p> <p>Játék: faroklopó</p> <p>Eszközök: tornaszőnyeg, tornapad, szalagok</p> <p>kis-középső csoportosok: Járás: padok között hullámvonalban Futás: jelre felállás a padokra Gimnasztikai gyakorlatok tüsi labdával Járás közben labda gurítás padok között Labda gurítás, közben mászás tenyéren-talpon Játék: Labdaszerző Középső-nagy csoportosok: Járás padok között hullámvonalban Futás: jelre felállás a padon, guggolás a padon Gimnasztikai gyakorlatok labdával Járás közben labdagurítás lábbal, padok között Játék: Labdaszerző</p>

A tematikus terv kidolgozója: Romhányi Sándorné vezető óvodapedagógus, szaktanácsadó

A projekt előzménye: Óvodai rendezvény szülőknek, gyermekeknek, érdeklődőknek

1. Előadás a konyhakert előkészítéséről (milyen zöldségféléket érdemes egymás mellé ültetni).
2. Házilag készült "üvegház" készítése.
3. Komposztáló készítési fortélyai és használata.
4. Zöldségfélék magvak ültetése tejfölös flakonokba, amelyeket haza visznek a gyermekek (ilyenkor vetjük el az óvoda konyhakertjébe kerülő zöldségek magvak, melyeket közösen gondozunk).

A projekt céljai:

Ismerjék meg a gyermekek a Földet, mint élő környezetet.

Ismerjék meg azokat a munkafolyamatokat, melyekkel saját kertjükben megtermelhetik a család számára szükséges zöldségféléket.

A projekt feladatai:

Tapasztalják meg a természetalakító munkafolyamatokat környezetük szebbé, élhetőbbé tétele érdekében.

Tapasztalatszerzések alkalmával beszédhelyzetekben bátran nyilatkozzanak meg, adják át tapasztalataikat, egész mondatokban fejezzék ki mondanivalójukat, bővüljön a szókincsük.

A témakörben feldolgozott ábrázoló tevékenység során alkalmazott technikák gyakorlása.

A mese, vers, mondóka szövegének pontos elsajátítása, memorizálása.

A mozgásos tevékenység során végezzék élvezettel a feladatokat, a névutók jelentését gyakorlatban tudják alkalmazni.

Matematikai tartalmak gyakorlása. Esztétikai érzelmek fejlesztése - a természet szépségeinek megláttatása. Intellektuális érzelmek fejlesztése

Erkölcsei érzelmek fejlesztése

Környezettudatos viselkedési normál megalapozása, együttműködési képesség fejlesztése. Az élővilághoz való pozitív érzelmi viszony formálása. A kétkezi munka megbecsülése.

Kognitív képességek fejlesztése

Figyelem-megfigyelőképesség fejlesztése, érzékelés-észlelés fejlesztése, emlékezet fejlesztése, gondolkodási funkciók megnevezése, összehasonlítás, következtetés, konkretizálás.

Ovigaléria témája: „Tavaszi képek” kiállítás a gyermekek munkáiból.

Tanulási módszerek

Új ismertek szerzése: közlés, magyarázat, beszélgetés, felfedezés, szemléltetés, munkáltatás.

Alkalmazás: gyakorlás. Rendszerezés: összefoglalás, ismétlés. Ellenőrzés, értékelés.

Szervezett tanulás munkaformái

- Frontális: énekes játék, mozgás, mese-dramatikus játék, verselés.
- Mikro csoportos szervezésben: a külső világ tevékeny megismerése, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, ének-zenei képességfejlesztés, verselés (egyéni).
- Egyéni: részképességek fejlesztése.

Kiemelt nevelési területek

A projekt megvalósulása során minden tevékenység komplex módon érvényesül.

Kognitív képességek fejlesztése során: önkéntelen és szándékos figyelem, megfigyelőképesség, észlelés, érzékelés, rövid-és hosszú távú memória, megnevezés, összehasonlítás, következtetés, konkretizálás műveletei valósulnak meg.

Személyes kompetenciák közül: önállóságuk, felelősségtudatuk, precizitásuk, döntési képességük, tanulási képességük fejlesztése a célom.

Szociális kompetenciák közül: a szabálykövetés, irányíthatóság, együttműködési képesség, felelősségtudat, nyitottság, udvariasság, helyzetfelismerés, kommunikációs rugalmasság, környezettudatosság fejlesztése a célom.

„A búzától a kenyérig”

Ajka Városi Óvoda – Hétszínvirág Óvoda

Aranyné Tóth Ildikó óvodapedagógus

A projekt célja:	<p>A gyerekek ismerkedjenek meg a gabonafélékkel, termesztésével, feldolgozásával, hasznosításával; a kenyérbélgatás hagyományos módjával, népszokásokkal</p> <p>Az aratáshoz, őrléshez, kenyérsütéshez kapcsolódó tárgyi emlékek megismerése.</p> <p>A munkafolyamatok által a munkához való pozitív viszony alakulása</p> <p>Ismeretek bővítése: egészséges táplálkozás, ételallergia-gluténérzékenység</p>	
Feladata:	<p>A gyermekek fejlettségének megfelelő differenciált élmény és tapasztalásszerzési lehetőségek biztosítása</p> <p>Kognitív képességek fejlesztése játékkal, cselekedtetéssel, beszélgetéssel, megfigyeléssel.</p> <p>Auditív képességek fejlesztése zenehallgatással, zenei ellentétpárok érzékeltetésével.</p> <p>Szociális képességek fejlesztése az együtt tevékenykedés során egymás munkájának megbecsülésével, közös tapasztalatszerzéssel. Szabálytudat erősítése a szabályok betartásával.</p> <p>Verbális képességek fejlesztése szókincs bővítéssel (kalász, asztag, kasza, rend, kazal, stb.), összefüggő mondatalkotásra ösztönzéssel. A beszédfigyelem alakítása</p> <p>Testi képességek fejlesztése mozgásutánnal, ültetéssel, szimulációs játékkal, versenyjátékokkal, körjátékkal, mimes játékkal, táncsal,</p> <p>finommotoros képességek fejlesztése lisztbe, darába rajzolással, magvak válogatásával, tésztagyúrással, magvak meregetésével</p>	
Módszerek:	<p>Motiválás, bemutatás, beszélgetés, magyarázat, segítségadás, differenciálás, vizsgálódás, ellenőrzés, értékelés</p>	
Eszközök:	<p>IKT-eszközök, gabonafélék: búza, árpa, rozs, rizs, zab, föld, cserép, kislapát, locsolókanna, víz, terítők, mozsár, só, liszt, dara, kartonpapír, olló, ragasztó, színes papírok, alátétek, kerti szerszámok: kapa, gereblye, talicska, seprő, meseillusztráció, CD-lejátszó, CD-lemez</p>	
<p>Gondozás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az időjárásnak megfelelő öltözködés - A higiéniai szokások gyakorlása - A környezet tisztaságának megóvása 	<p>Egyéb tevékenységek, játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Séta a közeli pékségbe (lehetőség szerint) - Látogatás a városi múzeumban- a régi szántó-vető eszközök, kenyérsütési eszközök megtekintése 	<p>Munkajellegű tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teremrendezés a tevékenységeknek megfelelően - Naposi munka - Kertgondozás: gyomlálás, komposztálás, növények locsolása - Búza ültetése, gondozása

<p>- Takarékos vízhasználat</p>	<p>- Szimulációs játék - a mag kikelése - A búza fejlődése-társasjáték - Szerepjáték: pékség berendezése, feltöltése, a gyerekek által elkészített péksüteményekből, péksütemények szállítása, vendégvárás, cukrászos játék - Magvak meregetése</p>	<p>- Búzamagok őrlése - Madáritató feltöltése - Ábrázolási tevékenységek során szelektív papírgyűjtés - Gyűjtőmunka: könyvek, kellékek, képes receptmagazinok</p>
<p>A külső világ tevékeny megismerése:</p> <p>1. hét: „Mag, mag, búzamag...” Ismerkedés a gabonafélékkel, búzamag ültetése</p> <p>2. hét: „Kaszálj, Pista...” Nyári mezőgazdasági munkák: az aratás - Aratás régen és ma – YouTube film - Ahogy elődeink arattak – YouTube</p> <p>3. hét: „Mindennapi kenyérünk” A kenyérsütés munkafolyamatai Hagyományápolás: Vendégvárás, Augusztus 20.: Az új kenyér ünnepe - Egészségnevelés: Ételallergia-gluténérzékenység - Hogyan készül: A kenyér- YouTube - Így készül a tradicionális kenyér - YouTube A kenyérsütés világnapja okt. 16.</p>	<p>A projekt címe: BÚZÁTÓL A KENYÉRIG Megvalósítás ideje: 2020. 08. 03-19-ig</p> <p>Motiváció: Hogyan lesz a búzaszemből liszt, a lisztből kenyér?</p>	<p>Verselés, mesélés:</p> <p><u>Mondóka:</u> Mag, mag, búzamag... Volt egyszer egy kemence...</p> <p><u>Vers:</u> Tarbay Ede: Cipósütő mondóka Osvát E: Perces Aranyosi E: Kicsi pék</p> <p><u>Mese:</u> Mindent járó malmocska (nm) A király kenyere (nm) Vajas pánkó (nm) A szegény ember lisztje (Mindennapra egy mese) Mátyás király kenyere (nm) Zelk Z: Egy búzaszem története (Mindennapra egy mese) Kányádi S: A mindennapi kenyér</p>
<p>Mozgás:</p> <p>Szabad mozgás az udvaron Séta a városban</p>		<p>Ének, zene, énekes játék, gyermektánc: M: Búzavirág koszorú... Gyerekek, gyerekek...</p>

<p>Akadálypálya Wesco-eszközökből</p> <p>Lábtorna</p> <p>Játék: ügyességi játékok: tojásfordítás, „liszteszákok” (babzsák) cipelése, szerzése, adogatása</p>		<p>Szita, szita, sűrűszita... Ángyom süttöt rétest...Kaszálj, Pista... D: A malomnak nincsen köve.... A part alatt...</p> <p>Kellene szép kert... Recse, recse... Süssünk, süssünk...</p> <p>Búza, búza, búza, de szép tábla búza... (Erdő, erdő... 2. vszk.)</p> <p>ZH: Szabolcsi arató dalok Ghymes: Kétkrajcáros dal A búzamezőbe háromféle virág...- YouTube Meg kell a búzának érni...- YouTube Learatták már a tiszta búzát... (nd)</p>
<p>Rajzolás, mintázás, kézimunka:</p> <p>Termésképek készítése</p> <p>Malom barkácsolása, papír gurigából</p> <p>Kemence készítése barkácsolással</p> <p>Mintázás lisztgyurmából: péksütemények</p> <p>Süteményes tálcák díszítése sormintával</p> <p>Lisztbe, búzadarába rajzolás</p>	<p>Kompetenciák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Környezettudományos - Anyanyelvi - Szociális 	<p>Matematika:</p> <p>Térbeli relációk, ellentétpárok, az anyagok halmazállapotának tulajdonságai (szilárd, folyékony) a kenyérszeletek vastagságának összehasonlítása</p> <p>Halmazok képzése, számlálás gyakorlása</p> <p>Számlálás kettesével 10-ig</p> <p>Párosítás, a pár - darab fogalmának tudatosítása</p> <p>Sorozatokotás meghatározott szempontok szerint</p>

1. hét: „Mag, mag, búzama”

<p>Hétfő</p>	<p>Többféle tevékenykedtetések tervezése minden napra</p> <p>Beszélgetés a gabonafélékről, szenzitív tapasztalatszerzés – magok tapintása, összehasonlítása. Válogatások, minőségi relációk. A gabonafélék felhasználása</p> <p>Búza ültetése. A búza növekedése- képsorozat sorba rendezése. Beszélgetés a búza növekedésének feltételeiről</p> <p>Szimulációs játék: mag kikelése, növekedése</p> <p>Vers: Mag, mag, búzama (mellékletben)</p>
<p>Kedd</p>	<p>Játék: Magok meregetése. A búza fejlődése-társasjáték.</p> <p>Ismeretterjesztő könyvek válogatása, nézegetése, képek válogatása, az elvetett búza figyelemmel kísérése</p> <p>Termésképek készítése (mellékletben)</p> <p>Mese: Zelk Z: Egy búzaszem története</p>
<p>Szerda</p>	<p>Meseisméltés, versisméltés.</p> <p>Mozgásos játék: Morzsacipelés – a hangyák a magvakat, kenyérmorzsákat a bolyba cipelik (Kenyérmorzsát visz a hangya verset is mondogathatjuk)</p> <p>Kiskert gondozása: gyomlálás, gereblyezés, komposztálás</p>

Csütörtök	Mondóka: Búzavirág koszorú... Dalos játékok: Kellene szép kert..., Recse, recse, pogácsa... ZH: Meg kell a búzának érni...-YouTube Tevékenységek: Magvak meregetése, társasjátékok, könyvek nézegetése, képek rakosgatása, az elvetett búza figyelemmel kísérése, gondozása Mese: A király kenyere (nm.)
Péntek	Találós kérdések, szólások, közmondások (mellékletben) Mese: Vajas pánkó (meghallgatás, dramatizálás)

2. hét: „Kaszálj, Pista...”

Hétfő	Beszélgetés a búza betakarításáról, aratás régen és ma Video megtekintése: - Aratás régen és ma – YouTube film - Ahogy elődeink arattak – YouTube Mímes játék: az aratás-kaszálás, kévehordás stb. utánzása Mese: A szegény ember lisztje (Mindennapra egy mese)
Kedd	Búzamag őrlése, rajzolás lisztbe, darába Barkácsolás: Malom készítése papírgurigából, papírforgó hajtogatása Mese: Mindent járó malmocska (nm)
Szerda	Építkezés a szőnyegen, a gabona feldolgozása játék Látogatás a Múzeumban - a régi szántó-vető eszközök, kenyérsütési eszközök megtekintése
Csütörtök	M: Kaszálj, Pista... Dalok: A part alatt..., A malomnak nincsen köve..., Recse, recse..., ZH: Szabolcsi arató dalok – YouTube, Ghymes: Kétkrajcáros dal A kiskert gondozása, az elvetett búza öntözése, növekedésének megfigyelése, jelölése
Péntek	Beszélgetés a liszt felhasználásáról, - Hogyan készül: A kenyér- YouTube film megtekintése az eddigi ismeretek rendszerezése Mese: Mátyás király kenyere Barkácsolás: Kemence készítése

3. hét: „Mindennapi kenyérünk”

Hétfő	Így készül a tradicionális kenyér – YouTube film megtekintése Beszélgetés a kenyérsütés munkafolyamatairól Pékség, bolt berendezése Vers: Tarbay E: Cipósütő mondóka, Osvát E: Perces
Kedd	Versisméltések, Aranyosi E: Kicsi pék Mintázás lisztgyurmából: péksütemények – kiégetése sütőben Süteményes tálcák díszítése sormintával Pékség, cukrászdás játék
Szerda	Beszélgetés a közelgő ünnepről, hagyományokról. Kenyérfogyasztás illemtana, kenyérgóstolás. Egészségvédelem-ételallergia Mese: Kányádi S: A mindennapi kenyér Mondókák: Ángyom süttött..., Szita, szita..., Dalok: A malomnak..., Recse, recse... Süssünk, süssünk...,Búza, búza, búza, de szép tábla búza... ZH: A búzamezőbe

	háromféle virág...-YouTube Meg kell a búzának érni...-YouTube Learatták már a tiszta búzát... (nd) (Tánclépések gyakorlása)
Csütörtök	Ünnep
Péntek	Pihenőnap

Melléklet – „A búzától a kenyérig” projekthez

Verseik

Mag, mag, búzamaz,
 benne aluszik a nap.
 Szár, szár, búzaszár,
 tehén alá szalmaszál.
 Szem, szem, búzaszem
 holnap lesz új kenyérem
 Aranyosi Ervin: Kicsi pék
 Osvát Erzsébet: Peremes
 Udud István: A pék dala

Mozgás

Őröl lisztet, őröl árpát, (lassan forgattuk a kereket)

Kukoricát, kukoricát, kukoricát. (gyorsan forgattuk a kereket)

Közmondások

Az én kenyérem mindig meggyőzi az ő követ.
 (Rosszat jóval fizetek.)
 Adjál Isten fogat, adj kenyéret hozzá.
 Áldott, mint a falat kenyér.
 Egy kenyéren vannak.
 Kenyerének javát megette.
 Ki minő kovászt tesz, oly kenyéret eszik
 Se kovásza kenyérek, se vize malmának
 Sok darab kenyéret kell megenni, míg ember egymást megismeri.
 Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérral.
 Kölcsön kenyér visszajár.
 Adtál Isten fogat, adjál kenyéret hozzá!
 Ahol kalács nincs, a kenyér is jó.

Kenyéret keres. (Dolgozik.)
 Egy fehér kenyérnél jobb kettő.
 A pap is kenyérért prédikál.
 Egy kenyéren élnek. (Együtt élnek.)
 Megosztották a kenyéret. (Elváltak.)
 Egy szántás, egy kenyér, két szántás, két kenyér,
 három szántás, három kenyér. (Több munkával több a kereset is.)

Éhes gyomornak mézes falat a zabkenyér is.
 Ha paraszt nem volna, kenyér sem volna.
 Karácsonykor kalács, húsvétkor, ha lehet,
 pünkösdkor a kenyér is jólesik. (Az aratáshoz közeledve egyre jobban fogy a liszt.)
 Kenyere ez neki. (Nélküle nem élhet.)
 Megette a kenyere javát. (Idős.)
 Kenyértörésre kerül. (Válásra kerül.)
 Kenyérrel eszi a cipót. (Együgyű.)
 Ki dolgozni nem szeret, kenyéret sem érdemel.
 (Ki nem dolgozik, ne is egyék.)
 Ki nem telet a maga kenyéren. (Szegény.)
 Ki téged kővel dob meg, dobd vissza kenyérral.
 (A szentírásból.)
 Ki vízen jár, vigyen magával kenyéret is. (Legyen előrelátó.)
 Kölcsönkenyér visszajár. (Amit kölcsönkértél, add is vissza.)
 Nem kér kenyéret. (Nem kerül költségbe, pénzbe.)
 Lesz még szőlő, lesz még lágy kenyér. (Lesz még jó dolgunk.)
 Olyan, mint egy falat kenyér. (Olyan jó, olyan szelíd.)
 Maga kenyéren van. (Önálló.)
 Madárlátta kenyér. (Útról hazahozott kenyér.)
 Tettél-e a sajthoz kenyéret? (Megadtad neki a kellő tiszteletet?)
 Ha harminckettőnek kenyéret tudsz adni, nem vagy vén. (Megvan a harminckét fogad, fiatal vagy.)
 Kegyelemkenyérhez kevés fog is elég.
 Nem vagyunk egy kenyéren. (Nem élünk együtt.)
 Nem veszi el a kutya a kenyéret. (Börtönben van. Bezárták.)
 Többször jön a szobájába a napfény, mint a kenyér. (Nagyon szegény.)
 A drótos is az Isten kenyéret eszi.
 Ahol kalács nincs, a kenyér is jó.
 Kenyér mellett a túró is elkel.

A kenyér sülve jó.
A kenyérnek legjobb dagasztója az Isten.
A ki idegen ebnek kenyeret ad, nem veszi jutalmát.
A mely kenyéren összevesznek a testvérek, azon össze is békélnek.
Az én kenyérem mindig meggyőzi az ő követ.
(Rosszat jóval fizetek.)
Áldott, mint a darab kenyér. (Áldott, mint a falat kenyér.) ME.
Bor és kenyér nélkül fázik a bujaság. (Bor és kenyér nélkül a test nem fickározik.)
Búsul, mintha elkapta volna kenyerét a kutya.
Egyik ésszel, a másik kézzel keresi kenyerét.
Éhes gyomornak mézes falat a zabkenyér héja is.
(Éhező gyomornak nincs jobb a kenyérnél.)
Ha magyar kenyeret eszel, becsüld meg a magyart.
Ha paraszt nem volna, kenyérünk se volna.
Jobb a száraz kenyér békességgel, mint hizlalt borjú pörlekedéssel.
Karácsonykor kalács, húsvétkor, ha lehet, pünkösdkor a kenyér is jólesik. (Aratás előtt fogyatékán van az élelem.)
Kegyelemkenyérhez kevés fog is elég.
Kenyérrel hál az ágyban. (Telhetetlen.)
Kenyérrel eszi a cipót. (Együgyű.) E.
Keserű a más kenyere.
Kettévágták a kenyeret. (Elváltak.)
Kétfelé vágták a kenyeret. (Megosztzkodtak a vagyonon, elváltak.)
Ki dolgozni nem szeret, nem érdemel kenyeret.
Ki minő kovászt tesz, oly kenyeret eszik.
Ki sem nyitotta szemét, már kenyeret kér.

Kinek kenyerét eszed, annak nótáját fújjad

Találós kérdések

Nap volt édesanyám,
Hold volt édesapám
Kerek föld szült engem
Szél tánkra tanított,
Nehéz kő megrontott;
Csont, hús meglágyított
Meg is nyomorított,
Mikor megszalasztott.
(Búza élete, amíg kenyér lesz belőle)
Mezőről a csűrbe viszik, a csűrben meg kicsépelik, két kő között megforgatják, vízzel, sóval megdagasztják, még a tűznek is kiteszik, jó annak, ki megéhezik
Mi az? (Búzaszem)
Sarka van, de nem cipő,
A haja viszont ehető,
És ha már megette a javát,
Őszül ám az öregapád.
(kenyér)
Édesanyám akkora kenyeret sütött, mint széles ez világ, s még mi a nagyobb? (A kemence, amiben sült)
Két krajcárom volt nékem... kezdetű magyar népdalt Bartók Béla gyűjtötte Újszászon.
Két krajcárom volt nékem...
Búzát vettem én azon...
Elvittem a malomba...
Megőröltem a búzát...
Hazavittem a lisztet...
Süttem vele perccet...
Megették a gyerekek...

Udvaron munkatevékenységek – Ajkai Óvodák

-----

3. Cél: Egészség és jólét

„Óvodások környezetvédő tábora”

Salgótarjáni Összevont Óvoda Körúti Tagóvodája

A környezetvédő tábor programjának céljai

- Gyermekünkben kialakuljon a környezettel való együttélés igénye, s érték közvetítő tevékenységeinkkel megalapozzuk azokat a képességeket, melyek által környezetvédő, természetbarát felnőtté válhatnak.
- Sajátítsák el a környezeti problémák megismeréséhez és megoldásaihoz szükséges alapvető jártasságokat, készségeket.
- Játékos tevékenységek, felfedezések, megtapasztalások, kísérletezések által kialakítani a gyermekek környezettudatos magatartását, szemléletét.
- Komplex módon alkalmazott tevékenységi formák által olyan szokások megalapozása, melyek beépülése által biztosított a gyermekek későbbi életvitelében is a környezettel való harmonikus együttélés.
- A szülők bevonásával pozitív értékek átadása, szemléletformálás környezetünk védelmében.

A gyermekek személyiségének fejlesztése a tábor programja által

- *Értelmi képességek:* A játékos tevékenységek által a megismerő képesség fejlesztése.
- *Szociális képességek:* A természetes környezetben a modellkövetés révén a környezetbarát attitűd elsajátítása.
- *Kommunikációs képességek:* Az adott helyszíneken ismerjék fel a látottak alapján az összefüggéseket, azokat fogalmazzák is meg.
- *Testi képességek:* A hosszabb kirándulások, túrák alkalmával erősödjön az alap állóképességük, kitartásuk.

A gyermekek világmegismerő képességeinek fejlesztése a tábor programja által

- A spontán és irányított megfigyelés, kísérlet, vizsgálat, gyűjtögetés, eszközhasználat hozzájárul a gyermekek ismereteinek, tapasztalatainak bővítéséhez.
- Globális-lokális viszonyok értelmezése, tudatosítása a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz viszonyítva.
- Kommunikációs és kooperációs készség fejlesztése a játékos tevékenységek által.
- A szülők bevonásával a közösen átélt élmények, tapasztalatok erősítése, az együttnevelés fontosságának hangsúlyozása.

Mitől újszerű és egyedi?

- Képzett terepi vezető által koordinált foglalkozásainkon, terepgyakorlatainkon változatos, újszerű, gyermek közeli tevékenységeket szervezünk.
- Gyermekközpontú pedagógiai eljárásokat alkalmazunk kiemelten és innovatív módon, mint a felfedezés, kutatás, vizsgálódás, tapasztalatszerzés, kísérletezés stb.
- A szülőkkel történő együttnevelés új formáinak megvalósulása a közös programokon.
- A gyermekeken keresztül a szülők szemléletét is igyekszünk pozitív irányba befolyásolni.
- A környező lakosokat is bevonjuk a környezettudatos és egészséges életmódra nevelés kialakításába rendezvényeink, fesztiváljaink kapcsán.

Szokás- és szabályrendszerbe beépíthető tartalmak

A közvetlen megfigyelésre és tapasztalatszerzésre építve, a környezetre figyelő magatartáskapcsán azokat a szokásokat, magatartásformákat alakítjuk ki, melyek a környezettel való harmonikus együttélést

biztosítják. Olyan tudat és magatartásformálás a gyermekek életében, amely megtanítja őket a környezettel való tudatos együttélésre, a környezetbarát életvitelre. A természet szeretetére, védelmére nevelés játékos formában tapasztalás, élményszerzés útján történik, és ez által észrevétlenül „tanul”, formálódik a gyermek. Természetbarát, környezetét szerető gyermekek nevelése, akik a környezettel harmóniában élve felnőttként is szeretni és tisztelni fogják a természetet. A szülőkön kívül a szűkebb és tágabb társadalmi környezetünkre (lakótelep) is pozitív hatással van az általunk közvetített jó gyakorlat alkalmazása.

Nevelőmunkában megjeleníthető tartalmak

Egészséges életmódra nevelés. A szabadban, természeti környezetben, friss levegőn való tartózkodással, egészséges ételek fogyasztásával, sokféle mozgásos, játékos tevékenységgel, az egészségmegőrzés alapvető elemeinek megszerettetése.

Érzelmi nevelés, szocializáció

Olyan tudat és magatartásformálás a gyermekek életében, amely megtanítja őket a környezettel való tudatos együttélésre, a környezetbarát életvitelre. A természet szeretetére, védelmére nevelés játékos formában tapasztalás, élményszerzés útján történik, és ez által észrevétlenül „tanul”, formálódik a gyermek. Természetbarát, környezetét szerető gyermekek nevelése, akik a környezettel harmóniában élve felnőttként is szeretni és tisztelni fogják a természetet.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

A tábor programja hozzájárul: a gyermekek ismereteinek, tapasztalatainak bővítéséhez, globális-lokális környezeti viszonyok értelmezéséhez az életkori és egyéni sajátosságokat figyelembe véve, kommunikációs és kooperációs készségek fejlesztéséhez, a szülők bevonásával a közösen átélt élmények erősítése, az együttnevelés fontosságának hangsúlyozása.

Külső világ tevékeny megismerésének tartalmi elemei

Közös kirándulásokat, terepjárásokat, hátizsákos túrázásokat szervezünk a felkínált lehetőségekből választva, képzett terepi vezető koordinálásával (Kercseg lapos, Medves-fennsík, Pécskő domb, Tatár-árok, Eresztvény, Salgói vár, Erdészház, Vadaspark), ahol szükséges eszközökön kívül túrajelzésekkel ismerkedhetnek, szabályokat, viselkedésformákat sajátíthatnak el.

Egyszerű felfedezéseket, vizsgálódásokat végezhetnek: lábnyomokat keresnek és gipsszel kiöntik; játszanak a hangokkal; gombákat, bogarakat keresgélnek, melyeket nagyítóval megvizsgálnak; növényhatározókból beazonosítják a fa, bokor, termés, virág, bogár, rovar pontos nevét.

A természet elhullajtott kincseiből, termésekből, levelekből, gallyakból a gyermekek fantáziájuk, elképzelésük szerint „alkothatnak” a „Land Art” művészeti ág alkalmazásával; nyomatot vehetnek a fák kérgéről; megvizsgálhatják a víz tisztaságát a forrásnál, tónál és a víztisztító készülékünknel; stb.

Madárparkban ismerkedhetnek a madárfajokkal és élőhelyükkel, albumokból beazonosíthatják őket, hangjukat felismerhetik hangfelvételtől.

Óvodánk udvarán, a közeli erdőben, a kiskertben átéléses élményeket biztosítunk a gyermekek számára.

Megfigyelhetik az adott évszak jelenségeit, időjárását, szépségeit, színeit, növényeit, állatait stb.

Megismerkedhetnek a kerti virágokkal, fákkal, bokrokkal, rovarokkal, gyógynövényekkel.

Az összegyűjtött „kincsekből” albumokat, gyűjteményeket készíthetnek.

Újrahasznosítás céljából komposztálhatnak (elbomló és nem elbomló anyagok).

Gyakorolhatják a szelektív hulladékgyűjtést játékban és valóságban is.

Újrahasznosítás végezhetnek „újra papír” készítéssel.

Környezetbarát tevékenységek az óvodában.

Az átélt élmények feldolgozása az óvodában. .

Mozgás - A hosszabb kirándulások, túrák alkalmával erősödjen az alap állóképességük, kitartásuk.

Jeles napok - Erdők világnapja –március 21. Madarak, fák napja –május 10., Környezetvédelmi világnap június 05., Az állatok világnapja október 04.

A program megvalósításának folyamata

A tábor ideje	Helyszínek	Tevékenységek	Célok	Eszközök	Sikerkritérium
1.nap	Salgóbánya - Erdésház	- Interaktív foglalkozás - Fotó kiállítás és egyéb ismeretterjesztő filmek megnézése	Ismerkedjenek meg az erdő csodálatos világával	Hátizsák, fényképezőgép, nagyító	Mélyebb ismeretek szerzése az erdő állat-és növényvilágáról
2.nap	Gyöngyös-Állatkert	- Állatgondozás - Állatsimogatás - Játsszópark	Az állatok életterével, gondozásával való ismerkedés	Hátizsák, fényképezőgép	Új, még nem ismert állatokkal való ismerkedés
3. nap	Eresztvény - Madárpark	- Madárpark bejárása - Madárfajok felismerése táblákról - Ismerkedés madárhangokkal	- Ismerkedjenek az odúlakó madarakkal és a kerti madárvédelemmel	Hátizsák, fényképezőgép, nagyítók, távcsövek	- Madárfajok megismerése, a madarokról való gondoskodás fontosságának megéreztetése
4.nap	Szokolya Kacár-tanya	- Korongozás - Népi játékok - Kenyérsütés - Állatgondozás - Lovas kocsizás	A tanyasi világ megismerése	Hátizsák, ivóvíz, fényképezőgép, nagyítók, távcsövek, váltó ruha, hideg élelem	A természettel való harmonikus együttélés megkedveltetése
5.nap	Óvodában az élmények feldolgozás módjai	- Élmények felidézése - Bábozás - Madárhangok felismerése - Népi játékok játéka	A tábor ideje alatt átélt élményekkel környezettudatos nevelés	Gyűjtemények, CD, mágno, olló, ragasztó, fotók, paraván, bábok	A tábori élmények felidézése, ismeretek rögzítése

Környezetvédő óvodások tábora –

1 nap: Erdésházban

Korcsoport: vegyes életkorú

A jó gyakorlat helye: Salgóbánya – Erdésház

A jó gyakorlat módszerei: bemutatás, szemléltetés, magyarázat, élményszerzés, beszélgetés,

A jó gyakorlat eszközei: - hátizsák, fényképezőgép, nagyítók, távcsövek

Salgóbánya - Erdésház bemutatása

Az erdésház egy különleges erdei komplexum- gazdag kiállítási anyaggal - amely azzal a céllal jött létre, hogy az erdőt láthatóvá tegye az ide látogatók számára. Kísérletet tesz arra, hogy visszatükrözzön valamit az erdei csodákból, így kedvet kapva ahhoz, hogy minél többet barangoljunk erdeinkben. A vendégek három helységben- az érzékszervek aktivitását igénybe véve- ismerhetik meg a kiállítás részleteit.

Az első terem a hallás és tapintás színtere. Itt a barátságos félhomályban erdei ösvényre érkezünk, ahol nem csak tapinthatjuk, de hallhatjuk is az erdőt és lakóit. A második terem a szem és a fül számára készült. Fényképeken keresztül ismerhetjük meg a vidék páratlan szépségű növény- és állatvilágát, az erdei életközösséget, miközben továbbra is halljuk az erdő hangját.

A harmadik a szem birodalma. Az ideérkezőt, a térség erdőgazdálkodását és természeti értékeit bemutató rövidfilmekkel fogadják.

1, Napi program tervezete

1. nap	Természet-társadalom-ember	Matematika	Anyanyelv
Témák	Ismerkedés erdeink növény és állatvilágával Látogatás a Salgóbányai Erdésházba	Ismerkedés erdeink növény és állatvilágával Látogatás a Salgóbányai Erdésházba	Ismerkedés erdeink növény és állatvilágával Látogatás a Salgóbányai Erdésházba
Tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> - Fotó kiállítás megtekintése - Ismerjék meg erdeink világát, növényeit, állatait az érzékszervek aktív bevonásával - Interaktív foglalkozás az erdészek irányításával - „Éjszakai séta az erdőben”	<ul style="list-style-type: none"> - Ismert és ismeretlen állatok, növények számlálása. - Mely állatok élnek föntlent (lombkorona, aljnövényzet szintjén) - Négy évszak növényei, fái.	<ul style="list-style-type: none"> - Keressetek emlős-állatokat! - Melyik madárnak tudjátok a nevét? - Nevezzétek meg a látott fákat! - Mely állatok alszanak téli álmod? - Hány virágot ismertek? beszélgetések a tapasztalatokról

Fejlesztési feladatok	<p>A kiállítás segítségével ismerjék meg közelebbről is közvetlen környezetünk flóráját, faunáját.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Megfigyelőképesség f. - Keresztcsatornák f. - Érzékszervek f. - Emlékezet f. - Bátorság fejlesztése 	<p>Számlálás, tőszámnevek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Térbeli irányok - Szem- kéz koordináció fejlesztése - Alaklátás, formaállandóság fejlesztése - Időérzék fejlesztése 	<p>Megfigyelőképesség</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emlékezet f. - Szókincsbővítés - Mondatalkotó készség f. - Szem-kéz koordináció f. - Gondolkodás f.
Eszközök	<ul style="list-style-type: none"> - Hátizsák - Fényképezőgép - Nagyítók, távcsövek 	- A kiállítás helyszínén található tárgyak	- A kiállítás helyszínén található tárgyak

Mozgás	Ének-zene	Vizuális nevelés	Mese-vers
<ul style="list-style-type: none"> - Séta az Erdésházhoz - Játékos mozgás az Erdésház udvarán 	<p>Dalok ismétlése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lassan jár a... - Mókuska, mókuska... - Domború hátam... - Reggeli harmat... - Tekeredik a kígyó... - Tillili- tüllülü... - Róka, róka, mit csinálsz? 	<p>Ismerkedés erdeink növény és állatvilágával</p> <p>Látogatás a Salgóhányi Erdésházba.</p>	<p>Versek ismétlése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Repülj hozzám katica - Hová készülsz méhecske? - Hová sietsz csigabiga? - Brummom, brummom tizenhárom...
<ul style="list-style-type: none"> - Akadályverseny - Szabad játék 	<p>Mondókák ismétlése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csigabiga palota... - Nyuszi, nyuszi nyulacskám... - Fű, fű, fű... - Megmosdott a tulipán... - Pí, pí, pí... 	<p>Kavicsokból, ágakból, természet adta kincsekkel térbeli kompozíciók létrehozása, „hódolva” a Land Art művészetnek</p>	<p>Játék és séta közben versek mondogatása az aktualitásnak megfelelően.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Egyensúlyozó képesség fejlesztése. - Téri tájékozódó képesség - Akarat, kitartás - Alap-állóképesség fejlesztése. 	<p>Ritmusfejlesztés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyenletes lüktetés érzékeltetése dalra, mondókára- botokkal, kavicsokkal <p>Hallásfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Halk énekre törekvés az adott helyszín miatt 	<ul style="list-style-type: none"> - Alak, formaállandóság - Finommotorika fejlesztése. - Türelem, kitartás fejlesztése. - Kreativitás fejlesztése - Kompozíciós készség fejlesztése 	<p>A versek képszerű cselekményeivel a gyermekek belső képi világának fejlesztése. Az irodalmi alkotások által a természet iránti pozitív érzelmi viszony erősítése.</p>

- A helység adta változatos talajborítás kihasználása.	- Botok - Kavicsok.	- Kavicsok, kövek - Ágak, botok, - Tobozok, - Elhullajtott madártollak.	- A kiállításon megfigyelt állatok - Erdészház területén látott állatok - mint inspiráció.
--	------------------------	--	---

2. nap -Állatkertben

Korcsoport: vegyes életkor.

A jó gyakorlat helye: Gyöngyös- Állatkert.

A jó gyakorlat módszerei: szemléltetés, beszélgetés, magyarázat, megfigyelés, tapasztalatszerzés, dicséret-

A jó gyakorlat eszközei: - hátizsák, fényképezőgép

Gyöngyös- Állatkert bemutatása

A gyöngyösi Állatkert a "Szórako - Zoo" keretein belül működik. Gyöngyös külvárosában található, közel 2 hektáron elhelyezkedő, magánkézben üzemelő állatkert, mely több mint 150 állatfajnak ad otthont, a Csathó-kert völgyében. Kezdetben vadasparkként működött, de mára már az állatfajok növekedésével állatkertté nőtte ki magát.

Látnivalók az állatkertben

A gondozók felhívják az idelátogatók figyelmét, hogy az állatokat csak az általuk felkínált „ételekkel” kínálják, mert ellenkező esetben az állatok megbetegedhetnek.

A *hüllők* között számtalan ismeretlen fajjal találkozhatnak gyermekeink, például: albínó piton, gekkó, leguán, de legjobban a teknős- farm köti le a figyelmüket, az állatok lassú mozgása és a sajátos védekező pozíció- a páncélba bújás miatt.

A *ragadozók* közül megcsodálhatják az állatok „királyát” (egy nőstény és egy hím oroszlánt), a mosómedve egyedi mozdulatait, a szurikáták csapatszellemét, a lomha páviánt és a fürge törpe fehérpamacsos majmot, de a mesékből jól ismert ravasz rókát és a bűzös borzot.

A *madaraknál* a páva a leglátványosabb, de az emu nagysága is szemrevaló. A leghangosabb a baromfiudvari környéke, ahol a hagyományos házi szárnyasok mellett egyedi testfelépítésű kakast, tyúkot és gyöngytyúkot is láthatunk.

A *ragcsálóknál* mesehősként ismerik gyermekeink az amerikai csíkos mókust és cukormókust, de a tengerimalac- farm látványa is lenyűgözi őket. A házinyulak a simogatóban találhatóak, ahol szinte minden gyermek megáll egy-egy selymes szőrű állat megsimogatására.

A *növényevőknél* a legnagyobb a létszám. Megtalálható néhány egzotikus állat: kenguru, púpos teve, láma és a tarajos süllő. A házi állatok közül szinte minden növényevő egyed képviselteti magát: házi kecske, juh, házi bivaly, ló, póniló, szamár, de megcsodálhatjuk erdeink nagy vadjait is: dámszarvas, gímszarvas, őz, vaddisznó.

A Szórako-Zoo programkínálata

Az érdeklődők megfigyelhetik az állatok gondozását, egyes fajoknál bekapcsolódhatnak az etetés folyamatába.

Az állatsimogatóban, még közelebről ismerhetik meg a házi állatok tulajdonságait, szokásait.

A gyerekek, igény szerint, a lovaglást is kipróbálhatják.

Az állatszerető vendégek, lehetőségüktől függően, örökbe fogadhatnak egy-egy állatot.

Az állatok megtekintése mellett a játszópark nyújt lehetőséget a pihenésre, kikapcsolódásra az idelátogató vendégek számára.

2. Napi program tervezete

2. nap	Természet- társadalom- ember	Matematika	Anyanyelv
Téma	Betekintés az állatok világába Gyöngyös- Állatkert	Betekintés az állatok világába Gyöngyös- Állatkert	Betekintés az állatok világába Gyöngyös- Állatkert
Tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> - Autóbuszszal utazás Gyöngyösre az állatkertbe - Séta közben megfigyelni az állatok jellegzetes tulajdonságait, életét, gondozását 	<ul style="list-style-type: none"> - Az állatok testrészeinek számlálása, összehasonlítása - Térbeli kiterjedések: alacsony- magas kicsi- nagy hosszú- rövid 	<ul style="list-style-type: none"> - Állathangok utánzása, megfigyelése - Fogalmazzák meg, mondják el érzéseiket, véleményüket az állatokkal kapcsolatban - Ismerjék meg az állatok „ismeretlen” neveit
Fejlesztési feladatok	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerjenek meg új állatfajtaikat - Megfigyelőképesség - Emlékezet fejlesztés - Gondolkozás f. - Alap- állóképesség - Környezetvédelemre, állatok szeretetére nevelés - Közösségi érzés erősítése 	<ul style="list-style-type: none"> - Számlálás, tőszámnevek gyakorlása - Gondolkodási műveletek gyakorlása - Relációszőkincs f. - Téri tájékozódó képesség fejlesztése - Tapasztalati következtetés megfigyelése, elemzése 	<ul style="list-style-type: none"> - A hangképző szervek erősítése - Szókincsbővítés - Fonológiai kódolás - Mondatalkotó készség - Empátiás készség - Tapasztalati összefüggés- megértés fejlesztése
Eszközök	<ul style="list-style-type: none"> - Hátizsák - Nagyítók - Állateledel 	<ul style="list-style-type: none"> - Hátizsák - Nagyítók - Állateledel 	<ul style="list-style-type: none"> - Hátizsák - Nagyítók - Állateledel

Mozgás	Ének-zene	Vizuális nevelés	Mese-vers
- Séta az állatkert területén - A játszópark játékaiknak kipróbálása	Dalok ismétlése: - Béka mama... - Fekszik a borz a... - Kicsi őz fuss ide... - Gyí, paci...	Betekintés az állatok világába Gyöngyös- Állatkert	Betekintés az állatok világába Gyöngyös- Állatkert (élményszerzés)
- Hintázás - Libikókázás - Mászókázás - Lovaglás	Dalok játékok ismétlése: - Kecse gida... - Ide, ide barikám... - Mackó, mackó... - Hat lúd...	- Játék a homokozóban: várak, alagutak, - Rajzolás botokkal, ágakkal homokban, földön- a látott élmények és közvetlen megfigyelések alapján	Kitalált mesék: - a gyerekek találjanak ki történeteket, meséket a látott állatokról.
- Egyensúlyozó képesség fejlesztése. - Téri tájékozódó képesség - Akarat, kitartás - Alap-állóképesség fejlesztése.	Ritmusfejlesztés: - Intonációs készség fejlesztése Hallásfejlesztés: - Magas- mély gyakorlása	- Alak, formaállandóság - Finommotorika fejlesztése. - Türelem, kitartás fejlesztése. - Kreativitás fejlesztése.	- Megfigyelőképesség - Fantázia f. - Tapasztalati következtetés - Emlékezet f. - Empátiás készség f.
- Játészótéri játékok	- Kendő - Kalap	- Homokozó – botok, ágak	- Botok, ágak a mesék illusztrálásához- rajzolás a homokban

3. nap: Madárvilág

A jó gyakorlat helye: Eresztvény – Madárpark

A jó gyakorlat módszerei: szemléltetés, magyarázat, beszélgetés, megfigyelés, tapasztalatszerzés, dicséret, értékelés.

A jó gyakorlat eszközei: hátizsák, kosár, fényképezőgép, állat - és növényhatározó, nagyítók, távcsövek.

Természetvédelem

A Salgótarjánt északi irányból körülölelő Karancs - Medves Tájvédelmi Körzet 1989-ben 6709 ha- on került kialakításra. A védetté nyilvánítás célja a földtani értékeknek, a táj jellegét meghatározó, andezit és bazalt vulkánosság jeleit őrző földfelszíni formáknak, a felszíni vizeknek, a védett növény és állatfajoknak, a természetes növénytakaságoknak, a települések jellegzetes tájképi környezetének, valamint a történelmi múlt emlékeinek megóvása és fenntartása. A tájvédelmi körzetben jól kiépített turistautak és tanösvények, bemutatók várják az érdeklődőket. A természetvédelmi terület része a Somoskői bazaltzuhatag, a megye közeteit bemutató Magyarbányai kőpark, a Petőfi sétány, Salgó vára és környéke, valamint az Eresztvényben található Madárpark.

Eresztvény – Madárpark

Óvodánk gyermekeivel visszatérő vendégek vagyunk az Eresztvényben található Madárparkban, ahol az odúlakó madarakat és a kerti madárvédelmi teendőket ismerhettük meg, az információs táblák és a mesterséges madárodúk segítségével.

Megfigyelhettük a környék legjellegzetesebb énekes-és rovarévő madarainak életét, szokásait. A táblákhoz tartozó odútípusok által megtudhattuk, hogy milyen odúk kihelyezésével segíthetjük énekesmadaraink fészkelési lehetőségeit.

Tájékoztatót és segítséget kaptunk a téli etetés módjairól, és megtudhattuk, mit kell tennünk, hogy kertünk madárkert legyen.

3. Napi program tervezete

3. nap	Természet-társadalom-ember	Matematika	Anyanyelv
Téma	Madárvilág Eresztvény - Madárpark	Madárvilág Eresztvény - Madárpark	Madárvilág Eresztvény - Madárpark
Tevékenységek	- Autóbuszszal utazás Eresztvénybe - Az információs táblák és az ornitológus segítségével ismerkedés a vidék madaraival, életével, a madárvédelemmel	- A madarak fajtáinak számlálása - Térbeli kiterjedések: kicsi- nagy hosszú- rövid (madarak testrészei) alacsony- magas (a táj növényeinek megfigyelése)	- Madárhangok utánzása, megfigyelése - Fogalmazzák meg a táblák segítségével a madarak jellemzőit - Adj egy hangot kismadárka!
Fejlesztési feladatok	- Ismerjenek meg új madárfajtákat - Megfigyelőképesség - Gondolkodás f. - Alap- állóképesség - Környezetvédelemre, állatok szeretetére nevelés - Közösségi érzés erősítése	- Számlálás, tószámnevek gyakorlása - Relációszókincs f. - Téri tájékozódó képesség f. - Megfigyelőképesség	- A hangképző szervek erősítése - Szókincsbővítés - Mondatalkotó készség - Tapasztalati összefüggés- megértés fejlesztése - Hallásfejlesztés
Eszközök	- Hátizsák - Nagyítók - Távcső - Állathatározó - Növényhatározó	- Hátizsák - Nagyítók - Távcső - Helyszínen lévő információs táblák	- Hátizsák - Nagyítók - Távcső - Helyszínen lévő információs táblák

Mozgás	Ének-zene	Vizuális nevelés	Mese-vers
- Séta a Madárparkban és a közeli erdőben - A játszótéren mozgásos játékok	Ismert dalok éneklése: - Erdő mellett nem jó lakni - Tillili – tülülü - Harkály kopogat - Somvirág, somvirág - Hosszú az erdő	Madárvilág Eresztvény- Madárpark	Madárvilág Eresztvény- Madárpark
- „Hegymászás” - A játszótéren futkározás, mászás, csúszás, egyensúlyozás, hintázás, függeszkedés	- Az aktualitásnak megfelelő- madarakra, állatokra vonatkozó dalok, mondókák ismétlése	- A parkban és az erdőben található erdei „kincsekől” Land Art alkotások létrehozása - A játszótéren homokvár építése, rajzolás a homokban	- N. N. Á.: Mit beszél a tengelice? - Z. Z. : Párbeszéd - Találjanak ki történeteket a madarokról
- Egyensúlyozó képesség fejlesztése. - Téri tájékozódó képesség - Mozgásformákkal kapcsolatos jártasságok, készségek alakítása	Ritmusfejlesztés: - Egyenletes mozgás, járás, taps dalokra Hallásfejlesztés: - Halk- hangos gyakorlása	- Finommotorika fejlesztése. - Fantázia fejlesztése - Kreativitás fejlesztése - Alkotókészség fejl. - Közösségi érzés erősítése az együtt alkotás közben	- Megfigyelőképesség - Fantázia f. - Ritmusérzék f. - Emlékezet f. - Gondolkodás f.
- Játszótéri játékok	- Távcső - Nagyító	- Homokozó – botok - Erdei termékek	- Helyszínen lévő információs táblák

4. nap: „Élet a tanyán”

Korcsoport: vegyes életkor.

A jó gyakorlat helye: Szokoly- Kacár- tanya

A jó gyakorlat módszerei: bemutatás, magyarázat, beszélgetés, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés, dicséret, megfigyelés.

A jó gyakorlat eszközei: hátizsák, fényképezőgép, nagyítók, távcsövek, váltó ruha,-ivóvíz, hideg élelem

A helyszínen biztosított eszközök: - agyag, korongozó, kötény, kenyérsütés eszközei.

Szokolya- Kacár- tanya

Programunk kiemelt területe a környezeti nevelés. A természettel való harmonikus együttélést jól példázza a Szokolyán található Kacár- tanya életformája, ezért hagyományt szeretnénk teremteni azzal, hogy gyermekeink megismerhessék a vidéki élet szépségét, a falusi hagyományokat, népi örökségünket.

4. Napi program tervezete

4. nap	Természet- társadalom- ember	Matematika	Anyanyelv
Téma	„Élet a tanyán” Szokolya- Kacártanya	„Élet a tanyán” Szokolya- Kacártanya	„Élet a tanyán” Szokolya- Kacártanya
Tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> - Autóbusszal utazás Szokolyára, a Kacártanyára - Ismerkedés a fazekassággal, népi játékokkal - Megfigyelhetik a kenyérsütés folyamatát 	<ul style="list-style-type: none"> - Térbeli kiterjedések: kicsi- nagy, közel- távol, hosszú- rövid, - Mennyiségek érzékelése: sok- kevés, könnyű- nehéz, 	<ul style="list-style-type: none"> - Tevékenységekhez kapcsolódó kifejezések megismerése: gabona, kalász, kovász, dagasztás, kemence, korong, fazekasság,
Fejlesztési feladatok	<ul style="list-style-type: none"> - A program révén az összetartozás érzésének erősítése - Ismeretbővítés - Ismerkedés a népi hagyományokkal, szokásokkal - Hazafiságra nevelés - Érzelmi nevelés 	<ul style="list-style-type: none"> - A térbeli kiterjedések, mennyiség fogalmak gyakorlatban való megtapasztalása, érzékelése - Megfigyelőképesség - Ok-okozati összefüggés felismerése - Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> - Megfigyelőképesség - Szókincs bővítés - Érzelmi nevelés - Emlékezet fejl.
Eszközök	<ul style="list-style-type: none"> - Hátizsák - Váltóruha - Fényképezőgép 	<ul style="list-style-type: none"> - Agyag, korongozó - Kenyérsütés eszközei - Botok, ágak - Spárga 	<ul style="list-style-type: none"> - Agyag, korongozó - Kenyérsütés eszközei

Mozgás	Ének-zene	Vizuális nevelés	Mese-vers
- Szabadon választott mozgás az adott területen - Népi játékok megismerése	-A gyermekek által végzett tevékenységekhez kapcsolódó dalok, mondókák, játékok	„Élet a tanyán” Szokolya- Kacártanya	„Élet a tanyán” Szokolya- Kacártanya
- Célba dobás különböző fajtái a természetben - Ugró, futó játékok - Séta, hosszú távú gyaloglás	Dalos játékok: - Szita, szita, szolgáló... - Süssünk, süssünk... Dalok: - Dolgozni szaporán - Ti csak esztek... Mondókák: - Itt a köcsög - Töröm, töröm...	- A gyermekek kipróbálhatják a korongozást, kedvükre formálhatják az agyagot	- Történetek az egykori tanyasi életről- a tanya tulajdonosának elbeszélései
- Dobás technikájának gyakorlása - Alap állóképesség erősítése - Mozgásformákkal kapcsolatos jártasságok, készségek alakítása - Kitartás, türelem f.	Ritmusfejlesztés: - Ritmikus mozgás, utánzó mozdulatokra Hallásfejlesztés: - Tiszta éneklésre ösztönzés	- Finommotorika fejlesztése. - Fantázia fejlesztése - Kreativitás fejlesztése - Alkotókészség fejl. - Ismeretbővítés	- Figyelem fejl. - Türelem fejl. - Megfigyelőképesség - Érzelmi nevelés
- Botok, ágak - A természetben található eszközök, tárgyak	- A kenyérsütéshez, fazekassághoz szükséges eszközök	- Agyag - Korongozó - Kötény	- A történetekben szereplő tárgyak

5. nap: Élmények feldolgozása az óvodában

Korcsoport: vegyes életkor.

A jó gyakorlat helye: Óvodánk

A jó gyakorlat módszerei: beszélgetés, gyakorlás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés, kísérletezés, tevékenykedés, dicséret,

A jó gyakorlat eszközei: - fotók, album, gyűjtemények, magnó, cd, pendrive, kosár, termések, bábok, paraván, rajzeszközök, olló, ragasztó

5. Napi program tervezete

5. nap	Természet- társadalom- ember	Matematika	Anyanyelv
Téma	Élmények feldolgozása az óvodában	Élmények feldolgozása az óvodában	Élmények feldolgozása az óvodában
Tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> - A fotók alapján események, élmények felelevenítése - A megismert állatok, növények megkeresése az albumokban - Cd-ről madárhangok felismerése - A megismert népi játékok eljátszása 	<ul style="list-style-type: none"> - Párosítás: tobozok-fenyőágak - Halmazok képzése: állatok, növények képeivel, fotóival, 	<ul style="list-style-type: none"> - Találós kérdések állatokról, növényekről - Adj egy hangot kismadárka! - Beszélgetés: <ul style="list-style-type: none"> - Neked melyik állat tetszett a legjobban? - Melyik állat volt a legmókásabb? - Melyiknek volt a legkülönlegesebb neve?
Fejlesztési feladatok	<ul style="list-style-type: none"> - Közösségi érzés erősítése - Emlékezet fejlesztés - Szem- kéz koordináció fejlesztése - Alak-forma állandóság fejlesztése - Hagyományőrzés - Környezeti kultúra fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> - Megfigyelőképesség - Matematikai műveletek gyakorlása - Halmazképzés műveletének gyakorlása 	<ul style="list-style-type: none"> - Tapasztalati összefüggés- megértés - Hallásfejlesztés - Emlékezet fejlesztés - Érzelmi nevelés - Humorérzék fejl. - Mondatalkotó készség
Eszközök	<ul style="list-style-type: none"> - Fotók - Albumok, gyűjtemények - Magnó, cd - Botok 	<ul style="list-style-type: none"> - Fenyőágak - Tobozok - Kosár - Fotók, képek 	<ul style="list-style-type: none"> - Képek - Fotók

Mozgás	Ének-zene	Vizuális nevelés	Mese-vers
<ul style="list-style-type: none"> - Célba dobó termékekkel - Bújócska az udvaron - Egyensúlyozó járás padon - Futó verseny: rövid és hosszú távú 	Dalos játékok: <ul style="list-style-type: none"> - Kecske gida... - Ide, ide barikám... - Mackó, mackó... - Szita-szita, szolgáltó... 	Élmények feldolgozása az óvodában	Élmények feldolgozása az óvodában

Fogó játékok: - toboz átadással - érintésre különböző állat és növény nevek mondása	Dalok ismétlése: - Erdő mellett - Harkály kopogat - Somvirág, - Domború hátam - Tekeredik a kígyó	- Állatok, bábok, origami technikával - Ujjbábok készítése dalokhoz, mondókákhoz,	- Az aktualitásnak megfelelően versek, mondogatása állatokról, természetéről - Meseszövések a képes kártyák segítségével
- A dobás technikájának gyakorlása - Egyensúlyérzék fejl. - Alap- állóképesség - Téri tájékozódó k. - Gyors reagáló kép. - Kitartás erősítése	Hallásfejlesztés: - halk- hangos gyakorlása a szituációtól, helyszíntől függően Ritmusfejlesztés: - Gyors- lassú a helyzettől függően	- Finommotorika fejlesztése - Figyelem fejlesztése - Hajtogatás közben pontosságra törekvés - Türelem, kitartás erősítése	- Emlékezet fejlesztés - Tapasztalati összefüggés fejl. - Tapasztalati következtetés fejl. - Mondatalkotó készség - Érzelmi nevelés
- Termékek - Botok	- Fejdíszek - Botok - Kövek	- Színes papírok - Olló, ragasztó - Színes ceruza - Filctoll	- Kesztyűbábok - Ujjbábok - Origami bábok - Paraván

-----

„Finomságok készítése - együtt”

Óvodapedagógus neve:	Winterné Békefi Andrea
Intézmény neve, címe:	Corvina óvoda Ifjúság úti feladat-ellátási hely, 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1.
Fenntartható fejlődési cél:	3. Egészség és jólét

1. Köles süti almás-diós változatban

Hozzávalók: 1 bögre köles, 3 bögre víz, 2 alma reszelve, vagy kockázva, fahéj, méz, cukor vagy édesítő ízlés szerint, mazsola, darált vagy durvára darabolt dió, 1-2 evőkanál olívaolaj (más is jó)

A tepsibe az 1 bögre kölest, 3 bögre vizet, almát, ízesítőket összekeverem. Alufóliával lefedve fél órát párolom közepesen meleg sütőben. Utána leveszem a fóliát. A tetejére diót szórok, ha szükséges még alma szeleteket is teszek, és kb. 10 percre visszateszem a sütőbe.

Az alapot,-köles és víz-bármilyen gyümölcscsel, lekvárral, mákkal, kókusszal lehet változtatossá tenni, fantázia és ízlés szerint. Valamennyi olaj szükséges, mert a köles száraz lesz nélküle.

2. Lilakáposztás vitaminaláta

Hozzávalók: 1 kis fej lilakáposzta, 4 fej savanykás alma, 1 mokkáskanál só, 1 mokkáskanál cukor, csipet bors, fél evőkanál citromlé, olaj (kb. fél deci).

A káposztát és az almát lereszelem, az almát meglocsolom citromlével. A sót, borsot, cukrot olvadásiig elkeverem az olajban, majd az almát és a káposztát egy tálba teszem és ráöntöm az ízesített olajat.

Rántott dolgokhoz nagyon finom, de magában is nagyon tartalmaz.

3. Vitaminbomba

Hozzávalók: fél kg sárgarépa, 2 csomag vaníliás cukor, 1 citrom reszel héja és leve, 1-2 kávéskanál apróra vágott narancshéj, 15-20 dkg darált háztartási keksz, sárgabarack lekvár (annyi, hogy jól gömbölyíthető legyen), fejtett meggy, kókuszreszelék.

A hozzávalókat összegyűrjük, és pár órára a hűtőbe tesszük. Majd a masszából kis gömböket formálunk, a közepébe fejtett meggyet teszünk, és kókuszreszelékben megforgatjuk. A kész golyókat mignonpapírba tesszük, fogyasztásig hűtőben tároljuk. Ha maradt ki begyűrt massa, azt fagyasztóba lehet tenni. (meggy elhagyható, ha nincs szezonja)

4. Kókuszos keksz

Hozzávalók:

- 1 bögre (2,5 dl) zabpehely
- ¾ bögre kókuszreszelék
- 2 érett banán

Egy edényben villa segítségével gépesítjük a banánt. Kávédarálóval vagy késes aprítóval őröljük finomra a zabpehelyt és a kókuszreszeléket, és keverjük össze a banánnal. Evőkanállal adagoljuk a masszát egy sütőpapírral kibélelt tepsibe, kissé nyomjuk le a kekszek tetejét, majd 180 Celsius-fokra előmelegített sütőben kb. 20 perc alatt süssük készre.

5. Töltött alma

Hozzávalók: alma, dió, mák, méz vagy lekvár (barack, csipkebogyó, szilva).

A megmosott és szárazra törölt almákat félbevágjuk, magházát eltávolítjuk. A diót és a mákot összekeverjük, a mézzel vagy a lekvárral. A fél almákat sütőpapírral bélelt tepsibe helyezük és 1 teáskanál töltelékkel helyezzük az alma mélyedésébe. 180 Celsius-fokra előmelegített sütőben kb. 20 perc alatt készre sütjük.

„Mézédes hét” és európai mézes reggeli

Gyomaendrőd-Csárdaszállás-Hunya Kistérségi Óvoda Százszorszép, Margaréta És Csemetekert Óvodáiban

Céljaink:

- az egészséges életmódra, étkezésre való figyelemfelhívás,
- mézfogyasztás (a magyar méz) népszerűsítése,
- annak tudatosítása, hogy méhek munkája jelentősen hozzájárul a környezetvédelemhez és a biológiai környezet változatosságához,
- a közösséghez való pozitív érzelmi viszonyulás alakítása,
- a program népszerűsítése más óvodák körében.

Kapcsolódás az Országos Magyar Méhészeti Egyesület (OMME) és az Agrárminisztérium által minden év novemberében meghirdetett programhoz. Ezen a napon az országban egyre több intézményben együtt fogyasztják el mézes reggelijüket a gyerekek.

Partereink: Országos Magyar Méhészeti Egyesület, városunk méhészei.

A projekthét lezárása: a Mézes Reggeli program, amelyen minden gyermek együtt vesz részt. A helyi méhészek támogatásával és együttműködésével különböző fajtamézeket kóstolnak a gyerekek. Együtt fogyasztják el az egészséges mézes reggelit.

Tevékenységek és tartalmuk:

Meghívott helyi méhészek elmesélik a méhészettel kapcsolatos élményeiket, érdekességeket a méhek életéről. A méhészeti eszközök használatát közvetlenül kipróbálhatják a gyerekek, felpróbálhatják a védőruhát. Mézescsupor kiállítás berendezése az óvodában. (család-óvoda kapcsolat erősítése)

„Gyermekjoga az óvodai nevelés gyakorlatában”

Pusztaszabolcs – Baczakó Judit

Szokás- és szabályrendszerbe beépíthető tartalmak

A gyermekjoga része lehet a napirendünknek, mivel a gyerekjogában használt közösségi „játékok” a nap indításának szokásaivá válhatnak a gyermekcsoportban. Egymás üdvözlésére, a „mi”-tudat erősítésére is szolgálhatnak. A relaxációs, vagy koncentrációs gyakorlatokat is fel lehet használni, akár a foglalkozások előtt és után, mint a motiválás vagy lezárás eszközeit.

Nevelőmunkában megjeleníthető tartalmak

A gyerekjogának fontos szerepe van:

- a mozgásfejlesztésben,
- a percepciófejlesztésben,
- a testséma fejlesztésben,
- a verbális fejlesztésben,
- a memória fejlesztésében,
- az érzelmi fejlesztésben,
- a figyelem fejlesztésében,
- az intellektuális fejlesztésben,
- a gondolkodási képességek fejlesztésében.

Különösen előnyös azonban a figyelemzavaros, hiperaktív, beszédhibás, szorongó, zárkózott, tanulási, magatartási vagy beilleszkedési nehézségekkel küzdő, sajátos nevelési igényű gyerekeknek.

Egészséges életmódra nevelés

Használhatjuk a mindennapi mozgás részeként is, hiszen rövid idő alatt, eszközök nélkül is gyakorolhatjuk a gyerekekkel. Tulajdonképpen csak megfelelő hely szükséges hozzá, ahol a gyerekek egymás zavarása nélkül, a balesetek kizárásával mozoghatnak.

Mentális egészség segítése

A relaxációs gyakorlatokat bármikor alkalmazhatjuk, talán ezek elsajátítására van a legnagyobb szükség az óvodai csoportokban. Folyamatosan tapasztaljuk a mindennapokban, hogy a legtöbb kisgyerek már reggel érkezéskor „pörög”, nehezen megy még a többiekkel közös játékban is az elmélyedés, a nyugodt tevékenykedés. Több ingerre van szükségük az ismeretek elsajátításához, egyre kevesebb időt képesek egyhelyben eltölteni, szinte képtelenek a kiváráásra, nehezen alszanak el. Nincsenek eszközeik az önnyugtatóra, ellazulásra. Ha jobban belegondolunk, a megmutatkozó figyelem zavarok, az emlékezet,

nyelvi fejlődés, beszédértés, vagy akár a korai tanulási és magatartási, viselkedési problémák, amikkel nap, mint nap küzdünk az óvodai csoportokban, mindnek oka lehet, hogy a gyerekek nem képesek nyugodtan és türelemmel figyelni önmagukra, s környezetükre sem. Úgy tűnik, hogy meg kell tanítanunk számukra azt is, hogy hogyan kell megnyugodni, ellazulni, csendben lenni, s az ingereket kizárva önmagukra koncentrálni, s ezzel a lecsillapodott tudattal figyelni a külső ingerekre, információkra. A gyerekjoga gyakorlatai segítenek elérni azt az állapotot, amelyben a gyerekek jobban képesek figyelni, megtanítja őket arra, hogyan tudják „kipihenni” saját magukat. Egy-egy aktívabb tevékenység után jó eszközei a társaság lecsillapításának, megnyugtatójának.

A jóga „szellemisége” azt is segít megértetni a gyerekekkel, hogy tökéletesen rendben van, ha nem tökéletesek, hogy nem kell gyötörniük magukat, nem kell a többiekkel versengeniük.

Érzelmi nevelés, szocializáció

A gyerekjoga nem filozófia, a mozgás és a játék eszközeivel segít abban, hogy a gyerekek magukat megismerve, önbizalomra tegyenek szert, s fejlesszék pozitív tulajdonságaikat.

A gyerekjoga nem vallás, a példamutatás, az empátia, az erkölcs, a belső kontroll, a pozitív gondolkodás, a nem ártás, a kölcsönös szeretet és tisztelet pedagógiai alapelveit használja a gyermekek érzelmi és intellektuális nevelése céljából.

Nem is tekinthető sportnak sem. Mozgásrendszere ugyanis érzelempőzpontú, megtanítja a gyermeket érzelmi irányítására, tehát az érzelmi intelligenciát is nagymértékben fejleszti. Célja a gyerekek mozgásigényének kielégítése, érzelmi intelligenciájának fejlesztése. A rendszeres gyerekjoga foglalkozások testi, lelki és szellemi szinten egyaránt megalapozzák a gyerekek egészséges életét, segítenek a feszültség, a stressz és az elfojtott érzelmek oldásában, erősítik az immunrendszert, növelik a vitalitást.

Fokozódik a tudatosságuk: képesek lesznek pontosabban érzékelni a külvilág, valamint saját testük és belső világuk jelzéseit, jobban megismerik önmaguk képességeiket és teljesítményüket. A gyerekek koncentrációs képességet és tanulást könnyítő gyakorlatokat sajátíthatnak el a jóga által.

A közösség erősítésében, fejlesztésében, egymás megismerésében is szerepük lehet.

Játékok, közös tevékenységek

Közösen játszható, közösséget formáló, koncentráció és relaxáló játékok:

„ÖLELGETŐS” – csendben ülünk körben, egy gyerek feláll, odalép egy társa elé, két kezét nyújtva felsegíti a kiválasztott gyereket. Ezután átölelik egymást, amíg jól esik így maradhatnak. Szerepcseré után, az üresen maradt helyre ül az, aki az ölelést kezdte.

„KAPTAM, ADOK” - az előző játékhoz hasonlóan, körben ülünk, egy gyerek indítja a kört, választ valakit. Ölelés, mosoly, hajsímogatás közül lehet választani, „Kaptam egy ölelést, adok egy mosolyt!”, mondatokat alkotva adják körbe a gyerekek, ezeket, az elfogadó gesztusokat.

„PIZZA SÜTÉS” – párban is játszható, de ülhetünk törökülésben, egymás háta mögé és így is szórakoztató. A pizza sütés mozdulatait imitáljuk az előttünk ülő gyerek hátán: kiszórjuk a lisztet = fejbúbtól végig simogatjuk a derekáig.

Felütjük a tojásokat = ugyanez a mozdulat, csak erősebben rányomjuk a tenyerünket.

Vizet öntünk hozzá = kezünkkel hullámvonalakat rajzolunk a hátára

Meggyúrjuk a tésztát = ökölbe szorított kézfejjel gyúrogatni kezdjük a hátát.

Kilapítjuk a pizzát = tenyerünkkel óvatosan megütögetjük a hátát, válltól lefelé haladva. Rákenjük a szószot = tenyerrel végig körkörösén simogatjuk.

Szalámit teszünk rá = két mutatóujjunkkal óvatosan megbökdössük, mindenhol.

Rászórjuk a sajtot = ujjaink gyors mozgásával

érintjük a hátát fentről lefelé.

Felmelegítjük a sütőt = tenyereinket összedörzsöljük, míg megmelegszenek. Sül a pizza! = tenyerünket rászorítjuk a hátára.

Készen van! = játékosan „megesszük”, vagyis kicsit megcsipkedjük a hátát mindenhol, csikizhetjük is közben egy kicsit.

„KÉZKÖR” – hason fekve karokat előre nyújtjuk, hüvelykujjakat összeérintjük, úgy, hogy szomszédunkkal összeér a kisujjunk.

„LÁBKÖR” - hanyatt fekve, karok magasban, talpak kör közepén összeérnek.

„LÁBKÖR” 2– felhúzott térdekkkel, lábfejek közepén összeérnek, hát mögött kézfogás.

„KÉZ ÉS LÁB KÖR” - hanyatt fekve, lábfejek közepén összeérnek, kezünket oldalt kinyújtva megfogjuk

„ALVAJÁRÓK” – körben állunk csukott szemmel, karokat vállmagasságban előre nyújtjuk. Lassan, egyszerre a kör közepe felé kezdünk sétálni, míg kezünk összeér, ekkor elindulunk hátra a körbe.

„HERNYÓ” – terpeszülésben, egymás háta mögé ülünk szorosan, karok előre nyúlnak két oldalt. Egyszerre, mindenki előrehajol, ameddig bír, majd egyszerre hátra dőlünk lassan, karokat emelve.

„HANGYÁK” – törökülésben ülünk körben, egymás háta mögé, fej fölött, nagyméretű labdát adunk körbe, lehet egy időben többet is elindítani.

„POSTÁS” - hosszú sorban ülve játszunk, a sor elején és végén egy-egy doboz vagy karika a „postaláda”. Az egyiket telerakjuk babzsákokkal, vagy tenyérbe illeszkedő kislabdákkal, ezek a csomagok. A sor elején ülő gyerek egyesével „adja fel” a csomagokat, a többiek a sorban tovább adogatják, kézből, kézbe. A következő csomagot csak akkor lehet indítani, amikor a sor végén az utolsó gyerek bepakolta a „postaládába” és hangosan jelez – „Megkaptam!” oda-vissza küldhetjük a csomagokat, ameddig meg nem unják. Jó csapatversenyt is szervezhetünk belőle, ha két-három sort alkotnak a gyerekek.

„MEGLEPETÉS” – törökülésben ülünk körben, egymás mellett, csukott szemmel. Valamilyen tárgyat, plüss játékot vagy tüskés labdát...stb. adunk körbe. Kezek várokoznak, majd tovább adnak.

Páros játékok, relaxációs gyakorlatok

„HÁZ ÉS KUTYA” – ismert mozgásos játék, párban játszunk. Egyik gyerek a „ház”, terpeszben áll, fej fölött összefogott, nyújtott karokkal. Másik a „kutya”, négykézláb állva bebújik a „ház” alá. A játékvezető „ház” és „kutya” felszólítására, a hívott „szereplők” gyorsan üres házat vagy magányos kutyát keresnek maguknak.

„SASOK” – szintén párban végezzük, mindkét gyerek hason fekszik egymással szemben, nyújtott kartávolságban, kezüket összefogva. Adott irányban, így összekapaszkodva forognak, testük hossz tengelye körül.

„TÖRŐK” - ebben a pózban előre-hátra húzzuk egymást, egyenes háttal. A képen felnőtt látható gyerekekkel, de ha két gyerek végzi egymással, akkor mindkettőjük lába terpeszben van.

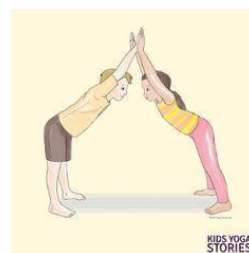

„AZ ÉN HÁTAM A TE HÁTAD”- fontos, hogy megfelelő távolságban legyenek egymástól, s lehetőleg, a képen látható módon, a lábak derékszöget zárjanak. Közösen kell az egyensúlyt megtartani, ennek érdekében a két hátat egymáshoz kell szorítani.

„FAL” - a pozíciót csak akkor képesek egyenesen megtartani, ha kellő erővel támasztják egymáshoz lábaikat.

„HÍD” – fontos, hogy egyenes háttal végezzék, egymást megtartva. Itt is figyelni kell az elhelyezkedés közben a megfelelő távolságra.

Ahogy látható a felsorolt gyakorlatokból és játékokból, szinte bármilyen páros feladat és közösen játszható mozgásos játék megfelel a célnak. A gyerek jóga sem jelent feltétlen meditatív, átszellemült csendben történő, lassú mozgást.

Ugyanúgy része az aktív mozgékony és a szórakozás, a nevetés és az öröm. Ezek a közösségi játékok, főleg pedig a felsorolás elején bemutatunk, az agresszió kezelésében is segítséget adnak a gyermek csoport, s benne az egyes gyermek számára.

Nem szükséges mindig újabbakat mutatni a gyerekeknek hétről hétre, vagy hónapról, hónapra. Örömeik telik abban is, - sőt lehet, hogy még nagyobb, is - ha az ismert és megszeretett játékokat ismétljük, variáljuk egymással.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

- szókincs bővítése, nyelvi kifejezés segítése
- a figyelem fejlesztésében
- az intellektuális fejlesztésben
- a gondolkodási képességek fejlesztésében
- a memória fejlesztésében
- a percepciófejlesztésben
- a testséma fejlesztésben

Matematikai tartalom

- tájékozódás saját testen, térben, saját test és a tér viszonylatában, cselekvésbe ágyazottan
- névutók passzív és aktív használata.

Verselés, mesélés

Természetesen bármilyen mondóka, dal, rövid versike beépíthető a jóga gyakorlatok színesítésébe. Kísérhetik a különböző mozdulatokat, a testrészek megérintését, megnevezését. Egy-egy állatról elnevezett gyakorlat végzése közben, a játékos hangulat megteremtését segítik az állatos mondókák, versikék. Ezek felhasználása, az egyes mozdulat végrehajtásakor, a felidézést könnyíti, főleg a legkisebbek számára.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Ajánlott a jóga foglalkozások közben halk zenével fokozni a meghitt hangulatot, mely segítheti az ellazulást, megnyugvást is. Tapasztalatom szerint, a szöveggel rendelkező dalok, zenedarabok... stb. elvezetik a gyerekek figyelmét a befelé figyelésről, ennek ellenére lehet célunk éppen az, hogy a szövegből

emeljünk ki szavakat, részleteket, egy-egy mozdulattal, tapssal. Jó játék lehet ez is, amivel a tudatos koncentráció, az ingerre figyelés képességeit, a keresztcsatornákat is erősítjük.

A gyakorlatok bevezetésekor nem használok háttér zenét, csak miután már pár gyakorlatot jól begyakoroltunk a gyerekekkel, de ezután minden foglalkozáshoz használok valamilyen jó hangulatú, megnyugtató zenét.

A relaxációs, ellazulást, befelé figyelést igénylő gyakorlatoknál az óvónő halk, tiszta éneklése sokszor jobban megérinti a gyerekeket, mint a CD-ről meghallgatott zenedarabok.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Tulajdonképpen, mindenfajta kézimunka, festés, színezés, rajzolás, egyszerűen fogalmazva, vizuális, vagy ábrázoló tevékenység, tekinthető meditatív jellegűnek, így csak párat emelnék ki ezek közül, amelyek jól összeköthetők a gyermekjógával:

- Mandala festés, színezés – szabály, hogy az azonos formákat, azonos színűre fessék be, vagy filctollal színezzék
- Hímzés, - a mintákat árral, előre kilyukasztjuk a gyerekeknek, eleinte vastagabb papírokon, később filcanyagon gyakorolják a hímzés technikáját
- Lyukasztás árral, - előre magrajzolt formák, vastag kontúrját lyukasztják át, „gyerek árral”, akkor lesz szép, ha a lyukak közt egyenlő távolságot próbálnak tartani. Ezt gyakorolhatjuk úgy is, hogy eleinte kipontozott és nem magrajzolt formákat készítünk a számukra
- Szövés, - kisméretű szövőkereteken gyakoroljuk a technikát
- Pontfestés, - fültisztító pálcikákkal, apró színes pontokkal töltik ki, az előre magrajzolt alapot, ami lehet egyszerű mandala, virág, madár...stb.

Mozgás

A gyermekjóga foglalkozásokon alkalmazott mozgásgyakorlatok mindig megfelelnek a gyerekek életkori sajátosságainak.

Természetesen a mozgásfoglalkozásokba is beépíthetők ezek a gyakorlatok, s nem kell feltétlenül egy napi tevékenységet rááldozni a jógára. Erősödnek az izmaik, javul a tartásuk, nő a kitartásuk és az akaraterejük. Idegrendszerük és szervezetük védekezőképessége is megerősödik. *Jótekonny hatásától a gyerekek hajlékonyabbak és erősebbek lesznek*, szebb lesz a testtartásuk, jobban fognak aludni.

Nem szabad a jógát a gimnasztika pótlékának tekinteni, hiszen a gyerekeknek futniuk, ugrálniuk is kell, hogy kialakuljanak a motorikus készségeik, labdajátékokat kell játszaniuk a szem-kéz koordináció fejlesztéséhez, s gimnasztikára is szükségük van a szív és a tüdő erősítéséhez, az izmok felkészítéséhez.

Egyszóval, a jóga *önmagában nem elegendő mozgás*, a testedzésnek csak egyik eleme lehet.

A jógapózokat el kell magyarázni, be kell mutatni, esetleg egy óvatos érintéssel tökéletesíteni a gyerek tartását, de *soha nem szabad tagjaikat húzni*, vagy feszíteni.

A gyerekek szívesen megpróbálkoznak a fejenállással, kézenállással, vállon állással, de nyolc év alatti gyerek ne is próbálkozzon ilyesféle gyakorlattal, *nem ajánlott!*

Hagynunk kell, hogy az egyes gyakorlatokat maguktól próbálják végrehajtani, s többszöri szóbeli, vagy fizikai segítséssel tökéletesítsük a mozdulatot. *Nem baj, ha nem lesz tökéletes!* Ez ebben az életkorban nem elvárás, hiszen általában különböző mozgásfejlettségű gyerekekkel tornázunk együtt. Nagyon fontos, hogy a felnőtt együtt végezze a gyakorlatokat a gyerekekkel, mint egy tükröt tartva az elvárt testhelyzet, pozíció helyes kintartásával a gyerekek elé. Utánzással, a mozgás lemásolásával az a kisgyerek is képes elsajátítani a jóga pozíciókat, aki a szóbeli közlést még nem mindig jól érti.

Kezdetben három-négy pozíciót érdemes megtanítani, s amikor ezeket már jól ismerik a gyerekek és az elnevezésük hallatán is képesek felvenni, akkor kezdjük újakat beépíteni a gyakorlatsorba.

Aki látott már jógázó felnőtteket, az tudja, hogy az egyes pozíciókat egymásba átvezetve mozognak végig egy-egy gyakorlatsort. Ez lehet cél a gyermekjógában is, hiszen a testhelyzetek valóban egymásból indíthatók, ugyanakkor az ilyen formában végzett mozgás mindig jól fejleszti a belső kognitív képességeket is, az egyensúlyról nem is beszélve. Érdemes tehát a már kezdeti gyakorlatokat is úgy megválasztani, hogy azokból folyamatos mozgássort lehessen felépíteni, amikor ezek már jól mennek a gyerekeknek, illetve a további pozíciók közül azokat választani, amelyek beépíthetők ebbe a sorba.

A jógának fontos elemei a *légzőgyakorlatok*, a *relaxációs* és a *koncentrációt* igénylő gyakorlatok. Ezeket is érdemes gyakorolni a gyerekekkel, mert fontos és hatásos eszközei lehetnek az óvodai mindennapoknak. A mozgásos foglalkozásokon kívül bármikor alkalmazhatók egyénileg és az egész csoporttal is, hiszen annyi inger éri őket, hogy néha még azt is nehéz elérni, hogy nyugodtan üljenek. Azt azért ne várjuk, hogy máról holnapra tökéletesen megtanulják ezeket. Érdemes játékos formában bevezetni egy-egy ilyen gyakorlatot, és ismételni, amikor csak alkalom adódik rá.

Gyerekjóga pozíciók /A teljesség igénye nélkül/

Óvodás korú gyerekeknél, mint már említettem, nem elvárás a tökéletes kivitelezés, de idővel a gyakorlások során, törekedjünk rá, hogy egyre inkább közelítsen a tökéleteshez. A mozdulatok nem bonyolultak, ugyanúgy, mint a felnőtt jógában cél a rövid ideig történő megtartásuk, kitartásuk. Nagy hangsúly van a mozgás közbeni helyes légzésen, ez segíti a jógázó gyerekeket az egyensúlyozásban, a mozdulatra, a saját testünkre, mozgásunkra figyelésben. Rávezeti őket, hogy képesek legyenek önmagukra figyelni, ez erősíti a testtudatot, a mozgás tudatos koordinációját.

„FA” – kiinduló pozíció lehet, a póz kitartása közben a helyes légzés technikáját is gyakoroltathatjuk, - orron be, kis szünet, szájon ki/orron ki.

A hasi légzést is megmutathatjuk, - orron be, pocak nő, kis szünet, orron ki, pocak lelapul.

„SZIVÁRVÁNY” – kiinduló helyzet a FA póz, karokkal, fejtől lefelé, combig vezetjük a „szivárványt” és vissza. Kiinduló helyzetben belégzés, lefelé iránynál kilégzés, felfelé ismét belégzés.

„DARU ÁLLÁS” – az egyensúlyozó pózok közé tartozik, hívják FA2 pozíciónak is. Mindkét lábra kipróbálhatjuk, s amelyiket stabilabbnak érzik, legközelebb azon gyakoroljuk. Természetesen, amikor már biztosan megállnak a pózban pár másodpercig, akkor a másik lábra is gyakorolható, vagy váltogathatjuk is az oldalakat. Játshatunk vele, „ki bírja tovább tartani” versenyt, amíg belejönnek, motiválva a gyakorlást. A légzésre itt is figyelni kell, a mozdulat kitartása közben „diktáljuk” a helyes légzés ütemét a gyerekeknek.

„HÁZ”- szintén egyensúly gyakorlat, fontos hogy a karok és lábak az ábrán is látható szöveget zárják be, ezt úgy lehet elérni, hogy megkérjük a gyerekeket, hogy nagy terpeszben állva, engedjék lefelé a popsijukat. Ekkor általában a lábak helyzete egyből megoldódik, s már csak a karokra kell tudatosan figyelni. Pár másodpercig mozdulatlanul kitartjuk, figyelve a helyes légzésre. Ebből a pozícióból fel is lehet emelkedni, lábakat, karokat nyújtva lassan. Emelkedésnél beszívjuk lassan a levegőt, leereszkedésnél kifújjuk. Jó, ha erre akkor kerül csak sor, ha már maga a póz helyesen „áll be” a legtöbb gyereknél.

„HARCOS”- erősítő, nyújtó gyakorlat, mindkét oldalra lehet ismételni. Figyelni kell közben a lábfejek eltérő irányára. Ez a kicsiknek még nem szokott menni, de a nagyobbak, némi gyakorlás után, már ezt is ügyesen utánózzák, ha felhívjuk rá a figyelmüket. Ez a póz, a nehezebbek közé tartozik, szinte minden testrészre figyelni kell és még egyensúlyozni is közben. Így, kezdetben fizikai segítségadás is szükséges lehet, leginkább abban, hogy a törzsüket irányba segítsük és ismét egy kicsit lefelé nyomjuk, hogy a térd kellőképpen behajlítódjon. Ekkor vigyázzunk, hogy óvatosan, csak kicsit erőltessük a mozdulatot, mert a comb belső izmai könnyen meghúzódhatnak.

„KUTYA”- zárt és nyitott lábbal (terpeszből) is végezhető, én ajánlanám, hogy előbb ezt az utóbbit gyakoroltassuk a gyerekekkel, mert könnyebb és kevesebb a lábizmok húzódásának esélye is. A gyerekek általában elég kötött izomzattal rendelkeznek, ez a gyakorlat szintén nyújtó jellegű. Fontos, hogy a póz kitartása közben a fej a két kar közt maradjon, erre kérjük őket többször, ha kell, mert ellenkező esetben a nyak, hátra biccentő izmai húzódhatnak. Helyes légzést „diktáljuk közben”!

„PISILŐ KUTYA”- már csak a neve miatt is szívesen gyakorolják a gyerekek. Erősítő és nyújtó gyakorlat, de mint a legtöbb jóga póz, a kitartása egyensúlyt is kíván. Az előzővel együtt, felváltva ismételhető, mindkét lábbal gyakorolható. Rövid ideig tartjuk ki, így a légzés ütemével szabályozhatjuk, hogy meddig tartsák lábukat a levegőben, általában két, lassú ki és belégzéssel szoktuk. Óvodásoknál nem elvárás, hogy a levegőben lévő láb nyújtva legyen, de a tökéletes póznál ez is a cél.

„GYÍK”- szintén mindkét oldalra ismételhető. Az ábrán a kezek lazán lógnak a test mellett, de a gyerekek megtámaszkodhatnak tenyerükkel a térdükön. Figyelni kell rá, hogy a támaszkodó láb, ahogy itt is látjuk, derékszöveget zár be, a csípő kímélése miatt fontos ezt korrigálni a mozdulat kitartásánál. A hát legyen egyenes, ezt azzal segíthetjük megoldani számukra, ha a kitartás közben megkérjük őket, hogy ránk nézzenek.

„KOBRA”- az előző gyakorlatból is átvezethető mozdulat. Általában könnyen elsajátítják és szeretik ismételni. Kezdetben a lábak akaratlanul is szétnyílnak, ezt nem szükséges korrigálni, később lehet nehezítésnek kérni, hogy tartsák összezárva a lábfejeket. A mozdulatot hasonfekvésből indítjuk, vállak alá felhúzott

tenyértámasszal, innen tolják fel magukat, míg a kar teljesen kinyúlik. Így biztosan jó helyen fognak támaszkodni. Kérjük, hogy fejüket próbálják hátrahajlítani amennyire csak lehet. Hatékony ez a póz a kötött csípő kilazítására is, ami elég gyakran megfigyelhető a kisgyerekeknél. Pár másodpercig kitartjuk, közben „diktáljuk” a légzést, majd visszaengedjük a testünket a földre. Kis pihenőkkel többször ismételhetjük.

„ASZTAL”- figyeljünk rá, hogy a karok váll szélességben, a térdek csípő szélességben álljanak, ebben a pozícióban könnyebb a hátat egyenesen tartani. Maga az elnevezés is utal rá, hogy a póz lényege a hát egyenesen tartása. Erősíti a gerinc melletti és hasi izmokat. A gyerekek hajlamosak rá, hogy négykézlábra állva maguk alá húzzák kicsit a térdüket, ezt itt korigálni kell, különben sosem lesz egyenes a hát. Játshatunk „ki bírja tovább”, vagy „kinek egyenesebb az asztala” játékot. Motiválhatjuk őket arra, hogy helyesen tartsák a hátukat, azzal is ha különböző tárgyakat rakunk az „asztalra” amiket meg kell tartani, vagy meg is teríthetünk az ügyes „asztalokon”.

„MACSKA” - a klasszikus „cica hát, kutya hát” változata, a fej mozdulata lényeges közben, erre kell felhívni a gyerekek figyelmét is, illetve a hát felpúpozása is gondot szokott okozni. Mivel fontos, hogy megfelelő mértékű legyen a gerinc kétirányú hajlítása, így fizikai segítséget is adhatunk, általában a fej helyes előre-hátra mozdításával megoldódik ez a probléma is, de óvatosan segítsünk, a gyerek állát és tarkóját, ne pedig a fejét mozdítsuk közben. Homorításkor beszívjuk a levegőt, domborításkor kifújjuk. Mivel mozdulathoz kötődik a légzés, ezért könnyen megtanulják mikor, hogyan történik, pár próba után már „diktálni” sem kell.

„GOMBA”- sarokülésből indulunk ki, ezért az előző gyakorlatból vezethetjük át, karok nyújtva, de lazán magastartásban. A már ismertetett „SZIVÁRVÁNY” póz mozdulatát végezzük a sarkunkon ülve. Nehézséget kezdetben az jelenti, hogy a gyerekek önkéntelenül emelkedni kezdeni fölfelé, amikor a karok mozgása megindul, erre figyelmeztessük is őket, a popsi végig lenn marad! A helyes mozgás lényege most is az egyenes hát, úgy, mint az asztal póznál, de most függőleges a test. A legtöbbször azonnal begömbösködik hátukat, ahogy leülnek a sarkukra, ezt korigálni kell. A légzés technikája azonos a „SZIVÁRVÁNY” pózéval.

„ALVÓ GYEREK”- a vállak, hát, gerinc nyújtására, de pihentetésére is szolgál. Jó gyakorlat a légzésünk figyelésére. Lassan „diktáljuk” közben a be és kilégzést. Ez egyben relaxációs gyakorlat is, a légzés figyelése befelé fordítja a gyerek figyelmét, ezért kérjük meg őket, hogy a szemüket is csukják be, s mindenki egyszerre lélegezzen.

„NYUGI” – ez a póz már igazi nyugtató jellegű, erre is van kitalálva. Homlokunkon támaszkodunk, a test többi része ellazult állapotban pihen. Diktálhatjuk közben a légzést, ha gyakorolni szeretnénk, de nincs igazán szükség rá, mivel pár másodperc után automatikusan beáll a gyerekek légzése a természetes ritmusba. Nem csinálunk közben semmit, hallgatjuk a csendet, vagy a többiek szuszogását. Ez a póz tanítja a gyerekeket csendben lenni, ellazulni, pihenni, s nem véletlenül ebben a testhelyzetben. Az ellazulást maga a testhelyzet is beindítja, segíti.

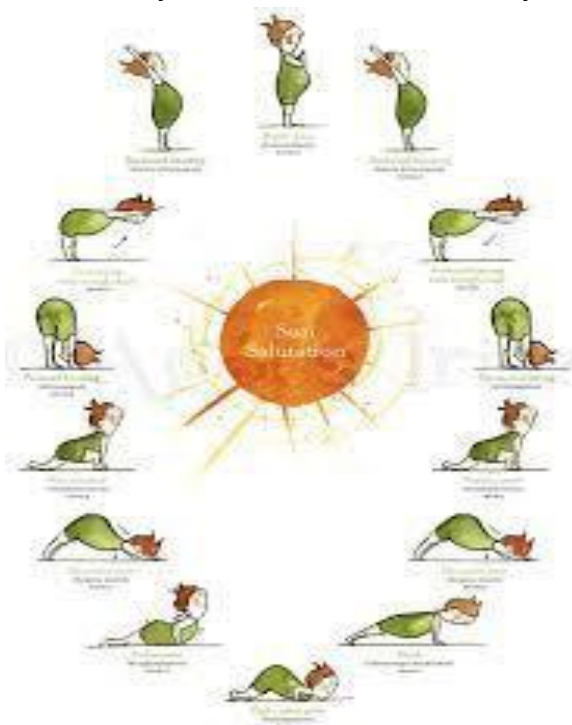
„KATICA” - az előző testhelyzetben maradva, homlokot a földre támasztva, két kart hátranyújtjuk a test mellett lazán pihentetjük. Belégzéskor a karokat megemeljük, (ez a katica szárnya) kilégzéskor leengedjük a földre, s ellazítjuk (pihen a katica). Eközben is lehet kérni, hogy lehunyt szemmel végezzék a gyakorlatot. Mivel figyelnek a légzésre és csukott szemmel a mozgásra is, ezért megint csak jó kis relaxációs póz, amiben befelé koncentrálnak a gyerekek.

„FEKVŐRENDŐR” - az elnevezés tőlem van, eredetileg „HULLA” póz a neve, de ezt morbidnak éreztem óvodásoknak megtanítani. Lényege a karok és lábak elhelyezkedése, ezt kell végig tartani, s nem szabad megmozdulni. Szintén relaxáló gyakorlat. Felnőttek meditációhoz is alkalmazzák, végig járva gondolatban testrészeit lazítják el folyamatosan a testüket, s lépnek át egy másik tudatállapotba. Gyerekekkel nem ez a cél, de mi is játszhatjuk közben, hogy az óvónő által megnevezett testrészeire kell gondolni, s magukban köszönni neki, anélkül, hogy megszólaljanak. Bármilyen furcsa, mégis az egyik legnehezebben elsajátítható gyakorlat, mivel a gyerekeknek nagy önuralomra van szükségük ahhoz, hogy még a kisujjuk se mozduljon meg közben. Motiválásukra játszhatjuk kezdetben, hogy ki bírja tovább, vagy mérhetjük az időt, s mindig kicsit tovább maradunk a pózban. Esetleg lehet, hogy választunk egy gyereket, aki homokórával méri az időt. Később a legügyesebbek közül választhatunk időmérőt...stb.

Természetesen rengeteg felhasználható gyakorlat, póz, szaknyelven aszana létezik még. Az általam összeszedett 30-ból itt, azokat próbáltam megmutatni, amelyekkel érdemes elkezdni, s amelyekből jól használható gyakorlatsorokat lehet felépíteni a gyerekjoga bevezetéséhez.

A pozíciók elsajátítása után lassan törekedjünk arra is, hogy a gyakorlás közben egyre kevesebb szóbeli irányítást használjunk, halk zene és csend vegyen körül minket.

A gyakorlatok nevei sokat segítenek a gyerekeknek a mozdulatok felidőzésében is, idővel elég, már csak a következő póz nevének említésével átvezetni a mozdulatokat.

Fontos, hogy a pozíciók egymásra épüljenek, és egy folyamatos „mozgás kört” alkossanak, melyek 3-4 pozíción át végig vezetnek, majd visszafelé haladva a legelső pozícióhoz érünk ismét.

Közben oda felé az egyik, és visszafelé a másik oldalon is elvégezzük a váltható gyakorlatokat. Tehát egy kört mozgunk végig! Egy példa a gyakorlatsorra: „NAPÜDVÖZLET” gyerekeknek.

Felhasznált irodalom, forrás

Minden, amit a gyerekjogáról tudni kell! Gáncsos Kata, Gyerek Jógaország. –
forrás: gyerekjogaorszag.hu
Kincsesládám játéka, Lénárt Krisztina, 2017 Flaccus Kiadó
Képek: pinterest.hu, jóga gyakorlatok.

„Egészségét”

Nivegy-völgyi Óvoda **Szentantalfa**

Külső világ tevékeny megismerése

Védőnő vagy házi orvos, más szakorvos látogatása az óvodában, fogorvoshoz látogatunk (vérnyomásmérés, hallás-látás vizsgálat, szívhanghallgatás, helyes fogmosás és kézmosás illusztrálása, gyakorlása).

Gomba és gyógynövény szakértő meglátogatása Zánkán a gyógynövény-völgyben (gyógy- és fűszernövényekkel való ismerkedés, felhasználásuk, aromaterápiás illatokkal ismerkedés, gyógytea kóstolása)

Helyi állattartók meglátogatása: tehenészet, kecskefarm, méhészet.

Ismerkedés a tejtermékekkel, előállításukkal

Tej, sajt, túró kóstolása

Mézkészítéssel ismerkedés, kóstolás

Sütemény, tea készítése mézzel

Egészséges finomságok készítése gyerekekkel: szülők, egyéb külsős emberek támogatásával.

Gyümölcs és zöldség saláta készítése.

Magos kifli készítése.

Müzli készítése aszalványokkal.

Csokoládé készítése magvakkal (dió, mandula, mogyoró).

Vidám szendvics készítése (zöldségekkel, házi krémekkel: avokádó krém, paprikakrém, zakuszka, tojáskrém).

Vajkészítés külsős segítségével.

Búzafélét készítése.

Hogyan készül a kenyér? (búza ledarálása kézi malommal, kenyér kelesztése, sütése, kóstolása).

Kóstolgatások

4 helyszínen csoportokba, forgással, felnőtt irányításával:

1. helyszín: Zöldségek, gyümölcs félék megnevezése, kóstolgatása, mire használjuk őket, mikor teremnek,
2. helyszín: Magvak: felismerésük, kóstolgatásuk,
3. helyszín: Lekvárok, mézek kóstolgatása, felismerése, miből készülhettek,
4. helyszín: Egészségtelen dolgokkal ismerkedés, kóstolgatás, miért nem egészségesek (cola, chips, csokoládé, pattogatott kukorica).

Mozgás

Sportvetélkedő - jó idő esetén a szabadban (labda, talicska, vödör, futóbicikli felhasználásával különböző akadályok kerülgetése, kötélhúzás: kicsik-nagyok, fiúk-lányok, ovisok-óvónők)

Túra a Nivegy-völgyben

- Óbudavári mosó
- Szentjakabfai parkerdő
- Balatoncsicsói játszótér
- Szentantalfai forrás, malom, hegyoldal

Ajánlás: - a helyi környezeti adottságok és lehetőségek kihasználása érdekében a fenti tervek adaptálása a felfedeztetés, tapasztalatszerzés érdekében. Szülők bevonása, óvodai csoportok együttes kirándulásszervezése, megmozgatása stb.

Verselés, mesélés

Mesék: A fogfájós nyuszi <https://gyerekmese.info/tag/fogfajos-nyuszi/>

A kőleves <https://www.nepmese.hu/mesetar/mesek/trefas-mesek/a-koleves>

A nyulak meg a káposzta Mesélj nekem! Szöveggyűjtemény 52. o. Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest 1995.

Fésűs Éva: A büszke tölgyfa-<https://ujhajtas.net.ua/mese-a-buszke-tolgyfa/>

Mondókák, Versek

Évés előtt kezet mosok...<https://anyanet.hu/gyerekversek-egeszsegrol-betegsegrol/>

Tíz, tíz, tiszta víz...

<https://www.nagyszuloklapja.hu/mondokak-versek/3355/mondokak-szamolashoz-8-kozkedvelt-szamos-mondoka.html>

Egyszer volt egy kemence

<http://bertengo.com/hasznos/versek-dalok-mondokak/?songid=40>

Péter Erika: Gyümölcsök

<https://www.operencia.com/peter-erika-gyuemoelcsoek/>

Weöres Sándor: Kert

<https://mesemese.eoldal.hu/cikkek/nyitoldal/weores-sandor-kert.html>

Hermann Marika: Zöldségek

<https://hu.pinterest.com/pin/526006431459987543/>

Piros alma csüng a fán...

<https://mondokak.hu/piros-alma-csung-fan/>

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Fehér liliomszál...magyar gyermekdal

Egy üveg alma...Ének az óvodában 85. 142 o. Editio Musica Budapest. 1993.

Kiszáradt a diófa... Ének az óvodában 104. 151 o. Editio Musica Budapest. 1993.

Gryllus Vilmos-Tóth Kriszta: Dal a fogmosásról

<https://www.youtube.com/watch?v=XolXyYAPlx8>

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Terménykép készítése: mák, bab, sárgaborsó, tökmag

Fogmosó pohár készítése mozaik technikával

Gyümölcs, zöldség nyomdakészítés: krumpli, alma, körte, karalábé

Termésből készített bábok a mesedramatizáláshoz.

Ajánlások

- többféle technika kínálása, helyi lehetőségek alapján,
- differenciált fejlesztés biztosítása, fejlesztési szint ismeretében.
- Konkrét értékelés differenciáltan.

Végezetül óvodai szinten értékelés és a tapasztalatok alapján a továbbfejlesztési irányok megfogalmazása.

Csicsergő óvoda és mini bölcsőde Csetény

Vargáné Nagy Krisztina óvodapedagógus

Óvodánkban is kiemelkedően fontos feladatnak tartjuk a társadalmi érzékenyítést, hiszen ennek befogadó közege az óvodás gyermekek köre. Számos felmérésben olvasható, hogy a gyermekek elfogadóbbá, toleránsabbá, segítőkészebbé válnak, ha már korai életkorban saját élményeket szereznek fogyatékkal élő embertársaink mindennapi nehézségeiről, korlátozott lehetőségeiről. Az érzékenyítés sikeres megvalósításában a saját élményű gyakorlatok, szimulációs játékok, videók megtekintése, valamint a mese szemléletformáló hatása, a meséhez kapcsolódó színezők használata segítette az óvodapedagógusok felkészülését.

Beszélgetőkör

Beszélgünk arról, hogy nagyon sok fogyatékkal élő ember él a Földön. Mit is jelent a szó "fogyatékkal élő"? Hogyan segíthetünk rajtuk? Mit jelent az akadálymentesítés?

Mi sem egyszerűbb, mint rajzolni?!
- Próbáljátok ki a szájjal rajzolást!
Mennyire nehéz lehet azoknak az embereknek, akik nem tudják a kezüket használni.

Jelelssel megtanultuk kifejezni: anya, apa, napocska, óvoda, gyerekek, virág, hideg, meleg szavakat.

Vannak, akik nem tudják mozgatni a lábukat, egyáltalán nem tudnak megmozdulni sem. Ők a mozgássérültek. A testhelyzet változtatása, megakadályozása nagyon nehéz feladat egy kisgyermek számára, hiszen lételeme a mozgás. 5-6 perc erejéig sikerült, de az arckifejezés mindent elárul a szenvedésükről.

Ismerkedés a vaksággal. Tapintás alapján téri tájékozódás. Lego-k megkeresése a kosárban.

A gördeszka, mint szimulációs eszköze a kerekesszéknek.

"Erre csörög a dió, arra meg a mogyoró!" Ezzel a népi játékkal is megtapasztalhatták, milyen ha nem látják egymást. Csak tapintással azonosíthatták be társaikat.

Segítsünk a kerekesszék használatnak. Számukra a közlekedés az egyik legnagyobb kihívás. Pontosan meg kell tervezniük, hogy az adott helyre hogyan jutnak el. Ilyenkor átgondolják az útviszonyokat, járdaszegélyeket. Akadálymentesített-e az épület?

Kipróbálhatták a mankót is.

Néhány kisgyermek esetében tapasztalható volt ennél a szimulációs játéknál az ellenállás, hiszen a fogyatékoság irányába a félelem tapasztalható. Ezért is fontosak a sokrétű, jól felépített programok, amik pozitívan befolyásolják a gyermekek szemléletét.

Ilyen érzés lenne felvenni tárgyakat, ha nem lenne kezünk.

Félkezes vezetést néztek a gyerekek egy videó felvételen.

Majd kipróbálták az egykezes autóvezetést.

- Ki szeretne vakvezető kutya lenni? A vakvezető kutya pótolhatatlan segítséget nyújt a vak embereknek. Kevés kutya felel meg a magas követelményeknek, hiszen nemcsak nyugodtnak, okosnak, barátságosnak kell lenniük, hanem mindenben fegyelmezetten hallgatniuk kell gazdájukra és biztonságban kell vezetniük őt.

- Szeretnétek kipróbálni az ülőröplabdát?

- Igeeeen!

Ez egy labdajátéknak, a röplabdának egy változata, mozgássérültek számára. Akik ezt a játékot játsszák, végig a talajon maradnak, mivel nem tudnak menni. Csúsza, mászva szerzik meg a labdát, ezután kezükkel passzolják egymásnak.

A mesélés célja az elfogadásra, empátiára nevelés. Elsősorban az azonosságot vetetik észre a kisgyermekkel és nem a különbségekre irányítják a figyelmet. Bartos Erika könyvének főszereplőivel és a cselekménnyel azonosulhattak a gyerekek. Mivel hasonlóak az érzelmeik, tevékenységeik. A mesét hallgatva érzelmileg bevonódtak a történetbe. Nagyon sok kérdésük volt a szereplőkről, amit igyekeztünk megválaszolni. Mindegyik történetben a nem megfelelő viselkedést korrigálták, helyesbítették a gyerekek. Ezzel a problémamegoldó készségeikre is hatással volt.

Bottal közlekednek azok az emberek, akik semmit sem látnak. Az ő számukra a világ csak hallható, tapintható, szagolható. Csak ezekkel az érzékekkel tudnak tájékozódni a világban. Ők a vakok.

„Fő az egészség!”

Óvodapedagógus neve:	Judák Mónika
Intézmény neve, címe: -	Corvina óvoda Ifjúság úti feladat-ellátási hely 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1. megvalósítás helyszíne: Madarász Imre egyesített óvoda Jókai úti óvodája Karcag, Jókai út 13. Pitypang- vegyes csoport – A tematikus terv kidolgozója: Romhányi Sándorné vezető óvodapedagógus, szaktanácsadó
Fenntartható fejlődési cél:	„Egészség és jólét”

Hét Téma	A külső világ tevékeny megismerése	Külső világ tevékeny megismerése -matematika	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Mozgás
Egészség és jólét	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Ismerkedés az orvos munkájával. Orvosi műszerek bemutatása egy meghívott orvos által. Orvos, ápoló, gyógyszerári dolgozó munkája.</p> <p>Egészséges, egészségtelen ételek, italok megkülönböztetése.</p> <p>Gyógynövények jótékony hatásai az egészségre. Tea készítése. Gyümölcssaláta készítése.</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Gyógyszerek kiváltása, több/kevesebb/ugyanannyi.</p> <p>Gyümölcssaláta készítése alkalmával beszélgetés: negyed-fél-egész fogalmakról.</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Új mese: Terülj, terülj, asztalkám...(népmese)</p> <p>Mondóka a testrészekről: Itt a szemem, itt a szám...</p> <p>Mondóka ismétlés: Piros alma, de kerek... Nyuszi fülét hegyezi...</p>	<p>Tevékenység, téma</p> <p>Új dal: Ha jó a kedved Dalismétlés: Zöld paradicsom Alma, alma Körtéfa, körtéfa Körjáték, ÉNO: Lipem-lopom a szőlőt Készségfejlesztés: Ütemtartás járással, ugrással, tapsra. Figyelem koncentráció fejlesztése az ütemre, téri tájékozódásra, irányokra. Zenehallgatás: Alma gyűttes: A Vitamin Dal</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>*kiscsoport: Üvegformájú papírsablon bekenése ragasztóval, teafüvekkel való beszórása.</p> <p>*nagy csoport: Egészségfa készítése az egészségtelen és egészséges ételekről.</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Gimnasztika: Labda gyakorlatok</p> <p>Főgyakorlat: - Labdavezetés, labdapattogatás. - Feldobás, elkapás Játék: Sorverseny</p>

Fő az egészség!”

A megvalósítás helyszíne: Madarász Imre egyesített óvoda Jókai úti óvodája Karcag,

Pityang vegyes csoport

A tematikus terv kidolgozója: Romhányi Sándorné vezető óvodapedagógus, szaktanácsadó

Téma és tervezési idő	A külső világ tevékeny megismerése	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
„ projekt szerű feldolgozás	Közös beszélgetés az egészségről. Mit kell tennünk, hogy egészségesek legyünk? “ A tisztaság fél egészség!” A testápolási szokások felsorolása. Testrészek, érzékszervek funkciója, védelme. <i>Kis-középső csoport:</i> Babák gondozása a babsarokban. Babafürdetés, öltöztetés, számlálás	<i>Mese:</i> Tóth Istvánné: Vitaminfalva lakói (melléklet) <i>Kis csoportosok:</i> ölbeli játék Itt a pislogója... (Magyar népi mondóka gyűjtemény) <i>Középső-nagy csoportosok:</i> Fecske Csaba: Hapci (www.egyszer volt.hu/vers)	<i>Kiscsoportosok:</i> Áspis, kerekes.. ÉNO 5 Dal: Borsót főztem ÉNO 117 Képességf: egyenletes lüktetés érzékeltetése <i>ajánlás:</i> <i>egyéni helyi módszerek szerinti megoldás</i> <i>differentiálás</i> <i>Középső-nagycsoportosok:</i> Elen, pelen,csík.... ÉNO24	<i>Kiscsoportosok:</i> gyümölcsök, zöldségfélék nyomdázása krumpli-nyomdával vagy kivágott formák ragasztása <i>Középső nagycsoportosok:</i> Gyümölcstál formázása / gyümölcsök, zöldségfélék lisztgyurmából-díszítés egyéni elgondolás alapján <i>Nagy csoportosok:</i> Zöldségfigurák készítése különböző zöldségek felhasználásával - gyümölcsszobrok <i>Kiscsoportosok:</i> kivágott gyümölcs vagy zöldség-formák festése temperával	<i>Kis-középső csoportosok:</i> Járás, futás utánzó mozgások Babzsák gyakorlatok Egykezes alsó dobás – krumpli a kosárban Játék: Héja-és a kiscsibék <i>Középső-nagycsoportosok:</i> Járás, futás feladatokkal Gimnasztikai gyakorlatok babzsákkal Kúszás, mászás talajon eszközhordással Játék: Krumpli ültetés <i>Kis-középső csoport:</i> Járás, futás – kis autók Szabadgyakorlatok
1.hét					
2.hét	<i>Középső- nagy csoport:</i> Látogatás a piacon.Friss, egészséges zöldségfélék vásárlása. Számlálás, párosítás	<i>Mese:</i>	Dobi,dobi hátát.. ÉNO 134 <i>Kéességf. középső:</i> Halk-hangos érzékeltetése		

<p>“Ép testben ép lélek!” Egészséges táplálkozás – ételpiramis Egészséges ételek, italok receptjeinek, képeinek gyűjtése, rendszerezése – album készítés</p> <p><i>Kis-középső csoportosok:</i> “Növénytapi” - érzékelés, észlelés után a gyümölcsök/zöldségfélék megnevezése</p> <p><i>Nagy csoportosok:</i> “Ragadj össze!” – játék Testrészek, érzékszervek gyakorlása páros munkában Megbízol a társadban? – bizalomjátékok párban. Saját készítésű (a gyermekekkel) társasjáték az egészségvédelemről Gyümölcssaláta készítése</p>	<p>Tóth Istvánné: Vitaminfalva lakói – mesefeldolgozás különböző formában (melléklet)</p> <p><i>Kis középső csoportosok:</i> Keze, lába van neki (Magyar népi mondóka gyűjtemény)</p> <p><i>Középső – nagy csoportosok:</i> Demény Ottó: Doktor bácsi (www.egyszervolt.hu/vers)</p>	<p><i>ajánlás:</i> <i>egyéni helyi módszerek szerinti megoldás</i></p> <p><i>differentiálás</i></p> <p><i>Képességf. nagyok:</i> Belső hallás fejlesztése</p> <p><i>ajánlás:</i> egyéni helyi megoldások, módszerek alkalmazása</p> <p><i>dikkferenciálás</i></p> <p>Zenehallgatás: Hess, légy.. (Törzsök B.12)</p>	<p><i>Középső csoportosok:</i> a lisztgyurmából készített gyümölcsök, zöldségek befestése – matematikai tartalmak</p> <p><i>Középső – nagy csoportosok:</i> Az egészség megőrzése irányuló figyelemfelhívás</p> <p>– plakát készítése a gyűjtött képek, receptek felhasználásával</p> <p>– kiegészítve rajzzal, egyéni ötletekkel</p>	<p>Átbújás tárgyak alatt – játékos formában Játék: Héja és a kiscsibék</p> <p><i>Középső-nagycsoport:</i></p> <p>Járás, futás zenére Gimnasztika: Babzsák gyakorlatok</p> <p>Mászás talpon és tenyéren, babzsák végig tolása az alakzatokon két kézzel</p> <p>ellenőrzés</p> <p>értékelés</p> <p>differentiálás – egyéni bánásmód</p> <p>Játék: „Krokodilfogó</p>
---	---	--	---	---

A projekt céljai: az egészséges életmód fontosságának megérttetése. Testünk védelmének tudatosítása, gondozása. A gyermekek testápolási igényének felkeltése, a helyes folyamatok gyakorlása. Ismerjék meg az egészséges, helyes táplálkozás alapjait. A közös munka legyen számukra örömteli, fejlődjön figyelmük, gondolkodásuk, észlelésük, megfigyelőképességük, szabálytudatuk, felelősségtudatuk, kitartásuk, együttműködő képességük és bővüljön ismeretanyaguk.

A projekt feladatai

A tervezett tevékenységek megvalósításához szükséges hely-idő-eszköz igény biztosítása.

Egyéni képességekhez igazodó feladatszerzés.

Gyűjtőmunka szervezése, rendezvényszervezés.

Minden tevékenységi területen a helyzethez igazodó matematikai tartalmak biztosítása.

Erkölcsei érzelmek fejlesztése: értékeljék az egészségüket! Másság elfogadása.

Eszztétikai érzelmek fejlesztése: a szépség megláttatása egymásban és környezetünkben.

Intellektuális érzelmek fejlesztése: kognitív képességek, személyes, szociális kompetenciák fejlesztése.

Didaktikai feladatok, módszerek: tudatosság, motiváltság, szemléletesség a didaktikai alapelvek hangsúlyozásával.

1. héten

Ismeretek szerzése, új ismeretek átadása: közlés, magyarázat, beszélgetés, vita, felfedezés, szemléltetés, ellenőrzés, értékelés

Képességek alkalmazása: fogalomalkotás- beszélgetés, gondolkodás fejlesztése, gyakorlás

2. héten

Alkalmazás: gyakorlás, alkalmazás, ellenőrzés, értékelés

Rendszerezés: összefoglalás, ismeretek tudatos rendezése, ismétlés

Szervezett tanulási formák:

Frontális: mozgás, énekes játék, zenehallgatás, mese

Mikrocsoportos: ének-zenei képességfejlesztés, verselés, a külső világ tevékeny megismerése, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Egyéni fejlesztés: verselés, egyéni részképességek fejlesztése

Kiemelt nevelési területek

- Kognitív képességek fejlesztése: észlelés-érzékelés, figyelem-megfigyelés, rövid-és hosszútávú memória, összehasonlítás-megkülönböztetés (gondolkodás), következtetés, logikus gondolkodás fejlesztése
- Személyes kompetenciák: a gyermekek önállóságának, döntési, tanulási akaratú képességeik fejlesztése
- Szociális kompetenciák: a gyermekek együttműködő képessége, nyitottsága, bizalma, szabálykövetése, felelősségtudata, kommunikációs képességek fejlesztése.

Művészeti kiegészítések

Verselés, mesélés: Csukás István: Makk Marci

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc: Beethoven: Holdfény szonáta

Mozgás: Kodály Zoltán: Bécsi harangjáték

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka: Kenyeresné Z. Ágnes: Gyümölcstál (festmény)

A projektet gazdagító rendezvénye szülőkkel gyermekekkel: Egészségnap az óvodában

Célok

Szülők bevonása a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődését elősegítő nevelésbe – közös értékrend kialakítása a családokkal.

Gyermekeinket differenciált feladatadással juttassuk új ismeretekhez képességeik fejlesztésével; a meglévő ismereteiket tudják alkalmazni a gyakorlati megvalósítás során.

Preventív tevékenységek megismerése – bio- ételek, italok hatása a gyermekek fejlődésében.

Résztevézőink ismerjék és kóstolják meg az egészséges ételeket és italokat.

Esélyegyenlőség megteremtése - HH és HHH szülők és gyermekeinek bevonása a rendezvénybe.

Feladatok és tevékenységek

Vetélkedőnk feladatai differenciáltan a kisebb és a nagyobb gyermekeknek, csak szülőknek és csak kolléganőknek szóltak célirányosan.

Bio-gazdálkodó előadását hallgattuk meg az ételek, italok minőségi fontosságának hangsúlyozásáról.

Találós kérdések zöldségekről, gyümölcsökről – közös munka

Almahámozás – több mint 2 m hosszúra sikerült – szülők, kollégák a mérésnél a nagyobbak is

„Kicsi-kéz tapi” – kisebbek észlelés-érzékelése – zöldségfélék, gyümölcsök felismerése tapintással

Kompozíciók készítése zöldségekből, gyümölcsökből – közös munka

Versek, dalok, mondókák gyűjtése ételekről, gyümölcsökről, zöldségekről – óvodapedagógusok segítségével

Puzzle (gyümölcsökről) kirakása – kisebbeknek

Méhecske-mátrix – nagyobbaknak matematikai feladatsor

„Dicséret-gyűjtő” – csak szülőknek – Hogyan szoktuk dicséreti gyermekeinket?

A győztes csapat mesefeldolgozása (A répa) után a szülők által elkészített és behozott egészséges ételek, italok fogyasztása zárja a rendezvényt.

Zárás, eredmények, továbblépési utak megfogalmazása

ellenőrzés

értékelés

önértékelés

fejlesztési feladatok útjainak megfogalmazása

tervezési utak módjai

kapcsolatépítési tervek készítése

tervezés

szervezés

eszközök gyűjtése stb.

Nevelési értekezleteken ajánlott átgondolni a továbblépési célokat, feladatokat. A szülők, partnerek bevonása fontos. Értékelés és előbbre lépési útvonalakra ajánlásokat érdemes kérni.

Melléklet

(mese)

Tóth Istvánné: Vitaminfalva

Egyszer volt, hol nem volt, az égig érő fák tövében, az üvegsüvegű hegyek lábánál, volt egy picinyke falu. Úgy hívták, hogy Vitaminfalva. Házai nem voltak közönséges házak, nem is hasonlítottak azokra a házakra amilyeneket mi rajzolunk, mert ezek a házak gyümölcs formájúak voltak. Volt itt alma házikó, ők voltak Almásiék, kisiúkat Alma Aladárnak hívták, a körte házikóban Körtvélyesiék laktak Körte Klára lányukkal, a szilva házikóban Szilvásiék, az ő gyermeküket Szilva Szilvinek hívták, a szőlő házikóban pedig Szőlősiék éltek Szilveszter nevű gyermekükkel.

A kertjeikben olyan gyümölcsök termettek, amilyen formájú a házuk volt, és amit a nevük is jelentett. A gyümölcs érésekor a gyerekek együtt szüreteltek a szüleikkel, közben vidáman énekeltek, verseltek, hiszen sok mondókát, dalt ismertek a gyümölcsökről, közben jókat falatoztak a friss, érett gyümölcsből. Olyan egészségesek voltak, hogy Vitaminfalván nem is volt orvosi rendelő, sem gyógyszerár. Minden betegségtől megvédte a falu lakosait az a sok gyümölcs, amit egész évben megettek.

Egy őszi napon nagy jövés-menés támadt Vitaminfalván. Új lakók érkeztek, de ők furcsán nézegették a gyümölcsházikókat, és beköltöztek a falu szélén régóta üresen, fehéren álló kosár alakú

házikóba. Maguknak való, szóltan emberek voltak és senki nem lepődött meg, amikor megtudták, hogy az új lakók Boldogtalanék, és orvosi javaslatra költöztek ide Vitaminfalvára, egyetlen fiacskájuk, Boldogtalan Boldizsár semmilyen gyümölcsöt, zöldséget nem hajlandó megkóstolni, nem szeret az udvaron, a friss levegőn futkosni, játszani, így bizony gyakran megbetegszik, köhög és tüszög. A szülők is úgy gondolták, talán az új környezet segít Boldizsárnak a betegségmegelőzésében. De Boldizsár nem mozdult ki a szobából, egész nap sírt, nyafogott és nem volt hajlandó gyümölcsöt enni. Vitaminfalva gyerekei jó szívvvel vitték kosaraikban a megérett, friss gyümölcsöt. Aladár, Klára, Szilvi és Szilveszter nagyon csodálkoztak azon, hogy lehet úgy élni, hogy valaki nem eszik gyümölcsöt, nem szereti a sercegő ropogós almát, a levétől csöpögő körtét, a hamvas hájú szilvát vagy a sok édes, apró, cukorkaszemekre hasonlító szőlőt. Azt sem értették, hogyan lehet egész nap bent a szobában egyedül nyafogni és sírni, amikor a friss levegőn olyan sok érdekes játékot lehet játszani a barátokkal. Sokáig tanakodtak azon, hogyan tudnák kicsalogni Boldogtalan Boldizsárt színtelen, fehér barátságatlan otthonából.

Egy napon, amikor megint Boldizsár előcsalogatásával próbálkoztak, az ablak alatt hallgatták a kisfiú hangos tiltakozását és sírását, amikor Szilveszter, a legkisebb, már nem bírta tovább hallgatni ezt a bőgést és elkezdte énekelni kedvenc dalát az „Érik a szőlőt”. Megállt a levegő, a sírás váratlanul abbamaradt. A gyerekek meglepődtek, Szilveszter is elhallgatott. Ekkor azonban Boldizsár újra rázendített a sírásra. Most Szilvi kezdett egy nótába, az ő kedvence a „Hull a szilva a fáról” kezdetű dal volt. Nem is kellett végig énekelnie, mert a sírás most is azonnal abbamaradt. A gyerekek hamiskás mosollyal kacintottak össze. Ha énekelni kell Boldizsárnak, hogy abba hagyja a sírást, akkor ők bizony énekelnek. Egyre halkabban szólt azonban az ének, így Boldizsár kénytelen volt kinyitni az ablakot, majd kikandikálni és végül úgy döntött, hogy ki is megy a gyerekekhez, úgy hallgatja az éneket, verset. De nem csak hallgatta, hanem közben elfelejtett sírni, és ahogy nézte és hallgatta a gyerekeket, akik jóízűen eszegették két dal között a szünetben a magukkal hozott friss gyümölcsöt, először csak véletlenül kapott be egy feléje guruló szőlőszemet, majd egy szilvát is megkóstolt. Arcán csodálkozás látszott, szemei ezt kérdezték: Ezt én miért nem ettem eddig, hiszen ez finom!

A gyerekek látva Boldizsár mosolygó arcát úgy gondolták, hogy már nem illik hozzá a Boldogtalan név, sem az a fehér, üres színtelen ház, amiben lakik. Gyorsan elszaladtak festékekért, és a fehér kosárházból színes gyümölcskosarat festettek. Aladár almája piros volt és fényes, Szilvi szilvája hamvaskék, Klári körtéje gyönyörű sárga és Szilveszter szőlője sötétkék lett. Boldogtalan Boldizsárt pedig ettől a naptól fogva mindenki Boldog Boldizsárnak hívta és kedvenc étele a gyümölcs lett, amit Vitaminfalva gyerekei ismertettek és szerettettek meg vele.

Remélem Ti is Vitaminfalva közelében laktok és ismeritek Alma Aladárt, Körte Klárit, Szilva Szilvit és Szőlő Szilvesztert. No és ezt a régi, de máig aktuális mondást se feledjétek el, miszerint „Minden nap egy alma, az orvost távol tartja!”

Így volt, mese volt, vagy lehet, mégis igaz volt??

A legszebb konyhakert átadóján készült a fénykép. Karcag, 2020.

„Egészséges táplálkozás”

Óvodapedagógus neve:	Megyeri Istvánné
Intézmény neve, címe:	Baptista szeretetszolgálat kisújszállási óvodája Béla király úti óvoda 5310 Kisújszállás ifjúság u. 2.
Fenntartható Fejlődési Cél:	3. Egészség és jólét

A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai tartalmú tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Mozgás
Tevékenység, téma: Élményszerző séta a piacra, zöldségek, gyümölcsök megfigyelése, tulajdonságaik, Beszélgetés a takarékos felhasználásuk és tartósításuk módjáról. Felhívjuk a gyermekek figyelmét a helyes táplálkozásra. Élelmiszerpiramis készítése.	Tevékenység, téma: Halmazok létrehozása, csoportosítása zöldségekből, gyümölcsökből. Gyümölcssaláta készítése során matematikai tartalmú tapasztalatszerzés: több-kevesebb, fél-egész-negyed fogalma, mérés, becslés...	Tevékenység mondóka ismétlése ismétlő mese új mese választás a táblázat alján lévő ajánlásokból	Tevékenység, téma: Mondóka: Így kopog a dió... Dalos játékok: Hej a sályi piacon... Erre csörög a dió... Zenehallgatás: Kerekmese: Gyümölcsdal... Fejlesztés: Hallásfejlesztés, halk-hangos.	Tevékenység, téma: Kicsiknek: Zöldségek, gyümölcsök formázása só-liszt gyurmából. Nagyoknak: Közös kép készítése különböző technikákkal. (rajzolás, festés, vágás, ragasztás....)	Tevékenység téma: Bemelegítő gyakorlatok babzsákkal Babzsák gyakorlatok: feldobás, elkapás, csúsztatás, terelés bottal... Játék: Krumpli ültetés, abzsákfoglaló...

Mondóka: Alma, alma..., Icsom, picsom, paradicsom...

Mesék: Fésűs Éva: A hencidai aranyalma, Csukás István: Makk Marci, Versek: Sipos Gyula: Szeret engem a világ, Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz. Anyanyelvi játék: Szólánc...

Játék-ötletek- Zöldség, gyümölcs memória: a memóriakártyákon zöldség, gyümölcs képek. A játékot több gyermek játszhatja, az a győztes, akinek a játék végén több kártyapárja lesz.

Eszköz: zöldségeket, gyümölcsöket tartalmazó növényképek

Fejlesztés: memória, gondolkodás, szabálytudat, kudarcűrő képesség, türelem, kitartás

Zöldség, gyümölcs dominó: a dominón zöldség és gyümölcsképek találhatóak. A játék során kiosztjuk a játékosok között a dominókat és kezdődhet a játék. Kirakunk az asztalra egy dominót, a következő játékos azonos dominóval folytatja a játékot, Ha valaki nem tud azonos képű dominót rakni, akkor fel kell vennie egyet. Játék nyertese az a gyermek, akinek leghamarabb elfogy a dominója. Eszköz: zöldségeket, gyümölcsöket tartalmazó dominók.

Fejlesztés: memória, gondolkodás, szabálytudat, kudarcűrő képesség, türelem, kitartás

„Mi van a takaró alatt?” felismerés tapintás alapján: a takaró alá különböző zöldségeket, gyümölcsöket rejtünk el. A játék során a gyermekek a takaró alatt megfognak egy zöldséget vagy gyümölcsöt és tapintás alapján megnevezik a megfogott növény nevét.

Eszköz: takaró, különböző zöldségek, gyümölcsök

Fejlesztés: formaérzékelés, beazonosítás, szabálytudat, kudarcűrő képesség, kitartás.

.....

<p>A hagyományról röviden:</p>	<p>Szent Mihály-nap</p> <p>Az ősz beálltával a kinti munkák a földeken befejeződtek, a terményeket az emberek betakarították, és az állatokat is behajtották a mezőkről.</p> <p>Szent Mihály - napján sok helyen tartottak vásárt. Itt árulták az árusok a portékáikat. Ilyenkor szerezték be az emberek a téli holmit, de nem csak vásárolni mentek, hanem ismerkedni, beszélgetni.</p> <p>Bálokat, táncos mulatságot, vigasságot szerveztek.</p>
<p>Célok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerjék meg a népszokás eredetét, néphagyományőrzés. - Ismerjék meg a régi vásári forgatag hangulatát és megeljük benne a számukra érdekes elemeket. - Közösség formálás az együttes játék során. <p>Mélyüljön az állatok iránti szeretetük, a róluk való gondoskodás igénye. Érezzék meg az alkotás élményét a portékák készítése során.</p> <p>Formálódjon mozgásuk a zenéhez kapcsolódóan, ismerjék meg a kapcsolódó népzenekeket. Fejlődjön mozgáskultúrájuk.</p>
<p>Feladatok:</p>	<p><u>Tanulási feladatok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - A múlt iránti tisztelet erősítése. - Élmények, ismeretek nyújtása, bővítése a játékos tevékenykedtetéssel. - Vásárlási szabályok kialakítása gyakorlással. - Népi mondókák, dalok megismertetése. - Változatos mozgásfejlesztő játékokkal és eszközökkel a mozgásaktivitás fenntartása. <p><u>Nevelési feladatok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Együttes játék során közösség formálása, ezáltal közösségi nevelés. - Alkotás örömeinek megtapasztaltatása. - Esztétikai igényesség alakítása. - Szokások alakításával a kívánatos viselkedésminták elsajátítása. - Versengési képesség fejlesztése a mozgásos játékok során. - a gyermeki személyiség sokoldalú kibontakoztatása.
<p>Képességfejlesztések:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szókincs bővítés. - Népi táncmozdulatok megismerése. - Esztétikai érzék fejlesztése az alkotás során. - Kudarctűrő képesség fejlesztése.
<p>Eszközök:</p>	<p>vásári portékák, kosár, kendő, kalap, fabatka, piactér, fejdíszek, kötél, falevél, dió, CD-lejátszó, tablet.</p>

Linkek, szakirodalom:	Szegedi ÓVI Pedagógiai program Lukács Józsefné Ferencz Éva: Kerek egy esztendő: Gyermekirodalom Lukács Józsefné Ferencz Éva: Kerek egy esztendő: Heti tervező Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában.
A megvalósítás leírása	
<p><u>Előzmény:</u> Portékák elkészítése a vásárra – kézműves termékek: tökvarrás, játékkészítés, perecsütés, alma fényesítés. Piactér elkészítése. Kosarak, fabatka – pénz előkészítése. Vásári mondókák, kikiáltók megismerése. Népdalok, dalos játékok megismerése. Erőpróba eszközeinek előkészítése – kötélhúzás. IKT eszközök előkészítése.</p> <p><u>Mihály-napi vásári forgatag:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bevonulás: Én elmentem a vásárba.... c dalra. - Árusok – kikiáltók szövegei: „Tessék, tessék jó portéka, egynek sincsen maradéka, ma még vehet, holnap mehet.” „Olcsó az alma, itt van halomba, Aki veszi, meg is eszi, Olcsó az alma!” „Piros alma, de kerek, kóstoljuk meg gyerekek, Ugye édes, ugye jó? Nekünk hozta őszanyó.” „Percet vegyenek, frissek még melegek. Ropogósak, sósak, szépen mosolygósak.” <p>Piaci vásárlás – egy fabatka egy termék ára. Mihály-napi erőpróba – kötélhúzás Táncmulatság – népzene. Mesehallgatás: Az aranyszőrű bárány – magyar népmese</p>	

„Márton napi hagyományok”

Szeged

A hagyományról röviden:	<p>Márton nap – november 11. Tours-i Szent Márton ünnepnapjához, november 11-hez számos népszokás, néphit kapcsolódik Magyarországon. A Márton-napi népszokások egyrészt az év végéhez, a mezőgazdasági munkák befejeződéséhez, illetve az advent közeledtéhez kötődnek, másrészt ahhoz a legendához, amely szerint Szent Márton egy libaóliban próbált elrejtőzni, amikor püspökké akarták megválasztani, de a ludak elárulták gágogásukkal. A néphagyomány szerint Márton egy pogány katona volt, aki egy alkalommal találkozott egy szegény, éhező koldussal. Megsajnálva őt, neki adta köpenye felét, hogy megvédje a fagyhaláltól. Ettől kezdve püspökként szolgált az éhező szegényeket. A későbbiekben őt szentté avatták, és neve napján megemlékeznek jótetteiről. Napjainkban a köpeny kettévágását egy sütemény kettétörése jelképezi, amit megosztunk valakivel, ezzel is jelképezve a felebaráti szeretetet. Ezen a napon zárultak le a Szent György napján induló mezőgazdasági munkák, ekkor kóstolták meg először az újbort és vágták le a libákat. Innen ered, hogy Márton napján libát eszünk, és bort iszunk. „Aki Márton napon libát nem eszik, egész éven át éhezik!”</p>
--------------------------------	---

	<p>Hogy kapcsolódik Márton a libához?</p> <p>A keresztelkedés után Márton a Jóistennek szentelte magát. Látván szent életét, püspökké akarták szentelni. Márton nem akart püspök lenni, ő szerzetes szeretett volna maradni.</p> <p>Az emberek erőszakkal is el akarták vinni, de Márton elbújt a liba ólba. A libák viszont elárulták gágogásukkal, ezért az emberek megtalálták Mártont, akit végül mégis csak püspökké avattak.</p> <p>Jóslatok</p> <p>„Ha a liba csontja fehér és hosszú, akkor havas lesz a tél, ha viszont barna és rövid, akkor sáros.”</p> <p>„Ha Márton fehér lovon jön, enyhe tél, ha barnán, kemény tél várható.”</p> <p>„Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkál.”</p> <p>Régen Márton napján terelték be az állatokat a tél elől, ezért ezt a napot igen meghatározó eseményként tartották számon. Ilyenkor a pásztorok házról házra jártak köszöntőt mondani, amiért a házigazdák megajándékozták őket. Ekkor kezdődött a kisleány ideje, ami Katalin napig tartott. Ezt az időszakot az újboros és Márton -ludas lakomák és bálók jellemezték.</p>
<p>Célok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerjék meg az őszi végi népszokásokat, kiemelten a Márton naphoz kötődő szokásokat. - Gyakorolják a néphagyományok megfelelő tevékenységeit. - Bővíti a matematikai tapasztalatuk a játékos cselekvések által. - Végezzenek megfigyeléseket, ok-okozati összefüggéseket. - Érezzék át a hagyományok pozitív erkölcsi mondanivalóját. - Ismerjenek meg új dalokat a népszokáshoz kapcsolódóan. - Fedezzék fel a közös népi játékok élményét, a közös éneklés örömét. - Gazdagodjon önkifejező tevékenységük a különböző technikák gyakorlása során
<p>Feladat:</p>	<p>Tanulási feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Új ismeretek biztosítása a néphagyományokról. A meglévő ismeretek elmélyítése, rendszerezése, felidézése. - Matematikai fogalmak helyes használatának gyakorlása. - Zenei, irodalmi alkotások megismerése a néphagyományok nyomán. - Vizuális technikák megismerése, gyakorlása. <p>Nevelési feladat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Együttműködés erősítése. Közösségi nevelés. - Erkölcsi-szociális érzelmek alakítása. - Helyes eszközhasználat gyakorlása.
<p>Képességfejlesztés:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Összefüggő, érthető beszédfejlesztése. - Szókincs bővítés, egyenletes lüktetés mozgással - Szem-kéz koordináció fejlesztése - feladattudat, kitartás erősítése - értelmi képességek fejlesztése
<p>Eszköz:</p>	<p>IKT eszköz, mesekönyv, kukorica, toll, kosár, képek, mérleg, kukorica, toll, kosarak, kártyák, rajzlap, ragasztó, krepp papír, festék, ecset, sajtósdoboz, pauszpapír, fejdísz, ritmushangszerek, kalap, bot,</p>

Linkek, szakirodalom:	https://hu.wikipedia.org/wiki/M%C3%A1rton-napi_n%C3%A9pszok%C3%A1sok Tátrai Zsuzsanna, Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások, Planétás, Budapest, 1997.
----------------------------------	--

A megvalósításhoz ajánlások:

Verselés, mesélés

Versek: Csanádi Imre: Hangverseny, Verseghy Erzsébet: Libanátha.

Mesék: Grimm: A libák és a róka, Benedek Elek - Rókáné foga libacombra vágyik.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Mondóka: Réce, ruca, vadliba, Novemberben...

Dalos játék: Siess libám, Hatan vannak a mi ludaink, Gyertek haza ludaim, Egyél libám, A gúnárom elveszett...

Zenehallgatás.: Lúdanyó meséi, Ködös Márton.

A külső világ tevékeny megismerése

Természeti, emberi, tárgyi környezet:

Ismerkedés a jeles naphoz kapcsolódó házi szárnyassal a libával, élőhelyével, külső jegyeivel, hangjával. Szent Márton püspök legendájának felelevenítésével beszélgetés e jeles naphoz kapcsolódó szokásokról. Népszokások, hagyományok megismerése – tollfosztás.

Matematikai tartalmú tapasztalatok:

Tömeg létrehozása mérése. Nehéz, sok összefüggései.

Tollak, kukorica méricskélése: könnyebb/nehezebb; hosszabb/rövidebb; kisebb/ nagyobb és összefüggéseik.

Mozgás

„Kicsiny tollpihék vagyunk” – járás, futás, szállunk, repülünk, kavargunk, forgunk a szélben, a levegőben. Leereszkedünk lassan a talajra, majd ismét felrepülünk, majd lefelé szállunk.

Főgyakorlat: kúszás asztal tetején, mászás asztal alatt. Pad tetején egyensúlyozó járás.

A témák feldolgozása egy hét feladata.

Minden nap komplex módon jelenik meg valamelyik tevékenység kiemelésével a téma feldolgozása. A vizuális tevékenységek minden nap jelen vannak, hiszen a lámpás elkészítésének részfeladatait így tudjuk megvalósítani. Egész heti tevékenységeinek a Márton napi hagyományok szellemiségének megfelelően próbáljuk megélni. Az egymásra figyelés, az egymás segítése, a közös tevékenységek pozitív érzésének átélése a legfőbb feladatunk. Az egész heti készülődést már hagyományosan a családi délután zárja, ahol közös barkácsolás, a gyermekek rövid műsora, a családok megvendégelése után a közös lámpás felvonulás zár. Ennek helyszíne legtöbbször az óvodai csoportszobánk és az udvar, de a közeli tájház adott már otthont e hagyományunknak.

A családi délutánunk cél – és feladatrendszere:

- Mélyüljön el a Márton nap hagyományának eszmeisége.
- Valósuljon meg az élménygazdag együtt tevékenykedtetés szülő és gyermek között.
- Alakuljon pozitív, bensőséges kapcsolat a csoport családjai között

Feladatok: a szülők érdeklődésének felkeltése a gyermekükkel közös tevékenységek iránt.

- A közösségi érzés, az összetartozás érzésének fejlesztése, erősítése.

- A néphagyományok iránti érdeklődés felkeltése,

Tevékenység módszerei: beszélgetés, bemutatás, magyarázat, dicséret, segítségadás

Tevékenység eszközei: üveg, falevél, ragasztó, kirajzolt minták, olló, fonal

A családi délután folyamata:

- A szülők fogadása, a gyermekek átadása a szülőknek.
- A szülők és a gyerekek együtt ülnek le az asztalhoz és készülnek a tevékenységhez: Bemutatjuk az elkészítendő papír libát” és az üveg mécsest.
- Megkezdődik a közös munka.
- A részek kivágása, előkészítése után az összeállítás következik, melyben aktívan részt vesz a szülő.
- Az üvegmécsest díszítése ragasztással történik egyéni ötletek szerint. A mécsest minden elkészült üvegbe biztosítjuk.

A közös tevékenység után a gyermekek műsora következik:

- -A gyermekek libás játékkal készültek szüleinknek.

A szülők megvendéglése libaszíros kenyérrel és lilahagymával, majd teával.

- Az előző napokban elkészült lámpások meggyújtása.

Lámpásos felvonulás az udvaron közös dalolással, mondókázással.

A program zárása után a családok hazamenetele.

- Ez a történet nagyon jó alkalmat ad arra, hogy elbeszélgessetek arról, miért is jó dolog másoknak segíteni. Idézzetek fel olyan eseményeket, amikor a gyerekeitek ügyes volt és segített valamiben nektek, vagy másnak! Mondjátok el, mennyire örültetek neki!
- A képek alapján történő mesélés által fejlődik a gyerekek emlékezete, gondolkodása, beszédalkotása, gyarapodik szókincsük. Ugye nem is kell mondani, mennyire fontos lesz egész későbbi életük során, hogy a gondolataikat szavakba tudják foglalni. Ezt a képességet is óvodáskorban kell megalapozni – például az önálló mesemondással.

Az összekevert képek események szerinti sorba rendezése segít a gyerekeknek megérteni az időbeli fogalmakat.

A családi délután műsorának tartalmi, szervezési és megvalósítási elemei:

Szeged

Az óvodapedagógus mondja a mondókát:

Szervezési feladatok:

„Gyertek, gyertek gyerekek,
a kislibák kikeltek.
Kilenc sárga, kilenc tarka,
egyiknek sincs füle, farka.
Anyjuk alá futnak, bújnak,
kiszaladnak, összebújnak.”

A, gyerekek kint várnak. Mondóka végén bejönnek.

Kiválasztjuk a gazdasszonyt a gyerekek közül

Egy petty, liba petty,
terád jut a 21.

Gazdasszony mondja – imitálja az etetést, többiek a libák mennek körülötte – hipp, hopp, hopp-ra leguggolnak.

Egyél libám, egyél már.
Nézd a napot lemegy már.
Éjfél tájban, nyolc órára,

Esti harangszóra,
Hipp, hopp, hoppl

Liba mondja gá gá gá
Elmegyünk mi világgá.

Ica, rica, kukorica,
fogja meg minket lusta cica!
Ica, rica, kukorica,
megfőtt már a kukorica.
Eheti a kis Katica,
rágcsálhatja Ica, Vica.

Hatan vannak a mi ludaink,
Három szürke, három fekete,
Gúnár, gúnár, liba gúnár,
Gúnár az eleje,
Szabad a mezeje,
Akinek nincsen párja,
Az lesz a gúnárja.

Szent Mártonnak ünnepén,
égő lámpást viszek én.
Világítson mindig nekünk,
ahol járunk, hová megyünk.
Pogány volt ó, katona,
úgy lett Isten bajnoka.
kettévágta díszes köpenyét,
betakarta koldus testét.
Osszuk szét a köpenyét,
öröksége a miénk.
Pannon földnek drága fia,
segíts minket, vígy a jóra.

Mindenki mondja (gazdasszony is
beáll) és körbe mennek.

Letérdelnek körbe. Babzsákot
adogatnak körbe – kéz, föld, felvesz

Eljátsszuk. Megyünk körbe, dal
végén párválasztás.

A párválasztás után az utolsó játék
eljátszása.

„Borbála nap - december 4.”

Szeged

<p>A hagyományról röviden:</p>	<p>A Borbála-nap hiedelmei és szokásai hasonlóak a Luca-napéhoz, de a magyar nyelvterületen csak szórványosan terjedtek el. Borbála-napkor nem szabad fonni. A Mura-vidéken azért nem nyúlnak a rokkához, mert Borbála bedobná az ablakon az orsót, a fonál kóccá válna, és a marhák lábára tekeredne, azok pedig megsántulnának. Nem szabad varrni, akárcsak Lucakor, mert bevárnák a tyúkok fenekét.</p> <p>Söpörni sem szabad, mert elsöpörnék a szerencsét. Akárcsak az egész téli ünnepkörben, Borbála-napkor sem hoz szerencsét a házra a női látogató, ha mégis odatévedne, seprűvel verik ki. A boszorkányok rontása miatt tilos ezen a napon ruhadarabot kint hagyni. Az ajándékozás, kölcsönzés is elvinné a szerencsét a háztól. Vannak erre a napra javasolt tevékenységek, így Göcsejben a tollfosztás, egyes baranyai falvakban a borfejtés. Borbálakor vagy Lucakor csíráztattak búzát, mely karácsonyra kizöldülve a következő év termésére jósol. Ugyancsak e napon is szoktak gyümölcságot vízbe tenni, hogy karácsonyra kizöldülve a leány férjhezmenetelére jósoljon. A Középső-Ipoly mentén, Paláston gyümölcságot tettek vízbe, ha karácsonyra kivirágzott, a leány közeli férjhezmenetelére jósol. Doroszlón ugyan virágoztattak <i>borbálaágot</i>, de nem kötötték hozzá a férjhezmenetelre való jóslást. Ha karácsonyig kihajtott, a következő év jó termésére jósol.</p>
<p>Célok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerkedjenek meg a népi hiedelemmel. - Alakuljon elképzelésük a Borbála napi hagyományőrzésről. - Gyarapodjon tudásuk a Borbála napi szokásokhoz kapcsolódóan.
<p>Feladatok:</p>	<p>Tanulási feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érdeklődés felkeltetése, és fenntartása. - Új ismeretek nyújtása. - Élmény – és tapasztalatszerzés biztosítása. <p>Nevelési feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Értéorientált közösségi nevelés a népi szokások segítségével. - A hagyomány, népszokás megismerése által népünk kulturális értékeinek tiszteletére nevelés.
<p>Képességfejlesztés:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szókincsbővítés. - Megfigyelés fejlesztése. - Figyelem fejlesztése. - Gondolkodás fejlesztése. - Ok – okozati összefüggések megláttatása.

Eszköz:	Képek, tablet, ágak, víz, vázák.
Linkek, szakirodalom:	Csendes Istvánné – Nagy Attila: Népszokásaink képes kalendáriuma
A megvalósítás leírása	
<p>Előzmények:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beszélgetés a Borbála napi hiedelmekről. - Képek nézegetése. <p>Tevékenység leírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szükséges eszközök előkészítése. - Feladatok kiosztása. - A természeti változások átbeszélése. - A faág hajtásának feltételei: <ul style="list-style-type: none"> • Napfény • Víz • Meleg - Ágak megfigyelése, megtapogatása, összehasonlítása a hajtás előtt. <ul style="list-style-type: none"> • Cseresznyefaág • Szilvafaág • Barackfaág • Körtefaág - Az ágakat vízbe raktuk és folyamatosan figyelemmel kísértük a változásokat. <p>A tevékenység lezárása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A legutolsó megfigyelésnél megszereztük az ismereteket: <ul style="list-style-type: none"> • Rügy • Bimbó • Levél • Virág <p>A tevékenység után ellenőrzés, értékelés után a továbblépés érdekében kell megfogalmazni fejlesztési célokat, feladatokat. Mindezek érdekében hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a gyermekek mindenek felett álló érdeke domináljon a pedagógusok és szülők értékelő és tervező munkájában. A környezeti sajátosságok itt kapnak helyet, tehát az itt mintaként olvasható ajánlások adaptálásával oldható meg a helyi fejlesztő munka hatékonyan.</p>	

„András nap (disznóvágás)”

Szeged

<p>A hagyományról röviden:</p>	<p>András napján kezdődtek a házaknál a disznóvágások, mert ekkor már elég hideg van, hogy a hús ne romoljon meg és karácsonykor legyen az asztalon bőség: hurka, kolbász, hús stb.</p>
<p>Célok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szerezzenek tapasztalatot a disznóvágásról, a disznóról, valamint a hozzájuk kapcsolódó munkákról, tennivalókról. - Szerezzenek új ismereteket sokoldalú élményszerzésen és megtapasztaláson keresztül.
<p>Feladatok:</p>	<p>Tanulási feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerepvállalások ösztönzése a mesedramatizálás közben, - hangdifferenciálás fejlesztése, - térbeli alkotás létrehozásának segítése, - a munka értékének és a felelős állattartás feltételeinek kihangsúlyozása, - összemérés és a becslés matematikai műveletének gyakorlása. <p>Nevelési feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - önbizalom erősítése, a dalos játékok közben az egymásra figyelés segítése, gyakorlása, - egymás munkájának megbecsülése, értékelése, erkölcsi nevelés, - közösségi nevelés a közös tevékenységek által, - az újrahasznosított anyagok felhasználásával a környezettudatos magatartás erősítése.
<p>Képességfejlesztések:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - társas kapcsolatok fejlesztése, finommotorika fejlesztése - nyelvi kifejezőképesség fejlesztése, mondatalkotás fejlesztése, szókinccs bővítése, - gondolkodási műveletek fejlesztése.
<p>Eszközök:</p>	<p>képes könyv, a mese fejdíszei, asztal, székek, zenelejátszó, újrahasznosítható flakonok, gurigák, harisnyák, üst, karikák, szivacs, kendők, puzzle, képek, disznótoros ételek, mérleg, PET palack malacok, laptop, szózott bél, sertéssörte stb.</p> <p>A helyi sajátosságok, felszereltségtől kezdve a környezeti másságig itt kaphat helyet, és a gyermeki igények figyelembe vétele is ajánlott.</p>
<p>Linkek, szakirodalom:</p>	<p>Forrai Katalin: Ének az óvodában- Zeneműkiadó Budapest, 1974, Balogh Katalin Gabriella: Hetedhét tervezés- Novum könyvklub 2014., Disznóvágás Kisfilm- https://www.youtube.com/watch?v=b-oznWRgR3E</p> <p>A három kismalac és a farkas: Medvecukor- Novum Kiadó 2013, 48. oldaé.</p> <p>Disznó farka, füle, orra mondóka Lukács Józsefné-Ferencz Éva: Kerek egy esztendő Tél. Flaccus Kiadó Kft. 2018.</p>

A megvalósítás leírása: egy hét tevékenységein keresztül dolgoztuk fel a disznóvágás hagyományát, 5-6 éves gyermekekkel a Katika csoportban.

1. nap:

„A három kismalac” című mesét ismétlésként hallhatták a gyerekek, amit az” Egy kis malac című dallal és fejdíszekkel kezdeményeztünk.

Ebben a mesében kifejezhetők érzelmeiket: félelem, erőszakosság, testvéri szeretet, legyőzni a rosszat, öröm, stb.

Természetes anyagok /szalma, fa, téglá/ és színes textíliák álltak rendelkezésre, hogy a mese színtereit kialakíthassák a gyerekek együtt. A játékba való visszavezetéshez malacos színezőket és PET palackból malackák készítésének lehetőségét ajánlottuk.

2. nap:

Játék közben az előző nap készült malackáknak ólat építettek a gyerekek, megették kukoricával, krumplival, vizet is adtak eléjük kis tálkákban. Minden nap megmértük őket mérleggel. Összehasonlították, becsülték, mérték a malacokat, amik- az óvó néni varázslatával, (minden nap tett egy-két követ a belsejükbe) - gyarapodtak az etetésnek köszönhetően.

A „Mit egyek?” című mondókával /Mit egyek? Hétfőn horkát, kedden kolbászt, szerdán szalámit, csütörtökön csülköt, pénteken pörccöt, szombaton szalonnát, a répát meg vasárnap od’adom a szárnak./ beszélgetést kezdeményeztünk és a laptop segítségével bepillantást nyerhettek a gyerekek a hagyomány valóságába. A sertés tartás hasznát is felidéztek. Régen emberi erővel/kézi daráló/ és ma gépek segítségével dolgozzák fel a sertést. Kóstolóval zártuk a kezdeményezést. Sült hurka, kolbász, szalonna falatkák kifli karikákon, savanyú káposztával bolondítva

3. nap:

Egy hatalmas üsttel kezdeményeztük az énekes játékokat. Kipróbálhatták, hogy beleférnek-e, hányan férnek bele. „Disznó farka, füle, orra” mondókával kört alakítottunk, elmondtuk disznó nyelven is: röfögve, majd kismalac nyelven is: ui-zva. Ezután mindenki becsukta a szemét és kiválasztottam egy gyermeket, aki tetszőleges állat nyelvén elmondta a mondókát az üstben, a többieknek ki kellett találni az üstben lévő gyermek nevét.

A „Kicsi üst” című énekes játékot tanultuk meg új dalos játékként.

Zenehallgatás: a „Komatátal hoztam” című dalt énekeltük és furulyáztuk. Papírhengerekből harisnyával készítettünk horkát, kolbászt, amit fel is lógattunk a füstölőbe. Újra előjött az összehasonlítás, hosszabb-rövidebb, összemérés.

4. nap:

Az előző nap készült horkával kezdeményeztük a „Kis hurka, nagy hurka” című dalt. Ismétlésként az „Egy kis malac” című dalt és a „Kicsi üst” című dalos játékot játszottuk el. Ebből alakult ki a gyermekek által kezdeményezett mesedramatizálás: A három kismalac. Utána szívesen hallgatták meg Drégely László: Disznótor című versét. A vers közben meggyújtottuk a sertéssörtét, így több érzékszervre ható élményt nyújtottunk a gyermekeknek.

5. nap: A mozgásos napunk a „Malacos fogó” - házaspáros játékkal kezdődött /páros játék: a gazdák jelre fedő és fakanál összecsapására- megfognak egy malacot és beviszik a házba, ami egy karika. A játékot az a páros nyeri, amelyik hamarabb beér a házába/. Talajtorna gyakorlattal folytatódott: gurulás a test hossz tengelye körül párban

Farok lopó – fogójátékkal /a 2 hentes gyűjti a malacok farkát, akinek több van a játék végén, az nyer/ zártunk. Kezdeményezés: a szózott vékony- és vastagbéllal tapintás és szaglász útján történő ismerkedés, végül „A kispömbök” című magyar népmesével zártuk le a hetet.

„Luca napja (december 13.)”

Szeged

A hagyományról röviden:	A magyar néphit szerint, Luca napján aktívak voltak a boszorkányok, ezért az emberek ellenük babonaszóval védekeztek. Ezen a napon tilos volt az asszonyoknak dolgozni, a férfiak Lucaszéket készítettek, kis edényben Luca búzát ültettek, a fiúk kis csoportokban kotyolni indultak a házakhoz, jókívánságokat énekelve.
Célok:	Luca naphoz kapcsolódó néphagyományok felelevenítésével, új ismeretek bővítésével valósuljon meg a hagyományőrzés, a népi kultúra értékeinek a megóvása, és a gyermekek identitástudatának az alakítása.
Feladatok:	Tanulási feladatok: Luca naphoz kapcsolódó új és ismert népi mondókák és dalos játékok felidézése, gyakorlása. Nevelési feladatok: A közös énekléssel és a dalos játékokkal a közösségi érzés erősítése, együttműködési készség fejlesztése.
Képességfejlesztések:	<ul style="list-style-type: none"> - Ritmusérzék, hallási figyelem fejlesztése. - Szókincs bővítés, verbális kifejezőképesség fejlesztése. - Tudatos érzékelés, észlelés fejlesztése.
Eszközök:	Kalapok, kötények, botok, Luca szék, kosár, alma, pogácsa, laptop, búza, föld, poharak, tálcák, kancsó vízzel.
Linkek, szakirodalom:	Balatoni Katalin, Gunszt Andrea, Hortobágyi Ivett: Ünnepek a néphagyományban, hagyományos ünnepek az óvodában és az általános iskola alsó tagozatában, Örökös Stúdió Bt., Budapest, 2015. Lukács Józsefné-Ferencz Éva: Kerek egy esztendő, Tél Flaccus Kiadó, 2013.
A megvalósítás leírása	
<p>A jeles napokhoz kapcsolódó néphagyományokat minden évben megünnepeljük, a meglévő ismereteket felelevenítjük és gazdagítjuk.</p> <p>A Luca naphoz több néphagyomány is kapcsolódik, ezért a kitűzött célokat több napos feldolgozásban valósítottuk meg.</p> <p>Luca nap előtt már megkezdődtek az előkészületek: földet és búzát vásároltunk, Luca naptárt készítettünk, előkészítettük a Luca széket, a botokat, a kalapokat és a kötényeket.</p> <p>Laptopról a gyermekekkel archív felvételtől megnéztünk egy kotyolást. Megfigyeltük a szereplők ruházatát, meghallgattuk a jókívánságokat, a népi mondókákat, rigmusokat.</p> <p>A differenciálás elvét szem előtt tartva a héten a kisebbek népi mondókákat mondogathattak, a nagyobbak megismerkedhettek hosszabb rigmusokkal, énekekkel, érdeklődésüktől függően.</p> <p>A gyermekekkel kotyoltunk. Kalapokat, botokat kaptak, az egyenletes lüktetést ütötték, énekeltek, jókívánságokat mondtak a háziaknak, amiért almát, diót kaptak. Megbeszéltük, hogy régen a háziak kukoricát szórtak a kotyolók lába alá, amit majd megetettek a tyúkokkal, a sok tojás reményében.</p> <p>Luca pogácsát kóstolgattunk, Luca széket raktunk össze, s a gyermekek székre állva keresték a boszorkányt.</p>	

Szívesen játszották a boszorkányos játékokat: a Boszorkafogót, (Így tedd rá!)-s számolós, dalos népi játékot, és a Fehér alak boszorkány című (Így tedd rá!)-s mozgásos népi játékot.

Zöld óvoda lévén fontosnak tartjuk a környezetvédelmet, az újra hasznosítást, ezért a Luca-búzárt régi műanyag poharakba, vagy joghurtos poharakba ültettük.

A gyermekek gondoskodtak a növényekről, öntözték, napos helyre tették, és figyelték a növekedésüket. A Luca- búzárt karácsonykor hazavitték, mert tudjuk, hogy a hagyományok ápolása és a környezettudatos szemlélet megalapozása a családokkal együttműködve lesz eredményes.

Az egész hetünk sok vidámsággal telt, a gyermekek örömmel vettek részt a játékokban.

Sok lehetőség adódott a Luca napi néphagyományok felelevenítésére, átélésére, megélésére.

„Advent időszaka”

Szeged

<p>A hagyományról röviden:</p>	<p>Az advent, a karácsonyt megelőző várakozás időszaka. Érzelmileg ráhangolódunk a közelgő ünnepekre. Már András nap előtt, a gyerekek nagy örömeire, feldíszítjük a csoportszobánkat, folyosót, öltözőt. Ezt a dekorációt folyamatosan kiegészítjük a gyerekek munkáival. Napjainkat az adventi koszorú melletti sok-sok beszélgetéssel, zenehallgatással tesszük meghittebbé. Megismerkednek a gyerekek, fejlettségüknek megfelelően az adventi időszakhoz köthető néphagyományokkal és szokásokkal. Óvodánkban évek óta hagyomány a karácsonyi sütés-főzés témához tartozó mézeskalács sütés. Ez a tevékenység jó alkalmat ad arra, hogy még tudatosabban, komplexen átélhessük--, őrizzük a régi hagyományokat.</p>
<p>Célok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerjék meg a szülőföldjük néphagyományait, szokásait. Alakuljon ki a társadalmi környezethez való pozitív viszony, az értékek megőrzésével és ápolásával. - Érzelmileg hangolódjanak rá a közelgő ünnepekre. - A néphagyományok, szokások komplex feldolgozásával, kapjanak globális képet az ünnepkörről.
<p>Feladat:</p>	<p>A helyi néphagyományokról, szokásokról folyamatos tapasztalatszerzések biztosítása, cselekvésbe ágyazott tevékenységekkel.</p> <p>Ingergazdag, ízléses környezet megteremtésével esztétikai érzékük fejlesztése.</p> <p>A témához kapcsolódó versekkel, mesékkel, énekekkel a gyermeki személyiség sokoldalú kibontakoztatása.</p>
<p>Képességfejlesztés:</p>	<p>Kommunikációs készség fejlesztése, szókincsbővítés</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése</p> <p>Érzékelő képesség fejlesztése</p> <p>Nagy- és finommozgás fejlesztése</p> <p>Zenei ízlés alakítása, ritmusérzék fejlesztése.</p>

	Alkotóképesség, díszítő érzék fejlesztése Matematikai készségek fejlesztése sorbarende­zéssel.
Eszköz:	Kész mézeskalácsok, karácsonyi köté­ny, karácsonyi kosár, mézeskalácsok, mézeskalács­tészta, tepsik, íróka, nyújtófák, szaggatók, gyúródeszkák, fűszerek üvegekben, képeskönyv, színezők, színes ceruzák, CD lejátszó, stb. A helyi lehetőségek és sajátosságok alapján kiegészíthető az eszközhasználati jegyzék.
Linkek, szakirodalom:	Forrai Katalin: Ének az óvodában, Lukács Józsefné-Ferencz Éva: Kerek egy esztendő-Tél Graph-Art Kft,2017-Régi mesterségek képeskönyve Kendrella Ágnes: Színezd újra! Jeles napok az óvodában Novum Könyvklub Kft

A megvalósítás leírása

Előzmények: a gyerekek előzőleg megismerkedtek a Szita, szita...,Töröm, töröm a mákot..., Ángyom sü­tött rétest... kezdetű mondókákkal és a Ti csak esztek, isztok..., Fehér karácsony... kezdetű dalokkal. Már az advent kezdetére feldíszítettük az óvodai környezetet. Gyakran hallgatunk karácsonyi dalokat, zenéket, ezzel is segítjük az érzelmi ráhangolódást az ünnepi készülődéshez.

Szervezés: Eszközök előkészítése, teremrendezés

- Gyerekek szervezése: Kivárom az alkalmas időpontot, mikor már kevésbé elmélyülten játszanak a gyerekek.
- A csoporthoz tartozó dajkával megbeszélem, hogy miben és mikor lesz szükségem segítségre.

Előkészítő rész

Karácsonyi zenék hallgatása, karácsonyi színezők színe­zése.

Motiváció: Felveszem magamra a karácsonyi köté­nyt és a karomra veszem a karácsonyi kosarat az előzőleg elkészített mézeskaláccsal.

Fő rész

Beszélgetésből indítom. Megmutatom a mézeskalácsot. megbeszéljük, hogy miből készül. Eszközökkel és képeskönyvvel szemlél­tetve bemutatjuk, hogy régen milyen eszközökkel készítették. Kézmosás után megkóstolják és meg is szagolják. A mézeskalács fűszereit is megszagol­gatják. Többször ismét­eljük a nevüket. Majd az előre elkészített tésztát fejlettségüknek megfelelő segítségnyújtással nyújtják, szaggatják. A tepsibe helyezésnél számlálgatni fogjuk, hogy egy sorban hány mézeskalács fér, azonos formákból hány darab van, de differenciáltan lehet periodikusan ismétlődően is pakolni. Munka közben ismét­elgetjük a Szita, szita..., Töröm, töröm a mákot..., kezdetű mondókát.

Befejező rész

A tésztával való munka után kezet mosunk, és utána a fűszerekkel fogunk játszani. Fejlettségtől füg­gően, csukott vagy nyitott szemmel, szaglás vagy külső jegyek alapján kell kitalálni a fűszerek nevét. Az ünnep utáni tevékenységek megvalósításának fontossága

- Ellenőrzés. Önértékelés. Értékelés
- Fejlesztési célok meghatározásai

-.-.-.-.-

„Beporzók napjára játékötlet variációk”

Készítette: Winterné Békefi Andrea

Corvina óvoda ifjúság úti feladat-ellátási hely, 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1.

Fenntartható fejlődési cél: 4, 15

(Az interneten megjelenő játék inspirált a játékok tovább gondolására.)

VIRÁG: 1-2 féle papírtányér, öntapadós fólia, filctoll, zsírkréta, festék, ecset, víz, tál, olló. A papírtányérokat a szélén lévő perforációnál bevágtam, minden másodikat behajtottam. Festéssel, színezéssel is lehet imitálni a virág belsejét.

Az eszközöket a gyermekekkel közösen is el lehet készíteni, a vizuális tevékenység a héten ezzel is megvalósítható. Jelen esetben én készítettem és meglepetésnek szántam a gyermekeknek, motivációnak.

MÉHECSKE: Papírguriga, sárga fénymásolós papír fele (egyszerűen ráhelyeztem a gurigát a papírra, beletekertem, a végeit a guriga belsejébe hajtottam) öntapadós fekete fólia vagy szigetelő szalag, ragasztó, öntapadós mozgó szem, filc anyag (buborékfólia) szárnynak. A méhet festéssel, színezéssel is el lehet készíteni. Zsenília dróttal csápokot lehet megjeleníteni. Játékidőn kívül a csoportszoba dekorációját képezi.

VIRÁGPOR: Sárga fürdőszivacs (éles késsel csíkokra vágtam, majd ollóval daraboltam), színes papírkorong, krepp papír.

ESZKÖZÖK: Kinder tojás belső, fekete öntapadós fólia vagy szigetelő szalag, zöld törölköző (fű, talaj), dobókocka (kicsik 1-4, nagyok 1-6). Nekem elég sok dobókockára volt szükségem, így a fakocka építőből vettem ki egyszínűeket, és az oldalukra alkoholos filccel rajzoltam meg a pöttyöket, differenciáltan.

VIRÁGPOR „SZÁLLÍTÁSA”: Rövid hurkapálca 2db, konyhai fa-műanyag csipesz, szemöldökcsipesz, szívószál, vékony drót, gyurma.

LÉGGÖMB: Sárga színű, gumiszalag, (én a gumit léggömbhöz csomóval rögzítettem, a maradékot is lehet csomózni a gyermekek lábának vastagságához mérten, talán a lábnál lehet öltetni, szebb) 17,5 centiméter átmérőjű színes papírtányérok. Sárga fürdőszivacs feldarabolva virágpornak.

Csipesszel méhecskébe rakni.

Szívószállal méhecskébe helyezni.

Gyurmába dugott zöld drótra húzni. Hurkapálcákkal méhecskébe tenni.

Hulladék papír felszívása szívószállal.

A: Egyik gyermek csak sárga virágport, másik gyermek csak a pirosat szívja fel és teszi a méhecskébe.

B: Csak a sárga színű virágpor kerül a méhecskébe.

Méhecske közepére kétoldalú öntapadós ragasztócsík felragasztása. A dobókockán megjelenő pöttyök (számkép) számával megegyező számú virágpor behelyezése. Kicsik 1-4, nagyok 1-6.

Asztalméretű társas. Differenciáltan játszhatják kicsik, nagyok. Kézzel, fenti eszközök bármelyikével virágpor behelyezése a méhecskébe.

Színes kartonból virágforma kivágása, (nagyobb legyen, mint a pohár felső része) közepén kilyukasztva. Szívószál átvezetése a virágon és lehet szívni a nektárt. Ha a lyuk a virág közepén akkora, hogy a szívószál „rászorul”, akkor használat után virágcsokrot lehet készíteni a különböző színű virágokból és csoportszobai dekorációvá válik.

Együtt a négy féle lehetőség szivaccsal differenciált formában.

Virágpor szivaccsal, színes papírral, krepp papír golyóval, differenciált formában.

Különböző akadálypályák, sorversenyek (váltó) kapcsán a méhecske a lábán viszi a virágport.

Virágpor utazása a levegőben léggömbbel:

A: Akadályok kerülésével.

B: Óvatosan utaztatni a virágon (papírtányér).

C: Kis távolságra felfelé ütni, oly mértékben, hogy a virágra érkezen vissza.

Folyamatosan. (virágpor levegőben)

23 centiméter átmérőjű papír tányérok.

BOROS TIBOR Méhész, Méhraj befogó facebook oldalán közzétett cikke és képei.

45- NAP AZ ÉLET, halálra dolgozzák magukat.

Értünk dolgoznak, és mégis „semmibe vesszük” őket.

Mi, a teremtés koronái, akik nélkülük már nem élnénk.

A méheknek igencsak szervezett az életük, úgynevezett államalkotó rovar, több tízezer példány él egy családban. A méhcsaládot különböző funkciót betöltő egyedek alkotják, és igazi jövőképet adnak utódaiknak.

Ez azt jelenti, hogy a takarító nem marad örök életében takarító és a dajka is előlép őrző-védővé, ha elég idős lesz hozzá.

A méhkirálynő kivételezett helyzetben van, ő akár öt évig is élhet és napi ezeröttszáz-kétezer petét is lerakhat.

A dolgozók ezekből a megtermékenyített petékből alakulnak ki.

Messze nem élnek olyan hosszú ideig, mint anyjuk, átlagosan 4-6 hétig élnek.

Rövid életük alatt végig járják a ranglétrát is. Születésük utáni első és második napon takarítók lesznek, ekkor tisztítják meg a méhsejteket, vagyis a lépeket alkotó szabályos, hatszögletű cellákat. A sajátjukkal kezdik.

Már három napon át képzik magukat dajkává, az első néhány napon még az idősebb még ki nem kelt utódokat gondozzák, hatnapos koruktól pedig már a fiatalabb ivadékokat is rájuk merik bízni.

Nagyjából 10-12 napos korukig bébi- szitterkednek a kaptárban.

Amikor 12 naposak lesznek, testük elkezdi méhviaszt termelni, ami a lép építéséhez szükséges.

Ekkor tehát átvedlenek építésszé, lépet építenek, élelmiszert szállítanak és más hasonló feladatokat látnak el.

A fiatal méhek háromhetes korukig maradnak a kaptárban, ennek az időszaknak a végén már annyira megbíznak bennük társaik, hogy őrzővédő feladatokat kapnak. A méhek 18-21 napos korukban a kaptárat, vagyis annak röpnylását őrzik az esetleges ellenségektől.

Három hetes korától aztán kiengedik végre a szabadba, hogy virágport, nektárt, vizet és propoliszt gyűjtsenek. Egészen halálukig (azaz nyári méheknél 40-45 napos korukig, telelő méheknél fél éves korukig) ez marad a feladatuk. A dolgozó méhek annyira kimerülnek a folyamatos munkától, hogy ritkán élnek ennél tovább. <http://www.hegylakomagazin.hu/aktualis/1016-mehes---mezes-otthoni-foglalkoztato-gyerekeknek/>

.....

5 Cél: Nemek közötti egyenlőség

„Hagyományok, jeles napok – Vince napja, Fábián és Sebestyén napja”

10. Ciklusterv - Időpont: 2020.01.20. – 2020.01.31.

Gyulafirátót

Hagyományok, jeles napok:	Hegedüs Beatrix Vince napja: január 22. - jósló nap „Ha megcsordul Vince, tele a pince!” „Zöld program”: Fábián és Sebestyén napja: jan. 20. - első tavaszébresztő nap (fák növekedése)		
Tevékenységi forma:	Külső világ tevékeny megismerése		Verselés, mesélés
	Környezet	Matematika	
A tevékenység témája, tartalma:	- Ismerkedés a régi mesterségekkel, hozzájuk tartozó eszközökkel. A férfi mesterségek: - Kovács, kékfestő, fazekas, pék, varga, fafaragó stb. A női feladatok régen: -Háztartás vezetése, gyermeknevelés, FONÓ	- Halmazképzés, csoportosítás -> női- és férfifoglalkozások -> régi- és új mesterségek -> eszközök és foglalkozások párosítása - Számolás 10-es számkörben -> pénzzel történő fizetés	Mese: -A kékfestő inas /új- Tancikamarcika /új Vers: -K.F.: Pékségben Mondóka: -Búzáat vittem a malomba... /új- Suszternek nincs... /ism.
Tevékenység célja:	Ismerje meg a gyermek a régi mesterségeket Tapasztalja meg a kétkezi munka mivoltát, nehézségét, szépségét Tanulja meg értékelni a munkát, a pénzt	Különbségek tudjon tenni férfi- és nő foglalkozások között Legyen képes csoportosítani eszközöket egy-egy utasítás alapján tájékozódni 10-es számkörben	Verselés, mesélés megszerettetése Esztétikai- és érzelmi nevelés erősítése a mesével Hangulat bensőségebbé tétele Szókincs bővítése Hagyományápolás, közösségi érzés
Tevékenység feladata	Hova tartozás érzésének erősítése <i>Nagy/déd szülők foglalkozásai</i> <i>Régi idők felidézése</i> <i>Hagyományápolás erősítése</i> Szókincs fejlesztése	Logikus gondolkodás fejlesztése, erősítése Tapasztalatszerzés Műveletek végzése 10-es számkörben	Emlékezet fejlesztése Memória erősítése Szereplési kedv elősegítése Érzelmek mélyítése és gazdagítása a témában (régidők, mesterségek) diff.: időben
Fejlesztendő területek:	diff.: információ és téma mélységben	diff.: feladat adásban, segítségnyújtásban, időben	

Tevékenység - tartalmak	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézi munka	Mozgás
Tevékenységek témái, tartalma:	Dalok: - Szőjünk, fonjunk... /új - Szövöm, szövöm.../új - Hallod-e te kis kovács? /új Mondóka: -Itt a köcsög... /ism. Zenehallgatás: Szánt a babám...	- Fejkendő nyomdázása - Nemez erszény készítése - Szövés, fonás, körmöcskézés - Képi ábrázolás (én munka közben)	- Guruló átfordulás hátra /új - Labda elkapása és leejtése két kézzel /új - Egykezes-kétkezes dobások - Közepes iramú futás. - Egyensúlyozó járás
Tevékenységek céljai:	- Egyenletes lüktetés készség szinten való gyakorlása - Ritmus motívumok visszatapsolásának a gyakorlása - Dallam visszhang ismeretség szintre emelése	- A különböző természetes anyagok megismerése, tulajdonságai - Gömbölyítés, sodrás, nyújtás gyakorlása jártasság szinten	-Az új mozgások ismeret, majd jártasság szintre emelése - A már tanult mozgások készség szintre emelése és gyakorlása
Tevékenységek- fejlesztendő területek:	Együtt lét erősítése Közösség összetartás Ének, énekes játékok megszerettetése diff.: feladatadásban, nehézségben	Új technikák elsajátítása Esztétikai érzés formálása Alkotói kedv erősítése Régi munkák kipróbálása diff.: időben, feladatban	- Mozgás megszerettetése - Egészséges életmód kialakítása - Szabálytudat erősítése diff.: időben, feladat nehézségben, segítségnyújtásban
Anyanyelvi és egyéb fejlesztő játékok:	- Arany forint gyűjtése -> a pénz fontossága, munka megbecsülése, spórolásra nevelés - Lehetőség szerint pékség és kovácsműhely látogatása - Témához kapcsolódó körjátékok - „Amerikából jöttem...” Boldogság óra – 5. Célok kitűzése és elérése - Rövid távú és hosszú távú célok elérése, megvalósítása - „Időkapszula” készítése		

-----

6. Cél: Tiszta víz és alapvető köztisztaság

„Környezetszennyezés, hogyan lehetünk igazi „zöld szíves” óvodások”

Komáromi Tóparti Óvoda

Az óvodapedagógus neve: Ágoston Zsuzsanna

Kiemelt tevékenység: A külső világ tevékeny megismerése – környezeti nevelés

Csoport: Osztatlan életkorú

Tevékenységi forma: Tervszerű kötetlen

A tevékenység előzménye: Beszélgetés a víz fontosságáról életünkben, kirándulásaink alkalmával megfigyeltük, hogy tavunk környéke szemetes; előző nap berendeztük a terepasztal állatokkal, növényekkel a „Mi tavunknak”

A tevékenység témája: Környezetszennyezés, hogyan lehetünk igazi „Zöld szíves” óvodások, anyagok viselkedése vízben: lebeg, elsüllyed, elkeveredik, úszik

A tevékenység feladatai:

Nevelési feladatok: Fejlődjön a tevékenység során az együttműködő képességük, szerezzenek tapasztalatokat a Föld vizei védelmének fontosságáról

tanulási feladatok: Ismeretbővítés a környezetszennyezésről (5-6 évesek), Új ismeretközlő (3-4 éveseknek)

Képesség- és készségfejlesztés: Emlékezet, gondolkodásfejlesztése, téri tájékozódás fejlesztése, okozati összefüggések meglátása, megfogalmazása, szókinccs bővítése, relációs szavak gyakorlása

Alkalmazott módszerek, eljárások: Beszélgetés, magyarázat, szemléltetés, bemutatás, értékelés, dicséret

Eszközök: Terepasztal, békabáb, különböző szennyező anyagok (olaj, festék, mosószer, papír, műanyag, játékautó gumi, fahulladék, fémhulladék), Zöld szív kitűző, szemeteszsák, nejlonkesztyű, labda

A tevékenységek kidolgozása

A tevékenységek kidolgozása	
A fejlesztő tevékenység felépítése, a tevékenységek menete. Szervezési feladatok	A fejlesztés munkaszakaszok meghatározása, munkaformák, eszközök kiválasztása
Varázsszönyegről eltesszük a játékokat. A szükséges eszközöket előkészítem a terepasztal közelébe. A békabábot jól látható helyre teszem.	Tervszerű kötetlen munkaforma. Frontális, mikro-csoportos, egyéni foglalkoztatási forma alkalmazható.
1, Motiváció „Újra eljött hozzánk „Breki”, egy mesét hozott nekünk a tóró!”.	A gyermekek figyelmét már ez felkelti, aktívan segítenek a rendrakásban.
2, A mese bemutatása A mese címe: A nádas tó megmentése. 3, Beszélgetés Megbeszéljük a mesében hallottakat, az óvó néni kérdez, a gyerekek válaszolnak. Néhány gyermek mesél a saját tapasztalatairól. Felidézzük tavunknál látottakat: a környezetszennyezés hatása az élőlényekre, vizekre	A gyerekek elhelyezkednek az óvodáskörben. Várják figyelmesen a mesét. Figyelemfejlesztés, szókinccsbővítés, irodalmi élmény nyújtása, közösség fejlesztés. Beszéd gátlás oldása, gondolkodás fejlesztése. A kérdés megfogalmazásánál nagy gondot fordítok a magas színvonalú kérdéskultúrára, a tartalomra, a nyelvi megfogalmazásra és a sorrendre. Minden kisgyereket türelmesen végig hallgatunk, önbizalom fejlesztése.

<p>4 A vízszennyezés szemléltetése Különböző szennyező anyagokkal, eszközökkel szemléltetem, mi történik a vízzel, az élőlényekkel, ha nem vigyázunk a környezetre. Olajjal, festékkel szennyezzük a vizet, megfigyeljük a hatását az egyes anyagoknak. Szemetet dobunk a vízbe, papírt, autógumit, műanyagot, fémhulladékot.</p> <p>Hogyan tudnánk tavunknak segíteni, hogyan lehetünk igazi zöld óvodások?</p> <p>5. Tevékenység hangulati lezárása Minden kisgyerek kap egy zöld szíves kitűzőt, amit feltűzünk a ruhájukra. Felöltözünk, elsétálunk a Rüdiger-tó partjára. Ahol egy kiválasztott füves részt megtisztítunk a szeméttől.</p>	<p>Terepasztal körül elhelyezkednek a gyerekek. Oksági viszonyokat tárunk fel.</p> <p>Relációs szavak gyakorlása.</p> <p>Környezettudatos magatartást fejlesztjük, gondolkodtató kérdéseket teszünk fel. Kicsiknek, bátortalanabbaknak sugalmazó kérdést is felteszek, hogy ők is sikerélményhez jussanak.</p> <p>Évek óta megemlékezünk a Zöld szív napjáról, gyerekeink büszkék rá, hogy „zöld szíves” óvodások lehetnek.</p>
--	--

„Bogarászó nap”

Mezőberény Város Óvodai Intézménye Mosolygó Központi Óvoda

Részvevők köre:

- Óvodánk gyermekei: 48 fő
- Óvodapedagógus: 4 fő
- Nevelést segítő munkatárs: 2 fő

Program leírása

Minden tavasszal a **Körös gátra** szervezzük ezt a kirándulásunkat.

Célunk, hogy ennek a „terepgyakorlatnak” a segítségével kézzelfogható tapasztalatokat szerezzenek a gyermekeink arról az ismeretanyagról, amit a csoportszoba falai között bemutatásra és feldolgozásra kerültek.

Elsősorban **madár megfigyelésre, bogár beazonosításra és növényhatározásra** irányul ez az alkalom!

Élményszerzés, ami feldolgozásra kerülhet a szabad játékban, illetve további beszélgetés tárgyát képezheti. A pedagógus egyéni megfigyelései alapján az értékelés eredményeinek elemzésével megfogalmazódhatnak a továbblépés útjai. Vagyis netán a hiányok pótlása, illetve a további fejlesztési utak kimunkálása.

„Földünkért világnap (október 21.)”

Óvodapedagógus neve:	Winterné Békefi Andrea
Intézmény neve, címe:	Corvina Óvoda Ifjúság Úti Feladat-ellátási hely, 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1.
Fenntartható fejlődési cél:	6.

Kecskemét nagycsoportos óvodásainak játékos délelőtti szervezése, csoportonként más-más játékkal. (10 csapat fogadása)

1. Találós kérdések - Teddy játékhelyszín

Anyagszükséglet: laptop, nyomtató, papír, olló, lamináló papír-gép, dió, 2 asztal, 12 szék

Játék leírása: Két asztalnál dolgoznak a gyerekek, ahova előzőleg képeket helyeztem. Ezek a képek a válaszképek. Minden csapat választ egy csapatkapitányt. Egyesével mondom a kérdéseket és a csapatok megbeszélik azt. Majd jelre a csapatkapitányok felmutatják a helyesnek ítélt képet. Az a csapat, amelyik eltalálta a helyes választ, kap egy szem diót. A játék végén, amelyik csapat több diót gyűjtött össze az lesz a győztes.

1. Hogyan nevezzük az év fáját? (aktuális az év fája)
2. Milyen színű bolygónak nevezzük a Földet? (kék bolygónak)
3. Mondok 3 gyümölcsöt melyik az, amelyik Magyarországon nem terem? (alma-banán-körte)
4. Hogyan nevezzük az év emlősét? (aktuális az év emlőse)
5. Mivel lehet környezetbarát módon közlekedni? (kerékpárral, gyalog, rollerral, elektromos autóval-busszal)
6. Miből kelnek ki a madarak? (tojásból)
7. Hogyan nevezzük az év madarát? (aktuális év madara)
8. Hogyan nevezzük az év kétéltűjét? (aktuális év kétéltűje)
9. Melyik a ma élő legnagyobb testű madár? (strucc)
10. Melyik az a virág, amelyik először bújik ki tavasszal? (hóvirág)
11. Védett-e a hóvirág? (igen)
12. Melyik négy lábú, föld alatt élő állat az, amelyik földkupacot készít a kertünkbe? (vakond)
13. Hova kell dobni a lemerült elemet? (az elemgyűjtőbe/veszélyes hulladék gyűjtőbe)
- 13+1. Milyen állat Bambi? (őz)

Fejlesztés: gyors reagáló képesség, gondolkodás fejlesztése, együttműködés tással, siker-kudarck kezelése, emlékezet, mennyiség-és számfogalom, szemléletformálás, beszédaktivitás, társas kapcsolatok
Víztakarékosság -Sün-is játékhelyszín.

1. Víz útja

Anyagszükséglet: kemény kartonlap/20 x 10 cm /, színes filc, üvegfólia, kék tempera vagy vízfesték, víz, pipetta/ecset, kisméretű tál, törlőkendő, 2 asztal, 12 szék.

Játék leírása: A téglalap bal felső sarkában egy rajz van (esőcsepp, felhő, hal, öntözőkanna), a jobb alsó sarkában is található egy rajz (talaj, virág, tó). Ecset segítségével a bal felső sarokban lévő rajzra csepegtetek egy-két csepp színezett vizet, amit a jobb alsó sarokba kell eljuttatni az adott útvonalon. A víz útja egy hosszanti úton halad, ami 5-7 milliméter széles, s csak a lap két szélénél töri meg egy-egy kanyar. Ha a vízcsepp a kijelölt útról letér, a gyerek próbálja visszaterelni a kijelölt sávba, s folytassa tovább a vízcsepp terelgetését.

2. Csővezeték

Anyagszükséglet: 2db asztal, 2db 3 vagy 5 literes befőttesüveg, víz, világoskék és sötétkék tempera vagy vízfesték, 2dl-es átlátszó műanyag poharak (14db) alkoholos filc, felmosó.

Játék leírása: Az óvónő melletti egyik edényben világoskék, míg a másikban sötétkék színű víz van. A csoportszoba végében hosszában egymás mellé állítok két asztalt, minden asztalra külön állítok egy 5 literes befőttesüveget. A gyerekeket két csoportba osztom, akik az asztalra merőlegesen helyezkednek el egymás mellett állva (a gyerekek egymás melletti combjai találkoznak), így a két csapat egymást látja a játék folyamán. A nálam lévő színezett vizekből merítek (sötét-világoskék), amit egyszerre öntök az első gyerekek poharába. A nálam lévő poharak alkoholos filccel vannak jelölve, hogy mindig ugyanannyi víz kerüljön az első gyerek poharába, amikor öntöm. Bizonyos időközönként újra indítom az első gyerekeknek a játékot. Úgy kell egymásnak átadniuk a vizet (gyerekek a csővezetékek), hogy a földre ne kerüljön egy csepp víz sem. Az utolsó gyereknek, az asztalon lévő nagy befőttesüvegbe kell borítani a nála lévő vizet. Meghatározott idő elteltével a játéknak vége. Az asztalon lévő üvegeket egymás mellé állítom, összemérem a folyadékok szintjét, amelyik csapatnak több víz került az üvegébe, az megnyerte a játékot.

Fejlesztés: szem-kéz koordináció, finommozgás, kitartás, szándékos figyelem, koncentráció, türelem, szabálykövetés, siker-kudarck kezelése, önbizalom, együttműködés tással, állóképesség, egymásra odafigyelés, összehasonlítás, tájékozódás térben-síkon, koncentráció, közösségi érzés, szemléletformálás.

3. Szelektív szétválogatós - Katicás játékhelyszín

Anyagszükséglet: 4-5 féle hulladéktárolóra és 20 darab jelöletlen kártyára lesz szükség. A kártyák-"a hulladék"- a padlón hever szanaszét lefordítva.

Játék leírása: A csapat minden tagja egymás után sorban felfordít egy kártyát, s beleteszi a szerinte megfelelő hulladéktárolóba. A játékot időre játszánánk.

Ellenőrzés: A játék végén együtt megnézzük, hogy minden kép a megfelelő hulladéktárolóba került-e. A nem megfelelő helyen lévő hulladékképet a megfelelő kukához tesszük. A játékot kissé nehezített pályán játszánánk: Adott útvonalon, akadálypályán kijelölve kell a játékosoknak haladni. Aki ezt nem tartja be, újra kell indulnia.

Fejlesztés: felidézés, emlékezet, megfigyelés, gondolkodás, nagymozgás, kitartás, türelem, alkalmazkodás, csoportosítás, szabálytudat, téri tájékozódás, szemléletformálás.

4. Puzzle - Pillangós játékhelyszín

Anyagszükséglet: 2x2db azonos méretű és azonos ábrájú laminált kép az év kiemelt élőlényeiről, 2db ovis asztal 6-6 székkal, idő méréséhez óra.

Játék leírása: Rövid beszélgetés az év kiemelt élőlényeiről.

Mind a négy képet feldaraboljuk azonos méretű és számú darabkákra. A kép darabkákat megjelöljük a hátoldalon, az egy képhez tartozó részek ugyanazt a jelet kapják: csillag, karika, kocka, háromszög. A játékban egyszerre kettő csapat vesz részt. A játékidő 15 perc. Ez idő alatt kell egymás után kirakni a kettő darab puzzle-t. Az nyer, aki rövidebb idő alatt végez. Az első helyezett 3 pecsétet kap, a második helyezett 1 pecsétet, ha azonos idő alatt végeznek, 2-2 pecsét jár.

Fejlesztés: szemléletformálás, finommotorika, térlátás, tájékozódás térben és síkban, vizuális észlelés, figyelem, kitartás, feladattudat, kudarcűrés, monotonia tűrés.

5. Keresd a nem odaillőt! Vizeink tisztítása - Nyuszis játékhelyszín

Anyagszükséglet: 2x23 darab laminált kép, kettő darab kék anyag, 10 db a szelektív hulladékgyűjtők színével megegyező matricával bevont kartondoboz.

A játék leírása: A két kék anyag jelképezi a két tavat. A két tó a teremben egymás mellé van elhelyezve. Egy-egy tóba 23-23 képet teszünk bele. A képek a tóba illő-és oda nem illő dolgokat ábrázolnak. (oda illő: halak, vízi növények, nem oda illők: elem, üveg,)

A gyermekeknek ki kell venni a tóból, ami nem oda való. Miután kivették a megfelelő színű hulladékgyűjtőbe kell behelyezni, a dolgot az anyagától függően. Összesen 8 kép marad a tóban. A többi 15-öt kell szétválogatni. (3-3 papír, üveg, műanyag, fém, veszélyes hulladék)

A csapatok a rajtvonalnál sorakoznak és minden csapatból 1-1 gyermek megy a tóhoz először, majd kiválaszt egy nem oda illő képet és behelyezi a megfelelő színű hulladékgyűjtő dobozba, majd egy pacsit után - mint a váltó versenyeken - indulhat a következő. Minden gyermekre kétszer kerül sor. Ha a gyermek bizonytalan, kimutathatja a képet társainak, akik segíthetnek, tanácsot adhatnak neki, hogy melyik színű hulladékgyűjtőbe helyezze a képet. A versenynél nem a gyorsaság, hanem a hibátlan feladatmegoldás a cél.

Fejlesztés: megfigyelés, gyors reagálás, szabálytudat, szándékos figyelem, gondolkodás, emlékezet, téri tájékozódás, társas magatartás, közösségi érzés, alkalmazkodás szabályhoz, együttműködés, közösségi érzés, szemléletformálás.

„Jeles napok – happy hét”

Tiszacsegei Városi Óvoda és Bölcsőde

Tóthné Molnár Edit óvodapedagógus

Memória játék

A játékot üdítős és ásványvizes címkék, hulladék kartonok felhasználásával készítettük. A kártyák bal felső sarkába ☺ és ☹ rajzoltunk, melyek segítséget nyújtottak abban, hogy önállóan is tudjanak játszani a gyerekek.

Plakát készítése

Beszélgetés közben újságokból képeket (ásványvizes, üdítős, sportolós, mosolygós) gyűjtöttünk, vágunk, ragasztottunk. Az elkészült plakát csoportszobánkba került.

„Személyre szabott pohár”

A gyerekek öntapadós tapétából, mosolygós vízcseppeket készítettek, melyekkel saját poharukat díszítették. Azóta rendszeresen isznak belőle vizet.

„Vízi zsarú szolgálat”

Vízi zsarút választottunk, aki szívesen viselte az igazolványt és lelkesen jelezte a gyerekeknek, hogy igyanak vizet.

„Vízvár” kialakítása

Egy sarkot alakítottunk ki a csoportszobában, ahol a díszített poharokat és kancsót helyeztünk el, hogy a gyerekeknek elérhető legyen a nap bármelyik szakaszában folyadék pótlás. A vizet ízesítettük citrommal és az óvodánkban nőtt mentával. Ezt a sarkot megtartjuk az év további részében is.

„Vízpróba”

Az óvodánk udvarán a gyerekek sorsverseny keretén belül ásványvizes palackokat gyűjtöttek különböző feladathelyzetben.

Ötletek: <https://merokanal.hu/happy-het/letoltheto-segedanyagok/>

„Egy perc és nyersz”

Egy nagy méretű kör asztalra 15-18 darab üdítős, ásványvizes, szörpös palackot, tejes dobozt helyezünk. A gyerekek kissé távolabb az asztal körül ülnek és közösen mondják: **A játék hamarosan kezdődik,3,2,1** Egy játékos az asztalt körbe járva ☺ és ☹ helyez el a palackok előtt, ezzel jelezve, hogy melyik egészséges és melyik nem. A játékos sikerét tapssal jutalmazzuk.

„Színezés, könyv készítés”

A gyerekek az oktatási anyag képeit színezték, majd leporellót készítettünk belőle.

„Víz gyűjtés”

Egyénileg és párosan is játszották a gyerekek. Üdítős és ásványvizes palackokat helyeztünk el a játék mezőre, melynek két oldalán 1-1 karikába kellett gyűjteni az ásványvizet.

Akik többet gyűjtöttek azok lettek a győztesek.

„Szülői értekezlet”

Az év végi szülői értekezlet jó alkalom volt arra, hogy a házi orvos apukánk hitelesen tartson előadást a vízfogyasztás fontosságáról a szülőknek. Az értekezlet végén a „Minden csepp számít!” plakátot kapták meg, melyet a gyerekek otthon kiszínezhettek.

„Keresztrejtvény”

A szülők megfejtették az általunk készített keresztrejtvényt, melynek a megoldása a **„víznél nincs jobb”** kulcsmondat volt. A megfejtés mindenki számára látható helyre került a csoportszobában.

„Ki nevet a végén”

A játéktáblát számozott PVC négyzetekből állítottuk fel, melyekre ásványvizes „üdítős, ☺ és ☹ képeket ragasztottunk. A játékos bábuk ásványvizes palackok voltak. A gyerekek dobókockával dobtak, ha vizet jelölő mezőre léptek jutalomból előre léphettek, ha üdítőt jelölő mezőre léptek büntetésből visszaléptek a megadott mezőre. A ☺ és ☹ hangulat jelek segítették őket a szabály értelmezésében.

„Témahét: a víz hete”

Váci Alsóvárosi Óvoda Lengyel Krisztina Orsolya

A külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal

Szülőknek: Az ENSZ 1992-ben március 22-ét a Víz Világnapjává nyilvánította. A cél az, hogy nagyobb figyelmet szenteljünk e természeti kincsnek, és komolyabban foglalkozzunk azzal a ténnyel, hogy jelenünk és gyermekeink sorsa nagyban függ attól, miképpen gazdálkodunk a Föld vízkészleteivel, megfelelő módszereket és eszközöket alkalmazunk-e megóvása és hasznosítása érdekében. Amikor megnyitjuk a vízcsapot, amikor átkelünk a Dunán vagy amikor fürdünk a Balatonban nyilván nem gondolunk arra, milyen állapotban vannak vízkészleteink, mit tehetnénk minőségük javításáért, meddig tartható fenn a jelenlegi, viszonylag jónak mondható állapot. Mivel a víz már életünk szerves részévé vált, különleges alkalom kell ahhoz, hogy megálljunk egy pillanatra és másképp tekintsünk e természeti kincsre. Egy gyermek a szülői viselkedésmintákat figyeli és tanulja meg. Meggyőződésem, hogy ez egy nagyon komoly téma, és a legkomolyabb témákkal a lehető legkorábban kell elkezdni foglalkozni. A gyerekek fogékonysága lenyűgöző. Ezt az életkort kell megragadni arra, hogy a téma iránt érzékennyé és felelős gondolkodású felnőtté neveljük őket.

Tevékenységek

Beszélgessünk a gyerekekkel e nap fontosságáról, a víz és az ember kapcsolatáról, az ember felelősségéről (szennyezés, takarékoság), a víz hasznáról, a vegyi szennyezésről és annak hatásairól.

Miért fontos a víz az élőlények számára, milyen formában jut a szervezetünk vízhez?

Nézzegessünk könyveket, gyűjtsünk képeket, készítsünk belőle tablót, a víz védelmével kapcsolatos plakátokat.

Beszélgessünk a víz körforgásáról, keressük meg a földgömbön vagy a térképen az óceánokat, tengereket, nagyobb folyókat és tavakat. Beszéljünk a sós és az édes víz jellemzőiről, élőlényeiről. Ismerkedjenek meg a gyerekek a patak, folyó, tó, tenger, óceán fogalmával, azok lakóival.

Szerezzenek a gyerekek tapasztalatot a víz felhasználásáról (ivás, mosogatás, fürdés, locsolás, gyümölcsmosás... Végezzünk kísérleteket a vízzel, ismerjük meg a halmazállapotát (jég, eső, pára), a tulajdonságait (színe, szaga).

Elevenítsük fel, hogy a vízzel kapcsolatban milyen testápolási teendőink vannak.

Sétáljunk el a Dunához, kiránduljunk el a Morgó patakhoz és figyeljük meg az ott élő állatokat, növényeket. Vizsgálódhatunk nagyítóval. Hallgassuk meg a víz hangját (csobogás), figyeljük meg a víz sodrását, sodrásának irányát.

Beszélgessünk a víz erejéről, veszélyeiről: Eloltja a tüzet. A nagy folyóknak ereje van és tudnak áramot termelni, hajókkal árut szállítanak rajta. Ha a folyó medrében sok a víz, akkor a folyó kiönt és árvíz lesz, ami kárt okoz. Nem mehetsz be a mély vízbe, csak akkor, ha van veled felnőtt! Miért jó, ha tudsz úszni?

A víz körforgásáról gyerekeknek: <https://www.youtube.com/watch?v=JdxvofRKjQs>

A víz fagyása és olvadása: <https://www.youtube.com/watch?v=5gyA22M47X0>

Miért fagy meg a víz, ha betesszük a mélyhűtőszekrénybe vagy télen kiteszük a szabadba? Mi lesz belőle? Melyik évszak az, amikor a szabadban is találhatsz jeget és csúszkálhatsz a befagyott tócsákon? (tél) Ha a jégkockát a szobában hagyjuk vagy kiteszük a napra, mi lesz belőle? Miért? Melyik évszak az, amikor jégkrémet ehetsz vagy jégkockát tehetsz az innivalódba és nem fázik meg a torkod tőle? (nyár) Mi lesz a vízzel, ha nyáron a nagy melegben sokáig kint hagyjuk a szabadban?

Hogy kerül a víz a csapba? <https://www.youtube.com/watch?v=oGQ9NWzH-zQ>

Víztakarékosság: Caillou víztakarékos (kanadai rajzfilm sorozat, V / 14. rész)

<https://www.youtube.com/watch?v=u7QD3pf62xs>

Vizes kísérletek:

1. Hideg, vagy meleg?

Három olyan műanyag tála van szükség, amelybe belefér a gyermek keze. Fel kell tölteni mindháromat vízzel: az egyikbe jó hideg vizet tegyünk (mehet bele jégkocka), a középsőbe langyos vizet, a harmadikba pedig jó meleget. Tegye a kicsi a két kezét a két szélső edénybe (nagyon hideg és nagyon meleg) és tartsa ott egy percig. Ezután tegye be mindkét kezét a középsőbe.

Kérdések

Mit érez? Az egyik kezével melegnek, a másik kezével hidegnek fogja érezni ugyanazt a vizet. Vajon miért? Amelyik keze először a jó meleg vízben volt, az most a langyos vizet jó hűvösnek érzi. Amelyik keze a jéghidegben fagyoskodott, most szinte forrónak érzi a langyos vizet.

Ez a kísérlet nagyszerűen tudatosítja a gyermekekben, hogy a bőrünkkel érzékelni tudjuk a meleget és a hideget, ráadásul ezeknek különböző fokozatai is léteznek.

<http://mokazo.blogspot.com/> - (A 2016-os bejegyzéknél!)

2. Szappanmeghajtású hajó

Amire szükség lesz:

- lavór vagy nagyobb műanyag edény, esetleg mosdókagyló,
- víz,
- egy habtálca (olyan könnyű műanyag tálca, amelyet ételek csomagolására használnak),
- olló, folyékony szappan, 1 fültisztító pálcika.

Így készítsd el:

- Tölts hideg vizet a lavórra vagy az edénybe (esetleg a mosdókagylóba)!
- Vágj ki egy hajóformát a habtálcából! (kb. 3-10 cm)
- Kend be alaposan a hajó oldalát és az alját folyékony szappannal: mártsd bele a fültisztító pálcikát a folyékony szappanba, és használd ecsetként.
- Helyezd a hajót a vízre, és figyeld meg, mi történik! (meleg vízben gyorsabban fog úszni a hajó)

<https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/mikkamakka1.pdf>.

Lebegő citrusok

Tegyünk egy csomó különböző anyagból készült apró tárgyat a gyermek elé. Engedjük őt találgatni, hogy mi úszik ezekből a vízen, és mi fog elsüllyedni. Nagy valószínűséggel azt fogja mondani, hogy ami nehéz az süllyed, ami könnyű az lebegni fog. Próbáljuk ki egy nagy vízzel töltött tálban.

Most vegyünk elő egy mandarint, narancsot, vagy citromot, vagy akár mindhármat. Tegyük fel újra a kérdést! Úszik vagy merül?

Szükséges eszközök:

- egy vízzel töltött nagyobb tál, vagy üvegváza,
- egy citrom, narancs, mandarin,
- egy kés.

A gyermek azt fogja mondani, hogy a citrusok nehezek, tuti, hogy merülnek. Próbáljuk ki! Figyeljük meg mi történik!

A gyümölcs lebeg a víz felszínén.

Most hámozzuk meg jó alaposan, eltávolítva a fehér héjat is (itt megbukhat a dolog, ha nem vagyunk elég alaposak). A kést mindig felnőtt használja!

Tegyük fel újra a kérdést! Úszik vagy merül?

Figyelmeztessük a gyermeket, hogy a héja nélkül csökken a citrus súlya. Még könnyebb lesz, azaz még inkább lebegnie kell.

Engedjük vissza a vízbe!

A gyümölcs leül az edény aljára.

Magyarázat:

A citrusos gyümölcsök héjában rengeteg apró lyuk van, amiben levegő tapad meg, és mint egy úszógumi fenntartja az amúgy nagy súlyú gyümölcsöt a víz felszínén. Amint eltávolítjuk a héját rögtön lesüllyed az edény aljára.

Tipp: Egyszerre próbálkozzunk legalább kétféle gyümölccsel, mert néha nehéz a fehér héjat eltávolítani, és nem fog működni a kísérlet!

<https://albertfalvaiovi.ujbuda.hu/hirek/zold-lap-2020-majus-18-2020-majus-24>.

3. *Máté Vlogol /menő kísérletek* <https://www.youtube.com/watch?v=aM92fIRsoM8>

Matematikai tartalom:

- Párkereső játék:

https://wordwall.net/play/13029/718/329?fbclid=IwAR1npsI5coA8vllrbw9UiCdUiAnwAW8uB_mAS75tqCGv77AOSUnheixfkNw

- Hány kisbéka játszadozik békamama körül? (számlálás 6-ig):

<https://wordwall.net/play/2327/236/452>

- Hal dal. Dalos halszámoló, melyben megismerkedhetünk a magyarországi és a tengeri halakkal:

<https://kerekmese.hu/videok/hal-dal/?fbclid=IwAR1Jr5AaOf5E0Jz8yrSYIHi89Qw7kDYF9kFf06a6vyDizLGi5gz9m35W9dl>

- 15 db-os delfines puzzle:

https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=3ede18d50e3b&fbclid=IwAR2xyJ88JJ9hd8XqFaEdmv_nb2sM-vGXh9Vlfse2F5hDQCfgyBmzCVvMyE

- Vízben élő állatok és árnyékaik memória játék:

https://wordwall.net/play/12464/845/294?fbclid=IwAR0Bhoce2T_nnuai31-EAw_UDQStj3RkczHStBn2plcwplJr3JKbtPxyoE

Célok - Teljesedjenek ki ismereteik a víz fontosságáról, bővíljenek természetvédelmi ismereteik. Ismerjék meg a víz tulajdonságait, felhasználásának módjait.

Szerezzenek közvetlen tapasztalatokat a vízről.

Környezettudatos magatartásra nevelés. Egészséges életmódra nevelés: a megfelelő vízfogyasztás fontossága.

Feladatok még - Szókincsgyarapítás. Tapasztaltatás. Felfedeztetés.

- Ok-okozati összefüggések felismerése. Ismerjék fel azt az összefüggést, hogy aminek a súlya nehezebb, az elsüllyed a vízben.
- A természethez fűződő pozitív érzelmi viszony megérettetése alapfeladat.
- Fontos a felelősségtudattal kapcsolatos tevékenységek megismerése, megérettetése, vagyis az érzékenyítés.

Ellenőrzés, értékelés után szükséges a továbbfejlesztési útvonalak kimunkálása az egyéni fejlődési ismeretek tükrében.

- Differenciálással pótolni kell a hiányosságokat.
- A magas szinten lévő gyerekekkel a tehetség gondozás érdekében egyéni vagy kiscsoportos tevékenységek szervezése szükséges az igények további kielégítése érdekében.

Mindezen tevékenységek során arra is elgondolni kell, hogy a gyermeki élmények hogyan csapódnak le a családi élet mindennapjaiban. Szülői értekezleten, vagy éppen a visszahúzódó csendes gyerekek esetében a fogadóórák, családlátogatáskor szükséges az élményekre utalás, milyen tevékenység jelent meg a családban, ami eddig nem valósult meg.

Az óvoda hatása a családi nevelésre is igen fontos és meghatározó.

„Akvárium”

Óvodapedagógus neve:	Winterné Békefi Andrea
Intézmény neve, címe:	Corvina Óvoda Ifjúság úti feladat-ellátási hely, 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1.
Fenntartható fejlődési cél:	4. és 8.több fejlődési célhoz használható

„ külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése – matematika	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
<p>Tevékenység, téma: Vásárlás a hal-kereskedésben: halak, növények, eleség, lélegeztető-szűrő, fertőtlenítő folyadék. (vásárlói szokások alakítása)</p> <p>Akvárium berendezése, halak telepítése.</p> <p>Növények, állatok életfeltételeinek biztosítása. (egyéni, csoportos felelősségvállalás, munkára nevelés)</p> <p>Vizeink védelme: (hulladékgazdálkodás, újrahasznosítás: érintőlegesen)</p>	<p>Tevékenység, téma: „Akvárium matematikája”: - számlálás - több, kevesebb, ugyanannyi - halmazok képzése</p>	<p>Tevékenység, téma: Új vers: Vízben él egy apró hal</p> <p>Versisméltés: Jankovich Ferenc: A bátor halacska</p> <p>Vershallgatás: Bartos Erika: Halak Gazdag Erzszi: Hol lakik a halacska</p> <p>Mesehallgatás: Kormos István: Az aranyhalacska és a csuka</p>	<p>Tevékenység, téma: Dalos játék: Száraz tónak</p> <p>Dalos játék ismértelése: Kis kacska fürdik.. Háp, háp.. Mély kútba..</p> <p>Új mondóka: Digi-dagi daganat</p> <p>Zenehallgatás: Hal dal-halszámoló dal gyermekeknek</p> <p>Fejlesztés: Zenélés vizes üvegekkel, poharakkal. Játékszabályról, eszközről ismerjék fel a már jól tudott dalokat.</p>	<p>Tevékenység, téma: *nagyok: Akvárium készítése. (doboz, folpack) Tenyérnyomat készítése, vágása, pikkelyek ragasztása.</p> <p>*kicsik: Tenyérnyomat készítése, ujjpöttyözéssel pikkelyek megjelenítése.</p> <p>*közös Akvárium építése szőnyegen: kagylók, csigaházak, tengeri csillagok, kavicsok, Minimatt halai.</p>	<p>Tevékenység, téma: *kicsik: Szökdelése, átlépések egyszerűbb karikaalakzatokon.</p> <p>*nagyok: Karikagurítás padok között, karikahajtás futás közben, ugróiskola.</p> <p>Játék: *kicsik: Halak a tóban (békafogó)</p> <p>*nagyok: Halászfogó</p>

Akvarisztika a lakásban: <https://www.youtube.com/watch?v=0vxzbkYOEFs>

Tartása: <https://www.youtube.com/watch?v=aRtOoX17vos>

Aranyhalak: <https://www.youtube.com/watch?v=1XthX714R3U>

Eszköz: laptop, projektor, hangfalak, vetítővászon

Fejleszt: környezettudatosság, érdeklődés, gondolkodás, figyelem, nyelvi kifejezőképesség, emlékezet, beszédértés, türelem

Vizsgálódások, kísérletek:

Viselkedésük akváriumban. Milyen körülményeket szeretnek. Hogyan táplálkoznak, milyen rendszerességgel. Látás, szaglás, hallás, tapintás.

Alkalomszerű megfigyelések

Állatkereskedésben akvárium megfigyelése, hogyan kell kialakítani, gyermekeket érdeklő kérdések feltevése szakembernek. Külső jegyek. Halak mozgása, hangja. Kapcsolatuk környezetükkel. „Névadó”.

Folyamatos megfigyelések

Napi mozgása. Táplálkozása (mennyiség, gyakoriság, fajtája). Szaporodása. Növekedés nyomon követése.

Környezetvédelemre nevelés:

Ne szemetelj a vizekbe! Ne zavarj a nyugalmukat! Ne bánts őket! Ne hangoskodj a közelükben! Akvárium, élőhely tisztaságára való odafigyelés. Folyamatos gondoskodás az akváriumban élő halakról.

Vers: www.facebook.com/varazsvisko

1. Vízben él egy apró hal, kukába tegyed be!	Papír, szemét és flakon	Tisztítsuk meg a tavat,	A
Szomorú, mert nagy a baj, vidd haza a kezédbe!	úszik körbe a tavon.	mentsük meg a kis halat.	Vagy
Kék vízből lett fekete, Papír, szemét vagy flakon, Koszorú a tó fenekén. én a vízbe nem dobom.	A kis hal már beteg lett, Így lesz tiszta a nagy tó, Szemetelni csúnya tett. Vize kék és ragyogó.		

2. Jankovics Ferenc: A bátor halacska meg a gyáva kismacska

<https://mondokazzunk.wordpress.com/2011/06/12/jankovics-ferenc-a-bator-halacska-meg-a-gyava-kismacska/>

3. Gazdag Erzsébet: Hol lakik a halacska?

<https://www.facebook.com/nepmese.hu/posts/10154163852289859/>

4. Kormos István: Az aranyhalacska és a csuka

<https://www.3szek.ro/load/cikk/85149/kormos-istvan:-az-aranyhalacska-es-a-csuka>

5. Digi-dagi daganat

<https://zea-mondoka.eoldal.hu/cikkek/gyerekeknek/dalok1.html>

Hal dal - halszámoló dal gyermekeknek (Kerek mese)

<https://www.youtube.com/watch?v=BxHKeJWFAQ>

Tevékenységek:

Közmondások: jelentések megfejtése az óvónővel.

Fejétől búzlik a hal. (kínai)

A nagy hal megeszi a kicsiket. (indiai)

Él, mint hal a vízben. (magyar)

Vergődik, mint a partra vetett hal. (magyar)

A zavarosban halászik. (magyar)

Süket, mint egy hal. (angol)

Fejlesztés: motiváltság, logikai gondolkodás, fantázia, kreativitás, kitartás, kooperáció társal, türelem, nyelvi kifejező kp.,

Találós kérdés

Benn a vízben vígan élek, Nincsen hangom, nem beszélek, De vergődöm a partra téve, tiszta vízben vígan élek. Szálka nélkül nem létezem, Testem fedi sok pikkelyem.

Érdekeségek a halakról

A dinoszauruszoknál is régebben élnek a Földön.

A halak nyitott szemmel alszanak.

Az aranyhal kifehéredik, ha nem éri napsütés.

A halak nem tudnak hátrafelé úszni, csak az angolnafélék.

Néhány halfajtának nincsen csontja, testük váza porcokból áll.

Néhány faj képes repülni, a vízfelszínen ugrándozi.

A mai élő legnagyobb halfajta a cetcápa 15 méter hosszú is lehet súlya, mint egy kamioné.

Nem lát jól, rövidlátók a zavaros vízben, de a parton lévő mozgást jól látják.

Szaglószerv orrlyukaiban található, a víz átmegy rajta, *jó a szaglása.*

Hallanak, hangos zenére, kiabálásra reagálnak.

Testük oldalt „bőr”, olyan, mint a radar, *érezkei* a másik hal nagyságát.

Bajusza ízlelőbimbók, ezek segítségével találják meg az eleséget. Ha visszavágod „bajusza sérül” nem tud táplálkozni, a túlélésre kevés az esélye.

Eldöntendő kérdések:

Van a halnak pikkelye?

Vízben él a hal?

Megeszik az emberek a halat?

A halak egyforma nagyságúak?

Becsukják a szemüket, mikor alszanak?

Minden hal egyforma színű?

Szeretnek piszkos vízben élni?

Eszköz: könyv, laptop

Fejlesztés: logikai gondolkodás, szókincsbővítés, kreativitás, nyelvérzék, türelem, kitartás, emlékezet

Anyanyelvi játékok

1. Víz bugyborékoltatása szívószállal.

2. Halak beszéde-tátogó halak.

3. Hurkapálcára cérnával felkötött papírhalk fújása.

4. Adj nevet a halaknak, külső jegyek alapján! Nálunk a befutó: Aranyka, Foltos, Ficánka.

Eszköz: pohár, víz, szívószál, habzó folyadék, kancsó, papír, ceruza sablon, olló, hurkapálca, cérna

Fejlesztés: környezettudatosság, gondolkodás, érdeklődés, kitartás, figyelem, hallásészlelés, emlékezet, képzelet, beszédértés együttműködési képesség, önbizalom, kudarc-siker kezelése, motiváltság, önállóság, fogalomismeret bővítés, szem-kéz koordináció, szemfixáció.

Mozgásos játékok

„Föld-víz”

A gyermekek a halak. Ha azt mondom föld-a tenger/akvárium mélyén mozdulatlanok lesznek, ha azt mondom víz-gyorsan úsznak.

Fejlesztés: gondolkodás, figyelem, beszédértés, szabálykövetés, ügyesség, hallásészlelés, feladatértés, kitartás

„Haladj az áramlattal”

Kék vagy áttetsző anyagot mozgatok a talajon a gyermekek előtt hullámzó alakzatban, ez jelképezi az áramlatot. A gyermekeknek/halaknak abba az irányba kell mozogniuk/úszniuk.

Eszköz: textil

Fejlesztés: gondolkodás, tájékozódás térben, irányok, szem-láb koordináció, felidézés, kitartás, türelem, siker-kudarck kezelése, emlékezet, gyorsaság

„Kiszárad a tó”

Egy vastag kötelet kör alakzatban leteszek a talajra (tó), ezen belül van minden gyermek (halak). Megfogom a kötél két végét, és lassan szűkíteni kezdem a tó méretét, ami azt eredményezi, hogy a halaknak egyre kevesebb helyük van a tóban. Akinek a lába hozzáér a kötél oldalához, annak a gyermeknek el kell hagynia a tavat, nincs elegendő helye.

Eszköz: vastag kötél

Fejlesztés: érdeklődés, gondolkodás, beszédértés, szabálykövetés, felidézés, kitartás, figyelem, egyensúly érzék, együttműködés, siker-kudarck kezelése, állóképesség, ügyesség

Drámajáték

„Kedvenc játék”

A hal nagyon szeret úszkálni a vízben.

Kérdések

Te mit szeretsz a legjobban csinálni? Játszd el, mi találjuk ki!

„Mire vagy/ mire lennél a legjobban kíváncsi a halakkal kapcsolatban”?

Mit kérdeznél egy bálnától, aki tengerben, óceánban él?

Mit kérdeznél az akváriumunkban élő halainktól?

Fejlesztés: logikai gondolkodás, szókinccs, kreativitás, nyelvérzék, türelem, kitartás, önbizalom, ismeretek alkalmazása, környezettudatos szemlélet formálása

A játékok végén szükséges levezetni a feszültséget, és megkérdezni, ki hogyan érezte magát?

Ezek után legyen egy értékelési szakasz is, mivel ezzel lehet sok mindent tudatosítani az iskola előtti életszakaszban. Jó hangulatban, élményként átélt játékokban rögzülnek a tudásanyagok is.

„A víz világnapja”

VÁC - Lengyel Krisztina Orsolya

2021. 03. 22-26.	játék	hagyomány	verselés mesélés anyanyelvi játékok	éneke, zene, énekes játék, gyermek tánc	mozgás	rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	a külső világ tevékeny megismerése	
témák	Vizes játékok	A víz az élet forrása!	„Tán a Dunáig meg sem áll...”	A víz hangja	A nagy ho-ho-ho horgász	Úszik a kis hajó...	„Víz, víz, tiszta víz!”	Pancsoljunk!
anyag	Horgászat Gyöngyhalászat Csónakfűző verseny Szemétszedés és Antal a manta (rája) Udvari játék: Szincápa	03. 22. : A víz világnapja. Beszélgető kör. Tablókészítés. Közös kincsünk a víz: vízvédlem, takarékoskodás. Kék vagy vizes témájú póló mindenkinek	Mese: A széles szájú béka Vers: Tordon Ákos – Papírhajó Anyanyelvi játék: Mit visz a kis hajó? Fújógyakorlat: Papírcsónak verseny Szívógyakorlat: Gyöngyhalások	M.: Hol lakik a halacska Új dal: Mély kútba tekintek Ism.: Fehér lilionszál Zenehallgatás: Száraz tónak	Labdagyakorlatok. Labdaleütés, gurítás, kétkezes alsó és felső dobás, labdavezetés, labdaelfogás. Játék: Horgászok – halak. Mozgásos p.: Hajótörés	Nagyok: Papírcsónak hajtogatása, díszítése ragasztással. Középsősök: Papírcsónak díszítése ragasztással.	A vízi és a víz körüli életközösségek. A víz haszna, ereje. A víz körforgása. Kísérletek: vízminták (szaga, színe), a víz halmazállapotai, vízimalom. A mi folyónk a Duna!	Úrtartalom: mérések, becslések, összehasonlítás, sorba rendezés. Játékos kísérletek: Elsüllyed vagy sem? Szappanhajó.
eszköz	saját készítésű és egyéb társasjátékok	gyűjtött képek, könyvek, folyóiratok, laptop, földgömb	síkbábok, papírcsónakok, szívószálak, gyöngyök, kagylók, tálkák, víz, kagylóhomokozó	halak, üvegek, kavicsok, cd és lejátszó, képek, fejdíszek	tornapadok, léglabdák	színes papírok, kagylók, kivágott minták, zászlók, ragasztó, színes ceruza	vízminták (eső, csap, Duna) jég, párologtató, képek	különböző méretű üvegpoharak, mérőpohár, szappanhajó, víz, kagylóhomokozó
cél	Szabálytudat, toleráns magatartás alakítása.	A környezeti magatartás alakítása, ok-okozati összefüggések megláttatása	Erkölcsei érzelmek, magatartás fejlesztése. Élménynyújtás.	Auditív memória, taktilis csatornák fejlesztése. Tiszta, középéres éneklés. Esztétikus mozgás.	Mozgáskoordínáció, aktivitás fejlesztése. Mozgásigény kielégítése.	Finommotorika, szem – kéz koordináció, produktív képzelet fejlesztése	Közvetlen tapasztalatszerzés, megfigyelések.	Matematikai szókincsbővítés, játékos cselekedtetés.
feladat	Szabályok megismertetése, gyakorlása. Közösségi érzés alakítása.	Pozitív érzelmi viszony, felelősség tudat alakítása. Együttműködés	Szókincsbővítés, beszédszervek ügyesítése. Figyelem, képzelet fejlesztése.	Egyenletes lüktetés, tempó tartás. Új dal gyakorlása. Hallásfejlesztés: effektek.	Szem-kéz, szem-láb koordináció. Testséma, szemfixáció fejlesztése.	Fantázia fejlesztése. Önálló, kreatív munkalehetőségek biztosítása. A közös munka öröme.	Meglévő ismeretek, tapasztalatok differenciálása, rendszerezése. Ismeretek bővítése.	Következtetések, ítéletek alkotása, verbális alkalmazása. Gondolkodás fejlesztése.

Ajánlások

Polip készítése: https://padlet-uploads.storage.googleapis.com/489401924/7b305630b4025653ce4fa6496fc5f899/video_1585131994_1.mp4

Vízben kinyíló papírvirágok:

https://www.youtube.com/watch?v=P_3UllrOogE&fbclid=IwAR2icH361Wet6IQjLXSwEkSKRBtibHHT-LlxhV_pZHwGTfhvwlVqHAHUfSE

Polip kvíz: Melyik polip van a képen? 11 kérdés, időre megy. <https://wordwall.net/hu/resource/1068966/melyik-polip-van-k%c3%a9pen>

Mozgásfejlesztés: Ugráló béka <https://fejlesztto.fpsz.hu/izgo-mozgo-jatekok/ugralo-beka/>

Tóba ugró béka <https://fejlesztto.fpsz.hu/izgo-mozgo-jatekok/toba-ugro-beka/>

Vízben élő állatok: Azt a lufit kell kipukkasztani, amely vízben élő állatokat szállít <https://wordwall.net/hu/resource/974344/v%c3%adz-vil%c3%a1gnapja>

A víz körforgása: <https://www.youtube.com/watch?v=JdxvofRKjQs>

A víz fagyása és olvadása: <https://www.youtube.com/watch?v=5gyA22M47X0>

Víztakarékosságról gyerekeknek: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5QlGOZPNu8>

Valamit visz a víz 2019. – Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács: https://www.youtube.com/watch?v=y_Pnp-rxNAO

Magyar népmesék: A víz tündére <https://www.youtube.com/watch?v=l8SI95MjHTU>

Anyanyelvi játék

Találós kérdés: Mi ez?

- Hajót hordok hátamon, megtorpanok gátakon.
- Gépet hajtok, kereket, húgaim a fellegek.
- Tiszta forrás az anyám, hömpölyög a Dunán.
- Partot mosva, fecsegve sietek a tengerbe.
- Aki utánam kutat, fúr a földbe mély kutat.
- Harmat vagyok fűszálon, a követ is kivájom.
- Zubogok, ha forr az üst, tündöklök, mint az ezüst.

Válasz (A víz)

Érdemes kiegészíteni az ajánlásokat a helyben található sajátos, vagy egyéni módszerekkel, eszközökkel. Így gazdagabb tárház áll rendelkezésre a témafeldolgozáshoz, és sok sikerélményt adhat a résztvevőknek.

.....

„A víz az élet mozgatója”

Óvodapedagógus neve:	Farkas Gyuláné
Intézmény neve, címe:	Baptista szeretetszolgálat kisújszállási óvodája Petőfi óvoda 5310 Kisújszállás Ifjúság u.2.
Fenntartható Fejlődési Cél:	6.Tiszta víz és ...

A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai tartalmú tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Mozgás
<p>Tevékenység, téma: A víz: - körforgása, - tulajdonságai, - alakváltozásai, - fajtái, - felhasználása, A víz és az élőlények kapcsolata Fenntarthatóság: a vízzel való takarékoság csap elzárása, esővízgyűjtése, használt víz újrahasznosítása.</p>	<p>Tevékenység, téma: Mennyiségek összemérése úrtartalom szerint. Sorozatok kialakítása a mérések alapján Ítéletalkotások, „igaz-hamis” állítások</p>	<p>Tevékenység, téma: Mondóka: Esik eső, jaj, jaj... Mese: ZelkZoltán: Páráccka K.László Szilvia: Csilicsepp Vers: T. Fiser Ildikó: A víz Balázs Lilla: Esőcsepp-torna (a víz körforgása)</p>	<p>Tevékenység, téma: Mondóka: Ess, eső ess Dalos játékok: Mély kútba tekinték... Fehér liliomszál... Miért küldött az új asszony? Zenehallgatás: Átall mennék én a Tiszán Fejlesztés: Zenei alkotó kedv fejlesztése, zenei kérdés–felelet kitalálása</p>	<p>Tevékenység, téma: kicsiknek: Felhő színezése, varázslással nagyoknak: Eső ábrázolása: hajtogatással, varrással</p>	<p>Tevékenység, téma: Nap- felhő játék Ügyességi játékok a vízzel Locsold meg a növényeket! (váltóverseny) Bújj el az eső elől!</p>

Játékötletek

Felhő-játék

A felhőből különböző számú esőcseppek esnek (1-től-6-ig), feladat a megfelelő esőcsepp alá tedd oda, az ugyanannyi cseppest tócsaformát.

Eszköz: játéktábla, 6db különböző nagyságú tócsaforma

Fejlesztés: számolás, figyelem, beazonosítás, relációk felismerése

Horgászós játék

A játéktáblán elhelyezzük a halakat, minden gyermek kap egy vödörformát, amibe gyűjti a kifogott halait. Az a győztes gyermek, aki a leghamarabb kifogja a 6 db halát. A játékot egy (számos) vagy kettő (számos és színes) dobókockával játszhatják.

Eszköz: játéktábla, 36 db hal, 1-től- 6-ig pikkellyel és hat alapszínben, 2 féle dobókocka

Fejlesztés: figyelem, türelem, számolás, emlékezet, finommotorika, azonosítás, összehasonlítás

Merre úszik a hal?

Feladat: Helyezd el egy sorban az azonos színű halakat, figyeld a megfelelő irányt! (le, fel, jobbra, balra)

Eszköz: egy mátrix tábla, 6 féle színű halforma

Fejlesztés: figyelem, téri tájékozódás síkban, azonosítás, kitartás, önállóság, koncentráció

„Tisztítsd meg a földet! (takarítási világnap)”

Óvodapedagógus neve:	Farkas Gyuláné
Intézmény neve, címe:	Baptista szeretetszolgálat kisújszállási óvodája Petőfi óvoda 5310. Kisújszállás Ifjúság u. 2.
Fenntartható Fejlődési Cél:	6.Tiszta víz és alapvető köztisztaság

A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai tartalmú tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Mozgás
<p>Tevékenység, téma: Különböző hulladékok gyűjtése, hulladékok anyagainak, azok tulajdonságainak megállapítása. (műanyag, üveg, fém, papír stb.)</p> <p>Kukások munkájának megismerése.</p> <p>Fenntarthatóság: szelektív hulladékgyűjtők megfigyelése, szelektálás gyakorlása.</p> <p>Ismerkedés a hulladékfeldolgozással</p>	<p>Tevékenység, téma: Halmazok létrehozása megadott és szabadon választott szempontok szerint.</p> <p>Számlálás gyakorlása, becslés, relációk felismerése, gyakorlása.</p>	<p>Tevékenység, téma: Mondóka: A szemét nem az utcára való...(m)</p> <p>Vers: Várfalvy</p> <p>Emőke: Szemetező mondóka</p> <p>Bartos Erika: Kukásautó</p> <p>Mese: Tóth Eszter: Hajiga-bajok</p> <p>Kukabanya varázsol</p>	<p>Tevékenység, téma: Mondóka: Én vagyok a szemétlapát...</p> <p>Dal: Dolgozni szaporán</p> <p>Zenehallgatás: Föld dala</p> <p><u>Fejlesztés:</u> Ritmusérzék fejlesztése hulladékokból készített hangszerekkel</p>	<p>Tevékenység, téma: kicsiknek: Kupakból virág ragasztása</p> <p>nagyoknak: Játékok készítése különböző hulladékokból</p>	<p>Tevékenység, téma: Futás, mászás, kúszás, szökdelés: Pet palackok, konzervdobozok megkerülésével</p> <p>Dobások: Konzervdobozok dobása labdával, dobás szemeteskosárba</p> <p><u>Ügyességi feladatok:</u> Lábbal kupak és papírgalacsinok felszedése</p>

„Tavaszi szél vizet áraszt”

Maci Alapítványi Óvoda, Jászberény

Ilonkáné Vida Angéla, Sisáné Berta Ágnes

Természet és közlekedés	A tavasz ébredése. Folyóink, vizeink. Vizek, vízpartok élő világa Jeles zöld napok: Víz Világnapja (márc.22.) A húsvét és a víz kapcsolata.	A Víz világnapjára emlékezés. Séta a Zagyva partra. Vízminták vétele, vizsgálata. A vadkacsa család életének megfigyelése a Zagyva folyón. Húsvéti ráhangolódás.	Vízi közlekedési eszközök készítése, úsztatása. Papír hajó, tutaj.	A víz szennyezés hatásai, e hatások megelőzése. Mi mit tehetünk? Vizes kísérletek. Hazánk védett vízi madarai és életterei. Képek válogatása közben beszélgetés.
Matematikai jellegű tapasztalat szerzés	Matematikai tartalmak Számlálás gyakorlása. Halak, vízi élőlények képeivel.	Matematikai tartalmak Halmazok képzése: élő-élettelen	Matematikai tartalmak Számlálás számnevek csoportosítás (horgász játék.)	Matematikai tartalmak Kagylók csoportosítása, osztályozása. Torpedó játék.
Rajz, mintázás, kézimunka	Hullámzó víz festése hengerrel. Papírhajó, tutaj készítése barkácsolással.	Halak készítése tépéssel, ragasztással Hal készítés papír fűzéssel,	Halak készítése tenyér lenyomattal	Akvárium barkácsolása dobozból Úsztatott akvarell festmények készítése,
Anyanyelvi nevelés	Hangszerek hangjának megismerése Hangutánzás víz állathangokkal.	Furulya rövid vagy hosszú megszólalásának megkülönböztetése/ lépj hosszút vagy rövidet/ Vizes hangok felismerése CD-ről	Hangutánzó mondóka.	találós kérdések játék a vízzel beszélj a vízről

Mozgás	Főgyak: Guggolás, guggolásból felállás	Főgyak: Guggolás, guggoló helyzetből felugrás, nyuszi ugrás Akadály pálya készítése: Átkelés a „hídon”, „folyón” átkelés, mocsárjárás.	Főgyak: A bordásfalnál leguggolás és felállás folyamatos fel-él le fogással	Főgyak: Guggolás, guggoló helyzetből felugrás, nyuszi ugrás, haladás guggoló helyzetben- törpejárás
Szabály játékok	Játék:” Halak, vissza a tóba!” (futójáték eszközhordással)	Játék:” Halak, vissza a tóba!” (futójáték eszközhordással) Tűz, víz, repülő...	Játék:” Halak, vissza a tóba!” eszközhordás egyik helyről a másikra felnőtt segítséggel.	Játék: ”Halak vissza a tóba!” (csapatverseny) Mocsárjárás.
Ének	Víz, víz, tiszta víz... (mondóka) Béka, béka, brekeke... Harcsa van a vízbe...	Széles a Duna... Háp, háp, háp, jönnek a kacsák... Kácsa, kácsa	Mit mos, mit mos, levél katicája Béka, béka, brekeke...	Nád alól és köd alól bábokkal kiegészítve. Mély kútba tekintek...
Mese Vers	Az elátkozott béka Vers: Tó vize, tó vize... Zelk Z.: Hová szaladsz vízipók? A világ vándora (Történet a víz körforgásáról.)	Az öreg halász és a nagyra vágyó felesége. Kovács Zsóka: A vízcsepp meséje. Vers: Alattunk a Balaton. Vizi vers.	Döbrentey I.: A kút Vers: W.S. Kacsaúsztató Csipp-csepp csepereg... A favágó és a Vízitündér (népmese)/Héts zínvarázs	Benedek Elek: Szent Anna tava Vers: Alattunk a Balaton. Benedek Elek: Az aranyhal Maros és Olt (népmonda) A Tisza eredete Dél-Alföldi eredet monda

A differenciált egyéni bánásmód kiemelten fontos abban az esetben, ha SNI-s tervezésre is szükség van. .

Ez az integrált nevelésben résztvevők mindegyikére vonatkozik. Az óvodapedagógus, gyógypedagógus, pedagógiai asszisztens munkájának összehangolása a felkészülés és megvalósítás folyamatában elengedhetetlenül fontos feladat.

Van ahol az egyéni fejlesztési tervek kapnak nagyobb hangsúlyt, ez is megoldható, és igen eredményesen megvalósítható.

-----

7. Cél: Megfizethető és tiszta energia

„Autómentes nap - Pécs”

Városközponti Óvoda Köztársaság Téri Tagóvodája (Pécs)

Az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 – A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása kiemelt projekt keretén belül megvalósuló gyermekközösségi nap célja, hogy az óvodánk gyermekei a projekttel összhangban álló, a tematikus, szervezett intézményi tevékenység hátránycsökkentő elemeit kiemelő közösségi élményben részesüljenek, továbbá a partnerek bevonásával az esemény a komplex intézményfejlesztés állandó elemévé váljon. Az Autómentes nap programjai, differenciált tevékenységei esélyteremtőek, hátránycsökkentő szerepet töltenek be, szocializációs folyamatokat erősítenek meg. A közösségi programok során megvalósul az egyéni és társas kompetenciák fejlesztése, emellett elősegítik a gyermekek kompetenciáinak és készségeinek fejlődését, így az iskolai lemorzsolódás prevencióját. A rendezvény a nevelőtestület, a fenntartó, a partnerek bevonásával épít a helyi partnerség, közösség, hálózat, az élmény révén rezilienssé és együttműködővé váló, az intézmény prevenciót támogató pedagógiai tevékenységekre.

Az Autómentes nap lehetőséget teremt a gyermekek, szülők környezettudatos magatartásának és szemléletének formálására. Az óvodásokat és családjaikat igyekszünk motiválni arra, hogy tartsák be az Autómentes nap szabályait, lehetőségük szerint érkezzen ezen a napon az óvodába gyalog, biciklivel, busszal. Kiemelt figyelmet fordítunk a gyalogos, kerékpáros, buszos közlekedés népszerűsítésére, illetve a megújuló energiákkal működő, elektromos autók, buszok megismerésére.

Ennek érdekében a következő állomásokon, programokon vehetnek részt a családok:

- Kézműves tevékenység végzése: újrahasznosítható alapanyagokból járművek barkácsolása.
- A Zöld Híd Alapítvány Öko-Kuckó Oktatóterem és Játsszóház játékos interaktív foglalkozása a nagycsoportos gyermekek részére a környezettudatos közlekedés témakörében Energia és közlekedés címmel.

Az udvaron mozgásos tevékenységek, ügyességi versenyek:

- Kismotor verseny akadálypályán
- Roller verseny akadálypályán
- Kerékpáros közlekedés akadálypályán-Biciklis „jogosítvány” megszerzése

Kressz játékok

Gyümölcs és gyógytea kóstolás.

Buszos közlekedés gyakorlása a Tüke Busz Zrt. Mesebusz programjában való részvétel. Gyermekközösségi programunkat közös családi óvodakör futással zárjuk.

A lezajlott eseményke után szülőkkel együtt tanulságos értékelni a tevékenységeket. Az értékelés során ha vita adódik, az is hasznos lehet, mert a félreértések tisztázása, az együttes tevékenységek hasznossága eredményes a közösségalkításban.

„Szél, mint energiaforrás!”

Zöld Óvoda Bázisintézmény által szerveződött szakmai nap
Madarász Imre Egyesített Óvoda Gépgyár úti „SZIM” tagóvodája - Karcag

Célok

- A csoportba járó gyermekek gondolkodásának, viselkedésmódjának, szokás - és érték rendszerének, kreativitásának, problémaérzékenységének alakítása, fejlesztése.
- Váljanak nyitottá, érzékennyé a külvilág iránt.
- Ismerkedjenek meg az energia fogalmával, megújuló energiaforrásokkal, felhasználási lehetőségekkel, tudatos, takarékos módjaival.
- Tapasztalatszerzési lehetőségek különböző játéktevékenységek során.
- Új ismeretek szerzése a meteorológiai állomásról

Feladatok

- Élményszerű megismerés, felfedezés biztosítása.
- Kapcsolatok erősítése, együttműködési készség fokozása.
- Meglévő ismeretek alkalmazása, gazdagítása.
- Komplexitás.
- Sikerélmény biztosítása.

Szokás- és szabályrendszerbe beépíthető tartalmak

Környezettudatos, környezetkímélő gondolkodás, magatartás alakítása.

Takarékosságra, energiatudatosságra való nevelés.

Újra felhasználásra való nevelés.

Energiaforrásokkal való ismerkedés régen és napjainkban: szélmalom, vízimalom, szélturbina, napelem, napkollektor.

Nevelőmunkában megjeleníthető tartalmak

Egészséges életmódra nevelés

Mozgáskoordináció, állóképesség, kitartás fejlesztése, erősítése a saját energiaszükséglet (mozgás) megtapasztalása során.

Komfortérzet kielégítése

Érzelmi nevelés, szocializáció

Játék, közös tevékenység

„Fúj, fúj, fúj a szél, annak fúj a szél...”

Különböző fújó játékok (papír zsebkendő, pingpong labda, pomponok célba juttatása, buborékfújás)

Munka

Seprés, udvarrendezés, növények karózása, száradó ruhák csipesszel rögzítése.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Sokoldalú tapasztalatszerzés hallás, látás, érzékelés útján.

Önálló gondolatok megfogalmazása, kifejezőképesség fejlesztése.

Energiaforrások neveivel való megismerkedés, szókincsbővítés.

Ok-okozati összefüggések megfogalmazása.

Kommunikáció-kooperáció energifajtákról

„Előttem van Észak...” – téri irányok

Külső világ tevékeny megismerése

Látogatás a Debreceni Egyetem Karcagi Kutatóintézetébe- Arboretumba.

Élmények, közvetlen tapasztalatszerzés: meteorológiai állomás megfigyelése, ismeretek szerzése a különböző műszerekről és azok működéséről, funkciójáról.

A szél ereje: szélzsák mozgásának megfigyelése.

A szél irányának megállapítása.

A szél energiájának felhasználása.

A szél energiájának káros következményei.

Verselés, mesélés

Energiamese - Kalandos történetek Energiaországból – Az E.ON oktatási programjának mesekönyve Dr. Bátorfiné Jeles Anna (Adamsky Kft.)

Udud István: A szél

Szabó Lőrinc: A szél és a nap

Szalai Borbála: Szellő szökken

Kovács Barbara: Levél a szélben

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Tavaszi szél vizet áraszt...

Tekereg a szél...

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Papírsárkány készítése

Szélforgó

Szélzsák

Szélcsengő

Mozgás

Fogójáték

Mozgás improvizáció – különböző erősségű szélre

Böjti szelek

„Megújuló energiák – Kecskeméten”

Óvodapedagógus neve:	Az óvoda óvodapedagógusai
Intézmény neve, címe:	Corvina óvoda Ifjúság úti feladat-ellátási hely, 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1.
Fenntartható Fejlődési Cél	7.Megfizethető és tiszta energia

A megújuló energiaforrások jelentősége, hogy alkalmazásuk nem rombolja a környezetet, nem okoz olyan káros hatásokat sem, mint az üvegházhatás, a légszennyezés, talajszennyezés vagy a vízszennyezés.

Megújuló energiaforrás a Nap, a szél, a víz és a föld belsejében lévő hő és a biomassa. (Energetikailag hasznosítható növények, termések, növényi, állati hulladék.)

A nap energiája

A Nap egy csillag, sugárzása melegen tartja a Földet. A napenergia hasznosításának egyik módja a napkollektor, amiből 3 db található az óvoda tetején is. Nézzük meg hogyan is működik.

Játék

Mindenki vegyen egy fekete és egy fehér kesztyűt, húzzátok fel. Nyújtsátok ki előre a kezeteiket, hogy jól érje a Nap. Amíg várakozunk, énekeljünk. Tudtok-e mondani Napról szóló dalokat?

Tegyétek a kezeteiket az arcotokhoz, éreztek-e különbséget a két tenyér között? Hogy tudnátok elmondani? (A fekete kesztyű a Napból jövő sugárzó hőt elnyeli, ezáltal felmelegszik. A napkollektornak is ez a feladata: elnyelje a Nap melegét és felmelegítsen.)

Eszközök: fekete, fehér kesztyű, napelemes körhinta

Bemutató - Közös játék - Körhinta - Szóródjatok szét, gyűjtsétek össze a Nap melegét, fejetek a napelem. Ha már összegyűjtöttétek a Nap melegét, emelkedhet a karotok és lassan elindulhat a körhinta.

A közlekedési eszközök tetején lévő napelemek összegyűjtik a Nap melegét. Ez olyan, mintha üzemanyagot kapnának a járművek, ez működteti most őket.

Eszköz: autó, hajó, helikopter, vizes kád, labirintus.

A szél energiája

A Napnak az erejét már láthattátok, tapasztalhattátok. Minek az erejét tudjuk még kihasználni? (A kép is segít, itt a falon.)

A szél erejét, mozgási energiáját régóta használja az emberiség. Régen mire használták?

Napjainkban a szél energiájából úgynevezett szélturbinákkal villamos áramot lehet előállítani. Hazánkban már több helyen is található ilyen szélerőmű. (Komárom, Sopron környéke)

Leghatékonyabban a magasabban fekvő, szeles, dombos, hegyes, huzatos területeken, óceánokon lehet hasznosítani.)

Játékok- Szélforgó; Szélvitorla; Szerpentes pálca.

Víz

A tóban milyen állatok és növények élhetnek? Mikor érzik jól magukat a vízben?

Játék: egy rosszcsont gyerek minden kezébe kerülő dolgot beledobált a tóba. A tóban látható halacskák tőletek kérnek segítséget, hogy a nem odaillő dolgokat tegyétek ki a partra. Nézzétek meg, mi van most a tóban, döntsétek el mi az, ami veszélyes a halaknak, és azt vezessétek ki a partra!

Ellenőrzés: közösen nézzük meg, hogy tiszta-e már a tó!

Eszköz: kisasztal, labirintus.

Lencsési Óvoda „Zöldovi” Békéscsaba

A négy téma

1. hét: Víz
2. hét: Levegő
3. hét: Nap
4. hét: Üvegház hatás

Szokás- és szabályrendszerbe beépíthető tartalmak

1. A gyermekek legyenek tisztában energia fogyasztás takarékos felhasználás alapjaival. Tanulják meg azt, hogy a víz védelme nagyon fontos számunkra. Ismerjék meg az általuk is használható víztakarékossági módokat.
2. A gyermekek ismerjék meg tiszta levegő fontosságát. A levegő és a légáramlás felhasználhatóságát, mint energiaforrást. Ismerjék meg a levegőt károsító hatásokat és annak kiküszöbölésének alapjait.
3. A gyermekek ismerjék meg a Nap jótékony hatásait az élővilágra. Ismerjék meg a napkollektor, napelem fogalmát.
4. A gyermekek a csíráztatás által ismerjék meg a Nap jótékony hatásait. Ismerjék meg az üvegház fogalmát. A hulladékok környezettudatos felhasználásáról újra hasznosításáról szerezzenek ismereteket.

Nevelőmunkában megjeleníthető tartalmak

Egészséges életmódra nevelés

A gyermekek személyi higiéniájának fejlesztése.

A napi tisztálkodási szokások víztakarékos módjának elsajátítása. A gyermekek környezettudatos szemléletének formálása, alakítása a tevékenységek során.

Érzelmi nevelés, szocializáció

A környezethez fűződő viszony, az élőlények megbecsülése, szeretete, védelme. Környezeti értékek, esztétikai értékek tudatosítása. A megtapasztalható környezeti gondok tudatosítása, a tevékenység lehetőségének, hatékonyságának felismerése.

Játék, közös tevékenység

A játéktevékenységek során önállóság és a kreativitás fejlesztése. Környezettudatos társasjátékok készítése.

Munka

Növény-és állatgondozás, önkiszolgáló tevékenységek végzése.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

A beszélő környezet biztosítása, a gyermekek kérdéseinek megválaszolása a tevékenységek során.

Élmények, tapasztalatok változatosságának biztosítása.

Értelmi fejlesztés során a gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építünk. Az ismeretek feldolgozása és rendszerezése során a gyermekek értelmi fejlesztése.

Külső világ tevékeny megismerése

1. A víz tulajdonságainak megtapasztalása. A víz lételemünk, a víz fontossága az élővilág számára. A vízzel való takarékoskodás fontossága.
2. A levegő játékos felfedeztetése, megfigyelések, kísérletek (buborék, lufi, papírzacskófújás)

A levegő szerepe az életünkben. légzés, légzőszervek megfigyelése

Tiszta és szennyezett levegő közötti különbségek, és hatásai a természetre.

A levegő mozgásának érzékeltetése, megtapasztalása.

A levegő, az oxigén fontossága az életben, hatása az élőlényekre.

3. Kísérletezés a fényvel, árnyjáték, fény-árnyék viszonya. A nap jótékony hatása az élőlényekre. Újra hasznosítható napenergia: Pl: napkollektor, napelem.
4. Az üvegház jótékony hatása a növényekre. Virágkertészet látogatása.

Környezeti hatások különbségeinek megfigyelése.

Matematikai tartalom

1. Halmazállapotok összehasonlítása.

Játék a tárgyakkal. Párokalkítások szubjektív és adott szempont szerint.

2. Válogatás adott szempontok szerint (szennyező-nem szennyező)
3. Kisebb-nagyobb összehasonlítások
4. Úrtartalom mérések, az eredmények összehasonlítása.

Verselés, mesélés

Versek

Tamkó Sirató Károly: Dal a tónál, Gyurcsó István: Tavacska születik. Zelk Zoltán: Párácska

Szabó Lőrinc: Szél és a nap, Bartos Erika: Buborék, Vidor Ágnes: Nagytakarítás a napnál, Jöjj ki napocska (ÉNO218), Kerekecske dombocska, Icinke – Picinke, Gazdag Erzs: Üveggolyó

Mesék

Flupi és a víz, Vackor az óvodában - Szélike királykisasszony

Darázs Endre: Mese a Napról

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Kézmosó dal. Tó vize (ÉNO 316). Fáj a kutyámnak a lába.... Csön, csön gyűrű. A Győri Győrnek...

Gryllus Vilmos: Őszi falevél. Tekereg a szél (ÉNO.220)

Gryllus Vilmos: Biciklizős dal

Hosszú az erdő (ÉNO274), Süss fel nap, Süss ki nap fa alá (ÉNO219), Cini, cini..., Ha és cica volnék...

Én kis kertem...

Alma együttes: Szuperkukák

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Vízi képkészítés - Mini vízhálózat készítése PET palackból. Hal formára mozaikkép készítése,

Előre megrajzolt formák felületfestése, Tenyérnyomatból halacska formázása, Vitorlás készítés egyszerű hajtogatással

Szélzsákok készítése.

Szélforgó készítése felállítása az udvaron (újrahasznosított PET palack).

Élményrajz: én és a szél

Röptethető falevél készítése.

Papírrepülő készítése.

Napkollektor készítése.

Nap készítése rongytechnikával.

Nap, hold készítése papírgolyóból.

Növények palántázása, magok hajtatása, csíráztatása.

PET palackok segítségével, újrahasznosított „üvegház” építése.

Palackok vágása, illesztése, ragasztása.

Mozgás

Futások tempóváltással, akadálykerüléssel.

Léglabda gyakorlatok

Futás irányok szerinti akadálykerüléssel,

Futás tempóváltással, szökdeléssel

Légző gyakorlatok foci az óvoda udvarán.

Távolugrás, talajra fektetett kötélpár átugrása egy lábról két lábra.

Jeles napok

Megünnepeljük a Föld napját, a Víz Világnapját és a Takarítási Világnapot is.

A Takarítási Világnap alkalmával „Őszi Szorgoskodó Ramazúri” címmel családi napot tartunk az óvoda udvarán.

Mindezeket az ajánlásokat hozzá lehet kapcsolni a saját óvodai nevelőmunka tartalmához.

„Az energia”

Tervezett projekt 6-7 éves óvodások részére

Paks Hétszínvirág Óvoda Összeállította: Jantnerné Oláh Ilona

www.hetszinvirag-paks.site50.net

Óvodáskorú gyermekeket ez a téma érdekelheti, ha kellően előkészítjük és változatos, játékos formában dolgozzuk fel. Mint minden óvodai tevékenységet problémafelvetéssel, élménynyújtással, kezdeményezünk. Arra törekszünk, hogy változatos módon, több oldalról közelítsük meg a témát. Velük együtt tervezzük meg mit is fogunk ténykedni a következő napokban. Mint a legtöbb téma, így ez is több napot, akár több hetet vesz igénybe, ezért célszerű a projektben gondolkodás.

Készítünk el egy vázát, ami aztán folyamatosan, rugalmasan bővíthető a gyermekek ismeretétől és érdeklődésétől függően. A kártyák száma is folyamatosan bővíthető.

Módszerek: megfigyelés, gyűjtőmunka, beszélgetés, magyarázat, játékos tevékenységek

Cél: az óvodáskorú gyermekek gondolkodásmódjának alakítása oly módon, hogy takarékoskodjanak az energiával és keressék az alternatív lehetőségeket a felnőttek segítségével. Ítélik el a pazarlást, és ahol tudnak, takarékoskodjanak.

Beszélgetés: gyerekekkel beszélgetést kezdeményezünk, téma az energia.

-Mit jelent az, hogy energia?

-Hol találkozunk vele!

-Miből, miből nyerhetünk energiát?

-Többféle energia létezik?

Ebből kiderül, hogy milyen és mennyi ismeretük van a gyerekeknek. Mennyire érdekli őket a téma. Közben ötletek is felmerülhetnek a téma feldolgozásához a beszélgetés kapcsán.

Megfigyelés: energiakereső irányított játékok több helyen

Járjuk körbe a csoportszobát, az óvoda más helyiségeit, az udvart, a városban is sétáljunk, kérjük őket, hogy szüleik segítségével otthon is vizsgálódjanak, sétáljunk a Duna partján, hol találkozunk az energiával?

Csoportszobában: – napenergia-ablakon át,

- gáz – radiátor,
- villany – világítótestek, akvárium vízpumpája, teafőző, CD lejátszó,
- étel – amit megesszünk.

Az óvoda más helyiségeiben:

- villany- a folyosón, mosdóban, természetbúvár szobában, konyha., - nap -az ablakon át
- gáz- melegíti fel a vizet a radiátorokban, a kézmosáshoz.

Az óvoda udvarán: nap és a szél.

Otthon: - villany- háztartási gépek, gáz- fűtés, főzés, vízmelegítés, olaj- fűtés, napenergia – napelemmel vízmelegítés – fűtés.

A városban: -közlekedés, világítás.

Gyűjtőmunka:

- Keressünk az óvodában, otthon olyan témájú könyveket, amikben valamelyik energiafajtáról találunk érdekességeket
- Reklámanyagokból, újságkivágásokból állítsunk össze egy tablót, amire olyan képeket ragasztunk fel, amik valamilyen energiát használnak fel.
- A szülők segítségével gyűjtünk könyveket, filmeket, amik az energiával kapcsolatosak

Szervezett játékok

Memória játék: újságkivágásokból, reklámanyagokból azonos méretű kartonra ragasszátok fel háztartási gépek képeit, amik villamos energiát használnak fel. Fontos, hogy két-két azonos képet találjatok. Ha felragasztottátok, kezdődhet a memóriajáték.

Kakuktkojás játék: újságkivágásokból azonos méretű kartonra ragasszátok olyan dolgokat ábrázoló képeket, amiken az ábrán látható dolgok valamilyen energiát használnak fel. (vasaló, porszívó, hűtőszekrény, autó, gáztűzhely, hajszárító, ventilátor, számítógép stb) a játékvezető kirak 5-6 képet és meg kell mondani melyik a kakuktkojás?)

Mi történik akkor, ha... mi mivel helyettesíthető?

Kis kartonra írjuk fel a következő kérdéseket egyenként. A válaszokat a gyerekektől várjuk.

Mi történik, ha -mivel lehet főzni, ha nincs villanyáram? - gáz - fa, faszén	Mi történik, ha - hogyan tudod megszáritani hajad, ha nincs villanyáram? - alaposan megtöröljük - a napon
Mi történik akkor a hűtőszekrényben lévő dolgokkal, ha nincs villanyáram? Ha sokáig nincs, akkor megromlik az étel, de ha rövid ideig, akkor semmi baj nem lesz. Ritkábban kell kinyitni az ajtaját.	Mivel lehet fűteni, ha nincs gáz? - fával - szénnel - olajjal - villanyárammal - napenergiával
Mi történik akkor, ha nincs villanyáram? – hogyan közlekedik a villamos? A villamos ilyenkor nem tud haladni.	Mi történik akkor, ha nincs benzin az autóban? Hogyan utazhatunk másként? Utazzunk busszal, vonattal, trolival, metróval, villamossal, kerékpárral, gyalog.
Mi történik, ha elfogy a Földön az olaj, milyen üzemanyagot használnak a közlekedési eszközökben benzin helyett? Akkumulátor, napelem	Mi történik, ha elfogy a Földön a gáz, mivel fűtünk majd? -biogázzal -termálvízzel -napelemmel

Mi történik, ha nincs villanyáram, és nem tudjuk bekapcsolni a számítógépet és a tv-t? Mivel játszol akkor?	Mi történik akkor, ha nem tudod felkapcsolni a lámpát, mert nincs áram, mivel világítasz? - gyertya - elemlámpa - dinamós lámpa
Mi történik akkor, ha nincs villanyáram, és nem tudod bekapcsolni a mosógépet? Hogyan lehet mosni másként? -kézzel	

„Felelj, ha tudsz” játék

A gyerekek körbe ülnek és húznak egy-egy kártyát, ha tudnak, válaszolnak. A helyes válaszért egy-egy korongot kapnak. Az győz, akinek a legtöbb korongja van.

Lehet e valamilyen más energiával helyettesíteni az elektromos áramot? Gázzal, olajjal, fával, napenergiával, szélenergiával, vízenergiával	Mással is fűthetünk télen, ha nem használunk gázt, olajat, fát, szenet, áramot? napenergiával
Milyen energiaforrásból van a legtöbb a Földön, ami soha el nem fogy? Napenergia, víz energiája, szél,	A fűtésnél hogyan takarékoskodhatunk az energiával? Éjszakára és ha elmegyünk otthonról, vagy ha nagyon besüt a nap, lejjebb kapcsoljuk a fűtést.
Milyen energiaforrásból van a legkevesebb a Földön? Gáz, szén, olaj, fa	Amikor világítunk, hogyan takarékoskodhatunk az energiával? Csak akkor kapcsolunk lámpát, ha szükséges, energiatakarékos égőket használunk, oda világítunk, ahol készítünk valamit.
Ha főzünk, és az felforr, mit kell tenni, hogy energiát takarítsunk meg? Kisebb fokozatra kapcsolni a tűzhelyt.	Tudod-e mihez kell több energia, a hűtéshez, vagy a fűtéshez? Hűtéshez: ételhűtés, mélyhűtés, légkondicionáló
Mikor fogyaszt kevesebb energiát a csillár a szobában, ha minden égő világít benne, vagy ha csak egy?	Mivel lehet helyettesíteni a légkondicionálót? Fal és tetőszigeteléssel, vastagabb falak építésével, jól záródó ajtókkal, ablakokkal, feleslegesen üzemelő gépek kikapcsolásával, redőnnyel, sötétítő függönnyel stb
Nyáron hogyan lehet könnyedén melegvizet előállítani, úgy, hogy nem használunk sem gázt, sem villanyt, sem fát? Sötét színűre festett tartályban a nap melegével melegítjük fel a vizet, napelem, napkollektor	Hogyan tudunk takarékoskodni a melegvízzel? Ha nem kádban fürdünk, hanem csak tusolunk, így kevesebb meleg vízre van szükség.
Melyiket kell választani? Az alumínium dobozos üdítőt, vagy a visszaválthatót? Miért?	Döntési helyzet képet ad hogy milyen szinten van a tudásuk, tudják-e alkalmazni amit tanultak.

Igaz vagy hamis az állítások

A gyerekek körben ülnek, egy valaki húz egy kártyát. A játékvezető felolvassa a gyerekek közösen válaszolnak, és alkotnak ítéletet.

Igaz, hogy a fagyasztó és a klímaberendezés sok energiát fogyaszt.	Ha nem mosogatógéppel, hanem kézzel mosogatunk, és ha levegőn szárítjuk a ruhánkat, nem szárítógéppel, akkor energiát takarítunk meg.
Igaz, hogy teljesen mindegy, milyen elemet használunk. (eldobhatót, vagy újratölthető)	Igaz-e, ha a hűtőszekrény bejegesedik, akkor több energiát fogyaszt?
Igaz-e, aki az egész lakásban felkapcsolva hagyja a lámpákat, az nem energiatakarékos, ő pazarló.	Igaz-e, ha kicseréljük a régi ablakokat, ajtókat és helyette hőszigetelő nyílászárókat építettünk be, akkor energiát spórolunk meg.
Igaz-e, hogy a fényfüzerek, amikkel karácsony közeledtével telerakják a házakat és a kerítéseket az energiapazarlás?	Igaz-e, ha télen, amikor fűtünk, és az ablak alatt van a radiátor, akkor rövid függönyt kell feltenni az ablak elé, így nem szorul az ablak és a függöny közé a levegő, és melegebb lesz a szobában és energiát takarítunk meg?
Igaz-e, ha az házat szigetelik, akkor melegebb marad télen a lakás és nyáron nem melegszik fel olyan hamar.	Igaz-e, ha fázom a szobában először a fűtést kell magasabbra kapcsolni. <i>Mi a helyes magatartás?</i>
Ha a tűzhely mellé teszed a hűtőszekrényt az nem baj. <i>Mi a helyes magatartás?</i>	Igaz-e, hogy nem baj, ha néha nyitva marad a hűtőszekrény ajtaja. <i>Mi a helyes magatartás?</i>
Igaz-e, hogy amikor tusolunk kevesebb energiával felmelegített vizet használunk, mintha kádban fürdenénk sok vízben?	Egészségesebb, ha autózás helyett gyalogolsz, és így energiát takarítasz meg.
Amit a tv-ben, rádióban reklámoznak az biztos, hogy csupa jó dolog és energiatakarékos is.	A kerékpározás energiatakarékosabb, mint az autózás.

A kérdések és állítások megválaszolása után a szabad játékban tükröződhetnek vissza az átélt élmények hatásai. Sőt a rosszul értelmezett kérdések esetén is megfigyelhetővé válik, hogy mit kell továbbfejleszteni annak érdekében, hogy biztosabbá váljon a gyermekek tudása.

Ajánlatos a tapasztalatokat a szülőkkel is megosztani. Ez egyben a partneri együttnevelés fontos lépcsőfoka. A továbbfejlesztés így válik teljessé, mert a közös megbeszélés után erősebbé válhatnak az azonos nyelven beszélés, és a közös célért való erőfeszítések tevékenységei. Ez az otthoni és az óvodai tevékenységekben való megnyilvánulásokat erősen befolyásolni tudja.

Szegedi ÓVI Földműves Utcai Óvodája

Tevékenységet vezeti: Kátainé Molnár Erika

Tevékenység célja

- Alakuljon környezettudatos magatartásuk.
- Ismerjék meg az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetüket.
- Szerezzenek új ismereteket a megújuló energiaforrások témakörében.

Tevékenység feladatai

Tanulási tartalmak

- Környezetvédelem fontosságának megbeszélése.
- Élmények, tapasztalatok nyújtása.
- Új ismeretek biztosítása játékos formában.

Nevelési feladatok

- Türelemre, toleranciára nevelés.
- Környezettudatosságra nevelés.
- Környezet szeretetre nevelés.
- Közösségi nevelés.

Képességfejlesztés

- Figyelem fejlesztése.
- Problémamegoldó képesség fejlesztése.
- Gondolkodás fejlesztése.
- Ok- okozati összefüggés megértés fejlesztése.
- Finommozgások és nagymozgások fejlesztése.
- Együttműködés, kooperáció fejlesztése.
- Szociális készségek fejlesztése.

Tevékenység módszerei: bemutatás, szemléltetés, magyarázat, beszélgetés, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.

Tevékenység eszközei: Földbolygó báb, Földbolygó puzzle, képek, szélforgóhoz színes papír, hurkapálca.

A tevékenységben résztvevők: Fehérné Bodó Anikó, Kátainé Molnár Erika, Süni és Tündér csoportos gyermekek (nagy csoport)

A tevékenység felépítése, folyamata:	A fejlesztés eszközei, munkaformái, megjegyzések:
Egy lefedett kosárban elrejtünk egy Földbolygó bábót. Néhány kérdéssel felkeltem a gyermekek figyelmét: <ul style="list-style-type: none"> - Tudjátok – e hol élünk? - Mi a neve a mi bolygónknak? - Mit tudtok a Föld bolygóról? Miután kitalálták, megmutatom a bábót. Majd előveszek a kosárból egy Földbolygó puzzle-t. Megkérem a gyerekeket, hogy együtt próbáljuk meg kirakni. Megkérdezem, hogy kinek melyik a kedvenc helye? Ki hol szeretne leginkább lenni? Majd egy közös rajzolásra invitálom őket egy	Szervezési feladat keretében előkészítem a kosárba az eszközöket. A színes báb figura segítségével motiválom a gyermekeket és fenntartom érdeklődésüket. A puzzle kirakásához elegendő helyet és időt biztosítok. A puzzle kirakása során beszélgetünk a Föld különböző élőhelyeiről, ami segítségükre lesz a következő tevékenység során. A kirakott puzzle-t elérhető helyen hagyom számukra. A közös rajzoláshoz előre berendezem az asztalokat és az eszközöket. Felhívom a figyelmüket, hogy mindenki figyeljen a társa munkájára. A közös tevékenység során fejlődik

<p>hosszú papírra. A feladat az, hogy rajzolják le azt a helyet, ahol szeretnének élni. Ez a hely lehet valóságos és képzeletbeli is. Ha mindenki elkészült, akkor körbe sétáljuk az asztalt és mindenki megnézheti a másik munkáját, közben elmondhatják, hogy miért éppen azt a helyet rajzolták.</p> <p>A Földbolygó báb újra előjön és elmondja a gyermekeknek, hogy sajnos ő most szomorú, mert a világon, több helyen pazarolják az energiát.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyerekek tudjátok mi az energia? - Hallottatok – e már a megújuló energiaforrásokról? <p>A beszélgetés után megkérem a gyerekeket, hogy rakják sorba a megújuló energiaforráshoz kapcsolódó képeket.</p> <p>A képek sorba rendezése után egy igaz – hamis játékra hívom a gyerekeket. Ha igaz állítást mondok, akkor fel kell állniuk, ha pedig hamisat, akkor le kell guggolniuk.</p> <p>Példa mondatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nem baj, ha nyitva marad a hűtőszekrény ajtaja. - Egészségesebb, ha autózás helyett gyalogolsz, és így energiát takarítasz meg. - Amikor zuhanyozunk kevesebb energiát használunk, mint amikor kádban fürdünk sok vízben. - Teljesen mindegy, hogy eldobható vagy újratölthető elemet használunk. <p>A tevékenység zárásaként szélforgót barkácsolunk.</p>	<p>szociális, együttműködő, kooperációs, alkalmazkodó készségük. Figyelmet fordítok arra, hogy minden gyermeknek legyen elegendő helye, ideje dolgozni. Teret kapnak saját képzeletük.</p> <p>A beszélgetés során a gyermekek előzetes ismereteit alapul véve teszem fel a kérdéseket. Visszacsatolok a már meglévő ismereteikre, rendszerezük azokat.</p> <p>Néhány új szóval is bővítve szókincsüket. Új szavak: energia, energiapazarlás, megújuló energia, szélenergia, napkollektor.</p> <p>A képek segítségével megpróbálják alkalmazni a megszerzett ismereteket. Többeknek biztosítok lehetőséget a képek sorba rendezésére.</p> <p>Az igaz – hamis játék lehetőséget biztosít arra, hogy átmozgassák magukat, döntésük során elmélyülnek a megszerzett ismereteik.</p> <p>Játékba való visszavezetésként a témához kapcsolódóan szélforgót készítek a gyermekekkel, melyet igény szerint díszíthetnek.</p>
--	---

A tevékenységek alatt az óvodapedagógusi megfigyelések eredményei, és egyes gyermek viselkedése és válaszaik, a megoldási módjaik képet adnak tudásukról és az elért eredmények gyakorlati alkalmazásáról.

Erre alapozva lehet megtervezni a továbblépés útvonalait. Jó ha az egyéni bánásmód elvei alapján tervezzük meg a tevékenységek tartalmát.

„Élő, élettelen, mozgó, működő téma tervezete”

Szegedi ÓVI Földmíves Utcai Óvodája

Tevékenységet vezeti: Kátainé Molnár Erika

Tevékenység céljai

- Alakuljon környezettudatos magatartásuk.
- Ismerjék meg az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetüket.
- Szerezzenek új ismereteket a mozgó, élő és élettelen megkülönböztetése témakörében.

Tevékenység feladatai

Tanulási tartalmak

- Környezetvédelem fontosságának megbeszélése.
- Élmények, tapasztalatok nyújtása.
- Új ismeretek biztosítása játékos formában.

Nevelési feladatok

- Türelemre, toleranciára nevelés.
- Környezettudatosságra nevelés.
- Környezet szeretetre nevelés.
- Közösségi nevelés.

Képességfejlesztés

- Figyelem fejlesztése.
- Problémamegoldó képesség fejlesztése.
- Gondolkodás fejlesztése.
- Ok- okozati összefüggés megértés fejlesztése.
- Finommozgások és nagymozgások fejlesztése.
- Együttműködés, kooperáció fejlesztése.
- Szociális készségek fejlesztése.

Tevékenység módszerei: bemutatás, szemléltetés, magyarázat, beszélgetés, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.

Tevékenység eszközei: élő teknős, plüss teknős, képek, karikák, ceruza, papír.

A tevékenységben résztvevők: Fehérné Bodó Anikó, Kátainé Molnár Erika, Katica és Manó csoportos gyermekei (középső csoport).

A tevékenység felépítése, folyamata	A fejlesztés eszközei, munkaformái, megjegyzések
<p>Egy letakart kosárban beviszek a gyermekeknek egy élő és egy plüss teknőst.</p> <p>Barkóba játék által kell kitalálniuk, hogy milyen állatot rejt a kosaram.</p> <p>A teknősök által megbeszéljük, hogy mi a különbség az élő és az élettelen között.</p> <p>Most pedig szavakat mondok nektek. Ha olyat hallotok, ami él, akkor mozogjatok kedvetekre, ha pedig olyat hallotok, ami élettelen, akkor ti se mozduljatok.</p> <p>- Szerintetek mozognak-e a növények?</p>	<p>Szervezési feladat keretében előre elkészítem a tevékenység eszközeit a gördülékeny megvalósítás érdekében.</p> <p>Az állatok felkeltik a gyermekek kíváncsiságát és érdeklődését, segítségükkel fenntartom a motivált állapotot.</p> <p>A megszerzett ismereteket átültetjük a gyakorlatba. A játék során alkalmazzák a tudásukat.</p> <p>A mozgásos játék által élje át, tapasztalja meg az eddig elhangzottakat.</p> <p>Az együtt mozgás során fejlődnek szociális készségeik.</p>

Nagyon ügyesek vagytok. Most szeretném, ha eljátszanánk, hogy nő ki a növény a földből. Legyetek kicsi magok, guggoljatok le, mire 10-ig számolok, lassan álljatok fel. A növények párban is nőhetnek, válasszatok párt és együtt mozogva nőjtek ki a földből. Végül álljunk körbe és együtt mozogva álljunk fel, mint a virágok a kertben.

Most csalafintát fogok kérdezni. Tudtok – e olyan dolgot mondani, ami élettelen mégis mozog?

Most pedig kiteszek a szőnyegre néhány képet. Kérlek benneteket, hogy válogassátok szét aszerint, hogy mozog, vagy nem mozog. Tegyétek a képeket a megfelelő karikába.

Képzeljétek, hoztam nektek egy olyan verset, amiben mi is mozoghatunk. Elmondom, hallgassátok meg. A vers címe: Jár a toronyóra

Felajánlom a gyerekeknek, hogy rajzoljanak le valamit, ami mozog. Az elkészült rajzokból pedig egy kiállítást rendezünk.

Végül egyéni rajzolással zárul a tevékenység.

Tovább bővítjük ismereteiket és szókincsüket.

A válogatás során alkalmazzuk az új ismereteket. Lehetőséget biztosítok az ön – és egymás ellenőrzésére.

A vers bemutatása után, közösen megtanuljuk a szöveget és a hozzá kapcsolódó mozgássort.

A tevékenység zárásaként a témához kapcsolódóan rajzolhatnak a gyermekek egyéni ötleteik alapján. A kiállítás során minden gyermek megnézheti a társai munkáját, majd kiválaszthatja, hogy neki melyik tetszik a legjobban és miért.

Mindkét fejlesztő játék nagyon hasonlóan szerveződik, a feladatok is azonosak, de a téma más eszközökkel kerül feldolgozásra, és más kap hangsúlyt. Jók és erősítik a gondolkodási sémát ezek a tervek, de érdemes változtatni is a kreativitás fejlesztése és a felfedeztetés érdekében.

Az is jó elemző, értékelő tevékenység, ha az óvodapedagógus azonos módszerekkel dolgoz fel különböző témákat és aztán a végén elemző értékelő szempontok alapján önértékelést végez. Ez segíti az önértékelését és önfejlesztését.

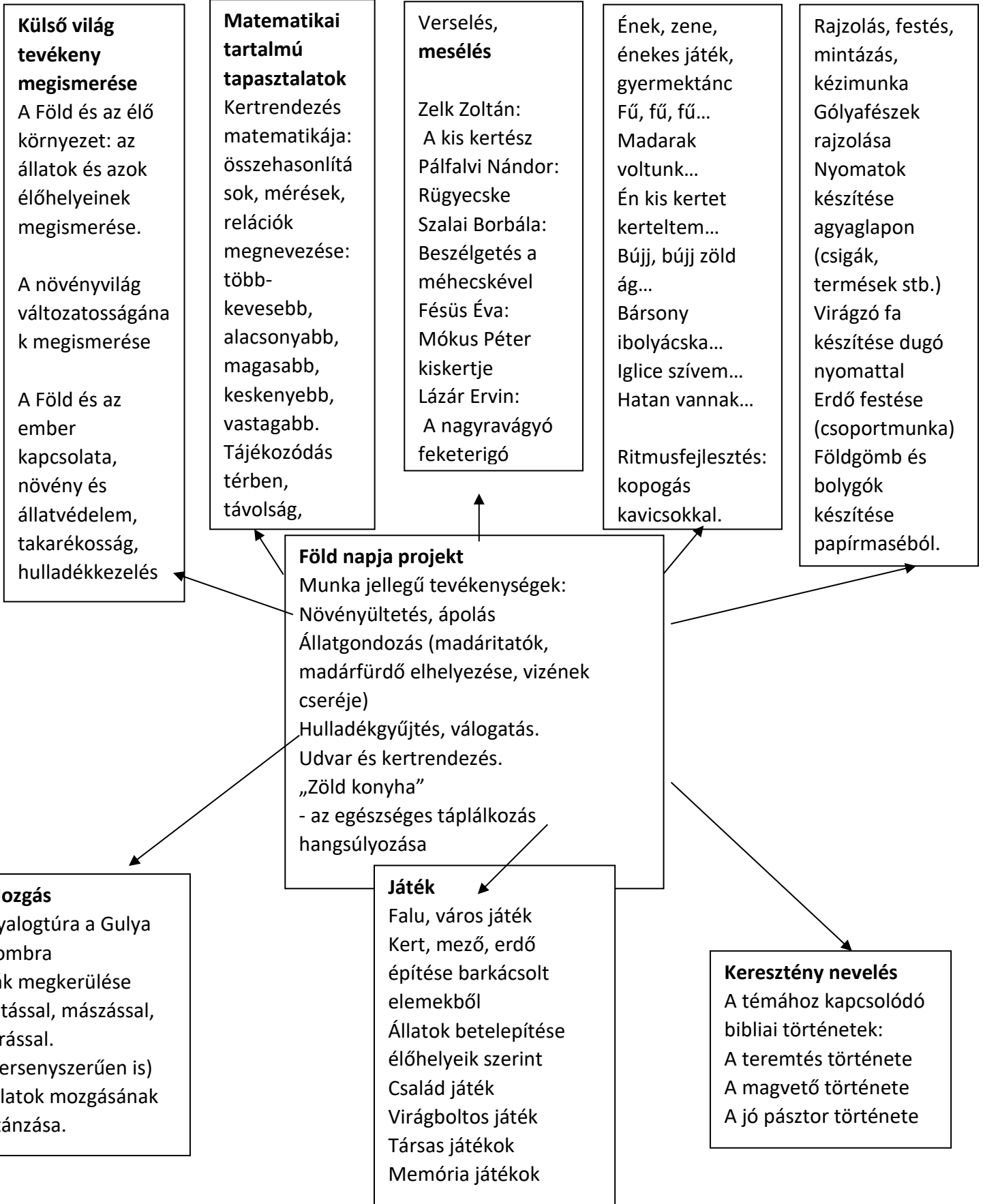
-----

8. Cél: Tisztességes munka és gazdálkodási növekedés

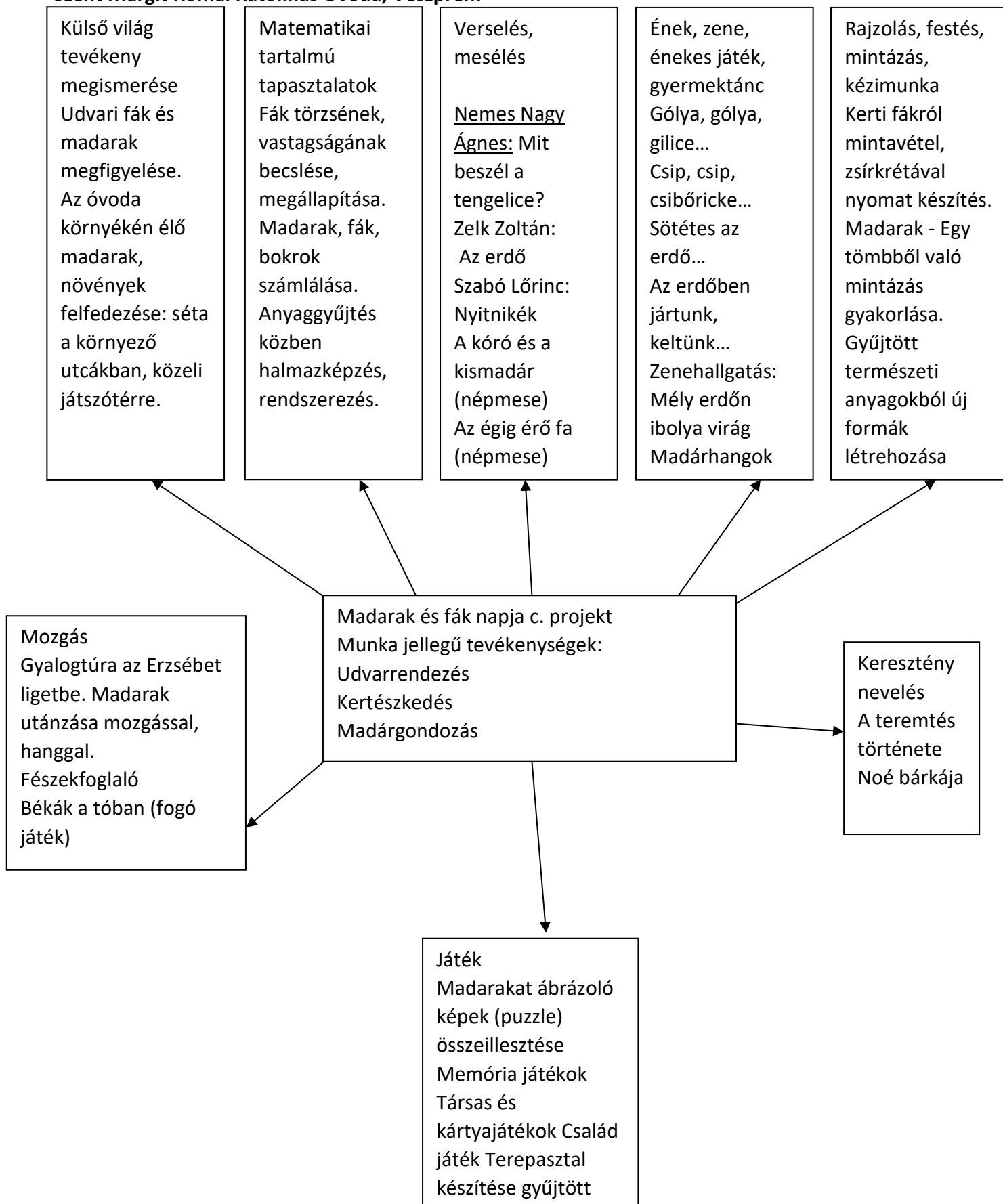
Föld napja projekt”

Szent Margit Katolikus Óvoda, Veszprém

„Madarak és fák napja projekt”

Szent Margit Római Katolikus Óvoda, Veszprém

Madarak, fák napjához kapcsolódó akadályverseny

Csapatok kialakítása

Fákat, madarakat ábrázoló jelvények kiválasztása, azonosítása, majd kitűzése ruhájukra.
(Így két csapat létrehozása.)

1. *Igaz – hamis állítások a madarokról*

Igaz: A madarak testét toll fedi.

Igaz: Minden madár tud repülni.

Igaz: Minden madárnak két lába van.

Hamis: Minden madár költöző madár.

Hamis: A madarak odúban laknak.

Hamis: Minden madár kukacokkal, hernyókkal táplálkozik.

2. *Igaz – hamis állítások a fákról*

Igaz: Az erdőt fák alkotják.

Igaz: Minden fának van levele.

Igaz: Minden fának van árnyéka.

Hamis: Minden fa télen lehullatja a leveleit.

Hamis: A fákat nem kell öntözni, mert erős gyökereikkel a talajból szerzik a vizet.

Hamis: Minden fán található madárfészek.

3. *Fészeképítő verseny gyűjtött anyagokból*

(tollpihe, faág, moha, fűszál)

4. *Faölelés*

Melyik fát hányan tudjátok átölelni! Miért?

5. *Találós kérdések fákról, madarokról*

(Sző, fon, nem takács c. könyv)

6. *Puzzle képek kirakása, fákról, madarokról.*

A kirakott képekről versek, mondókák, énekek elmondása, előadása.

7. *Nyomozás*

Madártollakról, falevelekről, fakéregről mintavétel zsírkrétával, nyomatkészítés.

A csapatok munkájának értékelésére többféle módszer megvalósítható, fontos erre is időt szánni. Ez segíti a feldolgozást és a lezárást, valamint a tudás rögzítését is. Visszajelzést kap az óvodapedagógus a gyerekek tudásáról, tervező, szervező munkájának eredményességéről.

Óvodapedagógus neve:		Mede Erzsébet			
Intézmény neve, címe:		Corvina Óvoda Ifjúság úti feladat-ellátási hely, 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1.			
A külső világ tevékeny megismerés e	A külső világ tevékeny megismerése – matematika	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
<p>Tevékeny- ség, téma:</p> <p>Mi a kompoz- tálás?</p> <p>Hogyan és mit lehet kompoz- tálni? (kompoz- tálható anyagok, gondozás, haszna)</p> <p>Kompoztlak ó élőlények – „nem szeretem állatok”.</p> <p>Gilisztakomp oszt készítése.</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>„Giliszta matematika”: ellentétek</p> <p>hosszú-rövid, vékony- vastag, görbe- egyenes,</p> <p>nagyoknak: számosság, sorszámok, téri tájékozódás.</p>	<p>Tevékeny- ség, téma:</p> <p><i>Mesehall- gatás:</i> Pap Jánosné: Levélkupac Orgoványi Anikó: Guszti, a giliszta komposztál</p> <p><i>Mese ismétlés:</i> Kovács Barbara: Öcsike és a földgiliszta</p> <p><i>Versismétlés:</i> Volt egy kövér giliszta</p> <p><i>Vers- hallgatás:</i> Bartos Erika: Százlábú Orgoványi Anikó: Guszti, a giliszta</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Dalos játék ismétlése: Kiszáradt a diófa Hej, a sályi piacon Alma, alma</p> <p>Új mondóka: Dombon törik a diót Mondókaismétlés: Susog, susog a levél Hüvelykujjam almafa</p> <p>Zenehallgatás: Ősz szele zümmög</p> <p>Fejlesztés: Mozgáskultúra és hallásfejlesztés.</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>*kicsiknek: Giliszta mintázása gyurmából, sütemény tésztából.</p> <p>Giliszta készítése hosszabb- rövidebb papír gurigákból.</p> <p>nagyoknak</p> <p>Giliszta, hangya és ászka színezése, kiegészítése.</p> <p>Gilisztafarm takaró/sötétítő palástjának díszítése.</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>*kicsiknek: Kúszás köralakban tárgykerüléssel.</p> <p>*nagyoknak: Csúszás, mászás, eszközcsúsztatás. Mélyugrás jelölt sávba.</p> <p>Játék: *kicsiknek: Gilisztajárat.</p> <p>*nagyoknak: Rigó-giliszta fogó.</p>

Tevékenységek

Gilisztakomposzt készítése:

https://humusz.hu/komposztalas_lakasbanA gilisztafarm létrehozásával láthatóvá tétele a természet önfenntartó körforgásának.

Rétegezzük a virágföldet, homokot, majd a kerti talajt a nagy üvegbe. Kicsit nedvesítsük vízzel a rétegeket. Ezután telepítsük bele a földigilisztákat. A talaj felszínére helyezzünk almacsutkát, leveleket. Az üveget egy pl. barna karton hengerrel (amit élőlény rajzzal díszíthetnek a gyermekek) takarjuk be, így biztosan sötét lesz, mintha valóban a föld alatt lakna a földigiliszta. Az elkövetkező hetekben is szükséges nedvesíteni és friss növényi hulladékokkal ellátni a gilisztakomposztot! Megfigyelhetik a járatokat, a gilisztát, a talajfélék keveredését. Kb. 2 hetes megfigyelés után a természetbe engedjük vissza a gilisztákat, illetve a komposztkeretbe tegyük a gilisztahumuszt.

Eszköz: 5 literes befőttesüveg vagy egy kisebb fajta akvárium, virágföld, homok, kerti föld, lapátok, földigiliszták, növényi hulladék, víz, vízporlasztó flakon, sötét színű karton, rajzeszközök

Fejlesztés: környezettudatosság, empátia, figyelem, fogalomismeret bővítés, ítéletalkotás, tájékozódás, koordinációs képesség, finommotorika, együttműködési képesség, alkalmazkodó képesség, segítőkészség, igényesség.

Séta során kutakodás az avarban, nagyítóhasználat, tojástartóba komposztálhatók gyűjtése, komposztládák keresése az udvarokon.

Eszköz: nagyító, tojástartó.

Fejlesztés: tájékozódás, koordinációs képesség, figyelem, nyelvi kifejezőképesség.

Gilisztanyomok felfedezése a talajon

Eszköz: nagyító.

Fejlesztés: környezettudatosság, figyelem, érzékelés, észlelés, fogalomismeret bővítés, finommotorika, szem-kéz- láb koordináció.

Képek, filmek nézése kivetítőn keresztül

Tapasztalatszerzés a komposztálás hulladékcsökkentő szerepéről. Ismerjék meg a komposztálható növényeket, növényi részeket, a komposztban előforduló talajlakó állatokat. Változatos módon gyakorolják elnevezésüket, szerezzenek tapasztalatot életmódjukról. Ismerjék és tapasztalják meg a komposztálás előnyeit: környezetünk megóvása (hulladékmegelőzés, -csökkentés). A családok megnyerése az otthon is alkalmazható hulladékkezelési eljárásokhoz.

Caillou komposztál - <https://www.youtube.com/watch?v=ZIQKulxoyB8>,

Komposztálás a kertben: <https://balintgazda.hu/tanacsok-videon/komposztalas-a-kertben-hulladekbol-ertek.html>

Zöld Kertek, Hulladék komposztálás: <https://www.youtube.com/watch?v=9FFsfBh9I8>

Eszköz: laptop, projektor, hangfalak.

Fejlesztés: környezettudatosság, érdeklődés, gondolkodás, figyelem, nyelvi kifejezőképesség, emlékezet, beszédértés.

Mese - Orgoványi Anikó: Guszti, a giliszta komposztál

https://humusz.hu/sites/default/files/guszt_i_a_giliszta_komposztal_mese.pdf ,

<https://aranydio.com/termeszett/kovacs-barbara-ocsike-es-a-foldigiliszta> , <http://tollal.hu/mu/a-giliszta-es-a-rigok>

Vers – Guszti a giliszta https://humusz.hu/sites/default/files/guszt_i_a_giliszta_vers.pdf

Fejlesztés: környezettudatosság, empátia, fogalomismeret bővítés, mondatalkotás, beszédértés, figyelem, emlékezet, képzelet, tevékenységhez való viszony, figyelmesség, segítőkészség.

Anyanyelvi játék

„Belevaló!”

„Sétálgatok és hegyeztétek a fületeket! Tárgyakat, állatokat fogok sorolni. Guggoljatok le, ha a sok tárgy neve között meghalljátok, ami a komposztba való, vagy abban él! Képzetben vegyétek fel, tegyétek a komposztládába!”

„Ki talált meg?”

Megbeszéljük, melyik állat számára finom csemege a giliszta (vaddisznó, sün, rigó, vakond, tyúk, gyík), mindenki eldönti, mi szeretne lenni. A giliszta hason fekve, csukott szemmel vár. Választok egy „ellenséget”, aki miközben óvatosan csipkedi = eszi a gilisztát, hangot ad ki (röf, töf, csip, kot, nyam). A giliszta megnevezi, melyik állat talált rá. Differenciálás: nevének nevezi pl. Vaddisznó Dávid. Ismerjék fel egymás hangját, mondják meg nevüket.

Fejlesztés: környezettudatosság, érdeklődés, gondolkodás, bőrérzékelés, hallásészlelés, együttműködési képesség, figyelem, emlékezet, képzelet, egyensúlyérzék, önbizalom, kitartás, kudarc-siker kezelése, motiváltság, önállóság, fogalomismeret bővítés, beszédértés.

Mozgásos játék

„Vigyázz, ellenség!”

Hason csúsznak gilisztamozgással, az ellenség neve hallatára (sün, vakond, cickány, eső, napfény stb.) felveszi a megbeszélte mozdulatot.

Fejlesztés: érdeklődés, gondolkodás, figyelem, emlékezet, képzelet, koordinációs képesség, ügyesség, gyorsaság, együttműködési képesség, fogalomismeret bővítés, beszédértés.

Fejlesztőjátékok

„Mutasd, érintsd!”

Ha giliszta lennék, nem tudna fájni annyi mindenem egybe van: a térdem, a hasam, a hátam, a nyakam, a vállam, a karom, az arcom, a fülem, a szívem, stb. Csak a giliszta tudna fájni. Az egész!

Fejlesztés: gondolkodás, figyelem, emlékezet, tapintás, mozgás, hallásészlelés, tájékozódás saját testen, beszédértés.

Gilisztagyűjtő rigók.

Vastag fonaldarabok=giliszták a szőnyegen/vékony textil alatt. 3-4 rigó jelre indul, keresés szemmel/talppal. A végén megszámláljuk, összehasonlítjuk, ki mennyit talált, melyik giliszta milyen hosszú.

Eszköz: fonaldarabok, szőnyeg, textil, rigó fejdísz.

Fejlesztés: gondolkodás, figyelem, képzelet, matematikai képesség, téri tájékozódás, szem-kéz koordináció, kudarc-siker kezelése, társakhoz való viszony, tevékenységhez való viszony.

Drámajáték, imitációs, mimes játék

„Esőjáték- menekülő giliszta”

„Gyülekeznek a felhők, esik az eső, kopog a jég, villámlik, dörög az ég, lecsap, kisütött a Nap.” A giliszta fel akar jutni a felszínre. A földre, szorosán egymás mellé használt papírlapokat teszünk. Kijelöljük a talaj felszínét, ahová tart a giliszta, és mélyét, ahonnan a giliszta elindul. Elindul/halad a giliszta, felveszi a maga előtti lapot, összegyűri / differenciálás: feltekeri, összegumizza, =átrágja magát a talajban („felvesz-teker-lép” ritmus). A felszínre érve a papírokból ürülékcupacot formál. Indul a következő giliszta, aki máshonnan, más útvonalon jut a felszínre. A járatok meghagyásával láthatóvá válik a lyukacsos, szellős talaj.

Eszköz: használt papírlapok.

Fejlesztés: pozitív attitűd kialakítása a hulladék újra hasznosításával (használt papír), érdeklődés, képzelet, téri tájékozódás, nagymozgás, finommotorika, szem-kéz- láb koordináció, ügyesség, egyensúlyérzék, türelem, kitartás.

Gilisztafutam

Egymás vállát fogva állnak. A giliszta mozgását imitálva haladnak: a testrészének az eleje megnyúlik, „megkapaszkodik a talajban”, összehúzódnak a gyűrűk, maguk után vonják a következő testszakaszt (féregmozgás).

Fejlesztés: egyensúly, nagymozgás, szem-kéz- láb koordináció, ügyesség, egyensúlyérzék, mozgásminta leutánzása, figyelem koncentráció, testrésze koncentráció, együttműködő képesség, közösségi érzés, alkalmazkodó képesség.

-----

10. Cél: Egyenlőtlenségek csökkentése

„Hulladék”

Corvina Óvoda Ifjúság úti Óvoda feladat-ellátási hely

A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése – matematika	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
<p>Tevékenységek, téma:</p> <p>Otthonról beérkezett hulladék szétválogatása előre kivágott különböző színű papír kukákba, vagy színes papírral bevont hulladék karikákba.</p> <p>- Megbeszélés mit, milyen színű kukába gyűjtünk.</p>	<p>Tevékenységek, téma:</p> <p><u>Számlálás:</u></p> <p>Több - kevesebb, ugyanannyi.</p> <p>Relációs jelek alkalmazása (hurkapálca) a konténerek, kukák között</p> <p>(középső csoport 5-ös, nagy csoport 8-as számkörben).</p>	<p>Tevékenységek, téma:</p> <p><u>Új mese:</u></p> <p>A négy kis ezmester</p> <p>Meseisméltés: A kiskakas gyémánt fél krajcárja</p> <p><u>Új vers:</u></p> <p>N.N.Á.:Kukások W.S.:Haragosi</p>	<p>Tevékenységek, téma:</p> <p><u>Új mondóka:</u></p> <p>Tám, tám, taliga</p> <p>Új dal: Jöttem taligán</p> <p><u>Dalos játék isméltése:</u> Ácsorogjunk, Kiszáradt a diófa</p> <p>Képességfejlesztés: Ritmusvisszhang</p>	<p>Tevékenységek, téma:</p> <p>1.A „Négy kis ezmester” mese szereplőinek elkészítése különféle technikákkal: Béka - WC papír guriga, Légy - újságpapír, Kakas - zacskóbáb, Süni - lisztgyurma, Talicska - gyufásdoboz, Naponta 1-2 le-hetőség</p>	<p>Tevékenységek, téma:</p> <p>Főgyakorlat: Kúszás, mászás, csúszás sávokban; Kúszás, csúszás, mászás padon; Játék: Szemétygyűjtő (sorverseny): 2 csapat játszik, előttük egy sorban összegyűrt papírgalacsinok lerakva, a végében szék, vagy zsámoly. Jelre az első kisgyerek futva</p>

<p>- Mi a különbség szemét és hulladék között.</p> <p>- Otthon hogyan válogatják, mibe?</p> <p>- Miért gyűjtünk szelektíven?</p> <p>- Miből, mit készíthetünk újra?</p> <p>- Hogyan érhetjük el, hogy kevesebb hulladék legyen?</p> <p>- Veszélyes hulladék – hova gyűjtjük?</p>		<p>Versisméltés: Fésűs Éva: Sündisznócska, Rajzoltam egy kerekecskét;</p>	<p>Zenehallgatás: Jön a kocsi</p>	<p>felajánlása érdeklődés szerint.</p> <p>2. Meseillusztráció (köz. és nagycsoport)</p> <p>3. Színezések (mindenki)</p>	<p>elindul, felvesz egy papírgalacsint, tovább futva megkerüli a széket, fut vissza a helyére, s az előre elkészített kosárba bedobja a szemetet. Belecsap a következő kisgyerek kezébe, aki ekkor indulhat, ő pedig beáll a sor végére.</p> <p>Eszköz: kosár, szék, papírgalacsinok</p> <p>Fejlesztés: ügyesség, gyorsaság, szabálytudat, türelem, tolerancia</p>
--	--	---	---------------------------------------	---	--

Tevékenységek:

1. Memória játék

Befőttes üveg tetejébe 2-2 egyforma hulladék képét ragasztjuk.

Eszköz: befőttesüveg tető, hulladékokat ábrázoló képek

Fejlesztési lehetőség: megfigyelő képesség, figyelem, memória

2. Mi került rossz helyre?

Hulladékokat szétválogatunk különböző kukákba. Gyerekek becsukják a szemüket, valamit átrakok rossz helyre. Ki kell találni, mit.

Eszköz: papír kukák, vagy színes papírral bevont hulla-hopp karikák

Fejlesztési lehetőség: figyelem, képi memória, szabálytudat

3. Mivel zörögtem?

Paraván mögött különböző formában hangadás a hulladékokkal (pl. papírtépés, összegyűrés, műanyagpalackok összeütögetése, lábbal összelapítás, üveg összeütése, stb.) Ez alapján ismerjék fel a hulladékokat.

Eszköz: paraván, hulladékok;

Fejlesztési lehetőség: hallás, auditív emlékezet, figyelem, hangszínelismerés

4. Gyűjtsük össze a hulladékokat.

Minden gyerek húz egy színes kukát ábrázoló kártyát, és a lepedőről összegyűjti az abba való hulladékot úgy, hogy mindig valamilyen módon szomszédos négyzetbe léphet. A játék végén megbeszéljük, miből volt a legtöbb, legkevesebb.

papír	fém	fém	fém	papír
fém	papír	műa.	papír	papír
fém	műa.	papír	műa.	üveg
műa.	üveg	üveg	üveg	műa.
üveg	üveg	műa.	műa.	műa.

Eszköz: szigetelő szalag, vagy lepedőre textilfilccel rajzolt 5x5 (25db) kis négyzet; „Kukatündér” kártyái, vagy elkészített, hulladékot ábrázoló képek, színes konténerek.

Fejlesztési lehetőség: analizáló képesség, figyelem .

5. A hét végén játék az elkészült eszközökkel igény szerint a mese alapján.

Eszközök: terepasztal, vizuális tevékenységek során készített eszközök.

Fejlesztési lehetőség: anyanyelvi fejlesztés, beszédképesség-, fantázia-, emlékezet, önbizalom, együttműködő képesség fejlesztése, a másik elfogadása, befogadása.

A tartalmas fejlesztési tevékenységek végén ellenőrző és értékelő tevékenységeket is be kell iktatni, hogy láthatóvá tegye az óvodapedagógus önmaga és a gyermekek számára mit is tudnak, és miben kell majd a jövőben továbblépés érdekében fejlesztéseket tervezni.

Az együttes tevékenységek során a részvétel aránya, minősége megmutatja, hogyan fogadták el egymást a gyerekek, ki került perifériára, kit nem fogadtak el, kinek kell segíteni annak érdekében, hogy elfogadják a többiek. Ehhez jól használhatók az óvodában megszokott helyi megfigyelési szempontsorok, ellenőrzési kérdések.

A csoportban lévő sajátos nevelési igényű gyermekek, a hátrányos helyzethez tartozók és más nemzetiséghez tartozók esetében a helyzetüket felmérve szükséges bevonni őket a közös tevékenységekbe. Olyan helyzeteket kell szervezni, megfelelően beavatkozni, segíteni, hogy jól érezzék magukat, és tudják együtt élvezni a tevékenységek fontosságát, és szükségességét. Az egyéni bánásmód erre sok jó lehetőséget teremthet – ismerve az egyént: igényeit, szükségleteit.

.....

11. Cél: Fenntartható városok és közösségek

„Így csinálom én! óvoda kert”
Bakonszegi Zöldliget Óvoda

Jó gyakorlat - filmen megnézhető a konyhakert <http://www.alegszebbkonyhakertek.hu/?p=8293>

Madárgyűrűzés az óvodában - képsorozat madarokról és a velük való ismerkedésről
<https://www.facebook.com/bakonszegi.ovoda/photos/a.2858518414192912/2858522614192492/>

„Autómentes nap - Balkányon”

Szent Jászint Görögkatolikus Óvoda Balkány

Ráhangelődés a Gyalogos közlekedés népszerűsítésére

- Ki hogyan jött ma óvodába? Rajzoljuk le. Előtte beszélgetünk a gyerekekkel, hogy aki teheti biciklizzen, sétáljon. Megbeszéljük, hogy az autók által kibocsátott kipufogógáz káros a környezetre, az autók hangosak, minél kevesebb jármű van az utcákon annál frissebb a levegő.
- A szülőket ösztönözzük arra, hogy ezen a napon gyalog vagy biciklivel érkezzenek az óvodába. Sétáljunk, mozogjunk minél többet.
- Gyalog, vagy kerékpárral jöjjenek az óvodába a helybéli gyerekek.

Plakát készítése, mely segíti a szülők figyelmének felhívását is e jeles napra. Beszélgetés a környezetszennyezés káros hatásairól, hogyan tehetjük egészségesebbé környezetünket. Ezen a napon ösztönzés a kerékpáros, gyalogos közlekedésre (saját biciklivel érkezzenek az óvodába, ahol közlekedési bemutató keretében biciklis akadálypályán vehetnek részt a gyerekek saját kerékpárral).

Projekt előzményei

- Óvoda dolgozóinak értesítése a projekt menetéről, feladatok kiosztása
- Szülők értesítése a nap menetéről (minden gyermek gyalog vagy biciklivel jöjjön ezen a napon óvodába)
- Plakát elkészítése
- Meglepetés elkészítése (zászlók minden gyermek számára)
- A nap megtervezése

A gyerekek már a reggel folyamán biciklivel vagy gyalog érkezhettek az óvodába. Tízórai előtt minden gyermek a saját csoportjában tevékenykedhetett, majd a tízórai után közösen kivonultunk az udvarra, ahol már készen állt az akadálypálya a gyermekek számára.

Akadálypályai tevékenységekről

Zenés gimnasztikával kezdtük a játékot, melyben az óvoda dolgozói is részt vettek. A mozgás segítségével alakíthattuk a gyermekek látásmódját, megkedveltettük vele a mozgást, egészséges életmódra neveltük

őket. Mivel a mindennapos mozgást fontosnak tartjuk óvodánkban, a gyermekek már rutinosak voltak a gyakorlatok elvégzésében.

A bemelegítés után azok a gyermekek, akik nem hoztak biciklit az udvaron maradtak, és a motorokkal kipróbálhatták a felépített akadálypályát, ezáltal folytathatták a mozgást.

Felnőttek segítségével végezheték el a különböző feladatokat, „gyúrhették le” az akadályokat.

- Bójákat kerülgethettek, padok között mehettek át.
- Nagy szükség volt a gyermekek figyelmére, téri tájékozódásukra, ügyességükre. Hangsúlyt fektettünk a mozgás koordinációjuk fejlesztésére is.

Az akadálypálya mellett más játékokra is lehetőség nyílt.

- Célba dobás.
- Padon egyensúlyozás.
- Labdás feladatok.
- Sorversenyek.

A nagyobb gyermekekkel biciklitúrára mentünk. Biciklizés közben gyakorolhatták a gyermekek a közlekedési szabályokat. Pirosnál állj meg, zöldnél indulhatsz, nézz szét, ha úttesten haladsz át...) Lassan haladtunk, egymásra és a közlekedésre figyelve.

Az út során a következő területeken tapasztaltak fejlődést a gyermekek tevékenységeikben.

- Koncentrációs képességük terén voltak pozitív eredmények.
- Figyelmük kitartóbb lett.
- Ismereteik bővültek.
- Szabálytudatuk sokat fejlődött.
- Egymásra figyelés terén több esetben használták az udvariassági szabályok.

Miután visszatértünk a túráról kipróbálhatták ők is az akadálypályákat, sorversenyben mutathatták meg ügyességüket. A nap folyamán gyakorolhatták és megtanulhatták az együtt játszás örömét és szépségét, megtapasztalhatták a mozgás örömét, fontosságát.

A nap lezárása

- Meglepetéssel ajándékoztuk meg a gyermekeket kitartásukért és ügyességükért. Minden gyermek kapott egy zászlót, melyen az Autómentes napunk logója került.

Zöld óvoda lévén fontosnak tartjuk ezt a napot, minden évben sort kerítünk a megünneplésére, hogy a gyermekekben tudatosodjon a környezetünk védelmének fontossága, a saját egészségünk előtérbe helyezése, illetve a környezettudatos gondolkodás.

„Autómentes nap - Gyulafirátóton”

Veszprémi Kastélykert Közveti Óvoda Gyulafirátót

A témahét célja, feladata

Óvodánkban az autómentes nap célja, hogy felhívja a figyelmet a fenntartható közlekedésre. Népszerűsítse a zöld megoldásokat a gyalogos, kerékpáros és a közösségi közlekedést.

Fontosnak tartjuk:

- a megnövekedett autóforgalom okozta környezeti, baleseti problémák megelőzését
- a közlekedési mód felelősségteljes megválasztását,
- a fenntartható, környezet- és emberbarát városi közlekedés előnyeit,

- a közösségi, a kerékpáros és a gyalogos közlekedés fejlesztésének szükségességét.

Nevelési területek

- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- Mozgás
- A külső világ tevékeny megismerése/matematikai tapasztalatokkal
- Munka jellegű tevékenységek

A tevékenységek céljai, feladatok

- Tudatosítani bennük a környezetvédelem fontosságát.
- Tudatosan alkalmazzák a tanultakat.
- Ismeretük bővüljön a biztonságos közlekedési szabályok elsajátításával.
- Fejlődjön szókincsük.
- Fejlődjön kreativitásuk.
- Zenei ízlésük, mozgáskultúrájuk finomodjon.
- Csoportmunkákon keresztül az együttműködési képességük és az egymásra figyelés erősödjön.
- Fejlődjön cselekvőképességük, szervezőképességük, önállóságuk.
- A tevékenységek, beszélgetések során a gyerekek környezettudatos beállítódása fejlődjön.

A tevékenységbe bevontak köre

- óvodai csoport óvónői,
- dajkák,
- szülők és gyermekeik.

Szervezési feladatok, előkészületek

- Téma kiválasztása.
- Fejlesztési célok kiválasztása.
- Időrendbeli tervezés /két heti terv/.
- Módszerek meghatározása.
- Szükséges eszközök biztosítása, beszerzése.
- Két heti terv helyének, idejének biztosítása.
- Külső világ tevékeny megismerése.

Környezet

- Érkezz füstmentesen!
- Ismerkedünk a gyalogos közlekedés szabályaival.
- Megismerkedünk a közlekedés területeivel: földön, vízen, levegőben

Matematikai jellegű tapasztalatszerzés

- Közlekedési táblák geometriai formáinak ismertetése (háromszög-gyalogos, kör-kerékpárút, négyzet-vasútállomás).
- Játék a járművekkel: hol közlekedik, mekkora, mennyi utas fér bele.
- Buszos, vonatos játék a csoportban székekkel
- Hány kereke van?

Verselés, mesélés

Mese:

- Szutyjev: A kis hajó
- Tony Wolf - Mesél az erdő az állatokról könyvéből: Az óriás fapapucs.

Vers:

- Ténagy Sándor: Csacsifogat.
- Tamkó Sirató Károly: Piros, sárga, zöld.

Rajzolás, festés mintázás kézimunka

- Jelzőlámpa készítése (tépéssel, ragasztással).
- Plakát készítése kooperatív munkában. Témája: Milyen közlekedési eszközzel érkezen a csoport az óvodába?

Mozgás

- Járás kézfogással, eszközök kerülgetésével (tekeredik a kígyó..).
- Futó és fogójátékok.
- Tűz, víz repülő játék.
- Kerékpározás, gyalogos közlekedés az óvoda udvarán jelzőtáblák segítségével.
- Kerékpározás, rollerezés az óvoda körül.
- Anyanyelvi és egyéb fejlesztő játékok.
- Légző gyakorlat a (Si hu hu hu) vonat hang utánzásával, valamint az „s” betű gyakoroltatása.

Szerepjátékokban megjelennek az átélt élmények, ehhez eszközhasználat biztosítása szükséges:

- buszos játék (sofőr, jegyellenőr, utasok),
- rendőrös játék (forgalomirányítás táblával),
- autókázás (piros és zöld jelzés, rendőr, sofőr).

Záró gondolatok

A kéthetes ciklus záró napján az óvodába érkező gyermekek körbe biciklizték, rollerezték, motorozták az óvodát. A nagy megmérettetésben az intézmény összes csoportja részt vett.

A biztonságos közlekedésben a rendőrség és az óvoda dolgozói segédkeztek. A célba érő csoportokat limonádé, gyümölcs és müzli szelet várta.

A rendezvény után a gyermekek ismét birtokba vehették az óvoda udvarát, melyen felállított jelzőlámpa és a különböző közlekedési táblák mutatták a helyes közlekedési irányt.

Az aulában eközben kikerültek a plakátok, melyeket a csoportok közösen készítettek.

Végül a partnerek, a szervezők értékelték a nap eseményeit. Leszűrték a tanulságokat, és megtervezték a következő időszak további együttműködési lehetőségeit. Megerősítést kapott az a tény, hogy összefogással a közös élmény hatékonyabbá válik, és jobban megismerve egymást az emberi kapcsolatok jobb irányba fejlődnek. Egymás segítése, valamint a levegő szennyezettségének csökkentése fontos feladat, és ebben sok területen dolgozhatnak együtt a település lakói. A közös élmény és a közös tervezés – valamint az eredményesség megláttatása példamutató az óvoda tevékenységében.

„Méhek világnapja”

Nagyvázsony - Méhek világnapja

Tevékenységi területek				
Külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalmú tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének, énekesjáték, zene, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, festés, kézimunka	Egészségfejlesztő testmozgás
<p>A méhek, mint rovarok-felépítés, életmód, szaporodás</p> <p>Méhek szerepe az ember életében, beporzás fontossága</p> <p>Mit tehetünk a méhekért?</p> <p>Miért lehet veszélyes a méhcsípés?</p> <p>A méhsejt, mint geometriai forma</p> <p>számosság –hat tüktözés, szimmetria</p> <p>„A méhek útján” kisfilm(OMME)</p>	<p>Móra F.:A nyughatatlan méhecske https://www.youtube.com/watch?v=m9IKyhIkB90</p> <p>A méhek trombitása</p> <p>Grimm: A méhkirálynő</p> <p>Benedek E.: Mackó úr meg ordas koma</p> <p>Garay J.:A méhecske</p> <p>Borsi Darázs</p> <p>J.:Méhek tánca</p> <p>Kányádi S.: Zümmög a méhecske</p> <p>-Züm, züm, zümmögve szálldos</p> <p>-Züm, züm, repkedek...</p> <p>-Döngicsélve körbe szálllok...</p>	<p>Méz, méz, méz...</p> <p>Weöres S.: Dongó https://www.youtube.com/watch?v=zGvTTXJw4qY</p> <p>Tompeti: Méhek indulója https://www.youtube.com/watch?v=gNd3tl0zJc</p> <p>Eddig tanult körjátékok felidézése</p> <p>Anyanyelvi játék: méhek zümmögése</p>	<p>méhsablon körbevágása, kiszínezése</p> <p>ujjbáb készítése</p> <p>színes kartonból(ragasztó, zsenília drót)</p> <p>méhkaptár festése</p> <p>buborékfólia segítségével</p> <p>Méhecskék készítése</p> <p>hajtogatással.</p>	<p>Szabadjáték az udvaron</p> <p>„méhek tánca”</p> <p>„méhkaptár”-karikák</p> <p>segítségével fogójáték</p> <p>Sorversenyek az udvaron</p> <p>függeszkesedések, egyensúlyozó járások az udvari szereken</p>
<p>Cél-feladatrendszer:a méhek világnapja kapcsán ismerkedjenek meg a gyerekek a méhekkel; ismerjék meg az összefüggéseket a növénytermesztés és a beporzó rovarok fontossága között; bővíljenek ismereteik a rovarokról; szerezzenek tapasztalatokat a fenntartható gazdálkodásról; vegyenek aktívan részt a rovarok védelmében(rovarhotel, virágok ültetése, méhító).</p>				
<p>Kiemelt fejlesztési területek: szókinccs és ismeretbővítés, beszédkezdő-beszédfejelem erősítése, számosság-mértani formák gyakorlása, térlátás fejlesztése, téri irányok gyakorlása, szerialitás fejlesztése, képzelet-émlékezet fejlesztése, tiszta, szép beszédre nevelés, hangképző szervek erősítése, ritmusérzék fejlesztése, halk-hangos/mély-magas érzékeltetése, gyakorlása, zenei ízlés formálása, szem-kéz koordináció fejlesztése, helyes eszközhasználat gyakorlása, esztétikai érzék-kreativitás erősítése, általános erőnlét fejlesztése, egyensúlyérzék fejlesztése, szociális kompetenciák fejlesztése, versenyszellem alakítása.</p>				
<p>Módszerek: beszélgetés, magyarázat, képnézegetés, példamutatás, segítségnyújtás, ellenőrzés, hibajavítás, tevékenykedtetés</p> <p>Eszközök: képek, audióvizuális eszközök, olló, színes kartonlapok, karikák, buborékfólia, festék, ragasztó.</p>				

12. Cél: Felelős fogyasztás és termelés

„Többet ésszel, mint csomagolással”
(tudatos vásárlással ismerkedés)

Tiszacsegei Városi Óvoda Tóthné Molnár Edit óvodapedagógus

2016 novemberében Bóbita óvodánk is csatlakozott az Európai Hulladékcsökkentési Hét akciójához.

Az öt napos programsorozatot úgy építettük fel, hogy a gyermekeket szüleik bevonásával játékos ismeretterjesztő feladatokon keresztül ismertessük meg a hulladékcsökkentés fontosságával, formáival. Vezérfonalunk a környezettudatos vásárlás megismertetése, szemléletváltás alapjainak elsajátítása volt.

A „Zöldtarisznya” akciónkban lépésről-lépésre ismertettük meg a résztvevőket (szülő, gyermek), hogyan lehet elkerülni a felesleges csomagolást. Az akció tartalmára és fontosságára már előzetesen felhívtuk a szülők figyelmét a zöld falunkra helyezett Hulladékcsökkentési Hét” kiadványával és az általunk készített plakátokkal. Az ismeretek áladásánál kiemelt célunk volt a játékoság, fokozatosság érvényesülése. Törekvésünk eredményessége érdekében felvettük a kapcsolatot az NHSZ Tisza hulladékkezelővel, akik a kültéri szelektívgyűjtő sziget mellett beltéri szelektív hulladékgyűjtő szigeteket pet - palack összenyomókkal telepítettek épületünkbe és 200 db szelektív hulladékgyűjtő zsákokat biztosítottak számunkra.

A „Zöldtarisznya” akciónk **hétfőn reggel** Novák Péter környezettudatos vásárlás kisfilmjének vetítésével kezdődött ismeretterjesztés és ráhangolódás céljából. Délelőtt a gyermekek „zöld társasjátékokkal”, boltos szerepjátékokkal, valódi bevásárlással indították a témát.

Kedden délelőtt a gyermekek tovább mélyítették tudásukat a már ismert játékokban, közösen készítettek hulladékból társasjátékokat. Délután az általunk létrehozott szófejtő rejtvényvel vártuk a szülőket, melyekben a környezettudatos vásárlás kulcs szavait bújtattuk el. A megfejtésekhez többféle módon juthattak el: vagy papír alapon önállóan vagy közös feladat megoldásával, ahol kérdésre kellett kiválasztani a megfelelő, nagy méretű szókérdőnyt kiválasztani és elhelyezni a rejtvényfalon.

Szerdán az óvoda folyosóján kézműves játszóházat szerveztünk, ahol újrahasznosítható hulladékokból játékokat készítettek, közben a tornaszobában az Alma együttes Szuperkukások dalára játékos tornán vehettek részt a gyermekek. Délután a szülők folytathatták a keresztrejtvény fejtést újabb kulcsszavakkal. Ezen a napon a környezettudatos vásárlás hat kulcs szava jelent meg a rejtvényfalon.

Csütörtökön a gyermekek az öko-címkék kiszínezése során ismerkedtek azokkal, valamint üres termékdobozokon keresték és nevezték meg a piktogramok jelentését. Az általuk színezett címkéket délután a szülővel közösen azonosították a zöld falon kihelyezett ábrák felismerésével, és a pedagógus segítségével mesélték el a megszerzett ismereteiket az ovisok szülőinek. Majd hulladékkartonból készített dobókockával guríthattak, melyre a környezettudatos vásárlás központi gondolatai (pl. Vigyél magaddal

bevásárló táskát, nem kell nejlonzacskót vásárolnod! Ha nagyobb kiszerelesű terméket vásárolsz, pénzt spórolhatsz, kevesebb hulladékot termelsz, így csökkentheted a környezet terhelését is...) voltak felírva. A szülő olvasta fel a gyermekének, mellyel bővítettük ismereteiket, tudásukat.

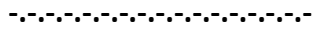
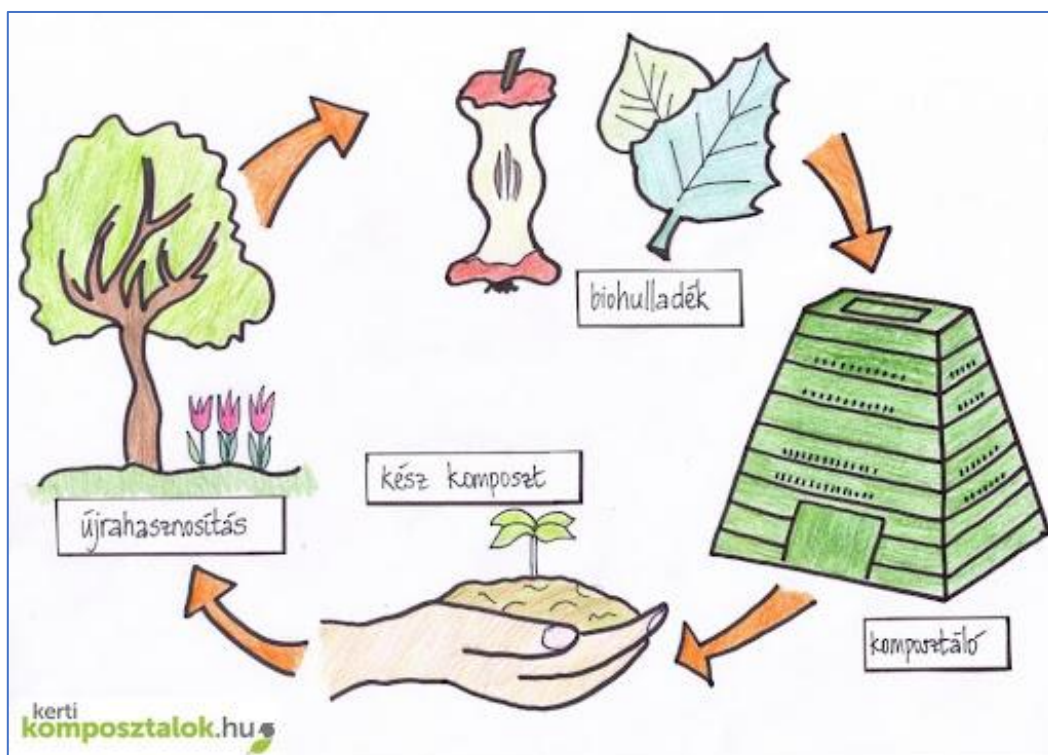
Péntek reggel szelektív hulladékgyűjtéssel kezdődött. Óvodába érkezve a szülő gyermekével gyűjtötte és helyezte el a megfelelő tárolóedénybe a járdán szétszórt pet-palackokat és kartondarabokat. Ezen a napon a gyermekek már önállóan tudták a csoportban keletkezett hulladékokat elhelyezni a megfelelő tárolóedénybe, minden csoport megismerkedett és kipróbálta a pet-palack nyomót. Délután a szülők az egész héten át megszerzett ismereteikről TOTÓ formájában adtak számot.

Óvodából távozáskor a „vállalom kerekét” használtuk, melyre a hulladékcsökkentés lehetőségét soroltuk fel, amire lehetett jelentkezni.

Vállalom, hogy:

- „környezettudatosan vásárlók”,
- „komposztálok”,
- „adományozok”,
- „szelektíven gyűjtök”,
- „ a hulladékkal felelős bánásmód népszerűsítését”.

A kipörgetett „vállalom” feladat gondolat megindító, elgondolkodtató volt számukra.

Óvodapedagógus neve:	Radnóti Zsuzsanna
Intézmény neve, címe:	Corvina Óvoda Ifjúság úti feladat-ellátási hely, 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1.
Fenntartható fejlődési cél:	12.Felelős fogyasztás és termelés

A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai tartalmú tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Mozgás
<p><i>Tevékenység, téma</i> Fotók segítségével felidézzük a hulladékgyűjtő szigeten tett sétánk tapasztalatait/ konténerek színéről, hulladékok fajtáiról/. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtésről, újrahasznosításról, veszélyes hulladékokról, környezetkímélésről, szemét-hulladék közötti különbségről, komposztálásról.</p>	<p><i>Tevékenység, téma</i> Válogatás, csoportosítás, tulajdonságok szerint. Számlálás.</p>	<p><i>Tevékenység, téma</i> Mondóka: Kékbe papír... Mese: Hulladék történetek gyerekeknek. Szelektív kukás mese. Vers: Tari Ervin: Egyszer volt a Föld. Vershallgatás: Glóbi kalandjai/ részlet/ Anyanyelvi: szólánc: papír-róka-alma-asztal, ..</p>	<p><i>Tevékenység, téma</i> Mondóka: Erdőben, ha jársz... Dalos játék: Elvesztettem zsebkendőmet Zenehallgatás: Szelektív dal/ Fülemlé zenekar/ Fejlesztés: Egyenletes lüktetés járással, tapssal.</p>	<p><i>Tevékenység, téma</i> 5-7 éveseknek: Madáretető készítése Pet palackból. Wc papír gurigából állatkák készítése. 3-4 éveseknek: Wc papír gurigából különböző minták kivágása után, nyomdázás.</p>	<p><i>Tevékenység, téma</i> Egyensúlyozó járás padon. Gurulások. Játék: Terpeszfogó.</p>

Játékörök

Hulladék célba dobó

A gyerekek beállnak a kijelölt helyre, és a velük szemben lévő hulladékgyűjtőhelyekbe/ kék, sárga, szürke, zöld/ megpróbálják beledobni a megfelelő hulladékgyűjtő rongylabdát. Cél, hogy a megfelelő gyűjtőhelybe a megfelelő színű labda kerüljön.

Ugróiskola

Az ugróiskola végén 4 szelektív gyűjtő található. Ezekben 4 különböző csomagolási hulladék rejlik / Pet palack, összegyűrt papír, üres üveg, konzervdoboz/. A pályán végigugrálva össze kell szedni a hulladékokat, majd a végéhez érve, a játékosnak a megfelelő helyre kell tenni az üveget, a fémet, a papírt és a műanyagot. Ha ügyesen belerakta a gyűjtőkbe a hulladékokat, akkor visszaugrálhat a pályán, ha nem oldotta meg jól a feladatot, akkor nem mehet vissza. Azok a nyertesek, akik vissza tudtak ugrálni.

Hulladék horgász

A játék célja, hogy a vízi élőlényeknek álcázott hulladékokat szelektíven kihorgásszák a megfelelő helyre. A papírból készült horgásztóban a vízi állatok hátoldalán különböző csomagolási hulladékok szerepelnek/ papír, műanyag, üveg, és fém./ A gyerekek miután kifogták az állatokat, majd megfordítva felismerték hulladék fajtáját, a megfelelőgyűjtőbe dobják azokat. Négy konténer közül választhatnak: sárga- műanyag, kék- papír, zöld- üveg, szürke – fém. Az nyer, aki a legtöbb hulladékot horgássza ki.

Összegző megállapítások

A játékok kipróbálása után célszerű megbeszélni a kollégákkal a hasznosságot, az eredményességet, a célszerűséget.

Ajánlás készíthető a szülőknek a szabadidő letöltésére célszerű, kipróbált játékok közreadása.

A gyerekek is véleményt mondhatnak a játékokról. Sokszor előfordul, hogy van jó ötletük a játék továbbfejlesztésére. Főleg akkor, ha van mód, hogy saját készítésű játékokat eszközöket hozzanak létre. Jobban is vigyáznak rá játék közben, és értelmét látják a munka jellegű tevékenységüknek. Szülők is bevonhatók a játékfejlesztésekbe.

Apák barkácsoló tudása és csoporttal való együttműködés közös élményt jelent, amire felnőtt korában is visszaemlékeznek a nagycsoportos óvoda – büszkeséggel. Minden tevékenységszervezés után egy ellenőrző, értékelő és önértékelő tevékenységgel záruljanak a fejlesztő tevékenységek, ami alapján lehet megtervezni a továbblépések állomásait.

Tavaszi – Tesz Vesz Óvoda

„A Föld Napja a fenntarthatóság jegyében”

Óvodapedagógus neve:	Bankáné Barna Ibolya, Vízkeleti Lenke
Intézmény neve, címe:	Baptista szeretetszolgálat kisújszállási óvodája 5310. Kisújszállás, Ifjúság u.2. Pitypang Óvoda
Fenntartható fejlődési cél:	12. Felelős fogyasztás és termelés

A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai tartalmú tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Mozgás
<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Séta egy helyi konyhakertbe, önellátó családi gazdaságba.</p> <p>Látogatás helyi üzemekbe: olajütő üzem, Kumánia-víztisztítás folyamatának megtekintése.</p> <p>Fenntarthatóság: Maradék újra hasznosítása, tudatos fogyasztás erősítése</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Halmazképzés: Hulladék válogatása előre megadott szempontok szerint.</p> <p>Relációk felismerése, gyakorlása: „Melyik szelektív kukába került több szemét?”</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Mese: „A háromágú tölgyfa tündére” „Az öreg halász és a nagyravágyó felesége”</p> <p>Vers: Szekér</p> <p>Zsuzsa: „Föld napja”</p> <p>Anyanyelvi játékok: találós kérdések</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Mondóka: „Essél, eső essél...”</p> <p>Dalos játékok: Süssünk, süssünk valamit...</p> <p>Zenehallgatás: „A Föld dala”, „Öleld át Glóbit!”</p> <p>Fejlesztés: Halk- hangos érzékeltetése éneken, beszéden keresztül</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>*kicsiknek: A Föld megfestése ujjlenyomattal</p> <p>*nagyoknak: Újra hasznosítható anyagokból játékok készítése (papír guriga, PET palack)</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>A témához kapcsolódva a helyi játszótér és közösségi terek felkeresése. (Erzsébet liget, futókör)</p> <p>Tervezett mozgás: Szökdelés, átlépés egyszerű karika-alakzaton.</p> <p>Játék: a kukásjáték képeit nyakba akasztva találják meg helyüket a gyerekek a megfelelő karikába.</p>

.....

13 Cél: Fellépés az éghajlatváltozások ellen

„Madarak és fák napja”

Váci Alsóvárosi Óvoda, Lengyel Krisztina Orsolya óvodapedagógus

Csoport: vegyes

Tevékenységi forma

A külső világ tevékeny megismerése. Kötetlen szervezés.

A tevékenység előzményei

Állatok világnapja. Séta a Dunához, megfigyelések a tavaszi természetben. Témával kapcsolatos játékok a csoportszobában (Madárfészek, Almafa, memóriajátékok, Kirándulás játék, madárhangok - madárképek) Állatok világnapja, témahetek (Madáretetés, Tél az erdőben, Tavaszi ébresztő) alkotó tevékenységek (A mi fánk!), anyanyelvi játékok, mese, versek, dalok.

A tevékenység helyszíne: A Mozdony csoport udvarrésze.

A tevékenység feladatai

Nevelési feladatok: Közös munka öröme, a természethez fűződő pozitív kapcsolat megerősítése, állatok és növények tisztelete és védelme.

Tanulási tartalmak

A jeles nappal kapcsolatos ismeretek gazdagítása, az eddigi tapasztalatok bővítése. Az év madara és fája. Játékos cselekedtetés a komplexitás jegyében a tavasz témakörben.

Képesség és készségfejlesztés: Gondolkodás (összefüggések, ok-okozat), érzékelés, észlelés, figyelem, kifejezőkészség fejlesztése.

Módszerek

bemutató, szemléltetés, beszélgetés, megfigyelés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.

Eszközök

Képek, termékek, levelek, kosarak, bogárnéző, nagyító, aszfaltkréta, fa szelet, hulladéktárgyak (fém, műanyag, papír, üveg), dekor madártoll, kesztyűk, távcső.

Felhasznált irodalom:

Forrai Katalin - Ének az óvodában, Edito Musica, Budapest 1995.

Lukács Józsefné – Ferenc Éva: Kerek egy esztendő. Flaccus Kiadó, Bp. 2013.

Madárhangok erdőn – mezőn (részletek) Raabe Kiadó, Bp. 2002.

A tevékenység kidolgozása	
A tevékenység felépítése, menete	Módszerek, munkaformák, eszközök. Megjegyzések
<p>1. Kezdő szakasz</p> <p>Szervezési feladatok:</p> <p>Reggel a gyerekek érkezése előtt előkészítem az udvaron a szükséges eszközöket.</p> <p>Motiváció:</p> <p>„Az óvodánk környékén is laknak madarak és fák! Gyertek, keressük meg őket együtt az udvaron!”</p> <p>Gondozási feladatok, testápolás.</p> <p>Átöltözés az udvari tevékenységhez.</p> <p>Sorakozó, kivonulás az udvarra, a betonos területre.</p> <p>„Gyertek utánam, fogjuk meg egymás kezét és induljunk a Varázserdőbe kirándulni!”</p> <p>2. A tartalom feldolgozása:</p> <p><i>A Sétálunk, sétálunk ... mondókával</i> érünk be az „erdőbe”, az udvarra.</p> <p>„<i>Megérkeztünk a Varázserdőbe!</i> Csendesedjünk el és akkor meghallgathatjuk az udvaron lévő madarak hangját! Készítsünk távcsövet a kezünkéből és keressük meg őket a fák ágain! Halljátok őket? Bennüket köszöntenek! Milyen madarakat látunk? Miket szoktunk látni itt az udvaron?”</p> <p>Erdőtakarító játék:</p> <p>„De jaj, mit látunk ebben az erdőben? Rengeteg a szemet, tisztítsuk meg! A szemetet hová tesszük?”</p>	<p>A tevékenység gördülékenységét segítik az előkészített eszközök.</p> <p>Játékidőben kezdeményezek: „Kiránduljunk!” játékból / madárhangok hallgatásából (a játék alakulásától függően) vezetem elő a foglalkozás témáját. Beszélgetés során megemlítem az év madarát (búbos banka) és fáját (kocsányos tölgy). Érzelmi ráhangolódás megalapozása.</p> <p>Kötetlen szervezeti keret.</p> <p>A gyermekek aktív bekapcsolódását serkenti a kinti (udvar) helyszín izgalma.</p> <p>Szervezési feladat: Az udvari tevékenységhez megfelelő öltözet, lábbeli. A nagyok önállóan öltözködnek, a kicsiknek szükség szerint segítünk. Ebben a már felöltözött nagyok is részt vállalhatnak.</p> <p>Csoportos foglalkoztatási forma, kötetlen szervezeti keret.</p> <p>A tevékenység egésze alatt ügyelünk környezetünk rendjére, tisztaságára! Közös élmények felidézése, emlékezetfejlesztés mondókával.</p> <p>Lehetőség szerint távcsövet is használunk.</p> <p>Egyéni foglalkoztatási forma.</p> <p>Kommunikációs és improvizációs készség, türelem, tolerancia és alkalmazkodóképesség fejlesztése.</p>

<p>„Nézzünk ismét körül! Mi változott meg? Miért nem szabad szemetelni? Mit okoz a sok szemét az erdei élőlényeknek?”</p> <p>Fa és termése játék: „Hoztam faleveleket, melyiket ismeritek meg?” „Eldugtam itt az udvaron, a homokozó mögött kosarakat, benne olyan kincsekkel, melyeket a fák adnak nekünk és az erdei állatoknak! Kicsik keressék meg és hozzák ide a kosarakat!” „Melyik falevél melyik terméshez tartozik? Tegyük a fa levelét és a termését egymás mellé, párba! Mennyi párunk van?”</p> <p>„Milyen fákat ismertek? Milyen fákat láttunk sétánk során?” „Az év fája a kocsányos tölgy!”</p> <p>„Nézzétek, mi lehet ez? Ki tudja? „A fának is van kora! Hány éves lehet ez a fa?” Miért fontos a fa az állatoknak? Az embereknek?”</p> <p>„Melyik madarat hívjuk a fák doktorának? Az udvari fákon is szoktuk látni!”</p> <p>A fák állatok lakóhelye is. Főként kiké? Madarak. „Csukjátok be a szemeteket! Megsimogatom az arcotokat valamivel, de nem árulom el, hogy mi az! Találjátok ki! Csak akkor nyithatjátok ki a szemeteket, ha azt mondom: Kinyithatod!” „Ez a toll hasonlít egy nagyon szép énekesmadártól tollához! Ő az év madara!”</p> <p>Madárszülők – fiókák játék.</p>	<p>Feladat megadása, érdeklődés fokozása. Egyéni foglalkoztatási forma. Szelektív hulladékgyűjtés: papír, fém, műanyag, üveg. A szemétszedéshez mindenkinek adok védőkesztyűt! Matematikai tartalom: halmaz bontása többfelé. Beszélgetés, ok – okozati összefüggések érzékeltetése szókincsgyarapítással Türelem, tolerancia, alkalmazkodóképesség. Ne vágjanak egymás szavába! Minden véleményt meghallgatok. Rávezető kérdésekkel szükség szerint segítek. A környezethez való pozitív érzelmi viszony alakítása. A természet fontossága életünkben. Szokásalakítás: természetszerető és tisztelő magatartás. Kognitív képességek fejlesztése. Folyamatos, ellenőrzés, értékelés. Egyéni, mikrocsoportos foglalkoztatási forma. Beszélgetés kezdeményezése az ismert fafajtákról: fenyő, dió, gesztenye, tölgy. Differenciálás: A kicsiket kérem a kosarak keresésére. A fafajták között vannak olyanok, melyeket a kisebbek is felismernek. Matematikai tartalom megjelenése: térirányok, párosítás, számlálás Közös munka öröme. Említésre kerül az év fája: kocsányos tölgy.</p> <p>Fa szelet bemutatása, melyen jól látszanak az évgyűrűk. Matematikai tartalom: az évgyűrűk számlálása. A fa haszna, védelme. Szerepe a föld életében (levegőtisztítás). A harkály (Fakopáncs) megemlézése, jellegzetes hangja, „munkája”.</p> <p>Egyéni foglalkoztatási forma Madártoll (dekor) használata. Érzékelés, észlelés fejlesztése.</p> <p>Említésre kerül az év madara. Megmutatom a búbos banka képét, megbeszéljük a madár</p>
--	--

<p>„Megkérem X.Y –t stb., hogy madárszülők legyenek! Álljatok egy-egy fához! Jól nézzétek meg a madár képét, mert a hangját kell utánoznotok és így kell hazahívnotok az elkóborolt fiókáitokat! A többiek fiókák lesznek! A madármama a hangjával hív benneteket. Ahhoz a fához kell mennetek és ott is kell maradnotok, ahol a madármamátok képét látjátok, és a hangját halljátok! Jól figyeljétek, nehogy eltévedjétek!”</p> <p>bagoly – huhog, galamb – burukkol, gólya – kelepel, kakukk – kakukkol, varjú – károg, veréb – csivitel.</p> <p>Fecskék a dróton játék: „Gondoltam egy madárra: villás farktolláról ismert. Melyik lehet az? Eresz alól fecske fia dal közös éneklése „Változzunk mi is fecskévé! Hol szoktak gyülekezni a fecskék mielőtt visszamennek ősszel Afrikába?” „Milyen vándormadarakat ismertek még?”</p> <p>3. A tevékenység lezárása „A kislefecske elrepültek, mi is búcsúzzunk el a Varázserdőtől Osvát Erzsébet: Zenélő fa c. versével!”</p> <p>4. Ellenőrzés, értékelés Az egyéni értékelés a tevékenység alatt folyamatosan zajlik. A csoportos értékelés főként az egyes tevékenységek végén jelenik meg.</p> <p>5. Mozgásos percek</p> <p>6. Visszavezetés a játékba:</p>	<p>színeit, jellegzetes fejtollát, amiről a nevét kapta.</p> <p>Mikrocsoportos foglalkoztatási forma. Differenciálás: 6 idősebb gyermeket választok ki. A madárszülőket játszó gyermekek (bagoly, galamb, gólya, kakukk, varjú, veréb) egy – egy fához állnak, melyre előzőleg ráhelyeztem a madár fotóját. Közükben kosár (fészek) van. A többiek kapnak egy – egy madárfióka képet. Aki hallja a hívó hangot, az a megfelelő szülő fészkebe helyezi a nála lévő képet. Az idősebb gyermekek segíthetik a fiatalabbakat a játékban.</p> <p>Fejlesztés: szándékos figyelem, vizuális és auditív memória, keresztcsatornák, alkalmazkodóképesség, közösségi érzés. Folyamatos ellenőrzés, értékelés lehetőséget ad a javításra. Személyre szóló segítségadás szükség szerint.</p> <p>Vándormadarak: fecske, gólya Ismert dal eléneklése. Az előzőleg aszfaltkrétával felrajzolt vonalakon foglalnak helyet a gyerekek. Adott jelre repkednek (futnak körben), majd visszatérnek a helyükre, irányt változtatnak, helyet cserélnek stb...</p> <p>Fejlesztés: testséma, téri orientáció, én tudat, szándékos figyelem. Az irányítás során a gyermek egyéni képességeinek, ötleteinek, megnyilvánulásainak figyelembevétele. Ismert vers elmondása. A lezárással keretet adok a tevékenységnek.</p> <p>Beszélgetés, értékelés: a nap további részében mindenki elmondhatja a véleményét, élményeit a tevékenységgel kapcsolatban. Kommunikáció fejlesztése, szókincsgyarapítás.</p> <p>Játékos mozgás az udvaron. Természetes nagymozgások, ismert mozgásformák gyakorlása.</p>
--	---

<p>Bogárkereső: „A fákon nem csak madarak élnek, hanem rovarok is, ők a madarak táplálékai! Ki szeretne rovarokat keresni?”</p> <p>Udvari szabadjáték: aszfaltrajz, mászóka, homokozó stb.</p>	<p>Ismeretek, tapasztalatok alkalmazásának lehetősége. „A fákon nem csak madarak élnek, hanem rovarok is, ők a madarak táplálékai! Ki szeretne rovarokat keresni?” Kiosztom a nagyítókat, bogárnézőket. A rovarokat nem bántjuk, megfigyelés után visszaengedjük!</p>
--	---

„Madarak és fák napjának megünneplése más óvodák bevonásával”

Búzavirág Óvoda Kaposvár

Az óvodánk udvarán megszervezzük meg körforgás-szerű játékos tevékenységekkel.

Az egyes állomásokon dajka nénik várják a gyerekeket/ csoportokat, ahol különböző, a témához kapcsolódó játékokat hajtanak végre a gyerekek.

- Madártojások gyűjtése kosárba (fészekbe)
- Madáreleség gyűjtése csipeszekkel (színes téstát szórunk el a fűbe, és azt kell az anyuka madaraknak a kicsinyeikhez vinni, akik egy tálkát tartva várják őket. A téstákat színek szerint gyűjtjük össze.)
- Madárhangok hallgatása, felismerése laptopról, képek kirakása, az IKT eszközöket segítségül véve a tableteken madaras puzzle kirakása, rövid versike megtanulása is módot ad a fejlesztésre.
- Padon pohár vízzel egyensúlyozó járással a pad végén egy facsemete megöntözése
- Kis homokozó vödrök alá terméseket rejtünk, memória játék játszása: keresd a párját!
- A délelőttöt galambok reptetésével szoktuk zárni, akiket a gyerekek engednek ki a ketrecükből, és ők hazatalálnak.

A legutolsó programunk az óvó nénik közös meseelőadása a gyerekeknek a közös udvarrészen. A közös élmény napokig sok témát ad a beszélgetéshez, valamint a szabad játéktevékenységekben megjelennek a közös és átélt élmények.

-----

14. Cél: Óceánok és tengerek védelme

„Kalózos játszódélután”

Kuntár Éva Ágnes óvodapedagógus, **Veszprém**

Hajózz velünk 2017. június 10-én!

9, 00 A csoportok kalózaszslóinak avatása után a

Borkőmoszat együttes hangol a jókedvre.

Válj kalózzá!

Készíts szemfedőt, tórt, saját hajót, kendőt.

Ha kendőt szeretnél készíteni, kérlek, hozz magaddal vásznat kb.60x60 cm méret kell hozzá.

Szerezz tetkót a karodra, kezedre!

Rabolj lufi kardot, virágot!

Nincs hajó a közelben? Kérj mesét, verset, kirakózz, játssz társasjátékokat, színezz hajókat, kártyázz.

Mindent megszereztedél, amire szüksége van a kalóznak?

Ugrálj a sziget várában!

Még egy feladatod van: kérd el a titkos golyót!

A hajó konyháján finom falatokból gyűjthetsz erőt.

11,00 Vár Ricsi bácsi táncháza.

Mi várunk, reméljük, felszállsz a hajónkra!

Mesék:

Marék Veronika: A kalóz nagypapa

Tarbay Ede: Kalózmese

Külső világ tevékeny megismerése		Mozgás	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyerektánc
Környezetismereti tartalmak	Matematikai tartalmak				
Víz világnapja - A víztulajdonságai. A halmazállapotok megfigyelése. A víz körforgásának bemutatása képeken, videón. A víztakarékosság fontosságának szemléltetése. Miért kell rá nagyon vigyázni? Hogyan? A víz szerepe az életünkben. Mi készül a vízből? Készítsünk vízből ételeket/italokat majd kóstoljuk is meg. Hol található víz a természetben?	<p>Úrtartalom mérések. Különböző formájú, nagyságú poharak megtöltése vízzel, sorba rendezése. Melyikbe mennyit tudunk tölteni? Rendezzük sorba őket!</p> <p>Különböző vízálló játékok, tárgyak, gyümölcsök, zöltségek stb. összegyűjtése. Töltsünk meg egy nagy átlátszó tálat vízzel. Mi süllyed el, mi lebeg? A vizek és a szárazföldek összehasonlítása földgömbön, térképen (több, kevesebb).</p>	<p>Torna együtt gyermekeinkkel 2. (Kozma Zsuzsanna zenepedagógus, fitness edző YouTube videója)</p> <p>Mozgásos játékok lakásban:</p> <p>Párnákból, plüssökből stb. „híd” építése, amin egyensúlyozva kell átkelni, hogy ne essenek a vízbe.</p> <p>Kuglijáték megtöltött vizespalackokkal. Gurított labdával eldönteni őket. Nehézség szerint színezhajjuk is, hogy más-más pontot érjenek.</p>	<p>Halak készítése színes papír mozaikkal, festéssel, színezéssel, nyomdázással.</p> <p>Béka készítése tojástartóból, festéssel.</p> <p>Akvárium készítése cipősdobozból, majd dekorálása az elkészített állatokkal.</p> <p>Tó part festése csomagolópapírra, mely később játékszönyegként is használható.</p> <p>Hajók készítése parafa dugóból, vagy befőttesüveg tetőből.</p>	<p>Találós kérdések.</p> <p>Versek: Zelk Zoltán: A kis patak Orbán Ottó: A víz Weöres Sándor: Futó zápor, Tó vize</p> <p>Mondókák: Lapos kő, rajta hát... A patyityi halastóba...</p> <p>Mesék: Grimm: A békakirály Magyar népmese: A víz tündére Zelk Zoltán: Páráska Gazdag Erzsi: A pisztráng és a patak Bernáth Zsolt: A megszeppent esőcsepp Vlagyimir Szutyjev: A gomba alatt</p> <p>Anyanyelvi játékok: Halbeszéd Hajóverseny (fújva)</p>	<p>Dalok: Csepp, csepp csepereg... Mit mos, mit mos... Mély kútba tekintek...</p> <p>A víz hangjai: vékonyfalú poharakat megtöltünk különböző mennyiségű vízzel, majd nedves ujjunkkal körözzük a peremén.</p> <p>Eső hangjának imitálása: tenyere összedörzsölése, csettintés az ujjakkal, dobolás a lábon</p> <p>Zenehallgatás: Széles a Duna... Kaláka: Zápor...</p>

Cél- és feladatrendszer:

Ismerjék meg a víz tulajdonságait, felhasználásának módjait. Szerezzenek közvetlen tapasztalatokat a vízről. Bátran mondják el előzetes ismereteiket. Környezettudatos magatartásra nevelés: az ember felelőssége. A térkép/földgömb megismerése. Ízek illatok megnevezése. Relációs viszonyok gyakorlása. Eszközhasználat ügyesítése festéssel, vágással, rajzolással. A következtetés logikai műveletének gyakorlása a kísérletek alkalmával. Beszédszervek ügyesítése.

Kiemelt fejlesztési terület:

Értelmi képességek fejlesztése, gondolkodás, megfigyelőképesség, érdeklődés, figyelem, emlékezet, felidézés, ritmusérzék, ok-okozati összefüggések, következtetés, számlálás, rendszerezés. Motoros képességek fejlesztése, finommozgások, nagymozgások, szem-kéz és szem-láb koordináció fejlesztése, testséma, térbeli tájékozódás. Érzékelés, észlelés fejlesztése, feladattudta, kudarcűrítés. Szociális képességek fejlesztése. Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése, szókincs bővítés, beszédszervek fejlesztése.

Módszerek, eszközök:

Bemutató, szemléltetés, ötletadás, cselekedtetés, segítség, magyarázat, pozitív értékelés, egyéni, otthoni foglalkoztatási forma alkalmazása.

Linkek, képek, videók a témával kapcsolatban.

„Víz Világnapja” - Vác

2021. 03. 22-26. Lengyel Krisztina Orsolya	JÁTÉK	HAGYOMÁNY	VERSELÉS MESÉLÉS, ANYANYELVI JÁTÉKOK	ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEK TÁNC	MOZGÁS	RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	
TÉMA	Vizes játékok	A víz az élet forrása!	„Tán a Dunáig meg sem áll...”	A víz hangja	A nagy ho-ho-ho horgász	Úszik a kis hajó...	„Víz, víz, tiszta víz!”	Pancsoljunk!
ANYAG	Horgászat Gyöngyhalászat Csónakfűjő verseny Szemétszedés Antal amanta (rája)	03. 22. A víz Világnapja Beszélgető kör. Tablóképzés. Közös kincsünk a víz: vízvédelem,	Mese: A széles szájú béka Vers: Tordon Ákos – Papírhajó Anyanyelvi játék: Mit visz a kis hajó?	M.: Hol lakik a halacska Új dal: Mély kútba tekintek Ism.: Fehér liliumszál Zenehallgatás: Száraz tónak	Labdagyakorlatok. Labdaleütés, gurítás, kétkezes alsó és felső dobás, labdavezetés, labdaelfogás.	Nagyok: Papírcsónak hajtogatása, díszítése ragasztással. Középső csoportosok: Papírcsónak díszítése ragasztással.	A vízi és a víz körüli életközösségek. A víz haszna, ereje. A víz körforgása Kísérletek: vízminták (szaga, színe),	Úrtartalom: mérések, becslések, összehasonlítás, sorba rendezés. Játékos kísérletek:

	Udvari játék: Színcápa	takarékoskodás. Kék vagy vizes témájú póló mindenkinék.	Fújógyakorlat: Papírcsónak verseny Szívógyakorlat: Gyöngyhalászok		Játék: Horgászok – halak. Mozgásos pl.: Hajótörés		a víz halmazállapotai, vízimalom. A mi folyónk a Duna!	Elsüllyed vagy sem? Szappanhajó.
ESZKÖZ	saját készítésű és egyéb társasjátékok	gyűjtött képek, könyvek, folyóiratok, laptop, földgömb	síkbábok, papírcsónakok, szívószalak, gyöngyök, kagylók, tálkák, víz, kagylóhomokozó	halak, üvegek, kavicsok, cd és lejátszó, képek, fejdíszek	tornapadok léglabdák	színes papírok, kagylók, kivágott minták, zászlók, ragasztó, színes ceruza	vízminták (eső, csap, Duna) jég, párologtató, képek	különböző méretű üvegpoharak, mérőpohár, szappanhajó, víz, kagylóhomokozó
CÉL	Szabálytudat, toleráns magatartás alakítása.	A környezettel kapcsolatos magatartás alakítása, ok-okozati összefüggések megvilágítása	Erkölcsei érzelmek, magatartás fejlesztése. Élménynyújtás.	Auditív memória, taktilis csatornák fejlesztése. Tiszta éneklés.	Mozgáskoordínáció, aktivitás fejlesztése. Mozgási igény kielégítése. Esztétikus mozgás.	Finommotorika, szem – kéz koordináció, produktív képzelet fejlesztése	Közvetlen tapasztalat szerzés, megfigyelések.	Matematikai szókincsbővítés, játékos cselekedtetés.
FELADAT	Szabályok megismertetése, gyakorlása. Közösségi érzés alakítása.	Pozitív érzelmi viszony, felelősségtudat alakítása. Együttműködés.	Szókincsbővítés, beszéd-szervek ügyesítése Figyelem, képzelet fejlesztése.	Egyenletes löktetés, tempótar-tás. Új dal gyakorlása. Hallásfejlesztés: effektek.	Szem-kéz, szem-láb koordináció. Testséma, szemfixáció fejlesztése.	Fantázia fejlesztése. Önálló, kreatív munkalehetőségének biztosítása. A közös munka öröme.	Meglévő ismeretek, tapasztalatok differenciálása, rendszerezése. Ismeretek bővítése.	Következtetések, ítéletek alkotása, verbális alkalmazása. Gondolkodás fejlesztése.

Ajánlás: Polip készítése: https://padlet-uploads.storage.googleapis.com/489401924/7b305630b4025653ce4fa6496fc5f899/video_1585131994_1.mp4

Vízben kinyúló papírvirágok:

https://www.youtube.com/watch?v=P_3UllrOogE&fbclid=IwAR2icH361Wet6IQjLXSwEkSKRBtibHHT-LixhV_pZHwGTfhvwIVqHAHUfSE

„Tengerek, óceánok”

Óvodapedagógus közösség:	BSZ. Kisújszállási Óvodája, Sásastó Úti Óvoda közössége
Intézmény neve, címe:	Baptista szeretetszolgálat kisújszállási óvodája Sásastó úti óvoda 5310. Kisújszállás Ifjúság u. 2.
Fenntartható fejlődési cél:	14.Óceánok és tengerek védelme

Hét Téma	A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai tartalmú tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Mozgás
Tengerek, óceánok	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Beszélgetések Óceánok tengerek fontosságáról. Élővilágának, tisztaságának megóvásáról. Miért fontos az emberek állatok részére a tiszta Óceán, tenger a “VÍZ” Hogyan tudom megóvni, védeni. Takarékosság lehetséges módjai otthon és az óvodában</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Óceánok, Tengeri állatok</p> <p>Melyiket ismertek? Milyen a nagyságuk?</p> <p>Csoportosítás: nagyság szerinti tömegszerinti</p> <p>Több, kevesebb ugyanannyi</p> <p>Irányok gyakorlása, relációk, mennyiség összehasonlítás.</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Mese: Turcsi a kíváncsi, palack orrú... Azt öreg halász és a nagyra vágyó felesége</p> <p>Vers: Hajnal Anna: Cet Majtényi Erik: A játékos Uzonyi Pál: Bálna - sztráda Anyanyelvi játékok: Találós kérdések. Búvárjáték</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>Mondóka: Víz, víz, tiszta víz... Dalos játékok: Fehér lilium száll Mély kútba tekintek Zenehallgatás: Ravel: Bárka az óceánon. Fejlesztés: Egyenletes lüktetés, érzékeltetése, járással, tapssal. Magas, mély .</p>	<p>Tevékenység, téma:</p> <p>kicsiknek: Vízben Úszó medúza készítése medúza tojástartóból</p> <p>nagyoknak: hal PET palackból, CD lemezből</p>	<p>Tevékenység , téma:</p> <p>Vízhez szoktató játékok -Karak -Lábak -Fej -Légző- gyakorlatok</p> <p>Játék: Cápa Szín cápa</p>

Játékötletek

Kártya játékok: Szardínia (Djeco), Boldog lazac (North Start Games), Piranják (Cosmos), Chomp (Game Wright)

Dooble: 3-6- 8 elemes, Dominó, Halacska pikkelygyűjtő társasjáték (www.kommunikation4all.co.uk)

Memória : halas, cápás

A helyi lehetőségekkel kiegészíthetők a tevékenységek. Fontos, hogy a gyerekek lvezzék a játékot, és azon szinten foglalkozunk velük, ahol állnak a tapasztalatszerzésben, és ismeretekhez kapcsolhatóak legyenek az új fogalmak, tulajdonságok. Felfedezés és élmény legyen az együtt játszás.

15. Cél: Szárazföldi ökoszisztémák védelme

„Komposztos reggel”

Környezeti nevelésünk sajátos helyszíne a természetbúvár szoba

Készítette: Dr. Hoffmann Zsoltné és Kézsmárki Irén környezeti nevelő óvodapedagógus

Az utóbbi négy évben két csoport csatlakozott a Humusz Szövetség által elindított **Komposztálás Ünnepnapja** megünnepléséhez, melynek első reggeléhez az egész intézmény apraja-nagyja aktívan részt vesz. A legutóbbit 2017.október 10-én reggel ünnepelte az óvodánk. Előre készítettünk újságpapír hulladékból „zsákba macskát”, melyekbe komposztálható hulladékot tettünk. A kiválasztott tasakkal először fakorongokon lépkedve, majd tököket kerülve eljutottak a gyerekek és szüleik a komposztálható hulladékok ládájáig. A gyerekeknek be kellett azonosítani a hulladékot szülői segítséggel, majd bele rakni a megfelelő ládába. Minden ládára olvashatóan felkerül a komposztálható anyag neve, ezzel is tájékoztatjuk a szülőket. Az üres papír hulladékot a kék hulladék gyűjtőbe helyezték. Az a gyermek, aki teljesítette a reggeli játékos feladatot színezőt kapott, melynek a jobb oldalán a szülők is elolvashatták a komposztálás előnyeit. Mindezekkel a szülők környezettudatos szemléletét is próbáljuk alakítani.

Az ünnephez csatlakozott két csoport egész heti projektben dolgozza fel a témát, majd beszámolót küldtünk a Humusz Szövetséghez.

Kétség sem fér hozzá, hogy a környezeti nevelés igazi helyszíne maga a szabad természet, azonban a gyermekek környezeti nevelése **szobában-szabadban** egyaránt történik. A természet egy darabját mi is bevihetjük a szobába, hiszen nem mindig oldható meg természetes környezetben a valóság tárgyainak, jelenségeinek bemutatása. Ilyenkor a „szoba” szolgál arra, hogy természetes környezetükből kiemelve mutassunk be a gyermekeknek - előzetes élményeikre, tapasztalataikra támaszkodva - tárgyat, jelenséget.

Ezt a lehetőséget felismerve, óvodánkban egy megüresedett csoportszobában Természetbúvár szobát alakítottunk ki, az óvodai nevelőmunkánkat támogató alapítvány segítségével.

Mi volt ezzel a célunk?

A „benti” környezeti nevelésünknek egy olyan sajátos, helyi sajátosságokra épülő helyszínének a kialakítása, amely állandó helyet ad a gyermekek környezeti nevelésének, eszközeivel, berendezésével segíti, szemléletesebbé teszi közvetlen környezetünk megismerését. A gyermekek szívesen járjanak ide, a sokféle változatos tevékenységek biztosítása, a környezet- és természetismereti nevelést szolgáló játékok során élményeket, tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek. Formálódjon a gyermekek, kollégák, családok környezettudatos szemléletmódja, magatartása, a fenntarthatóság pedagógiai elvei jelenjenek meg a Természetbúvár szoba valamennyi tevékenységében.

Természetbúvár szoba bemutatása, ott magvalósuló tevékenységek.

A szobát úgy alakítottuk ki, hogy berendezése lakóhelyünk, közvetlen környezetünk **természeti, kultúrtörténeti értékeit** mutassa be a gyermekeknek. A motiváló, a gyermekek természetes kíváncsiságát felkeltő helyszínen az ott található „kincsekkel” közvetlen tapasztalás során ismerkednek meg.

A Természetbúvár szobában elsődlegesnek tekintjük a **játékot**, az életkori sajátosságokat figyelembe vevő aktív, folyamatos tevékenykedést. A minél sokoldalúbb érzékszervi megismerés útján, szenzitív módon végzik a gyermekek a tevékenységeket.

A természeti környezetünk helyi sajátosságaira építve alakítottuk ki a bemutatórészeket, amelyek a különböző élőhelyek és azok élővilágának megismertetését segítették.

Ártéri ligeterdő: A természetközelség megjelent az erdős bemutatórészen is, hiszen az avar, fatörzsek, ágak, fatuskók, moha, száraz fűfélék illata, látványa ártéri erdeink hangulatát idézi. A berendezett erdőrészlet segítségével a gyermekek megfigyelik az ott élő állatfajokat: az emlősállatokat, madarakat, rovarokat, bogarakat színes szemléltető képek segítségével. A fák ágvillaiban elhelyezett különböző madárfészkek alkalmasak ökológiai megfigyelésekre: hová épül a fészek; melyik madár milyen fészket épít (Fészekazonosító játék fészekhatározók segítségével); csészeforma, ágvilla megnevezése; madárfajok megismerése; matematikai

jellegű összehasonlításokra: hol helyezkednek el; forma, nagyság megfigyelése; ok-okozati összefüggések megvitatására: Hány tojás férhet el a fészkekben? Mekkora, milyen színű és hány tojás lehetett a fészkekben? (Tojáshatározó alapján tojások azonosítása) Milyen magasra építi a fészket a madár?

Megvizsgáljuk a fészkeket, csipeszekkel összetevőire szétzedve a gyermekek látják melyik madár, milyen anyagból építi a fészket. A fészekvizsgálatok során természetes anyagokkal (széna, moha, száraz falevél, kis gyökérdarabok, sár, pehelytoll, szőr) ismerkednek meg. Nagyító segítségével apró élőlényeket, parazitákat is felfedezhetnek a fészkekben.

Magunk is készítünk fészket vékonyabb gallyakból, szénából, növényi részekből, mohából, amelyeket a gyermekek későbbi játék tevékenységüknél felhasználhatnak.

Az erdőben való túrázások során az élményeket feldolgozzuk: megkeressük a látott állatok és növények képeit, beszélgetünk róluk. Az erdőben talált „természet által elengedett” kincsekből (madártollak, üres csigaházak, falevelek, termések, magok, fakérgék, ágak, gubacsok) gyűjteményt készítünk.

A kirándulásokon, sétákon gyűjtött madártollakat a madártoll gyűjteményünk alapján azonosítjuk és megkülönböztetjük. A gyűjteményt fokozatosan bővítjük. Segítségével megfigyelik a gyermekek a fajra jellemző színeket, nagyságot, formát, következtetnek arra, hogy milyen nagyságú madár veszíthette el.

Játszunk a tollakkal madarakkal kapcsolatos szenzitív játékokat, amellyel a madarak mozgását, szokásait utánozzuk. A Természetbúvár szobánkban különböző odútípusokat mutatunk be a gyermekeknek képeken igaziból, melyek megfigyelésével látják a különbséget a madárfajok fészkelő helyei között. Megismerik a fészket, a madáretető és odú fogalmát, mi magunk is barkácsolunk közösen a szülőket bevonva ilyen eszközöket. A nálunk telelő madarainknak a gyermekek által otthonról hozott magokból, zsíradékból madárkalácsot készítünk.

és

Érdekes játék a gyermekek számára a madárhang óra készítése, mellyel megismerik a különböző időpontokban ébredő madarakat. A madárhangokat bemutató CD segítségével bármikor meghallgathatjuk a madarak énekét, megismerkedünk a fajra jellemző hangjukkal.

A kirándulásokon, sétákon begyűjtött fülesbagoly köpetét megvizsgáljuk mikroszkóp vagy nagyítók segítségével. A vizsgálat eredménye alapján következtetünk a környezetünk élővilágára, milyen „táplálék állatkák” élnek a bagoly vadászterületén, kiegészítve bagoly étlap készítésével.

A madártollak alkalmasak különböző, egyszerű, természettudományos ismeretek, kísérletek bemutatására:

- a víz leperreg a madártollról (vízi életmód);
- a környezetszennyezésre utaló kísérlet (olajba mártott toll).

Madárpárosító kártyajáték, memórijáték segítségével észrevehetik a gyermekek a madarak életmódjával összefüggő különbségeket (csőr, lábtípus).

Határozólap segítségével a vízparton előzőleg felfedezett vízimadarak lábnyomának azonosítását, megkülönböztetését is végezzük.

A környezeti nevelés komplexitását más tevékenységi területekkel megvalósítva hallgatunk madarokról, erdőről szóló népdalokat, komolyzenei műveket. Az irodalmi alkotások (mondókák, szólások, közmondások, találós kérdések, madarak népies nevei, madárhangot utánzó anyanyelvi játékok) erősítik a természet iránti szeretetet, a gyermekek érzelmi kötődését a madarak iránt.

A madarak életével kapcsolatosan rendszeresen szervezünk előadást szemléletes bemutatással egybekötve, meghívott szakember közreműködésével.

Az erdőrészlet mellett leggyakoribb, legismertebb fafajaink préselt levelei találhatóak a hozzájuk tartozó terméssel és rüggyel kiegészítve, ezeket megfigyelve rüggyvizsgálatokat végzünk.

A termésekből barkácsolunk, pl. termésbábokat, amelyek bábozásra is felhasználhatóak. A falevelekből lenyomatokat készítünk. A gyermekek megfigyelik a falevél lebomlási fázisait fehér lepedőre kirakva, megfelelő sorrendben elhelyezve. Nagyítók segítségével faleveleket is vizsgálunk (forma, szín, illat, tapintás, méret szerint).

A különböző fajok kis fatörzs mintáit kézbe véve, tapintással megtapasztalják a gyermekek melyik fának milyen a törzse, milyen a kéreg (vastagsága, simasága, barázdáltsága, színe, keménysége).

Kis rekeszekből álló fadobozban helyeztük el termés- és maggyűjteményünket, melyet folyamatosan bővítünk. Megfigyelésük, a velük való szenzitív játékok a gyermekek emlékezetét, szín- és formaismeretét fejlesztik, tapasztalatot nyújtanak a rész-egész viszonyokról.

A polcokon természetes anyagokból barkácsolt alkotásainkat állítjuk ki, az itt elhelyezett különféle magokból, termésekből, egyéb növényi részekből tetszés szerint alkothatnak, felhasználjuk díszítőmunkához, ünnepi előkészületekhez vagy termésmozaikot is készíthetünk. A természetben gyűjtött

természetes anyagokból hangszereket is készítünk, melyeket az ének-zenei tevékenységeknél felhasználjuk.

A falon lévő parafatábla aktualitásnak megfelelően az év madarát, fáját, rovarát, vadvirágát, halát, hüllőjét, gombáját, emlőst ismerteti meg velünk.

A Körös-Maros Nemzeti Parktól kapott és kihelyezett színes tájékoztató leporellók a védett növényeket, lepkéket, madarakat, kételtűeket, hüllőket, őshonos

állatainkat mutatják be.

A nálunk található cserjefajok ágmintái segítségével megismerkedünk azok neveivel, jellemző tulajdonságaikkal.

A gyógynövényes- és fűszerkertünkben gyűjtött növények is bekerülnek a szobába, melyeket itt szárítunk meg (borsmenta, citromfű, bazsalikom, muskotályszálya, kapor, körömvirág, cickafark, rozmaring, kakukkfű, orvosi székfű...).

Itt készítenek belőlük gyógyteát, lekvárt, amelyek elfogyasztásával közvetlen érzékszervi tapasztalatokat is szereznek a gyermekek. A tevékenységhez kapcsolódóan beszélgetés formájában próbáljuk a gyermekek

egészségtudatos, egészségmegőrző preventív szemléletét formálni.

A gyógynövényekből és fűszernövényekből illatmintákat készítettünk és ezeket szenzitív játékok során felhasználva érzékszervi úton ismerhetik fel a gyermekek.

A különböző évszakokban gyűjtött növényekből (diólevél, cékla, vöröshagyma, feketebodza) növényfestéket készítenek, melyekkel érdekes játékot jelent a velük való festés. Megtapasztalják a gyermekek, hogy melyik növényből, annak melyik részéből milyen színű festéket nyerhetünk (népi kultúra ápolása).

A víz-homok terepasztalon végzett kísérletezések, vizsgálódások, vizes játékok segítenek a különböző anyagok tulajdonságainak megismerésében. A Körös-parti séták során megfigyeltek alapján építünk gátat, kubikgödröt, folyómedret, kanyargó folyót. Nyomokat készítenek és ismernek meg homokba, agyagos földbe karcolva.

Másik fontos részlete a Természetbúvár szobának a vizes élőhelyek élővilágának bemutatása (Hármas-Körös folyó, holtágak, kubikok). A nálunk élő kételtűek, hüllők, védett és nem védett halak képeit helyeztük itt el, valamint szitakötőfajokkal ismerkednek meg a gyermekek. A vizes élőhelyeink változatos madárvilágát is itt látják, képek segítenek megismerésükben. Vízi és mocsári növényeket

látanak itt a gyermekek (nád, gyékény, sás, süllőhínár) megfigyelik miben különböznek.

Nádból kis kunyhót készítettünk és állítottunk fel, melybe bebújhatnak a gyermekek, így érzelmileg is ráhangolódhatnak a nálunk hajdan volt csíkász-pákász-rákász régi mesterségek megismerésére, az életmódjukról szóló érdekes elbeszéléseink befogadására.

Itt hangulatilag elő is készítjük a helyi múzeumba szervezett élményszerző sétát, a kiállítás megtekintését, amely a régi halászeszközöket, csíkász-pákász életet mutatja be. A nádkunyhó fölött varsát láthatunk, törekszünk a halászattal kapcsolatos régi tárgyi eszközök gyűjtésére és bemutatására. Szervezünk olyan kiállítást a természetbúvár szobában, amely bemutatja a múlt és jelen halászati eszközeit. Hívunk halászt, akinek meghallgatjuk élményeire épülő elbeszéléseit. A csíkász-pákász életével kapcsolatos történetek élményei alapján madártojásokat figyelhetünk meg, barkácsolunk a vízi és mocsári növényekből játékokat (nádtutaj, nádsíp, gyékény baba, lepke, szitakötő gyékényből, tároló edények) használati tárgyakat. Készítünk horgászbót horgászós játékhöz.

A vadászoktól, szülőktől (szűcs) kapott állatbőröket szívesen használjuk fel az állatokkal kapcsolatos szenzitív játékok során.

A környezeti nevelésünket segítő eszközök: nagyítók, távcsövek, földgömb, csipeszek, mikroszkópok, hangyafarm, vízvizsgálathoz szükséges kellékek, bogárnézők stb. a szekrényben kaptak helyet.

Itt találhatják meg a gyermekek azokat a környezet- és természetismereti játékokat, amelyek készségeiket, képességeiket fejlesztik, környezettudatos szemléletüket formálják: fából készült élőlényeket ábrázoló puzzlek, szelektív gyűjtő társasjáték, erdőről szóló társasjáték, állatokat bemutató memóriajátékok, madaras puzzle, évszaklottó, időjárás óra, párosító játékok stb.

A komposztálás folyamatának bemutatását nemcsak az udvaron végezzük, hanem a Természetbúvár szobában is játszunk. Szemléltetésképpen kisüvegekben komposztálható anyagokat gyűjtöttünk, a komposztládában élő állatok megismeréséhez bemutató képeket készítettünk. A kis fakomposztládát maguk rakják össze a gyermekek. Ezután válogatós játékot játszunk, az anyagokat maguk válogatják szét, mit szabad a komposztládába tenni és mit nem. Ezzel a játékkal szemléletesen, tevékenyen tudják elsajátítani az ehhez szükséges ismereteket.

A szoba egyik falán kiállított színes természeti fotók lakóhelyünk és környékének természeti és épített értékeit mutatják be.

Természetbúvár szobánkban a gyermekek számára rendelkezésre állnak színes képeskönyvek, a természettel kapcsolatos ismeretterjesztő könyvek, folyóiratok (Természet BÚVÁR, Süni), amelyeket nézegethetnek és a közös beszélgetésekhez, bemutatásokhoz is használunk. Természetfilmjeink megtekintésével bővülnek a gyermekek szűkebb és tágabb környezetükről szerzett ismeretei.

A szobában lévő két bemutatóasztalba helyezzük el a séták, kirándulások, erdei óvodák alkalmával gyűjtött kincseinket.

Ásványok, kőzetek bemutatásával, megfigyelésével megkülönböztethetjük melyik világos, csillogó, sötét, vagy átlátszó, tapogatásával érezhetjük, hogy durva szemcsés vagy sima. Építhetünk Kőországot, megnevezhetjük lakóit a rá jellemző kőzetek kiválasztásával, elnevezésével. A fossziliákról, a kőzetek keletkezéséről, alakíthatóságáról, megmunkálásáról különböző szenzitív játékok során szerzünk tapasztalatokat, ismereteket (karcolás, festés, kőzetek válogatása, csoportosítása, kagylóhéj, csigaház, mészkő).

A polcon különböző állati kultakarókkal ismerkedhetnek meg.

Ki vesztette el? Párosító játékot játszhatnak (levedlett kígyóbőr, madártollak, mocsári teknőspáncél, szarvasagancs, vaddisznóagyar, szarvasbogár, méhkaptár stb.).

A kincseinkkel való különböző szenzitív játékok során számos érdekes tapasztalathoz, ismerethez jutnak a gyermekek (kőzetek, kagylók, levedlett kígyóbőr, madártollak, mocsári teknőspáncél, szarvasagancs, vaddisznóagyar, szarvasbogár, méhkaptár stb.).

A szoba alkalmas arra is, hogy az élő és élettelen környezet minden elemével és jelenségével vizsgálódhassunk.

A Természetbúvár szobánkban a séták, kirándulások során szerzett élményeket, ismereteket változatos vizuális technikákkal jelenítik meg a gyermekek, amelyek így maradandóbbá válnak. Itt lehetőséget adunk a gyermekeknek a rajzolás-festés-mintázás-kézimunka tevékenységeivel a szabad önkifejezésük megvalósítására (komplexitás).

Változatos eszközök segítik vizuális tevékenységünket: állatokat ábrázoló óriás szivacsnyomda, a gyümölcsöket, zöldségfélét, vadon élő állatokat bemutató hagyományos nyomdák és jó minőségű jelző eszközök.

Ágak, fonalak felhasználásával pókhálót készíthetünk. Kaszálmányokból különböző építményeket (kunyhó, istálló stb.) hoznak létre a gyermekek egyéni ötleteik alapján.

A szülők és a gyermekek bevonásával olyan kidobásra ítélt anyagokat gyűjtünk, amelyek újrahasznosíthatóak és ezeket felhasználjuk egyéni vagy közös barkácsolásra.

Jó szívvel ajánljuk minden óvoda számára a Természetbúvár szoba megvalósítását, kihasználását a ránk bízott generációk környezeti nevelése érdekében.

„Varázslatos természet – fenntarthatóságra, környezettudatosságra nevelés az óvodai mini tanösvényen”

Készítette: dr. Hoffmann Zsoltné környezeti nevelő
óvodapedagógus

Óvodánk a Szolnok Városi Óvodák Nyitnikék Tagintézménye, a belvárostól elhatárolt, mégis hozzá viszonylag közeli kertvárosi részen helyezkedik el.

Nyitnikék Óvodánk pedagógiai értéktöbblete a környezeti nevelés, a néphagyományok ápolása, népi kismesterségek művelése. Az óvodánk kétszer nyerte el a Zöld Óvoda címet, 2020-ban büszkén vállaltuk fel a Szolnoki Pedagógiai Oktatási Központ Bázisintézményi feladatait.

Arculatunk, szellemiségünk, nevelésünk sajátossága a fenntarthatóságra, környezettudatosságra nevelés. Célunk, tudatos, helyi nevezetességeinket bemutató érték közvetítés, a magyarságunkhoz kapcsolódó néphagyományok átörökítése.

Tagintézményünk egyedi sajátossága a pedagógiai programunkba beépített, környezettudatos nevelés, érték közvetítés az óvoda udvarán kialakított „Nyitnikék” mini tanösvény helyszínén.

Az óvodai környezeti nevelés helyszínei „kint és bent” egyaránt lehetségesek, azonban - kétség sem fér hozzá- az igazi helyszíne a szabad természeti környezet. A „kint és bent” közötti sajátos helyszín az óvoda udvarán kialakított mini tanösvényünk, mely alkalmas az óvodai környezeti nevelés céljának és feladatainak élményközpontú megvalósítására.

A „Nyitnikék” mini tanösvényünk célja:

A fenntarthatósággal és környezeti neveléssel kapcsolatos célok, pedagógiai feladatok megvalósítása, a gyermekek jövőre irányuló gondolkodási képességének, a szükséges tudásának és készségeinek a fejlesztése, az értékbeli, magatartásbeli változások kialakítása. Környezettudatos magatartás szabályainak tudatosítása, gyakoroltatása.

A tanösvényi innovációnk segíti a környezeti problémák iránti érzékenységet, a helyes értékrendszer, a természet-, és a környezetbarát magatartás alapjainak megteremtését.

A tanösvény tárgyi eszközeinek, berendezésének kialakítása a helyi sajátosságok felhasználásával történt, a gyermek közvetlen környezetében lévő világ értékeinek megismertetését, megszerettetését szolgálják, lehetővé teszik az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megláttatását.

A „Nyitnikék” mini tanösvényt óvodánk udvarán alakítottuk ki, 2015-ben. A mini tanösvény a környezeti nevelésünk egyik speciális helyszíne.

Előnyök:

- az óvodán belül, helyben nyújt lehetőséget a gyermekekkel való foglalkozásra, személyiség-és magatartásformálásra,
- természeti környezetben helyezkedik el (pl. közvetlen tapasztalatszerzés időjárásról, természeti jelenségekről, élőlényekről, hangokról, stb.),
- mindennap használható, bármelyik időszakban (összefüggések, változások közvetlen és folyamatos megfigyelése az évszakok aspektusában),
- az óvodánkba járó minden gyermek használja – esélyegyenlőség,
- spontán és szervezett helyzetek, tevékenységek kihasználását biztosítja,
- differenciált játékos mikrocsoportos tevékenységek helyszíne,
- közvetlen környezetünk, helyi sajátosságaink, hagyományaink bemutatása, megismertetése, felfedeztetése (bemutató táblák, eszközök, növények, állatok segítségével),
- természetes környezetükben vagy abból kiemelve tárgyak, jelenségek bemutatása -előzetes gyermeki élményekre, tapasztalatokra támaszkodva,
- természet-és környezetbarát magatartás gyakorlása folyamatosan (Zöld szabályok elmélyítése),
- tanösvény folyamatos gondozása gyermekekkel együtt, munka jellegű tevékenységek végzése, munkára nevelés, eszközök használatának gyakorlása,
- játékos egészségnevelés: levegő, nap hatása, - mozgás, higiéniai szokások gyakorlása

Tanösvényünk bemutató részei, „tanulási” helyszínei

1. Madarak - bemutató rész vagy Madárbarátkert

Az itt található bemutató tábla közvetlen környezetünk leggyakoribb madárfajait mutatja be, a gyermekek azokat nézegetve ismerkedhetnek velük.

A különböző odútípusok valóságos méretekben mutatják be a madarak költő helyeit, alattuk az azokban költő madárfajok képe van. Lehetőség van az odúk összehasonlítására, a röpnílások méreteinek, formájának megfigyelésére. A vércse láda, szalakóta és denevér odú bemutatása, a róluk való beszélgetés természettudományos ismereteiket bővíti, természetóvó-védő magatartásukat formálja. A madárfészkek, tollak kiválóan felhasználhatók a változatos madaras szenzitív játékok során.

2. A komposztálás bemutatórész vagy komposztáló

A komposztálás napi gyakorlat, minden óvodai csoport részt vesz benne. Megismerkednek bemutató képek segítségével a szerves hulladék fogalmával, a komposztálható anyagokkal. A folyamatos megfigyelések segítségével a gyermekek tapasztalatot szereznek a komposztálás folyamatáról, megismerik a komposztálás fázisait, annak hasznosságát. A fenntarthatóság gondolatát közvetítve játszva ismerik meg a gyermekek az újrahasznosítás jelentőségét. Munka jellegű tevékenységek segítik a komposztálást: őszi lombseprés-gyűjtés, őszi-nyári kerti munka (száraz növényi részek, elnyílt növények, fűnyesedék összeszedése stb.), komposztláda kiürítése (lapátolás, talicskázás virágoskertbe, veteményes kertbe, fák tövére). A komposztálás mindennapi megfigyelésekre, vizsgálódásokra, kísérletezésekre is lehetőséget ad, érdekes téma a komposztlakók megismerése.

3. A gyógynövény-és fűszernövények -bemutatórész

A gyermekek a növényágyásban megismerik a leggyakoribb gyógy-és fűszernövényeinket, azok feldolgozását, a gyűjtés idejét, felhasználásukat. Folyamatosan tapasztalatot szereznek a növények illatáról, formájáról fejlődésének folyamatáról. Feldolgozásuk és gyakorlati alkalmazásuk során megvalósítjuk az egészségmegőrző preventív szemléletformálást, egészségtudatos fogyasztói szokásokat közvetítünk.

4. A kis tó és környéke - bemutatórész

Alkalmas a vizes élőhelyek élővilágának megismerésére, kételtűek és „vízi parányok” megfigyelésére, a tavasztól-őszig tóban lakó ékszerteknős gondozására. Ékszerteknősünk életét folyamatosan figyelemmel követik a gyermekek, gyakorolják a felelősségteljes állatgondozást. Leggyakoribb vízi és mocsári növényeinket is megfigyelhetik itt, azok ökológiai fontosságáról ismereteket szereznek. A kis tó segítségével a víz változásairól,

tulajdonságairól: színéről, mennyiségéről, hőmérsékletéről, halmazállapotáról is tapasztalatokat szereznek. A tó vízvizsgálatok, egyszerű játékos kísérletek elvégzését teszi lehetővé.

A vízzel kapcsolatos szenzitív játékok segítenek a víz fontosságát megéreztetni, védelmére irányítani a figyelmet. A kis tó melletti bemutató tábla segítségével megismerik a gyermekek a Tisza folyó védett és nem védett halait (hagyományápolás, értékmegőrzés).

5. A cserjesor - bemutatórész

A tanösvénynek ez a bemutatórésze legismertebb cserjefajainkat mutatja be, folyamatos megfigyelésekre nyújt lehetőséget az évszakok változásaiban. Tapasztalatot szereznek a gyermekek arról, hogy az évszakok milyen hatással vannak a növények és az állatok életére, a természet szépségét, esztétikáját felfedezhetik. Összefüggéseket, ok-okozati összefüggéseket fedeznek fel és fogalmazznak meg.

6. Az ökoház rész

Külső megjelenése, természetes anyagokból készült dekorációja az aktualitásokat, a természet változásait, az évszakok jellegzetességeit szemlélteti. A természet által „elengedett” kincsek, gyűjtőmunkák, minden nap használatos tárgyi eszközök, kerti szerszámok gyűjtő helye.

A Jó gyakorlat foglalkozásai mellett az ökoházat kihasználjuk az udvari szabad játék során is:

- ♣ a gyermekek vagy az óvodapedagógus kezdeményezésére mikrocsoportos foglalkoztatási formában környezeti társasjátékok, kártyajátékok, memóriajátékok játszására,
- ♣ gyermeki érdeklődésre alapozva természettudományos könyvek, folyóiratok nézegetésére, róluk való beszélgetésekre,
- ♣ természetes anyagokból való barkácsolásra,
- ♣ természeti témájú versek, mesék, találós kérdések, közmondások hallgatására, gyakorlására,
- ♣ közös éneklésre, a természetes anyagok segítségével zenei képességfejlesztésre,
- ♣ egyéni önálló elmélyülés, kutakodás, szemlélődésre,
- ♣ kiállítás szervezésére,
- ♣ meghívott szakemberek előadásaira,
- ♣ kinti kísérletek -vizsgálódások megvalósítására,
- ♣ gyógynövények felhasználása, kóstolásokra.

7. A különböző burkolatú ösvény rész vagy Érzékelő ösvény

Kedvező időjárás esetén a különböző anyagok megismerése *szenzitív úton (mezítláb)* történik. Megvalósítjuk a gyermekek egészségfejlesztését, a mezítlábas gyaloglás erősíti a talpizmokat, korigálja, esetleg kivédi a lúdtalp kialakulását. Hideg időjárás esetén az ösvényen való közlekedés tudatosítja a gyermekekben a kijelölt úton való haladást az „igazi” nagy természeti környezetben is. A változatos felületeken való járás során közvetlen tapasztalatokat szerez az egyes anyagok tulajdonságairól.

Veteményeskert

A mini tanösvény részét képezik a kis veteményeskertek, mellyel minden csoport rendelkezik. A kis kert modell a természettel való kapcsolattartásra, lehetőséget nyújt az emberi beavatkozás hatására bekövetkezett változások megfigyelésére. A kerti munka során alapvető ökológiai összefüggéseket láttatunk meg a gyermekekkel, gazdagítjuk növény-és állatfaj ismeretüket. A közös kerti munkaközösséget alakító, fejlesztő hatású tevékenység. Folyamatosan figyelemmel kísérik a gyermekek a magtól a teljes fejlődésig a növény életét. felelősen végzik a különböző munka jellegű tevékenységeket.

A tanösvényen szétszórtan táblákon elhelyezve az aktualitásnak megfelelően az év madarát, fáját, rovarját, vadvirágát, halát, hüllőjét, gombáját figyelhetik meg és azok jellemzőit, érdekességeit ismerhetik meg a gyermekek az óvodapedagógusok közvetítésével.

A tanösvényen a természeti környezetben hatnak a gyermekekre a színek, hangok, fény-árnyék, szél, illatok, a növények, állatok, melyek holisztikus élményt jelentenek számukra.

Jó gyakorlatunkban a mini tanösvényen az óvodapedagógusok irányításával céltudatosan, előre megtervezett élmény-, tapasztalat- és ismeretszerzési lehetőségeket (*szervezett foglalkozásokat*) szervezünk az óvoda összes tanköteles korú gyermekei számára.

A feldolgozott témáink havi bontásban

Október - „Erdőkóstoló” (erdő élővilága, őszi termékek megismerése: kökény, húsos som, csipkebogyó, kökény, áfonya, vadkörte, vadalma, galagonya, ehető – nem ehető termékek, feldolgozásuk, a gyűjtés szabályai, mértékletesség, egészségtudatos táplálkozás, az erdő, mint élőhely védelme).

November - „Egérke éléskamrája” („nemszeretem állatok” elfogadása, állatok tisztelete, védelme, minden élőlényre szükség van elv, őszi betakarításhoz kapcsolódó tevékenységek, játék takarmánynövényekkel, játék a magokkal, egérfészek, egérluk, egér rágta dió felfedezése, nyomhatározólap használata).

December - „Mézeskalács, vanília, fahéj, karácsonyról mesél” (karácsonyi növények, illatok, fűszerek, hozzájuk kapcsolódó legendák, karácsonyi illatos kép készítése).

Január - „Hallgatag erdő, titkot rejtő” (téli erdő hangulata, jellemzői, erdő állatainak téli élete, élőlények sokfélesége, életjelek, lábnyomok, téli vadvédelem, eszközei: vadetető, vadles, távcső, vaddisznószóró fogalma, felelős emberi gondoskodás).

Február - „Csicseri történet” (csíráztatás, tápláléknövények bemutatása, fontosságuk, egészségtudatos táplálkozás, tavaszvárás, tavaszi munkák: magok vetése, élettelen környezeti tényezők szerepe, kísérlet-vizsgálódás).

Március - „Sír a felhő, hull a könnye, eső ömlik le a földre” (Víz világnapja megemlékezés: vízszennyezés, a víz védelme, takarékoság, jellemzői, vízben élő élőlények, felhőkészítés, a víz körforgása, természetben való megjelenési formái, hangjai, az élethez való nélkülözhetetlen szerepe).

Április - „Tiéd mind a kert, a lanka, cinke, rigó, búbosbanka, s mennyi szép madár” (madarak megismerése, jellemzőik, hangjuk, nász, nászruha, fészeképítés, fészekanyagok megismerése, költés, tojások összehasonlítása, oduk szerepe, odútípusok megismerése).

Május - „Kertek, mezők apró lakói” (hangyák élete, hangyavár építés, hangyaboly, hangyavár, hangyaállam tagjai, szerepük, mézharmat készítése, hangyasavas szenzitív játék).

Az irányított tevékenységek tartalmában a fenntarthatóságra nevelés, a környezet-és egészségtudatosságra nevelés elvei és területei mindenhol megjelennek. A tevékenységekben megvalósuló tanulás során kiemelt helyet kap a játék, a játékos cselekvéses tanulás, a vizsgálódás-kísérlet, a szenzitív módszerek, a felfedeztetés, az élménypedagógia, a projektpedagógia, tanulási elemek alkalmazása. A fenntarthatóságra nevelés pedagógiai tartalmi tudatosan épülnek be a tevékenységeink témáiban pl. mértékletes felhasználás, a természettel való harmonikus együttélés, egészségtudatos táplálkozás, élettelen környezeti tényezők játékos megismerése, védelme, velük való takarékoskodás, az élőlények sokféleségének bemutatása, megszerettetése, a „minden élőlényre szükség van” elv, az emberi felelős gondoskodás az élőlényekről, az ember hasznos és káros tevékenységeinek bemutatása.

A komplex felépítésű „Egérke éléskamrája”, „Hallgatag erdő, titkot rejtő”, „Erdőkóstoló”, „Tiéd mind a kert, a lanka, cinke, rigó, búbosbanka, s mennyi szép madár”, „Kertek, mezők apró lakói” szervezett tevékenységekben megjelenik a „nemszeretem” állatok elfogadása (egér, hangya), az élőlények iránti tisztelet, védelem kialakítása, az élőhelyek védelmére nevelés.

Az „Erdőkóstoló”, a „Csicseri történet”, az „Egérke éléskamrája” szervezett tevékenységek tartalmi a népi hagyományok megismertetését, ápolását rejtik magukban, a gyermekek anyanyelvi fejlesztését szolgálja a népies kifejezések megismertetése.

A Víz Világnapjáról, mint Jeles Zöld napról való megemlékezés felhívja a gyermekek figyelmét környezetünk globális problémáira, bemutatja azt és megoldások keresésére, véleménynyilvánításra ösztönzi őket. A „Sír a felhő, hull a könnye, eső ömlik le a földre” és „Csicseri történet” tevékenységeknél a gyermekek kísérletező kedvére építünk, a kísérletekkel-vizsgálódásokkal bővítjük természettudományos ismereteiket, az élettelen környezeti tényezőkhöz kapcsolódó összefüggéseket láttatunk meg, oksági viszonyokat fedeztetünk fel. A „Mézeskalács, vanília, fahéj, karácsonyról mesél” témák feldolgozásai a karácsonyi ünnepről emlékezik meg, az adventi időszakban megismerik a gyermekek a karácsonyi növényeket, fűszereket, illatokat, a hozzájuk kapcsolódó legendákat.

A 8 témában történő tanösvényi szervezett tevékenységek vezetése a teljesség igénye nélkül segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának formálását, környezeti attitűdjük, kompetenciáik

fejlődését. További célunk, a témák folyamatos bővítése, esetleges változtatása a kor mindenkori igényének megfelelően.

„Erdő-mező meséi, meselevelek. Megérkeztek a gólyák”

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Csiga tanulmányozása nagyítóval – Jászberényi úti óvoda honlapjáról

Készítette: Sisáné Berta Ágnes, Maci **alapítványi óvoda, Jászberény** 5100 Jászberény, Gorjanc Ignác st.1

Időszak:2020. 03. 16-05.29

Projekt: Erdő-mező meséi. meselevelek. Téma: Megérkeztek a gólyák

A tanulási-tanítási egység előzményei: Zagyva folyó élővilág. Tematikus terv

Tevékenységi terület	A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai jellegű tapasztalatszerzés	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás/ Fejlesztés
Erdő élete Megérkeztek a gólyák 2020.03-30 04.03	Tevékenység, téma: I. szint: Az erdő élete a Manók szeméből. II. szint: Kutató munka otthon. Költöző madarak témában. III. Április 01. Bolondok napja.	Tevékenység, téma: I. szint: Gólyás játék: Számlálás. II. szint: Verseny játék: Ki tud több eleséget gyűjteni. (Videó)	Tevékenység, téma: I. szint: Gólya mondóka. II. szint: A gólya és az egér (mese) III. szint: Vers: Buda Ferenc Gólya Mátyás Király udvari bolondja (Videó) IV. szint Meselevél a manóktól.	Tevékenység, téma: I. szint: Gólya, gólya gilice... II. szint: Boglya tetején... III. szint: Bolondos Dallamok...(videó)	Tevékenység, téma: I. szint: Papírgalacsinok készítése a játékhoz. II. szint: Gólya fej készítés papírból. III. szint: Csőr hajtogatás, ragasztás. IV szint:	Tevékenység, téma: Játék javaslatok a szülőknek. I. szint: Guggolás, guggolásból felállás II. szint: Guggolás, guggoló helyzetből felugrás, nyuszi ugrás III. szint: Játék: Halak vissza a tóba. Tűz -víz -repülő
<p>Cél- és feladatrendszer: A költöző madarak, főként a gólya játékos megismerése. A digitális eszközök bekapcsolása az ismeretszerzésbe.</p>						

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=2oT1GQyWP-w>

.....

„Vége van a nyárnak”

A tanulási-tanítási egység előzményei: Visszatérés az óvodába a családi kirándulások és nyaralások után.

Készítette: Sisáné Berta Ágnes. **Maci alapítványi óvoda, Jászberény** 5100 Jászberény, Gorjanc Ignác st.1

Tevékenységi területek <i>Projekt hetek</i>	A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai jellegű tapasztalatszerzés	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
1. hét Vége van a nyárnak Újra együtt!	<i>Tevékenység, téma:</i> I. szint: Egymás köszöntése. Elmentek az iskolások. II. szint: A napirend és a szokások kialakítása III. szint: Nyári élmények felidézése	Tevékenység, téma: I. szint: II. szint: Halmazok képzése. III. szint: Játékok csoportosítása	Tevékenység, téma: I. szint: Repülnek a madarak... Mondóka, mozgással kísérve. Kelep-kelep, gólya madár II. szint: Jávorka Sára: Mese a kis gólyáról aki félt a repüléstől. III. szint: Devecseri	Tevékenység, téma: I. szint: Gólya, gólya, gilice... II. szint: Fecskét látok... III. szint: Árkot ugrott a szúnyog...	Tevékenység, téma: I. szint: Előre rajzolt madárforma színezése. II. szint: Előre rajzolt madárforma festése. III. szint: napraforgó készítés, vágással, ragasztással.	Tevékenység, téma: I. szint: Részvétel a közös játékba. II. szint: Hely és helyzetváltó játékok. III. szint: Futások, ugrások gyakorlása a játékok segítségével a szabadban.
2. hét Fecskék gólyák útra keltek.	IV szint: Tehetség-gondozás: A költöző madarak élete (útnak indultak)	IV szint: Halmaz képzés egy megadott szempont szerint	László Nyári este. (vers) IV szint: Várfalvy Emőke: Egy nyári nap a kertben. (mese)	I V szint: Lánc-lánc körjáték. Ennek a kis lánynak... ZH: Kaláka: A cinege cipője.	IV szint: Nyári élményeim: Gólyafészek és lakói. Rajzolás akvarellceruzával.	IV szint: „Fecskék a dróton...”

Tevékenység i terület	A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai jellegű tapasztalat-szerzés	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
3. hét Madarak, állatok. Madáretető készítése	Tevékenység, téma: I. szint: A madáretető, és a vendégei. Mivel etetjük a madarakat? II. szint: Madár képek válogatása. Kik látogatják az etetőt? Madár megfigyelés távcsővel. III. szint: Madár képek felismerése, madárhangok hallgatása. VI. szint: Védett madaraink az országban és lakhelyünkön.	Tevékenység, téma: I. szint: Tárgyak, személyek tulajdonságainak összehasonlítása. II. szint: Szimmetrikus alakzatok, szimmetriai jelenségek felismerése, gyakorlása III. szint: Szimmetrikus alakzatok felismerése, tükör játékok. VI. szint: Szimmetrikus alakzatok létrehozása négyzetrácsos lapon.	Tevékenység , téma: I. szint: Visszajött a répa II. szint: Visszajött a répa dramatizálás a Vers: N.N. Ágnes: Hóésésben. III. szint Móra Ferenc: A cinege cipője Vers: Kányádi Sándor: Aki fázik, vacogjon. IV. szint: Zelk Zoltán: Az állatok iskolája.	Tevékenység, téma: I. szint: Csipp, csipp csóka... II. szint: Mit ásol héja? (é. játék) Erdő szélén házikó... III. szint: Csipp, csipp csóka... IV. szint: Hová mész te kis nyulacska... Héja, héja lakatos...(körj áték) Zh.: Madárka, madárka...	Tevékenység, téma: I. szint: Madáretető készítése spatulából, madár készítése színes papírokból II. szint: Madáretető készítése spatulából, madár készítése színes papírokból III. szint: Madáretető készítése spatulából, madár készítése színes papírokból IV. szint: Madár készítése origami technikával	Tevékenység, téma: I. szint: Mászás rézsútos létra fokain előre és hátra. Csúszás hason és háton szerek alatt Mozgáskotta elemein haladás II. szint: Íves mélyugrás számolyról Mozgáskottán való haladás folyamatosan III. szint: Zsámolyra fel- és lelépés tanulása, gyakorlása IV. szint: Íves mélyugrás számolyról Mozgáskottán haladás megadott tempóban (taps, mint tempó) Játék: „Kakas és a tyúkok (fogójáték)

Tevékenységi terület	A külső világ tevékeny megismerés	Matematikai jellegű tapasztalatszerzés	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
4. hét Madár fütytös erdő, mező	Tevékenység , téma: I. szint: Erdők, ligetek élete. Az év madara: Tengelic II. szint: Erdők, mezők madarai III. szint: Madarak megnevezés , állatkerti madárház IV. szint: Határozó könyvek használata	Tevékenység , téma: I. szint: Magas-alacsony II. szint: Magas-alacsony, hosszú-rövid III. szint: Kiterjedések felfedezése a természetben IV. szint: Széles-keskeny, vastag-vékony, egyenes-ferde	Tevékenység, téma: I. szint: A madarak királya, Gazdag Erzs: A rigó levele II. szint: Gárdonyi Géza: A madarak ébredése III. szint: Csip-csip csóka, Bartos E: A kanári fiókák IV. szint: Benedek Elek: A madarak királya, Nincs szebb madár	Tevékenys ég, téma: I. szint: Madarak voltunk, Csip-csip csóka, Gólya-gólya gilice II. szint: Fecskét látok, Repülnek a madarak III. szint: Madarak voltunk IV. szint: Eresz alól, Héja, héja lakatos	Tevékenység, téma: I. szint: Madár rágasztása előre kivágott elemekből. II. szint: Madár készítése papírból (papírcsík hajtogatás) III. szint: Madár festése szabadkézzel Madaras életkép festése. IV. szint: Madarak hajtogatása (origami technikával)	Tevékenység, téma: I. szint: Hossztengely körüli gurulás II. szint: Hossztengely körüli gurulás társsal III. szint: Gurulás tornaszőnyegen, Rókabosszantó IV. szint: Guruló átfordulás előre
	<p>Kiemelt fejlesztési terület:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Térirányok fejlesztése ○ Természetes mozgások fejlesztése ○ Kreativitás, kez ügyesség fejlesztése ○ Érzelmi nevelés ○ Természeti értékeink megismerése <p>Módszerek: bemutatás, magyarázat, szemléltetés, megfigyelés, cselekedtetés, ellenőrzés, hibajavítás, értékelés.</p> <p>Eszközök: Papír, színes kartonok, festék, ecset, olló, ragasztó.</p> <p><i>Megjegyzés: tapasztalatok leírása / továbblépés lehetőségei</i></p>					

„Tevékenységi és program terv Madarak Éve alkalmából”

2018. Maci alapítványi óvoda, Jászberény Sisáné Berta Ágnes
óvodapedagógus

<https://www.mme.hu/2018-madarak-eve-tegyel-begyér>

Ez a tevékenységi terv a madarak évében készült el. Később úgy gondoltuk, hogy aktualizálva több évig használhatjuk. A javasolt tevékenységekből lehet válogatni, de lehet projektformába is beilleszteni az éves tevékenységeink közé.

Január

A madáretető vendégei.

Minden csoportban projekt keretében dolgozzuk fel a témát. Mit ehetnek a madarak? Az állandó etetés fontossága. Mely madarak maradnak itt télen, melyek a költöző madarak?

Február

Madár megfigyelés az etetőkön. Milyen madarakat látunk az etetőnkön?

Képes határozó könyv segítségével határozzuk meg a fajtákat. Számoljuk meg fajtánként őket és rögzítsük a Zöld naplóba.

Készítsünk rajzokat, festményeket róluk!

Március

Ismerjük meg az év madarát! Kutató munka otthoni természet könyvekbe és az óvodai könyvtárba. Keressünk rövid természet filmet és közösen megnézzük. Beszéljünk a vándormadarak életéről és a természet védelméről.

Készítsünk nagyméretű képeket erről a vándor sólyomról. Minden évben az év madarát ismerjük meg részletesen.

Április

Madarak az erdőben.

Erdei kirándulás. Madár megfigyelés távcsővel. Madárhangok figyelése a természetbe. Madarak hangjának megfigyelése hangfelvétellel.

A környezetünkben milyen madarak élnek. Fényképes tabló készítése. Gólyák érkezése.

Május

Kirándulás a Sasközpontba

A ragadozó madarak megtekintése. Beszélgetés az életükről. Madár gyűrűzés. Bemutató az udvaron.

Közös interaktív játékok a közösségi házban.

Madaras foglalkozás szervezése az állatkertbe. A pedagógusok által összeállított és vezetett foglalkozás.

Bagoly, papagájok, szövőmadarak. Az afrikai madarak megtekintése. Tematikus madár bemutató kérése az állatkerti Zoo pedagógusoktól.

Madaras mesék gyűjtése és felhasználása.

Június

Madarak megfigyelése Madarak az állatkertben. Megfigyeljük azokat a madarakat, melyek nem honosak nálunk. Érdekességek, ritkaságok.

Július - Augusztus

Védett madarak, kihaló félben lévő madarak. Érdekességek az állatvilágból. Fecskék, gólyák útra kelnek. Madarak vándorlása.

Szeptember

Az év madara. A vándor sólyom élete, táplálkozása. Minden évben a kiválasztott madárra kerül a figyelem. Nagy formában madarak készítése. Feldíszítjük vele az udvarunkat.

Október

„Kedvenc madaram”. Nagycsoportosok kutató munkája könyvek kiadványok segítségével. Könyvtár látogatás.

November

Madáretető készítése. Madáretetők barkácsolása újrahasznosított anyagokból. Öko délután keretében barkácsolunk a szülőkkel.

December

Madár karácsony.

.....

„Hogyan jelennek meg az állatok a zenében és a mesében?”

A Magyar Népmese napja, a Zene Világnapja és az Állatok Világnapja

Szegedi ÓVI Földmíves utcai Óvodája Süni csoport Fehérné Bodó Anikó és Szélpálné Hódi Katalin *Népmesének az Állatok nyelvén tudó juhászt (Állatok beszéde)* választottuk. Zenei műnek pedig Camille Saint-Saëns, *Az állatok farsangja* című művét.

Ez a két alkotás adta a két hetünk gerincét, és határozta meg azokat az *állatokat* melyekkel foglalkoztunk.

Célunk volt, hogy a gyerekek:

- érezzék meg a magyar népmese szépségét, hagyományok őrzésével az összetartozás érzését,
- a népmese és a drámapedagógia eszközeinek segítségével szerezzenek élményeket az állatok kommunikációjával kapcsolatosan,
- élményben részesüljenek a zenei alkotás meghallgatása során,
- érezzék meg a zene kifejező erejét,
- mélyüljenek és bővíljenek el ismereteik az állatokkal kapcsolatosan,
- lássák meg, hogyan jelenhetnek meg az állatok a különböző művészeti ágakban.

A tevékenységeket megelőzően kesztyűbábokat és állatfüleket készítettünk, melyek segítségével az állatok bőrébe „bújhattak” a gyerekek. Ezeket több tevékenységnél is felhasználtuk.

Mivel óvodát most kezdő 3 évesek is vannak a csoportban az állatok hangjuk alapján történő felismerésével kezdtünk. Ehhez a Nándi mesék **Kitalálós mese 3.** részét használtuk fel.

A mese és az állatok kitalálásához kapcsolódóan **mozgásos játékokat** is játszottunk, ami során állatok mozgását és hangját utánoztuk.

Szintén ehhez a kisfilmhez kapcsolódott a **memóriát fejlesztő (auditív)** játékunk. Első sorban a nagyobbak, de természetesen a kisebbek is kipróbálhatták magukat, megpróbálták minél több állatot feleleveníteni a meséből.

Élő társasjáték segítségével megszereztük ismereteinket az állatokról.

Eszközök:

- karikák a táblának,
- állatfülek, melyek a „bábukat” jelölték,
- speciális kártyák, melyeket a mezőkre helyeztünk el.
  - o Utánozd a mozgását!
  - o Utánozd a hangját!
  - o Mond meg mit eszik!
  - o Mond el, hogy hívják a kicsinyét.
- dobókocka.

Szabályok

A gyerekek választottak egy állatfület maguknak, mely jelezte, hogy a játék során milyen állatot formáz meg. Addig egy társuk véletlenszerűen elhelyezte a pályán a speciális mezőket jelző kártyákat. A játékosok felváltva dobtak a kockával, (A kockán, hogy a 3 évesek is tudjanak játszani csak 1-3-ig voltak pöttyök.) majd annyit léptek, amennyit dobtak. Ha speciális mezőre léptek elvégezték a feladatot, arra az állatra vonatkozóan, amelyiket ők formáztak meg. A játékot az nyerte, aki hamarabb beért a célba. A játék során bővültek és rendszereződtek ismereteik az állatokkal kapcsolatosan, illetve fejlődött versenyszellemük, szabálytudatuk.

Együtt meghallgattuk az **Állatok farsangja című művet**. Megfigyeltük, hogyan jeleníti meg a zeneszerző a különböző állatokat a mű során. Közben felelevenítettük életmódjukat, természetüket, mozgásukat. Miután többször meghallgattuk a zenét, minden gyermek választhatott a műben szereplő **állatok közül egy kedvencet, amit lerajzolt**.

A szabadjáték idején is kérték a gyerekek, hogy hallgassuk a zenét, játszassák a társasjátékot. Emellett lehetőségük volt életkoruknak megfelelő, saját készítésű, állatos **fejlesztő játékokkal** is játszani. Játsoztunk egy másik **memória fejlesztő (vizuális)** játékot is az állatfülek segítségével. 4 vagy 5 kisgyermek kiválasztotta, hogy milyen állat szeretne lenni. Egymás mellé álltak, egy társuk kiment a teremből. Egy másik gyermek pedig megváltoztatta az állatok sorrendjét. Ezt kellett helyreállítania társuknak, miután visszajött a terembe

Vizuális tevékenység során a kisebkek pöttyözéssel festettek különböző állatokat.

A nagyobbak pedig színezéssel, vágással és ragasztással készítettek 3D-s farmot.

Drámapedagógia módszereivel tovább gondoltuk az Állatok nyelvén tudó juhász című népmesét.

Egyik napon megismerkedtünk a mesével, másik napon pedig játszottunk vele. Részben drámajátékokkal, részben a dramatikus interaktív mesélés módszerével.

A bevezető részben állatok mozgását és hangját utánoztuk, majd hangjukról felismerve mozogtunk úgy, mint az adott állat.

Ezután megjelent a juhász, aki a nyáját terelte, vezette. (együtt mozog a csoport játék)

Ezután a juhász belehallgat a körülötte élő állatok beszédébe....

például:

- Barátságos kutyus, barátságos ugatással várta haza gazdáját.
- Idegen sétált el a kerítés előtt. Hogyan ugat a házőrző kutya?
- Elkóborol egy bárány a nyájtól, hogyan ugat a terelő kutya, hogy visszaterelje a báránykát – bárány visszamegy, nem akar visszamenni.

- Cica meglát egy egeret. Hogyan nyávog a cica miközben meg akarja fogni?
- Hogyan cincog az egér, miközben menekül?

A mese vége.... a juhász kihallgatja a madarak beszédét és megtalálja a kincsesládát.

A két hét alatt megvalósított tevékenységek sok élményt, tapasztalatot nyújtottak a gyerekeknek. Többféle játékon, mesén és zenén keresztül mutattuk meg nekik, az állatok világát. Sok területen fejlődtek a változatos tevékenységek során.

Az adott napon megbeszéltük, hogy milyen jeles napra is emlékezünk meg és mi a jelentősége.

Összegezve úgy érezzük, hogy sikerült összekapcsolnunk a népmesét, a zenét és az állatok szeretetét, megismerését.

Az érzések mellett szükség van konkrét ellenőrző, értékelő tevékenységek szervezésére is. A továbblépések érdekében tudnia kell az óvodapedagógusoknak, hogy mennyit fejlődtek gyermekeik. Erre felhasználhatók az óvodában elfogadott megfigyelési szempontok, vagy újonnan kidolgozott megfigyelési, értékelési módszerek.

„Népmese-, Zene- és Állatok Világnapja”

CSÓI Széchenyi Úti „Gézengúz” Tagóvodája

Szokolainé Medgyesi Erika Széchenyi Úti „Gézengúz” Óvoda Tagintézmény vezetője

Óvodánk kiemelt hangsúlyt fektetett az óvodai mindennapok mellett a három jeles napra, a Magyar Népmese Napjára, a Zene Világnapjára és az Állatok Világnapjára. A pandémia helyzetre tekintettel számos lehetőség elmaradt a hagyományos ünnepléssel kapcsolatban. Ahol az egyik kapu bezárul, új nyílik, számos új lehetőség kapott teret. Az eljárásrendnek megfelelően saját megoldáson gondolkodtunk. Komplex, 2 hétre kiterjedő projektben gondolkodtunk, előkészítve, hogy minden ünnep megkapja a megfelelő figyelmet.

Benedek Elek születésnapján, a Magyar Népmese Napján a Szivárvány csoportos gyerekek egy népmesét játszottak el a kisebbeknek, a nevelőtestület bábelőadással szórakoztatta a kis gézengúzokat.

A népmese napjáról való megemlékezést intézményünkben a jeles napok közé soroljuk.

A heti tervezésben, anyagválasztásban az aktuális témához rendeljük.

Ezen a héten az őszi témaköréhez kötöttük a meséket. A nagycsoportban tervezésünk szerint

Sebők Éva: *Az alma és a kerti manó* című mese került előtérbe, feldolgozásra.

A mese feldolgozása többféle módon történt a hét folyamán: először óvónői előadásban a gyermekek meghallgatták a mesét. Második lépésben megbeszéltük kik a szereplők, és mi a cselekménye. Harmadik lépésben lerajzolták a gyerekek a nekik tetsző jelenetet a meséből és a rajzokból összeállítottunk egy leporellót. Végül dramatizálva előadtuk eszközökkel, énekkel kiegészítve - az egész csoportot bevonva - a mesét.

A mese napján a nagycsoportos gyermekek dramatizált előadása után az óvodapedagógusok bábelőadása következett. A bábelőadás címe: A nyulacska kunyhója című orosz népmese volt. A gyerekek teljes átéléssel és áhítattal nézték az előadást örömmel fedezték fel az óvó néniket a szereplők „bőrében”.

A közös előadás előtt a kisebbek gyurmából készítettek meseillusztrációt, a nagyobbak bábokat készítettek anyagból vágással, varrással.

Még ugyanezen a napon az előző heti Egészség hét lezárásaképpen a sportnap után Véradás is megvalósult, jöttek a segítő szándékú szülők.

Október 1. A Zene Világnapját úgy ünnepeltük, hogy előadókat nem lehet hívni, ezért mi magunk találtuk ki, hogyan emlékezzünk e nemes napra. Nevelőtestületünk szórakoztatta hangszerbemutatóval a gyerekeket. Szuper, aktív délelőtt volt, kipróbálhatták a különféle hangszereket, meg is szólaltatták, közösen muzsikáltak a gyerekekkel. Ismereteiket a bemutató utáni napokban is folyamatosan bővítettük, magunk készítettünk a gyerekekkel népi hangszereket, dióbolhát, gumival húros hangszereket. Zenehallgatás anyaga Antonio Vivaldi 4 évszakának összehasonlítása történt az Ősz és a Tavasz tétel között. A Tavaszban már előrevetítettük a közelgő Állatok Világnapját.

Az Állatok Világnapja alkalmából egy óvó néni és férje engedte be nagy készülődéssel az otthonukba az óvodánkba járó gyermekeket. Először a nagyobb, a Szivárvány csoportosokat utána pedig a kisebbek, a Napocska csoportosokat fogadtuk. Különböző ismerkedési lehetőségekkel készültünk. Lehetett nyuszi, kutyust, kacsát, tyúkot, kakast simogatni és disznókat etetni előre feldarabolt tökkel. Nagyon jól érezték magukat a gyerekek. Több kisgyermek még nem is simogatott soha, közelről nem láttak nyuszi, kacsát. Még napokkal később is boldogan meséltek az átélt élményeikről.

„Komposztünnep”

Madarász Imre Egyesített Óvoda Gépgyár úti „SZIM” tagóvodája Karcag

Új zöld jeles nap az óvodánkban

Célok, feladatok

Mi a komposzt? Hogyan tudjuk felhasználni, hasznosítani?

Új ismeretek szerzése a komposztról. - felhasználás lehetőségeinek megismerése.

Szemléletformálás. Környezettudatos gondolkodás alakítása.

A szerves hulladékok mennyiségének csökkentése.

Tanulási környezet megteremtése az óvodai környezetben. A természet körforgásának modellezése a kertben.

Egészséges étel, egészséges talaj!

„Nem szeretem állatok”

Téma: A nem szeretem állatok feltérképezése a gyerekek körében

Célok

Tiszteljék a természetet.

Gyarapodjon tudásuk a környezetükben található rovarokról, bogarokról, „nemszeretem” állatokról.

Pozitív érzelmi viszonyulás kialakítása az állatvilág felé.

Ökológiai összefüggések megláttatása, következtetések levonása.

Az élőlények védelme fontos. Nem lehet mindenkit szeretni. És nem is kell.

Feladatok: A helyi igények és lehetőségek feltárása után a megvalósítás módszerének kiválasztása.

Fontos, hogy a gyermekek ismeretei alapján döntsön az óvodapedagógus, hogy hogyan érzékenyítheti a gyermekekkel a témát. Pl. mesével, ahol „nem szeretem” / vagy „szeretem” dönt el kérdéseket. Vagy történetet mesél a csoport életéből. A következő játékot is játszhatják: Kit szeretsz a csoportban? kit nem szeretsz? És miért? Indoklás-kérés.

„Mesetúra”

Óvodapedagógus neve:	Véhné Zsebő Dini
Intézmény neve, címe:	Corvina óvoda Ifjúság úti feladat-ellátási hely, 6000 Kecskemét, Ifjúság útja 1.
Fenntartható fejlődési cél:	15.

2019.10.06. A lóköttő róka

Kedves Óvó nénik! Az őszi mesetúra témáját idén a Lóköttő róka című mese adja. Szerdán délelőtt tartjuk, erre a napra csoportonként 1 szülőt kérünk szereplőnek, és 2 db süttőtököt, melyet a kemencében megsütünk, mire visszaérnek a csoportok. Mindenkitől kérünk 1 tök istállót, ezt fogja a róka visszaadni a gyerekeknek.

Állomások

1. Óvoda udvar (süni)
2. Hársfa előtti fás tér (borz)
3. Az orvosi rendelő előtti füves rész (nyúl)
4. Kis Misi bácsiék előtti rész (mókus)
5. Széchényi utca, diófák (medve)
6. Széchényi utca, Zvertyel ház pince lejáró (róka)
7. Óvoda udvar (süni)

Csoportok indulása

- 9.15 Nefelejcs csoport
  - 9.35 Margaréta csoport
  - 9.55 Napraforgó csoport
  - 10.15 Ibolya
  - 10.35 Pitypang
  - 10.55 Gyöngyvirág
- Jó szórakozást kívánunk! Báb és irodalmi munkaközösség*

1. állomás - Udvaron, ahol lehet levelet söprögetni.

A sün levelet söpröget, nagyon belefeledkezik a munkába. A gyerekek odaérnek és szeretnék megnézni a kis lovakat.

- Süni: - Ha segítenétek mihamarabb bevégezni a munkát, megmutatnám őket!
- *Gyerekek: - Szívesen segítünk!*
- Sün: - Na nézzük, hol vannak a lovacskák! Jaj, nincsenek a helyükön! Hátha valaki láthatta, hová lettek! Segítenétek megtalálni a lovacskákat? Kövessétek a patanyomokat!

A gyerekek a nyomokat követve a kapun balra fordulnak, a Hársfa előtti térig követik a nyomokat.

2. állomás - Hársfa előtti tér, Borz lakóhelye

- *Gyerekek: - Kedves Borz nem láttad, ki vihette el a Sün kis lovacskáit?*
- Borz: - Nem érek rá nézelődni, a szétgurult tököcskéket kellene összeszednem, de annyira fáj a derekam, hogy alig tudok lehajolni. De ha segítenétek, akkor talán körülnézhetnék, hátha látok valamit, hogy segíthessek nektek én is!
- Borz: - Köszönöm a segítséget, míg ti dolgoztatok kicsit körül is néztem, gondolkoztam, és az jutott eszembe, hogy a nyulat keressétek meg, ő olyan szemfüles, hátha látott valami gyanúsat! Menjetek jobbra, a rétre értek ott biztosan megtaláljátok! Minden jót!

3. állomás - Szolgálati lakások előtti füves terület, Nyúl tornázik

- *Gyerekek: - Kedves Nyúl, nem láttad erre a Sün két kis lovacskáját? Eltűntek a pajtából, segítenénk megkeresni őket, de nem tudjuk kihez is fordulhatnánk?*
- Nyúl: - Én most edzést tartok, készülök az olimpiára. Gyertek, ti is kapcsolódjatok be, aztán majd meglátjuk, mit tehetünk! Tornáznak, akadályokat kerülve futnak 1-2 kört.
- Nyúl: - Arra gondoltam, keressétek meg a Mókust, ő egész nap fenn a fák tetején ugrándozik, hátha a magasból látott valamit!

4. állomás - Kiss Misi bácsiék előtti ház, Mókus bekötött lábbal üldögél és kesereg

- *Gyerekek: - Szervusz Mókuska! Miért keseregsz?*
- Mókus: - Eltört a lábam, és nem tudom összeszedni a téli ennivalómat.
- *Gyerekek: - Ne szomorkodj, mi segítünk!* - A gyerekek szétszóródott tobozokat, diót, gesztenyét gyűjtenek a mókuskának.
- Mókus: - Köszönöm szépen! És meséljétek, mi járatban vagytok errefelé?
- *Gyerekek: - A süni elveszett lovacskáit keressük, nem láttad véletlenül erre?*
- Mókus: - Most, hogy mondjátok, az előbb patadobogást és nyerítést is hallottam! Csak nem már megint, az a Ravaszdi róka tett rossz fát a tűzre! De azt ajánlom, legyetek óvatosak! Itt lakik a közelben Medve apó, kérjétek meg, hogy kísérjen el benneteket a rókalyukhoz, tőle nagyon fél a ravaszdi.
- *A gyerekek a Templom felé indulnak, a diófa alatt találják a Medvét.*

5. állomás - Diófák alatt

- *Gyerekek: - Jó napot kedves Medve! A süni kis lovacskáit keressük, a Mókus hallott valamit a Róka háza körül, kérlek, kísérj el bennünket, mert attól félünk, hogy minket is becsap a vén ravaszdi!*
- Medve: - Gyertek gyerekek, szívesen segíték előcsalogatni a vén ravaszdit a lyukból! - Átmennek a Medvével a rókalyukhoz.

6. állomás - Rókalyuk

- Medve: - Róka, róka hova bújtál? Előlünk el miért futottál?

- Róka: - Ó jaj, nekem! Áztam fáztam, vörös bőrömig eláztam, most a tűznél melegedek, mert kivert a láz s a hideg.
- Medve: - Róka, róka mitől fáztál? Künn az erdőn miért áztál? Eső nem esett, harmat sem esett. Róka, róka hova bújtál? Előlünk el mért futottál?
- Róka: - Nem bújtam el, láttam jöttök, s gondoltam jó levest főzök. Azzal várlak benneteket! Várjatok, hát keveset!
- *Gyerekek: - Nem várhatunk vörös róka! Engedj be a rókalyukba! Hadd nézzük meg, ott mit őrzöl!*
- Róka: - Mit őriznék kedveskéim?
- *Gyerekek: - Az Icinke- picinke istállót és a két apró lovat!*
- Róka: - Én nem őrzöm!
- *Gyerekek: - De te őrződ, a Mókus látta, amikor erre hoztad!*
- Róka: - Jól van, itt van, visszaadom, csak kérlek, ne bántsatok!
- *Gyerekek: - Máskor ilyet ne csinálj Róka! Más dolgát elvenni nem szabad! Tanuld meg! - A gyerekek megörülnek a lovacskáknak és visszaindulnak velük az óvodába!*

7. állomás: Óvoda udvar, kemence

- *Gyerekek: - Jó napot Süni! Megtaláltuk és visszahoztuk a lovacskákat! A Róka vitte el, megígérte, hogy többet nem csinál ilyet!*
- Süni: - Köszönöm szépen, kedves gyerekek! Jutalmul fogadjátok el ezt a finom, illatos sült tököt, nagyon egészséges! Nagyon ügyes gyerekek vagytok, kérlek, vigyázzatok a lovacskákra a csoportotokban! Nagyon köszönöm a segítséget!

Fejlesztési területek: Fantázia, beleélő képesség, beszéd, szókincs bővítés, mozgás, mozgáskoordináció fejlesztés, munkára való nevelés, segítőkészség, figyelem, megfigyeltetés, kitartás, egészséges életre nevelés.

Eszközök: Helyszínek biztosítása, szülők jelmezeinek összegyűjtése (süni, nyuszi, mókus, medve, borz, róka), tökházikók csoportonként, gereblye, sütnivaló tök, tökök különféle méretben, kosarak, dió, kiskosarak, karikák, rudak, pad, kötél.

Ellenőrzés, értékelés.

„Beporzók napja”

Váci Alsóvárosi Óvoda, Vác Lengyel Krisztina Orsolya

Felnőtteknek háttérinformációk

Magyar kezdeményezésre indult 2018-ban ez a természetvédelmi jeles nap, és napjainkra a természetvédők és a média is elfogadta, ünnepli. A mozgalom célja a rovarok – és köztük a beporzó rovarok – megismertetése, életlehetőségeik javítása, hogy nekünk is emberhez méltó életünk lehessen a Földön. Termesztett növényeink kétharmada, élelmiszernövényeink egyharmada igényli a beporzó rovarok közreműködését. Az elmúlt években méhek tömege tűnt el a Földről. A beporzó rovarok

pusztulása a XXI. század egyik globális problémája. Megoldásához nemcsak szakemberekre, hanem mindenkire szükség van.

Célok:

- a méhek életének megismerése, fontosságuk felfedezése,
- a természet szeretetére, védelmére nevelés,
- környezettudatos magatartás alakítása, fejlesztése.
  1. Beszéljünk a méhekről, a mézről.
    - Nézzünk könyveket, újságokat, ismeretterjesztő filmet a témáról.
    - Kóstoljunk mézet!
    - Beszéljünk a méz tulajdonságairól: színe, illata, állaga, íze –Pl. Mire és miért jó a méz? Mit édesíthetünk mézzel? Miért fontos védenünk a méheket? stb.

Hogyan készül a méz? <https://www.youtube.com/watch?v=jen9ngfY tk>

Egy kis méhészkedés: <https://www.youtube.com/watch?v=-0SxqsUb NA>

- Hogy hívják azt, aki a méhekkal foglalkozik? (méhész)
- Figyeld meg a méhész ruháját! Szerinted miért hord ilyen ruhát? Mi van a fején? Miért?
- Hol laknak a méhek?
- Hogy hívják a kaptárban az anyukát? (méhkirálynő) Figyeld meg a méhecske születését!

Matematikai tartalom:

- ha találunk egy nagyobb képet a témával kapcsolatban, azt felragaszthatjuk egy kartonlapra és készíthetünk puzzle,
- ha van 10 darab Kinder tojás belsőnk, készíthetünk belőlük méhecskéket, számlálhatjuk őket (több, kevesebb, ugyanannyi, hozzátevés, elvétel),
- Méhecskés párosító játék: <https://wordwall.net/hu/resource/1849834/m%C3%A9hecske>
- Méhecske számláló játék: <https://wordwall.net/hu/resource/7302447/matek/m%C3%A9hecske-sz%C3%A1ml%C3%A1l%C3%B3>
- Hol van a méhecske c. játék a téri relációk gyakorlásához: <https://wordwall.net/hu/resource/2331780/hol-van-m%C3%A9hecske>

Mese: A méhecske és a pillangó <http://www.szeghykarolina.hu/mesek/mehecske.pdf>

Hangos mese: A telhetetlen méhecske <https://www.youtube.com/watch?v=8cSo2oQ-DIo>

Vers: Hétfári Andrea - Méhecske

Új dal: Méz, méz, méz...A dal itt található: <https://www.youtube.com/watch?v=ODAgviGAFP4>

Feladat: Hallgassuk meg a dalt. Akinek van kedve, meg is tanulhatja. Tapsoljunk hozzá egyenletes lüktetést!

Kreatív feladat: Méhecske készítése papírgurigából.

Anyagszükséglet: wc papír guriga vagy konyhai papírtörölő gurigája, sárga, kék és fekete színespapír, fehér papír, fekete filctoll, olló, ragasztó.

Sárga papírból vágjuk méretre a méhecske testét beborító részt és ragasszuk fel a papírgurigára. Vágjuk ki fekete papírból a csápokat, fehérből a szemeket. Fekete filctollal rajzoljunk csíkokat a testre vagy fekete színespapírból vágjunk ki csíkokat és ragasszuk a testre. Ragasszuk fel a szemeket, a csápokat, rajzoljuk meg a száját. Kék papírból vágjuk ki a szívalakú szárnyakat és ezt is ragasszuk fel.

Mozgás

Molnár Orsi – Ram samsam Eszköz: nincs.

Vidám, táncos mozgás. Nagyon kell figyelni, mert a ritmus fokozatosan gyorsul!

<https://www.youtube.com/watch?v=T3pJ8nGSyyU&list=PLfQ5tnQN3uHsNpKdyMH0-udCSx7T5sYA4>

Sárosdi Virág: Játsszatok lufival! Eszköz: 1 db. lufi

<https://www.youtube.com/watch?v=VPfeyiFk2eM>

„Madarak és fák hete”

(2020. 05. 11 – 15.)

Váci Alsóvárosi Óvoda, Vác Lengyel Krisztina Orsolya

Verselés, mesélés

Vers: Osvát Erzsébet - Fülemüle

Versisméltés: Két kis madár ül a fán...

Mesék

1. Horváth Anda: Kiscsiga és a fakopáncs – hangos mese

<https://www.youtube.com/watch?v=0bTPuiHUGvE&feature=youtu.be>

2. Fésűs Éva: A büszke tölgyfa

<https://www.youtube.com/watch?v=OdyYdUpRvis>

Anyanyelvi játékok

1. Hangutánzás:

Utánozzátok a falevelek susogását, amikor fújja őket a szél! („s” hangot hosszan tartjuk).

Utánozzátok a madarak csivitelését! (csip – csip – csip,...)

2. Találós kérdések:

Fúr, farag, de mégsem ács,

kopog, mint a kalapács.

Fák doktora, orvosa,

erdőben az otthona (harkály)

Lombot hajtok, árnyat adok,

köszöntöm a fényes napot.

Faágamon fészket rejtek,

kis fiókák benne kelnek. (fa)

Mozgás, mozgásos játék

1. Madarak, fák mozgásának utánzása (szökdelés, karhajlítás...)

2. Futás, mászás akadályátlépéssel

3. Hosszú lábú golya bácsi, (helyben járás magas térdemeléssel)

Mit akar ma vacsorázni (karok széttárása)

Békacombot brekeke,
Ugyan bizony jól esne? (karok előre nyújtása)

4. Fújja a szél a fákat, (törzshajlítás nyújtott karral oldalra)
Letöri az ágat, reccs! (guggolás)

5. Repülnek a madarak, (a karok oldalsó középtartásban)
Csattog a szárnyuk! (tapsolás a fej fölött)

6. Lehullott egy falevél (ujjakkal mutatjuk)
Szelek szárnyán útra kél (repülő karmozgás)
Hegyen - völgyön átrepül (sétálva repülő kézmozgás)
Ha elfárad, lecsücsül (leguggolunk)
Elszundikál, szendereg (kezünket a fejünk alá tesszük)
Aztán jönnek új szelek (nagy karmozdulat)
Libeg, pörög, messze száll, (repkedés kézzel, forgás)
Világ végén majd megáll...

7. Ugráljunk, mint a verebek, gyertek gyerekek! (karok csípőn, szökdécselés)

8. Kismadár – nagymadár játék (legalább ketten kellene a játékhoz):

A játékhoz szükséges eszközök: 1 pléd (hurkába összetekerve); 1 szék, vagy sámlia, amire fel tudsz állni.

Játék menete: Az egyik játékos mondja a feladatokat, a másik követi az utasításokat.

Kismadár, nagymadár, minden madár ágra száll!- fel kell állni az összetekert plédre.

Kismadár, nagymadár, minden madár égben száll!- futás karmozgatással, mintha szárnyad volna.

Kismadár, nagymadár minden madár fára száll!- állj fel a székre, vagy sámlira.

Kismadár, nagymadár minden madár vízre száll!- ülj le a földre (parkettára) és forogj körbe.

Kezdetben lassabban, majd egyre gyorsabban lehet mondani, váltakoztatni a feladatokat. Az az ügyes, aki nem téveszt, pontosan követi a feladatokat.

9. Tornázz a plüssöddel – Madarak és fák napja

<https://www.youtube.com/watch?v=Vr8jCZljep8&fbclid=IwAR11ltZ8UFwfiuLZUiblcRLLl4LxLmfEBuGyiBVQXDwbSyLYjmtAJ1Hxip4>

Ének – zene, énekes játék, gyermektánc

Mondókaismétlések:

1. Áspis, kerek,

Akinek van kedve a mondókához az egyenletes lüktetést is tapsolhatja!

A bátrabbak a ritmussal is próbálkozhatnak!

2. Hüvelykujjam almafa. Mondókázás közben sorban mutatjuk az ujjainkat!

<https://egyszervolt.hu/vers/huvelykujjam-almafa.html>

Dal: Bújj, bújj zöld ág

<https://www.youtube.com/watch?v=7hO9K5xdmYo>

Dalismétlések:

1. Mókuska, mókuska ...

2. Fecskét látok...

<https://www.youtube.com/watch?v=sZARFboSvXYE>

Először énekeljük el normál hangerővel, majd próbáljuk elénekelni halkabban, hogy ne ijesszük el a fecskét!

3. Csip-csip csóka <https://www.youtube.com/watch?v=y1tjrq06Szg>

Először énekeljük el normál tempóban, majd énekeljük el kicsit gyorsabban, hogy a tyúkokat gyorsabban le tudjuk hessegetni a szekérről!

Játék: Madárhangok meghallgatása, felismerése

MMME.hu – tudástár – Magyarország madarai

<http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai>

Van mobil alkalmazás is, amely ingyenesen letölthető. Nagyon jól alkalmazható kirándulások séták alakalmával.

Zenehallgatás: Gryllus Vilmos – Hallgató erdő

<https://www.youtube.com/watch?v=heptctyvaA8>

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

1. Madárka rajzoltató gyerekeknek, mondókéval. Anyagszükséglet: A4-es lap, filctoll

https://www.youtube.com/watch?v=n_IUP3qmy0&fbclid=IwAR2pTDbHSKQX0nFV3Hp7rLHgMQoFqYo9VOmRMORpKwAHy1ycVITPijND6tw

Kerekíték egy nagy kereket, belé pedig két kisebbet.

Azokba pedig egy-egy igazán piciket.

Rajzolunk két háromszöget, amivel majd csiripelhet.

Nincs más hátra, két kisszárnya.

Ha megnő a madárka, szárnyait kitárja.

Következik két vékony kicsi lába,

Máris kész van a kismadárka.

2. Tavaszi fa színespapírból. Anyagszükséglet: A4-es színes fénymásoló papír, különböző színű színespapírok, olló, ragasztó.

3. Madárkák félbehajtott papírszívből. Anyagszükséglet: színes kartonpapír a madárka testéhez és szárnyához, színespapír a csőrhöz és a szemekhez.

4. Kismadarakat mintázhatunk ujjlenyomattal. Anyagszükséglet: műszaki rajzlap, festék, ecset.

Külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalommal.

1. *Erdei nyomozás*

Ha van rá lehetőségetek, látogassatok el egy erdőbe! Keressetek izgalmas nyomokat, figyeljétek a fák közötti különbséget, keressetek mókust, gyűjtsetek kincseket, hallgassatok madárdalt élőben is! Sétáljatok egy nagyot a szépséges zöld környezetben, s élvezzétek ki azt a megnyugtató hatást, amit a madaraknak és a fáknek köszönhetünk.

2. *Séta a szabadban, az udvaron, kertben*

3. *Fa részeinek megfigyelése (gyökér, törzs, ágak, levélnet)*

4. *Beszélgetés a fák hasznáról*

<https://www.youtube.com/watch?v=qieaVaYejk8>

- Lombkoronájuk, törzsük, gyökérük táplálék, lakóhely az állatok számára

- Megtisztítják a levegőt

- Beszélgetés a fák védelméről

- Beszélgetés az erdőben való viselkedés szabályairól.

<https://www.youtube.com/watch?v=DFKjNsFfapI>

5. Beszélgetés az év fájáról.

Magyarországon 2020-ban az év fája a **tatár juhar** lett.

6. Madarak megfigyelése udvarunkban

- Madárfajok felismerése (fecske, feketeterigó, galamb, veréb...).
- Madárcsicsergés, madárhangok hallgatása.
- Madárfészkek megfigyelése (madármama és kicsinyeik megfigyelése).
- Madarak jellemzőinek megfigyelése (szárnyuk, csőrük van, toll borítja testüket).
- Beszélgetés a madárvédelemről.
- Beszélgetés a költöző madarokról (gólya, fecske).

7. Beszélgetés az év madaráról. Magyarországon az év madara 2020-ban az **erdei fülesbagoly** lett.

8. Madármegfigyelő webkamerák:

<https://madarles.hu/?fbclid=IwAR1vLqUFZZE8IAee-9Zbv8BtgyFSE3TYalmae-5ETuc8AY9fqVRfJJUosrg>

Matematikai tartalmak

Különbözőségek, azonosságok érzékeltetése.

1. Alacsonyabb – magasabb – ugyanakkora, fogalmak természetes megtapasztaltatása

- A fák magasságának megfigyelése.
- A virágok magasságának megfigyelése.
- A virágok, bokrok, fák magasságának megfigyelése, összehasonlítása.
- A babaszobában fabútorok magasságának megfigyelése, összehasonlítása (kisszék, konyhabútor, asztal).
- Az építősarokban fakockák megfigyelése, összehasonlítása.
- A madarak megfigyelése, összehasonlítása (veréb-gólya...).

2. Széles – keskeny, vastag - vékony fogalmak természetes megtapasztaltatása

- Fák szélességének megfigyelése, összehasonlítása fonal segítségével, mérés.
- Udvarunkban, házunk előtti járdák megfigyelése, összehasonlítása (keskenyebb járdán kevesebben, szélesebb járdán többen férünk el).
- Építősarokban a kisebb autónak keskenyebb, a nagyobb autónak szélesebb utat kell építeni.
- Babakonyhában az asztalon szélesebb, keskenyebb asztalterítő felhelyezése, különbségek megfigyelése.
- Szélesebb, keskenyebb papírcsíkok vágása (szülői segítséggel), majd összehasonlítása.
- Madarak csőreinek összehasonlítása.

3. Hosszú – rövid, hosszabb – rövidebb: madarak lába, fák vagy bokrok ágai

4. Irányok gyakorlása

pl. séta, kirándulás során: jobbra – balra, előre – hátra, előtte – mögötte – alatta – felette – mellette.

5. Madárpárosító

https://wordwall.net/play/1931/039/164?fbclid=IwAR1IB9oKwXcBwW3-RusiyogarGf2LLum5DMxweSRKMMQbWzoKd3P_6758ls

6. Fapárosító

<https://wordwall.net/hu/resource/1823750/fa-p%c3%a1ros%c3%adt%c3%b3>

„Madarak és fák napja”

Váci Alsóvárosi Óvoda Lengyel

Krisztina Orsolya - Csoport: vegyes

Tevékenységi forma: A külső világ tevékeny megismerése. Kötetlen tevékenységszervezés.

A tevékenység előzménye: Állatok világnapja. Séta a Dunához, megfigyelések a tavaszi természetben. Témával kapcsolatos játékok a csoportszobában (Madárfészek, Almafa, memóriajátékok, Kirándulós játék, madárhangok - madárképek) Állatok világnapja, témahetek (Madáretetés, Tél az erdőben, Tavaszi ébresztő) alkotó tevékenységek (A mi fánk!), anyanyelvi játékok, mese, versek, dalok.

A tevékenység témája: Madarak és fák napja.

A tevékenység helyszíne: A Mozdony csoport udvarrésze.

A tevékenység feladatai

Nevelési feladatok - Közös munka öröme, a természethez fűződő pozitív kapcsolat megerősítése, állatok és növények tisztelete és védelme.

Tanulási tartalmak - A jeles nappal kapcsolatos ismeretek gazdagítása, az eddigi tapasztalatok bővítése. Az év madara és fája. Játékos cselekedtetés a komplexitás jegyében a tavasz témakörben.

Képesség és készségfejlesztés - Gondolkodás (összefüggések, ok-okozat), érzékelés, észlelés, figyelem, kifejezőkészség fejlesztése.

A tevékenység tartalmi kidolgozását tartalmazza a következő táblázat.

A tevékenység felépítése, menete	Módszerek, munkaformák, eszközök. Megjegyzések
<p>1. Kezdő szakasz</p> <p><i>Szervezési feladatok</i></p> <p>Reggel a gyerekek érkezése előtt előkészítem az udvaron a szükséges eszközöket.</p> <p><i>Motiváció</i></p> <p>„Az óvodánk környékén is laknak madarak és fák! Gyertek, keressük meg őket együtt az udvaron!”</p> <p><i>Gondozási feladatok, testápolás.</i></p> <p>Átöltözés az udvari tevékenységhez. Sorakozó, kivonulás az udvarra, a betonos területre.</p>	<p>A tevékenység gördülékenységét segítik az előkészített eszközök.</p> <p>Játékidőben kezdeményezek: „Kiránduljunk!” játékból / madárhangok hallgatásából (a játék alakulásától függően) vezetem elő a foglalkozás témáját. Beszélgetés során megemlítem az év madarát (búbos banka) és fáját (kocsányos tölgy). Érzelmi ráhangolódás megalapozása.</p> <p>Kötetlen szervezeti keret.</p> <p>A gyermekek aktív bekapcsolódását serkenti a kinti (udvar) helyszín izgalma.</p>

<p>„Gyertek utánam, fogjuk meg egymás kezét és induljunk a Varázserdőbe kirándulni!”</p> <p>2. A tartalom feldolgozása A <i>Sétálunk, sétálunk ...</i> mondókával érünk be az „erdőbe”, az udvarra.</p> <p>„<i>Megérkeztünk a Varázserdőbe!</i> Csendesedjünk el és akkor meghallgathatjuk az udvaron lévő madarak hangját! Készítsünk távcsövet a kezünkből és keressük meg őket a fák ágain! Halljátok őket? Bennüket köszöntenek! Milyen madarakat látunk? Miket szoktunk látni itt az udvaron?”</p> <p>Erdőtakarító játék: „De jaj, mit látunk ebben az erdőben? Rengeteg a szemet, tisztítsuk meg! A szemetet hová tesszük?”</p> <p>„Nézzünk ismét körül! Mi változott meg? Miért nem szabad szemetelni? Mit okoz a sok szemet az erdei élőlényeknek?”</p> <p>Fa és termése játék: „Hoztam faleveleket, melyiket ismeritek meg?” „Eldugtam itt az udvaron, a homokozó mögött kosarakat, benne olyan kincsekkel, melyeket a fák adnak nekünk és az erdei állatoknak! Kicsik keressék meg és hozzák ide a kosarakat!” „Melyik falevél melyik terméshez tartozik?”</p>	<p>Szervezési feladat: Az udvari tevékenységhez megfelelő öltözet, lábbeli. A nagyok önállóan öltözködnek, a kicsiknek szükség szerint segítünk. Ebben a már felöltözött nagyok is részt vállalhatnak.</p> <p>Csoportos foglalkoztatási forma, kötetlen szervezeti keret. A tevékenység egésze alatt ügyelünk környezetünk rendjére, tisztaságára! Közös élmények felidézése, emlékezetfejlesztés mondókával.</p> <p>Lehetőség szerint távcsövet is használunk. Egyéni foglalkoztatási forma. Kommunikációs és improvizációs készség, türelem, tolerancia és alkalmazkodóképesség fejlesztése.</p> <p>Feladat megadása, érdeklődés fokozása. Egyéni foglalkoztatási forma. Szelektív hulladékgyűjtés: papír, fém, műanyag, üveg. A szemétszedéshez mindenkinek adok védőkesztyűt! Matematikai tartalom: halmaz bontása többfelé. Beszélgetés, ok – okozati összefüggések érzékeltetése szókinccsugarapítással Türelem, tolerancia, alkalmazkodóképesség. Ne vágjanak egymás szavába! Minden véleményt meghallgatok. Rávezető kérdésekkel szükség szerint segítek. A környezethez való pozitív érzelmi viszony alakítása. A természet fontossága életünkben. Szokásalakítás: természetszerető és tisztelő magatartás. Kognitív képességek fejlesztése. Folyamatos, ellenőrzés, értékelés. Egyéni, mikrocsoportos foglalkoztatási forma. Beszélgetés kezdeményezése az ismert fafajtákról: fenyő, dió, gesztenye, tölgy.</p> <p>Differenciálás: A kicsiket kérem a kosarak keresésére. A fafajták között vannak olyanok, melyeket a kisebbek is felismernek. Matematikai tartalom megjelenése: térirányok, párosítás, számlálás Közös munka öröme. Említésre kerül az év fája: kocsányos tölgy.</p> <p>Fa szelet bemutatása, melyen jól látszanak az évgyűrűk. Matematikai tartalom: az évgyűrűk számlálása.</p>
---	--

<p>Tegyük a fa levelét és a termését egymás mellé, párba! Mennyi párunk van?”</p> <p>„Milyen fákat ismertek? Milyen fákat láttunk sétánk során?”</p> <p>„Az év fája a kocsányos tölgy!”</p> <p>„Nézzétek, mi lehet ez? Ki tudja?”</p> <p>„A fáknak is van kora! Hány éves lehet ez a fa?”</p> <p>Miért fontos a fa az állatoknak? Az embereknek?”</p> <p>„Melyik madarat hívjuk a fák doktorának? Az udvari fákon is szoktuk látni!”</p> <p>A fák állatok lakóhelye is. Főként kiké?</p> <p>Madarak.</p> <p>„Csukjátok be a szemeteket! Megsimogatom az arcotokat valamivel, de nem árulom el, hogy mi az! Találjátok ki! Csak akkor nyithatjátok ki a szemeteket, ha azt mondom: Kinyithatod!”</p> <p>„Ez a toll hasonlít egy nagyon szép énekes madár tollához! Ő az év madara!”</p> <p>Madárszülők – fiókák játék.</p> <p>„Megkérem X.Y –t, stb.. hogy madárszülők legyenek! Álljatok egy-egy fához! Jól nézzétek meg a madár képét, mert a hangját kell utánoznotok és így kell hazahívnotok az elkóborolt fiókáitokat! A többiek fiókák lesznek! A madármama a hangjával hív benneteket. Ahhoz a fához kell menetek és ott is kell</p>	<p>A fa haszna, védelme. Szerepe a föld életében (levegőtisztítás). A harkály (Fakopáncs) megemlézése, jellegzetes hangja, „munkája”.</p> <p>Egyéni foglalkoztatási forma</p> <p>Madártoll (dekor) használata. Érzékelés, észlelés fejlesztése.</p> <p>Említésre kerül az év madara. Megmutatom a búbos banka képét, megbeszéljük a madár színeit, jellegzetes fejtollát, amiről a nevét kapta.</p> <p>Mikrocsoportos foglalkoztatási forma.</p> <p>Differenciálás: 6 idősebb gyermeket választok ki. A madárszülőket játszó gyermekek (bagoly, galamb, gólya, kakukk, varjú, veréb) egy – egy fához állnak, melyre előzőleg ráhelyeztem a madár fotóját. Kezükben kosár (fészek) van. A többiek kapnak egy – egy madárfióka képet. Aki hallja a hívó hangot, az a megfelelő szülő fészkebe helyezi a nála lévő képet. Az idősebb gyermekek segíthetik a fiatalabbakat a játékban.</p> <p>Fejlesztés: szándékos figyelem, vizuális és auditív memória, keresztcsatornák, alkalmazkodóképesség, közösségi érzés. Folyamatos ellenőrzés, értékelés lehetőséget ad a javításra. Személyre szóló segítségadás szükség szerint.</p> <p>Vándormadarak: fecske, gólya</p> <p>Ismert dal eléneklése.</p> <p>Az előzőleg aszfaltkrétával felrajzolt vonalakon foglalnak helyet a gyerekek. Adott jelre repkednek (futnak körben), majd visszatérnek a helyükre, irányt változtatnak, helyet cserélnek...</p> <p>Fejlesztés: testséma, téri orientáció, én tudat, szándékos figyelem.</p> <p>Az irányítás során a gyermek egyéni képességeinek, ötleteinek, megnyilvánulásainak figyelembevétele.</p> <p>Ismert vers elmondása. A lezárással keretet adok a tevékenységnek.</p>
---	---

<p>maradnotok, ahol a madármamátok képét látjátok, és a hangját halljátok! Jól figyeljétek, nehogy eltévedjétek!”</p> <p>bagoly – huhog galamb - burukkol gólya – kelepel kakukk – kakukkol varjú – károg veréb - csivitel</p> <p>Fecskék a dróton játék: „Gondoltam egy madárra: villás farktolláról ismert. Melyik lehet az? Eresz alól fecske fia dal közös éneklése „Változzunk mi is fecskévé! Hol szoktak gyülekezni a fecskék mielőtt visszamennek ősszel Afrikába?” „Milyen vándormadarakat ismertek még?”</p> <p>3. A tevékenységek lezárása „A kifecskék elrepültek, mi is búcsúzzunk el a Varázserdőől Osvát Erzsébet: Zenélő fa c. versével!”</p> <p>4. Ellenőrzés, értékelés Az egyéni értékelés a tevékenység alatt folyamatosan zajlik. A csoportos értékelés főként az egyes tevékenységek végén jelenik meg.</p> <p>5. Mozgásos percek</p> <p>6. Visszavezetés a játékba</p> <p>Bogárkereső: „A fákon nem csak madarak élnek, hanem rovarok is, ők a madarak táplálékai! Ki szeretne rovarokat keresni?”</p>	<p>Beszélgetés, értékelés: A nap további részében mindenki elmondhatja a véleményét, élményeit a tevékenységgel kapcsolatban. Kommunikáció fejlesztése, szókinccs gyarapítás.</p> <p>Játékos mozgás az udvaron. Természetes nagymozgások, ismert mozgásformák gyakorlása.</p> <p>Ismeretek, tapasztalatok alkalmazásának lehetősége. „A fákon nem csak madarak élnek, hanem rovarok is, ők a madarak táplálékai! Ki szeretne rovarokat keresni?”</p> <p>Kiosztom a nagyítókat, bogárnézőket. A rovarokat nem bántjuk, megfigyelés után visszaengedjük!</p> <p>A lezárás érzelmileg való elköszönést jelent, hangulati elem fontossága.</p> <p>Ellenőrzés, értékelés többlépcsős megvalósítása egyéni önértékelés</p> <p>Szemponatok szerinti értékelés csoportos értékelés A helyi értékelésmódok beépítése ajánlott</p> <p>Mozgás- egészségvédelem Szabad mozgások (állatok mozgásának utánzása szabadon)</p> <p>Egyéni érdeklődés szerint folytatódhatnak a játéktevékenységek</p> <p>Szabadmozgásos tevékenységek a tapasztalatok alapján</p>
--	--

Udvari szabadjáték: aszfaltrajz, mászóka, homokozó, futkározás, stb.	Önálló-, páros és egyéni munkák biztosítása
--	---

Módszerek: bemutatás, szemléltetés, beszélgetés, megfigyelés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.

Eszközök: képek, termékek, levelek, kosarak, bogárnéző, nagyító, aszfaltréta, fa szelet, hulladéktárgyak (fém, műanyag, papír, üveg), dekor madártoll, kesztyűk, távcső

Felhasznált irodalom:

Forrai Katalin - Ének az óvodában, EditoMusica, Budapest 1995.

Lukács Józsefné – Ferenc Éva: Kerek egy esztendő. Flaccus Kiadó, Bp. 2013.

Madárhangok erdőn – mezőn (részletek) Raabe Kiadó, Bp. 2002.

„Méhecskebarát óvodakert”

Napsugár Óvoda és Bölcsőde, Polgár

Felkészülés a tartalom kidolgozásához

Kertészeti ismerettel rendelkező szakember felkeresése. Segítség kérése a javasolt növényfajták megválasztásában, valamint növényvédelemmel kapcsolatban.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4.9.10.17.

Mézontó virágok magjának a beszerzése, elültetése tavasszal.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4.5.6.8.9.10.11.15.

Néhány bogár és rovarfaj megismertetése:

-udvari környezeti tevékenységek, megfigyelések, vizsgálódások,

-természetfilm vetítés,

-bogárgyűjtemény készítése elhullott rovarok megtalálása során.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4.5.8.9.15.17.

Madáritatók elhelyezése az óvodakertben. Csapadékgyűjtők létesítése.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4. 5. 6.7.8.9.13.

Meteorológiai állomás készítése: szélforgó, csapadékmérő.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3.4.5.6.7.8.9.13.

Öntözés és talajmegtartás feltételeinek a megteremtése. Folyamatos kerti munka az óvoda dolgozói és a gyerekek közreműködésével.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4.5.6.7.8.9.10.11.13.15.

Vegyszermentes védekezés a gyümölcsfákat megtámadó betegségek ellen. A csalánlevél kivonatából készített oldattal való permetezés.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4.5. 6. 7.8.9.10.11.13.15.

Méhész szakember meghívása, a méhek szorgos életének a bemutatása. Mézkóstoló, a mézfogyasztás népszerűsítése céljából.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás: 2. 3. 4.5.10.11.12.17.

A „Virágos Polgárért” mozgalomba bekapcsolódás. Kapcsolatfelvétel a Városgondnoksággal a virágpalánták beszerzése céljából.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4. 10.17.

Szülőkkel közös kerti munkák a Jeles napokon: Föld napja; Madarak és fák napja; Zöld nap.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4. 5.6. 7. 8.9. 10. 11.12.13.15.17.

A virágládák megtöltése az udvari komposzt felhasználásával.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2.3. 4. 5.6. 8.9.10.11.15.

Virágmag ültetés és virágpalántázás az óvoda egész területén.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2. 3. 4. 5.6. 8.9.10.11.13.15.

Fűszerspirál növényeinek ápolása.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2.3. 4. 5.6. 8.9.10.11.12.13.15.

Fűszer és gyógynövények begyűjtése, felhasználása.

Fenntartható Fejlődési Célokhoz való kapcsolódás:2.3. 4. 5. 6. 8.9.10.11.12.13.15.17.

Polgár Óvoda honlap: Torkos konyha

„Növényvilág megismerése környezetünkben”

Óvodapedagógus neve:	Gál Zsófia
Intézmény neve, címe:	Corvina Óvoda, Kecskemét
Fenntartható fejlődés cél:	15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme.

Külső világ tevékeny megismerése	Külső világ tevékeny megismerése-matematikai tartalommal	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
<p>Tevékenység, téma: Helyben: Az óvodai gyógynövénykert, valamint a levendulás megfigyelése.</p> <p>Otthoni tapasztalatok megosztása: kertes házban lakók/ családi kirándulások megfigyelései.</p>	<p>Tevékenység, téma: Összehasonlítások Kevesebb-több, kisebb-nagyobb.</p> <p>Rész-egész viszony (virág részei)</p>	<p>Tevékenység, téma: Új mese: Szepesi Zsuzsanna: A vadetető bölcső</p> <p>Mondóka, rövid vers: Beney Zsuzsa: Tavasz</p> <p>Új vers: Mentovics Éva: Katicabogár</p>	<p>Tevékenység, téma: Dalisméltés, dallamfelismertetés dúdolással: Csipp-csepp Süss fel, Nap Új dal: Mi szél hozott, kisfutár Ismert dalos játék: Bújj, bújj, zöldág Zenehallgatás Hosszú az erdő, széles az erdő</p>	<p>Tevékenység, téma: Virág készítése festéssel, ragasztással.</p> <p>Képkiegészítés - Mi hiányzik a képről (két ábra összehasonlítása) - Kép hiányzó részének megrajzolása.</p>	<p>Tevékenység, téma: Ugrás-gyakorlatok - Akadály (babzsák) átugrása páros lábbal. - Hullahopp karikába beugrás. - Mackó, mackó ugorjál.</p> <p>Játék: Mókusok, be a házba!</p>

Tevékenységek: Borsó hajtatása pohárban, fejlődésének, növekedésének megfigyelése.

Anyanyelvi játék: Növényekkel kapcsolatos igaz-hamis állítások. (A hóvirág sárga. A gyöngyvirágnak finom illata van. A levendula egészséges...)

Játék a hangokkal: Sziszegő kígyó – „sz” hanggal kezdődő szavak; Maci méze – „m” hanggal kezdődő szavak-

Fejlesztési területek: általános tájékozottság megalapozása; tudásbővítés; a természethez való pozitív viszony alakítása; megfigyelőképesség fejlesztése, megfigyelés eredményeinek megfogalmazása; figyelem fejlesztése; otthonról hozott ismeretek felidézése;

azonosságok-különbségek felismerése, megfogalmazása; analízáló-szintetizáló képesség fejlesztése;

szókincs-bővítés; beszédkedv és kifejezőképesség fejlesztése; anyanyelvi képesség fejlesztése;

együttműködési képesség fejlesztése; emlékezet fejlesztése, hallásfejlesztés, tiszta éneklési képesség fejlesztése, társas kapcsolatok megalapozása;

esztétikai nevelés; kreativitás fejlesztése; motoros képességek: szem-kéz koordináció fejlesztése; alkotás különböző anyagok felhasználásával; kitartás fejlesztése;

testséma fejlesztése; mozgáskoordináció fejlesztése; láb izmainak erősítése, téri tájékozódás fejlesztése.

Eszközök:

nagyító; színes korongok, tojástartó, hurkapálca, festék, krepp papír, ragasztó, bábok, babzsákok, hulahoppkarikák, veteményborsó, vatta, pohár.

Ellenőrzés, értékelés, ha szükséges, további fejlesztési tartalmak megtervezése.

.....

16. Cél: Béke, igazság és erős intézmények

„Erdei óvoda”

Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda

Gyakorlóóvodánkban a fenntarthatóság nevelés területén kiemelt feladatként jelenik meg a 3-7 éves gyermekek környezettudatos magatartásának, életvitelének formálása és az ehhez szükséges kompetenciák megalapozása. Kiemelten kezeljük a környezeti nevelést, a környezettudatos szemlélet-, gondolkodás-, magatartás kialakítását és a gyermekeken keresztül a szülők látásmódjának alakítását, változtatását.

Óvodánk Örökös Zöld Óvoda és Madáróvoda címmel büszkélkedik.

Környezeti nevelés szerves részeként évente két alkalommal szervezünk erdei óvodát. Állandó helyszínünk a Lauder Camping területe, ahol összkomfortos faházakban történik a csoportok elhelyezése. Programjainak tartalma illeszkedik az adott életkorhoz az évszakhoz és az természeti környezethez. A megvalósítás nevelésünk minden területét érinti, tehát „komplex pedagógiai program”.

Szokás és szabályrendszerbe beépíthető tartalmak

Az erdei óvoda életünket a környezethez illeszkedő és az adott feltételeknek megfelelően kialakított szokás és szabályrendszer jellemzi.

Öltözködés területén a réteges öltözködés, az évszaknak, időjárásnak megfelelő öltözet kap hangsúlyt. A faházakban található általunk jellel megjelölt szekrényekben, helyezik el a ruhájukat. Sportcipőt, sárosabb, esősebb időben gumicsizmát viselnek a gyerekek, a váltócipőt nem használjuk.

Tisztálkodás

A komfortos tisztálkodás lehetősége tehát adott a faházakban, de fokozottabb felnőtt segítséget igényel azok használata a gyerekek számára. A feltételeket figyelembe véve fogmosás helyett szájöblítést alkalmazunk.

Étkezés

A táborban történő étkezésünk is másfajta szokást igényel, mint az óvodában. A városi gyermekélelmezés biztosítja számunkra a napi ételadagokat. A tízórait és az uzsonnát kiszállítják a tábor területére, amit a gyerekek a faházak előtt található padra egyszerre leülve tábori életmódhoz alkalmazkodva fogyasztanak el. Dajka néni előkészíti, majd tálcáról történik a kínálás. A folyadékot saját, jellel ellátott poharukból fogyasztják el, szintén tálcáról elvéve.

Az ebédet a városi ifjúsági tábor erre kialakított nyitott ebédlőjében fogyasztják el a gyerekek.

Az ebédet a felnőttek közösen osztják ki.

Pihenés

A pihenés a táborban is biztosított a gyerekek részére. A faházakban, 2 szobában elkülönítve, emeletes ágyakon alszanak a gyerekek. A gyerekek saját ágyneműjükben alszanak, pizsamát nem vesznek át, hanem

időjárásnak megfelelően vékony ruházatukban alszanak. Felkeléskor ágyneműjüket rendezetten az ágyon hagyják

Nevelőmunkában megjelenő tartalmak

Egészséges életmódra nevelés

A tábori helyszínen, a természetben töltött napok alatt az egészséges életmódra nevelés feladatai intenzívebben jelen van, megvalósul. A helyes életritmust, az életkori sajátosságokat figyelembe véve az erdei óvodában is kialakítjuk, megalapozzuk a megfelelő napirend, hetirend biztosításával. A gyerekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása adott a természeti környezet által, és a csoportonkénti összkomfortos faházak biztosításával.

Az egészséges életmód szokásainak alakítása, mélyítése valósul meg:

- testápolás,
- réteges öltözködés,
- helyes táplálkozás,
- testedzés,
- rendszeres levegőzés - állandó levegőn tartózkodás,
- pihenés,
- betegségmegelőzés,
- egészségmegőrzés.

Mozgásigényének kielégítésére nagyon optimális lehetőség az erdei óvoda:

- mindennapi mozgás,
- udvari játék,
- mozgásos játékok,
- népi gyermekjátékok,
- séták, kirándulások szervezése,
- szabadidős programok szervezése.

Egészséges táplálkozás fontosságára, igényére való nevelés:

- napi vitaminfogyasztás a szülők bevonásával,
- egészséges, gyermekbarát ételek fogyasztása - a gyermekétkeztetési intézmény által biztosítva.

A személyi és környezeti tisztaság iránti igény felkeltése, megteremtése.

A nyugodt pihenés, alvás folyamatának biztosítása.

A testi képességek fejlesztése, a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése a szabadban történő mozgás lehetőségekkel. A gyermekek edzése nap, víz, levegő segítségével.

Környezettudatos magatartás alakítása:

- környezetszennyezés megelőzése - kerékpárral, gyalogosan történő közlekedés népszerűsítése, alkalmazása,
- szelektív hulladékgyűjtés.

A környezet védelméhez, megóvásához és a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások alakítása.

A közvetlen környezetben található növények, állatok gondozásával, védelmével.

Játék, szabad és irányított játékok

Az erdei óvoda hetében mindennapot a szabadban töltenek a gyerekek, minimális időt tartózkodnak zárt térben. Éppen ezért a gyermekek szabadban történő szabad játéktevékenysége dominál és fejlődik, miközben játékeszközei maga a természet adta kincsek, jelenségek lesznek (botok, ágak, kavicsok, termések, pocsolya)

Az adott környezet, helyszín adja a játékötleteket, ami egyben közvetlen tapasztalatokhoz juttatja a gyerekeket, ezáltal fejlődik kreativitásuk, kézügyességük, ötletességük, társakkal való együttműködésük, a természet iránti attitűdük formálódik.

Az óvónő által kezdeményezett, szervezett játékok közül leginkább a mozgásos játékok, szabályjátékok, drámajátékok alkalmazása kerül előtérbe, de a különböző téma feldolgozásakor a népi gyermekjátékok, körjátékok játszására is megfelelő színtér és ideális helyszín a természetes környezet, a tábor területe.

Szociális, esztétikai érzelmek megalapozása formálása, kinyilvánítási módjainak segítése:

- a környezet szépségének felfedeztetése,
- a környezet szeretetére, megóvására, fenntarthatóságára nevelés,
- a tisztaság, a rend iránti igény kialakítása.

Az érzelmi stabilitás megteremtése, biztosítása, pozitív érzelmi hatások közvetítésével.

Az erdei óvoda programjai, maga a helyszín, a természetes környezettel való közvetlen kapcsolat pozitívan befolyásolja a gyerekek társas kapcsolatait, újabb barátságok alakulnak ki, mélyülnek el ez idő alatt. A visszahúzódóbb, csendesebb, magányosan tevékenykedő gyerekek is hamarabb társra lelnek, bekapcsolódnak a csoport életében, felszabadultabbá válnak. Közösségben elfoglalt helyük megszilárdul, elfogadóbbak, toleránsabbak lesznek.

Munka

A táborban töltött idő alatt is kiemelkedő feladat a közvetlen és tágabb környezetünk tisztaságának, rendjének óvása, védelme. Ezek iránti fogékonyságuk növelése, fejlesztése munka jellegű feladatokkal is párosul (mosdó, szobák, ágyak, szekrények rendjének megtartása egyéni munkavégzéssel). A csoportért végzett munkavégzésre is lehetőség van kisebb megbízások, vállalások kapcsán (Tízórai, uzsonna előkészítésben osztásában való segítség, felseprés...).

Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés megvalósul valamennyi tevékenység forma keretén belül, szakszerű, megfelelő nyelvhasználattal, pontos fogalomhasználattal a gyermekek számára érthető formában. Pozitív beszélő természeti környezet megteremtése, kiaknázása. A gyermek környezetből származó tapasztalat, élmény beépítése a nevelés, fejlesztés tartalmába.

Lehetőségek biztosítása a spontán beszélgetésre az egész nap folyamán. Olyan helyzetek teremtése, ahol a beszélgetés lehetővé válik.

Külső világ tevékeny megismerése

Szarvas város természeti környezete, az erdei óvoda helyszínének adottsága nagyon jó lehetőséget biztosít az élővilág közvetlen megtapasztalására, megfigyelésére, a természettel való szoros együttlét megtapasztalására a liget, a vízivilág, növény és állatvilág megismerésére, a környezet felfedezésére. A felfedezéseket, tapasztalatokat segíti a táborhoz közel fekvő Arborétum, Mini Magyarország, Anna liget, HAKI, Erzsébet liget, Körös- Maros Nemzeti park, Körös folyó stb. meglátogatása, ahova gyalogtúrával, kerékpárral, hajóval jutnak el a gyerekek.

Matematikai jellegű tapasztalatszerzési módok

A tevékenységek, a felfedezések a kísérletek során számtalan matematikai tartalmak fejlesztésére, megájtására van lehetőség. A gyermeke aktivitása, és érdeklődése során, tapasztalatot szerez a közvetlen természeti és tárgyi környezetének formái, mennyiségi viszonyairól. A környezet megismerése

során matematikai tapasztalatok birtokába is jut, felismeri a mennyiségi, nagyságbeli, alaki, téri viszonyokat, fejlődik tér, sík és mennyiség szemlélete.

Verselés – mesélés

A természeti környezet, megismeréséhez, felfedezéséhez komplex módon feldolgozott témák integrálásakor leginkább a természetről, állatvilágról, természeti jelenségekről szóló versek, mondókák, mesék kerülnek előtérbe, amelyek tartalmi jól illeszkednek az adott környezethez.

Ének- zene énekes játék, gyermektánc

Akár a tábor területe, akár a túrák helyszínei ideális tere a dalos, énekes körjátékok szervezésére. A szabad levegőn való közös éneklés, a nagy tér kihasználása segíti az éneklési készség fejlődését, a játékos hangulat kialakítását.

A természet hangjának, különböző zörejangok közvetlen megfigyelésére van lehetőség az erdei óvodában. A természet kincseinek megszólaltatása is érdekes felfedezéshez juttatja a gyerekeket.

A természettel kapcsolatos zenehallgatási dalok éneklése is jól illeszkedik, és életszerűvé válik a tábori lét során.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az esztétikai érzék fejlesztése, a természeti szépség megláttatása kerül előtérbe a természetre való rácsodálkozás során.

A természetben összegyűjtött kincsekből lehetőség van különböző természetes anyagokból készülő alkotások elkészítésére. A növényi részekkel történő „festés”, nyomhagyás jó tapasztalatszerzési lehetőség.

Botokból, kérgekből, levelekből, termésekből lehet barkácsolni játékszereket, bábokat.

Mozgás

A természetes mozgásformák, a nagy mozgások ((járás, futás, ugrás, mászás, kúszás, csúszás) változatos körülmények között, a természeti környezetben valósíthatóak meg. Tornaszer maga a környezet, mint fák, dombok, járdaszegélyek, füves területek... Az erdei táborozás során a futó, fogó, váltó, és versenyjátékok játéka elengedhetetlen mozgásforma.

Mindennapi mozgáshoz tartoznak a séták, túrák, ebédlőbe történő gyaloglás, kerékpározás.

Jeles napok

Az őszi és a tavaszi erdei óvodában való tartózkodás során az aktuális jeles napok témáinak feldolgozására van lehetőség.

Őszi időszakban:

- Takarítási világnap.
- Állatok világnapja.

Tavaszi időszakban:

- Föld napja.
- Madarak fák napja.

-----

17. Cél: Partnerség a célok eléréséért

„Zöldág- járás a föld napja jegyében”

Mezőberény Város Óvodai Intézménye Mosolygó Központi Óvoda

Részvevők köre: Mezőberény város lakosai

Szervező: Mezőberény Város Óvodai Intézményének gyermekei, szülői és nevelő közössége

Részvevők száma: 300-400 fő

Mosolygó Központi Óvoda Zöldág-járása a Föld napja jegyében

Program leírása

A zöldág-járás Mezőberény tavaszi színfoltja, 2015 óta minden év áprilisában kerül megrendezésre. A program így már, hagyományápoló szándékkal kerül megrendezésre a Föld napja alkalmából, ötvözve a jelent és a múltat. 2019-ben rendezvényünk bekerült **Mezőberény Város Települési Értéktárába**.

A régi tavaszi falujárást felelevenítve idézi fel a régmúltat és fűzi össze a globális szemléletformálással. A Föld kincseinek takarékos, ésszerű felhasználására mutat rá, érintve a hulladékgazdálkodást, a fenntartható környezetet és a biogazdálkodást.

A Mezőberényben élő, alkotó emberek, egyesületek segítenek a program színesítésében, ezen eszmék közvetítésében. Minden évben az óvodából indul a felvonulás. A Nyeregben Alapítvány lovasai adják a felvezetést, őket követik néptáncos fiatalok magyar népviseletben, majd az óvodások és szüleik. A rendezvényt hangos énekszóval kísérik a felvonulók és kezükben a felszalagozott zöld ágakat tartják, lengetik. A térre egy zöldágakkal kirakott kapun keresztül érkezünk meg, amit a vendégek tovább díszítenek a maguk által hozott ágakkal.

A felkért előadók minden évben mások, hiszen volt már kutya bemutató, színház, de állandó fellépőnk-társ szervezőnk a Leg a láb Művészeti

Iskola valamelyik táncsoportja, amely a hagyományos kaputartó zöldág-járást bemutatja nekünk és csatlakozhatunk a táncosokhoz.

A gyermekek számára játszóházat és kézműves tevékenységeket biztosítunk.

„Nyitni-kék családi majális”

Mezőberény Város Óvodai Intézménye Mosolygó Központi Óvoda

Részvevők köre:

Óvodánk gyermekei: 48 fő

Szülők, nagyszülők: kb.120 fő és a meghívott vendégek

Óvodapedagógus: 4 fő
Nevelést segítő munkatárs: 2 fő

Program leírása

Hagyományos **évvárói ünnepségünk**, ahol a gyermekek és szüleik egy jó hangulatú rendezvényen vehetnek részt. Ekkor egy kis műsorral kedveskedünk a meghívottaknak és az óvodásaink **ballagási műsorát** is megtekinthetik a vendégeink. Zöld óvodaként az óvodás éveinket nem lufi elengedésével, hanem postagalambok reptetésével búcsúztatjuk. Tudjuk, hogy ez egy szimbólum, de azt is, hogy felelősek vagyunk a Föld élőlényeiért, ismerjük a lufi engedés beláthatatlan következményeit.

„Évnyitó és évváró kerti party”

Mezőberény Város Óvodai Intézménye Mosolygó Központi Óvoda

Részvevők köre:

Óvodánk gyermekei: 48 fő

Szülők, nagyszülők: kb.80 fő

Óvodapedagógus: 4 fő

Nevelést segítő munkatárs: 2 fő

Program leírása

Kötetlen családi piknik az óvoda udvarán, ahol batyus rendszerben a családok piknikeznek. Nagyon népszerű a szülők között, hiszen akkor jobban megismerhetik egymást. Ilyenkor jókat beszélgetnek, gyermeknevelésről, bármilyen kötetlen témáról. Év végi partin az édesapákat is köszöntjük, az **Apák-napján**. Ez alkalomból vicces feladatokat adunk az apukáknak, a hajfonástól, a zokni párosításig minden feladatot nagy örömmel teljesítenek. Végül egy kedves szívhez szóló verssel ünnepeljük meg őket!

„Hangszerek és állatok a népmese világában 1., 2.”

Szegedi ÓVI Jerney Óvodája

A tevékenység időpontja: 2020. 09.28-10.02.

A tevékenységet szervező pedagógusok: A Jerney Óvoda óvodapedagógusai

A tevékenységben közreműködő szakember: Nagy Gábor néprajzkutató, népzeneész

A tevékenység helyszíne: Szegedi ÓVI Jerney Óvodája

A tevékenységbe bevont csoport, létszáma: 4 csoport, vegyes életkorú gyerekekkel.

A tevékenység céljai

- A természeti és tárgyi környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- A szülőföld értékeinek átörökítése énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok által.
- Összekapcsolni a népmesét, zenét, állatokat és ezt komplexen megjeleníteni a heti tevékenységek során.

A tevékenység feladatai: megismertetni a gyerekeket, hogy mik is ezek a jeles napok, szerezzenek ismereteket a tevékenységben részt vevő állatról, hangszerről. Ismerjék és játsszák el a betervezett mesét.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Dátum:	Tematikus terv: Hangszerek és állatok a népmese világában (1)		
2020. szeptember 28.- október 2.	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
témák	<p>Vers: Biri-Bori bárány – mondóka Zelk Zoltán: Bárányok</p> <p>Mese: A csillagszemű juhász</p> <p>Az aranyszőrű bárány – is. magyar népmese</p> <p>Trencsényi W. Imre: Kicsi fehér bárány- vershallgatás</p>	<p>Fű, fű, fű...- kiolvasó</p> <p>Szólj síp, szólj... ÉNO 69.</p> <p>Hol jártál báránykám? T 17.</p> <p>Benn a bárány.... ÉNO 150.</p> <p>Zenehallgatás:</p> <p>A juhásznak jól van dolga...</p> <p>Gryllusz Vilmos – Kányádi Sándor: Kérdezgető</p>	<p>Bárány festése. (ujjnyomat, dugónyomat)</p> <p>Birkanyáj készítése fonal, fonalnyesedék ragasztásával.</p> <p>Bárány fejdísz készítése a dramatizáláshoz.</p>
célok	<p>Versek, mesék, egyéb irodalmi alkotások befogadására nevelés.</p> <p>Érezzenek rokonszenvet a mesehős jelleme iránt.</p>	<p>Zenekedvelő emberek nevelése, elsősorban a néphagyományokon alapuló zenei anyaggal, hangszerrel.</p>	<p>Az alkotás élményéhez és öröméhez való hozzásegítés.</p> <p>Erősödjön az állatokhoz fűződő pozitív viszonyuk.</p>

feladatok	<p><u>Tanulási tartalmak</u> Motiválás, érdeklődés felkeltése, szerepvállalásra való ösztönzés.</p> <p><u>Nevelési tartalmak</u> Egymás türelmes meghallgatása, az erkölcsi nevelés a mese mondanivalójának megértésével. Készség, képesség Építsék be beszédükbe a mese, vers szövegének helyes és szép kiejtését, szófordulatait.</p>	<p><u>Tanulási tartalmak</u> Népi mondókák, gyermekjátékdalok gyakorlása. A furulya megismerése, megszólaltatása.</p> <p><u>Nevelési tartalmak</u> A közös énekléssel, zenéléssel a közösségi érzés erősítése. A közös dalos játékokkal a közösségi érzés fejlesztése. Készség, képesség Dialogusgyakorlás, egyenletes lüktetés. Éneklési készség, zenei memória fejlesztése.</p>	<p><u>Tanulási tartalmak</u> Tapasztalatszerzés a festésről. Megfelelő eszközhasználat alakítása, egyéni ötletek kivitelezésének támogatása.</p> <p><u>Nevelési tartalmak</u> Feladattudat kialakítása, fejlesztése. Községi szellem fejlesztése. Készség, képesség Taktilis érzék fejlesztése. Kifejező ábrázolás gyakorlása. Türellem, kitartás fejlesztése. Szem-kéz koordináció fejlesztése.</p>
módszerek	Bemutatás, szemléltetés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.	Bemutatás, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.	Bemutatás, szemléltetés, beszélgetés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.
eszközök	Báránybáb, dramatizálás eszközei (bárány fejdísz, furulya, bot, szoknya, sütőlapát, papír kereszt, huzárkalap, 2 db korona)	Bárány báb, fejkendő, furulya, bot.	Papír korongok, ragasztó, fonál, olló, ceruza, munkalap, bárány sablon, festékek.
szervezeti forma	Kötetlen, mikro-csoportos	Kötetlen, csoportos	Kötetlen, mikro-csoportos, egyéni
differentiálás 1. szint	A vers / mesehallgatással, mondókázással, versmondogatással fejlődjen beszédészlelésük, beszédértésük.	Egyenletes lüktetés érzékeltetése játékos mozdulatokkal, járással. Dialogusgyakorlás játékos módon. Segítséggel tudjanak tempót tartani.	Ne féljenek belenyúlni a festékbe. Síkon való tájékozódás gyakorlása.

<p>differentiálás 2. szint</p>	<p>Az aranyszőrű bárány című mesének a dramatizálása.</p>	<p>Egyenletes lüktetés érzékeltetése játékos mozdulatokkal, járással, bottal. Dialógusgyakorlás változatos módon. Zenei kreativitás fejlesztése. Legyenek képesek együtt, tisztán énekelni.</p>	<p>Csillagszemű juhász/ királylány subájának/ruhájának díszítése népi motívumokkal. Egyéni ötletek támogatása a díszítés során.</p>
------------------------------------	---	---	---

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

<p>Dátum:</p>	<p>Tematikus terv: Hangszerek és állatok a népmese világában (2)</p>		
<p>2020. szeptember 28.- október 2.</p>	<p>Mozgás</p>	<p>A külső világ tevékeny megismerése</p>	
		<p>Természeti, emberi, tárgyi környezet</p>	<p>Matematikai tartalmú tapasztalatszerzések</p>
<p>témák</p>	<p>Mozgáskotta gyakorlatsor, játékos járás, futás gyakorlatokkal. Állatos és lábszimbólumos lapok felhasználásával. Játék: Éhes farkas fogójáték.</p>	<p>Az aranyszőrű bárány és A csillagszemű juhász népmese megismerése. A juh tulajdonságai, életmódja. Pásztor munkája, eszközei, öltözéke, hangszerei. Nagy Gábor néprajzkutató muzeológus népi hangszerebemutatója</p>	<p>Halmazok tulajdonságainak változtatása. Halmaz elemeinek változtatása - hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel. 1-5-ig. Halmaz elemeinek változtatása - hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel. 1-8-ig.</p>
<p>célok</p>	<p>A gyermekek testének, személyiségének és idegrendszerének fejlesztése, az egyéni szükségletek, képességek figyelembevételével. Valósuljon meg az egészséges életmódra nevelés. Legyenek képesek a feladatok elvégzésére.</p>	<p>A természeti környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása. Szerezzenek ismereteket a népmesén keresztül a bárányról, a pásztorról és hangszeréről.</p>	<p>Figyeljék meg a több, kevesebb elem közötti különbséget, az egyenlővé tételt. Tudatosodjon bennük, hogy a hozzátevással nő, az elvevéssel csökken a halmaz elemeinek a száma.</p>

feladatok	<p><u>Tanulási tartalmak</u> Ugrálás, beszéd összekapcsolásával, páros- és egy lábon történő terpesz-zár szökdelés gyakorlása.</p> <p><u>Nevelési tartalmak</u> Egészséges életmódra nevelés. Készség, képesség Az egyensúlyérzék, figyelem, kondicionális képességek fejlesztése.</p>	<p><u>Tanulási tartalmak</u> A téma iránti pozitív érzelmi motiválás, a gyermeki kíváncsiság felkeltése. Élményszerző hangszerebemutató segítségével ismerkedjenek meg a faragott furulyával, bőrdudával, köcsögdudával.</p> <p><u>Nevelési tartalmak</u> Természeti, emberi, tárgyi környezet szeretetére, megbecsülésére nevelés. Készség, képesség Gondolkodás, figyelem fejlesztése. Szókincsbővítés.</p>	<p><u>Tanulási tartalmak</u> Állatok számának változtatása, összehasonlítása, egyenlővé tétele.</p> <p>Nevelési tartalmak Jó megoldásra ösztönző belső igény, motiváció alakítása. Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése. Készség, képesség: Gondolkodási műveletek, következtetés, irányított figyelem, megfigyelés fejlesztése.</p>
módszerek	Szemléltetés, bemutatás, magyarázat, beszélgetés, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.	Bemutatás, szemléltetés, beszélgetés, magyarázat, értékelés.	Bemutatás, szemléltetés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.
eszközök	Mozgáskotta eszközei: állat- és lábszimbólumos kottalapok, babzsákok, dob, tornakarikák, szőnyegek, gerenda.	Pásztor hangszerei, szemléltetőképek, meseillusztráció, táblagép, hangszóró.	Minimat állatos készletei, otthonról hozott plüssállatok, játékállatok.
szervezeti forma	Kötött, csoportos	Kötetlen, mikrocsoportos	Kötetlen, mikrocsoportos
differenciálás 1. szint	MOZGÁSKOTTA állatszimbólumos lapjain való ugrálás a jeleknek megfelelően kartartással, közben ki kell mondani az állat nevét, vagy hangját.	Figyeljenek oda a mese szereplőire, jellemzőikre, válaszoljanak a velük kapcsolatban feltett kérdésekre.	Számosság megállapítása számlálással. Halmazok bontása kétfelé.
differenciálás 2. szint	Lábszimbólumos lapokon terpesz-zár szökdelések gyakorlása. Egyensúlyozó járás „mozgáskotta” gerendán.	Tudják megkülönböztetni a népmese világát a való világtól.	Halmaz tulajdonságainak változtatása: hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel.

Tevékenységi forma:	Külső világ tevékeny megismerése, kreatív barkácsolás
A foglalkoztatott korcsoport:	5 – 7 éves gyermekek
Létszám:	25 fő
A tevékenység típusa:	ismétlő, gyakorló
A tevékenység tartalma:	Vízpart növény és állatvilága
A tevékenység előzménye:	A víz megjelenési formáinak megfigyelése képen, filmen, szabadban. Ismerkedés a víz tulajdonságaival, körforgásával. Az ember és a víz kapcsolatával. (szennyezés, felhasználhatóság) A víz jelölése a térképen. Vízi élettérrel való ismerkedés. Tavaszi portyázás a vízparton. Balesetvédelmi tájékoztatás. (a megfelelő viselkedés szabályainak megbeszélése)
Alkalmazott munkaformák:	mikrocsoportos, páros
A tevékenység célja:	Természeti környezetben, óvodapedagógusok irányítása mellett a gyerekek tapasztalathoz juttatása élményszerű, komplex cselekvéseken keresztül. A vízi növény és állatvilág megfigyeltetése, életközösségek megfigyelése.
A tevékenység feladatai: - nevelési és tanulási tartalmak	<i>Egészséges életmódra nevelés:</i> Mozgásfejlesztés, mozgásigény kielégítése. <i>Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés:</i> egymás testi épségére való figyelem, alkalmazkodás. Kitartásra, türelemre, fegyelemre nevelés, önfegyelem, együttműködő képesség fejlesztése. Szabálytudat alakítása, szabálytisztelet megalapozása. A közösségi érzés, tudat erősítése az együttes élmény átélésével. Viselkedésformák elsajátítása, gyakorlása, melyek segítségével elsajátíthatják az élő természet megfigyelésének módját. <i>Anyanyelvi, értelmi fejlesztés, nevelés:</i> beszédkészség, mondatalkotás fejlesztése. Gondolkodási műveletek (ok okozati összefüggések, általánosítás) vizuális, auditív kinezetikus érzék fejlesztése, emlékezet ismeretek felelevenítése során. Differenciált módon, játékokon keresztül, a környezet felfedeztetése, a kíváncsiság ébrentartása, rácsodálkozás örömeiben való osztozás. Természetvédelemre, környezetvédelemre való tudatos odafigyelésre nevelés. A tanult ismeretek alkalmazása, felhasználása. Ellenőrzés, értékelés.
Képességek fejlesztése:	<i>Értelmi képességek:</i> figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése változások, azonosságok, különbözőségek felismertetésével. Emlékezet, gondolkodás fejlesztése megfigyelésekkel, korábbi ismeretek felidézésével, ok-okozati összefüggések megfogalmazásával. Vizuális, tapintásos, auditív észlelés fejlesztése a tevékenységek közben. <i>Testi képességek:</i> alap állóképesség fejlesztése a séta során, finommotorika formálása az alkotó tevékenység közben. <i>Verbális képességek:</i> beszédértés, kifejező képesség fejlesztése (saját ötletek, gondolatok megfogalmazása). Társak

	véleményének meghallgatásával beszédfigyelem alakítása. Fogalomismeret bővítése.
Komplexitás:	A tevékenység közben odaillő verselés, mondókázás, éneklés megvalósításával. Mozgásos játékkal, matematikai jellegű tapasztalatok (számosság) megállapításával. Alkotótevékenység során alkotás örömeinek átélésével, önkifejezéssel, komponálással.
A tevékenység módszerei:	beszélgetés, motiválás, bemutatás, magyarázat, megfigyeltetés, cselekedtetés, buzdítás, értékelés, ellenőrzés, pozitív megerősítés
A tevékenység eszközei:	nagyítók, bogárcsapdák, növény, állathatározók, távcsövek, lapát, vödör, színes fonaldarabok, botok, kavicsok

A tevékenység kidolgozása	
A tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	Módszerek, munkaformák, eszközök, megjegyzések
<p>1. Szervezési feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> eszközök előkészítése: nagyítók, távcsövek, bogárcsapdák, fonaldarabok, vödör, lapátok, kartonpapír egyeztetés a kísérő felnőttekkel <p>2. Előzmény</p> <ul style="list-style-type: none"> vizekről, vízi állatokról, növényekről szóló könyvek nézegetése, beszélgető kör – portyázás felidézése a megfelelő viselkedési forma tudatosítása <p>3. Motiváció</p> <ul style="list-style-type: none"> Találós kérdések vízi, vízparti állatokról (hal, vadkacsa, gólya, hattyú, béka) Fésűs Éva: Békanóta című versének elmondása „Béka a fatövén” dal éneklése <p>4. Megvalósítás</p> <ul style="list-style-type: none"> Az óvodából énekelgetés után eszközökkel felszerelve indulunk a Halastóhoz. Útközben megfigyeljük a megjelölt növényeink fejlődését, változásait. Megfigyelős játék: elcsendesedve hallgatjuk a természet hangjait. Együtt lélegzünk a természettel! 	<p>A terepi vezető a kísérőkkel előre bejárja a terepet, a kellékeket kiszállítja a helyszínre.</p> <p>Célja: felelevenítjük és bővítjük a gyermekek vízpart élővilágával kapcsolatos ismereteit. Vendégségbe megyünk a természetbe, a vízpartra! - tudatosítása Óvás, védés, megelőzés!</p> <p>Beszélgetés, érdeklődés felkeltése. Összeszámláljuk, hány állat szerepelt a versben és a találós kérdésekben. Vajon hány állattal találkozunk portyázásunkon ezek közül? Három csapat indul felnőtt segítőkkel és eszközökkel felszerelve. Egy csapat 6-8 főből áll. Minden eszközből egy-egy darab áll rendelkezésre, csapatonként. Így együttműködnek, kooperálnak a gyerekek. A kísérők segítségével minden csapat felfedez, megállapít, összehasonlít.</p> <p>Cél: felelevenítjük és bővítjük rétről, vízről, vízpartról szerzett ismereteinket. A tó melletti rétre érve megpihenünk, elcsendesedünk, lefekszünk. Az elcsendesedés után a terepi vezető közös játékokra hívja a csapatokat. Megbeszéljük a szabályokat, mekkora területen lehet futkosni,</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Utánzó játék: béka, vadkacsa, gólya helyváltoztató, nád, fűzfa helyzetváltoztató mozgásának utánzása - Rejtőzködő állatok: színes fonaldarabok szétszórása a kijelölt területen. A gyerekek az éhes madarak, akik körbe-körbe repkednek színes kukacot, hernyót keresve. - Vízminta vétele, összehasonlítása az ivóvízzel - Alkotások természetes anyagokból: gólya, béka, kacsa, hal, lepke készítése botokból, kavicsokból, levelekből, virágokból. <p>5. A tevékenység lezárása.</p> <p>6. Az alkotások megtekintése, rögtönzött kiállítás.</p> <p>7. Ellenőrzés, értékelés</p> <p>Folyamatosan végezzük, a konkrét gyermeki tevékenységre vonatkozóan, ösztönző, pozitív tartalommal</p> <p>Frissítő fogyasztása: gyümölcs, folyadékpótlás Készülődés a haza útra. (eszközök összepakolása)</p>	<p>keresni a színes fonal darabkákat. Ezeket a segítők szórták szét, amíg csukott szemmel hallgattuk a természet hangjait.</p> <p>Minden színből 10 db van a fűben, fele rejtőzködő, fele hivalkodó.</p> <p>Cél: megállapítani, hogy a rejtőzködő szín az állatvilágban az életben maradás feltétele.</p> <p>Mozgásos játék után az árnyas pihenőhelyre indulunk a vízparton, csapatokban. Madarakat keresünk vízen, levegőben, figyeljük a hangokat. Vízminta vétel közös tevékenység, a helyszínen megállapítást teszünk, a vizet visszaöntjük a tóba. Az alkotásoknál a bele vetett munkát, ötletet figyeljük. A gyermekek belső motiváltsága a fontos. A barkácsolás végén minden gyermek büszkeséget érezzen, konkrétan tudja, hogy miért. Fényképeket készítünk, az alkotás végén a tevékenység elismeréseként.</p> <p>Célunk, hogy örömmel, sikerrel éljék meg a gyermekek a tevékenységeket. Sokat dicsérünk, buzdítunk, helyeslünk. Élünk a differenciálás, közvetett hibajavítás, figyelmen kívül hagyás módszerével.</p> <p>Frissítő, gyümölcs fogyasztása a tevékenységek befejezése után.</p>
---	--

TERVEZET	
Foglalkoztatott korcsoport:	Nagy
Tevékenység forma:	Környezet tevékeny megismerése
Tevékenység típusa:	Vegyés: ismeretet megszilárdító, gyakorló. új ismeretet feldolgozó
Tevékenység tartalma:	Boltos játék: a vásárlás folyamata Csomagoló anyagok, Hulladékok szelektálása, újra-papír készítés, felhasználás ábrázoló tevékenységhez
Tevékenység előzménye:	Csomagoló anyagok begyűjtése, bolt berendezése, vásárlás a közeli ABC-ben
Tevékenység célja:	A gyermekek megismertetése a hulladékok fajtáival, azok szelektálásával A tudatos vásárlás elemeinek megismertetése a gyermekekkel A hulladékszelektálás fontosságának éreztetése
Képességek fejlesztése:	Gondolkodás Megfigyelőképesség Emlékezet
Komplexitás:	Vers, mondóka is szerepel

Tevékenység módszerei:	Beszélgetés, szemléltetés, tevékenykedés, Bemutatás, magyarázat, gyakorlás, javítás ellenőrzés, pozitív értékelés.
Tevékenység eszközei:	Boltos játék kellékei: csomagoló anyagok, pénztárgépek, bevásárló táskák, játék bankkártyák, játékpénzek. Szelektív hulladékgyűjtőket jelképező karikák. Láda a „árak” szállításához. Újra-papír készítés kellékei: turmix, szita, öntőpoharak. Filctoll, zsírkréta, ollók, újra-papírok.
Munkaforma:	Csoportos

A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete.	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök. Megjegyzés.
<p>I. Bevezető rész</p> <p>Szervezési feladatok: Bolt berendezése. Motiváció: Szoktatok vásárolni a szüleitekkel? Megbeszéljük a vásárlás menetét. Mi szükséges a vásárláshoz?</p> <p>A tevékenység fő feladatának előkészítése: Miért kell az árukat becsomagolni? Milyen anyagok van a csomagolóanyagoknak? Amikor kiürülnek mit csinálunk velük? Szelektálás szabályainak megbeszélése.</p> <p>II. Fő rész <u>Boltos játék</u> során folyamatos a tudatosság alakítása: - Csak azt vegyék meg, amire szükségük van, - egészséges dolgot vásároljanak, - bevásárló szatyrot vigyenek magukkal. A megvásárolt árukat „haza viszik, és „elfogyasztják”. A kiürült csomagoló anyagokat a szelektív hulladékgyűjtőként használt karikákba válogatva helyezik el.</p> <p>Elmondjuk a szelektáló mondókát: Piros papír, de csak tiszta, Sárga, műanyag, lapítva. Fém menjen a szürkébe, Üveg, szín szerint, edénybe.</p> <p>A bolt kiürül, és bezár. A szelektív hulladékgyűjtők megteltek.</p> <p>Beszélgetés a hulladék szelektálás fontosságáról: Miért gyűjtjük külön a hulladékfajtákat? Mi történik velük? Mi készül belőlük?</p>	<p>Csomagoló anyagok elhelyezése a bolt polcain, közösen a gyermekekkel. Pénztár berendezése.</p> <p>A pénztárosok elfoglalják a helyüket. A vásárlókkal megbeszéljük a játék menetét.</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtő karikák elhelyezése.</p> <p>Differenciálás: - egyéni segítségadás a szelektálásban - egyéni képességek figyelembevétele</p> <p>Komplexitás.</p>

<p>Mi a különbség a hulladék és a szemét között?</p> <p>Elmondjuk: Bartos Erika Kukásautó c. versét.</p> <p>Újra-papír készítése: „A szelektív papírhulladékot elviszik a papírgyárba és ott újra papírt készítenek belőle. Most mi is ezt tesszük, csak kicsiben.”</p> <p>Szervezési feladat: Az előkészített turmix gépet úgy helyezzük el, hogy minden gyermek jó láthassa.</p> <p>A már beáztatott papírdarabkákat leturmixoljuk, és az előkészített szitára minden gyermek önthet a papír masszából. Közben folyamatosan mondjuk, hogy mi történik. A szitára öntött papírmasszát lesimítjük, száradni tesszük.</p> <p>III: Befejező rész Barkácsolás újra-papírból: Van már megszáradt újra papírunk, ezt most felhasználjuk. Rajzolhattok rá bármit, amit szeretnétek, ki is vágathatók. Rajzolás filccel, zsírkrétával a papírra, vágás, saját ötletek megvalósítása.</p> <p>Az elkészült munkákat közösen megtekintjük.</p>	<p>A hulladékgyűjtő karikákat körbe állva történik a beszélgetés.</p> <p>Komplexitás.</p> <p>Bemutató, magyarázat, tevékenykedés</p> <p>Differenciálás: egyéni segítségadás, ötletadás szükség szerint. segítségadás az ollóhasználatban</p> <p>Értékelés, dicséret</p>
---	---

"Partnerkapcsolatok"

Tapolcai Kertvárosi Óvoda, Tapolca

Külső világ tevékeny megismerése

Partnerintézmények rendezvényein való részvétel.

Erdei Iskolai látogatások során madárhangok meghallgatása, tanösvények látogatása.

Balaton- felvidéki Erdészeti Erdei Iskola /Bakonyerdő Zrt Balatoncsicsó/.

Természet Háza Látogató Központ /Bakonyerdő Zrt Gyenesdiás/

Folly Arborétum /Badacsonyörs/.

Badacsonytördemici Ökoturisztikai Látogatóközpont.

Solymászi bemutató /Győrffy-Villám András jóvoltából/.

II. Föld napi 7 próba/zöld és kék pólóban az óvoda udvarán/

1. Közös zenés bemelegítés minden csoport részvételével.
2. Bálna és földgömb ragasztása kupakokból.
3. Szelektív hulladékok válogatása jelzésekkel ellátott gyűjtőedények felhasználásával.
4. Puzzle természetképekből.
5. Tiszta és szennyezett föld –képek válogatása és elhelyezése.
6. Festés különböző talajfajtákkal/ agyag, homok barna és fekete föld/.
7. Akadálypálya „földön, vízen, levegőben”, természetes anyagok és udvari tereptárgyak felhasználásával.

„Fogadj örökbe egy méhcsaládot”

Nagyvázsonyi Mesevár Óvoda és Bölcsőde

Balogh Erika gyulai méhész hölgy rendhagyó módon kezdeményezést indított méhek örökbefogadására.

A program célja, hogy a gyerekek megismerkedjenek a méhek életével és munkájával. Tisztába legyenek azzal, hogy mi minden köszönhető tevékenységüknek, milyen fontos védelmük.

Albert Eistein mondta egyszer, hogy ha kihalnának a méhek, az emberiség is mindössze négy évvel élné túl őket.

Ezzel a programmal kapcsolatban óvodánkat Vers Zsófia, pulai méhészt kereste fel, és felajánlott számunkra egy kaptárt. Mi ezt nagy örömmel fogadtuk. Zsófi már többször volt óvodánkban

mézkóstolóval egybekötött előadást tartani a méhekről, méhészkedésről.

A kaptárt a gyerekekkel díszítettünk volna ki, de sajnos ez nem valósulhatott meg a vírus helyzet miatt, ezért az óvoda dolgozói festették ki az óvoda és a csoportjaink szimbólumaival.

Ezután a kaptárt kihelyezték a megfelelő helyre, és beköltözött egy méhcsalád. Az ott megtermelt mézet óvodásaink fogyaszthatják el.

Harmadik fejezet - Fenntartható Fejlődési Célokhoz kapcsolódó Jeles Napok gyűjteménye

Január

- 1. A béke világnapja
- 21. Nemzetközi Ölelés Napja
- 22. Magyar kultúra napja
- 22. Vince napja - jósló nap
- 24. Oktatás világnapja
- Egészség hét – január hónapban

Február

- 1. A Tisza élővilágának emléknapja
- 2. Vizes élőhelyek világnapja
- 2. Nemzetközi jegesmedve nap
- 11. Betegek világnapja
- 20. Társadalmi igazságosság világnapja

Március

- 1. Polgárvédelem világnapja
- 1. Újra papír világnapja
- 2. A faji megkülönböztetés elleni küzdelem nemzetközi világnapja
- 3. Vadvédelmi világnap (Vadon Élő Állatok Világnapja)
- 3. Békéért küzdő írók világnapja
- 6. Energiatakarékossági Világnap – szélturbina kezelő vállalat. Szél- és vízimalom.
- 8. Nemzetközi Nőnap
- 10. Beporzók napja
- 15. Nemzetközi Energia hatékonysági nap
- 15. Fogyasztóvédelem világnapja
- 18. Alvás világnapja
- 20. A halak napja
- 20. A boldogság világnapja
- 21. Erdők Nemzetközi Napja – Erdészet, Nemzeti Park, Erdei Iskola
- 22. Víz világnapja – Vízmű, Szennyvíztisztító Telep, vízimalom, OGYÉI
- 23. Meteorológiai világnap
- 25. Gyümölcsoltó Boldogasszony napja
- 27. Föld órája

Április

- 7. Egészség világnapja
- 22. Föld napja – NP, Erdei Iskola.
- 24. Szent György napja – állatok kihajtása
- 24. A rendőrség napja
- 26. Szellemi Tulajdon világnapja
- 28. Testvérvárosok világnapja
- 29. Nemzetközi táncnap
- 30. A méhek napja Magyarországon

Május

- 1. Munka nemzetközi ünnepe
- 4. Szent Flórián napja – Tűzoltók napja - víz szerepe a tűzoltásban

5. Esélyegyenlőség napja
9. Elfogadás napja
10. Madarak és fák napja
10. A mentősök napja
15. Az állat és növényismeret napja Magyarországon
15. Családok nemzetközi napja – szülők, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
15. Nemzetközi klímaváltozási (akció)nap
18. Múzeumvilágnap
20. Méhek Világnapja
21. Fegyveres erő napja
22. Európai elhízás elleni nap
22. Magyar természet napja
22. Biodiverzitás védelmének világnapja
25. Afrika Világnapja
28. Éhezés elleni világnap május – élelmiszeradományok gyűjtése
30. Méhek Napja
31. Szülők napja
31. Dohányzásmentes Világnap
Május első vasárnapja Anyák napja
Májusban a harmadik vasárnap Liszt érzékenyek világnapja
Május utolsó vasárnapja Nemzetközi gyermeknap

Június

1. Tej világnapja
4. Nemzeti összetartozás napja
5. Környezetvédelmi világnap,
6. Zöldtetők Világnapja
8. Óceánok Világnapja
12. Gyermekmunka elleni világnap
13. Magyar feltalálók napja
15. Bíróságok napja
16. Afrikai gyermekek világnapja
21. A jóga világnapja
29. Péter – Pál napja – aratás kezdete
29. Nemzetközi Duna-nap
A Nap napja - június nyári napfordulójához legközelebb eső vasárnap
Apák napja - június harmadik vasárnapja

Július

3. Zacskó Mentés Világnap
Ölelés napja - július első szombat

Augusztus

4. Nemzetközi konyhakerti nap
20. Magyarok kenyere / Új kenyér ünnepe
Nemzetközi konyhakerti nap - augusztus negyedik vasárnapja

Szeptember

6. Az ózon világnapja
7. Tiszta levegőért világnap
20. Gyermekvilágnapja
21. A hála világnapja
21. Béke Nemzetközi Napja (fegyverszünet és az erőszakmentesség napja)

22. Ne vásárolj semmit nap
22. Európai Autómentes Nap Európai Mobilitási Hét, Nemzetközi Autómentes Nap – Rendőrség
23. Nemzetközi Hulladékgyűjtő Nap
26. Nemzetközi Egészségnap
29. Élelmiszer pazarlás elleni világnap
29. Mihály napja – állatok behajtása
30. Népmese napja – könyvtár, múzeum, színház, bábszínház
Nagyszülők Világnapja -szeptember első vasárnapja
Takarítási Világnap - szeptember harmadik szombatja
A Takarítási Világnap alkalmával „Őszi Szorgoskodó Ramazúri” címmel családi nap óvodában az óvoda udvarának rendbetétele, szelektív hulladékgyűjtő cég, szülők
Őszi vásár szeptemberben
Világjátéknaphoz kapcsolódó országos játéknap – „Játsszunk Mindannyian!”- szeptember harmadik hete

Október

1. Zene világnapja
4. Állatok Világnapja
5. Oktatás világnapja, Pedagógusok világnapja
7. Tisztos munka világnapja
7. Építészet Világnapja
10. Komposztálás napja
10. Lelki egészség világnapja
15. A kézmosás világnapja
16. A kenyér világnapja
16. Élelmezési világnap
17. Füstmentes világnap
17. Szegénység elleni küzdelem világnapja
21. Földünkért világnap
21. Orsolya napja - A betakarítás napja
31. Takarékosági világnap
Madár megfigyelési világnap– MME, erdészet, NP. - október első hétvége
Gyaloglók világnapja - október első hétvége
Habitat világnap (települések életkörülményeinek minőségi javítása). a város nevezetes épületei, az otthon-ház, család - október első hétvége -
Természeti Katasztrófák Csökkentésének Világnapja - október második szerda -
Tojás világnapja- október második péntek
„A tej útja” - tejtermékes projekt - október
„Tök jó hét” - óvodai hagyomány - zöldségekkel, és főleg tökökkel való ismerkedés (mérés, kostolás/főzés
TV kikapcsolási hét - október vége

November

3. Magyar Tudomány napja
3. A japán kultúra napja
9. Az élet napja
11. Márton nap - termékenység jóslás
16. Tolerancia napja
20. Gyermek jogainak világnapja
22. A magyar közoktatás napja
25. A nők elleni erőszak megszüntetésének világnapja
Füstmentes világnap - november harmadik csütörtök

Ne vásárolj semmit! nap -november utolsó péntek
Európai Hulladékcsökkentési Hét - november utolsó hete
Egészségnevelési hónap - november

December

5. A Talaj Nemzetközi Napja
10. Emberi jogok Világnapja
11. Nemzetközi hegy nap a Bükk-hg. Hatása a városra, kirándulás helyszínei
24. karácsony - december

Magyarázatok jeles napokról, eseményekről

Október: Szüret az óvodában

Egyházi fenntartású óvodákban: neves szentek, Szent Miklós napja alkalmából az élettörténetük elmesélésével példaadás a szegények megsegítésére

„Makk Marci” Egészséges életmódra nevelés, háromhetes meghaladó projekt (Bátai Általános Művelődési Központ Óvoda)

Egészség hét szervezése. Egészséges életmód megismerése, különböző sportok kipróbálása pl sport nap alkalmával

Húsvét (tojás festés - locsolás)

Happy Hét (OGYÉI – március)

„Terményünnepe”

Szüret, betakarítás. Kukoricafosztó. Disznótor

Fonó – Tollfosztó.

Település évfordulója, rendezvényei, ünnepei

Halloween ünnep a csoportban

NEJ – Pápai Nemzetközi Játékfesztivál

Hulladék újra-hasznosítási hét

Város napja

Szüreti hagyományok felelevenítése

Minőségügyi világnap

„Erdővel, Fával a holnapért” - egy napos rendezvény

Az őszi és a tavaszi erdei óvodában való tartózkodás során az aktuális jeles napok témáinak feldolgozására van lehetőség.

Jótekonyság – Vöröskereszt, Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat, óvoda konyhája.

Farsangi mulatság – szülők, óvoda konyhája.

Családi játszódélutánok – családok, óvoda alapítványa, csoportban dolgozó felnőttek.

Névnap, születésnap, – csoportban dolgozó felnőttek, szülők.

Madárkarácsony – kisállat kereskedés, szülők, gyerekek, csoportban dolgozó felnőttek.

Melléklet - A Zöld Óvoda kritériumrendszere

ZÖLD ÓVODA Kritériumrendszer³ (és kapcsolódása az Önértékelési szempontsorokhoz)

A feladat ellátási hely által benyújtott pályázati anyag önértékelésében megjelennek, szerepelnek azok az elvek, tartalmi követelmények, amelyek a Zöld Óvodai Kritériumrendszer szerinti működést bizonyíthatóvá teszik.

1. Az **óvoda a pedagógiai küldetésében, pedagógiai programjában és szellemiségében**, konkrét hivatkozásokkal kimutathatóan és tetten érhetően az országos tartalmi szabályozó által - 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról - megfogalmazott környezeti és egészségnevelési prioritások alapján működik, összhangban a helyi önkormányzati dokumentumokban megfogalmazottakkal. Az óvoda pedagógiai programja a környezettudatos nevelést kiemelten „kezeli”, erre építi a fejlődést elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget, előtérbe helyezi a helyi értékek megismerését, védelmét és megőrzését. *(Az önértékelési szempontsor minden pontja, de hangsúlyosan: 1., 3., 7., 8.)*
2. Az **óvodai nevelés dokumentumaiban** markánsan megfogalmazásra kerülnek a fenntarthatóságra nevelés elvei alapján folyó nevelőmunka jellemzői, a környezet-és egészségtudatosságra nevelés elvei és területei. A helyi természeti értékek védelmének nevelése hangsúlyosan jelenik meg. *(Az önértékelési szempontsor 1. pontjának óvodai dokumentumokra vonatkozó része).*
3. A **helyi óvodai nevelési célok, feladatok** megfogalmazásában a természet- és környezetvédelmi feladatok kiemelten szerepelnek a helyi adottságok alapján (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, a lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme stb.). Részletesen szerepel a dokumentumokban és az óvodai nevelőmunka folyamatában a pedagógiai program feladatainak zöld tartalma. A tevékenységek rendszerében tükröződnek a környezeti vonatkozások. A kapcsolatokban megjelennek a zöld témával összefüggő kapcsolatok is. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., és 8. pontjai.)*
4. **Célként, valamint feladatok elemeként** az óvodai tevékenységekbe beépülnek a „**hungarikumok**” - a helyi sajátosságok figyelembevételével. Megfogalmazásra kerül az óvodapedagógusok által szervezett és irányított, valamint külső szakmai segítséget igénybe vevő népművészeti és kézműves képzés, mely megjelenhet a kézműves tevékenységektől a néptáncig, a népdaltól, a magyar növény- és állatfajoktól, a gyógynövényekig, a magyar konyha jellemzőitől a magyar népi viseletekig vagy akár az építészet ismeretéig. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., és 8., pontjai.)*
5. A nevelőmunka hatékonysága érdekében az **óvodapedagógusok alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését**. A tevékenységekben megvalósuló tanulás során kiemelt helyet kap a játék, a játékos cselekvéses tanulás, a szenzitív módszerek, a terepi tapasztaltatás, a tevékenykedtetés, a felfedeztetés, az élménypedagógia, a projektpedagógia, a kooperatív tanulási elemek alkalmazása. Az óvoda rendelkezik külön kidolgozott erdei óvoda programmal. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., és 8., pontjai.)*
6. A **nevelés folyamatában** a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra (pl. az igényeknek, szükségleteknek megfelelően valósul meg a képességek fejlesztése, a különféle eszközök használatának megtanulása, az ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások szervezése stb.) A gyermekek nevelése egyéni képességükhöz és fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján valósul meg. Figyelembe veszi a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelését is. Megtalálható az alapvetően fontos fogyasztói, táplálkozási, élelmiszerhigiéniai, hulladékkezelési szokások

³ <http://zoldovoda.hu/hu/palyazat/palyazati-felhivas-zold-ovoda-es-orokos-zold-ovoda-cim-elnyeresere>

alakítása, ételkészítési ismeretekre nevelés, szoktatás. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., 4., 6., 8., 9., 10., 11., pontjai.)*

7. **Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között.** A vidék szellemi és fizikai infrastruktúra, az életképes vidéki települések, helyi közösségekhez kapcsolódó nevelési folyamatok hangsúlyában a helyi térségi identitás erősítése kap nagy hangsúlyt. Ezzel biztosított a társadalmi hatás, közvetetten a fenntarthatóság, vagyis partneri kapcsolat működik a környezet-, egészség- és természetvédelem érdekében, az óvoda környezetében élőkkel: a szülőkkel, a lakossággal, a környező óvodákkal, és más gondozási-, nevelési-, valamint nevelési-oktatási intézményekkel. *(Az önértékelési szempontsor 1., 5., 9., 10., 11., pontjai.)*
8. Az intézmény **kapcsolatrendszerében** (a fenntartói oldal vonatkozásában, a vidékfejlesztési tézisek érdekében) a tervezésben és a megvalósításban fontos feladatként jelenik meg a helyi igények, lehetőségek és szükségletek összhangja. *(Az önértékelési szempontsor 1. 5., 9., 10., 11., pontjai.)*
9. A gyermekek életkorának megfelelő **hagyományok ápolása**, gazdagítása megvalósul az óvoda életében a szülők bevonásával, és így a **családdal való kapcsolatban, valamint a település speciális színterein.** A népszokások, jeles napok - világnapok nemzetközi és hazai akciónapok – ünneplésénél érvényre jutnak a helyi környezeti adottságok. Az óvodapedagógusok folyamatosan gyarapítják a környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalmat, a felnőttek és a gyermekek környezet- és egészségbarát szemléletét formáló kiadványokat, könyveket. Alakítják a gyermekek közvetlen és tágabb környezetének (család, település) környezettudatos szemléletét, fogyasztói szokásait. *(Az önértékelési szempontsor 5., 9., 10., 11., pontjai.)*
10. **Az óvoda dolgozói** tisztában vannak - beosztásuknak, valamint feladatkörüknek megfelelő elvárásokkal, a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel és ez az óvoda minden tevékenységében megnyilvánul. Ezáltal az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre. *(Az önértékelési szempontsor 2., 7., 9., 10., 11., pontjai.)*
11. A **nevelőmunka folyamatában résztvevő szakemberek és a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak**, (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pedagógiai asszisztens, szociális munkás, pszichológus, dajka, óvodatitkár, karbantartó stb.), tiszteletben tartják az adott óvoda helyi nevelési elveit, melyek a település- és vidékfejlesztéssel, egészségneveléssel és környezeti neveléssel is kapcsolatosak. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., 8., 10., 11., pontjai.)*
12. Az **intézményvezető és az óvodapedagógusok** példamutató magatartása, és erős szemléletbeli meggyőződése vezérli a Zöld Óvoda Kritériumai szerinti működést, a nevelőmunka megvalósítását. Az óvodában a munkaközösség működése, valamint a Zöld Óvodai tevékenységekkel foglalkozó mentori feladatok megfogalmazása és megvalósítása elengedhetetlen követelmény. Elhivatottsága, elkötelezettsége függvényében részt vesz az óvoda Zöld Óvoda mentori, valamint Bázisintézményi feladatok megvalósításában is. *(Az önértékelési szempontsor 1., 7., 9., 10., 11., pontjai.)*
13. Az **óvodapedagógusok** külső és belső továbbképzéseiben meghatározó szempont a Zöld Óvodai programokkal kapcsolatos témák frissítése, kiegészítése, a folyamatos fejlesztés. (bázisóvodai, mentori, erdei óvodai feladatok ellátása stb.) *(Az önértékelési szempontsor 1., 2., 7., 9., 10., 11., pontjai.)*
14. Az óvodában a **pedagógusok a szülőkkel együtt** a rontott (használt) papírokat külön tárolóba teszik, hogy a gyerekek újból és sokféleképpen felhasználhassák tevékenységeik során. *(Az önértékelési szempontsor 3., 6., 8., 9. pontjai.)*
15. A **biztonságos élelmiszerellátás**, a piachoz kapcsolódóan a tudatos fogyasztó és vásárló program célkitűzése kap helyet az óvoda működésében, a népegészségügyért felelős tárcák célkitűzéseivel összhangban. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., 5., 7., 8., 9., 10., 11., pontjai.)*

16. Az **óvodaépület** helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását. Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság a praktikusság jegyeit mutatja, a helyi sajátosságot is tükröző természetes anyagok felhasználása érvényesül. A gyermekek által használt eszközöket, játékokat, berendezési tárgyakat ezen elvek felhasználásával biztosítják. *(Az önértékelési szempontsor 4., 6., 9., 10., 11.pontjai.)*
17. Minden **csoporthoz** egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényrel, a természetsarokban a természet által adott „kincsekkel”. A gyermekek rendszeresen, folyamatosan növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el az egészségügyi előírásoknak megfelelő és megengedett mértékben. *(Az önértékelési szempontsor 1.,4., 6., 9., 10., 11.pontjai.)*
18. Az **óvoda udvara** mentes a legtöbb allergiát, valamint az esetleges mérgezést és sérülést okozó növényektől. Az óvodakertben a helyi lehetőségek figyelembevételével valósul meg a zöldséges- és virágoskert, a gyógy-és fűszernövény rész, a sziklakert, a kerti tó, stb. A gyermekek kertgondozáshoz kisméretű kerti szerszámokat használnak. Az udvari játékok környezetbarát anyagból készülnek, és megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek szabad játékának. Az udvari árnyékolók és ivókút, illetve ivási lehetőség biztosított. A gyermekek számára mindennap megfelelő hely és idő áll rendelkezésre a szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhoz. *(Az önértékelési szempontsor 4., 6., 9., 10., 11.pontjai.)*
19. A **szelektív hulladékgyűjtés** biztosított az óvodában (pl. papír, műanyag stb.), kivéve a veszélyes hulladékokat (pl. elem, olajos palack stb.). A „hulladék nem szemét” elv hasznosítása az újra felhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) is megvalósul. *(Az önértékelési szempontsor 3., 4., 6., 8., 9., 10. pontjai.)*
20. Az **óvoda működtetése** során az óvoda vezetősége kiemelten törekszik a környezetkímélő anyaghasználatra (környezetbarát tisztítószer használata), a tudatos takarékosagra, a kapcsolatok széles és többirányú kiépítésére. A takarékosági rendszer kiépített az óvodában a villany-, a vízhasználat és a fűtés terén. Az épületen belül a megújuló energialehetőségek kihasználására, kiépítésére kell törekedni a fűtés, világítás, meleg víz, stb. biztosítása terén. Energiatakarékos izzók vannak a folyosókon, termekben a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak. A fűtési rendszer környezetbarát. Automata WC öblítőket, hideg-meleg kevert csapvizet, a levegő illatosítására gyógynövényeket használnak stb. *(Az önértékelési szempontsor 4., 6., 9., 10., 11.pontjai.)*
